



LIDIA BOŻENA SUDAKIEWICZ

SŁOWNIK

NAZWISK MIESZKAŃCÓW ZIEMI ŻŁOTOWSKIEJ

CZĘŚĆ 1

OD A DO K

POLITECHNIKA
KOSZALIŃSKA

Moim Rodzicom

Lidia Bożena Sudakiewicz

**SŁOWNIK NAZWISK MIESZKAŃCÓW
ZIEMI ZŁOTOWSKIEJ
(Cz. 1 A-K)**

POLITECHNIKA KOSZALIŃSKA

Lidia Bożena Sudakiewicz

**SŁOWNIK NAZWISK MIESZKAŃCÓW
ZIEMI ŻŁOTOWSKIEJ
(Cz. 1 A-K)**

KOSZALIN 2011

MONOGRAFIA NR 214
INSTYTUT NEOFILOLOGII I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

ISSN 0239-7129

Przewodniczący Uczelnianej Rady Wydawniczej
Bronisław Słowiński

Recenzja
Edward Breza
Jowita Kęcińska-Kaczmarek

Projekt okładki
Tadeusz Walczak

Skład, łamanie
Karolina Ziobro

© Copyright by Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej
Koszalin 2011

WYDAWNICTWO UCZELNIANE POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ
75-620 Koszalin, ul. Raławicka 15-17

Koszalin 2011, wyd. I, ark. wyd. 13,49, format B-5, nakład 150 egz.
Druk: POLIMER, Koszalin

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Zasady redakcyjne słownika	19
Źródła i ich oznaczenia	23
Wykaz skrótów	25
Słownik nazwisk	33

WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania są historyczne nazwiska mieszkańców Ziemi Złotowskiej od II połowy XVI do II połowy XIX wieku. Badaniami objęto rozległą część dawnego powiatu złotowskiego (według podziału administracyjnego obowiązującego w latach 1975-1998), na terenie którego znajdowały się dwie stare, sąsiadujące ze sobą parafie: złotowska i przylegająca do niej zakrzewska¹.

Dla określenia badanego terenu używa się też zamiennego pojęcia: Złotowskie. Określenia: Ziemia Złotowska, Złotowskie są najczęściej stosowane w literaturze dla nazwania obszaru położonego w północno-wschodniej części dawnego województwa pilskiego, na terenie Wysoczyzny Krajeńskiej wchodzącej w skład Pojezierza Pomorskiego. Od zachodu granicę ziemi złotowskiej stanowi rzeka Gwda, od północy Dobrzyńka, a od wschodu Łobżonka, jedynie od południa, biegnąca przez Sławianowo i Głubczyn granica jest mniej wyraźna. Złotowskie stanowi zachodnią część historycznego regionu zwanego Krajną. Ziemie te zostały objęte granicami dawnego powiatu złotowskiego i w zasadniczej części pokrywają się z terenem objętym badaniami.

Uwzględniając rozwój sieci osadniczej w omawianym okresie, do pracy włączono udokumentowane w 52 źródłach pisanych i 6 drukowanych historyczne nazwiska mieszkańców miasta Złotowa oraz historyczne nazwiska mieszkańców i właścicieli następujących wsi: Błękwit, Buczek Wielki, Dzie-

¹ Przejściowo były one połączone przez administrację kościelną w jedną parafię złotowsko-zakrzewską. Jak podają P. Szafran (zob. Szaf - mapa: *Sieć odsadnicza Krajny około 1580 roku*), B. Popielas-Szultka i Z. Szultka („*Dzieje Zakrzewa*” s. 10-11) granice parafii do wieku XVII nie były dokładnie wyznaczone. Ok. roku 1580 parafia zakrzewska obejmowała wsie: *Buczek Wielki, Głomsk, Stara Wiśniewka, Łąkie, Lipka, Prochy, Potulice, Radawnica, Grudna, Górzna*, a parafia złotowska: *Błękwit, Kielpin, Stawnicę i Świętą*. W roku 1619 obie parafie połączone i podporządkowano proboszczowi w Złotowie, w roku 1695 parafie ponownie rozdzielono. W wieku XVIII (zob. Szaf - mapa: *Sieć osadnicza Krajny około 1772 roku*) parafia złotowska obejmowała wsie: *Błękwit, Klukowo, Kielpin, Kujan, Stare Dzierżążno, Stawnica, Śmiardowo Złotowskie, Święta*, a zakrzewska objęła wsie: *Zakrzewo, Buczek Wielki, Łąkie, Głomsk, Lipka, Osowo, Potulice, Prochy, Stara Wiśniewka, Wersk* i osadę młyńską *Stoluńsko*, natomiast wsie: *Radawnica, Grudna i Górzna* zostały w 1766 roku włączone do parafii radawnickiej. Podział taki został zachowany i w wieku XIX.

rzażno, Głomsk, Kiełpin, Klukowo, Kujan, Lipka, Łąkie, Osowo², Potulice, Prochy, Radawnica, Stara Wiśniewka, Stare Dzierżąno, Stawnica, Stołuńsko, Śmiardowo Złotowskie, Święta, Wąsosz, Wersk, Zakrzewo, Zalesie.

Badaniami objęto okres od II połowy XVI do II połowy XIX wieku. Na przyjęcie takiej cezurę czasowej złożyło się kilka przyczyn. Kwerenda przeprowadzona w archiwach i w terenie wykazała, iż dla opisywanego terenu brak zachowanych dokumentów, które mogłyby ukazać proces kształtowania się nazwisk mieszkańców Ziemi Złotowskiej, a pochodziłyby z lat wcześniejszych niż II połowa XVI wieku. Warto też zaznaczyć, że II połowa XVI wieku miała ogromne znaczenie dla rozwoju sieci osadniczej na Ziemi Złotowskiej. W okresie tym założono kilkanaście nowych wsi (m.in. objęte badaniami wsie: Potulice, Stare Dzierżąno, Wersk i Śmiardowo Złotowskie), wzrosła też znacznie liczba mieszkańców Złotowa³.

Materiał zgromadzony w słowniku sięga II połowy XIX wieku. Złotowskie już po pierwszym rozbiórce Polski w 1772 roku zostało zajęte przez państwo pruskie (do Polski powróciło dopiero po 1945 roku) i poddane silnej akcji germanizacyjnej. Wcześniej, ze względu na stałe kontakty polsko-niemieckie (związane m.in. z sąsiedztwem i ruchem osadniczym), zaobserwowano oddziaływanie języka jednego narodu na język narodu drugiego. Jednak dopiero z końcem XVIII wieku można mówić o zamierzonej germanizacji Ziemi Złotowskiej. Należało w związku z tym ukazać zjawisko germanizacji nazwisk polskich i towarzyszące im zjawisko polonizacji nazwisk niemieckich, dlatego, aby uzyskać pełniejszy obraz systemu antroponimicznego na omawianym terenie, sięgnięto też do różnorodnych materiałów źródłowych z pierwszej połowy XIX wieku.

Przeprowadzone badania pozwoliły na wyekscerpowanie około 25 tysięcy poświadczeń nazw osobowych, które utworzyły liczący 3605 haseł słownik opisujący nazwiska pochodzenia rodzimego, jak i obcego.

Ziemia Złotowska była dotychczas przede wszystkim przedmiotem badań toponomastycznych, dialektologicznych i historycznych. Toponomastów interesowały przede wszystkim nazwy terenowe i miejscowe⁴, dialektolodzy wielo-

² Dawna nazwa *Ossówka Szaf 178*, w źródłach występują też zapisy: *Osówka* oraz *Osówka Polska* i *Osówka Niemiecka*.

³ Zob. *Ziemia Złotowska*, praca zbiorowa pod red. W. Wrzeńskiego, Gdańsk 1969, s. 54.

⁴ Zob.: Z. Zagórski, *Nazwy kilku jezior oraz ich części w powiecie złotowskim*, "Slavia Occidentalis", t. 23, 1965, s. 193-201; tenże, *Nazwy terenowe kilku wsi w Złotowskim*, "Onomastica" XVII, 1972, s. 27-50, pochodzenie nazwy Złotów objaśniali m.in. Z. i K. Zierhofferowie, S. Rospond, zob. Z. i K. Zierhofferowie, *Nazwy miast Wielkopolski*, Poznań 1987, s. 178-179, S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin*

krotnie badali i opisywali gwary Krajny⁵, zaś historycy opracowali między innymi monografię Ziemi Złotowskiej⁶ i wsi Zakrzewo⁷ oraz omówili różnorodne fakty z bogatej przeszłości Ziemi Złotowskiej⁸. Opracowania te, dzięki wszechstronnej analizie materiałów źródłowych, wydatnie wspierają badania onomastyczne.

Antroponimia złotowska kilkakrotnie była też przedmiotem zainteresowania językoznawców. Pisano przede wszystkim o nazwiskach patronimicznych z sufiksami na *-óc*, *-éc*, *-ic*⁹, które do dziś są znane w zwartym kompleksie wsi

w PRL, Ossolineum 1984, s. 455-456.

⁵ Należy tu wymienić przede wszystkim prace K. Nitscha, Z. Zagórskiego i W. Brzezińskiego; K. Nitscha: *Dialekty polskie Prus Zachodnich*, Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie, 3, s. 181-201, przedruk w *Wyborze pism polonistycznych*, t. 3 *Pisma pomorzoznawcze*, Wrocław-Kraków 1954, s. 104-119, *Charakterystyka porównawcza dialektów zachodniopruskich*, Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 14, 1906, s. 161-194, przedruk w *Wyborze pism polonistycznych*, op. cit., s. 322-344; Z. Zagórskiego: *Gwary Krajny*, Poznań 1964; *Gwary północnej Wielkopolski*, Poznań 1967, s. 103-143; *Związki północnej Wielkopolski i Krajny z kaszubszczyzną i językiem dolnołużyckim*, Poznań 1964; *Wrażenia z badań dialektologicznych w Złotowskim*, "Język Polski" 1958, z. 2, s. 149-154; *Gwara wsi Stawnica w powiecie złotowskim*, Zeszyty Naukowe UAM., Filologia Polska nr 3, Poznań 1959, s. 55-107; *O gwarach ludowych w Złotowskim*, [w:] *Kultura Ziemi Złotowskiej*, Poznań - Słupsk 1959, s. 13-16; W. Brzezińskiego: *Słownictwo krajniackie. Słownik gwary wsi Podróżna w Złotowskim*, t. 1-4, Ossolineum 1982-1995. Na terenie Ziemi Złotowskiej zebrano też teksty gwarowe, które zostały opublikowane w następujących pracach: K. Nitsch, *Wybór polskich tekstów gwarowych*, Warszawa 1960, nr 269-272, s. 230-231; *Północno-polskie teksty gwarowe* pod red. K. Nitscha, Kraków 1955, s. 28-30; W. Brzeziński i K. Nitsch, *Tekst z Krajny. Wieś Podróżna*, "Język Polski" 1957, z. 3, s. 198-202, poza tym Podróżną i Głubczyn opracowano jako punkty do *Atlasu językowego kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich*, pod kier. Z. Stiebera i H. Popowskiej-Taborskiej, Wrocław 1964-1978, z. I-XV.

⁶ Zob. *Ziemia Złotowska*, praca zbiorowa pod red. W. Wrzesińskiego, Gdańsk 1969.

⁷ Zob. B. Popielas-Szultka, Z. Szultka, *Dzieje Zakrzewa*, Koszalin 1974.

⁸ Zob. rozdział o historii Ziemi Złotowskiej, w którym omówiono bardziej szczegółowo prace historyków polskich i niemieckich. Warto tu też przypomnieć popularyzatorską książkę warmińskiej poetki i pisarki M. Zientary-Malewskiej, która na bazie badań historycznych ukazała dzieje polskich szkół i organizacji kulturalno-oświatowych działających na Ziemi Złotowskiej w okresie od 1772 roku do lat 50. XX wieku, zob. M. Zientara-Malewska, *Złotowszczyzna*, Łódź 1971.

⁹ W literaturze językoznawczej kilkakrotnie zwracano uwagę na oryginalne formy kaszubskich, słowińskich i krajniackich nazwisk patronimicznych z sufiksami na *-óc*, *-éc*, *-ic*. Formy te do dziś są żywe w gwarach południowokaszubskich i krajniackich. Zob. K. Nitsch, *Patronimika na -óc, -ic, -ec w gwarach Prus Zachodnich*, "Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu", Rocznik 11, Toruń 1904, s. 177-183, przedruk

na zachód od Sępólna Krajeńskiego¹⁰. Wspomnieć też należy o próbie analizy współczesnych nazwisk krajniackich podjętej przez Władysława Brzezińskiego¹¹, niestrudzonego i pełnego zapału badacza gwar Ziemi Złotowskiej.

Wymieniony w tytule termin *nazwisko* rozumiany jest w aspekcie historycznym i nie pokrywa się ze sformułowaną przez J. Bubaka definicją nazwiska współczesnego. J. Bubak określa je jako „nazwę własną osobową, formację onomastyczną chronologicznie późniejszą od imienia i stojącą po nim na drugim miejscu (jakby drugie ponowione imię powstałe w celu dokładniejszej identyfikacji osoby), oznaczenie rodzinne (wspólne rodzinie), posiadające określoną wartość w obrocie prawnym, dziedziczne (...), obowiązkowe i powszechne (...), ustabilizowane i niezmiennie (...), jest obok imienia podstawowym elementem identyfikacyjnym”¹². O takim rozumieniu nazwiska można mówić dopiero od przełomu XVIII i XIX wieku, kiedy to przepisy kodeksów prawnych państw zaborczych wprowadziły obowiązek posiadania nazwiska i zaczęły ujednolicać sprawy związane z ich używaniem i stabilizacją¹³.

Termin *nazwisko historyczne* ma charakter szerszy i bardziej pojemny, uwzględnia bowiem fakt, iż w omawianym okresie proces kształtowania się nazwisk był jeszcze żywy, a stabilizacja nazwisk szlacheckich, mieszczańskich i chłopskich nie została zamknięta. Dlatego używany w tytule termin *nazwisko* rozumiany jest jako *nazwisko historyczne*, czyli jako pojawiający się na drugim miejscu po imieniu element identyfikacyjny, który pełni funkcję nazwiska, ale nie musi być dziedziczny i niezmienny.

Zasadniczy trzon materiałowy *Słownika nazwisk mieszkańców Ziemi Złotowskiej* stanowią historyczne nazwiska chłopskie z 23 podzłotowskich wsi, kolejny zbiór to historyczne nazwiska mieszczan złotowskich¹⁴ oraz zbiór na-

w *Wyborze pism polonistycznych*, op.cit., s. 380-384, E. Kamińska-Rzetelska: *Z onomastyki kaszubskiej. Nazwiska na -óc, -ec, -ic // -yc*, "Onomastica", V, z. 1, Wrocław-Kraków 1959, s. 177-193, E. Rzetelska-Feleszko, *Jeszcze raz o kaszubskich nazwiskach typu Mackojc, Batorzejc*, *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 32, SOW, Warszawa 1995, s. 93-100.

¹⁰ Por. mapa do artykułu E. Kamińskiej-Rzetelskiej, *Nazwy zagród u Słowińców*, [w:] *Słowińcy, ich język i folklor*. Zeszyty Problemowe Nauki Polskiej 22, Wrocław 1961, s. 51-59.

¹¹ Zob. W. Brzeziński, *O nazwiskach Polaków na Krajnie Złotowskiej w XX wieku*, [w:] *Ze studiów nad toponimią Pomorza Środkowego*, praca zbiorowa pod red. E. Homy, Koszalin 1976, s. 207-227.

¹² J. Bubak, *Proces kształtowania się polskiego nazwiska mieszczańskiego i chłopskiego*, *Rozprawy Habilitacyjne UJ*, nr 116, s. 217-218.

¹³ S. Grzybowski, *Nazwisko i jego stałość w dawnym prawie polskim*, "Onomastica" III, 1957, s. 485-514.

¹⁴ Miasto Złotów stanowiło od początku istnienia parafii jej siedzibę. Najstarsze zach-

zwisk szlacheckich właścicieli okolicznych wsi¹⁵. Historyczne nazwiska mieszkańców Ziemi Złotowskiej zostały opracowane leksykograficznie w postaci alfabetycznego słownika, który zawiera w artykułach hasłowych poświadczenia źródłowe ułożone w porządku chronologicznym oraz analizę formalną i genetyczną antroponimów. Materiał zgromadzony w słowniku poszerza perspektywę badawczą związaną głównie z procesem kształtowania się nazwiska chłopskiego i mieszczańskiego¹⁶, ukazuje mechanizmy nazwiskotwórcze oraz towarzyszące im interesujące zjawiska językowe, uwidacznia również chronologię stabilizowania się nazwiska.

Dotychczasowa praktyka gromadzenia materiałów dokumentacyjnych do badań antroponimicznych udowodniła, że zasoby archiwalne są nieocenionym wprost źródłem informacji dostarczającym ciekawego i autentycznego materiału obrazującego proces kształtowania się nazwisk. Już wstępna analiza zachowanych archiwaliów wykazała, iż burzliwe dzieje Ziemi Złotowskiej spowodowały nie tylko rozproszenie i zdekompletowanie materiałów dotyczących tego terenu, ale także zniszczenie najstarszej ich części. Największe zbiory zachowanych do dziś archiwaliów złotowskich przechowywane są w Archiwum Państwowym w Poznaniu i w Archiwum Państwowym w Koszalinie.

Materiały archiwalne związane z działalnością państwową (początkowo polską, później pruską) można zasadniczo podzielić na dwie części, cezurę stanowi tu rok 1772, kiedy to państwo pruskie opanowało północną część Wielkopolski, tzw. okręg nadnotecki, w skład którego wchodziła też Ziemia Złotowska (formalnie okręg nadnotecki przyłączono do Prus Zachodnich dopiero w 1775 roku). Do roku 1772 Złotowskie stanowiło integralną część starostwa nakielskiego w województwie kaliskim. Gród nakielski znajdował się pod zarządem odrębnego starosty, którego terenem działania był tylko jeden powiat, stąd zbiór archiwaliów związanych z jurysdykcją starosty nakielskiego wydzielono jako odrębny zespół – *Akta grodzkie nakielskie*.

Przechowywane w Archiwum Państwowym w Poznaniu księgi *Akt grodzkich nakielskich* zawierają różnorodne wpisy związane z działalnością urzędu

wane księgi parafialne obejmują wpisy dotyczące zarówno mieszczan, jak i kmieci z okolicznych wsi, w większości zapisów nie wyodrębniono specjalnymi określeniami mieszkańców miasta, dlatego trudno byłoby jednoznacznie wydzielić ten zbiór wśród wyescerpowanych z tych źródeł antroponimów. Pierwsze księgi, odrębnie prowadzone dla mieszkańców miasta (z adnotacją w tytule: *ex Oppido*) i mieszkańców wsi (*ex Villis*) pochodzą dopiero z ostatniej ćwierci XVIII wieku (zob. *Źródła rękopiśmienne*).

¹⁵ W omawianym okresie Ziemia Złotowska stanowiła własność szlachecką, właściciele wsi podają m.in. P. Szafran i E. Callier, zob. *Źródła drukowane*.

¹⁶ O czym pisał J. Bubak w pracy *Proces kształtowania się polskiego nazwiska mieszczańskiego i chłopskiego*, Kraków 1992.

starościńskiego, który łączył wówczas funkcje administracyjne i sądowe. Zespół liczy 284 księgi (j.a) obejmujące okres od 1432 do 1772 roku¹⁷, ich treść określano terminami: *resignationes*, *inscriptiones*, *relationes* lub *decreta*.

Terminem *resignationes* oznaczano akta wieczyste, do których zaliczano między innymi akta kupna – sprzedaży lub działy i darowizny majątku, określenie to obejmowało też wpisy zgłoszeń tego rodzaju akt. Terminem *inscriptiones* określano dwustronne transakcje czasowe (pożyczki, dzierżawy, zastawy), termin ten obejmował też jednostronne oświadczenia woli, takie, jak na przykład zrzeczenie się praw czy testament. Wszelkiego rodzaju zeznania, zarówno osób urzędowych, jak i prywatnych określano terminem *relationes*.

Relationes (relacje) mogły dotyczyć spraw niespornych lub spornych. Do spraw niespornych należały przede wszystkim *iuramenta* (ogólne zeznania o stanie wsi sporządzane dla celów podatkowych), *inwentarze* (opisy majątków zwane też wizjami lokalnymi) oraz zeznania o stanie zamożności lub o zniszczeniach wojennych (rejstry szkód). Do spraw spornych zaliczano między innymi: relacje o złożeniu pozwu (np. skargi i oskarżenia), protestacje i obdukcje (okazanie w sądzie ran). Księgi *relationes* zawierają też *oblaty*, czyli wpisy dokumentów prywatnych oraz dotyczących instytucji, a także zarządzenia władz podane do publicznej wiadomości. Księgi zwane *decreta* obejmowały notatki i wyroki sądowe¹⁸.

Kwerenda przeprowadzona w Archiwum Państwowym w Poznaniu wykazała, że materiały źródłowe dotyczące mieszkańców Złotowa i okolic zachowały się głównie w zbiorze ksiąg *relationes*¹⁹. Księgi *relationes* obejmują okres od 1582 do 1772 roku, jest to najliczniejszy zbiór w zespole *Akt grodzkich nakielskich*, liczy on 101 tomów, czyli stanowi przeszło 1/3 całego zespołu. Wszystkie księgi to czystopisy (*inducta*), jednak protokoły przepisane z XVI wieku i pierwszej połowy XVII wieku zachowały się jedynie we fragmentach, charakter ciągły mają dopiero dokumenty od drugiej połowy XVII wieku. Księgi *relationes* to nie tylko najobszerniejszy, ale i najbogatszy zbiór różnorodnych dokumentów wchodzących w skład *Akt grodzkich nakielskich*²⁰. Wpisy dotyczące

¹⁷ Zob. Bielecka J., *Inwentarze zespołów ksiąg archiwów grodzkich i ziemskich Wielkopolski XIV-XVIII wieku. Województwo poznańskie, kaliskie, gnieźnieńskie, inowrocławskie*, Poznań 1965, s. 96-97.

¹⁸ Objasnienia terminologiczne zostały zaczerpnięte z pracy: *Archiwum Państwowe Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego oraz jego archiwa terenowe*, s. 135-136.

¹⁹ Do ustaleń wykorzystano wewnętrzne inwentarze znajdujące się w archiwum poznańskim, a szczególnie katalog kartkowy, tzw. „Kwerendę wiejską”.

²⁰ Zob. Bielecka J., *Inwentarze zespołów ksiąg archiwów grodzkich i ziemskich Wielkopolski XIV-XVIII wieku*, op. cit., s. 99-100.

mieszkańców Ziemi Złotowskiej znaleziono w 27 księgach, ich sygnatury zostały podane poniżej, w części zatytułowanej *Źródła i ich oznaczenia* (zob. AGN).

Kolejny zespół akt związanych z działalnością instytucji państwowych przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Koszalinie. W zbiorze *Akt poniemieckich* znajduje się zespół *Akta miasta Złotowa* (nr zespołu: 31/I) z lat 1773-1942²¹, obejmuje on dokumenty dotyczące funkcjonowania magistratu złotowskiego. Zachowały się głównie akta z drugiej połowy XIX wieku i późniejsze. Nieliczne zachowane zespoły tematyczne (5 pozycji) obejmują dokumenty wcześniejsze, sięgające XVIII wieku²². Analiza materiałów zgromadzonych w tych zespołach wykazała, że dla potrzeb niniejszej pracy można wykorzystać dwa z nich: *Feuerwesen* (pożarnictwo, daty krańcowe zespołu: 1770-1862) oraz *Kammerai* (dochody miejskie, daty krańcowe zespołu: 1779-1860). Wykorzystane materiały archiwalne wymieniono także poniżej w części zatytułowanej *Źródła i ich oznaczenia* (zob. AP).

Materiały związane z działalnością władz kościelnych na omawianym obszarze nie zostały do dziś w całości zarchiwizowane i skatalogowane.

Na terenie miasta Złotowa, podobnie jak i w okolicznych wioskach, zamieszkiwała ludność wyznania katolickiego, ewangelickiego i mojżeszowego. Dlatego ważnym zadaniem okazało się odnalezienie dokumentacji (przede wszystkim ksiąg metrykalnych) związanej z działalnością parafii katolickich i ewangelickich oraz akt dotyczących ludności żydowskiej.

Zachowana do dziś dokumentacja dotycząca ludności pochodzenia żydowskiego znajduje się w zbiorze *Akta miasta Złotowa* (nr zespołu 31/I, w inwentarzu zespołu pozycja 3 – *Juden*). Ma ona charakter fragmentaryczny, brak przede wszystkim najciekawszych dla badań antroponimicznych dokumentów, czyli rejestrów naturalizowanych obywateli. Zespół liczy tylko 10 jednostek archiwalnych (syg. 60-70, daty krańcowe zespołu: 1789-1901), poza dwoma jednostkami (syg. 65 i 66), akta pochodzą głównie z II połowy XIX wieku.

Zgodnie ze współcześnie obowiązującym zarządzeniem ewangelickich władz kościelnych poniemieckie akta parafii ewangelickich z terenu Ziemi Złotowskiej powinny być przekazywane do Archiwum Państwowego w Koszalinie. Kwerenda przeprowadzona w archiwum wykazała, że w zespole *Akt poniemieckich*, w zbiorze *Poniemieckie akta kościelne* (nr zespołu 51/I), brak materiałów z terenu Złotowa i okolic, dotyczy to zarówno oryginalnych ksiąg, jak i ich odpisów.

²¹ Zob. *Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Koszalinie. Spis zespołów*, op. cit., s. 12.

²² Zob. *Inwentarz zespołu akt Magistrat Flatow (Złotów) z lat 1773-1942*, oprac. A. Muszyński. Jest to wewnętrzny inwentarz Archiwum Państwowego w Koszalinie.

Archiwalia dotyczące działalności parafii katolickich na terenie Ziemi Złotowskiej nie zostały dokładnie zinwentaryzowane i skatalogowane. W Archiwum Państwowym w Koszalinie znajdują się jedynie niektóre duplikaty ksiąg metrykalnych z parafii złotowskiej i zakrzewskiej. Są to odpisy, które wykonywano zgodnie z zarządzeniami władz pruskich. Zostały one przejęte przez służby archiwalne i włączone do zespołu *Akt poniemieckich* (zespół nr 74/I *Amstgericht Flatow* – Sąd Obwodowy w Złotowie). Najstarsze z odpisów pochodzą z roku 1799, zasadnicza część zbioru obejmuje akta z XIX i XX wieku. W *Słowniku nazwisk* wykorzystano materiały z księgi duplikatów z lat 1799-1811 z parafii zakrzewskiej (sygn. 6711). Oryginalne akta metrykalne z tego okresu są niekompletne (zob. *Źródła rękopiśmienne*), dlatego jako materiał źródłowy wykorzystano duplikaty zaginionych ksiąg ochrzczonych i zmarłych.

Zasadnicza część dokumentacji wykorzystanej w słowniku została zgromadzona w wyniku kwerendy przeprowadzonej w terenie²³. Wykazała ona, iż w archiwach parafialnych utworzonych przy biurach parafii kościołów pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP w Złotowie i św. Marii Magdaleny w Zakrzewie przechowywane były archiwalne księgi metrykalne dotyczące mieszkańców obu parafii²⁴. Znajdowały się tam również inne materiały archiwalne, które włączono do niniejszej pracy (zob. *Źródła rękopiśmienne*) ze względu na występujące w nich liczne nazwy osobowe.

W archiwum parafialnym w Zakrzewie znajdowały się księgi ochrzczonych, poślubionych i zmarłych; wykorzystano 3 najstarsze księgi metrykalne z lat 1774-1860 oraz 2 księgi związane z administracją parafii z lat 1696-1806.

Bogatsze od archiwaliów zakrzewskich były materiały przechowywane w archiwum parafialnym przy kościele pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP w Złotowie. W *Słowniku nazwisk* wykorzystano 11 najstarszych złotowskich ksiąg metrykalnych: 5 ksiąg ochrzczonych z lat 1660-1851, 3 księgi poślubionych z lat 1707-1851 oraz 3 księgi zmarłych z lat 1707-1851, do wykorzysta-

²³ W poszukiwaniach materiałów źródłowych pomocny okazał się niemiecki informator *Sonderheft der Grenzmarklichen Heimatblätter*, Berlin 1939, w którym zawarte były spisy parafii ewangelickich (t. I) i katolickich (t. II, *Die Kirchenbücher der katholischen Pfarreien in der früheren Provinz Grenzmark Polen-Westpreussen von W. Volkmann*) wraz z wykazami znajdujących się w nich ksiąg metrykalnych oraz artykuł ks. Lecha Bończy-Bystrzyckiego opublikowany w "Roczniku Koszalińskim" pt. *Stan zachowania ksiąg metrykalnych parafii katolickich Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej według stanu z dnia 8 maja 1945 roku*, "Rocznik Koszaliński", 1983, nr 19, s. 154-161.

²³ Obecnie księgi metrykalne parafii złotowskiej i zakrzewskiej znajdują się w Archiwum Diecezjalnym w Koszalinie.

²⁴ Obecnie księgi metrykalne parafii złotowskiej i zakrzewskiej znajdują się w Archiwum Diecezjalnym w Koszalinie.

nych źródeł włączono też przechowywaną na plebanii miejską księgę z 1711 roku. Zawierała ona sprawozdanie z pracy komisji powołanej do wyceny majątku pozostawionego przez mieszczan złotowskich zmarłych w czasie zarazy dżumy²⁵.

Zaledwie niewielka część archiwaliów złotowskich została opracowana i wydana drukiem (zob. Źródła drukowane). Dla potrzeb niniejszego słownika można było wykorzystać jedynie dwa rejestry poborowe. Pierwszy z nich pochodzi z 1578 roku i został opublikowany przez A. Pawińskiego w *Źródłach dziejowych* do opisu geograficzno-statystycznego Polski w XVI wieku²⁶, drugi rejestr poborowy, z lat 1618-1620, został wydany przez A. J. Parczewskiego w *Analektach wielkopolskich*²⁷. Spośród wydanych drukiem wizytacji kościelnych, tylko jedna dotyczy parafii złotowskiej. Parafia złotowska należała wówczas (wiek XVII) do archidiakonatu kamieńskiego. Tekst wizytacji z roku 1653 został opublikowany przez Towarzystwo Naukowe w Toruniu²⁸. Kolejnym źródłem archiwalnym dotyczącym Ziemi Złotowskiej i wydanym drukiem jest wizja lokalna wsi Błękwit z 1771 roku zamieszczona przez J. Deresiewicza w *Materiałach do dziejów chłopca wielkopolskiego w drugiej połowie XVIII wieku*²⁹.

W pracy niniejszej wykorzystano też informacje źródłowe dotyczące właścicieli Złotowa i okolicznych wsi. Zawarte one zostały w dwóch opracowaniach historycznych. Praca E. Calliera³⁰ dotyczy powiatu nakielskiego w szesnastym wieku. W obrębie tego powiatu znalazła się wówczas Ziemia Złotowska. Książka E. Calliera to w zasadzie rejestr nazw miejscowych wraz z podaniem ich wariantów występujących w tekstach źródłowych, autor wymienił też właścicie-

²⁵ Wymieniona księga wraz z zawartym w niej materiałem antroponimicznym stała się też przedmiotem osobnego opracowania, zob. L. B. Sudakiewicz, *Nazwiska mieszczan złotowskich w księdze sprawozdań z 1711 roku*, Słupskie Prace Humanistyczne, Słupsk 1996, nr 16 a, s. 131-162.

²⁶ Zob. *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym opisana przez Adolfa Pawińskiego*. Wielkopolska, t.1. Źródła dziejowe, t. 12, Warszawa 1883, s. 167 i n.

²⁷ Zob. *Rejestr poborowy województwa kaliskiego 1618-1620*, wyd. A. J. Parczewski, Warszawa 1879, "Analecta wielkopolskie", t. 1.

²⁸ Zob. *Visitatio Archidiaconatus Camenensis Andrea de Leszno Leszczyński archiepiscopo a 1652 et 1653 facta*, wyd. P. Panske, "Fontes", Societatis Literaria Torunensis, t. XI-XV, Toruń 1907-1911, s. 303-313.

²⁹ Zob. *Materiały do dziejów chłopca wielkopolskiego w drugiej połowie XVIII wieku*. Z ksiąg grodzkich wyboru dokonał i wydał J. Deresiewicz, t. 2, *Województwo gnieźnieńskie*, Wrocław 1956, s. 364.

³⁰ Zob. *Powiat nakielski w XVI stuleciu. Szkic geograficzno-historyczny nakreślił E. Callier*, Poznań 1889.

li omawianych osad, aż do czasów mu współczesnych, czyli do połowy XIX wieku. Opublikowany materiał został rzetelnie udokumentowany i poświadczony poprzez wskazanie wykorzystanych archiwaliów. Niezwykle cenną pozycją okazała się też praca P. Szafrana dotycząca osadnictwa historycznej Krajny od XVI do XVII wieku³¹. Opierając się na licznych materiałach źródłowych, autor zrekonstruował sieć osadniczą na Krajnie, wyjaśnił przyczyny powstawania oraz ginięcia osad, omówił rozwój areału uprawnego, a także zbadał i przedstawił rozmieszczenie oraz zmiany dotyczące własności ziemskiej. Ziemia Złotowska w omawianym okresie stanowiła własność szlachecką, stąd autor sporządzając wykaz osad Krajny istniejących w latach 1511-1772³² omówił szczegółowo zagadnienie własności, podając kolejnych właścicieli oraz lata, kiedy osada przynależała do ich majątku. Ten interesujący materiał antroponimiczny wyekscerpowano i włączono do „Słownika nazwisk”.

Pozostaje mi teraz niezwykle miły obowiązek podziękowania Władzom Uczelni za wyasygnowanie środków na wydanie tej pracy. Mam nadzieję, że część druga „Słownika nazwisk mieszkańców Ziemi Złotowskiej” zostanie równie szybko opublikowana i będzie mogła służyć każdemu czytelnikowi zainteresowanemu pochodzeniem i znaczeniem nazwisk.

Słowa wdzięczności za wszystkie wnikliwe uwagi i wskazówki kieruję także do Recenzentów pracy, Profesora Doktora Habilitowanego Edwarda Brezy oraz Doktor Habilitowanej Profesor Akademii Pomorskiej w Słupsku Jowity Kęcińskiej-Kaczmarek. Panu Profesorowi składam szczególnie serdeczne podziękowania za życzliwość, pomoc i opiekę naukową, bez której praca ta zapewne nie ukazałaby się w obecnej postaci.

³¹ Zob. Szafran P., *Osadnictwo historycznej Krajny w XVI-XVIII w. (1511-1772)*, Gdańsk 1961.

³² Szafran P., op. cit., s. 124-218.

ZASADY REDAKCYJNE SŁOWNIKA

Wszystkie hasła zostały ułożone w porządku alfabetycznym. Artykuł hasłowy obejmuje: hasło, materiał źródłowy, komentarz etymologiczny.

Hasło

1. Hasło zostało wyróżnione wersalikami, ma postać literacką i zapisano je w mianowniku liczby pojedynczej.
2. Hasło ma postać męską.
 - a) Nazwiska żeńskie mające swe odpowiedniki męskie są cytowane w materiale źródłowym po nazwiskach męskich, poprzedzono je kwalifikatorem *fem.* i przytoczono zachowując porządek chronologiczny.
 - b) Nazwiska żeńskie bez poświadczeń męskich stanowią podstawę rekonstrukcji hasła męskiego, które dla odróżnienia umieszczono w nawiasie kwadratowym, np. [KLISZEK] z formy żeńskiej *Kliskowa*, [OCHOCKI] z formy żeńskiej *Ochocka*.
 - c) Zasady rekonstrukcji odnoszą się do odtworzenia formy męskiej z żeńskiej, jeżeli forma żeńska jest jedyną w zapisie źródłowym, zapisy źródłowe w takich wypadkach zostały również poprzedzone kwalifikatorem *fem.*
 - d) Jeżeli rekonstrukcja formy męskiej z żeńskiej dopuszcza dwa warianty, to w haśle zostały podane oba.
3. Odmianki fonetyczne i morfologiczne umieszczono w tytule hasła w porządku alfabetycznym i oddzielono przecinkiem, np. **ADAM, JADAM**. Ponadto każda odmianka została podana bez cytatów, ale z odsyłaczem do hasła głównego, gdzie zgromadzono cytaty, np. **SMELSZ** zob. **ŚM(D)EUSZ, WRZEŚĆ** zob. **WRZESZCZ**.
 - a) Litery w haśle ujęte w nawias okrągły wskazują na możliwość podwójnej interpretacji hasła, np. hasło **BAR(E)K** można odczytać jako **BAREK** i **BARK**.
 - b) W przypadku wątpliwości co do pisowni, dopuszczono możliwość umieszczenia w haśle dwóch różnych postaci nazwiska, np. **BOŃDA, BONDA**.

- c) Nazwiska obcego pochodzenia zapisane zgodnie z polską fonetyką sprowadzono w miarę możliwości do postaci słownikowej danego języka. Ponadto odnotowano spolszczoną postać jako hasło z odsyłaczem do formy podstawowej, np. **DETMAN** zob. **DIETMANN**, **DOBERSZTYN** zob. **DOBERSTEIN**.
- d) Nazwiska polskie zapisane pod wpływem fonetyki i grafii niemieckiej sprowadzono w miarę możliwości do polskiej postaci słownikowej. Postać zgermanizowaną odnotowano też jako hasło z odsyłaczem do formy podstawowej, np. **ZELCZIK** zob. **ŻELCZYK**.
4. Hasła utworzone na podstawie pojedynczych poświadczeń, nieprzejrzystych pod względem etymologicznym, mają postać literalną.

Material źródłowy

1. Cytaty są ściśle transliterowane bez zaznaczania właściwości grafii.
2. Pisownia dużych i małych liter odzwierciedla pisownię oryginalną.
3. Cytaty podano w porządku chronologicznym od najwcześniejszych do najpóźniejszych w wyznaczonej cezurze czasowej, tj. od roku 1568 do roku 1850 (wyjątkowo do 1851 ze względu na kompletność wykorzystanego źródła).
4. Po cytacie podano jego lokalizację źródłową, obejmuje ona rok, skrót źródła (powszechnie przyjęty lub umowny na użytek pracy) oraz stronę, gdy rękopis jest paginowany. Przy poświadczeniach nazwisk pochodzących ze źródeł rękopiśmiennych skatalogowanych po skrócie oznaczającym rodzaj akt (AGN lub AP) podano cyframi arabskimi najpierw numer sygnatury wykorzystanej jednostki archiwalnej, a następnie linią ukośną oddzielono od numeru sygnatury numer strony.
5. Cytaty zostały oddzielone średnikami.
6. Poświadczenia nazwisk umieszczono w szerokim kontekście, podając w miarę możliwości imię lub imiona nosiciela, przezwisko, status społeczny, piastowane urzędy lub godności, zawód lub zajęcie, miejscowość, z której pochodzi, pokrewieństwo. Wymienione elementy identyfikacyjne, zgodnie z ustaleniami J. Bubaka, rzadko pojawiają się jednocześnie, najczęściej występują wymiennie, tworząc różne modele nazewnicze.
7. Materiał dokumentacyjny dobrano w taki sposób, by zilustrować wszystkie poświadczone odmianki fonetyczne i morfologiczne.
8. Opuszczone w cytatach fragmenty zaznaczono powszechnie przyjętym znakiem (...).

9. Zastosowane w materiale źródłowym skróty, utrudniające interpretację zapisu, rozwiązano, umieszczając brakujące fragmenty wyrazów w nawiasie kwadratowym, np. *Magnificus D[omi]nus Stephanus Grudzinski*. W nawias kwadratowy ujęto też nazwy miejscowe, które nie zostały wymienione przy nazwisku nosiciela, ale ujęte w nagłówku strony, np. przy rejestrach kmieci.
10. Ostatni zapis źródłowy jest zakończony kropką.

Komentarz etymologiczny

1. Objaśnienia etymologiczne nazwiska hasłowego podano po materiale źródłowym. Często są one utrudnione ze względu na silne zniemczenie nazwisk i licznie występujące *hapax legomena*.
2. Przy nieustalonej motywacji podano w komentarzu, że podstawa nazwy lub sama nazwa jest niejasna.
3. W komentarzu umieszczono też dodatkowe informacje, które mogły służyć pomocą przy ustalaniu etymologii nazwiska.
 - a) Przy nazwiskach odmiejscowych podano prawdopodobną lokalizację geograficzną miejscowości, od której nazwisko mogło zostać utworzone, np. n. o. *Bługowski* od n. m. *Bługowo* pow. wyrzyski, złotowski SG. Starano się podać nazwy miejscowości położonych najbliżej omawianego terenu, w tym celu wykorzystano przede wszystkim „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”, pracę D. Podlaskiej „Nazwy miejscowe z terenu XVI-wiecznego województwa poznańskiego”, opracowania z serii „Pomorskie Monografie Toponomastyczne” oraz „Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych”, a szczególnie jego część trzecią – „Odmiejscowe nazwy osobowe”. Przy określaniu lokalizacji geograficznej mogą pojawiać się też nazwy miejscowe z dalszych obszarów Rzeczypospolitej lub terenu późniejszego państwa pruskiego.
 - b) Nazwiska odapelatywne utworzone od wyrazów rzadko współcześnie używanych lub wyrazów określanych jako przestarzałe, albo archaiczne mają odnotowane słownikowe znaczenie podstawy, np. n. o. *Mielcarz* od ap. *mielcarz* 'piwowar, słodownik' SW. Gdy w słowniku (np. SW) występowało kilka lub kilkanaście znaczeń, akcentowano najczęściej używane. Niektóre z apelatywów zrekonstruowano z danego nazwiska, wówczas opatrzone je skrótem *hipotet.* 'hipotetyczny'.
 - c) Nazwiska porównano przede wszystkim z SSNO (doba staropolska) i SNW (współczesność) oraz z innymi opracowaniami, których skrócone adresy bibliograficzne umieszczono w komentarzu.

- d) Nazwiska utworzone od nazw osobowych równych imionom pełnym lub hipokorystycznym zostały dodatkowo porównane z materiałem zawartym w pracach M. Malec (zob. Mal I, Mal II), np. n. o. *Adamek* – hipok. od im. *Adam* > *Adamek* Mal II 178.
 - e) Nazwiska szlacheckie objaśniono za herbarzami, wskazując też gniazda rodzinne, przydomki i herby, o ile były odnotowane w źródle.
 - f) Nazwiska obce posiadają objaśnienia etymologiczne. Do objaśnienia licznie występujących w słowniku nazwisk niemieckich wykorzystano przede wszystkim pracę Maxa Gottschalda *Deutsche Namenkunde* (Go), inne opracowania wykorzystane do objaśnienia nazwisk obcych wymieniono w komentarzu, posługując się przyjętym adresem bibliograficznym.
 - g) Informacje podane w komentarzu zostały opatrzone adresem bibliograficznym w postaci przyjętego skrótu.
4. Strukturę nazwisk sekundarnych omówiono wskazując nie tylko na bazę derywacyjną, ale i formant prosty, np. *-ski* lub złożony, np. *-(ow)ski*, a także jego postaci oboczne, np. *-ewic(z)* // *-owic(z)*, o ile zaszła taka potrzeba.
 5. Odsyłacze typu: *zob.*, *por.* mogą występować w komentarzu etymologicznym i po nim. Umieszczano je, gdy dana osoba była identyfikowana przy pomocy kilku nazwisk, np. przy haśle **NIETRZEBA**: *Paweł Nietrzeba alias Mela*, znajduje się odsyłacz: n. o. *Mela* zob. pod **MELA**. Odsyłacze używano również wtedy, gdy nazwa obca miała swój polski odpowiednik, np. *Pastor* por. *Owczarz*, *Pasterz*. Odsyłacz użyty przy nazwiskach nierzadko odnosi się do innego nazwiska w słowniku, wskazywano tak m.in. bazy derywacyjne w nazwiskach sekundarnych, np. *Placzek* zob. *Placz*, *Podlasik* zob. *Podlas*, zaznaczano podobne struktury słowotwórcze, np. *Machojc* por. *Bartkowic(z)*: *Bartkojc* lub wskazywano na nazwy osobowe bliskie semantycznie, np. *Majka* zob. też *Kars(z)*.

W słowniku zastosowano szereg skrótów, których wykaz zamieszczono po instrukcji redakcyjnej.

ŹRÓDŁA I ICH OZNACZENIA

1. Rękopiśmienne

- AGN Akta Grodzkie Nakielskie, *relationes*, Archiwum Miasta Poznania, syg.: 102, 103, 106, 107, 108, 110, 111, 113, 116, 117, 119, 120, 123, 124, 131, 133, 134, 141, 142, 146, 147, 148, 149, 185, 190, 191, 197.
- AP Zespół Akt Poniemieckich. Akta miasta Złotowa, Archiwum Państwowe w Koszalinie: syg. 28: *Feuerordnung in Stadt Flatow 1770-1834*, syg. 31: *Tabelle von Feuerschaden in der Stadt Flatow 1779-1804*, syg. 36: *Feuerordnung, Ausschaffung der Spritze, Wahl der Spritzenmeister 1790-1805*, syg. 46: *Feuersozietätskataster für die in westprussischen Netzedistrikt belegten Stadt Flatow 1804-1811*, syg. 75: *Verwaltung der Kämmereikasse in den Jahren 1828-30 durch den Bürgermeister Münzer*, syg. 76: *Abnahme der Kammereirechnung überhaupt Rechnungsangelegenheit 1840-1854*, syg. 85: *Rachunek z wagi miejskiej na rok 1792*, syg. 6711: *Libri Duplicati Baptizatorum, Copulatorum et Mortuorum Ecclesiae Parochialis Zakrzewiensis AD 1799* (brak paginacji), 1800-1811.
- PB I *Liber Metrices Baptizatorum Ecclesiae Parochialis Zakrzewiensis 1774-1796*
- PC I *Liber Metrices Copulatorum Ecclesiae Parochialis Zakrzewiensis 1774-1814*
- PC II *Liber Metrices Copulatorum Ecclesiae Parochialis Zakrzewiensis 1814-1860*
- PI bez tytułu (inwentarz parafii Zakrzewo) 1696-1814
- PP bez tytułu (księga dochodów i wydatków parafii) 1792-1806
- ZB I *Liber Baptizatorum Ecclesiae Zlotoviensis (incompletus) 1660-1707*
- ZB II *Liber Baptizatorum Ecclesiae Zlotoviensis 1707-1782*
- ZB III *Liber Baptizatorum ex Oppido Ecclesiae Zlotoviensis 1780-1851*
- ZB IV *Liber Baptizatorum ex Villis Ecclesiae Zlotoviensis 1782-1812*
- ZB V *Liber Baptizatorum ex Villis Ecclesiae Zlotoviensis 1813-1851*
- ZC I *Liber Copulatorum Ecclesiae Zlotoviensis 1707-1799*
- ZC II *Liber Copulatorum ex Oppido Zlotoviensis 1800-1851*
- ZC III *Liber Copulatorum ex Villis Ecclesiae Zlotoviensis 1800-1851*
- ZM I *Liber Mortuorum Ecclesiae Zlotoviensis 1707-1780*

- ZM II *Liber Mortuorum ex Oppido Ecclesiae Zlotoviensis 1779-1851*
ZM III *Liber Mortuorum ex Villis Ecclesiae Zlotoviensis 1780-1851*
ZS bez tytułu (miejska księga sprawozdań) 1711

2. Drukowane

- Cal *Powiat nakielski w XVI stuleciu. Szkic geograficzno-historyczny nakreślił E. Callier. Poznań 1889.*
- Der *Materiały do dziejów chłopca wielkopolskiego w drugiej połowie XVIII wieku. Z ksiąg grodzkich wyboru dokonał i wydał J. Deresiewicz, t. 2. Województwo gnieźnieńskie, Wrocław 1956.*
- Fon *Visitatio archidiaconatus Camenensis Andrea de Leszno Leszczyński archiepiscopo a 1652 et 1653 facta, ed. P. Panske, "Fontes" Societatis Literariae Toruniensis, t. XI-XV, Toruń 1907-1911.*
- Paw *Rejestr poborowy z 1578 roku, [w:] Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym opisana przez Adolfa Pawińskiego. Wielkopolska, t. 1. Źródła dziejowe, t. 12, Warszawa 1883.*
- Par *Rejestr poborowy woj. kaliskiego 1618-1620. Wydał i wstępem opatrzył A. J. Parczewski. Analekta wielkopolskie, t. 1, Warszawa 1879.*
- Szaf *P. Szafran, Osadnictwo historycznej Krajny w XVI-XVIII w. (1511-1772), Gdańsk 1961, Gdańskie Towarzystwo Naukowe.*

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Opracowania i słowniki

- Abram AS Z. Abramowicz, *Nazwiska Żydów białostockich*, [w:] *Antoponimia słowiańska, Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Prace Onomastyczne 35, Warszawa 1996.
- Abram RS VII Z. Abramowicz, *Imiennictwo Żydów białostockich a zjawisko interferencji językowej*, *Rozprawy Sławistyczne* 7, Lublin 1993, s. 9-23.
- AJK *Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich*, opracował zespół Zakładu Słowianoznawstwa PAN pod kierunkiem Z. Stiebera (z. I-VI) i H. Popowskiej-Taborskiej (z. VII-XV), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1964-1978.
- Bańkowski A. Bańkowski, *Etymologiczny słownik języka polskiego*, t. I-II, Warszawa 2000.
- Bańkowski On A. Bańkowski, *Szadykierz*, "Onomastica" XV, 1970, s. 38-52.
- Bel A. Belchnerowska, *Toponimia byłych powiatów kołobrzeskiego i koszalińskiego*. Pomorskie Monografie Toponomastyczne, nr 13, Gdańsk 1995.
- Br A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1970.
- Breza AS E. Breza, *Pomorskie nazwiska typu: Degórski (: de Górski), Elnis (: e Lniska)*, [w:] *Antoponimia słowiańska, Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, Prace Onomastyczne 35, Warszawa 1996, s. 57-69.
- Breza GSJ E. Breza, *Wybrane nazwiska mieszkańców północnych Kaszub*, *Gdańskie Studia Językoznawcze* IV, 1988, s. 83-129.
- Breza JP LVII E. Breza, *Oboczność t : k (i podobne) i jej ślad w nazwach Pomorza Gdańskiego*, "Język Polski" 57, 1977, s. 185-192.
- Breza JP LXXI E. Breza, *Konsekwencje nietypowego połączenia samogłoska + samogłoska w języku polskim*, "Język Polski" 71, 1991, s. 243-245.
- Breza JP LXXIV E. Breza, *Nazwisko Bartoszcze*, „Język Polski” 74, 1994, s. 385-387.

- Breza JP LXXVII E. Breza, *Kaszubskie nazwiska Mudlaf(f) i Myclaw oraz ich warianty*, "Język Polski" 78, 1998, s. 208-211.
- Breza NP I, II, III E. Breza, *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, t. I-III, Gdańsk 2000-2004.
- Breza On XXVI E. Breza, *Polskie nazwy osobowe z sufiksem -j-*, "Onomastica" XXIV, 1981, s. 183-201.
- Breza On XXX E. Breza, *Zlatynizowane i zgrecyzowane nazwiska Pomorzan*, "Onomastica" XXX, 1986, s. 183-239.
- Breza PFil E. Breza, *Nazwisko Lewandowski*, *Prace Filologiczne* 36, 1991, s. 255-258.
- Breza Pom XV/2 Breza E., *Nazwiska pomorskie typu Peta, Bela*, "Pomerania" XV, 1979, nr 2, s. 32-33.
- Breza Pom XVI/4 Breza E., *Nazwiska pomorskie od imienia Piotr*, "Pomerania" XVI, 1980, nr 4, s. 35-37.
- Breza Pom XVI/5 E. Breza, *Nazwiska pomorskie od imienia Paweł*, "Pomerania" XVI, 1980, nr 5, s. 51-53.
- Breza Pom XX/4 E. Breza, *Pomorskie nazwisko Blok i Blokus*, "Pomerania" XX, 1984, nr 4, s. 36-37.
- Breza Pom XXI/6 E. Breza, *Nazwisko Klebba, Kleba*, "Pomerania" XXI, 1985, nr 6, s. 32-33.
- Breza Pom XXII/1 E. Breza, *Nazwiska Burant, Kolant, Kubant, Rybant*, "Pomerania" XXII, 1986, nr 1, s. 35.
- Breza Przyd E. Breza, *Pochodzenie przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*. *Rozprawy i Monografie*, Gdańsk 1978.
- Breza PSSl E. Breza, *Nazwisko Sychta i niektóre inne z przyrostkiem -ta*, *Z Polskich Studiów Sławistycznych* V, 1978, s. 457-462.
- Breza PJ E. Breza, *Nazwisko Kuik, Kujk i podobne*, "Poradnik Językowy" 1998, nr 3, s. 37-43.
- Breza RG XXXVI E. Breza, *Pochodzenie nazwiska Wrycza*, „Rocznik Gdański” XXXVI, 1976, s. 19-23.
- Breza RG XXXIX E. Breza, *Ze studiów nad nazwiskami pomorskimi*, "Rocznik Gdański" XXXIX, 1979, z. 2, s. 7-16.
- Breza RG XLV E. Breza, *Nazwisko Pelczar*, "Rocznik Gdański" XLV, 1985, z. 2, s. 33-38.
- Breza RG LIV E. Breza, *Nazwiska Grucza, Gruca, Gruza i ich formy pochodne*, "Rocznik Gdański" LIV, 1994, s. 99-104.
- Breza RS E. Breza, *Polskie nazwiska z członem -man*, "Rocznik Sławistyczny", t. 52, 2001, s. 75-96.

- Breza SO XXXVI E. Breza, *Z antroponimii Pomorza Gdańskiego (na podstawie ksiąg sądowych kościerskich z XVI - XVIII w.)*, "Slavia Occidentalis" XXXIV, 1977, s. 185-192.
- Breza SO XLVI E. Breza, *Pomorskie nazwiska typu Draws, Szews, Walkows*, "Slavia Occidentalis" XLVI, 1999, s. 15-25.
- Breza TPK E. Breza, *Toponimia powiatu kościerskiego. Pomorskie Monografie Toponomastyczne*, nr 1, Gdańsk 1974.
- Breza ZNUG XIII E. Breza, *Pomorskie nazwiska na -ow // -ew*, Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Filologia Polska, Prace Językoznawcze XIII, 1987, s. 16-21.
- Breza ZNUG XVI E. Breza, *Pomorskie nazwisko Cherek // Herek (przyczynek do wymowy h i ch w polszczyźnie)*, Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Filologia Polska, Prace Językoznawcze, XVI, 1992, s. 70-76.
- Brzeziński W. Brzeziński, *O nazwiskach Polaków na Krajnie złotowskiej w XX wieku*, [w:] *Ze studiów nad toponimią Pomorza Środkowego*. Praca zbiorowa pod red. E. Homy, Koszalin 1976, s. 207-227.
- Bub J. Bubak, *Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Ślądczyzny XV-XVIII w. Imiona, nazwiska, przezwiska*, cz. I-II, Kraków 1992.
- Bubak J. Bubak, *Nazwiska polskie typu Konieczny, Zawodny*, [w:] *In memoriam Casimiri Nitsch, Księga w stulecie urodzin*, Warszawa 1975, s. 107-125.
- Chłop ZNUJ M. Chłopicka, *Nazwy osobowe z sufiksami na -iga, -yga*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze, Kraków 1970, nr 29, s. 123-133.
- Czapl M. Czaplicka-Niedbalska, *Nazwiska mieszkańców Bydgoszczy od II poł. XV w. do I poł. XVIII w.*, Bydgoszcz 1996.
- DF Rosa, Volker Kohlheim, *Familiennamen. Herkunft und Bedeutung*, Mannheim 2000.
- Gal S. Gala, *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l-/-l- w części sufiksальной*, Łódź 1992.
- Go M. Gottschald, *Deutsche Namenkunde. Unsere Familiennamen nach ihrer Entstehung und Bedeutung*, Berlin 1974.
- Gór H. Górniewicz, *Słownik nazwisk mieszkańców Powiśla Gdańskiego*, Gdańsk 1992.
- Gór PTM IV H. Górniewicz, *Toponimia Powiśla Gdańskiego. Pomorskie Monografie Toponomastyczne*, nr 4, Gdańsk 1980.

- Iw W. Iwicki, *Toponimia byłego powiatu słupskiego*. Pomorskie Prace Toponomastyczne, nr 11, Gdańsk 1993.
- Koz S. Kozierowski, *Nazwiska, przezwiska, przydomki, imiona polskie niektórych typów słowotwórczych*, Poznań 1938.
- Kreja PG B. Kreja, *Zniemczone formy nazwisk polskich na Pomorzu, Pomorze Gdańskie*, t. 4: *Literatura i język*, Gdańsk 1967, s. 178-181.
- Krzep J. Krzepela, *Rody ziem pruskich*, Kraków 1927.
- Mał I M. Malec, *Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*. Wrocław – Warszawa – Kraków 1982.
- Mał II M. Malec, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994.
- Mącz J. Mączyński, *Nazwiska w księdze chrztów parafii Iwanowice pow. kaliskiego z lat 1639-1676*, Rozprawy Komisji Językowej LTN X, 1964, s. 84-112.
- Mos B. Mossakowska, *Nazwiska mieszkańców Komornictwa Olsztyńskiego*, Gdańsk 1993.
- Nitsch K. Nitsch, *Patronimika na -óc, -ic, -éc w gwarach Prus Zachodnich*, Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu XI, 1904, s. 177-183; przedruk: *Wybór pism polonistycznych*, t. 3: *Pisma pomorzoznawcze*, Wrocław-Kraków 1954, s. 382-383.
- NMP *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, red. K. Rymut, t. I-VII: A-N, Kraków 1996-2007.
- PES *Polska encyklopedia szlachecka* pod red. S. Starykoń-Kacprzyckiego, t. I-XII, Warszawa 1935-1938.
- PO A. Cieślíkowa: *Staropolskie odapelatywne nazwy osobowe. Proces onimizacji*. Ossolineum 1990.
- Pod D. Podlawska, *Nazwy miejscowe z terenu XVI-wiecznego województwa poznańskiego*, cz. I-II, Słupsk 1990.
- Rospond SE S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Ossolineum 1984.
- Rospond SNG S. Rospond, *Słownik nazw geograficznych Polski Zachodniej i Północnej*, Wrocław 1951.
- Rzetelska-Feleszko E. Rzetelska-Feleszko, *Jeszcze o kaszubskich nazwiskach typu Mackojc, Batorzejc*. Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej, t. 32, SOW, 1995.
- Rymut K. Rymut, *Nazwiska Polaków*, Wrocław-Warszawa – Kraków 1991.

- Rymut NP K. Rymut, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1-2, Kraków 1999-2002.
- SEM *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 1, *Odapelatywne nazwy osobowe*, pod red. A Cieślukowej, cz. 2, *Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*, oprac. M. Malec, cz. 3, *Odmiejscowe nazwy osobowe*, oprac. Z. Kaleta przy współudziale E. Supranowicz i J. Szymowej, cz. 4, *Nazwy osobowe pochodzące od etników*, oprac. E. Supranowicz, cz. 5, *Nazwy osobowe pochodzenia niemieckiego*, oprac. Z. Klimek, cz. 6, *Nazwy heraldyczne*, oprac. M. Bobowska-Kowalska, Kraków 1995-1997.
- SG *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego, W. Walewskiego, t. I-XV, Warszawa 1880-1902.
- SGP J. Karłowicz, *Słownik gwar polskich*, t. 1-6, Kraków 1900-1911.
- Siat PFil J. Siatkowski, *Czeskie wpływy słowotwórcze na gwary niemieckie*. *Prace Filologiczne*, t. 33, 1986, s. 310.
- SK W. Brzeziński, *Słownictwo krajniackie. Słownik gwary wsi Podróżna w Złotowskim*, t. 1-4, Ossolineum 1982-1995.
- Sł F. Sławski, *Słownik etymologiczny języka polskiego*. t. 1-5, Kraków 1952-1989.
- Smoczyński P. Smoczyński, *Pochodzenie i losy nazwisk: Tazbir, Tesarz - Tasarz, Tysarz - Dysarz i innych ich wariantów i pochodników*, [w:] *W służbie nauce i szkole. Księga pamiątkowa poświęcona prof. drowi Zenonowi Klemensiewiczowi*, Warszawa 1970, s. 295-300.
- SNB Z. Abramowicz, L. Citko, L. Dacewicz, *Słownik historycznych nazw osobowych Białostoczczyzny*, t. 1-2, Białystok 1997-1998.
- SNŚI S. Rospond, *Słownik nazwisk śląskich*, t. 1-2, Ossolineum 1967, 1973.
- SNW *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, wyd. K. Rymut, t. 1-10, Kraków 1992-1994.
- SSNO *Słownik staropolskich nazw osobowych*, red. W. Taszycki, t. 1-6, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965-1981, Suplement, red. M. Malec, Wrocław-Warszawa-Kraków 1985-1987.
- Sur G. Surma, *Nazwy osobowe w Opoczyńskim*, Gdańsk 1991.
- SW J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, *Słownik języka polskiego*, t. 1-8, Warszawa 1900-1927.

Sych	B. Sychta, <i>Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej</i> , t. I-VII, Wrocław 1967-1976.
Szaf	P. Szafran, <i>Osadnictwo historycznej Krajny w XVI-XVIII w. (1511-1772)</i> , Gdańsk 1961.
TPP	R. Trautmann, <i>Die altpreussischen Personennamen</i> . Göttingen 1925.
Zoder	R. Zoder, <i>Familiennamen in Ostfalen</i> , t. I-II, Hildesheim 1968.
Żab	B. Żabska, <i>Nazwiska polskie typu dopełniaczowego</i> . Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, seria A, nr 190, Wrocław 1977.
Żab RTJ	B. Żabska, <i>Nazwy osobowe typu Marczał, Klimowiat</i> . Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, XI, 1973, s. 217-232.

2. Inne znaki i skróty

*	nazwa rekonstruowana
//	dwie możliwości odczytania lub formy występujące obocznie
<	znak relacji pochodności
[]	przy haśle postać męska nazwiska rekonstruowana z formy żeńskiej, np. [ADAMCZEWSKI], przy zapisach źródłowych uzupełnienie brakującej części wyrazu, np. <i>Baxsalara al[ias] Mędkowski</i> lub podanie miejsca zamieszkania (wydobytego z nagłówka spisu mieszkańców), np. <i>Kubacz [Wiśniewka]</i>
[?]	wyraz lub część wyrazu niemożliwa do odczytania (zatarta lub zamazana), np. <i>ex [?] purgalewski</i>
()	rozszerzenie sufiksu, np. <i>-(ow)ski</i> lub wariantywność występowania głoski, np. <i>-ewic(z)</i>
a.	alias (inaczej)
ap.	appellativum (wyraz pospolity)
autent.	autentyczny
bapt.	baptisavi (ochrzciłem)
bot.	botaniczny
ctw	ćwiertnia
bibl.	biblijny
d.	dawny
dem.	deminutivum (zdrobnienie)
dial.	dialektalny
dniem.	dolnoniemiecki

dop.	dopełniacz
ed.	edidit (wydał)
etn.	etnonim
geb.	geboren (urodzona)
germ.	germański
gniem.	góroniemiecki
gw.	gwarowy
hipok.	hipokorystyk (forma spieszczona)
hipotet.	hipotetyczny
fem.	feminitywny (żeński)
im.	imię
in.	inaczej
j.a.	jednostka archiwalna
jęz.	język
kaszub.	kaszubski
kraj.	krajniacki
lab.	laboriosus (pracowity)
l.mn.	liczba mnoga
l.p.	liczba pojedyncza
łac.	łaciński
n.	następny
n. geogr.	nazwa geograficzna
n. herald.	nazwa heraldyczna
n.m.	nazwa miejscowa
n.o.	nazwa osobowa
op. cit.	opus citatum (dzieło cytowane)
oprac.	opracował(a)
pd.	południowy
pn.	północny
pol.	polski
por.	porównaj
pow.	powiat
proc.	procreata (urodzona)
psł.	prasłowiański
s.	strona
stp.	staropolski
stwniem.	staro-wysoko-niemiecki
suf.	sufiks, przyrostek
śdniem.	średnio-dolno-niemiecki
śniem.	środkowo-niemiecki

śrwniem.	średnio-wysoko-niemiecki
t.	tom
v.	vulgo (powszechnie)
westf.	westfalski
wulg.	wulgarny
wyd.	wydanie
wyr.	wyrażenie
zach.	zachodni
zgerm.	zgermanizowany
zob.	zobacz

SŁOWNIK NAZWISK

A

ABRAM: bapt. Petrus Danielis Abram 1708 ZB II 13; Michał Abram [Łąkie] 1803 PP. Od hebr. im. *Abram*.

ABRAMSON: Valentinus Abramson 1723 ZB II 123. Germ. forma patronimiczna o charakterze złożonym: człon pierwszy od hebr. im. *Abram* (zob.), drugi *-son* (: niem. *Sohn* 'syn'), czyli 'syn Abrama', por. też **ANDERSON**.

ABRANT: Lab. Franciscus Abrant 1722 ZB II 106; *fem.* Anna Abrantka 1737 ZM I 145. Derywat fleksyjny od n. o. *Abram* (zob.) z derywacją dezintegrálną; dawna forma dop. l. mn. powstała w wyniku określeń analitycznych typu: *Jan* (z rodziny) *Abrėt* > *Jan Abrėt*, stała się mianownikiem i przeszła do paradygmatu męskiego. Forma *Abrant* powstała wskutek szerokiej oraz rozłożonej wymowy *-ėt* jako *-ant*. Na nazwiska tego typu zwróciła uwagę B. Żabska (Żab RKJ IX, s. 217-232) pisząc o n. o. typu *Marczałt*, *Klimowiȧt* oraz E. Breza, omawiając nazwiska *Burant*, *Kolant*, *Kubant*, *Rybant* (Breza Pom XXII/1, s. 35) i nazwisko *Bartoszcze* (Breza JP LXXIV 385-387).

ACHTENBERK zob. **ACHTENBERG**

ACHTENBERG, ACHTENBERK: Christophoro Achtenberg 1795 PB I 314; Christophoro Achtenberg 1806 AP 6711/239; *fem.* Maria Elizabeth Achtenberg 1802 AP 6711/112; Katarzyna Achtenberkowa [Potulice] 1803 PP. Od hipotet. lub rzeczywistej niem. n. topograficznej *Achtenberg*; strukturalnie od niem. ap. *acht* 'osiem' i *Berg* 'góra', nazwa została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Achtenberk*.

ADAM, JADAM: inter Paulum Adamum 1713 ZC I 17; Ertmanus Jadam 1730 ZB II 215; Lab. Georgius Adam 1774 PB I 20; Hertmanus Adam de Głomsk 1782 PB I 131; *fem.* Ursula Adamowa 1667 ZB I 27; Catharina Adamin 1774 PB I 14; Catharina Adamowna 1776 PB I 28; Elisabeth Adamowna de Villa Głomsk 1782 PB I 133. Od im. *Adam* Mal II 177, z prejotacją – *Jadam*. Forma *Adamin* z niem. suf. *fem. -in*.

ADAMCZEWICZ: inter Joanne Adamczewicz 1708 ZC I 8. Od n. o. *Adamiec* (zob.) z suf. *-ewicz*.

[**ADAMCZEWSKI**]: *fem.* Anna Adamczewska de Złotowo 1749 ZB II 151. Od n. o. *Adam(i)ec* (zob.) z suf. *-ewski*.

ADAMCZYK, JADAMCZYK: bapt. Hedwigam Joannis Adamczyk 1715 ZB II 57; Lab. Ertmanus Adamczyk 1776 PB I 35; Ertman Jadamczyk Famulus 1778 PB I 83; Lab. Adamus Jadamczyk 1783 PB I 155. N. o. *Adam(ek)* // *Jadam(ek)* (zob. **ADAM, ADAMEK**) z suf. *-(cz)yk*.

ADAMEK, JADAMEK: inter Stanislaum Jadamek 1763 ZM I 164; Rochus Adamek 1846 ZB V 527; Jacobus Rochus Adamek 1850 ZB V 575, *fem.* Rosalia Adamkowna 1791 PB I 285; Marianna Jadamkowna 1791 PC I 96; Eleonora Adamkowa 1803 AP 6711/148. Dwuznaczne: n. o. *Adam* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Adam* > *Adamek* Mal II 187, z prejotacją – *Jadamek*.

ADAMIEC(Z), JADAMIEC: Jadamiec owsa wiertelci cztery [dał] 1699 AGN 146/5; Marianna Andreae Adamiec 1719 ZM I 25; bapt. Adamum Andreae Adamiec 1728 ZB II 181; bapt. Mathiam Andreae Jadamiec 1739 ZB II 12; inter Gregorium Jadamiec 1741 ZC I 93; Joannes Jadamiec 1750 ZC I 125; Paulo Adamiecz 1796 ZM III 92; Honestus Thomas Adamiec 1824 ZB V 225; Rochus Adamiec 1843 ZC III 160; *fem.* et Reginam Jadamcowa 1740 ZC I 94; Marianna Adamcowa 1799 AP 6711; Hedvige Adamiec 1826 ZC II 82. N. o. *Adam* (zob.) z suf. *-ec*, z prejotacją – *Jadamiec*.

ADAMSKI, JADAMSKI: Infantes Andreae Adamski 1754 ZM I 178; Andreas Adamski Advocatus 1761 ZC I 151; Andreas Sędlak alias Adamski 1781 PB I 121; Lab. Thomae Adamski 1783 ZB IV 14; Andreas Adamski Miles de Kujan 1785 PB I 195; Andreas Adamski Consul et Braxator Złotoviensis 1786 ZM II 66; Martino Adamski Famulo 1790 PB I 280; Andrzy Syn Pawła Adamskiego [Zakrzewo] 1800 PP; Adalbertus Adamski 1802 ZC II 6; Rochus Adamski 1845 ZB V 511; *fem.* Marcianna Adamska 1781 PB I 123; z Matki Rozeli urodzony Adamszczanki 1799 B AP 6711; Barbara procreata Adamska 1801

AP 6711/70; Catharina nata Jadamska 1842 ZB V 465. N. o. *Adam* // *Jadam* (zob.) z suf. *-ski*, n. o. *Adamski* jest współcześnie notowana na Krajnie Brzeź 209 (n. o. *Sędlak* zob. **SEDLAK**).

ADEL: Joannes Adel 1752 ZB II 198. Niem. n. o. *Adel*, hipok. od niem. im. złożonych typu *Adalbrecht*, *Adelbert* Go 81-82, opartych na stwniem. *adal* 'szlachetny ród', śrwniem. *adel* 'ród, ród szlachecki, stan szlachecki' SEM V 1-2, por. n. o. *Adel* SSNO I 15.

ADLER: Joannes Adler 1724 ZB II 141; Jacobus Adler de Łobzenica 1752 ZC I 130. Niem. n. o. *Adler* Go 83, od niem. ap. *Adler* 'orzeł' (stąd możliwe też tłumaczenie pol. n. o. *Orzeł* – zob.), nie można też wykluczyć pochodzenia od stwniem. *adal*, śrwniem. *adel* (zob. **ADEL**) z niem. suf. *-er*.

ADOK: Josephus Adok 1745 ZB II 88; Josephus Carolus Adok 1745 ZB II 89; Josephus Adok Civis Złotoviensis 1753 ZC I 133; Josephus Adok 1757 ZC I 142. Od n. o. *Jada* (zob.) z suf. *-ak*, gw. *-ok* i pominięciem nagłosowego *-j-* lub forma gwarowa od im. *Adam* > *Adak* > *Adok*.

AFEL, **AFFELL**: Michael Affell 1776 PB I 28; Michael Affell Miles 1777 ZM I 73; Jakub Afel [Głomsk] 1792 PP; *fem.* Elisabeth Affellowna 1776 PB I 28; Regina Affellowa 1776 PB I 46. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *Apfel* 'jabłko', por. niem. n. o. *Apfel* Go 90, która została spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym, o ile nie jest to n. o. *Affelt* (zob.), zrealizowana bez wygłosowego *-t* jako *Afel*. W n. o. *Apfel*: *Afel* głoski *-pf-* zostały zrealizowane zgodnie z wrażeniem słuchowym jako *-f-*, podwojenie liter po samogłoskach to efekt wtórnej germanizacji.

AFFELL zob. **AFEL**

AFFELT, **HAFELT**: Andreas Affelt 1796 PB I 317; Adalbertus Affelt 1803 ZB III 100; *fem.* Sophia Hafeltowa 1780 PB I 98; Agnieszka Affeltka [Głomsk] 1803 PP. Od wyrażenia *auf Feld* 'na pole' lub *auf Felde* 'na polu' (zob. też n. o. **FELT**), gdzie *Felde* może oznaczać nazwę wsi *Napole* pod Chelmnem Breza Przyd 68-69, Breza AS 66, stąd n. o. *Affeld*, spolszczona fonetycznie i graficznie na *Affelt*, n. o. *Hafelt* zapisana z protezą *h-*. N. o. *Hafelt* można też wywieść od niem. n. o. *Hafelt(er)*, od niem. ap. *Hafer* 'owies' Go 229.

[**AJELEK**]: *fem.* Maria proc. Aielkowa 1777 ZB II 563. Być może chodzi tu o n. o. *Ajerek*, wymawianą jako *Ajelek*, a to od ap. *ajer* 'tatarak' SW I 15 z suf. *-ek*.

AKKER: bapt. Andream Andreae Akker 1759 ZB II 251. Niem. n. o. *Acker*, *Akker* Go 81, od niem. ap. *Acker* 'pole, rola', por. pol. n. o. *Rola* SSNO IV 480-481.

ALBRECHT: Jacobus Albrecht 1798 ZB III 72; Jacob Albrecht 1801 AP 31/23; Jacob Albrecht 1805 AP 46/77; *fem.* Caroline Albrecht 1839 AP 76/55; Dorothea Albrecht 1817 ZM II 304; Carolina Albrecht 1829 ZB III 358. Od niem. im. *Albrecht* Go 81.

ALTERCELMIAN: Martinus Altercelmian 1723 ZB II 126. Pierwszy człon może pochodzić od ap. łac. *alter* 'drugi' lub od niem. *alter* 'stary', człon drugi z niem. *Zellman(n)* < *Zelle* 'komora' + *-man(n)* (: *Mann* 'człowiek, mężczyzna'), wtórnym *-mian*, na takie analogie wskazuje E. Breza w artykule o polskich nazwiskach z członem *-man*, por. Breza RS, t. 52, s. 75-96.

ANABERK zob. **ANNABERG**

ANDERSON: Lab. Jacobus Anderson 1749 ZB II 150; Jacobus Anderson 1753 ZC I 132. Germ. forma patronimiczna o charakterze złożonym: człon pierwszy to hipok. od im. *Andreas* > *Anders*, drugi – patronimiczne *-son* (: niem. *Sohne* 'syn') Go 88, czyli 'syn Andersa', por. podobną n. o. **ABRAMSON**.

[**ANDRYSEK**]: *fem.* Helizabeth Andryska 1669 ZB I 36; Magdalena Andryskowa 1781 PB I 131. Hipok. od im. *Andrzej* > *Andrysek* Mal II 184.

ANDRZEJEWSKI: Mathias Andrzejewski 1840 ZB V 441; Mathias Andrzejewski 1840 ZC III 148. Od n. m. *Andrzejewo* pow. poznański Pod I 15, Środa Wlkp. SG I 52 z suf. *-ski* lub od n. o. *Andrzej* SSNO I 39 z suf. *-ewski*.

ANDRZEJOWICZ: bapt. Mathiam Andreas Andrzeiowicz 1720 ZB II 90. Od n. o. *Andrzej* (zob. **ANDRZEJEWSKI**) z suf. *-owicz*.

AN(E)K zob. **HAN(E)K**

ANGEL, ENGEL: Michael Engel 1796 PB I 318; *fem.* Dorothea Anglowa 1751 ZB II 188. Od łac. im. *Angelus* 'anioł' Mal II 186, por. n. o. *Angelus* SSNO I 52, lub niem. n. o. wywodząca się od germ. n. etnicznej *Angil* 'plemię Angłów', śrwniem. *Angel*, pełniącej też funkcję członu im. zł., por. SEM V 6, możliwe też od niem. ap. *Angel* 'wędka', por. pol. nazwiska *Węda* (zob.), *Wędka* (zob. **WĘTKA**). N. o. *Engel* z przejściem *a : e*.

ANGIEL(E)K: inter Martinum Angielk 1762 ZC I 157. N. o. *Angel* (zob.) z pol. suf. *-ek*, stąd n. o. *Angelek*, z miękką wymową: *Angielek*, a z północno-polskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Angielk*.

ANHALT: Infans Famati Anhalt Pontificis 1752 ZM I 175; Joannes Anhalt 1757 ZM I 143; Infans Anhalt mortuus est 1763 ZM I 216; Jacob Anhalt junior 1805 AP 28/86; Jacob Anhalt 1828 AP 75/10. Niem. n. o. *Anhalt*, od niem. n. geogr. *Anhalt* na historyczną krainę leżącą po obu stronach środkowej Łaby i obejmującą też wsch. pogórze gór Harz, tu zapewne w znaczeniu 'mieszkaniec Anhaltu', 'pochodzący z Anhaltu'. SG notuje tylko n. kolonii niem. *Anhalt Neu* i *Anhalt Alt* w pow. pszczyńskim, zob. n. m. *Holdanów* SG III 103.

ANKA zob. **HANKA**

ANKOWSKI zob. **HANKOWSKI**

***ANNABERG, ANABERK**: bapt. Magdalenum Mathiae Anaberk 1730 ZB II 217; cum Martino Anaberk de Nowiny 1762 ZC I 158. Od niem. n. m. *Annaberg* na wieś *Jelenino* pow. drawski Ort 15. Forma *Anaberk* jest efektem polonizacji fonetyczno-graficznej, nazwę zapisano zgodnie z wymową.

ARASZKA zob. **HARASZKA**

ARCEMBERSKI zob. **HERCEMBERSKI**

[**ARCIKOWSKI**]: *fem.* Francisca Arcikowska 1792 ZB III 44. Od n. o. *Arcik* z suf. *-owski*. N. o. *Arcik* może być hipok. od im. *Artym*, *Artemiusz*, por. hipok. *Arcisz*, *Artek* Mal II 188-189 i wsp. nazwiska: *Arcikiewicz*, *Arcikowski* SNW I 77.

ARENDARIUS: et Matthia Arendarius de Villa Stawnica 1722 ZC I 36. Od łac. ap. *arendarius* 'dzierżawca', por. pol. n. o. **ARENDARZ**.

[**ARENDARZ**]: *fem.* Catharina Arendarka 1722 ZB II 112. Od ap. *arendarz* 'dzierżawca' Br 6, por. łac. n. o. **ARENDARIUS**.

ARENDR, ARENT, HARENT: bapt. Mariannam Hermani Arent 1722 ZB II 109; Petri Harent 1734 ZM I 112; Marianna Laurentii Arent uxor 1770 ZM I 239; Joannes Arendt de Smierdowo 1819 ZB V 111; *fem.* Matka Elżbieta urodzona Arentowna 1799 B AP 6711; Marianna Arendt 1793 PB I 301; Anna proc[reata] Arentowna 1811 ZM II 264; Famata Anna Arendt 1822 ZB V 155;

Catharina Arendt 1823 ZC II 68. Niem. n. o. *Arent*, hipok. od niem. im. opartych na średnim. bazie *arn* 'orzeł', typu *Arno*, *Arnulf* > *Arendt*, *Arent* Go 91, Breza NP I 33. Forma *Harent* z protetycznym *h-*.

ARENT zob. **ARENDR**

ARNAK, HARNAK: bapt. Dorotheam Michaelis Harnak 1722 ZB II 107; Martino Arnak Colono 1774 ZB II 543; Lab. Martino Arnak 1779 ZB II 591. Niem. n. o. *Arno* (zob. **ARENDR**) z pol. suf. *-ak*, por. n. o. *Arnek*, *Arnko* SEM V 7. Forma *Harnak* z protetycznym *h-*, por. **ARENT**: **HARENT**.

ARNDR: Michael Arndt 1797 AP 28/31; Vilhelm Arndt de Villa Linde 1845 ZC II 118; *fem.* Anna Arndtowa 1804 ZB III 106; Anna proc[reata] Arndt 1832 ZB V 367. Niem. n. o. będąca hipok. od im. germ. opartych na rdzeniu *arn* (zob. **ARENDR**), typu *Arno*, *Arnold*.

ASIEBRENEN zob. **EISENBRENNER**

ATKA zob. **HATKA**

AUGUSTYŃCZYK: Albertus Augustynczyk 1671 ZB I 52. Od n. o. *Augustyn* SSNO I 70 (zob. **JAGUSTYN**) z suf. *-czyk* lub z suf. *-ik* od n. o. *Augustynek*.

AURIFABER: Gaspar Aurifaber 1735 ZM I 71. Od łac. ap. *aurifaber* 'złotnik'.

AURIGA: Bartholomeus Auriga 1712 ZB I 44. Od łac. ap. *auriga* 'woźnica' Jougan 61, por. pol. n. o. **WOŹNICA**.

AUT: bapt. Reginam Adami Aut 1743 ZB II 70. Hipok. od im. *Adauctus* > *Aukt* Mal II 189, por. też n. o. *Aukt* SSNO I 70, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *-kt-*: *Aut*.

B

BACHNICKI: Adalbertus Bachnicki 1846 ZC II 120; Simon Bachnicki 1851 ZM II 443. Od n. o. *Bachnik* z suf. *-ski*. N. o. *Bachnik* może być hipok. od im. *Bartłomiej*, *Benedykt* lub *Sebastian*, por. wsp. nazwiska: *Bachnik*, *Bachnicki* SNW I 112.

BADTKE: inter Andream Badtke hortulanum 1814 PC II 28. Pol. n. o. *Batka* (zob.) z germanizacją morfologiczną: pol. wygłosowe *-a* zostało zastąpione przez niem *-e*, por. *Babka*: *Bapke*, *Bałga*: *Balge* Breza Przyd 310, i fonetyczno-graficzną.

BAHRKE zob. **BARKE**

BAJEK: Bapt. Evam Petri Baiek 1713 ZB II 49. Od n. o. *Baj* SSNO VII 6 z suf. *-ek*. N. o. *Baj* od ap. *baj* 'bajarz', opowiadacz bajek' SEM I 3, por. n. o. **BAJKA**.

BAJER zob. **BAYER**

BAJKA: et Michaele Bayka 1746 ZC I 112. Od n. o. *Baj* (zob. **BAJEK**) z suf. *-ka* lub jest to derywat fleksyjny od n. o. *Bajek* (zob.): *Jan, syn Bajka* > *Jan Bajka*, por. Żab 92, albo jest to n. o. równa hipotet. ap. *bajka* 'ten, co baja' wywodzącego się od ap. *bajać* 'mówić bajki, gawędzić' SW I 83, por. Gór 19.

BAJTEK: zapłaciło się Piotrowi Bajtkowi 1793 PI; Paulus Baytek 1840 ZB V 445; Martinus filius Pauli Baitek 1843 ZM III 431; *fem.* Eva Baytkowa 1802 AP 6711/99. Od ap. *bajtać*, *majtać* 'majtać nogami, majtnąć - machnąć, merdnać, kiwnąć, fajtnąć, śmignąć, zakołysać' SW II 852 z suf. *-ek* lub od ap. *bajtek* 'ten, co bajta, majta, dziecko' SGP PAN I 296.

BAJTKA: Petrus Baytka 1777 PB I 47; Piotr Baytka [Zakrzewo] 1781 PP; Paulus Baitka juvenis 1845 ZB V 513; *fem.* Marianna Baytkowna 1803 AP 6711/140; Eva Baytkowa 1803 [tamże]; Anna Baytkowna 1806 AP 6711/229. Derywat fleksyjny od n. o. *Bajtek* (zob.): *Jan, syn Bajtka* > *Jan Bajtka*.

BAK: Infans Andreae Christiani Bak 1758 ZM I 194. Od kraj. ap. *bak* 'mały chleb, chleb z reszty ciasta', 'placek, placki pieczone na patelni', 'podpłomyk', 'zwarty kał zwierzęcy lub ludzki', 'przyschnięte do zwierzęcia lub człowieka cząstki kału lub brudu' SK I 1, albo od stp. ap. *bakać* 'wołać, krzyczeć' Br 12, 'łajać' Reczek 12 z derywacją wsteczną, por. n. o. *Bak* SSNO I 79 oraz wsp. nazwiska: *Bak*, *Bakacz* SNW I 132, zob. też **BAKAL**, **BAKET**, o ile n. o. *Bak* nie jest zapisem n. o. *Bąk* (zob.).

[**BAKAL**]: *fem.* Barbara Bakalowa 1719 ZB II 83. Od n. o. *Bak* lub ap. *bakać* (zob. **BAK**) z suf. *-al*, por. Gal 23 i wsp. nazwisko *Bakal* SNW I 132, zob. też **BAKET**.

[**BAKAŁARZ**]: *fem.* Barbara Bakalarka 1671 ZB I 59; Zofia Anna Bakalarka vidua 1772 ZM I 245. Od ap. *bakalarz* 'nauczyciel obdarzony najniższym stopniem uniwersyteckim' Bańkowski I 26, SW I 85, por. n. o. *Bakalarz* SSNO I 79 i wsp. nazwisko *Bakalarz* SNW I 133.

BAKET: Michael Baket 1748 ZB II 143. Od n. o. *Bak* lub ap. *bakać* (zob. **BAK**) z suf. *-et*, zob. też **BAKAL**.

BAKSALARA, BAKSALERA: ex Georgio Baxalara Hortulano 1668 ZB I 26; Chałupa Jakuba Baxalera [Prochy] 1737 AGN 134/250; Jakub Baxalara, Marcin Baxalara [Zakrzewo] 1747 PI; Laurentis Baxalara al[ias] Mędkowski 1776 PC I 42; *fem.* Magdalena Baxalarowna famula 1776 PB I 30; Jadwiga Baxalarowa Komornica [Zakrzewo] 1797 PP; Agnete Baksalaronka 1780 PB I 103. Niejasne, możliwe, że od hipotet. ap. *bakalara* (por. wsp. nazwisko *Bakalara* SNW I 133), a to od łac. ap. *baccalarius* 'nauczyciel', pol. *bakalarz* (zob. **BAKAŁARZ**), może też to być lokalny wariant łac. ap. *braxator, braseator* 'piwowar, słodownik', tj. *braxalara, -ae*, por. „Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce”, t. I, s. 1147-1151. Forma *Baksalera* z podwyższeniem artykulacyjnym *a : e* w obustronnym sąsiedztwie spółgłosek półotwartych (n. o. *Mędkowski* zob. pod **MĘDKOWSKI**).

BAKSALERA zob. **BAKSALARA**

BALA: bapt. Infantem Thomae Bala 1708 ZB II 16. Hipok. od im. *Baltazar* Mal II 193 > *Bal, Bala* lub derywat fleksyjny będący formą dop. lp. od n. o. *Bal*, który stał się formą mianownika: *Jan, syn Bala* > *Jan Bala*, o nazwiskach typu dopełniaczowego szerzej pisze B. Żabska (Żab), por. n. o. *Bal* SSNO I 79 i *Bala* SSNO I 80.

BALC zob. **BIELEC**

BALCA: Szymon Balca [Łąkie] 1755 PI. Derywat fleksyjny: forma dopełniacza od n. o. *Balc* (zob.), która stała się formą mianownika: *Jan syn Balca* > *Jan Balca*.

BALCER: Mathias Balcer 1735 ZM I 71; inter Joannem Balcer 1773 ZC I 197; *fem.* Katarzyna Balcerowa [Wersk] 1795 PP; inter Dorotheam Balcerowna 1798 PC I 138. Hipok. od im. *Baltazar* > *Balcer* Mal II 193.

BALK zob. **BIAŁEK**

[**BALOBYCZEK**]: *fem.* Marianna Balobyczkowna 1800 ZM III 120. Złożenie od ap. *biały* SW I 144 i ap. *byczek* SW I 242, stąd n. o. *Białobyczek*, por. podobne: *Białobok* SSNO I 133, *Białoptakowic* SSNO I 134, *Białosuknia* SSNO I 134. N. o. *Białobyczek* z germanizacją fonetyczno-graficzną dała postać *Balobyczek*.

BALTER zob. **BOLTER**

BALUR: Joannes Balur de Villa Rudna Ferrifaber 1776 ZB I 543. Od n. o. *Bal*, *Bala* (zob.) z suf. *-ur*.

[**BALLEBUK**]: *fem.* Anna Ballebukowa 1790 PB I 277. Od niem. n. m. *Belbuk* na wieś *Białoboki* pod Trzebiatowem.

BAŁABICKI, **BAŁĘBICKI**: bapt. Jacobum Joannis Bałębicki 1750 ZB II 169; Michael Bałabicki Hortulanus 1774 ZB II 406. Od n. o. *Bałaba*, *Bałęba* z suf. *-icki*, por. ap. *bałabański* 'junacki, zuchowaty, dziarski' SW I 89, *bałaban* 'niedojda, niedołęga' SW I 89.

BAŁKA zob. **BEŁKA**

BANACH: Benedictus Banach 1763 ZC I 161; Benedictus Banach 1773 ZB II 397; Andreas Banach 1774 PB I 2; Paweł syn Wociecha Banacha Kołodzieia [Zakrzewo] 1773 PP; Paulus Banach 1779 ZC I 229; Paulo Banach Semicolono 1782 ZB IV 4; Andreas Banach 1783 PB I 155; Adalberto Banach 1785 PB I 189; Maryanna corka Wociecha Banacha [Zakrzewo] 1794 PI; Adalbertus Banach 1806 AP 6711/249; Paulo Banach de Święta 1810 ZC II 18; Michael Banach de Nowiny 1819 ZB V 111; Honestus Paulus Banach 1824 ZB V 227. Hipok. od im. *Benedykt* > *Banach* Mal II 197, nazwisko to jest też współcześnie używane na Krajinie Brzeź 209.

BANASZEK: bapt. Mathiam Mathiae Banaszek 1751 ZB II 191; Adalberto Banaszek 1780 PC I 86; *fem.* Anna Banaszka Stara [Wersk] 1800 PP; Magdalena Banaszka de Święta 1821 ZB V 153; Marianna Banaszka de Stawnica 1846 ZB V 519. Od n. o. *Banach* (zob.) z suf. *-ek*.

BANDA zob. **BEŃDA**

BANK zob. **BEN(E)K**

BANKAT: Paulus Bankat 1744 ZB II 89. Od n. o. *Bank* (zob.) z suf. *-at*.

BANKE: Michael Banke 1707 ZC I 6. Pol. n. o. *Ben(e)k* (zob.) z realizacją *eN : aN* (por. **BEN(E)K // BANK**) i germanizacją morfologiczną polegającą na zastąpieniu pol. suf. *-ek* niemieckim *-ke*.

BANKET zob. **BANKIET**

BANKIET, BANKET: Michael Banket 1774 PB I 10; Michał Bankiet [Zakrzewo] 1781 PI; Fran[cisco] Bankiet Militi 1790 PB I 279; Joanni Banket 1791 PB I 289; Christophorus Banket 1824 ZB V 239; Franciscus Banket 1833 ZC II 94; Carolus Bankiet 1845 ZC III 168; *fem.* Dorota Bankietowna [Wersk] 1793 PP; Maryanna Bankietka [Prochy] 1796 PI; Marianna Bankietowa 1803 AP 6711/146. Hipok. od im. *Benedykt* Mal II 197 > *Bankiet* lub ap. *bankiet* zapisany pod wpływem jęz. niem. jako *Banket*.

BANKIERZ: filia Michaelis Bankierz 1789 ZM III 69. Od ap. *bankierz* 'bankier, wekslarz' Br 14, Reczek 13, też 'właściciel domu bankowego', 'bogacz' SW I 94.

BAŃCZYK: Paulo Banczyk 1738 ZC I 8. Hipok. od im. *Benedykt* Mal II 197 > *Ban(e)k* (zob. **BANK**), *Baniek* z suf. *-ik* lub od ap. *bania* 'naczynie', 'dynia, tykwa' Br 14 z suf. *-czyk*.

BAPK: Jacobus Bapk 1736 ZM I 74. Od n. o. *Baba* SSNO I 74 (por. ap. *ba-ba* Br 9 i n. o. *Babic* SSNO I 74) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Babek*, por. wsp. nazwisko *Babek* SNW I 104, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Babk*, fonetycznie: *Bapk*.

BAR: inter Adalbertum Bar 1750 ZC I 125; *fem.* Anna Barowna 1777 PB I 50; inter Dorotheam Bar 1811 ZC II 22. Hipok. od im. z początkowym *Bar-*, typu: *Bartłomiej, Bartold* Mal II 195 (por. **BARC, BARESZKA**), o ile nie jest to niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *Bär* 'niedźwiedź', spolszczonego fonetycznie i graficznie na *Bar* (zob. **BER**).

BARA: Lab. Joannes Bara de Złotowo 1762 ZC I 159; Michaeli Bara Colono 1768 ZC I 182; Andreas Bara Miles 1796 ZC I 261. Derywat fleksyjny od n. o. *Bar* (zob.), pierwotna forma dop. I. p., która stała się formą mianownika: *Jan, syn Bara* > *Jan Bara* lub od kaszub. ap. *bara* 'leń, próżniak' Sych I 18.

BARABASZ: od ślubu Andrzeia Barabasza [Ossówka] 1801 PP. Od bibl. im. *Barabasz*, por. n. o. *Barabasz* SSNO I 87 i wsp. używane na Krajnie nazwisko *Barabasz* Brzeź 209.

BARAN: Bartholomeo Baran Famulo 1776 PC I 43; Michael Baran 1785 PB I 189; Magdoleña Bartłomieia Barana [Potulice] 1792 PP; Joanna Virgo filia Laboriosi Bartholomei Baran Semicoloni 1801 AP 6711/83; Bartłomi Baran [Potulice] 1809 PI; Joannes Barann 1818 PC I 54; *fem.* Marianna Baranowna 1776 PB I 30; Catharina Baranowna 1777 PB I 49; Anna Baranowa 1802 AP 6711/106. Od ap. *baran* SW I 96, n. o. *Barann* z germanizacją fonetyczno-graficzną. Nazwisko *Baran*, gw. wymawiane też jako *Baron* (zob.), występuje też wsp. na Krajnie Brzeź 209.

BARANKIEWICZ: Michael Barankiewicz 1711 ZB I 35; et Barankiewicz Scriba Złotoviens[is] 1711 ZC I 12; przydaie się opiekunow Barankiewiczza y Paprote 1711 ZS 19; Michael Barankiewicz 1714 ZM I 14; *fem.* Helena Barankiewiczewa 1722 ZM I 35. Od n. o. *Baranek* SSNO I 88 (por. n. o. i ap. *baran* oraz ap. *baranek* SW I 96) z suf. *-ewicz* (n. o. *Paprot*a zob. pod **PAPROTA**).

[**BARANOWSKI**]: *fem.* Eva Baranowska 1730 ZB II 199, Carolina Baranowska 1834 ZB V 383. Od n. m. *Baranowo* pow. poznański, gnieźnieński, inowrocławski, pleszewski, śremski SG I 104 z suf. *-ski* lub n. o. *Baran* (zob.) suf. *-owski*.

BARAŃCZYK: inter Joanne Baranczyk 1732 ZC I 65. N. o. *Baran(ek)* (zob. **BARAN**, **BARANKIEWICZ**) z suf. *-(cz)yk*.

BARAZIŃSKI: R. D[omi]nus Thomas Barazinski Promotor SSmi Rosary 1720 ZM II 27. N. o. *Baraza* SSNO I 89 z suf. *-iński*.

BARC: Michael Barc Opilio 1776 PC I 44. Hipok. od im. z początkowym *Bar-*: *Bartłomiej*, *Bartold* Mal II 193 > *Barc(z)* Breza NP I 40-41, por. też n. o. *Barc(z)* SSNO I 91 i wsp. nazwiska: *Barc* SNW I 172, *Barcz* SNW I 174.

BARCHA: Żydowi Jakubowi Barsze 1711 ZS 22. Hipok. *Barcha*, a to od im. z początkowym *Bar-*: *Bartłomiej*, *Bartold* Mal II 193, por. n. o. *Barsz* SSNO I 95, zob. też **BARESZKA**, **BARSZEK**.

BARCHAT zob. **BORCHARDT**

BARCZA: Pana Barczy Successorowie 1711 ZS 25. Derywat fleksyjny od n. o. *Barc(z)* (zob. **BARC**): *Jan*, *syn Barcza* > *Jan Barcza*, por. wsp. nazwisko *Barcza* SNW I 174.

BARCZYŃSKI: Barczinskiemu tynf 4 gl 17 1711 ZS 7; Succesor X. Barczynski 1711 ZS 19. N. o. *Barc(z)* (zob. **BARC**) z suf. *-iński*.

BARDA: bapt. Reginam Bartholomei Barda 1665 ZB I 13. Od ap. *barta*, *barda* 'siekiera, topór' Br 21, 'rodzaj halabardy' Bańkowski I 34, por. wsp. nazwisko *Barda* SNW I 175. Forma *Barda* może też wynikać z kontekstu zdania i wywodzić się od ap. *bard* 'śpiewak, pieśniarz' lub *bardo* 'narzędzie tkackie – przybijaczka' SW I 98, nie można też wykluczyć, że jest to zapisana z udźwięcznieniem forma n. o. *Bart* (zob. **BARTEWICZ**).

BAR(E)K: bapt. Mariannam Andreae Barka 1725 ZB II 150; Dawid Bark 1791 PC I 96; Andrzej Bark [Wersk] 1798 PI; *fem.* Anna Berekowa de Wąsosz 1674 ZB I 79; Hedvigis Barkowna vidua proc. Piotrowska Civissa Złotoviens[is] 1782 ZM II 26. N. o. *Bar* (zob.) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Barek*, a z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Bark* (n. o. *Piotrowska* zob. pod **PIOTROWSKI**). Zob. też **BAHRKE**, **BARKE**.

BARESZKA: Z Placu Bareszki Sukcessor 1711 ZS 19; Rejestr Dekretow Bareszki 1711 ZS 44, Jacobo Bareszka 1781 ZB I 603. Hipok. od im. z początkowym *Bar-*: *Bartłomiej*, *Bartold* Mal II 193 > *Bareszka*, F. Ceynowa używał też hipok. *Baresza* od im. *Barbara*, por. wsp. nazwiska: *Baresz*, *Bareszko* SNW I 178, zob. też **BARSZA**, **BARSZEK**.

BARKA: Andreas Barka Scabinus Luteranus de Villa Lipka 1676 AGN 124/110; Andreas Barka 1742 ZM I 95; Filip Barka [Kiełpin] 1760 PI; inter Davidem Barka Ferrifabrem ZC I 18. N. o. *Barke* (zob.) z pol. końcówką *-a*, która wymieniła niem. *-e*, por. **DALKE** : **DALKA** i dalsze.

BARKE, **BAHRKE:** Dawid Barke [Zakrzewo] 1814; Dawid Bahrke 1814 PC II 20. Pol. n. o. *Barek* (zob.) z germanizacją morfologiczną polegającą na zastąpieniu pol. suf. *-ek* niem. *-ke* (por. **BENEK** : **BANKE**, **DALEK** : **DALKE**, **DOMEK** : **DOMKE** i dalsze), n. o. *Bahrke* dodatkowo z germanizacją fonetyczno-graficzną.

[**BARKIEWICZ**]: *fem.* Catharina Barkiewiczowa 1777 PB I 47. Od n. o. *Barek* (zob.) z suf. *-ewicz*.

BARKOWSKI: Piotr Barkowski [Wersk] 1748 PI; Marianna filia Jacobi Barkoski 1846 ZM III 461; *fem.* Barbara Barkowska [Wersk] 1750 PI. N. o. *Barek* (zob.) z suf. *-owski*, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Barkoski*.

BARON: Michaeli Baron 1776 PB I 38; Bartholomeus Baron Custos Aulae Potulicensis 1777 PB I 80; Michael Baron 1786 PB I 199; Adalbertus Baron 1803 AP 6711/144. Od ap. *baron* 'wyższy urzędnik, dygnitarz', 'człowiek od nikogo nie zależny, sobiepan' SW I 99, mniej prawdopodobne 'tytuł wyższej szlachty', o ile nie jest to n. o. *Baran* (zob.), która do dziś bywa wymawiana na Krajinie z podwyższeniem artykulacyjnym *a : o*, w obustronnym sąsiedztwie półotwartych, dając postać *Baron* Brzeź 209.

[**BARSEK**]: *fem.* Regina Barszkowna 1668 ZB I 30; inter Hedvigam Barszkowna de Święta 1733 ZC I 68. N. o. *Barsza* (zob.) z suf. *-ek*.

BARTCZYK: bapt. Agnetam Michaelis Bartczyk 1673 ZB I 68. N. o. *Bart* (zob. **BARTEWICZ**), *Bartek* (zob.) z suf. *-(cz)yk*.

BARTEK: Michael Bartek 1669 ZB I 27; ex Patre Antonio Bartek de Bługowo 1816 ZC V 41; Honesto Andreae Bartek 1821 ZB V 151; *fem.* Regina Bartkowa de Villa Blenkwid 1673 ZB I 72; Bartkowa owsa wiertel ieden [dała] 1701 AGN 147/260; Catharina Bartkowa 1724 ZM I 38; Anna Bartkowa 1729 ZB II 193; Regina Bartkowna 1787 PB I 240. Hipok. od im. *Bartłomiej* Mal II 194, por. n. o. *Bartek* SSNO I 96 i wsp. notowane na Krajinie nazwisko *Bartek* Brzeź 209.

BARTEWICZ: Petro Bartewicz Semicol[ono] 1779 PB I 87. N. o. *Bart*, *Barta* SSNO I 96 (por. hipok. od im. *Bartłomiej* Mal II 85 i ap. *barta*, *barda*, zob. **BARDA**) z suf. *-ewicz*.

BARTKOJC zob. **BARTKOWIC(Z)**

BARTKOWICZ, BARTKOJC: ex Michaele Bartkoic 1668 ZB I 28; Michael Bartkowicz 1674 ZB I 74. N. o. *Bartek* (zob.) z suf. *-owicz*. Forma *Bartkoic* ilustruje oryginalny sposób tworzenia krajniackich nazwisk patronimicznych. N. o. *Bartkojc* to wcześniejsze *Bartkowicz*; sufiks *-owic* > *-ojc* w wyniku zaniku interwokalicznego *-w-* i redukcji nieakcentowanego *-i-* Nitsch 382-383, Breza SO XXXV 20, Rzetelska-Feleszko, por. też **JANOWIC(Z) : JANOJC, MAĆKOWICZ : MACKOJC** i dalsze.

BARTKOWSKI: bapt. Joannem Christophori Bartkowski 1716 ZB II 66. Od n. m. *Bartkowice* pow. Kościan Pod I 17 z suf. *-ski* lub n. o. *Bartek* (zob.) z suf. *-owski*.

BARTNIK: Adalbertus Bartnik 1729 ZM I 56; Infans Bartnika mortuus est 1752 ZM I 173; *fem.* et Barbaram Bartniczka de Święta 1729 ZC I 59. Od ap. *bartnik* SW I 100.

BARTOSCH zob. **BARTOSZ**

BARTOSEK zob. **BARTOSZEK**

BARTOSZ, BARTOSCH: ex Matthia Bartosz Cmetone 1668 ZB I 26; Albertus Bartosz 1669 ZB I 32; Kmiec Bartosz wołow ma szesc [Stawnica] 1694 AGN 141/291; ex Patre Gregorio Bartosz 1671 ZB I 52; Franciscus Bartosz 1735 ZM I 124; inter Josephum Bartosz 1771 ZC I 193; Simon Bartosz 1821 ZB III 222; Honestus Joannes Bartosch 1822 ZB V 157; Matheus Bartosz 1845 ZC II 116; *fem.* Regina Bartoszowa Civissa Złotoviensis 1707 ZM I 1; Anna Bartoszka Coloni uxor 1829 ZB V 333; Constantia Bartoszowa 1848 ZC III 178; Magdalena geb. Bartosz 1849 ZC III 180. Hipok. od im. *Bartłomiej* Mal II 194, n. o. *Bartosch* z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na zastąpieniu pol. *-sz* niem. *-sch*, Nazwisko *Bartosz* jest też współcześnie notowane na Krajnie Brzeź 209.

BARTOSZCZYK: Franciscus Bartoszczyk 1735 ZM I 127; Josephus Bartoszczyk 1758 ZM I 140. N. o. *Bartosz(ek)* (zob. **BARTOSZ, BARTOSZEK**) z suf. *-(cz)yk*.

BARTOSZEJC zob. **BARTOSZEWIC(Z)**

BARTOSZEK, BARTOSEK: Franciscus Bartoszek 1738 ZB II 7; Honesto Andreae Bartosek 1824 ZB V 239; *fem.* Rosalia Bartoszkowa 1847 ZC III 176. N. o. *Bartosz* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Bartłomiej* > *Bartoszek*, por. n. o. *Bartoszek* SSNO I 103.

BARTOSZEWICZ, BARTOSZEJC: Martinus Bartoszejc 1673 ZB I 66; Martinus Bartoszewicz 1674 ZB I 70; Franciscus Bartoszewicz 1733 ZM I 110; *fem.* Catharina Bartoszewiczka 1739 ZB II 16. N. o. *Bartosz* (zob.) z suf. *-ewicz*. Forma *Bartoszejc* to wcześniejszy *Bartoszewic*, suf. *-ewic* został ściągnięty do *-ejc*, por. **BARTKOWIC(Z): BARTKOJC** i dalsze.

[**BARTOSZYCZEK**]: *fem.* Catharina Bartoszyczka 1743 ZM I 96. N. o. *Bartoszyk* (a to hipok. od im *Bartłomiej*, por. **BARTOSZEK**) z suf. *-ek*.

BARTOSZYŃSKI: Thomas Bartoszynski pro tunc Commendarius Złotoviensis 1709 ZB II 28. N.o. *Bartosz* (zob.) z suf. *-iński*.

BARTYKA: bapt Carolum Joannis Bartyka 1765 ZB II 324. N. o. *Bart* (zob. **BARTEWICZ**) z suf. *-yka*.

BARTYSZKIEWICZ: Bartholomeus Bartyszkiewicz 1713 ZM I 11. Od n. o. *Bartyszek* (por. hipok. od im. *Bartosz* > *Bartysz* Mal II 195 i n. o. *Bartysz* SSNO I 105) z suf. *-ewicz*.

BARWICK zob. **BARWIK**

BARWIG zob. **BARWIK**

BARWIK, BARWICK, BARWIG: inter Valentinum Barwik 1739 ZC I 91; Jacobo Barwik Semicolono 1776 PB I 30; Jakub Barwik 1781 [Zakrzewo] PI; Jacobo Barwik 1789 PB I 264; Roch Barwik [Wersk] 1798 PI; Lab. Joannes Barwick 1801 AP 6711/68; Martinus Barwig 1823 ZM III 307; *fem.* Reina Barwiczka [Głomsk] 1795 PP; Katarzyna Barwikowna Mała [Głomsk] 1798 PP; Lab. Marianna Barwikowna de Villa Głomsk 1801 AP 6711/68; Marianna Barwickowna 1803 AP 6711/146; Maria Barwikowa 1806 AP 6711/245. Od ap. *barwik* 'barwnik, farba' SW I 101, co może wskazywać, iż chodzi tu o 'tego, który barwi tkaniny, farbiarza', por. n. o. **FALBIERZ, FARBIARZ**, albo od stp. ap. *barwik* 'niezapominajka' Reczek 14, Br 17, 'barwinek – roślina, Vinca' SW I 101, n. o. *Barwik* z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na zastąpieniu wygłosowego bezdźwięcznego *-k* z dźwięcznym *-g*.

BARUCH: Paulus Baruch 1792 PB I 296; Raphael Baruch 1803 AP 46/22; Juda Baruch 1828 AP 75/10. Od im. żydowskiego *Baruch* por. Abram AS 23, Mal II 196 lub też tłumaczenie im. *Benedykt* (Żydzi europejscy oddawali imię *Benedykt* jako *Baruch*, por. *Baruch* lub *Benedykt* de Spinoza (1632-1677), filozof panteistyczny, syn żydowskiego kupca z Amsterdamu).

BARYSA zob. **BARYZA**

BARYZA, BARYSA: ex Bartholomeo Baryza 1670 ZB I 45; inter Fam[atam] Andream Barysa 1707 ZC I 2. N. o. *Bar* (zob.) z suf. *-yza*, por. wsp. nazwisko *Baryza* SNW I 196, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Barysa*.

BASKA: Jędrzy Swiec alias Baska [Głomsk] 1747 PI, Jędrzy Baska [Głomsk] 1748 PI, Jędrzy Baska Budnik [Głomsk] 1751 PI. Pol. hipok. *Basek* <

Sebastian zgermanizowany za pomocą niem. suf. *-ke* na *Baske*, a następnie spolonizowany poprzez wymianę niem. *-e* na pol. końcówkę *-a* Breza Przyd 20 Breza RG XXXIX, z. 2, s.7-16, (n. o. *Swiec* zob. pod **S(Z)WIEC**).

BAS(D)LER, BAZLER: Lab. Andreas Bazler 1752 ZC I 130; bapt. Susannam Joannis Bazler 1753 ZB II 220; *fem.* inter Reginam Bazlerowna 1724 ZC I 40; inter Reginam Basilerowna 1746 ZC I 111. Im. *Basil* 'Bazyli' z niem. suf. *-er*, forma *Bazler* z elipsą samogłoski – w wyniku akcentu inicjalnego wypadło *-i-*.

BAS(Z)A: Jacobo Basza de Podrozna 1719 ZC I 28; *fem.* Christina Basina 1735 ZM I 118. Hipok. od im. *Bartłomiej*, *Baldwin*, *Baltazar* oraz innych imion z początkowym *Ba-* Mal II 191 – 192, por. n. o. *Basza* SSNO I 108.

BAT: et Alberto Bat Cmetones de Villa Święta 1673 AGN 123/464; inter Michaelem Bat 1761 ZC I 159. Od im. *Beatus*, spolszczone *Beat* SI 47, wymawiane jako *Bat* (zob. też n. o. **BATKA**), por. imię *Beata* wymawiane jako *Bata* Breza JP LXXI 243-245 lub od ap. *bat* Br 18 (zob. też **BATYK**), por. n. o. *Batog* (zob. **BATOBİK**).

BATKA: Michał Syn Michała Batki [Zakrzewo] 1803 PP. N. o. *Bat* (zob.) z suf. *-ka*.

[**BATOBİK**]: *fem.* Anna Batobikowna 1778 ZM I 225; Anna proc[reata] Batobikowna 1792 ZB III 48. N. o. *Batog* SSNO I 109 (por. ap. *batog* Br 18), n. o. *Batog* : *Batob* z ekwipolentnym *-b* w wygłosie i z suf. *-ik*.

BATTYK zob. **BATYK**

BATYK, BATTYK: Joannes Carolus Patris Joannis Georgii Battyk 1767 I 230; *fem.* Elisabeth Batyk Virgo de Świente 1846 ZB V 485. N. o. *Bat* (zob.) z suf. *-ik*, podwojenie *-t-* w zapisie *Battyk* to efekt germanizacji fonetyczno-graficznej.

BAUER, BAUR: Michael Bauer 1767 ZB II 339; et Michaele Bauer Colono de Villa Święta 1776 ZC I 221; Adam Bauer [Łąkie] 1814 PI, *fem.* Anna Bauerowna 1788 PB I 252. Niem. n. o. *Bauer* Go 104, od niem. ap. *Bauer* 'gospodarz, rolnik' (por. pol. n. o. **GOSPODARZ**), n. o. *Bauer* została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Baur*.

BAUR zob. **BAUER**

BAUREK: David Baurek 1781 PB I 131. Niem. n. o. *Baur, Bauer* (zob.) z pol. suf. *-ek*.

BAUM: Joanni Baum Semicol[oni] 1777 ZB I 48; Joannes Baum 1782 PC I 36; Daniel Baum 1780 AP 36/7; Joannes Baum de Głomsk 1786 PB I 216; Daniel Baum 1805 AP 28/88; *fem.* Anna Baumowa 1802 AP 6711/116. Od niem. ap. *Baum* 'drzewo' SEM V 13.

BAUMANN, BUMAN: bapt. Joannem Danielis Buman 1709 ZB II 25; Daniel Buman 1752 ZB II 202; Joannes Buman 1794 PB I 306; Michał Baumann [Zakrzewo] 1814 PI; *fem.* Elizabeth Baumanin 1774 PB I 16. Niem. n. o. *Baumann, Buman* Go 105, od niem. ap. *Baumann*, dniem. *Buman* 'budowniczy', n. o. *Baumanin* z niem. suf. *fem. -in*.

***BAYER, BAJER, BEJER:** Lab. Godefridus Beyer 1724 ZB II 136; Jacobus Baier ZC I 124; bapt. Martinum Jacobi Baier 1752 ZB II 206; Jacobus Beier Civis Złotoviensis 1757 ZC i 139; *fem.* Anna proc[reata] Bayerowna 1786 ZB III 26. Od niem. etnonimu *Bayer* 'Bawarczyk', niem. n. o. *Bayer* Go 106 została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Bajer* i *Bejer* SEM V 10, Breza NP I 38.

BAZLER zob. **BAS(D)LER**

BĄBEL, BĄBOL: Z Domu Wawrzyńca Bombola 1711 ZS 18; bapt. Bartholomeum Mathiae Bąbel 1715 ZB II 56; Michael Bąbol 1722 ZM I 33; Jacobum Michaelis Bąbol 1728 ZB II 176; Michael Bombel de Civitate 1730 ZB II 216; Michael Bombol 1733 ZM I 68; Franciscus Bombol 1735 ZM I 119; *fem.* et Hedvigam Bąbolewna 1729 ZC I 55. Od ap. *bąbel, bąbol* SW I 108, por. n. o. *Bąbel* i *Bąbol* SSNO I 113, z rozłożoną pisownią nosówki *Bombel* i *Bombol*.

[**BĄBKA**]: *fem.* Regina Bąpka 1783 PB I 145. Od n. o. *Bomba, Bąba* (por. ap. *bomba* SW I 189, ap. *bąbać* 'klepać, uderzać, dyndać' SW I 108) z suf. *-ka*, stąd n. o. *Bąbka*, fonetycznie: *Bąpka*.

BĄBOL zob. **BĄBEL**

[**BĄBOLECKI**]: *fem.* Franciska Bąbolecka 1735 ZM I 121. N. o. *Bąbol* (zob.) z suf. *-ecki*.

BĄBOLEWICZ: Jacobus Bąbolewicz 1665 ZB I 17. N. o. *Bąbol* (zob.) z suf. *-ewicz*.

BĄBOLIK: Lab. Michael Bombolik 1722 ZB II 119; et Michaele Bąmbolik 1729 ZC I 55; bap. Reginam Michaelis Bąbolik 1730 ZB II 199. N. o. *Bąbol* (zob.) z suf. *-ik*, forma *Bombolik* z rozłożoną pisownią nosówki, a *Bąmbolik* z wtórną nosowością.

BĄCZEK: Andreas Bączek de Zalesie 1766 ZB II 330; *fem.* Anna Bączkowa 1725 ZB II 153. N. o. *Bąk* (zob.) z suf. *-ek*, albo od ap. *bączek* 'bąk', fałszywa wieść, plotka', 'gwiazdka na czapce urzędniczej' SW I 108, lub też od n. m. *Bączek*, np. pod Skarszewami.

BĄCZKOWSKI: Franciscus Bonczkowski Colonus 1840 ZB V 447. N. o. *Bączek* (zob.) z suf. *-owski*, stąd n. o. *Bączkowski*, zapisana z rozłożoną nosówką lub pod wpływem języka niemieckiego (z germanizacją fonetyczno-graficzną) jako *Bonczkowski*, por. wsp. nazwiska: *Bączkowski*, *Bączkowicz* SNW I 218

BĄK: Jakobi Bąk 1733 ZM I 103; Maryanna Marcina Bąka filia [Wersk] 1792 PP; Mathias Bąk 1812 ZB IV 203. Od ap. *bąk* 'owad – Tabanus', też 'człowiek nadęty, nadąsany', 'dziecko' SW I 108, nazwisko *Bąk* notowane też jest wsp. na Krajnie Brzeź 209.

BĄNTAŁA zob. **BUNTAŁA**

BEBEC: Michael Bebec 1774 PB I 6; Michael Bebec Semicol[onus] 1776 PB I 35; Bartholomeo Bebec filius 1803 ZM II 236; Bartholomeus Bebec 1808 ZC II 16. N. o. *Beb* SSNO I 116 z suf. *-ec*, por. wsp. nazwiska: *Bebec*, *Bebek*, *Bebel* SNW I 221.

BEBECIŃSKI: Bartholomeo Bebeciński 1801 ZB III 96; Bartholomeus Bebecinski 1801 ZC II 4; Bartholomeo Bebeciński Auriga Domini 1804 ZB III 104. Od n. o. *Bebec* (zob.) z suf. *-iński*.

BEBECH: Bartholomeo Bebech 1822 PC II 94. Od ap. *bebech*, *bebechy* 'wnętrznosci, flaki, jelita', 'wielki brzuch' (por. **BRZUCHAŁA**) też 'bety, graty' SW I 109 (por. **GRAT**).

BEBKA: et Friderico Bebka Civis Złotov[iensis] 1767 ZC I 177; *fem.* Catharina Bebcina 1807 ZB III 118. N. o. *Beb* (zob. **BEBEC**) z suf. *-ka*.

BECK zob. **BEK**

BECKER, BEKER, BEKIER: Christophoro Bekier filius 1798 ZB II 70; Andreas Beker 1790 AP 36/7; Christophorus Bekier 1797 ZC I 261; Christophoro Bekier 1801 ZB III 96; Z Braci Cechu Stolarskiego Beker 1805 AP 36/102; Christophorus Beker 1817 ZM II 302; Abraham Becker 1828 AP 75/2; *fem.* Louisa Bekierowa 1805 ZB III 108; Marianna proc[reata] Becker 1825 ZB V 251; Agnes Bekier 1844 ZB V 503. Niem. n. o. *Becker* Go 97 od niem. ap. *Bäcker* 'piekarz', która została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Beker* i *Bekier* SEM V 14, Breza Przyd 21-22.

BECIAŁA zob. **BECZAŁA**

[**BECIAŁATEK**]: *fem.* inter Reginam Beciałatka 1708 ZC I 7. Od n. o. *Beciała* (zob.) z suf. *-ątek*, o ile nie jest to *Beciałatko* (od n. o. *Beciała*) z konwersją.

BECIAŁA zob. **BECZAŁA**

***BECZAŁA, BECIAŁA, BECIAŁA:** bapt. Catharinam Bęciała 1665 ZB I 18; ex Andrea Beciała Cmetone 1666 ZB I 20; Joannes Beciała 1668 ZB I 28; Kmieć Bęciała wołow ma dwa 1699 AGN 1412/289; *fem.* Regina Bęcialina 1667 ZB I 28. Od ap. *beczeć* SW I 110 (por. n. o. **BEK**) z suf. *-ała* // *-ala*, por. n. o. *Beczala* Gal 28. N. o. *Beczala* z miękką wymową dała postać *Beciała*, *Beciala*, zaś formy *Bęciała*, *Bęciala* zostały zapisane z wtórną nosowością.

BEDMAN: Joannes Bedman 1724 ZB II 134. Od niem. n. o. od ap. *Bademmann* 'łaziebny'.

BEDNARCZYK: Martinus Bednarczyk 1672 ZB I 59. N. o. *Bednarz* (zob.), *Bednarek* (zob.) z suf. *-(cz)yk* lub od ap. *bednarczyk* 'terminator bednarski' SW I 110.

BEDNAREK: Joannes Bednarek 1733 ZM I 106; bapt. Joannem Joannis Bednarek 1745 ZB II 109; Margaretha famati Joannis Bednarek 1753 ZM I 117; Joannes Bednarek Civis Złotoviens[is] 1761 ZM I 209; inter Joannem Bednarek 1776 ZC I 209; Johann Bednarek 1790 AP 36/20; Joannes Będnarek 1799 ZM II 112; *fem.* Regina Bednarkowa 1744 ZM I 97; inter Reginam Bednarkowna 1763 ZC I 164; Barbara proc[reata] Bednarkowa 1784 ZM II 56. N. o. *Bednarz* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *bednarek* 'czeladnik bednarski', forma *Będnarek* została zapisana z wtórną nosowością.

BEDNARSKI: Joannes Bednarski 1727 ZC I 49; bapt. Balthasarem Joannis Bednarski 1739 ZB II 11. Od n. m. *Bednary* pow. średzki SG I 124 lub n. o. *Bednarz* (zob.) z suf. *-ski*.

BEDNARZ: Petrus Bednarz 1669 ZB I 34; Matthias Bednarz 1669 ZB I 40; Joannes Bednarz de Złotowo 1672 ZB I 57; bapt. Magdalenam Joannis Bednarz 1726 ZB II 151; Michael Bednarz 1728 ZM I 52; *fem.* Regina Bednarka 1667 ZB I 25; Regina Bednarka z Smiardowa 1669 ZB I 38; Marianna infans Hedvigis Bednarzewna 1725 ZM I 41. Od ap. *bednarz* SW I 110, por. łac. n. o. **DOLEATOR**.

BEDSCHA zob. **BEDSZA**

***BEDSZA, BEDSCHA:** Josephus Bedscha 1822 ZC II 68; Josephi Bedscha Fabri Lignarii 1825 ZB III 298; Famatus Josephus Bedscha 1823 ZB V 205; Josepho Bedscha Civi Scrinario 1829 ZB III 355. Hipok. od im. *Beda* Mał II 197 (por. też n. o. *Beda* SSNO I 116) > *Bedsza*, tak jak hipok. *Jaks(z)a* < *Jan*, *Miks(z)a* < *Mikołaj* Mał II 97, wpływ jęz. niem. widać w germanizacji fonetyczno-graficznej n. o. *Bedsza* zapisanej jako *Bedscha*.

BEER zob. **BER**

BEHREND, BEHRENDT, BERENT: Isaac Behrend 1802 AP 31/23; inter Joannem Theofilum Behrendt Scultetum de Villa Mislundorff 1822 PC II 86; Johann Behrend Parochus Radaviensis 1840 ZB V 443; *fem.* et Catharina Berentowa de Złotowo 1732 ZC I 64; Maryanna Berentowa 1732 ZM I 65; Carolina proc[reata] Berent 1838 ZB V 427. Niem. hipok. od im. *Bernhard* 'Bernard' > *Behrend, Berend* Go 101, spolszczone na *Berent* Breza NP I 52.

BEHRENDT zob. **BEHREND**

BEIM zob. **BEJM**

BEIMEK zob. **BEJMEK**

BEIN: bapt. Dorotheam Thomae Bein 1660 ZB I 2; Infans Anna Thomae Bein 1725 ZM I 43. Niem. n. o. *Bein* Go 107, od ap. *Bein* 'noga', por. wsp. pol. nazwiska: *Noga* SNW VI 638, *Goleń* SNW III 416.

BEIT: Infans Anna Evaldi Beit 1725 ZM I 44. Niem. hipok. od im. z członem *Bit-*: *Bitbert, Bitherit* Go 116.

BEJ: Martinus infans Petri Bey 1727 ZB II 49. Niem. hipok. od im. *Bei(e)l*, *Beiler* Go 107, por. też n. o. *Beja* SNŚI I 36.

BEJER zob. **BAYER**

BEJERK: inter Joannem Beyerck 1770 ZC I 190. Niem. n. o. *Bayer* (zob.), spolszczona pod względem fonetycznym i graficznym na *Bejer* i z pol. suf. *-ek*, stąd byłaby postać *Bejerek*, a z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Bejerk*.

BEJERKA: Michael Beyerka 1776 PB I 33. Niem. n.o. *Bayer* (zob.), z polszcącym suf. *-ka*, por. *Szefka* < niem. *Schief*, gw. *šmietka* < niem. *Schmied* i polonizacją fonetyczno-graficzną (por. **BEJERK**).

BEJM, BEIM: Thomas Beim 1664 ZB I 11; Thomas Beym 1665 ZB I 18; przydaiemy Marcina Beima 1711 ZS 22; Rejestr Dekretow Beima 1711 ZS 44; *fem.* Elisabeth Beimowa 1665 ZB I 12; mortua Beimowa 1709 ZM I 8. Niem. n. o. *Behm* Go 122, od niem. etnonimu *Böhm(e)* 'Czech', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Bejm*, n. o. *Beima* traktując, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l.p.

BEJMA: inter Jacobum Beyma de Rozwald 1723 ZC I 38. Spolszczona na *Bejm* (zob.) niem. n. o., z dodatkowo polszcącym *-a*, por. *Meyn*, *Mein* > *Mejna* Breza Przyd 153.

BEJMEK, BEIMEK, BEMEK: Martinus Beimek 1710 ZC I 11; Beimkowi złotych dziewięć 1711 ZS 9, inter Jacobum Beymka 1738 ZC I 86; bap. Zuzannam Jacobi Bemka 1738 ZC I 86; Puer nomine Jacobus Michaelis Beymka 1758 ZM I 196. Spolszczona na *Bejm* (zob.) niem. n. o. *Behm* (zob. **BEJM**), z pol. suf. *-ek* i polonizacją fonetyczno-graficzną.

BEJNO: Christophorus Beyno 1707 ZC I 4. Niem. n. o. *Bein* (zob.) z polszcącym *-o* i polonizacją fonetyczno-graficzną.

BEK, BECK: Infans Martini Bek 1753 ZM II 178; Christiano Bek 1763 ZC I 160; *fem.* Anna Bekowa 1724 ZM I 39; Marianna Beckowa Vidua 1805 ZM III 150. Od niem. ap. *Bäcker* 'piekarz' Breza Przyd 21, SEM 14 lub od ap. *beczec*, *bekać* Sł I 29 z derywacją wsteczną, por. Rymut 82, n. o. *Beck* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BEKER zob. **BECKER**

BEKIER zob. **BECKER**

BEKIERBAN, BEKIERBANT: ex Andrea Bekierbant Cive Złotoviense 1670 ZB I 49; Andreas Bekierbant 1671 ZB I 53; Andreas Bekierban Civis Złotoviens[is] 1673 ZB I 63. Niejasne; pierwszy człon zapewne od niem. ap. *Bäckier* 'piekarz', por. n. o. *Bekier* (zob.), element końcowy niejednoznaczny.

BEKIERBANT zob. **BEKIERBAN**

BELA: Jakubowi Beli zapłacą 1711 ZS 25; Żydce Beli za sukno 1711 ZS 39. Od ap. *bela* 'paka towaru' Br 20, też 'przezwiśko pijaka', por. wyr. *pijany jak bela* lub od im. *Bela, Bejła*, por. Abram AS 24. Jak pisze Z. Abramowicz w pracy o nazwiskach Żydów białostockich AS 24, charakterystyczną cechą jest tu tworzenie nazwisk od imienia matki, mogą być one równe imionom żeńskim lub posiadać sufiksy. Nie można też wykluczyć, że n. o. *Bela* to zgerm. n. o. *Biela* < ap. *biela* 'jasny blondyn' Sych I 102, szerzej o n. o. *Bela* pisze E. Breza w Pom XV/2. Zob. też **BELKA**.

BELBER, BOELBER: Franciszek Boelber [Wersk] 1809 PI; Friedrich Boelber [Wersk] 1814 PI. Łac. ap. *balbus* 'jąkający się, jąkała' Jougan 65 z niem. suf. *-er*, który wymienił tu łac. *-us*, nazwa ta została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Boelber*.

BELC zob. **BIELEC**

BELINA: Carolus Patris Pauli Belina 1769 ZM I 236. Od n. herbowej *Belina, Bielina* SEM II 3 i Breza Przyd 27, por. też n. o. *Bielina, Belina* SSNO I 145.

BELENSKI zob. **BIELEŃSKI**

BELKA: Belka Budnik [Prochy] 1737 AGN 134/247; Szymon Belka [Głomsk] 1748 PI; Petrus Belka 1752 ZC I 129; Petrus Belka 1747 ZC I 147; Belka 1792 AP 85/5; Jacobus Belka 1845 ZC III 168; *fem.* Catharina Belkowna 1776 PC I 43; Anna Belkowa 1803 AP 6711/140. N. o. *Bela, Biela* (zob. **BE-LA**), *Biały* (zob. **BELINA**) z suf. *-ka* lub od ap. *belka* Br 20, o ile nie jest to n. o. *Belka* (zob.) zapisana jako *Belka*.

BELKE, BOELKE: Martim Belke 1774 PB I 6; Peter Boelke 1790 AP 36/2; Petr Boelke 1828 AP 75/3. Pol. n. o. *Bialek* (zob.) z germanizacją morfo-

logiczną (substytucja pol. *-ek* dniem. *-ke*) i fonetyczno-graficzną. Możliwe też, że chodzi tu o n. o. *Belka* (zob.), w której wygłosowe *-a* zastąpiono niem. *-e*.

BELOK: Christianus Beylog 1763 ZB II 307; inter Christianum Belok 1766 ZB II 174. N. o. *Bela, Biela* (zob. **BELA**) z suf. *-ak*, gw. *-ok*, por. n. o. *Bielak* SSNO I 142, notowaną też jako *Bielok* i *Belok*. N. o. *Bielok* mogła zostać zgermanizowana fonetycznie i graficznie na *Belok* i *Belog* (twardy nagłos i pomieszczenie pod wpływem j. niem. bezdźwięcznej *-k* z dźwięczną *-g*), wariant *Bejlog* z dyftongiczną wymową *-e-*.

[**BELORZ**]: *fem.* inter Mariannam Belorzyna 1771 ZC I 192. Od ap. *bielarz* 'ten, który bieli, pobiera', 'blecharz', 'pobielacz' SW I 150, gw. *Bielorz*, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Belorz*, por. podobną znaczeniowo n. o. **BLECH**.

BELTE: bapt. filiam Joanni Belte Famulo Molitorio 1777 PB I 60. Od hipotet. ap. *belta* 'ten, który bełta', a to od ap. *beltać* 'mącić, mieszać, paplać' Sł I 30, por. *papla* < *paplać*, *klepa* < *klepać* i kraj.: *klapa* 'plotkarz, plotkarka' < *klapać* 'gadać, plotkować' SK II 76, por. n. o. *Beltaczka*, *Beltek* SSNO I 120 i wsp. nazwisko *Beltacz*, *Beltek* SNW I 239. N. o. *Belta* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym i morfologicznym (zastąpienie pol. *-a* przez niem. *-e*) na *Belte*, zob. też **BELTY**, **PELTIN**.

BELTER zob. **BOLTER**

BELTY: Joannes Belty 1776 PB I 32. Derywat fleksyjny: pierwotny dop. od n. o. *Belta* (zob.): *Belty* stał się formą mianownika. Forma *Belty* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BELTZ zob. **BIELEC**

BELZ zob. **BIELEC**

BEŁKA, BAŁKA: Christophorus Bełka 1750 ZC I 125, Thomas Bełka 1774 PB I 18; Franciscus Bełka 1777 ZM I 77; Szymon Bełka [Wersk] 1781 PI; Wiktorina corka Bartłomieia Bełki [Wersk] 1792 PP; Bartholomeus Bełka Tabernator 1793 PB I 301; Wawrzyniec Bełka [Zakrzewo] 1798 PP; Szymon Bełka Żebrak [Głomsk] 1803 PP; zapłaciło się Jakubowi Bełce 1805 PI; Bartholomeo Bełka 1810 ZB IV 183; Bartholomeus Bełka 1819 ZB V 103; Michael Bełka famulus 1845 ZC II 118; Joannes Bełka Colonus 1846 ZB V 527; Franciscus Bełka 1850 ZC II 126; Cath[arina] uxor Michaeli Bełka 1851 ZM II 447; *fem.* Marianna Bełkin 1774 PC I 2; Regina Bełczonka 1776 PB I 34; Catharina

Bałczanka 1779 PB I 87; Jadwiga Bełkowna [Wersk] 1792 PP; Barbara Bełkowa Baba [Potulice] 1797 PP; Marianna Bełkowa 1806 AP 6711/249; Regina Bełczanka 1812 PC I 263; Brigitta de domo Bełkowa 1825 ZM III 326; Marianna Bełkowna virgo 1849 ZC III 180. Od ap. *bedłka* 'rodzaj grzyba' Sł I 29, por. n. o. *Bedłka* SSNO I 116, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Bełka*, a z obniżeniem artykulacyjnym *e : a* w sąsiedztwie półotwartej: *Bałka*. Forma *Bełkin* z niem. suf. fem. *-in*. Nazwisko *Bełka* występuje też współcześnie na Krajnie Brzeź 209.

BELSZA: Christophorus Belsza 1753 ZC I 131. N. o. *Biały* (zob. **BELINA**) z suf. *-sza*.

BEMEK zob. **BEJMEK**

BEN: bapt. Casimirum Evaldi Ben 1715 ZB II 58. Hipok. od im. *Benedykt* Mal II 197 > *Bień*, *Ben*.

[**BENDOWSKI**]: *fem.* Marianna Bendoska 1737 ZM I 145. Od n. m. *Bądo*wo pod Bytyniem, pisanej też jako *Bandowo* Pod I 19 z suf. *-ski* lub od n. o. *Będa* (zob.) z suf. *-owski*, stąd *Będowski*, z rozłożoną pisownią nosówki i uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Bendoski*.

BEN(E)K, **BANK**: bapt. infantem Michaeli Bank 1707 ZB II 7; Lab. Stanislaus Benk 1724 ZB II 142; bapt. Elisabetham Evaldi Benka 1725 ZB II 166. N. o. *Ben* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Benedykt* Mal II 197 > *Bieniek*, *Benek*, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Benk*, forma *Bank* z realizacją *eN : aN*. Formę *Benka* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l. p., zob. też **BANKE**.

BENK zob. **BEN(E)K**

[**BENTKOWSKI**]: *fem.* Anna Bentkowska 1713 ZM I 13. Hipok. od stp. im. typu: *Będzieciech*, *Będziemir* > *Będek* Mal I 64 (zob. też **BĘDA**) z suf. *-owski*, stąd *Będkowski*, z rozłożoną pisownią samogłoski nosowej i oddaniem wskutek percepcji słuchowej *-d-* przez *-t-*: *Bentkowski*.

BER, **BEER**: Godefridus Ber 1723 ZB II 127; Beer Joseph 1801 AP 31/24; *fem.* Małgorzata Beerowna 1733 ZM I 112; Chrystina Berowa 1837 ZB V 439; Christina Ber 1839 ZM III 407. Niem. n. o. *Bär* (zob. **BAR**), spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Ber*, por. też n. o. *Ber* SEM V 15,

która została ponownie zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficzną i dała postać *Beer*.

[**BERDOCH**]: *fem.* Regina Berdoszka 1669 ZB I 36; Agnes Berdochowna 1669 ZB I 38; Agnes Berdochowna 1672 ZB I 57. N. o. *Berda* SSNO I 124 z suf. *-och*. N. o. *Berda* może wywodzić się od kaszub. ap. *berda*, *borda* 'brzemie', niewykluczone też, że jest to forma oboczna n. o. *Barda* (zob.), por. ap. *berdysz* // *bardysz* Br 21.

BERDOSZCZYK: Ja Jakub Berdoszczyk Mieszczanin ze Złotowa Miasteczka przysięgam 1649 AGN 116/646. N. o. *Berdoch* (zob.) z suf. *-czyk*.

BEREK: Valentinus Berek 1717 ZC I 24; *fem.* Agnete Berkowna 1776 PB I 34; Elisabeth proc[reata] Berkowna 1787 ZB III 30. Niem. n. o. *Ber* (zob.) z pol. suf. *-ek*.

BERENT zob. **BEHRENDT**

BERGAŃSKI: Franz Xavier Berganski 1851 ZM II 443. Od n. m. *Bargędzino* pod Lęborkiem SG I 108 suf. *-ski*, stąd regularna forma *Bargędzki*, która pisana fonetycznie dała postać *Bargencki*, w wyniku szerokiej wymowy *-ę-* jako *-an-* i rezonansu miękkiego powstał wariant: *Bargański*. Forma *Bargański*: *Bergański* powstała pod wpływem języka niem., poprzez adideację do niem. słowa *Berg* 'góra' Breza NP I 42.

BERGIER: infans Teresia Casimiri Bergier 1725 ZM I 44. Niem. n. o. *Berger* Go 189, od ap. *Berger* 'mieszkaniec gór' lub od stwniem. *bergaere* 'ten, który coś ukrywa' SEM V 18. N. o. *Berger* z miękką wymową: *Bergier*.

BERKA: Tomasz Berka [Głomsk] 1781 PI. Niem. n. o. *Ber* (zob.) z polszcującym suf. *-ka*.

BERLINER: David Berliner 1828 AP 75/3. Od niem. ap. *Berliner* 'berlińczyk', por. też wsp. nazwiska: *Berlin*, *Berliner* SNW I 257.

BERNASZ: bapt. Godefridum Michaelis Bernasz Opilionis 1768 ZB II 349. Hipok. od im. *Biernat*, *Bernat* (zob. **BERNAT**), por. n. o. *Bernasz* SSNO I 125.

BERNAT: bapt. Annam Catherinam Caroli Bernat 1753 ZB II 214. Im. *Biernat* (stp. forma im. *Bernard* Mal II 199), które z twardym nagłosem dało postać *Bernat*, por. wsp. nazwiska: *Biernat* I 313, *Bernat* SNW I 260.

BERWIŃSKI: bapt. infantem Casimieri Berwinski 1715 ZB II 60. Od n. m. *Barwin* pow. olsztyński SG I 113 z suf. *-ski*.

BESK zob. **BIES(Z)K**

[**BESKAL**]: *fem.* Barbara Beskalowna 1776 ZB II 433. Zgerm. fonetycznie i graficznie na *Besk* pol. n. o. *Bies(z)k* (zob.) z suf. *-al*.

BETAŃSKI: Michael Betański 1850 PC II 228. N. o. *Beta*, *Betia* (zob.) z suf. *-ański* lub spolszczona na *Bet* niem. n. o. *Bett* (zob.) z pol. suf. *-ański*. Nazwisko *Betański* występuje też współcześnie na Krajnie Brzeź 209.

[**BETHOW**]: *fem.* Elisabeth Bethow de Święta 1814 ZB V 19. N.o. *Beda* (zob. **BEDSZA**), *Będa* (zob.) z suf. *-ów*, stąd n. o. *Bedów*, por. Breza ZNUG XIII, która została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Bethow* lub niem. n. o. *Bett* (zob.) z pol. suf. *-ów*, zapisana pod wpływem jęz. niem. jako *Bethow*.

BETHKE: Johann Bethke 1828 AP 75/3; *fem.* Elisabeth nata Bethke 1843 ZB V 483. Pol. n. o. *Betka* (zob.) zgermanizowana morfologicznie poprzez wymianę pol. wygłosowego *-a* na niem. *-e* i fonetyczno-graficznie na *Bethke* lub niem. n. o. *Bett* (zob.) z polszczyjącym suf. *-ka*.

BETIA, BETYJA: bapt. Mariannam Martini Betia 1740 ZB II 27; Woyciech Betyja [Ossówka] 1747 PI; Marcin Betya [Kiełpin] 1760 PI; Christophorus Betya Semicolonus 1777 ZB II 557; Petro Betya 1784 PB I 171; George Betya [Wersk] 1798 PI; Lab. Adalbertus Betya Cauponarius Głomscensis 1801 AP 6711/64. Hipok. od im. *Elżbieta* Mal II 358.

BETINA, BETYNA: inter Joannem Betina Molitorem 1760 ZC I 151; Joannes Betyna 1761 ZC I 156; Woyciech Betyna [Głomsk] 1814 PI. Hipok. od im. *Elżbieta* Mal II 358.

BETKA: inter Christophorum Betka 1740 ZC I 95; et Christophoro Betka 1764 ZC I 164; Stanislaus Betka Semicolonus 1774 PB I 26; Francisco Betka Semicolono 1776 PB I 20; Jacobo Betka 1785 PB I 197; David Betka Hirurgus 1788 ZB III 34; Adalbertus Betka 1803 AP 6711/140; Jakub Betka [Zakrzewo] 1814 PI; *fem.* Barbara Betczyna 1774 PB I 2; Reina Betczyna [Zakrzewo] 1784 PP; Eva Betkowna 1806 AP 6711/231. Hipok. od im. *Elżbieta* (por. hipok. *Bietka* Mal II 359 i n. o. **BETIA, BETINA**) lub od ap. *bedlka* (zob. **BELKA**) pod wpływem gwary krajniackiej wymawianego jako *betka*, por. krajniackie *graje-*

dlka 'ustna harmonijka' : *grajetka* SK I 215, możliwe też, że to hybryda utworzona od niem. n. o. *Bett* (zob.) z polszczyzącym sufiksem *-ka*.

BETT: inter Adalbertum Bett 1812 PC I 265; *fem.* Elisabeth Bettin 1840 ZB V 451. Niem. n.o. *Bett*, a to niem. hipok. od im. *Bertram*, *Betram*, por. stwniem. hipok. *Betto* SEM V 17, albo od niem. ap. *Bett* 'łóżko, pościel, pierzyna', por. wsp. nazwiska: *Pierzyna*, *Pierzynowski* Rymut 210. N. o. *Bettin* z niem. suf. *fem. -in*.

BETYJA zob. **BETIA**

BETYNA zob. **BETINA**

BEYERFUS: Elisabeth Patris Gabrielis Beyerfus 1767 ZB I 229. Od niem. etnonimu *Beyer* 'Bawarczyk' (zob. **BAJER**) i niem. ap. *Fuß* 'stopa, miara'.

BĘCIAŁA zob. **BECZAŁA**

BĘCIALIK: inter Joannem Bęcialik 1708 ZC I 7. N. o. *Bęciala*, *Bęciała* (zob.) z suf. *-ik*, zob. też **BECIAŁATEK**.

BĘCIAŁA zob. **BECZAŁA**

***BĘDA**, **BANDA**: inter Wenceslaum Benda 1735 ZC I 74; Chałupa Bandy ze wszystkim dobra [Prochy] 1737 AGN 134/250; Venceslaus Benda 1740 ZB II 27; Andreas Bąnda 1793 PC I 108; *fem.* Magdalena proc[reata] Bandowna 1780 ZM I 388. Hipok. od im. typu: *Będzieciech*, *Będziemir* > *Będa* Mal I 64, por. n.o. *Będek* SSNO I 130, n. o. *Będa* zapisana fonetycznie dała postać *Benda*, zaś forma *Banda* pojawiła się jako realizacja *eN* : *aN*, por. też nazwisko *Bandowski* Gór 20, forma *Bąnda* z wtórną nosowością.

BĘKĘT: Christophorus Bękęt 1747 ZB II 78. Od ap. *bękart* Br 24, regionalnie *bękęt*, por. wsp. nazwiska: *Bękarciak*, *Bękarcik* SNW I 278 (zob. też **KEGEL**) lub od n. o. *Bąk* (zob.) // *Bęk* (por. ap. *bęk* // *bąk*, *bęknać* // *bąknąć* SW I 141) z formantem *-ęt* i wtórną nosowością.

BIAŁAS zob. **BIAŁAS**

BIAŁAS, **BIAŁAS**: ex Valentino Białas 1668 ZB I 27; ex Valentino Bialas ZB I 78. Od ap. *białas* 'człowiek z białymi włosami' SW I 142, n. o. *Bialas* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BIAŁCZYK: inter Franciscum Białczyk Doliarium de Villa ex parochia Sypniewo 1818 PC II 48. N. o. *Białek* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Białczyk* SNW I 281.

BIAŁ(E)K, BALK: Lab. Ertmanno Balk 1783 ZB IV 10; *fem.* inter Marianam Białkowna 1792 PC I 104; Anna Białkowa 1793 ZM III 82; Rosalia nata Białka 1844 ZB V 505. N. o. *Biały* (zob. **BELINA**) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Białek*, która z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego dała postać *Białk*, a z germanizacją fonetyczno-graficzną została zapisana jako *Balk*.

BIAŁOSKÓRNIK: bapt. Mariannam Amandi Białoskornik 1746 ZB II 121. Od ap. *białoskórnik* 'garbarz wyprawiający skóry ałunem na kozuchy, rękawiczki' SW I 143, por. wsp. nazwisko *Białoskórnik* SNW I 285.

[**BIAŁOWĄS**]: *fem.* Białowąska za piwo [winna] 1711 ZB 25. Od ap. *białowąs* 'człowiek białowąsy' SW I 143, por. n. o. *Białowąs* SSNO I 135 i wsp. nazwisko *Białowąs* SNW I 286.

BIBOLA zob. **BIBOŁA**

BIBOLICH: Parentum Martini Bibolich et Reginae 1723 ZB II 130. N. o. *Bibola* (zob.) z suf. *-ich*.

BIBOLSKI: inter Paulem Bibolski de Blankwid 1733 ZC I 69; inter Paulem Bibolski 1751 ZC I 128. N. o. *Bibola* (zob.) z suf. *-ski*.

BIBOŁA, BIBOLA, BIBUŁA, BIEBOLA: ex Patre Simone Bibola 1669 ZB I 39; Biboła mięsa wołowego dał 1699 AGN 146/6; Martinus Biboła 1733 ZM I 110; Paulus Biboła 1774 ZB II 403; Paulo Biboła mendico 1776 ZM I 221; Paulus Bibuła Mendicus 1778 ZM I 322; Andreas Valentini Bibola filius 1790 ZM III 75; Thomas Biboła 1837 ZM III 398; *fem.* Marianna Biebola 1851 ZM III 509. Od ap. *bibuła, biboła* 'pijak, bibosz' SW I 145, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Bibola* i *Biebola*, por. też wsp. nazwisko *Bibuła* SNW I 289.

BIEBOLA zob. **BIBOŁA**

BIECZYŃSKI: Mathias Bieczynski 1781 PB I 123; Mathias Bieczynski 1781 PC I 32. Od n. m. *Bieczyn* pow. kościański Pod I 23 z suf. *-ski*.

***BIEGALSKI, BIGALSKI, BIGULSKI:** bapt. Adalbertum Adalberti Bigulski 1708 ZB II 15; inter Jacobum Bigalski de Monikowo 1724 ZC I 41.

N. o. *Biegała* (zob.) z suf. *-ski*. Forma *Bigalski* pod wpływem jęz. niem.: pol. *-ie-* odczytano jako *-i-* (por. podobne: **BIELAŃSKI** : **BILAŃSKI**, **BIELIŃSKI** : **BILIŃSKI**), wariant *Bigulski* z podwyższeniem artykulacyjnym *a* : *o* : *u* pod wpływem następczej półotwartej *-l-*.

[***BIEGAŁA**, **BIGAŁA**, **BIGALA**]: *fem.* Paulina nata Bigała 1850 ZB III 476; Antonia Bigała 1851 ZB III 486. Od ap. *biegać* z suf. *-ała*, por. Gal 30 i wsp. nazwiska: *Biegała*, *Biegałko* SNW I 296, zob. też **BIEGAŁEK**. N. o. *Biegała* zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym (por. **BIEGALSKI** : **BIGALSKI**) dała postać *Bigała* i *Bigala*.

[**BIEGAŁEK**, **BIGAŁEK**]: *fem.* Appolonia Bigałka 1846 ZC II 120; Paulina nata Biegałkowna 1848 ZB III 462. N. o. *Biegała* (zob.) z suf. *-ek*, a z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Bigalek*, por. **BIEGALSKI** : **BIGALSKI**, **BIELAŃSKI** : **BILAŃSKI**. Zob. też **BÜGALCKE**.

BIELAŃSKI, **BILAŃSKI**: bapt. Agnetem Josephi Bilanski 1745 ZB II 103; bapt. Catharinam Josephi Bilanski 1747 ZB II 135; infans Famati Bielsanski 1751 ZM I 168; Lab. Adalbertus Bielański 1778 ZB II 575; Adalberto Bielański Figulo Civi Złotowien[sij] 1783 ZM II 50; Mathias Bilański 1800 ZC II 2; *fem.* Rosalia Bielańska 1778 ZB II 575. Od n. m. *Bielany* pow. warszawski SG I 208 z suf. *-ski* lub n. o. *Biela* (zob. **BELA**) z suf. *-ański*. Nazwisko *Bilański* powstało pod wpływem języka niem., gdzie pol. *-ie-* odczytano jako *-i-* (por. **BIEGALSKI** : **BIGALSKI**).

***BIELEC**, **BALC**, **BELC**, **BELTZ**, **BELZ**: bapt. Annam Martini Belca 1713 ZB II 48; inter Christianum Balc 1729 ZC I 27; Krystyan Belc [Kiełpin] 1760 PI; Christianus Belc 1779 PB I 87; Christian Beltz 1774 PB I 22; Jacobus Belz 1777 PB I 46; kaczmarz Belz [Wersk] 1814 PI; Martin Belz 1819 AP 28/96; Johan Belz Juvenis 1846 ZB V 521; *fem.* Rosalia Belcowa de Łąkie 1840 ZB V 451; Eva nata Belz 1850 ZB V 577. Od kaszub. ap. *bielec* 'człowiek o białych włosach, blondyn'. N. o. *Belz* i *Beltz* są efektem germanizacji fonetyczno-graficznej (wygłosowe pol. *-c* oddano przez bliskie artykulacyjnie niem. *-z* i *-tz*), zgerm. n. o. *Belz*, *Beltz* spolszczono na *Belc*, n. o. *Balc* z obniżeniem artykulacyjnym *e*:*a* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*. N. o. *Belca* traktując, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l.p.

BIELECKI, **BILECKI**: bapt. Franciscum Andreae Bielecki 1753 ZB II 217; Andreas Bilecki Cocus 1785 ZM II 96; Franciscus Bielecki 1786 ZC I 247. N. o. *Bielec* (zob.) z suf. *-ski*, n. o. *Bielecki* została zgermanizowana pod

względem fonetyczno-graficznym na *Bilecki*: pol. *-ie-* odczytano i zapisano pod wpływem jęz. niem. jako *-i-*, por. **BIELIŃSKI** : **BILIŃSKI**.

BIELEŃSKI, BELENSKI, BIELIŃSKI, BILIŃSKI: inter Josephum Bieliński 1743 ZC I 105; bapt. Rosaliam Josephi Biliński 1757 ZB II 241; Adalbertus Bieliński Figulus 1776 ZB II 536; Josephus Biliński Civis Złotoviens[is] habitans in Platea Stawnicka 1776 ZC I 261; Adalbertus Bieliński Civis Złotoviensis 1782 ZC I 237; Adalberto Bieliński Civi Figulo 1783 ZB III 8; Mathiae Bielinski Catharina filia 1793 ZM II 90; Mathias Bilinski 1799 AP 36/86; Mathias Bieliński 1802 ZC II 6; Mathias Bilinski 1805 AP 28/86; Mathias Bieliński 1812 PC I 269; Mathiae Bieliński de Oppido Flatow 1814 PC II 4; Mathias Biliński Sutor 1831 ZB V 359; et mathiae Bilinski Sutore 1827 ZC II 84; *fem.* inter Agnetem Belenska 1763 ZC I 164; Rosalia Bielińska Virgo de Oppido Złotowo 1782 ZB III 8; Rosalia proc[reata] Bilińska 1799 ZM II 114. Od n. m. *Bieleń* pow. łaski SG I 211 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Bieleński* // *Bieliński*. N. o. *Bieleński* // *Bieliński* została zapisana pod wpływem jęz. niem. z twardym nagłosem (germanizacja fonetyczno-graficzna) jako *Beleński* // *Beliński* (n. o. *Beliński* można też wywieść od n. o. *Belina*, zob.), forma *Biliński* < *Bieliński* również powstała pod wpływem jęz. niem.: pol. *-ie-* odczytano jako *-i-* (por. **BIELAŃSKI** : **BILAŃSKI**).

BIENIC: bapt. Annam Catharinam Joannis Bienic 1755 ZB II 228. N. o. *Bień* (zob. **BEN**) z suf. *-ic*, por. wsp. nazwisko *Bienicz* SNW I 308.

***BIENIEK, BINIEK, BINEK**: Mathias Biniek 1713 ZB II 47; *fem.* Anna Binkowa 1786 PC I 56. Hipok. od im. *Benedykt* > *Bieniek* Mal II 197. Pod wpływem jęz. niem. pol. *-ie-* w n. o. *Bieniek* odczytano jako *-i-*, stąd *Biniek* (por. **BIELAŃSKI** : **BILAŃSKI**), a z twardą wymową: *Binek*.

BIERNACKI: inter Carolum Ludovicum Biernacki 1752 ZC I 129. N. o. *Biernat* (zob. **BERNAT**) z suf. *-ski*.

BIESK zob. **BIESZ(E)K**

***BIESZ(E)K, BESZK, BESK, BIESK**: Andreas Besk 1673 ZB I 65; bapt. Mathiam Georgy Beska 1732 ZB II 226; Catharina Martini Biesk 1771 ZM I 240; *fem.* Anna Beszkowa 1671 ZB I 53. Hipok. *Biesz(e)k* < im. *Benedykt*, *Beniamin* lub *Biernat* Mal II 198, albo od rodzimych imion złożonych z członem *bierzy-* Mal I 22, por. n. o. *Biesz(e)k* SSNO I 161 i wsp. nazwiska: *Biesek* SNW I 315, *Bieskiewicz* SNW I 316. Formy: *Beszk*, *Besk*, *Biesk* zostały zapisane z germanizacją fonetyczno-graficzną: brakuje miękkości spółgłoski miękk-

czonej oraz nastąpiła substytucja *-sz-* przez *-s-*. Formę *Beska* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. lp.

BIGAŁA zob. **BIEGAŁA**

BIGALSKI zob. **BIEGALSKI**

BIGAŁA zob. **BIEGAŁA**

BIGAŁEK zob. **BIEGAŁEK**

BIGULSKI zob. **BIEGALSKI**

BILAŃSKI zob. **BIELAŃSKI**

BILECKI zob. **BIELECKI**

BILIŃSKI zob. **BIELIŃSKI**

[**BIMOWSKI**]: *fem.* Catharina Bimowska 1664 ZB I 11. Niem. n. o. *Beim* (zob.) z pol. suf. *-owski* i polonizacją fonetyczno-graficzną polegającą na oddaniu niem. dyftongu *-ei-* przez pol. *-i-*, por. wsp. nazwiska *Bim*, *Bimek* SNW I 328.

BINDECK zob. **BINDEK**

BINDEK, BINDECK, BINTEK, BYNDEK: Jan Bindek [Zakrzewo] 1781 PI; Casimiro Byndek 1780 PB I 98; Casimirus Bindek 1785 PB I 197; Jacobo Bindeck 1788 PB I 254; Kaźmierz syn Kaźmierza Bintka [Zakrzewo] 1794 PP; Kaźmierz Bindek [Zakrzewo] 1798 PI; Kazimierz Bindek 1799 B AP 6711; Casimirus Bindek 1803 AP 6711/142; Andreas Bindek Colonus de Święta 1825 ZB V 364; Simon Bindek Col[onus] de Swienta 1846 ZC III 172; *fem.* Regina Binkowna 1781 PB I 109; Ewa Bindkowna 1806 AP 6711/231; Victoria Bindkowa 1824 ZB V 233; Brigitta Bindkowa de Swienta 1846 ZB V 525. N. o. *Binda* z suf. *-ek*. N. o. *Binda* może wywodzić się od ap. *binda* 'opaska' Br 27 lub jest to n. o. *Bienda* - hipok. od im. *Benedykt* odczytany pod wpływem jęz. niem. jako *Binda*, por. wsp. nazwisko *Bienda* SNW I 307. Forma *Byndek* powstała pod wpływem podwyższenia artykulacyjnego *i:y* w sąsiedztwie półotwartej *-n-* lub w wyniku germanizacji fonetyczno-graficznej. Germanizacja fonetyczno-graficzna widoczna jest też w zapisie n. o. *Bindeck* (gdzie pol. *-k*

zapisano za pomocą niem. dwuznaku *-ck*) i *Bintek*. Nazwisko *Bindek* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 209.

BINDER: budnik Binder [Zakrzewo] 1737 AGN 134/25. Od niem. ap. *Binder* 'bednarz wyrabiający kufy i kadzie' SEM V 19, por. wsp. nazwisko *Binder* SNW I 329.

BINET: Wałęty Bindet [Zakrzewo] 1755 Pl. N. o. *Binda* (zob. **BINDEK**) z suf. *-et*.

BINEK zob. **BIENIEK**

BINIEK zob. **BIENIEK**

BINGER: et Joanne Binger de Wąsosz 1767 ZC I 182. Niem. n. o. *Binger* Go 115, a to od niem. ap. *Binge* 'okop, fosa' (zob. też **BYNGEL**) z niem. suf. *-er*.

BINIER, BYNIER: inter Joannem Binier 1749 ZC I 121; Martinus Bynier 1755 ZB II 230; Martino Bynier 1783 ZB IV 10. Wymawiana jako *Binier* lub *Bynier* niem. n. o. *Biner, Biener* 'mieszkaniec Biene', od niem. n. m. *Biene* Go 115 lub od niem. ap. *Biener* 'pszczelarz, bartnik' Go 192, SEM V 19.

BINTEK zob. **BINDEK**

BINTKOWSKI: bap. Mariannam Martini Bintkowski 1726 ZB II 164. N. o. *Bintek, Bindek* (zob.) z suf. *-owski*, o ile nie jest to n. o. *Będkowski* (zob. **BENDKOWSKI**) z gw. ścieśnieniem *e:i*.

BIRKHAHN: Heinrich Birkhahn 1828 AP 75/3; Ernst Birkhahn 1828 AP 75/8. Niem. n. o. *Birkhahn*, od niem. ap. *Birkhahn* 'cietrzew'.

BITZ, BIZ: bap. Christophorum Martini Bitz 1739 ZB II 23; *fem.* et Dorotheam Bizowa 1722 ZC I 35. Od ap. *bies, bis* SW I 153, gdzie n. o. *Bies* SSNO I 153, *Bis* odczytana i zapisana pod wpływem jęz. niem. dała postać *Biz*, która mogła być odczytana pod wpływem jęz. niem. jako *Bic* i zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Bitz*. Nie można też wykluczyć, że są to n. niem., SEM V 20 podaje, że niem. n. o. *Biz* może być związana ze śrwniem. ap. *biz* 'kęs, kasek' (por. tamże bazę *Bis(s)*), zaś n. o. *Bitz* może być równa niem. n. m. *Bitz* pod Balingen, por. niem. n. o. *Bitzer*, spolszczoną na *Bicerz* SEM V 20.

BIZ zob. **BITZ**

BLACHOWSKI: Valentino Blachowski 1823 PC I 92; Franciscus Blachowski 1832 ZB V 369. N. o. *Blach, Blech* (zob.) z suf. *-owski*.

BLADEWSKI: inter Lab. Martinum Bladewski Opilione de Villa Górzna 1707 ZC I 4. N. o. *Blady* SSNO I 161 (por. ap. *blady* Br 28) z suf. *-ewski*, por. też wsp. nazwiska: *Blady, Bladowski* SNW I 346.

[**BLANK**]: *fem.* Elisabeth Blankowa 1728 ZC I 52; Maria Blankowa 1786 ZB III 26. Niem. n. o. *Blank*, od niem. przymiotnika *blank* 'jasny, czysty', por. wsp. nazwiska: *Blank, Blanka* SNW I 347.

BLAS: Thomas Blas 1797 PC I 128. Hipok. od *Błażej* > *Błaż* Mal II 200, który został zapisany, zapewne pod wpływem jęz. niem., jako *Blas*, por. n. o. *Błaż* SSNO I 169, zapisywaną tamże jako *Blas* i wsp. nazwisko *Blas* SNW I 348, o ile nie jest to hipok. od łac. wersji im. *Błażej - Blasius*.

BLATT: inter Andream Blatt 1766 ZC I 172. Niem. n. o. *Blatt*, od niem. ap. *Blat* 'liść' SEM V 21.

BLAU: Lewin Jacob Blau 1828 AP 75/2; Lewin Blau 1836 AP 76/54. Od niem. ap. *blau* 'niebieski'.

BLAZIEJEWSKI: Joannes Blaziejewski 1793 ZM III 81. N. o. *Błażej* (zob.) z suf. *-ewski*, por. wsp. nazwisko *Błażejewski* SNW I 366.

BLAZY zob. **BŁAŻY**

BLECH: inter Joannem Blech 1743 ZC I 102; *fem.* Carolina Blech 1837 ZC II 101. Od ap. *blech* 'miejsce bielienia płótna' Bańkowski I 56, 'bielarnia, miejsce, gdzie się bieli płótno, воск' SW I 165, gw. też 'blacha', por. wsp. nazwisko *Blech* SNW I 350, zob. też **BLACHOWSKI**.

BLEG zob. **BLIK**

BLEIB: inter Martinum Bleib 1736 ZC I 78. Od niem. ap. *bleiben* 'zostać, pozostawać' Go 118.

BLEJK zob. **BLIK**

BLEJKA: Michael Bleyka 1739 ZC I 92; Joannes Bleyka Miles de Kiełpin 1784 PB I 167. Derywat fleksyjny od n. o. *Blejk* (zob.): *Jan, syn Blejka > Jan Blejka*.

BLEK zob. **BLIK**

BLIK, BLEJK, BLEK, BLEG: Petrus Bleyk 1727 ZB II 171; Michael Bleyk 1743 ZB II 81; bapt. Michaelem Michaelis Blik 1750 ZB II 164; Michel Bleg de Kiełpin 1755 ZC I 135; inter Ludovicum Blek 1786 PC I 62; Michael Blek 1794 PB I 308; Michael Blek 1802 AP 6711/116; *fem.* Regina Blecza ze Świętej 1713 ZM I 12. Od ap. *blik* 'zezowaty' SW I 66, Breza Przyd 28. Wariant *Blek* powstał pod wpływem sąsiedztwa półotwartej *-l-*, natomiast n. o. *Blejk* z dyftongiczną wymową *-e-*, por. wsp. nazwisko *Blejk* SNW I 351. Forma *Blek* : *Bleg* może być efektem germanizacji: pomieszano tu dźwięczną wygłosową *-k* z bezdźwięczną *-g*.

BLIZNER: inter Fridericum Blizner 1748 ZC I 120. N. o. *Blizna* (por. hipok. od im. *Blizbor* Mal I 65, ap. *blizna* SW I 167) z niem. suf. *-er*, por. wsp. pol. nazwiska: *Blizna, Blizner* SNW I 354.

BLOCK zob. **BLOK**

BLOK, BLOCK: bapt. Michaelem Christiani Blok 1718 ZB II 80; inter Danielem Blok 1749 ZC I 121; Infans Famati Blok 1750 ZM I 167; od Bloka za zwonne [Zakrzewo] 1773 PP; Cristophoro Blok 1788 PB I 254; Joanni Cichowski alias Block 1796 PB I 316; Xtoff Block [Potulice] 1814 PI; *fem.* Eva Blokowa 1788 PB I 253. Od ap. *blok* 'grube drzewo nieociosane, kloc', też 'strażnica' Br 29 (por. też E. Breza Pom XX/4, s. 36-37), n. o. *Block* z germanizacją fonetyczno-graficzną (n. o. *Cichowski* zob. pod **CICHOWSKI**).

BLUCH zob. **BŁACH**

BLUGOSKI zob. **BŁUGOWSKI**

BLÜCHER, BLICHER: Gebhard Lebrecht de Blücher Capiteo JRM Borussiae 1774 ZB II 404; Edwardo Blücher Possessori Dzierzonensi 1776 PC I 44; Martinus Blicher 1776 PC I 40; w 1780 dzierżawił Dzierżąžno feldmarszałek Blücher Call 11. Niem. n. o. *Blücher* od niem. n. m. *Blücher* w Meklemburgii Go 119. Wariant *Blicher* powstał poprzez oddanie niem. *-ü-* przez najbliższe słuchowo pol. *-i-*.

BLUMA: Martin Bluma Pastor 1776 ZB II 535; *fem.* Żydce Blumie fl dwa 1711 ZS 9. Niem. ap. *Blume* 'kwiat', z polszczącym *-a*, por. też wsp. nazwisko *Bluma* SNW I 357.

BŁACH, BŁOCH, BŁUCH: inter Lab[oriosum] Joannem Błach 1707 ZC I 3; bapt. puerum Joanni Błach 1715 ZB II 61; bapt. Mariannam Joanni Błach 1720 ZB II 94; Joannes Błach Miles Canonista 1779 ZC I 229; Christophorus Błoch 1792 PC I 106; Joannes Bluch 1793 PB I 300; *fem.* Regina Błachowa 1727 ZC I 48; Agnete Bluchowa 1777 ZM I 73; Barbara Błachowa 1786 PB I 209; Anna Błachowna 1794 PB I 305. Hipok. od im. *Błazej* > *Błach* Mal II 200, z podwyższeniem artykulacyjnym *a : o : u* w sąsiedztwie spółgłoski półotwartej dało postać *Błach : Błoch : Bluch*. N. o. *Bluch* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym i zapisana jako *Bluch*.

BŁACHOJC: Joanni Błachoyc 1783 PB I 161; Joannes Błachoyc 1788 PB I 253. N. o. *Błach* (zob.) z suf. *-owic* (por. wsp. nazwisko *Błachowic* SNW I 169) ściągniętym do *-ojc*, zob. **BARTKOWIC(Z) : BARTKOJC** i dalsze.

BŁAŻEJ: Joannes Błazej 1780 ZB II 595; *fem.* Hedvigis Błazeiowa 1738 ZB II 11; Barbara Błazeiowa 1792 PB I 296; Barbara Błazeiowa 1793 PB I 301. Od im. *Błazej* Mal II 200, por. wsp. nazwisko *Błazej* SNW I 366.

BŁAŻEK: bapt. Josephum Laurenty Błazek 1749 ZB II 152. N. o. *Błaz* (zob. **BLAS**) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Błazej* z derywacją dezintegralną, por. Mal II 200, por. też wsp. nazwisko *Błazek* SNW I 366.

BŁAŻY, BŁAZY: Joannes Blazy 1784 PC I 42; Joannes Błazy 1785 PB I 189. Derywat fleksyjny od n. o. *Błaza* (a to hipok. od im. *Błazej*, zob. **BLAS**): *Jan, syn Błazy* > *Jan Błazy*, z germanizacją fonetyczno-graficzną *Blazy*, por. wsp. nazwisko *Blazy* SNW I 350.

BŁAŻYŃSKI: Jacobus Błazynski 1733 ZM I 107; Jacobus Błazynski 1739 ZB II 11. N. o. *Błaz* (zob. **BLAS**) z suf. *-iński*, por. wsp. nazwisko *Błazyński* SNW I 367.

BŁOCH zob. **BŁACH**

BŁOG, BŁOK, BŁUG: Joannes Błok 1757 ZB II 243, inter Christianum Błok ZC I 142; Joannes Błok Civis Złotov[iensis] 1759 ZC I 143; *fem.* inter Mariannam Bługowna 1774 ZC I 204. Hipok. od im. z członem *Błog(o)-* (typu: *Błogomir*) > *Błog* Mal I 65 zapisany fonetycznie jako *Błok*, wariant *Błog : Bług*

to efekt podwyższenia artykulacyjnego *o* : *u* w sąsiedztwie spółgłoski półotwar-tej.

BŁOK zob. **BŁOG**

BŁUG zob. **BŁOG**

BŁUGOWSKI, BŁUGOSKI: Bługowscy 1557 Szaf 165; bapt. Jacobi Bługowski 1750 ZB II 172; et Jacobo Blugoski 1771 ZC I 195; Jacobus Bługowski habitans in Zamoście 1777 ZC I 316. Od n. m. *Bługowo* pow. złotowski, wyrzy-ski SG I 254 z suf. *-ski* lub n. o. *Bług* (zob.) z suf. *-owski*, n. o. *Blugoski* z ger-manizacją fonetyczno-graficzną i uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

BOBAK: inter Mathiam Bobak 1774 ZC I 208. Od ap. *bobo* 'pieszczotliwie o dziecku' SW I 178 z suf. *-ak* lub od ap. *bobak* 'straszydło' Br 32, 'zwierzę szczurowate z rodziny wiewiórek – Arctomys bobac' SW I 178, por. wsp. na-zwisko *Bobak* SNW I 372.

BOBEK: Albertus Bobek 1708 ZB II 13; Christophorus Bobek 1733 ZM I 113; *fem.* Eva Bobkowa 1719 ZC I 27. Od ap. *bób* 'roślina z rodziny motylko-watych i jej nasiona' SW I 196 z suf. *-ek* lub od ap. *bobek* 'jagody wawrzynu', 'owczy gnój' Br 32, możliwe także od gw. ap. *bobek* 'smarkacz, młokos', 'czło-wiek małego wzrostu', też bot. 'bobrek trójlistny' Sych I 46.

BOBOLC, BOBOLTZ: inter Michaellem Bobolc 1740 ZC I 96; bapt. Ma-thiam Michaelis Bobolc 1744 ZB II 84, inter Joannem Bobolc 1776 ZC I 211; Danieli Bobolc Opilioni 1778 ZB II 585, Marcin Boboltz [Ossówka] 1809 PI; *fem.* Anna Bobolcowna 1788 PB I 248. N. o. *Bobola* SSNO I 176 z suf. *-(e)c*, zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym na *Boboltz*.

BOBOLTZ zob. **BOBOLC**

BOBOLECKI: Joannes Bobolecki 1747 ZB II 130. N. o. *Bobolec* (zob. **BOBOLC**) z suf. *-ski*.

BOELKE zob. **BELKA**

BOHN zob. **BON**

BOHR zob. **BOR**

BOJAŁEK: bapt. Michaellem Michaelis Bojałek 1722 ZB II 11; Hertmano Bojałek 1781 ZB II 603; *fem.* et Dorotheam Boyalkowna 1778 ZC I 120; Marianna Bojałkowna 1794 PB I 303. N. o. *Bojał* (por. *bojać się, bojeć się* 'bać się' SGP I 101 i notowane w SSNO n. o. *Machał* SSNO III 351, *Ryczał* SSNO IV 528, *Wyrwał* SSNO VI 228) z suf. *-ek*. Forma *Bojałkówna* z germanizacją fonetyczno-graficzną: *-ł-* zastąpiono *-l-*.

[**BOJANOWICZ**]: *fem.* Julianna Boianowiczowa 1742 ZB II 54. N. o. *Bojan* SSNO I 206 (por. hipok. od im. stp. z członem *-boj-* Mal I 65) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwiska: *Bojan, Bojanowicz* SNW I 401-402.

BOJANOWSKI: Aleksander Bojanowski Major 1776 PC I 44; *fem.* Bernardina de Boianowskie 1753 ZB II 211; Ernestina de Bojanowskie 1776 PC I 44. Od n. m. *Bojanowo* pow. Krobia (gniazdo szlacheckiej rodziny *Bojanowskich* herbu *Junosza*) SG I 293, pow. Rawicz Pod I 31 z suf. *-ski*.

BOJARSKI: ex Matthiae Boiarski 1669 ZB I 34; inter Fam. Gregorium Boiarski 1707 ZC I 3; *fem.* Agnes Bojarska 1741 ZB II 46. N. o. *Bojar, Bojarz* SSNO I 207 (por. ap. *bojar, bojarzyn* 'bojownik, rycerz' Br 34, *bojać się* 'bać się', zob. **BOJAŁEK**) z suf. *-ski*.

BOJATER: Mathias Boiater 1668 ZB I 26; Matthias Boiater 1670 ZB I 44; Grzegorza Boiatra rodzzonego brata [...] małżonce 1711 ZS 20; *fem.* Zophia Boiaterka 1670 ZB I 43; Mariannie Boiatrowey [...] zapłacą 1711 ZS 20. Pol. gw. ap. *bojać się* 'bać się' (zob. **BOJAŁEK**) z niem. suf. *-er*, albo od hipotet. ap. *bojater* 'ten, kto, się boi', zob. też **BOJATROWICZ** i wsp. nazwiska: *Bojas, Bojny* Rymut 86.

BOJATROWICZ: bapt. Agnes Mathiae Boiatrowicz 1665 ZB I 12. N. o. *Bojater* (zob.) z suf. *-owicz*.

BOJ(E)K: Joannes Boyk 1748 ZB II 114; Christianus Boyk 1753 ZB II 222. Hipok. od stp. im. złożonych z członem *-boj-*: *Przyboj, Rozboj* Mal I 65 > *Bojek*, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Bojk*.

BOJKA: inter Joannem Boyka 1750 ZC I 123; Michael Michaelis Boika 1755 ZM I 183. Christophorus Boyka 1766 ZC I 175. Derywat fleksyjny od n. o. *Boj(e)k* (zob.), pierwotny dopełniacz *Bojek* : *Bojka* (por. **BOJ(E)K**), stał się formą mianownika i przeszedł do paradygmatu fleksyjnego na *-a*.

[**BOJKOWSKI**]: *fem.* inter Mariannam Boikowska 1721 ZC I 28. N. o. *Boj(e)k* (zob.) z suf. *-owski*.

BOLL: et Christophoro Bolld 1774 PB I 16. Od stwniem. *Bald* lub *śrwniem. Balt* 'odważny, śmiały' Go 98, z przejściem *bald* > *bold* SEM V 10. O n. o. *Bold* i *Bolt* pisał E. Breza objaśniając nazwiska *Balda, Balda i Belda* GSJ IV 82.

BOLKE: Peter Bolke 1801 AP 31/19. Pol. n. o. *Bolek*, a to hipok. od im. *Bolesław* Mal I 65, por. n. o. *Bolek* SSNO I 200 i wsp. nazwisko *Bolek* SNW I 409, która została zgerm. pod względem morfologicznym poprzez zastąpienie pol. *-ek* niem. *-ke*.

BOLTER, BALTER, BELTER: inter Jacobum Bolter de Oppido Krainka 1723 ZC I 39; Christophoro Belter Ferrifaber 1777 PB I 85; Michał Bolter Stary [Wersk] 1799 PP; Francisco Belter 1803 AP 6711/144; Adalbertus Belter de Redna 1850 ZC III 184; *fem.* inter Annam Balterowna 1795 PC I 120. Niem. n. o. *Bolt, Bold* (zob.) z suf. *-er* lub niem. im. *Walter* z alternacją *v:b*.

BON, BOHN, BUN: bapt. Josephum Michaelis Bun 1713 ZB II 51; bapt. Evam Petri Bona 1728 ZB II 178; Petrus Bon 1743 ZB II 82; Friderico Bohn Ferrifabro 1791 PB I 288; Frydericus Bohn 1794 PBI 307; *fem.* Cristina Bohnin 1774 PB I 8; Maria Lodovica Bonin 1843 ZM III 431. Hipok. od im. *Bonifacy, Bonawentura* > *Bon*. Forma *Bon* : *Bun* z podwyższeniem artykulacyjnym *oN* : *uN*, zaś wariant *Bon* : *Bohn* zapisany pod wpływem jęz. niem., forma *Bohnin* z niem. sufiksem *fem. -in*, n. o. *Bona* zgodnie z kontekstem zdania traktuję jako dop. lp.

BONDA zob. **BOŃDA**

[**BONDECKI, BUNDECKI**]: *fem.* Famata Elisabeth Bondecka Vidua ex Oppido Krajenka 1801 AP 6711/56; Michał syn Elżbiety Bondecki [Zakrzewo] 1802 PP; Elisabeth Bondecka 1803 AP 6711/148; zapłaciło się Elżbiecie Bondecki za pranie 1803 PI. N. o. *Bońda, Buńda* (zob.) z suf. *-eck*, stąd n. o. *Bondecki*, n. o. *Bondecki* : *Bundecki* z podwyższeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półótwartej *-n-*.

BON(I)ECKI: Stanislaus Bonecki 1820 ZM III 260; Adalberto Boniecki 1830 ZB V 348; *fem.* Gertrudis Boniecka Civissa Złotoviensis 1723 ZM I 35. Hipok. od im. *Bonifacy* > *Boniek* Mal II 201 z suf. *-ski*, por. wsp. nazwiska:

Boniek, Boniewicz, Boniecki Rymut 86-87, forma *Bonecki* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BOŃDA, BONDA, BUNDA, BUŃDA: Wawrzyniec Bońda, Woyciech Bońda [Zakrzewo] 1747 PI, Wawrzyniec Bońda [Zakrzewo] 1773 PP; Andreas Bońda Colonus 1777 PB I 49; Andrzy Bunda [Zakrzewo] 1781 PI; Laurentius Bonda 1785 PB I 185; Stanisław Bunda v[el] Stych 1792 PB I 296; Jozef syn Wawrzynca Bońdy [Zakrzewo] 1792 PP; Andrzej Bońda gospodarz [Zakrzewo] 1797 PP; Walenty Bonda [Zakrzewo] 1798 PI; Laurentius Bunda 1779 PB I 89; Monika Corka Andrzeia Buńdy [Zakrzewo] 1800 PP; Valentino Bonda alias Sztych 1803 AP 6711/140; Walenty Bońda [Zakrzewo] 1814 PI; *fem.* Marianna Bondzina 1776 PC I 45; Agata Corka Jadwigi Bundziny [Zakrzewo] 1804 PP. Hipok. od im. *Bonifacy* > *Bońda*, forma *Buńda* wskutek podwyższenia artykulacyjnego *o:u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*. Zapisy: *Bonda, Bunda* zostały zapewne dokonane pod wpływem języka niemieckiego, stąd brak znaków diakrytycznych (n. o. *Stych, Sztych* zob. pod **SZTYCH**).

BOR, BOHR: Georgium natum de Andrea Bor 1767 ZB II 339; Andreas Patri Michaeli Bohr 1769 ZM I 236. Hipok. od stp. im. typu *Borzysław, Borzymir* Mal I 65 > *Bor*, z germanizacją fonetyczno-graficzną *Bohr*.

BORACH: Raphael Borach 1801 AP 31/22. N. o. *Bor* (zob.) z suf. *-ach*, por. wsp. nazwisko *Borach* SNW I 426.

BORAJKA: Marianna filia Jacobi Borayka 1791 ZM III 77. N. o. *Boraj* z suf. *-ka*. N. o. *Boraj* to hipok. od im. *Borzysław, Borzymir* Mal I 65, por. też Breza On XXVI 183-201 i wsp. nazwiska: *Boraj, Borajkiewicz* SNW I 426.

BORATYŃSKI: bapt. Thomam Joannis Boratyński 1715 ZB II 58; *fem.* Anna Boratynska 1724 ZM I 39; Marianna Boratynska 1727 ZB II 166. N. o. *Boratyn* SSNO I 217 z suf. *-ski*.

BORCHARDT, BARCHAT, BORCHAT, BURCHAT: bapt. Mariannam Joannis Burchat 1742 ZB II 52; Jan Hasek alias Borchat [Ossówka] 1747 PI; Dawid Barchat 1779 PB I 91; Jan Borchardt [Potulice] 1814 PI. Niem. n. o. od niem. im. *Burghard* spolszczonego fonetycznie i graficznie na *Borchardt* i *Burchat*, z obniżeniem artykulacyjnym *u : o : a* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*: *Borchat* i *Barchat* (n. o. *Hasek* zob. pod **HASEK**).

BORCHAT zob. **BORCHARDT**

BORCHOWSKI: Piotr Borchoski [Wersk] 1747 PI; Piotr Borchoski [Wersk] 1752 PI. N. o. *Borek* (zob.), *Bork*, obocznie *Borch*, z suf. *-owski* lub niem. hipok. od im. opartych na bazie *Burg* // *Borch* Go 123 (por. **BORCHAT**) z pol. suf. *-owski*, stąd *Borchowski*, a z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *Borchoski*.

BORCKE: Daniel Borcke 1822 PC II 90. Pol. n. o. *Borek* (zob.) zgermanizowana morfologicznie poprzez zastąpienie pol. suf. *-ek* niem. *-ke* i fonetyczno-graficznie poprzez zastąpienie pol. *-k-* niem. dwuznakiem *-ck-*.

BORD, BORTH: Dawid Bord 1776 PC I 45; Famatus Josepho Borth 1824 ZB V 233. Hipok. od im. germ. typu: *Borthart*, *Bordwig* Go 123.

BORECZKA, BORYCZKA, BORITZKA: bapt. Jacobum Martini Boreczka 1743 ZB II 76; Infans Michael Martini Boreczka 1758 ZM I 195; Laurentius Boryczka 1779 ZC I 229; Jacobo Boryczka 1783 ZM III 31; Honestus Simon Boryczka 1821 ZB V 151; Honestus Simon Boritzka 1824 ZB V 237; Jacobus Boreczka Juvenis 1843 ZB V 489; *fem.* Agnes Boreczkova 1842 ZB V 471. Derywat fleksyjny od n. o. *Boreczek* (a to od n. o. *Borek*, zob.): *Jan*, *syn Boreczka* > *Jan Boreczka*. Forma *Boryczka* z podwyższeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej *-r-*, n. o. *Boryczka* została następnie zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Boritzka*, germanizacja fonetyczno-graficzna polega na oddaniu pol. *-cz-* przez niem. *-tz-*, a *-y-* przez *-i-*.

BOREK: bapt. Evam Andreae Borek 1728 ZB II 179; *fem.* Agnete Borkowna 1776 PB I 30; Anna Borkowna 1806 AP 6711/237. N. o. *Bor* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od stp. im. typu *Borzysław*, *Borzymir* > *Borek* Mal I 65. Zob. też **BORCKE**.

BORGUL, BORGULL: Mathias Borgul 1846 ZB V 525; *fem.* Anna Borgull 1825 ZB V 262. N. o. *Borg* SSNO I 219 (por. ap. *borg*, *borgować* 'pożyczać' Br 36, 'kredytować' Reczek 27, kraj. *bórg*, *borgować* SK I 35) z suf. *-ul* Gal 34. N. o. *Borgull* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BORGULA: ex Martino Borgula 1674 ZB I 76; Antonius Borgula 1739 ZB II 17; Andreas Borgula 1752 ZM I 173; Thomas Borgula 1806 AP 6711/262; Michael Borgula Colonus 1826 ZM III 342; Mat[hias] Borgula de Kielpin 1829 PC II 114; Petrus Borgula 1834 ZB V 382; *fem.* Regina Borgulonka 1776 PB I 30; Regina Borgulanka 1788 PB I 252; Anna Borgulowna 1814 ZB V 7. Derywat fleksyjny od n. o. *Borgul* (zob. **BORGUL**): *Jan*, *syn Borgula* > *Jan Borgula*.

BORGULEWICZ: Joannes Borgulewicz 1767 ZC I 176; Joannes Borgulewicz 1770 ZM I 239; *fem.* inter Catharinam Borgulewiczowa 1774 ZC I 207; Marianna Borgulewiczowa 1808 ZB III 122. N. o. *Borgul* (zob. **BORGUL**), *Borgula* (zob.) z suf. *-ewicz*.

BORGULL zob. **BORGUL**

BORITZKA zob. **BORYCZKA**

BORKA: Christianus Borka 1755 ZC I 136; David Borka 1783 PB I 157; Daniel Borka 1786 PB I 222. Zgerm. na *Borke* (zob. **BORCKE**) pol. n. o. *Borek* (zob.), wtórnie spolszczona poprzez zastąpienie niem. *-e* pol. *-a* lub n. o. *Bor* (zob.) z suf. *-ka*.

BORKOWICZ: Lab. Valentinus Borkowicz 1667 ZB II 18. N. o. *Borek* (zob.) z suf. *-owicz*.

BORKOWSKI: Jacobus Borkowski Tenutarius Nowy Dwor 1723 ZB II 12; Piotr Borkowski [Wiśniewka] 1755 PI; Adamo Borkowski Hortulano 1776 PB I 30; Adam Borkowski [Wiśniewka] 1781 PI; Jacobo Borkowski ex Werska 1794 PC I 114; Lab. Jacobus Borkowski 1801 AP 6711/66; Adalberto Borkowski Colono 1803 AP 6711/148; Adalberto Borkowski Semicolono 1806 AP 6711/247; Jacobus Borkowski possessor domus de Stawnica 1834 ZB V 383; *fem.* Maryanna Borkowska [Wiśniewka] 1795 PP; Agnete Borkowska 1814 PC II 6; Eva Borkowska 1850 ZM III 505. Od n. m. *Borek* pow. śremski Pod I 33, *Borki* pow. rypiński SG I 311 lub n. o. *Borek* (zob.) z suf. *-owski*, albo n. m. *Borkowo* pow. rypiński SG I 311 z suf. *-ski*.

[**BORN**]: *fem.* Catharina Bornowa 1777 ZM I 70. Hipok. od niem. im. złożonych opartych na stwniem. bazie *boran* 'urodzony' lub od średniem. *borne* 'źródło, studnia' SEM V 22, por. wsp. nazwisko *Born* SNW I 345.

BOROWCZYK: bapt. Reginam Michaelis Borowczyk 1726 ZB II 155; inter Jacobum Borowczyk ZC I 157. N. o. *Borowy* (zob.) z suf. *-czyk*.

BOROWICKI: Valentino Borowicki Jaculatori Domini 1810 ZB III 128; Valentino Borowicki jaculatori 1811 ZM II 266; *fem.* zapłacięło się Fręciszce Borowicki od szycia 1806 PI. Od n. m. *Borowice* pow. plocki, kartuski SG I 321 z suf. *-ski* lub n. o. *Borowy* z suf. *-icki*.

BOROWICZ: Albertus Borowicz pro tunc Vicarius 1707 ZC I 1; *fem.* Francisca Borowiczka 1806 AP 6711/235. N. o. *Borowy* (zob.) z suf. *-icz* lub n. o. *Bor* (zob.) z suf. *-owicz*.

BOROWIK: Adalbertus Borowik 1723 ZB II 124. N. o. *Borowy* (zob.) z suf. *-ik* lub od ap. *borowik* 'grzyb - Boletus' SW I 192.

BOROWIŃSKI: Franciscus Borowinski 1708 ZB II 20. N. o. *Borowy* (zob.) z suf. *-iński*.

BOROWSKI: Garniec Borowskiemu należący 1711 ZS 4; córka żony pierwszej Borowskiego 1711 ZS 19; inter Joannem Borowski 1770 ZC I 190; Joannes Borowski de Złotowo 1818 ZC II 50; *fem.* Regina Borowska 1717 ZB II 75; Anna proc[reata] Borowska 1776 ZB II 421; Barbara procreata Borowska 1780 ZM III 13. Od n. m. *Borowo* pow. chodzieski, kościański, średzki SG I 322 z suf. *-ski* lub n. o. *Borowy* (zob.) z suf. *-ski*.

BOROWY: puer nomine Christophorus Valentini Borowy 1660 ZB I 8; Albertus Borowy 1670 ZB I 51; ex Matthia Borowy 1671 ZB I 54; Andreas Borowy de Gorzna 1671 ZB I 55; Honestus Andreas Borowy 1673 AGN 123/646; Adalbertus Borowy 1707 ZB II 1; Joannes Borowy 1713 ZB II 49; Bartholomeus Borowy de Zakrzewo 1716 ZC I 22; Infans Joannes Jacobi Borowy 1721 ZM I 29; Chałupa Woyciecha Borowego Starego [Prochy] 1737 AGN 134/247; Marcin Borowy [Głomski] 1747 PI; Martin Borowy 1774 PB I 14; *fem.* Dorothea Borowa 1660 ZB I 2; Marianna Borowa 1781 PB I 115. Od ap. *borowy* 'leśniczy' SW I 192.

BORSKI: inter Michaellem Borski 1746 ZC I 112; bapt. Adalbertum Michaelis Borski 1747 ZB II 128; *fem.* Eva Borska Civissa 1774 ZM I 255. Od n. m. *Borc* pow. kartuski SG I 307 z suf. *-ski* lub n. o. *Bor* (zob.) z suf. *-ski*.

BORTH zob. **BORD**

[**BORUJEWICZ**]: *fem.* Anna Boruiewiczowa Civissa Złotoviensis 1738 ZM I 85. N. o. *Boruj* z suf. *-ewicz*. N. o. *Boruj* to hipok. od stp. im. typu *Borzysław*, *Bolebor* > *Borzuj* Mal I 65, *Boruj*, por. n. o. *Borzuj* SSNO I 228 i nazwisko *Boruj* Koz 107.

BORUTA, BORUTHA, BORUTTA: Kazimierz Boruta [Głomsk] 1774 PI; Matthias Boruta 1759 ZC I 145; Casimirus Boruta 1762 ZB II 292; Jakub Boruta [Wersk] 1781 PI; Casimiro Boruta 1783 ZB IV 14; inter Martinum Boruta

1794 PC I 114; Mikołaj syn Kazmierza Boruty [Wersk] 1792 PP; Lab. Andreas Boruta 1801 AP 6711/60; Joannes Boruta 1817 ZC II 48; Jacobo Borutha 1822 ZM III 284; Georg Borutta 1828 AP 75/12; Adal[bertus] Boruta 1850 ZB V 575; *fem.* Fręciszek syn Ewy Boruciny [Wersk] 1803 PP; Brigitta Borucina 1806 AP 6711/247; Eva Borucianka 1814 PC II 24. Hipok. od stp. im. typu *Borzysław, Borzymir* Mal I 65 > *Boruta*. N. o. *Borutta* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną (podwojone *-t-*). N. o. *Boruta* występuje też współcześnie na Krajnie, odnotowane jest tylko w postaci zgermanizowanej jako *Borutha* Brzeź 210.

BORUTHA zob. **BORUTA**

BORUTTA zob. **BORUTA**

BORYCZKA zob. **BORECZKA**

BORZYCH: inter Joannem Borzych 1798 PC I 136; *fem.* Marianna Borzychowna 1803 AP 6711/140. Hipok. od stp. im. typu *Borzysław, Borzymir* > *Borzych* Mal I 65, por. też wsp. kraj. nazwisko *Borzych* Brzeź 210.

BOS: Jacobus Bos 1741 ZB II 44. Od ap. *bos, bosy*, SW I 193 (por. wsp. nazwiska: *Bos, Bosy* SNW I 449-450), o ile nie chodzi tu o n. o. *Boś, Bos(z)*, zapisaną jako *Bos*, a to byłoby wówczas hipok. od im. stp. na *Bo-* typu *Bogodar, Bolebor, Borzysław* Mal I 22.

BOSA: Jacobus Bosa 1742 ZB II 51; Laurentius Bosa 1805 ZB III 106; Laurentius Bosa 1813 ZM II 272; *fem.* Josephata nata Bosowa 1846 ZM III 457. Nazwisko typu dopełniaczowego – derywat fleksyjny od n. o. *Bos* (zob.): *Jan, syn Bosa* > *Jan Bosa*.

[**BOSOW**]: *fem.* Josepha n[ata] Bosow 1840 ZB V 445. N. o. *Bos* (zob.) z suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21, stąd n. o. *Bosów* zapisana (być może pod wpływem jęz. niem.) jako *Bosow*.

BOT zob. **BUT**

[**BOŻEM**]: *fem.* Marianna Bozemowa de Głomsk 1781 PB I 125. Hipok. od stp. im. *Bożymir*, por. hipok. *Bożan, Bożen* Mal I 65 i wsp. nazwiska: *Bożem, Bożemski* SNW I 457.

BRAJDA zob. **BREDA**

BRAK, BRECK, BROK, BRUG: Krystyan Brok [Ossówka] 1747 PI; Martinus Brug de Radawnica 1757 ZB II 237; *fem.* Marianna Brockowa 1777 PB I 48; Gotlib Brak [Ossówka] 1781 PI; Michael Brecka 1803 ZM III 140. Hipok. od stp. im. z pniem *-bra-*, typu *Bratumil* > *Brach* Mal I 23 // *Brak* lub od kraj. ap. *brąk, bręk* 'zrzęda, człowiek stale niezadowolony', też 'beksa', płaczące dziecko' SK I 40 (por. n. o. **BRĄKOWICZ, BRĄKWA, BRĄKWICZ** i dalsze) zapisanego z pominięciem nosowości. Formy *Brak* : *Brok* : *Brug* powstały wskutek gwarowego podwyższenia artykulacyjnego *a* : *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*, n. o. *Breck* z podwyższeniem artykulacyjnym *a* : *e* w sąsiedztwie półotwartej *-r-* i germanizacją fonetyczno-graficzną.

BRAKOF: Christianus Brakof de Ossowka 1769 ZC I 185. N. o. *Brak* (zob.) z suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21, n. o. *Braków* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną dała postać *Brakof*.

BRAMA, BRANA, BRUMA: Adamus Bruma 1709 ZB II 23; Opiekuna przydaiemy tym Sucessorom Pana Bramę 1711 ZS 37; tenze Sierocie przydaiemy P[ana] Samuela Brumę 1711 ZS 41; Samuel Brama 1721 ZB II 103; Adalberto Brana 1784 PB I 169. Od ap. *brama*, stp. *brona*, w XVI w. *brana, brama, brona* i *broma* 'główne drzwi' też 'przegroda, tama, obwarowanie' Sł I 41, tu zapewne chodzi o określenie 'tego, który mieszka przy bramie' lub 'stróża', warianty *Brana* i *Bruma* zostały odnotowane z podwyższeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej *-n-* (n. o. *Wolfart* zob. pod **WOLFART**).

BRANA zob. **BRAMA**

BRANASZ: Christophorus Branasz 1733 ZM I 109. N. o. *Brana, Brama* (zob.) z suf. *-asz*.

BRAND zob. **BRANDT**

BRANDT, BRAND, BRANT: Adalbertus Brant 1782 ZB IV 8; Johan Brandt 1805 AP 46/134; Boguslav Brandt Colono 1806 AP 6711/237; *fem.* Marianna Brantowa vulgo Kaczmarka 1723 ZB II 112; Catharina de Brantow Sowinska vidua 1731 ZM I 155; Eva Brantowa 1786 PB I 204; Barbara Brandowa de Złotovo 1819 ZB V 101. Niem. hipok. *Brandt* < od im. *Hildebrandt* Go 126, opartym na germ. bazie *branda*, śrwniem. *brant* 'ogień, głównia, żar', metaforycznie też 'miecz' SEM V 23, spolszczony pod względem fonetyczno-graficznym na *Brant* (n. o. Kaczmarka zob. pod **KACZMARZ**, n. o. Sowińska zob. pod **SOWIŃSKI**).

BRANK: inter Christianum Brank 1788 PC I 70. N. o. *Brana, Brama* (zob.) z suf. *-ek*, stąd forma *Branek*, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Brank*, o ile nie jest to n. o. *Bronk*, a to hipok. od im. *Bronisław* (zob. **BRONIKOWSKI**) z podwyższeniem artykulacyjnym *a:o* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*

BRANT zob. **BRANDT**

BRAS: bapt. Evam Rosinam Joannis Bras 1741 ZB I 44. Hipok. od stp. im. typu *Bratumil* > *Brasz* Mal I 23, por. wsp. nazwisko *Bras* SNW I 467.

BRATOWICZ: Joannes Capistranus Bratowicz Ord. S.P. Francisci Capellanus 1709 ZC I 9. N. o. *Brat* SSNO I 243 (por. hipok. od stp. im. *Bratumil* > *Brat* Mal I 66 i ap. *brat*) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwiska: *Bratoń, Bratosz* SNW I 470.

BRAUN: inter Adalbertum Braun Famulum 1822 PC II 86. Od niem. ap. *braun* 'brązowy, brunatny' Go 121, zob. też **BRUN**.

BRAKOWICZ: infans Marianna Matthiae Brąkowicz 1725 ZM I 41. N. o. *Brąk* (zob. **BRAK**) z suf. *-owicz*, por. **BRAKWA**.

BRAKWA: Joannes Brąkwa 1753 ZM I 178. N. o. *Brąk* (zob. **BRAK**) z suf. *-wa*, por. **BRAKOWICZ, BRAKWICZ**.

BRAKWICKI: Mathias Brąkwicki 1715 ZB II 60. N. o. *Brąkwa* (zob.) z suf. *-icki*, por. **BRAKWICZ**.

BRAKWIC(Z): bapt. Andream Mathia Brąkwicz 1720 ZB II 0 ZB II 94; Mathias Brąkwic 1723 ZC I 38; Mathias Brąkwicz 1740 ZM I 91; *fem.* et Hedvigem Bronkwiczowa 1731 ZC I 63; Helena Brąkwiczewna 1793 ZM II 90. N. o. *Brąkwa* (zob.) z suf. *-icz*, forma *Bronkwicz* rozłożoną pisownią nosówki.

BRAKWICZEWICZ: Lab. Mathias Bronkwiczewicz 1716 ZB II 66; Magdalena Mathiae Brąkwiczewicz 1718 ZM I 23; bapt. Gemini Paulum et Petrum Martini Brąkwiczewicz 1719 ZB II 83. N. o. *Brąkwicz* (zob.) z suf. *-ewicz*, forma *Bronkwiczewicz* z rozłożoną pisownią nosówki.

BRECHA: inter Franciscum Brecha 1780 PC I 90; *fem.* Krystyanna Brechowna 1779 PB I 93. Od ap. *brechać* 'szczekać, ujadać, kłamać jak pies' SW I 203 z konwersją.

BRECK zob. **BRAK**

BREDA, BRAJDA, BREJDA: Albrecht Breyda 1774 PB I 6; Joannes Breda 1776 PC I 40; Christophori Breda Cauponis 1777 PB I 46; Daniel Breyda [Ossówka] 1794 PP; Joanni Brayda Molitori 1779 PB I 87; *fem.* Catharina Breydin 1774 PB I 6; Catharina Breydowna 1776 PB I 28; Catharina Breydowa de Mollendino Zakrzewo 1787 PB I 246; Constantia proc[reata] Bredowna 1804 ZM II 238; Maria Breyda de Błękwidt 1823 ZB V 173. Od ap. *bred*, *breda* 'ten, który bredzi, bredziciel, łgarz' SW I 204, por. n. o. *Breda* SSNO I 246 i wsp. nazwisko *Breda* SNW I 475. N. o. *Brejda* została zapisana z dyftongiczną wymową *-e-*, a n. o. *Brajda* z obniżeniem artykulacyjnym *e:a* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*, n. o. *Brejdin* z niem. suf. *-in*.

BREGNER: inter Christianum Bregner de Humer 1716 ZC I 21. Od niem. n. m. *Brieg* 'Brzeg', stąd *Briegner*, *Bregner* 'mieszkaniec Brzegu' SEM V 24.

BREJCZKA: Jacobus Breyczka 1745 ZB II 89. N. o. *Brajka*, *Brejka*, od ap. *braja*, *breja*, *brejka* 'dryzda, maź, półpłynna mieszanina' SK I 39 także 'papka, zacierka, błocko' Br 38 z suf. *-ka*, por. też nazwiska: *Brajka*, *Brejka* Rymut NP I 51.

BREJDA zob. **BREDA**

BREJLIK: inter Michaelem Brejlik 1765 ZC I 171. N. o. *Brel* (zob.) z suf. *-ik*, forma *Brejlik* związana z dyftongiczną wymową *-e-*.

BREJSZMA: Simon Breyszma 1707 ZB II 2. Od hipotet. ap. *breszma* 'ten, kto brecha, pleciuga, kłamca', a to od ap. *brechać*, *breszczeć* 'gadać, kłamać, szczekać jak pies' SW I 203 (por. n. o. **BRECHA**, **BRESZKA**), albo hipok. od im. *Ambroży* Mal II 181, n. o. *Breszma* z dyftongiczną wymową *-e-* dała formę *Brejszma*.

BREL zob. **PREL**

[**BRELOK**]: *fem.* Marianna Brelokowna 1807 ZM III 164. Spolszczona na *Brel* (zob.) niem. n. o. *Brühl* // *Prühl* (zob.) z pol. suf. *-ok*, por. wsp. pol. nazwisko *Brelok* SNW I 479.

BREMER: bapt. filiam Martini Bremer 1721 ZB II 98; *fem.* inter Zofiam Bremerowa 1727 ZC I 49. Niem. ap. *Bremer* 'mieszkaniec Bremy'.

BRESZKA: bapt. Albertum Joannis Breszka 1716 ZB II 65; Laurentius Breszka 1738 ZB II 230. N. o. *Brecha* (zob.) z suf. *-ka*.

BREWKA: Joannes Brewka 1719 ZM I 24; Joanni Brewka Colono 1782 ZB IV 6; et Jacobo Brewka de Smierdowo 1823 ZC II 70; Jacobus Brewka 1824 ZM III 318; Josef Brewka 1838 ZB V 433; *fem.* Eva Brewczynna 1660 ZB I 5; Magdalena Brewczynna Coloni uxor 1826 ZB V 308; Brigitha Brewkowa vidua 1850 ZC III 182. Od ap. *brewka* SW I 204, por. też wsp. notowane na Krajnie nazwisko *Brewka* Brzeź 210.

BRODA: et Alberto Broda 1742 ZC I 99. Hipok. od stp. im. typu: *Brodzi-sław* Mal I 66 lub od ap. *broda* SW I 205, por. wsp. nazwisk *Broda* SNW I 490, zob. też **BRODZIK**.

BRODZIK: bapt. Reginam Bartholomeum Brodzik 1713 ZB II 49. N. o. *Broda* (zob.) z suf. *-ik* lub hipok. od im. *Brodzi-sław* > *Brodzik* Mal II 66, por. wsp. nazwisko *Brodzik* SNW I 490.

BROK zob. **BRAK**

BROKOP zob. **PROKOP**

[**BRONIKOWSKI**]: *fem.* Marianna de Bronikowskie Radolińska 1748 ZB II 138. Od n. m. *Bronikowo* pow. kościański Pod I 37, wałecki, z suf. *-ski*, *Bronikowo* w pow. wałeckim jest gniazdem rodu *Bronikowskich* herbu *Oseka* Krzep 198, lub n. o. *Bronik*, a to hipok. od im. *Broni-sław* Mal I 66 z suf. *-owski* (n. o. *Radolińska* zob. pod **RADOLIŃSKI**).

BRONISZ: Victor Bronisz Praepositus Złotoviensis 1760 ZB II 270; *fem.* M[agnifica] G[enerosa] Domina de Lepickich Broniszowa ex voto secundo Kołcicka contessa 1770 ZM I 238. Hipok. od im. *Broni-sław* Mal I 66 (n. o. de *Lepickich* zob. pod **LEPICKI**, n. o. *Kołcicka* pod **KOŁCICKI**).

BROSECK zob. **BROSZEK**

BROSZEK, BROSECK: ex patris Michaelis Broska et conjuge eius 1665 ZB I 14; Krzysztofa Broszka [...] od ruiny utrzymał 1771 Der 364; Michała Broszka chałupę [...] wyreparował 1771 Der 364; Johann Broseck 1797 AP 36/70; Adalbertus Broszek 1824 ZB V 237; Paulo Broszek 1838 ZB V 429; *fem.* Marianna proc[reata] Broszkowna 1789 ZB III 36; Marianna p[rocreata] Broszkowna 1802 ZM II 234. Hipok. od stp. im. z pniem *-bro-* typu: *Brodzi-*

staw, Bronisław > *Brosz* Mal I 23, *Broszek*, por. wsp. nazwisko *Broszek* SNW I 497. N. o. *Broszek* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Broseck*. Nie można też wykluczyć, że może tu chodzić o n. o. *Brożek* (zob.) zapisaną jako *Broszek* (n. o. *Broska*, zgodnie z kontekstem cyt. zdania traktuję jako dop. lp.).

BROSZKOWSKI: Alberto Broszkowski 1738 ZC I 86. Od n. m. *Broszki* pow. gnieźnieński SG I 382 lub n. o. *Broszek* (zob.), albo *Brożek* (zob.) z suf. *-owski*.

BROSZKIEWICZ: Andreas Broszkiewicz 1717 ZB II 73. N. o. *Broszek* (zob.) lub *Brożek* (zob.) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwisko *Broszkiewicz* SNW I 498.

BROŻEK: Regina Jacobi Brożek 1717 ZM I 20; bapt. Joannem Thomae Brozek 1725 ZB II 148; et Adalberto Brożek 1742 ZC I 101; Michael Brożek de Stawnica 1759 ZC I 146; Joannes Brożek 1788 ZC I 247; Thomas Brożek 1791 PC I 102; Joannis Brożek Piscatoris filia 1820 ZM II 324; Augustinus Brożek 1823 ZC II 80; Rochus Brożek agricola 1833 ZC II 96; Casimir Brozek 1837 AP 76/55; *fem.* Regina proc[reata] Brożkowna 1780 ZM II 20; Maryanna Broz-kowa vidua 1849 ZC III 180. Hipok. od im. *Ambroży* Mal II 181.

BROŻYŃSKI: bapt. Augustianum Stanislai Brozynski 1745 ZB II 111; *fem.* Elisabeth Brozinska 1725 ZC I 42. N. o. *Brożek* (zob.) z suf. *-iński* i derywacją dezintegralną.

[**BRUDERSKI**]: *fem.* Carolina Bruderska Virgo de Złotowo 1840 ZB V 443; Veronica Bruderska de Złotowo 1841 ZB III 420. Niem. n. o. *Bruder*, od śrwniem. ap. *bruoder* 'brat' SEM V 25, z pol. suf. *-ski*.

[**BRUDZEWSKI**]: *fem.* Helena Brudzewska 1715 ZB II 62. Od n. m. *Brudzewo* pow. wrzesiński SG I 386 z suf. *-ski*.

[**BRUKOWNIK**]: *fem.* Agnete proc[reata] Brukownicza 1810 ZB IV 189; et Agnete proc[reata] Brukownicza 1811 ZM III 184. Od ap. *brukownik* 'włóczęga brukowy, ulicznik' SW I 212, możliwe też, iż jest to 'ten, kto układa bruk', czyli 'brukarz', por. nazwisko *Brukarz* Rymut NP I 55.

BRUMA zob. **BRAMA**

BRUMEJSTER zob. **BÜRGEMEISTER**

[**BRUMOWICZ**]: *fem.* Catharina Brumowiczewa Civissa Złotoviensis 1735 ZM I 72. N. o. *Bruma* (zob.) z suf. *-owicz*.

BRUN: inter Fridericum Brun 1725 ZC I 44; Infans Friderici Brun 1726 ZM I 46; *fem.* Helena de Bruna 1729 ZB II 182. Niem. hipok. od im. *Brunon* Go 132 lub n. o., oparta na stwniem. *brun* 'łśniąco brunatny' SEM V 25.

BRUNERT: Samuel Brunert possessoris domus 1834 ZB V 395; Carolus filius Samuelis et Mariannae Brunert 1835 ZM III 392; Ferdinandus Brunert et Georgius Brunert de Sypniewo 1850 PC II 229. Niem. n. o. *Brunert*, oparta stwniem. bazie *brun*, zob. **BRUN**.

BRUG zob. **BRAK**

BRUS: Brus owsa wiertel dał AGN 1699 146/5; bapt. Dorotheam Mathiae Brus 1742 ZB II 58. Od ap. *brusić* 'ostrzyć na oselce' Br 42 z derywacją wsteczną lub od ap. *brus* 'oselka' Br 42, 'człowiek nieokrzesany', 'dragal' SW I 213, zob. też *Brus* SEM I 20 i n. o. **BRUSEK**, por. też z Księgi Henrykowskiej „Dej acz ja pobruszę”.

BRUSEK: Johann Brusek 1790 AP 36/7. N. o. *Brus* (zob.) z suf. *-ek*.

BRUSKI: Joannes Bruski 1711 ZB II 34. Od n. m. *Brusy* w Chojnickiem lub n. o. *Brus* (zob.) z suf. *-ski*.

[**BRYŁA**]: *fem.* Regina Brylonka 1780 PB I 97. Od ap. *bryła* SW I 215.

BRYŁOWSKI: Franciscus Bryłowski 1716 ZB II 294. Od n. m. *Bryły* pow. Lębork SG I 394 lub n. o. *Bryła* (zob.) z suf. *-owski*.

[**BRYT**]: *fem.* inter Dorotheam Brytownam 1765 ZC I 169. Od ap. *bryt* 'o suknie (szerokości), o ziemi, łanie' Br 42, kraj. *bryta* 'pas chodnika, tkaniny, szerokość tkaniny' SK I 43.

BRYZNIC: Franciscus Bryznic Vicarius Camenensis 1723 ZB II 126. Fonecznie zniemczona n. o. *Bryżny* z suf. *-ic*. N. o. *Bryżny* od ap. *brzeg* > *brzeżny* 'mieszkający na brzegu', por. n. o. **BRZEŻEK** i wsp. nazwisko *Brzeżny* SNW I 523.

BRZANKA: bapt. Mathiam Alberti Brzanka 1718 ZB II 26. Od ap. *brzanka* 'ryba – barbus Petenyi', 'roślina z rodziny traw – Phleum' SW I 217, n. o. *Brzanka* zapisana w wtórną nosowością dała postać *Brzanka*.

BRZĄKAŁA: bapt. Jacobum Martini Brząkała 1724 ZB II 137; Stanislaus Brząkała 1802 AP 6711/112; Jacobus Brząkała juvenis 1831 ZB V 365; Jacobus Brząkała colonus de Kleszczyna 1834 ZB V 390; Andreas Brząkała Colonus 1840 ZM III 407; Andreas Brząkała Colon[us] de Swienta 1842 ZC II 110; Valentinus Brzonkała Col[onus] de Klukowo 1844 ZC III 166; *fem.* Agnes Brząkalin 1774 PB I 6; Agnete Brząkałowna 1791 PB I 282; Anna Brząkalina 1837 ZB V 423. Od ap. *brząkać* z suf. *-ała* Gal 37, wariant *Brzonkała* z rozłożoną nosówką, n. o. *Brząkalin* z niem. suf. *fem. -in*. N. o. *Brząkała* notowana jest też wsp. na Krajnie Brzeź 210.

BRZĄNKA zob. BRZANKA

BRZEZIŃSKI: bapt. Joannem Joannis Brzezinski 1725 ZB II 148; Adamus Brzezinski 1776 PC I 44; Stanislaus Brzezinski 1794 PB I 305; Honestus Stephanus Brzezinski Colonus de Villa Radawnica 1824 ZB V 291; Thomas Brzezinski 1848 ZC III 178; *fem.* Marianna Brzezinska 1794 PB I 305; Marianna Brzezinska 1802 AP 6711/106; Carolina Brzezińska de Villa Radawnica 1819 ZB V 85. Od n. m. *Brzeziny* pow. średzki, kościański, turecki SG I 417 z suf. *-ski*. Nazwisko *Brzeziński* notowane też wsp. na Krajnie Brzeź 220.

BR(Z)OSTOWICZ, BRZESTOWICZ: bapt. Adamum Simonis Brzostowicz 1718 ZB II 78; Casimirus Brostowicz 1722 ZB II 116; Simon Brzostowicz 1774 PB I 12; bapt. Mariannam Laurentis Brzostowicz Rotifabro 1776 PB I 26; Lab. Alexio Brzostowicz Semicolono Bucensi 1801 AP 6711/81; Dominicus Brzostowicz 1806 AP 6711/235; Jacobus Brostowicz 1821 ZB III 222; *fem.* Agnes Brzostowiczowa 1774 PB I 12; z Matki Maryanny Brzostowiczowney 1799 B AP 6711; Veronica proc. Brzostowiczowa 1802 AP 6711/114; Eva Brzostowiczowa 1803 AP 6711/142. N. o. *Brzost*, *Brzest* SSNO I 266 (por. ap. *brzost*, *brzest* 'gatunek drzewa' Br 45) z suf. *-owicz*, por. też wsp. kraj. nazwisko *Brzostowicz* Brzeź 210.

BRZEŹEK, BRZYŹEK: inter Jacobum Brzeżek 1755 ZC I 136; *fem.* Anna Brzyzkowa de Błękwid 1755 ZC I 136. Od ap. *brzeżek*, gw. *brzyżek* SK I 43.

BRZOZEK: inter Mathiam Brzozek de Błękwid 1732 ZC I 64, Macieja Brzozka chałupa 1771 Der 364. N. o. *Brzoza* SSNO I 267 (por. ap. *brzoza* 'drzewo – Betula' SW I 221) z suf. *-ek*.

BRZÓZKA: ex Bartholomeo Brzoska 1667 ZB I 24; ex Michaele Brzoska Piscatore ZB I 27; Johann Brzuska 1790 AP 36/7; *fem.* Regina Brzoskowa 1731 ZM I 64. Od ap. *brzózka* SW I 221, por. **BRZOZEK**.

BRZUCHAŁA zob. **BRZUCHAŁA**

BRZUCHALIK: Grzegorz Brzuchalik z Łąkiego 1626 AGN 111/289; inter Michaelem Brzuchalik 1741 ZC I 96; Woyciech Brzuchalik alias Kubacz [Wiśniewka] 1754 PI; Michał Brzuchalik, Jan Brzuchalik 1774 PB I 4; *fem.* Regina Brzuchalynka 1728 ZM I 50. N. o. *Brzuchala* (zob.) z suf. *-ik* (n. o. *Kubacz* zob. pod **KUBACZ**).

BRZUCHAŁKA zob. **BRZUCHAŁKA**

BRZUCHALSKI: Adalbertus Brzuchalski 1752 ZB II 204; Michaeli Brzuchalski Civi Złotoviensi et Braxarori 1783 ZB III 10; Michael Brzuchalski 1800 AP 31/14; Michael Brzuchalski 1801 ZC II 7; Jacobus Brzuchalski 1802 ZC II 6; Michael Brzuchalski 1803 AP 6711/142; Valentini Brzuchalski 1807 ZM III 160; *fem.* Eva Gabryelowa proc[reata] Brzuchalska Civissa Złotoviens[is] 1783 ZM II 50; Veronica Brzuchalska 1796 PB I 319; Constantia Brzuchalska 1823 ZC II 70; Marianna Brzuchalska de Nowy Dwor 1824 ZB V 217; Mariana Brzuchalska 1824 ZC II 74; Wittoria Brzuchalska 1828 AP 75/3; Rosalia Brzuchalska 1836 ZB V 403. N. o. *Brzuchala* (zob.) z suf. *-ski*, nazwisko *Brzuchalski* notowane też jest wsp. na Krajnie Brzeź 210 (n. o. *Gabryelowa* zob. pod **GABRIEL**).

BRZUCHAŁA, BRZUCHAŁA: patris Joannes Brzuchala et Annae uxoris eius 1665 ZB I 17; Brzuchala wołow dwu dał 1701 AGN 147/260; Martinus Brzuchala 1707 ZB II 2; Z Domu Marcina Brzuchaly została córka 1711 ZS 16; Rejestr Dekretow Brzuchaly 1711 ZS 44; Michael Brzuchala Civi Złotoviensis 1714 ZM I 13; Adalbertus Brzuchala 1750 ZC I 125; inter Adalbertum Brzuchala 1814 PC II 8; *fem.* Eva Brzuchalina 1774 PB I 22; Hedvige Brzuchalowa 1776 PB I 33; Hedvige Brzuchalonka 1777 ZM I 73; Marianna Brzuchalina 1803 AP 6711/142; Julianna Brzuchalowna virgo 1846 ZC III 172. Od ap. *brzuch, brzuch* SW I 221 z suf. *-ala* // *-ala* Gal 38, por. też kaszub. *brzëchôl* ‘mężczyzna z wydatnym brzuchem’.

BRZUCHAŁKA, BRZUCHAŁKA: bapt. Reginam Martini Brzuchalka 1707 ZB II 5; Joannes Brzuchalka 1721 ZB II 105; *fem.* Marianna Brzuchalkowna 1776 PB I 33; Agnes Brzuchalkowna Ancilla 1845 ZB V 511.

N. o. *Brzuchala* (zob.) z suf. *-ka*, n. o. *Brzuchalka* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BRZYZEK zob. **BRZEŻEK**

BUC zob. **BUDZ**

[**BUCH**]: *fem.* ex Mariannam Buchowna 1719 ZC I 28. Hipok od stp. im. typu *Budzisław* Mal I 66, por. wsp. nazwisko *Buch* SNW I 533.

[**BUCHDA**]: *fem.* Catharina Buchda 1729 ZM I 57. N. o. *Buch* (zob.) z suf. *-da*, por. wsp. nazwisko *Buchda* SNW I 354.

[**BUCHER**]: *fem.* Heinritha nata Buchrowa 1841 ZB III 420; Maria Buchrin 1851 ZB III 484. Pol. n. o. *Buch* (zob.) zniemczona za pomocą niem. suf. *-er* lub niem. n. o. *Bücher* Go 134, od niem. ap. *Buch* 'książka' (por. **BUCHMAN**), spolszczona fonetycznie i graficznie na *Bucher*. N. o. *Buchrin* z niem. suf. *fem. -in*.

BUCHHOLTZ, BUKOLT: bapt. Christinam Michaelis Bukolt 1721 ZB II 96; infans Joannis Bukolt de Dzierrżazna 1721 ZM I 31; Jacobo Buchholtz 1795 PB I 312; Daniel Buchholtz [Ossówka] 1814 PI; *fem.* Christina Bukoltowa 1718 ZB II 82. Od niem. n. m. *Buchholz* pow. Wałcz Pod I 41 (wsp. pol. n. *Bukowo*), gniem. *Buchholtz* = dniem. *Bukolt*.

BUCHMAN: Christianus infans Buchman 1723 ZM I 36, Daniel Buchman 1779 PB I 89. Niem. n. o. *Buchmann* Go 134, od niem. ap. *Buch* (zob. **BUCHER**) i *Mann* 'mężczyzna', spolszczona fonetycznie i graficznie na *Buchman*, albo hybryda: pol. n. o. *Buch* (zob.) z niemczącym członem *-man*.

BUCKI zob. **BUDZKI**

BUCZEK: bapt. Franciscum Mathiae Buczek 1774 ZB II 132; Mathias Buczek 1750 ZM I 167; Buczek 1792 AP 85/5; Mathias Buczek 1803 AP 6711/148; *fem.* Dorothea Buczkowa 1716 ZB II 69; Stara Buczkowa annorum circiter 78 1750 ZM I 165. N. o. *Buk* (zob.) z suf. *-ek* lub ap. *buczek* 'mały buk', 'kij, pałka' SW I 225, też n. m. *Buczek Wielki* i *Buczek Mały* na Krajnie SG I 438.

BUCZKOWSKI: bapt. Mariannam Michaelis Buczkowski 1740 ZB II 32. Od n. m. *Buczek Wielki*, *Buczek Mały* pow. złotowski SG I 438 z suf. *-ski* lub n. o. *Buczek* (zob.) z suf. *-owski*.

BUDA: Jan Buda [Prochy] 1737 AGN 134/249; Szymon Buda [Zakrzewo] 1747 PI; Szymon Buda 1781 [Zakrzewo] PI; Symon Buda 1785 PB I 193; Simone Szopieray alias Buda 1803 AP 6711/140; *fem.* Marianna Budzianka 1780 PB I 95; Hedvigis Budzina de Zakrzewo 1781 PB I 111. Od ap. *buda* 'jakakolwiek kleciana służąca za schronienie, kram na jarmarku' SW I 226, tu zapewne w znaczeniu 'mieszkający w budzie, posiadający budę' (por. n. o. **BUDNIK**, **BUDZIARZ**) lub hipok. od stp. im. typu: *Budziwoj*, *Budzisław*, *Zdziebud* > *Buda* Mal I 66 (n. o. *Szopieray* zob. pod **SZOPIERAJ**). N. o. *Buda* notowana jest też wsp. na Krajnie Brzeź 210.

BUDNICK zob. **BUDNIK**

BUDNIK, **BUDNICK:** Michał Budnik [Łąkie] 1747 PI ; Grzegorz młody Budnik [Wersk] 1747 PI; Martin Budnik 1774 PB I 8; Jakub Budnik [Zakrzewo] 1781 PI; Adalbertus Budnik 1786 ZM II 66; Jakub Budnik [Zakrzewo] 1792 PP; Andrzy Budnik Sołtys Werski 1794 PI; Paweł Budnik [Zakrzewo] 1798 PI; Maci Budnik 1799 M AP 6711; Lab. Franciscus Budnik 1801 Ap 6711/64; kupieło się od Adama Budnika z Głomska 1802 PI; *fem.* Agnes Budnickin 1774 PB I 10; Regina Budnikowna [Wersk] 1797 PI; Constantia Budniczka vidua 1802 AP 6711/103; Marianna Budnikowna 1803 AP 6711/142; Eva Budniczka [tamże]; Eva Budniczanka 1806 AP 6711/243. Od ap. *budnik* 'mieszkający w budzie', 'handlarz miejski', 'właściciel domu bez roli' Gór 37, por. też **BUDZIARZ**. N. o. *Budnik* notowana też jest współcześnie na Krajnie Brzeź 210. N. o. *Budnickin* zapisana została z germanizacją fonetyczno-graficzną i niem. suf. *fem. -in*.

***BUDZ**, **BUC**, **BUTZ:** Gregorius Buc de Dzierżazna 1674 ZB I 79; Michael Butz Semicol[onus] 1776 PB I 37; *fem.* Regina Bucewna 1735 ZM I 71. Hipok. od stp. im. *Budzisław* > *Budz* Mal I 66. N. o. *Budz* zapisana została fonetycznie jako *Buc* (por. **BUDZKI** : **BUCKI**), zaś z germanizacją fonetyczno-graficzną dała postać *Butz*.

BUDZIARZ: Budziarz owsa wiertel ieden [dał] 1669 AGN 146/6. Od ap. *budziarz* 'komornik, zagrodnik' SW I 228, por. **BUDA**, **BUDNIK**.

BUDZKI, **BUTZKI:** Budzki owsa wiertli sześć [dał] 1699 AGN 146/5; *fem.* zapłaci Buckiey za plac 1711 ZS 7; Catharina Bucka 1722 ZB II 111; Eva Buc-

ka 1803 AP 6711/148; Domina Butzka Possesrix Villa Stawnica 1822 ZB V 161. Od n. m. *Budy* pow. wałecki Pod I 42 lub n. o. *Budz* (zob.) z suf. *-ski*, stąd n. o. *Budzki*, która zapisana fonetycznie dała formę *Bucki*, forma *Butzki* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BUDZYŃSKI: Mathias Budzyński 1781 ZB II 603; Mathiae Budzyński Opilione 1783 ZM III 37. N. o. *Budzyn* (dziś *Budzyń*) pow. chodzieski Pod I 42 z suf. *-ski*.

BUJARSKI zob. **BOJARSKI**

BUK: Michael Buk 1745 ZB II 113; Joannes Buk 1772 ZB II 395; *fem.* Marianna Bukowa 1733 ZM I 114. Od ap. *buk* 'Fagus' SW I 230.

BUKAJ: Martinus Bukaj 1735 ZM I 122. N. o. *Buk* (zob.) z suf. *-aj*, por. Breza On XXVI 183-201i wsp. nazwisko *Bukaj* SNW I 555.

BUKOLT zob. **BUCHHOLTZ**

BUKOWSKI: Boguslaus Bukoski 1715 ZB II 52. Od n. m. *Buk* pow. złotowski, obecnie *Buka*, Szaf 132 z suf. *-owski* lub n. m. *Buków* pow. wałecki SG I 461 z suf. *-ski*, albo n. o. *Buk* (zob.) z suf. *-o(w)ski*, por. wsp. nazwisko *Bukowski* SNW I 557. Forma *Bukoski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

BUKOWICZ: Laurentius Bukowicz Civis Złotoviensis 759 ZC I 146. N. o. *Buk* (zob.) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwisko *Bukowicz* SNW I 557.

BUKS: bap. Laurentium Laurentii Bux 1730 ZB II 214; Laurentius Bux 1733 ZM I 106; Piotr Bux [Kielpin] 1760 PI; Eva Rosina Patris Petri Bux et conjugis eius 1769 ZM I 233; Jan Bux [Łąkie] 1814 PI; *fem.* inter Catharinam Buxowna de Kielpin 1752 ZC I 130. Hipok. od stp. im. typu: *Budzisław* Mal I 66, zapis *Bux* pod wpływem grafii łacińskiej lub niemieckiej.

[**BULIŃSKI**]: *fem.* Marianna Bulinska 1716 ZM I 17. N. o. *Bul*, *Bula* z suf. *-iński*, w SEM V 26 n. o. *Bul*, *Bula* związana jest z śrwniem. *buole* 'bliski krewny, zalotnik', w tym miejscu można przywołać niem. przysłowie: *Ein blödes Herz buhlt keine schöne Frau* 'Trwożliwe serce nie pozyska żadnej pięknej kobiety, w słownikach: 'Bojaźliwością nie zdobędzie się pięknej kobiety'. N. o. *Bul*, *Bula* można też wywieść od śrwniem. ap. *bühel* 'kopiec, wzgórze',

por. n. o. *Bulik, Bulowic* SEM V 26, możliwe również, że n. o. *Bul, Bula* to spolszczony niem. ap. *Bule* 'byk' (zob. **BYK**), por. też **BULMAN, BULSKI**.

BULKA zob. **BUŁKA**

BULMAN: Adamus Bulman 1726 ZB II 150; et Adamo Bulman 1736 ZC I 81. N. o. *Bul, Bula* (zob. **BULIŃSKI**) i niem. ap. *Mann* 'mężczyzna', stąd n. o. *Bulmann* spolszczona fonetycznie i graficznie na *Bulman*.

BULSKI: bapt. Casimirum Casimiri Bulski 1730 ZB II 213. N. o. *Bul, Bula* (zob. **BULIŃSKI**) z suf. *-ski*, zob. też **BULMAN**.

BUŁKA, BULKA: Lab[oriosus] Jacobus Bułka de Villa Potulice 1676 AGN 126/106; Francisco Bułka Semicol[ono] 1776 PB I 33; Joanni Bułka Pastori Villano 1783 ZB IV 14; Michael Bułka 1784 PB I 177; Michał Bułka [Wersk] 1800 PP; Jacob Bułka 1838 ZB V 433; Jacobus Bułka 1850 ZB V 581; *fem.* Magdalena Bulkin 1774 PB I 18; Magdalena Bulczanka 1806 AP 6711/239; Rosalia Bułczyzna 1825 ZM III 324. Od ap. *bułka* SW I 234. Forma *Bulkin* z niem. suf. *fem. -in*, w zapisie tej nazwy widoczna również germanizacja fonetyczno-graficzna: pol. *-l-* zastąpiono niem. *-l-*.

BUMAN zob. **BAUMANN**

BUN zob. **BON**

BUNDA zob. **BOŃDA**

BUNDECKI zob. **BONDECKI**

BUNGER: bapt. Mathiam Michaelis Bunger 1717 ZB II 70. Od średniem. *bunger* 'kotlarz, bębniści' (por. **DROM** i pol. n. o. **KOTLARZ**), a to od średniem. *bunge* 'kocioł, bęben' DF 160.

BUNIKOWSKI: Adalberto Bunikowski 1813 ZM III 196. Od n. m. *Bonikowo*, też *Bunikowo* pow. kościański Pod I 33, gnieźniński SG I 306 z suf. *-ski*.

BUNTALA: Jacobus Buntala 1709 ZM I 7; *fem.* Regina Buntalina de Oppido Złotowo 1709 ZB II 27; et Catharinam Bantalonka 1709 ZC I 10. Niem. n. o. *Bunt, Bont* SEM V 27 z pol. suf. *-ala*. N. o. *Bunt* od średniem. *bunt* 'wyrób futrzarski', przejście *u:o* ze względu na pozycję przed spółgłoską półotwartą, por. n. o. *Bunt, Bont* SEM V 27. Nie można też wykluczyć i innych możliwości:

n. o. *Buntala* może być polską n. o. *Pętała* lub *Pętala*, por. nazwisko *Pętala* Rymut NP II 228, a to od ap. *pęto* 'wiązanie, wędzidło', *pętać* 'wiązać, krępować' SK III 174 z suf. *-ala* // *-ala* lub derywatem fleksyjnym od n. o. *Pętal* Gal 211 > *Pętala*, który odczytany pod wpływem jęz. niem. (pomieszczenie dźwięcznej z bezdźwięczną w nagłosie) dał formę *Bętala*. Zapis *Bantala* może być wówczas odbiciem krajniackiej wymowy gwarowej (por. ogólnopol. *będe*, *gęba* – kraj. *banda*, *gamba* SK I XXIX), zaś forma *Buntala* mogła powstać jako efekt podwyższeń artykulacyjnych w sąsiedztwie półotwartej.

BUNTALANEK: u Buntalankow także butelki srebrne 1717 ZS 22; *fem.* et Reginam Buntalanka 1713 ZC I 16; et Agnetem Buntalanka 1711 ZC I 13. N. o. *Buntala* (zob.) z suf. *-anek*.

BURCHAT zob. **BORCHARDT**

BURMEJSTER: Jacobus Infans Danielis Burmeyster 1716 ZM I 17; bap. Mariannam Danielis Burmeyster 1717 ZB II 70; Ertmanus Burmeyster 1750 ZC I 123; Danielis Burmeyster infans 1754 ZM I 178. Spolszczona fonetycznie i graficznie na *Burmejster* niem. n. o. *Bürgermeister* od ap. *Bürgermeister* 'burmistrz'.

BURSKI: Valerianus Burski 1730 ZB II 214. N. o. *Bury* (zob.) z suf. *-ski*.

BURY: bap. Paulum Valentini Bury 1728 ZB II 174; Jacobo Bury Pastori Villano 1778 ZB II 583; Martino Bury 1810 ZM III 180; Laboriosus Joannes Bury Juvenis de Swienta 1823 ZB V 187; Josephus Bury Colon[us] 1850 ZB V 573; *fem.* Eva Bura 1814 ZB V 9; Eva Burowa de Święta 1824 ZV 205; Marianna Burowna 1824 ZB V 205; Catharina Burowa 1842 ZC III 156. Od ap. *bury* SW I 239.

BUS zob. **BUSZ**

BUSAC zob. **BUSZAC**

BUSCH zob. **BUSZ**

BUSCHAC zob. **BUSZAC**

BUSCHATZ zob. **BUSZAC**

BUSS zob. **BUSZ**

BUSSE: Lorentz Busse 1790 AP 36/7; Laurentio Kaczmarek alias Busse 1796 ZB III 60; Michael Busse 1823 ZC II 70. Pol. n. o. *Busz* (zob.) zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Buss* (zob.) i morfologicznym poprzez dodanie wygłosowego *-e*, por. podobne: *Byk* : *Bieke*, *Wilk* : *Wilke* Breza Przyd 309 (n. o. *Kaczmarek* zob. pod **KACZMAREK**).

BUSZ, BUS, BUSCH, BUSS: bap. Elisabetham Mathiae Busz 1738 ZB II 5; et Mathia Bus de Złotowo 1740 ZC I 96; Anna Patris Michaelis Busz et conjugis eius 1760 ZM I 206; filium Danielis Buss de Molendino dicto Krępa 1768 ZC I 180; *fem.* Marianna Busch 1824 ZC II 76; Josepha nata Bussowna 1846 ZB V 519; Francisca nata Busowna 1847 ZB V 545. Hipok. od stp. im. Z pniem *-bu-* typu *Budzisław*, *Budziwoj* > *Busz* Mal I 23, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Bus*, *Busch* i *Buss*, zob. też **BUSSE**.

BUSZAC, BUSAC, BUSCHAC, BUSCHATZ: Friderico Buschac 1792 ZB III 49; Friderico Busac Pistori 1796 ZB IV 69; Friderico Buszac filius 1799 ZM II 116; Friderico Buszac 1804 ZM III 148; Jacobus Buschatz 1820 ZC II 64; Honestus Paulus Buschatz 1825 ZB V 269; Jacobus Buschatz Civis Scri-narius de Złotowo 1826 ZB V 313; Jacob Buschatz 1828 AP 75/8; Jacobus Buschatz scrinarius 1828 ZC II 102. N. o. *Busz* (zob.) z suf. *-ac*, w n. o. *Busac* substytucja *š* przez *s*, n. o. *Buszac* została też zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym (substytucja pol. *-sz-* przez niem. *-sch-* i pol. *-c* przez niem. *-tz*) na *Buschac* i *Buschatz*.

BUT, BOT: Michael But 1745 ZC I 110; *fem.* Hedvigis Botowa 1735 ZM I 127; Helena proc[reata] Butowna 1778 ZB II 577. Od ap. *but*, stp. *bot* SW I 240.

BUTKA: inter Andream Butka de Kleszczyna 1724 ZC I 40; Franciszek Butka [Wersk] 1748 PI; Francisco Butka Semicol[ono] 1777 PB I 50; Michał Butka [Wersk] 1781 PI, *fem.* Catharina Butkowna 1792 PB I 295. N. o. *But* (zob.), *Buda* (zob.) z suf. *-ka*, stąd n. o. *Budka*, która mogła być zapisana fonetycznie jako *Butka*, lub od ap. *budka* SW I 226.

BUTZ zob. **BUDZ**

BUTZKI zob. **BUDZKI**

[**BUZIAK**]: *fem.* Marianna p[rocreata] Buziakowna 1805 ZM III 150. Od ap. *buziak* SW I 242, por. wsp. nazwisko *Buziak* SNW I 590.

BUX zob. **BUKS**

[**BÜGALCKE**]: *fem.* Christina Bügalcke 1819 ZM II 312. N. o. *Biegalek* (zob.) zgerm. pod względem morfologicznym (odwrócenie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*) i fonetyczno-graficznym na *Bügalcke*.

[**BYCH**]: *fem.* Catharina Bychowa 1736 ZM I 72. Hipok. od stp. im. Z pniem *-by-*; typu *Przybysław, Zbigniew* > *Bych* Mal I 23.

BYCKA: Adalberto Bycka 1781 PB I 123. Derywat fleksyjny od n. o. *Byk* (zob.): *Jan, syn Byka* > *Jan Byka*, forma *Bycka* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

BYGER: Christophoro Byger Opilione 1777 ZB I 557. Pol. n. o. *Bieg* SSNO VII 12 odczytana pod wpływem jęz. niem. jako *Big // Byg*, z niem. suf. *-er*.

BYNGIEL: Balthasar Byngiel 1761 ZB I 281. Od niem. ap. *Bengel* 'młodzian', możliwe też od niem. ap. *Binge* 'okop, fosa' (zob. **BINGER**), por. też niem. n. o. *Bingel* Go 115. Forma *Byngiel* miękką wymową tylnojęzykowej *-g-*.

BYK: inter Thomam Sobieral alias Byk 1717 ZC I 23; Michael Byk 1730 ZB II 203; Martino Byk 1791 PB I 283; *fem.* Krystyna Bykowa 1780 PB I 97. Od ap. *byk* SW I 245 (n. o. *Sobieral* zob. pod **SOBIERAL**).

BYLT: inter Jacobum Bylt 1763 ZC I 163; *fem.* inter Mariannam Byłtowa 1759 ZC I 143. Niem. n. o. od niem. ap. *Bild(hauer)* 'rzeźbiarz'.

BYNEK zob. **BINEK****BYNGIEL** zob. **BINGEL**

BYNIE: Mathias Bynie 1750 ZC I 123; Joannes Bynie 1759; ZC I 147; Joannes Bynie 1760 ZB I 265. Pol. hipok. od im. *Benedykt* > *Bienia* Mal II 197 zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym (por. **BIENIEK // BI-NIEK**) i morfologicznym, polegającym na zastąpieniu pol. końcówki *-a* niem. *-e*, na *Bynie*.

BYNIEL: Martinus Byniel 1778 ZB II 583. N. o. *Bienia, Binia* (zob. **BYNIE**) z suf. *-el* lub od kaszub. ap. *beniel* 'wyrostek, chłopak' z niem. *Bengel* (zob. **BYNGIEL**).

BYNIER zob. **BINIER**

[**BYNOWSKI**]: *fem.* Anna Bynowska 1660 ZB I 1. N. o. *Bień* (zob. **BEN**), odczytana pod wpływem jęz. niem. jako *Bin, Byn* (por. **BYNIE**), z suf. *-owski*.

[**BYSEK**]: *fem.* Catharina Byskowa de Villa Krystkowo 1724 ZC I 40. Hipok. od im. stp. opartych na bazie *-by-*: typu *Bysław* Mal I 23, por. **BYŚLAWEK**.

[**BYŚLAWEK**]: *fem.* inter Reginam Bysławka 1716 ZC I 20. Hipok. od im. *Bysław* Mal I 23.

BYSZKOWSKI: Matheo Byszkowski 1778 ZB II 577; Matheus Byszkowski de Oppido Złotowo 1779, ZC I 235; Matheo Byszkowski 1783 ZM II 38; *fem.* Maria Byszowska de Oppido Złotowo 1781 ZB II 561. Od n. m. *Byszki* pow. chodzieski, wałecki SG I 515 z suf. *-owski*.

BYTNER: filius Andreae Bytner lignifabro 1805 ZB III 106; Andreae Bytner Lignifabri filius 1805 ZM II 242. Niem. n. o. *Bütner* SEM V 28, od śrwniem. *bütenaere* 'bednarz' (por. pol. n. o. **BEDNARZ**), z polonizacją fonetyczno-graficzną: *Bytner*, por. Breza Przyd 40-41.

BZDAWKA: Michaele Bzdawka de Villa Dziewiersno 1818 PC II 46; Lucas Bzdawka Hortulanus 1811 ZM III 184. Od hipotet. ap. *bzdawka* 'ten, który bździ, pobździwa', od ap. *bzdzic* 'puszczać wiatry, bździny' SW I 249, *pobzdawać* 'popuszczać bździnami' SW IV 295, por. nazwisko *Bzdawka* Rymut NP II 66.

BZDRĘGA zob. **WZDRĘGA**

BZDRĘKA zob. **WZDRĘGA**

BZOWSKI: Franciscus Bzowski 1670 ZB I 47; Michael Bzoski 1723 ZB II 129. Od n. m. *Bzowo* pow. czarnkowski, świecki SG I 523 z suf. *-ski*.

BZÓWKA: inter Joannem Bzowka 1776 ZC I 210; Adalbertus Bzowka 1779 ZC I 227; Bartholomeo Bzowka 1784 PB I 161; Joanni Bzowka Civi Złotovien[si] et Colono 1781 ZM II 20; Adalbertus Bzowka 1787 PB I 234; Bzowka 1792 AP 85/7; Andreas Bzowka 1803 ZC III 1; Bartholomeus Bzowka 1808 AP 6711/378; Joannes Bzowka 1809 ZM II 258; Josephus Bzowka 1823 ZC II 70; Honestus Jacobus Bzowka de Smierdowo 1824 ZB V 209; *fem.* Marianna Bzowkowna 1805 ZC II 12; Agnes Bzowczyzna 1814 ZM II 280; Catharina Bzowkowna 1842 ZC II 110. N. o. *Bez* SSNO I 128 (por. ap. *bez* 'roślina – Sambucus' SW I 119) z suf. *-ówka*. Nazwisko *Bzówka* jest też wsp. notowane na Krajnie Brzeź 210.

C

CAŁUJCZYK: poszła za Mocieja Całujczyka z Zalesia 1711 ZS 12; Rejestr Dekretow Całuczyka 1711 ZS 44. N. o. *Całuj* SSNO I 293 z suf. *-czyk*.

CAPIORA: Christophorus Capiora 1734 ZM I 116. N. o. *Cap* SSNO I 300 (por. ap. *cap* 'gatunek barana, stary kozioł' też 'głupiec, człowiek do niczego', ap. *capić* 'skraść, wyrwać (coś)' SW I 225) z suf. *-ora*, por. wsp. nazwiska: *Capik*, *Capiga* SNW II 12.

CECH: bapt. Martinum Martini Cech 1750 ZB II 160; Godefridus Martini Cech 1758; ZM I 197; inter Mathiam Cech 1769 ZC I 187; Petrus Cech de Pieczowa 1773 ZB II 393. Od ap. *cech*, *cecha* 'znak, znamię, oznaka, przyrząd do cechowania' SW I 257, o ile nie jest to n.o. *Czech* (zob.) zapisana jako *Cech*.

CECHA: Michał Cecha [Łąkie] 1747 PI; Mathias Cecha 1776 ZB II 549. Derywat fleksyjny od n. o. *Cech* (zob.), por. *Jan*, *syn Cecha* > *Jan Cecha* lub od ap. *cecha* (zob. **CECH**).

CEGEHAGEL: Elisabeth Joannis Cegehagel 1758 ZM I 189. Od spolszczonej fonetycznie i graficznie na *Cegehagel* niem. n. m. *Ziegenhagen* w byłym pow. Stargard Szcz. (dziś n. m. Rybaki) Ort 179.

CELBER: Jacobus Celber 1673 ZB I 63. Zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym pol. hipok. od stp. im. *Żelibor* Mal I 78, gdyż nazwisko chłopskie trudno wywodzić od mitycznego *Cerbera*, por. też n. o. **CELEK**, **CELMA** i dalsze.

[**CELISDUPKA**]: *fem.* Anna Celisdupka 1713 ZB II 47. Możliwe od od ap. *cel*, *celować* SW I 261 i wulg. ap. *dupa*, *dupka* SW I 584, ponieważ nazwisko nosi kobieta, nie wiadomo, czy drugi człon jest tylko feminatywem.

CELKA: Andreas Celka 1810 ZB III 126; *fem.* Hedvigis de domo Sikorska Celkova 1813 ZM II 274. Hipok. od stp. im. typu *Żelistał*, *Żelimir* > *Żelka* Mal I 78, zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym na *Celka*, por. **CELKA**, **CELMA**, zob. też **ŻEL**, **ŻELIK** i dalsze (n. o. *Sikorska* zob. pod **SIKORSKI**).

CELMA: bapt. Zuzannam Jacobi Celma 1728 ZB II 175. Hipok. od stp. im. typu *Żelistał*, *Żelimir* > *Żelma* Mal I 78 zgermanizowany na *Celma*, por. **CELMAN**, **CELMER**, zob. też **ŻEL** i dalsze.

CELMAN: Michael Celman 1733 ZM I 109; *fem.* Catharina Celmanka 1723 ZM I 36. Zgerm. za pomocą niem. członu *Mann* 'mężczyzna' pol. n. o. *Żel* (zob.), która została odczytana z niemiecka jako *Cel* (por. **CELMER**).

CELMER: bapt. Martinum Jacobi Celmer Opilionis 1720 ZB II 81. Zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym postać im. *Żelimir*, gdzie człon pierwszy został odczytany pod wpływem jęz. niem. jako *Cel* (por. **CELMAN**), a człon drugi został oddany z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *-mer*.

CEMEK zob. **SIEMEK**

CEPKA: Christiano Cepka 1732 ZC I 80; Krystyan Cepka [Łąkie] 1747 PI. Od gw. ap. *cepa*, *cepka* 'narzędzie do młócenia' SK I 58 lub od ap. *ciepka*, a to od ap. *ciepnąć* 'rzucić' albo chodzi tu o ap. *kiepka* 'kiep, człowiek mało rozgarnięty' (por. **KIEP**) z gwarowym przejściem *-k'-* w *-ć-*.

CHANKOWSKI zob. **HANKOWSKI**

CHAL zob. **HELL**

CHARASZKA zob. **HARASZKA**

CHAT zob. **HAT**

CHELIŃSKI zob. **CHYLIŃSKI**

CHELMICKI: Adalbertus Chełmicki 1749 ZB II 157. Od n. m. *Chełmica Duża i Mała* pow. wrocławski SEM III 21 z suf. *-ski*.

***CHLEB(IE)C, KLEBS, KLEPS, KLIPS:** inter Samuelem Klebs 1717 ZC I 23; inter Christophorum Kleps 1742 ZC I 101; *fem.* Catharina Klipsowna 1781 PB I 118; Elisabeth Klepsowa 1783 ZB IV 16. N. o. *Chleb* (zob. **KLIEP**) z suf. *-ec*. W wyniku procesu usuwania *-e-* ruchomego w bezkońcówkowych formach rzeczowników z przyrostkiem *-ec*, którego resztki utrzymują się jeszcze na Krajnie, por. Dejna 205, n. o. *Chlebiec* wymawiana była jako *Chlebc* i *Chleps* (por. **DĘBIEC** : **DAMS**, **GRANIEC** : **GRANS**), przejście nagłosowego *ch-* : *k-* spowodowało powstanie formy *Klebs*, *Kleps*. Wymowa n. o. *Chleb* jako *Klieb* i *Kliep* (por. n. o. **KLIEP**) dała analogiczną postać nazw osobowych: *Chlebs* i *Kliebs*, *Klieps*. N. o. *Klieps* odczytana pod wpływem jęz. niem. została zapisana jako *Klips* (szerzej o n. o. pochodzących od ap. *chleb* pisze E. Breza w Pom XXI/6, s. 32-33).

CHLEBOWSKI: Nobilis Mathias Chlebowski [Wiśniewka] 1582 AGN 102/15. Od n. m. *Chlebowo* pow. gnieźnieński, obornicki, wrzesiński SG I 582 z suf. *-ski*.

CHŁOPKOWSKI zob. **CHŁOPKOWSKI**

CHŁOPEK: bapt. Paulum Simonis Chłopek 1747 ZB II 149; *fem.* Michael Honestae Annae Vidua Chłopkowa 1772 ZM I 243. Od ap. *chłopek* 'chłop, kmić, poddany' SW I 283.

CHŁOPKOWSKI, CHŁOPKOWSKI: bapt. Valentinum Simonis Chłopkowski 1746 ZB II 115; Filium Andreae Chłopkowski de Villa Byszkow 1768 ZC I 182; Andreas Chłopkowski 1769 ZB II 364; bapt. natam de Andreae Chłopkoski 1772 ZB II 382; *fem.* inter Annam Chłopkowska 1773 ZC I 202; Reina Chłopkowska virgo 1808 ZM II 256. N. o. *Chłopek* (zob.) z suf. *-owski*, forma *Chłopkoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej, a *Chłopkowski* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

CHMIELARZ: bapt. Christinam Martini Chmielarz 1738 ZB II 8. Od ap. *chmielarz* 'hodowca chmielu' PO 26.

CHMIELESKI zob. **CHMIELEWSKI**

CHMIELEWSKI: Paulus Chmielewski 1713 ZB 64; *fem.* Eva Chmieleska 1716 ZB II 66. Od n. m. *Chmielewo* pow. ciechanowski, mławski, płocki SG I 588 suf. *-ski*, n. o. *Chmieleski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

CHMIELNICKI: Clemens Chmielnicki Vexillifer Maschovitus 1712 ZB II 37. Od n. m. *Chmielnik* pow. poznański SG I 590 z suf. *-ski*.

CHOCISZEWSKI: Joannes Chociszewski Civis Złotoviensis 1789 ZB III 36; Michael Chociszewski 1814 ZC II 30; Michael Chociszewski Sutor 1818 ZM II 306; *fem.* Maria Chociszewska 1818 ZC II 52; Magdalena Chociszewska 1836 ZC II 99. Od n. m. *Chociszewo* pow. kolski, płoński, wągrowiecki SG I 602, *Choci(e)szewo* pow. międzyrzecki Pod I 51z suf. *-ski*.

CHODZIEWICZ: bapt. Andream Casimiri Chodziewicz 1729 ZB II 195; bapt. Laurentium Casimiri Chodziewicz 1732 ZB II 227. Hipok. od stp. im. *Chodzisław* Mal I 66 > *Chod*, *Chodź* z suf. *-ewicz*.

CHODZIEWSKI: inter Andream Chodziewski 1754 ZC I 135. N. o. *Chod*, *Chodź* (zob. **CHODZIEWICZ**) z suf. *-ewski*.

CHOLENDER zob. **HOLENDER**

CHOMS zob. **HUMIEC**

CHRABA: Chraba owsa wierteli sześć [dał] 1699 AGN 146/5; Adalbertus Chraba 1743 ZB II 78. Od ap. *chrapać*, *chrapić* 'śpiąc wydawać głos ochrypły' też 'mówić głosem chropawym' SW I 297 z konwersją i wtórnym dźwięcznym *-b-*, por. też wsp. nazwiska: *Chrapa*, *Chrapała* SNW II 116.

CHROMY: Chromy owsa wierteli dwa [dał] 1699 AGN 146/5. Od ap. *chromy* 'kaleki, kulawy, ułomny' Reczek 43, SW I 299, por. wsp. nazwisko *Chromy* SNW II 121, zob. też **KULAS**.

CHRZAN, CHRZON: Adalbertus Chrzon 1824 ZB V 223; Adalbertus Chrzon 1847 ZC II 122; *fem.* Marianna Chrzan 1847 ZB III 456; Eva Chrzon 1851 ZB III 484. Od ap. *chrzan* 'roślina – Cochlearia' SW I 302, gw. *chrzon* SK I 68. Na Krajnie współcześnie notowane jest nazwisko *Chrzan*, wymawiane gwarowo jako *Chrzon* Brzeź 210.

CHRZANOWSKI: inter Matheum Chrzanowski 1773 ZC I 202; *fem.* Maryanna Chrzanowska de Złotowo 1834 ZB V 383. Od n. m. *Chrzanów* pow. pleszewski SG I 651, *Chrzanowo* pow. wągrowiecki, ciechanowski, łomżyński SG I 651 z suf. *-ski* lub n. o. *Chrzan* (zob.) z suf. *-owski*.

CHRZON zob. **CHRZAN**

CHRZONIECKI: Adalberto Chrzonecki v[el] Chrzan 1826 ZB V 308; Adalberus Chrzonecki 1829 ZB V 337. Od n. m. *Chrzan*, *Chrzon* pow. wrzesiński SG I 650 lub n. o. *Chrzon*, *Chrzan* (zob.) z suf. *-ecki*.

CHUDZIK: Martinus Chudzik de Villa Radawnica 1673 AGN 123/467. N. o. *Chudy* SSNO I 346 (por. ap.*chudy* SW I 306) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Chudzik* SNW II 135.

CHUDZIŃSKI, HUDZIŃSKI: inter Andream Chudzinski Civem Krajensensem 1772 ZC I 198; Andreae Hudzinski Civi Złotoviensi 1781 ZB III 4; *fem.* Anna Chudzińska 1788 ZM II 70; Marianna Chudzinska 1813 ZM II 276. N. o. *Chudy* (zob. **CHUDZIK**), *Chudzik* (zob.) z suf. *-iński*, zapis *Chudziński // Hudziński* świadczy o wahaniach pisowni wynikających z nieodróżniania wymowy głosek *-h-* i *-ch-* w połączeniach niezależnych (tzn. nie przed spółgłoską dźwięczną, typu: *Bohdan*, *klechda*), zob. Breza ZNUG XVI 70-76, por. też n. o. **HUK : CHUK, CHYLIŃSKI : HYLIŃSKI**.

CHUK zob. **HUK**

CHUNC zob. **KUNZ**

CHWAŁCZYŃSKI: Joannes Chwałczynski 1724 ZB II 137; Joannes Chwałczynski 1728 ZB II 117; *fem.* Dorothea Chwałczynska 1726 ZB II 159. Z suf. *-iński* od n. o. *Chwałka* (zob.).

CHWAŁKA, HWALKA: ex Joanne Chwałka 1668 ZB I 31; Joannes Chwałka 1671 ZB I 52; Z Placu Macieia Chwałki 1711 ZS 39; Stanisławowi Chwałce zasług op. cit. 24; Rejestr dekretów Hwalki 1711 ZS 44; Joannes Chwałka 1730 ZB II 213; Infans Joannes Chwałka 1751 ZM I 170; *fem.* Hedvigis Chwałczanka 1667 ZB I 21; podeimuią się Chwałczanki popłacić 1711 ZS 19; Anna Chwałczanka 1713 ZM I 13; Dorothea Chwałczyna Civissa Złotoviensis 1735 ZM I 71. Hipok. od stp. im. typu *Chwałisław*, *Chwałimir* Mal I 66, n. o. *Hwalka* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

[**CHYLIŃSKI, CHELIŃSKI, HELIŃSKI, HYLIŃSKI**]: *fem.* Regina Chelińska 1707 ZB II 12; Anna Hylinszczanka 1708 ZB II 19; Pani Hylińskiej tyńf dwa 1711 ZS 4; Regina Chylińska 1713 ZB II 49; et Reginam Helińska 1715 ZC I 19; Regina Hylińska 1733 ZM I 106. Od n. m. *Chylin* pow. koniński, chełmski SG I 669 z suf. *-ski*. Forma *Cheliński* z obniżeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej. Zapisy: *Chylińska // Hylińska* oraz *Chelińska // Helińska* świadczą o wahaniach pisowni wynikających z nieodróżniania wymowy głosek *-h-* i *-ch-* w połączeniach niezależnych (zob. **CHUDZIŃSKI // HUSDZIŃSKI**). Współcześnie nazwisko to notowane jest na Krajnie w postaci *Chyliński* Brzeź 210.

[**CICH**]: *fem.* Rosalia Cichowa de Zakrzewo 1796 PB I 314. Hipok. od stp. im. *Cichorad* > *Cich* Mal I 67, por. wsp. nazwisko *Cich* SNW II 155 lub ap. *cichy, cich*, zob. też **CICHY**.

CICHANEK: Adalbertus Cichanek 1736 ZM I 129; inter Adalbertum Cichanek 1748 ZC I 117. N. o. *Ci(e)chan* (por. hipok. od im. *Ciechosław* Mal I 67, ap. *cichy*, zob. **CICH, CICHY**) z suf. *-ek*, wsp. na Krajnie notowane jest nazwisko *Cichantek* Brzeź 210.

CICHEŃSZYK: inter Adalbertus Cichenszyk de Zdziechowo 1724 ZC I 51. N. o. *Cichanek* (zob.) z suf. *-ik*, stąd forma *Cichańczyk*, wskutek przejścia *aN : eN* forma *Cicheńczyk*. Zapis *Cichenszyk* spowodowany został pomieszaniem *-cz-* z *-sz-*.

CICHOCKI: Thomas Cichocki Parochus 1826 PC II 116; Thomas Cichocki Curatus Zakrzewiensis 1846 ZB V 527. N. o. *Cichy* (zob.) z suf. *-ocki* Gór 43 lub n. o. *Ci(e)chota* SSNO I 365 z suf. *-ski*.

CICHOŃSKI: Felicianus Cichonski juvenis de Werzysko 1765 ZM I 220; inter Martinum Cichoński de Villa Osiek 1766 ZC I 171. N. o. *Cichy* (zob.) z suf. *-oński* lub n. o. *Ci(e)choń* SSNO I 363 z suf. *-ski*.

CICHOSZ: Thomae Cichosz 1660 ZB I 2; in Villa Blegwid kmiecia Cichosza nieoddał Pan Moscicky 1613 AGN 107/149; Thomas Cichosz 1664 ZB I 10; Thomas Cichosz Proconsulo 1667 ZB I 24; Thomas Cichosz de Złotowo 1668 ZB I 29. N. o. *Cichy* (zob.) z suf. *-osz* lub hipok. od im. *Cichorad* Mal I 66 (n. o. *Moscicky* zob. pod **MOŚCICKI**).

[**CICHOWICZ**]: *fem.* Cichowiczownie Reinie legowane 1711 ZS 25. N. o. *Cich* (zob.), *Cichy* (zob.) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwisko *Cichowicz* SNW II 159.

CICHOWSKI: Lab. Joanni Cichowski alias Block 1796 PB I 316; *fem.* Anna Cichowska 1818 PC II 38. Od n. m. *Cichowo* pow. kościański, przasnyski SG I 674 z suf. *-ski* lub n. o. *Cich* (zob.), *Cichy* (zob.) z suf. *-owski* (n.o.*Block* zob. pod **BLOK**).

CICHY: Hedvigis filia Czyhego 1709 ZM I 7; Adalbertus Cichy 1727 ZB II 167; Adalbertus Cichy 1744 ZM I 97; Martino Cichy Opilione 1783 ZB IV 12; Martino Cichy 1791 PB I 285; Jacobus Cichy 1849 ZC III 180; *fem.* Rosalia Cicha de Villa Zakrzewo 1801 AP 6711/66. Od ap. *cichy* SW I 321 (zob. też **CICH**), nazwisko *Cichy* notowane też jest współcześnie na Krajnie Brzeź 210.

CICK zob. **CYC(E)K**

CIEK: Simon Patris Josephi Ciek et uxor eius 1767 ZM I 228. Derywat wsteczny od ap. *cieknąć* 'płynąć', 'biec' Sł I 99, por. wsp. nazwisko *Ciek* SNW I 165.

CIELCZYK: Simon Cielczyk 1711 ZC I 36. N. o. *Cielek* (por. n. o. *Ciełę* SSNO I 367 i ap. *cielę* SW I 324) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Cielek* SNW II 167.

CIELKE zob. **SILKE**

***CIENKIEL, ZENKIEL, ZENKEL**: bapt. Dorotheam natam de Francisco Zenkel 1773 ZB II 396; Francisco Zenkiel Pastori Aulico 1779 ZB II 591; Franciscus Zenkiel 1792 ZM III 81. N. o. *Cienki* z suf. *-el* (por. ap. *cienki* i n. o. *Ciekula* Gal 50). N. o. *Cienkiel* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Zenkiel* i *Zenkel*, zjawisko to widać w rozłożonej pisowni nosówki, braku miękkości i zapisaniu pol. *c-* zgodnie z niem. grafią jako *z-*, zob. też **ZENGELEWSKI**.

CIEPLECKI: bapt. Catharina Stanislai Cieplecki 1708 ZB II 19; infans Patris Cieplecki mortuus 1709 ZM I 5. N. o. *Cieple* pow. kwidzyński SG I 690 z suf. *-eck*i lub n. o. *Cieplek* (por. n. o. *Cieply* – zob. **CIEPLERZ, CIEPŁUCH**) suf. *-ski*.

[**CIEPLERZ**]: *fem.* Hedvigis Cieplerka 1707 ZB II 11. N. o. *Cieply* SSNO I 370 (por. ap. *cieply* SW I 330) z suf. *-erz*, por. wsp. nazwisko *Cieplesz* Rymut 100.

CIEPLEWSKI: Z Placu Dwu Cieplewskiego Successor [...] wnioski posagów dwu żon sławetnego Cieplewskiego 1711 ZS 33. Od n. m. *Cieplewo* pow. gdański SG I 690 z suf. *-ski* lub n. o. *Cieply* (zob. **CIEPLERZ**) z suf. *-ewski*.

CIEPLUCH: ex Bartholomeo Ciepluch 1667 ZB I 23; ex Bartholomeo Ciepluch 1672 ZB I 59; *fem.* Hedvigis Ciepluszka 1660 ZB I 4; Regina Ciepluchowna 1709 ZM I 7. N. o. *Cieply* (zob. **CIEPLERZ**) z suf. *-uch*, nazwisko *Ciepluch* występuje wsp. na Krajnie Brzeź 210.

CIESIELSKI: Maryanna Ciesielskiego Macieia [Głomsk] 1801 PP; Mathei Ciesielski 1789 ZM II 84; Mathias Ciesielski 1808 AP 6711/385; *fem.* Anna Ciesielska de Aula 1804 ZB III 104; Hedvige Ciesielska 1814 PC II 18; Anna Ciesielska 1817 ZM II 302; Anna nata Ciesielska 1842 ZB V 473. Od n. m. *Cieśle* pow. Nowy Tomyśl, Oborniki Pod I 58 lub n. o. *Cieśla* (zob.) z suf. *-ski*.

***CIESŁAW, TECLAW, TECLAW, TESLAW, TETZLAFF**: Bartholomeus Teclaw Opilio 1780 ZC I 249; et Bartholomei Teslaw 1789 ZC I 251; Michael Teclaw 1797 ZB IV 89; Paul Tetzlaff 1836 AP 76/51; *fem.* Marianna Teclaw 1850 ZC III 184. Stp. im. *Ciesław* od *Cieszysław* SSNO I 371, zgermanizowane pod względem fonetyczno-graficznym na *Teslaw*, *Teclaw* i *Teclaw* oraz *Tetzlaff* Breza Przyd 47, Breza NP I 107. Współcześnie na Krajnie występują nazwiska: *Teclaw*, *Tetzlaff* i *Tetzlaff* Brzeź 220.

CIESZKA, TESZKA: Jakub Cieszka [Ossówka] 1770 PI; *fem.* Cieszczanki pierszey Haraszki żoney Successorki 1711 ZS 26; Marianna procreata Teszkowna 1826 ZB V 307. Hipok. od stp. im. *Cieszymir* > *Cieszka* Mal I 67, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Teszka*, zob. też **TESKE**, **TESKA** (n. o. *Haraszka* zob. pod **HARASZKA**).

***CIESZMA, TESMA**: Andreas Tesma Agricola de Villa Potulic 1823 PC II 106; *fem.* Weronika Tesmowa [Potulice] 1802 PP. Hipok. od im. *Cieszymir* (zob. **TESMER**) > *Cieszma*, zgermanizowany fonetycznie i graficznie na *Tesma*.

***CIESZYMIR, TESMER**: Joannes Tesmer 1780 PB I 109; *fem.* Marianna Tesmer 1845 ZB V 513. Stp. im. *Cieszymir* Mał I 67, *Cieszymier* SSNO I 376 zgermanizowane fonetycznie i graficznie na *Tesmer*, por. Breza Przyd 48-49.

CIEŚLA: Thomas Cieśła 1665 ZB I 18; Jacobus Cieśła 1713 ZB II 51; Martinus Cieśła 1713 ZM I 12; Michał Cieśła [Łąkie] 1748 PI; Martinus Cieśła 1753 ZB II 209; *fem.* Anna Cieyslina 1665 ZB I 15; Regina Cieślanka 1711 ZC I 13; Elisabeth Stara Cieślina 1723 ZM I 37; Catharina Cieślowa de Villa Głomsk 1776 PC I 12. Od ap. *cieśła* SW I 333, n. o. *Ciejśła* z dyftongiczną wymową *-e-*.

CIEŚLAK: bapt. Laurentium Martini Cieslak 1763 ZB II 304. N. o. *Cieśła* (zob.) z suf. *-ak*, por. wsp. nazwisko *Cieślak* SNW II 183, zob. też **CIEŚLIK**.

CIEŚLIK: bapt. Christophorum Martini Cieślik 1755 ZB II 229; Martinus Cieślik 1760 ZB II 261; Joannes Cieślik 1780 ZB II 597; Honestus Matheus Cieslik 1823 ZB V 181; Jacobus Cieślik 1833 ZB V 379; Valentinus Cieślik 1842 ZC II 112; *fem.* Barbara Cieslikowa 1839 ZB V 435. N. o. *Cieśła* (zob.) z suf. *-ik*.

CIEŚLIŃSKI: Adalbertus Cieśliński 1718 ZM I 22. Od n. m. *Cieślin* pow. inowrocławski, sierpecki SG I 693 z suf. *-ski* lub n. o. *Cieśła* (zob.) z suf. *-iński*.

CIEŻKI: Lucas Ciężki 1660 ZB I 3; Lucas Ciężki 1664 ZB I 11; Martinus Ciężki 1666 ZB I 20; *fem.* Catharina Ciężka 1660 ZB I 2. Od ap. *ciężki* SW I 335, n. o. *Cięzki* zapisana fonetycznie.

[**CIKOIC**]: *fem.* Ewa Cikoic 1672 ZB I 62. N. o. *Cyk* (zob.) z suf. *-owic*, stąd postać *Cykowic*, por. też wsp. nazwiska: *Cyka*, *Cyka*, *Cykała* SNW I 232. N. o. *Cykowic* z suf. *-owic* ściągniętym do *-ojc* dała postać *Cykojc*, zapisaną jako *Cikoic*, por. **BARTKOWIC(Z)** : **BARTKOJC** i dalsze.

CIELKA zob. **SYLKA**

CILKA zob. **SYLKA**

CIMERMAN zob. **ZIMMERMANN**

CIOŁEK: Albertus Ciołek de Złotowo 1670 ZB I 43. Od ap. *ciołek* 'cieleń' Br 61, mniej prawdopodobne od n. herbowej *Ciołek*, por. wsp. nazwisko *Ciołek* SNW II 192.

CIS: Lab. Jacobus Cis de Villa Wisniewka 1673 AGN 123/472; Adalbertus Cis Col[onus] de Blankwit 1841 ZC III 152. Od ap. *cis* 'roślina – Taxus' SW I 339, o ile nie jest to zapisana jako *Cis* n. o. *Cisz* (zob.).

CISEK: Cisek [ma] wołow dwu 1701 AGN 147/260; Franciscus Cisek Semicolonus 1774 PB I 26; Joannes Cisek de Smierdowo 1842 ZC III 156; *fem.* Marianna Ciskowna 1789 PB I 246. N. o. *Cis* (zob.) z suf. *-ek*.

CISZ: Lab. Bartholomeo Cisz Pastori 1776 PB I 32; Simon Cisz 1817 ZM III 236; Simoni Cisz Semicolono 1822 ZM III 280; Laurentius Cisz 1845 ZB V 313; *fem.* Eva Ciszowna 1776 PB I 32; Magdalena Ciszka de Świeta 1820 ZC V 125; Catharina Cisz 1825 ZM III 322. Hipok. od stp. im typu *Cichorad* > *Cisz* Mal I 66, SSNO I 381.

CISZEK: Wawrzyniec Cizek [Wersk] 1754 PI; Mathiae Cizek de oppido Złotowo 1782 ZB IV 6; Franciscus Cizek 1789 ZM II 82; Matheus Cizek 1780 ZC I 283; Jacobus Cizek 1805 ZM II 240; Josephus Cizek famulus 1827 ZC II 85; *fem.* Maria Cizkowa 1785 ZB III 22. N. o. *Cis(z)* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Cichorad* > *Cizek* Mal I 66.

CISZKOWSKI: inter Mathiam Cizkowski 1774 ZC I 204. Od n. m. *Cizkowo* pow. czarnkowski Pod I 59 z suf. *-ski* lub n. o. *Cizek* (zob.) z suf. *-owski*.

CITKA: Dorothea Patris Andreae Citka et conjugis eius 1769 ZM I 235. N. o. *Kita* (por. ap. *kita* 'wiązka, wiązanka, snopek', 'pióropusz, czub na hełmie, kapeluszu, czapce', 'ogon lisa, wilka, psa' SW II 343) z suf. *-ka*, albo od ap. *kitka* 'kita', 'wiązka np. siana', '15 garstek lnu' SW II 344, też kraj. 'kiszka' SK II 74, z realizacją nagłosowego *k'*- jako *c'*-, por. n. o. *Kita* Gór 103, *Kitka* PO 55,

CIŻEMCZYK: Albertus Cizemczyk 1667 ZB I 37; ex Alberto Cizemczyk 1674 ZB I 69. N. o. *Cizemka* (zob.) z suf. *-ik*.

CIŻEMKA: ex Alberto Cizemka 1669 ZB I 36; Z Domu Jakuba Cizemki Successor 1711 ZS 17; Rejestr Dekretow Cizemki Jacuba 1711 ZS 44; Mathias Cizemka 1713 ZC I 16; *fem.* Anna Cizemczyna 1668 ZB I 29. Od ap. *cizemka* 'ciżma, rodzaj obuwia -półbucik' SW I 342, zob. też **CIŻEMCZYK**, **CIŻMOWSKI**.

CIŻEWSKI zob. **KISZEWSKI**

CIŹMOWSKI, CZYZMOWSKI: Franciscus Ciżmowski 1776 PB I 33; Jan Ciżmowski Gospodarz [Zakrzewo] 1797 PP; Walentyn Cizmowski parobek proboszczowski 1799 B AP 6711; Laurentius Cizmowski Juvenis 1800 ZC II 2; zapłaciło się Wawrzencowi Czyzmowskiemu z Głomska 1801 PI; Laurentio Ciżmowski 1803 AP 6711/140; Wawrzyniec Ciżmowski [Głomsk] 1814 PI; Jacobus Cizmowski 1841 ZC III 152; *fem.* Marianna Cizmowska 1802 AP 6711/112; Regina Ciżmowska 1806 AP 6711/231; Maryanna Ciżmowska virgo de Stawnica 1834 ZB V 389. N. o. *Ciżma* (zob. **CIŻEMKA**) z suf. *-owski*, n. o. *Czyzmowski* z twardym nagłosem i germanizacją fonetyczno-graficzną.

CONAJBA zob. **KONAJBA**

COQUUS, KOKUS: Joannes Coquus 1665 ZB I 13; Albertus Coquus 1673 ZB I 68; Michael Kokus 1723 ZM I 36. Łac. ap. *coquus* 'kucharz', forma *Kokus* została spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym, zob. też **KOK, KUCHARZ**.

CUDER: bapt. Michaellem Cuder 1759 ZB II 257; inter Christiani Cuder 1759 ZC I 143; bapt. Mathiam Casimiri Cuder 1762 ZB II 289. Hipok. od stp. im. typu *Sędzimir, Sędziwoj* > *Sqd* Mal I 73, *Sud* lub n. o. *Cud* (por. ap. *cudny* 'bardzo ładny', dial. 'dziwny', *cudo, cud* Sł I 109 i n. o. *C(z)udny, C(z)udo* PO 31) z niem. suf. *-er*.

[**CULMAN**]: *fem.* Elisabeth Culmanowa de Złotowo 1724 ZC I 39. Hipok. od im. typu *Sulimir, Sulisław* > *Sul, Sul* Mal I 75 (por. **SUŁEK, SUŁKA**) zgermanizowany niem. członem strukturalnym *Mann* 'mężczyzna'.

CULPA zob. **KULPA**

CUSAK zob. **KUSAK**

CUTURUS zob. **SUTURUS**

CÜLKA zob. **SYLKA**

CÜLKE zob. **SILKE**

CYBEL, CYBELL: bapt. Paulum Davidis Cybel 1730 ZB II 210; bapt. filium Christophori Cybell 1766 ZB II 320. Spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Cybel* niem. n. o. *Zwiebel*, od ap. *Zwiebel* 'cebula', por. pol. n. o. *Cebula*, *Cybula* SSNO I 301. N. o. *Cybel* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną dała postać *Cybell*.

CYBELL zob. **CYBEL**

CYBART zob. **SIEBERT**

CYBERT zob. **SIEBERT**

CYBET zob. **SIEBERT**

CYBOR: Aleksander Cybor 1746 ZM I 99. Jest to zapewne stp. im. *Czcibor* zapisane z uproszczeniem grupy spółgłoskowej i germanizacją fonetyczno-graficzną.

CYBULSKI: Stanislaus Cybulski 1759 ZB II 255. N. o. *Cebula*, *Cybula* SSNO I 301 (por. ap. *cebula*, *cybula* SW I 357) z suf. *-ski*, nazwisko *Cybulski* jest też wsp. notowane na Krajnie Brzeź 211.

CYC(E)K: Adalbertus Cicek 1734 ZM I 113; et Adalberto Cicek de Kleszczyna 1741 ZC I 98; Jan Cycek [Wersk] 1798 PI; Joannes Cycek 1803 AP 6711/144; inter Joannem Cick 1813 PC I 273; *fem.* Barbara Cyckowa de Villa Wisniowka 1801 AP 6711/62; Magdalena Cickowna 1812 PC I 269; Dorothea Cyckowna 1779 PB I 91; Barbara Cyckowa 1802 AP 6711/106; Maria Cickowa de Radawnica 1820 ZB V 123. Od ap. *cycek* 'dziecko przy piersi' też 'dzieciuch, ślamazarnik' SW I 357, zob. też **CYCKOWSKI**. N. o. *Cyck* z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego.

CYCKOWSKI: Thomas Cyckowski de Kleszczyna 1752 ZC I 129; bapt. Simonem Josephi Cyckowski 1772 ZB II 389; Joannes Cickowski 1806 AP 6711/231; Josephus Cyckowski Juvenis de Klukowo 1841 ZB V 455; Joseph Cyckowski 1850 ZC III 184; *fem.* Barbara Cyckowska 1802 AP 6711/118. N. o. *Cycek* (zob.) z suf. *-owski*.

CYGAN: Balcer Cygan [Zakrzewo] 1800 PP; Christophoro Cygan 1806 AP 6711/229. Od etnonimu *Cygan* SW I 358, zob. też **CYGANEK**.

CYGANEK: bapt. Michaelem Jacobi Cyganek 1725 ZB II 151; Chałupa Adama Cyganka [Zakrzewo] 1737 AGN 134/148; Adam Cyganek 1747 [Zakrzewo] PI; Balthasar Cygnek 1785 PB I 185; Christophorus Cyganek 1787 PB I 226; *fem.* Agnieszka Cygankowa [Zakrzewo] 1792 PP; Regina proc[reata] Cygankowna 1799 M AP 6711; Zofia Cygankowa [Zakrzewo] 1800 PP; Anna Cygankowa 1806 AP 6711/247. N. o. *Cygan* (zob.) z suf. *-ek*.

CYK, CIK: inter Martinum Cyk 1762 ZC I 158; Krystyan Cyk 1781 PB I 127; Cristianus Cyk 1786 PC I 56; Joannes Cyk Kanonier 1789 PB I 263; *fem.* Dorothea Cykowna 1783 ZB IV 10; Luiza Cykowna 1787 PB I 238; Marianna Cikowa 1808 ZC II 16; Hedvig procreata Cyk 1833 ZM III 348. Derywat wsteczny od ap. *cykać* 'dźwiękonaśladowcze', 'sączyć się, siusiać' Br 69, por. n. o. *Cyk* Koz 64.

CYLKA zob. **SYLKA**

CYMERMAN zob. **ZIMMERMANN**

CYMK zob. **SIEMEK**

[**CYMON**]: *fem.* Elizabeth Cymonowa 1785 ZC I 54. Od ap. *ziemian(in)* 'rolnik, chłop' też 'właściciel ziemski' SW I 499, por. n. o. *Ziemianin* SSNO VI 318 i wsp. nazwiska: *Ziemian, Ziemianin* SNW X 500, zob. też **ZIEMIANEK, ZIEMIANOWICZ**. N. o. *Ziemian(in)* została zgermanizowana na *Ziehmman*, a następnie spolszczona na *Ciman, Cyman* i *Cymon*, por. n. o. *Zieman* Breza NP I 444.

CZAJKA: Czayka od czynszu reszty [nie dał] 1701 AGN 147/245; Jacobo Czayka 1714 ZC I 17; et Michaele Czayka 1754 ZC I 133; et Martino Czayka de Villa Święta 1766 ZC I 171. Od ap. *czajka* 'ptak - Vanellus' SW I 368.

CZAJKOWSKI: Martino Czajkowski 1734 ZC I 70; Josephus Czajkowski Towarzysz JKM 1767 ZC I 174; Fabianus Czajkowski de Oppido Łobżenica 1776 ZM I 219; Antonius Czajkowski de Lobzenica 1842 ZC II 112; Franciscus filius Antonii Czaikowski 1851 ZM II 447. Od n. m. *Czajkowo* pow. gostyński Pod I 61, *Czajków* pow. kaliski, koniński, wieluński SG I 730 z suf. *-ski* lub n. o. *Czajka* (zob.) z suf. *-owski*.

[**CZAPKA**]: *fem.* Maria proc[reata] Czapkowna 1779 ZB II 571. Od ap. *czapka* SW I 369.

CZAPLEWSKI: Michael Czaplewski 1755 ZC I 135; Adalbertus Czaplewski Viduus de Kraienka 1807 ZC II 14; Adalbertus Czapleski 1812 ZM II 268. Od n. m. *Czaple* pow. świecki, chełmiński SG I 733 z suf. *-e(w)ski*.

[**CZAPSKI**]: *fem.* Anna Czapska 1732 ZB II 223. Od n. m. *Czaple* pow. Świecie z elipsą *-l-* w grupie *-plsk-* i z suf. *-ski* Gór 46, por. n. o. *Czaplski* : *Czapski* SEM III 29 lub n. o. *Czapka* (zob.) z suf. *-ski*.

CZAR: Fridrich Czar [Osówka] 1754 PI; Fridrich Czar alias Samuel [Osówka] 1755 PI. Derywat wsteczny od gw. ap. *czarzyć* 'odprawiać czary, czarować' SGP I 274 (n. o. *Samuel* zob. pod **SAMUEL**).

CZARNOTA: ex Michaele Czarnota 1674 ZB I 71; inter Jacobum Czarnota 1718 ZC I 25; inter Michaelem Czarnota Famulum 1814 PC II 16. N. o. *Czarny* (zob.) z suf. *-ota*, nazwisko *Czarnota* jest też wsp. notowane na Krajnie Brzeź 47.

[**CZARNOWSKI**]: *fem.* Zuzanna Czarnowska 1712 ZB II 38; Rosalia nata Czarnoska 1844 ZB V 505. Od n. m. *Czarnowo* pow. chojnicki, płoński SG I 762-723 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Czarnowski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej jako *Czarnoski*.

CZARNY: Wałęty Czarny 1754 ZM I 181. Od ap. *czarny* SW I 373, zob. też **CZARNOTA**.

CZASKA zob. **CZASZKA**

CZASZKA, CZASKA: inter Michaelem Czaszka 1748 ZC I 117; inter Martinum Czaska 1754 ZC I 133; Michael Czaszka 1756 ZC I 138; Anna Maria Michaelis Czaszka 1757 ZM I 199; Christophoro Czaska 1794 PB I 307; Krystian Czaszka [Ossówka] 1798 PI; *fem.* Carola proc[reata] Czaska 1835 ZB V 398; Eva nata Czaskowa 1840 ZB V 451. Od ap. *czaszka* 'mała czasza' lub 'część głowy', por. n. o. *Czasza, Czaszka* SNŚI I 160, zob. też **CZASZKE, CZASZKÓW**, w n. o. *Czaska* substytucja *š* przez *s*.

CZASZKE: Xtian Czaszke [Ossówka] 1814 PI. Pol. n. o. *Czaszka* zgermanizowana morfologicznie: pol. końcówkę *-a* zastąpiono niem. *-e*.

CZASZKOW: et Gregorio Czaszkow de Tarnowka 1776 ZC I 210. N. o. *Czaszka* (zob.) z suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21, stąd n. o. *Czaszków*, zapisana jako *Czaszkow*.

CZECH: Michał Czech [Łąkie] 1756 PI. Hipok. od im. *Czesław* Mal I 22 lub od etnonimu *Czech* 'mieszkaniec Czech'.

CZETCHOWICZ: bapt. Martinum Mathiae Czechowicz 1726 ZB II 162; Martinus Czechowicz 1735 ZM I 72. N. o. *Czech* (zob.) z suf. *-owicz*.

CZETCHOWSKI: Jacobus Czechowski Commendarius Złotoviensis 1708 ZB II 19; Jacobus Joannes Czechowski Commendarius Złotoviensis 1708 ZC I 8; Jacobum Czechowski Commendarium 1709 ZM I 6; *fem.* Monica nata Czechowska 1845 ZM III 453. Od n. m. *Czechowo* pow. Gniezno SG I 779 z suf. *-ski* lub n. o. *Czech* (zob.) z suf. *-owski*.

CZEKANOWICZ: et Martino Czekanowicz 1732 ZC I 64. N. o. *Czekan* (por. ap. *czekan* 'rodzaj broni, obuch, rodzaj laski' Sł I 115) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwiska: *Czekan*, *Czekanowicz* SNW II 268.

CZEMPIŃSKI: Antonius Czempiński 1785 ZM III 49. Od n. m. *Czempiń* koło *Kościana* SG I 793 z suf. *-ski*.

CZERNIEWICZ: Simon Stanislaus Czerniewicz Promotor Kraienensis 1723 ZC I 39. N. o. *Czerny*, *Czarny* (zob.) z suf. *-ewicz*.

CZERWIŃSKI: Casimirus Czerwiński 1712 ZB II 38; Infans Michael Casimiri Czerwinski 1721 ZM I 31; *fem.* Dorothea Czerwińska 1794 PB I 306; inter Dorotheam Czerwińska 1795 PC I 118; Dorothea proc. Czerwinska 1802 AP 6711/118. Od n. m. *Czerwińsk* pow. kwidzyński, słupski SG I 839 z konwersją Gór 47.

CZERWONKA: ex Alberto Czerwonka 1669 ZB I 37; Adalbertus Czerwonka 1713 ZB II 46; Michaelis Czerwonka 1713 ZM I 11; inter Andream Czerwonka 1766 ZC I 172; Paulus Czerwonka Juvenis famulus 1824 ZB V 297; *fem.* Anna Czerwonczonka 1776 PB I 38; Agnesia Czerwonka 1839 ZM III 407. Od ap. *czzerwony* SW I 389 (por. pol. n. o. **PURPURA**, **SZARŁAT** i niem. **ROT**) z suf. *-ka* lub od ap. *czzerwotka* 'czerwień', 'odmiana gliny', 'rodzaj grzyba', 'krwawa biegunka' SW I 388, u F. Ceynowy 'człowiek rumiany', por. też n. o. *Czerwonka* SNŚI I 167.

[**CZESZEWSKI**]: *fem.* Marianna Czeszewska 1850 ZM III 497. N. m. *Czeszewo* pow. chodzieski (dziś *Ciszewo*) Pod I 63, wrzesiński, wągrowiecki SG I 851 - 852 z suf. *-ski*.

CZŁAPIK zob. **CZŁAPIK**

CZŁAPIK, CZŁAPIK, SZŁAPIK: Franciscus Szłapik 1671 ZB I 55; Gregorius Człapik 1707 ZB II 12; Succesorom Szłapika fl[oren] 1 1711 ZS 38; *fem.* Anna Szłapianka 1660 ZM I 2; Anna Szłapikowa 1666 ZB I 19; Anna Człapikowa 1707 ZB II 10; Z Domu Szłapika Succesorowie Dzieci Anna y Barbara Szłapikowne 1711 ZS 29; Barbara Noryskiewiczowa proc[reata] Człapikowa 1787 ZM II 70. N. o. *Człapa, Szłapa* SSNO V 310 (por. ap. *człapać, szłapać* 'iść wolno ciężko stąpając' Sł I 122) z suf. *-ik* (zob. też **SZŁAPICA, SZŁAPICH**). N. o. *Człapik* z germanizacją fonetyczno-graficzną: substytucja pol. *-ł-* przez niem. *-l-* (n. o. *Noryskiewiczowa* zob. pod **NORYSKIEWICZ**).

CZOLAŃSKI: Adalbertus Czolański Praepositus Złotoviensis 1732 ZM I 101. N. o. *Czoło* SSNO I 428 (por. ap. *czoło* SW I 396) z suf. *-ański*.

CZOPOWSKI: Honestus Jacobus Czopowski 1825 ZB V 257. N. o. *Czop* SSNO I 420 (por. ap. *czop* SW I 397 i n. o. *Czopek Gór* 48) z suf. *-owski*.

CZYNSZ: bapt. Evam Christophori Czynsz 1762 ZB II 292. Od ap. *czynsz* SW I 412, tu zapewne w znaczeniu 'chłop czynszowy' (por. **CZYNSZOWY**), 'ten, który płaci czynsz', por. wsp. nazwisko *Czynsz* SNW II 319 i n. o. **CZYNSZAK**.

CZYNSZAK: Adam Czynszak [Łąkie] 1748 PI; Jakub Czynszak [Łąkie] 1798 PI. N. o. *Czynsz* (zob.) z suf. *-ak*, por. też n. o. **CZYNSZOWY**.

CZYNSZEWY zob. **CZYNSZOWY**

CZYNSZOWY, CZYNSZEWY: Paulo Czynszewy 1733 ZC I 71; Adam Czynszowy [Łąkie] 1747 PI. Od ap. *czynszowy* 'chłop czynszowy, płacący czynsz z zajmowanego gruntu' SW I 412, por. n. o. **CZYNSZ, CZYNSZAK**.

CZYSZ zob. **CZYŻ**

[**CZYZIK**]: *fem.* Catharina proc[reata] Czyzik 1829 ZB V 344. N. o. *Czyż* (zob.) z suf. *-ik*, por. też n. o. **CZYŻEWICZ**.

CZYMOWSKI zob. **CIŹMOWSKI**

CZYŻ: Paulus Czyż 1707 ZM I 2, syn po małżonku Czyżu 1711 ZS 12; Joannes Czyż 1778 ZM I 225; Joannes Czyż de Villa Kunowo 1780 ZB II 595;

Simon Czysz 1837 ZM III 349; *fem.* Regina Czyzka Civissa Złotoviensis 1707 ZB II 4; Marianna Czyszka 1825 ZM III 327. Od ap. czyż 'ptak - Chrysomitris spinus' SW I 415, n. o. Czysz zapisana fonetycznie, zob. też **CZYLIK**, **CZYŻEWICZ**.

CZYŻEWSKI: et Petro Czyzewski 1721 ZC I 31; Petrus Czyzeski Servus Aulus 1723 ZM I 37; Vincentinus Czyzewski Vicarius 1792 ZB III 44. Od n. m. Czyżewo pow. rypiński SG I 888 z suf. *-ski* lub n. o. Czyż (zob.) z suf. *-e(w)ski*, forma *Czyzeski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

CZYŻEWICZ: Martinus Czyzewicz 1709 ZM I 9; Czyzewicz [...] srebra dochodzić będzie 1711 ZS 13; inter Mathiam Czyzewicz 1725 ZC I 44. N. o. Czyż (zob.) z suf. *-ewicz*.

Ć

ĆWIKLIŃSKI: Francisco Ćwiklinski Presbytero 1827 PC II 110; per Reverendum Dominum Franciscum Cwilinski 1823 ZB V 175; per R[evere]nd[um] Dom[inum] F. Ćwikliński de Górka 1830 ZB V 353. Od n. m. Ćwiklin pow. płoński SG I 716 z suf. *-ski*.

D

DACH: Dach wołow cztery [ma] 1701 AGN 147/260; *fem.* inter Dorotheam Dachowna 1711 ZC I 13; Anna Dachowa de Villa Łąkie 1778 PB I 73; Magdalena Monika Daszka 1802 AP 6711/114. Hipok. od im. *Daniel* Mal II 206 lub od ap. *dach* SW I 420.

DACZEK: Daczek wołow cztery [ma] 1701 AGN 147/261. N. o. *Dach* (zob.), obocznie *Dak*, z suf. *-ek*, por. wsp. nazwisko *Daczek* SNW II 334.

DAHLKE zob. **DALKE**

DALIGA: Michał Daliga [Osówka] 1747 PI. Hipok. od stp. im. typu *Dalebor*, *Dalemir* > *Dal* Mal I 67 z suf. *-iga*, szerzej o nazwach osobowych z sufiksami na *-iga*, *-yga* pisze M. Chłopicka w ZN UJ XXIX 123-133.

DALKA, DELKA, DYŁKA: bapt. Dorotheam Philippi Dalka 1712 ZB II 37; Andreas Philippi Dalka 1724 ZM I 37; Adamus Dalka 1728 ZB II 180; Bartholomeus Delka 1734 ZM I 112; Joannes Delka de Krajenka 1769 ZB II 364; inter Christianum Dalka de Oppido Krajenka 1769 ZC I 186; Michael Dylka 1758 ZM I 200; bapt. Dorotheam Christophori Dalka 1772 ZB I 388; *fem.* Agnes Dylka 1668 ZB I 31; Maria proc[reata] Dalkowna 1787 ZB III 32; Agnes Dalkowa [Ossówka] 1809 PI. Zgerm. na *Dalke* (zob.), *Doelke* (zob.) i *Dylke* pol. n. o. *Dalek* // *Dylek* (a to hipok. od stp. im. *Dalebora*, *Dalemira* Mal I 67), która została spolszczona poprzez zastąpienie niem. *-e* pol. *-a*, stąd *Dalke* : *Dalka*, *Doelke* : *Delka*, *Dylke* : *Dylka*. N. o. *Delka* może też pochodzić od niem. n. o. *Dela* (zob.) z pol. suf. *-ka*.

DALKE, DAHLKE, DALKIE, DOELKE: Philippus Dalkie 1711 ZB II 36; inter Joannem Dalkie 1780 ZC I 24; Daniel Dahlke 1797 AP 28/31; Peter Doelke 1805 AP 28/87; Jan Dahlke [Łąkie] 1814 PI; Daniel Dahlke 1828 AP 75/3; Jacobus Dalke 1829 ZB V 337; Johann Dalke 1846 ZC II 120. Pol. n. o. *Dalek* (zob. **DALKA**) zgerm. morfologicznie poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*. Zapis *Dalkie* odzwierciedla miękką wymowę tylnojęzykowego *-k-* przed głoską przednią *-e-*, wariant *Doelke* z podwyższeniem artykulacyjnym *a:e* w sąsiedztwie spółgłoski półotwartej, por. **DALKA** : **DELKA**, i germanizacją fonetyczno-graficzną, którą widać też w formie *Dahlke*. N. o. *Dahlkowa* z pol. suf. *fem. -owa*. Zapisy typu: *Delke*, *Doelke* mogą też oddawać hipokorystyki oparte na bazie germ. *-diel-* 'lud'.

DALKIE zob. **DALKE**

DAMBRO(W)SKI zob. **DĄBROWSKI**

DAME: Petrus Dame 1713 ZB II 51; Christina Petri Dame Infans 1714 ZM I 14. Pol. hipok. od im. *Damian* Mal II 205 > *Dam* zniemczony morfologicznie za pomocą wtórnego wygłosowego *-e* na *Dame*.

DAMS zob. **DEBIEC**

DANICKI: inter Stanislaum Danicki 1822 PC II 90. Hipok. *Dan* < *Daniel* Mal II 206 z suf. *-icki* lub hipok. *Danik* < *Daniel* z suf. *-ski*.

DANIEL: bapt. Christianum Danielis Daniel 1725 ZB II 149; Marcin Daniel [Wersk] 1747 PI; Jan Szopieray alias Daniel [Zakrzewo] 1749 PI; Jozef Daniel [Łąkie] 1773 PP; Lab. Josephus Daniel 1774 PB I 22; Martino Daniel Famulo 1778 PB I 83; Józef Daniel [Łąkie] 1781 PI; Woyciech Daniel [Łąkie]

1798 PI; Wociech Daniel z Łąkiego 1799 B AP 6711; Nicolaus Daniel 1803 AP 6711/144; *fem.* Marianna Szopierayka alias Danielka 1803 AP 6711/146; Marianna Danielowna 1806 AP 6711/243. Od im. *Daniel* Mal II 206 (n. o. *Szopieray* zob. pod **SZOPIERAJ**).

[DANIEL(E)K]: *fem.* Marianna Danielczonka 1775 PB I 35; Lab. Marianna Danielkowna 1802 AP 6711/108; Magdalena Danielczanka 1806 AP 6711/249; Marianna Danielk Ancilla 1846 ZB V 521; Hipok. od im. *Daniel* > *Danielek* lub od n. o. *Daniel* (zob.) z suf. *-ek*, n. o. *Danielk* z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego.

DANIELEWSKI: bapt. Albertum Simonis Danielewski 1713 ZB II 46; Simon Danielewski Rector Złotoviensis 1715 ZB II 60; Simone Danielewski 1716 ZC I 20; *fem.* Francisca Danieleska 1734 ZM I 70. N. o. *Daniel* (zob.) z suf. *-e(w)ski*.

DANIELOWICZ: inter Josephum Danielowicz 1765 ZC I 170. N. o. *Daniel* (zob.) z suf. *-owicz*.

DARIUS zob. **DARIUSZ**

DARIUSZ, DARIUS: Christophorus Darius 1730 ZB II 214; Lab. Martinus Daryusz 1733 ZM I 107; Martinus Darius 1736 ZM I 134. Od im. *Dariusz*, po łacinie i niemiecku *Darius*.

DASCH zob. **DASZ**

DASZ, DASCH: Walenty Dasz [Zakrzewo] 1781 PI; Jan Dasz [Łąkie] 1798 PI; Laurentio Dasz Colono de Majore Buczek 1781 PB I 121; Valentino Dasz Senior de Villa Smardowa 1791 PBI 282; Lab. Anna uxor Lab. Jacobi Dasch 1801 AP 6711/89; *fem.* Lab. Marianna Daszka de Villa Wersk 1801 AP 6711/66; Catharina Daszowna 1803 AP 6711/142; Monica Daszka 1803 [tamże]. Hipok. od im. *Daniel* Mal II 206 > *Dasz*, n. o. *Dasch* z germanizacją fonetyczno-graficzną (pol. *-sz* oddano za pomocą niem. dwuznaku *-sch*).

DASZINSKI zob. **DASZYŃSKI**

DASZYŃSKI, DASZINSKI: Gottlib Daszinski 1797 AP 28/31; *fem.* za pochodzę od Daszynski corki [Lipka] 1796 PP; Wociech Daszyński 1799 B AP 6711. Od n. m. *Daszyna* pow. płocki lub n. o. *Dach* (zob.), albo *Dasz* (zob.) z suf. *-iński*, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Daszinski*.

[**DAWCZYŃSKI**]: *fem.* Marianna Dawczyńska 1799 ZC I 267; *Sophiae proc[reata]* Dawczynska 1802 ZM III 134. N. o. *Dawiec* (por. ap. *dać* SW I 420, *dawać* SW I 429) z suf. *-iński*, por. n. o. *Dawczyński*, *Dawicz* SNŚI I 183.

DĄBROWSKI: Andreas Dambrowsky 1664 ZB I 10; ex Mathia Dambrowski 1667 ZB I 22; R[everendus] D[o]m[inus] Dąbrowski Ordinarius S. Francisci 1781 ZB III 2; *fem.* Hedvigis Dambrosca 1606 ZB I 19; Barbara Dąbrowska de Kuian 1728 ZB II 174; inter Catharinam Dąbrowszczanka 1740 ZC I 94. Od licznych na Pomorzu n. m. *Dąbrowa* SG I 928-929, a także w pow. poznańskim i wolsztyńskim Pod I 67-68 z suf. *-ski*. N. o. *Dąbrowski* z rozłożoną pisownią nosówki dała formę *Dombrowski*, a z obniżeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej *-m-*: *Dambrowski*, n. o. *Dambroski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

[**DĄBEK**]: *fem.* Eva Dąbkowa 1761 ZB II 272. N. o. *Dąb* SSNO I 462 z suf. *-ek* lub od ap. *dąbek* 'dem. od ap. *dąb*' SW I 430.

DEBA: Adalbertus Deba de Zalesie 1768 ZC I 181; Joannes Deba Sartor de Rdawnica 1818 ZB V 73; *fem.* Hedvigis Debina 1722 ZB I 108; et Mariannae procreata Debowna 1814 ZM III 212; Dorothea proc[reata] Deba 1820 ZB V 129; Maria Debina 1821 ZB V 135; Rosalia Deba 1824 ZC II 76. Od kraj. ap. *deby* 'buty o drewnianych spodach i skórzanych wierzchach, stare buty' SK I 107, o ile nie chodzi tu o n. o. *Dęba* zapisaną jako *Deba*, wówczas byłby to derywat fleksyjny: *Jan, syn Dęba* (zob. **DEBY**) > *Jan Dęba*.

DEBEK, DOEBEK: Carolina filia Adamae et Mariannae Debek 1830 ZM III 365; Adalbertus Doebek 1844 ZC II 116; Casimirus Debek 1847 ZB V 541. N. o. *Deba* (zob.) z suf. *-ek*, o ile nie jest to n. o. *Dębek* (zob. **DĄBEK**, por. też **DEBIK**) zapisana jako *Debek*, n. o. *Doebek* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

DEBRZYŃSKI: J. Debrzyński 1653 Szaf 131. Od n. m. *Debrzno* pow. poznański Pod I 69 z suf. *-ski*.

DECEK: ex Joanne Decek 1671 ZB I 54. Hipok. od im. *Dionizy* lub *Dietrich* > *Dec, Decek* Mal II 210.

DEDLAW: Krystyanowi y Evie Barbarze Dedlawom Małżonkom 1733 AGN 134/107. Od stp. im. *Dziestław* zgermanizowanego na *Dedlaw* lub hipok. od niem. im. *Theudulf* Breza GSJ IV 90.

DEGIER, DEJGER: Lab. Christianus Degier de Młotkowo 1753 ZC I 133; *fem.* Anna proc[reata] Deygerowna 1785 ZM II 96. Niem. hipok. od im. *Thegan* > *Dega*, *Deg* Go 148 z niem. suf. *-er*, stąd n. o. *Deger*. N. o. *Deger* została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym: z miękką wymową dała postać *Degier*, a z wymową dyftogiczną *-e-*: *Dejger*.

***DEIVEL, DIEWEL, DIWEL, DYWEL, DYWELL, DZIWEL:** Matthias Diwel 1653 Fon 304; chałupa Stanisława Dywła zaciężnego [Prochy] 1737 AGN 134/249; Tomasz Dziwel [Zakrzewo] 1747 PI; Stanisław Diwel [Zakrzewo] 1750 PI; Adalbertus Dywel Semicolonus 1774 PB I 26; Adalberto Dywell 1780 PB I 109; Woyciech Dywel [Zakrzewo] 1781 PI; et Andreae Dywel 1789 ZC I 249; Andreas Dywel 1803 AP 6711/146; Andreas Diwel 1806 AP 6711/246; Jakub Diewel [Zakrzewo] 1814 PI; Adalbertus Dziwel Juvenis 1826 ZB V 299; *fem.* Katarzyna Dywlewa [Ossówka] 1773 PP; Ewa Dywelowna [Zakrzewo] 1797 PP; Catharina proc. Diewłowa 1802 AP 6711/110; Marianna Diwelowna 1806 AP 6711/245. Od dniem. ap. *Divel* = gniem. *Deivel* 'diabeł', spolszczonego fonetycznie i graficznie na *Diwel* // *Dywel* i *Dziwel*. Forma *Die-wel* mogła powstać w wyniku germanizacji fonetyczno-graficznej spolonizowanej wcześniej nazwy *Diwel*: *-i-* oddano poprzez niem. *-ie-*, n. o. *Dywell* również z wtórną germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na podwojeniu *-l-*. Współcześnie na Krajnie jest notowane nazwisko *Dywel* Brzeź 211.

DEKARZ: ex Patre Valentino Dekarz 1671 ZB I 52; dało się Marcinowi Dekarzowi in zadatek 1797 PP. Od ap. *dekarz* SW I 436, por. nazwiska: *Dekarz*, *Dekarczyk*, *Dekarski* Rymut NP I 130.

DENOFF zob. **DYNÓW**

[DELA]: *fem.* Regina Delina 1664 ZB I 11. Od niem. hipok. od im. *Dietilo* > *De(h)le* lub niem. n. o. *Delle*, równej niem. n. topograficznej *delle* = gniem. *telle* 'zagłębienie, mała dolina', spolszczonej na *Dela* SEM V 32, por. wsp. nazwisko *Dela* SNW II 384.

DEŁĘGA: Carolus filius Joanni Dełęga 1788 ZM II 78. Zrost, w którym francuski lub łaciński przyimek *de* 'z' zróśł się z wcześniejszym nazwiskiem, zob. n. o. **ŁĘGA**, lub z nazwą miejscowości, por. wieś *Łęg* pod Płockiem, n. m. *Łęg* występuje też w pow. śremskim Pod I 170, stąd forma *de Łęga* 'z Łęga' > *Dełęga*, z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na substytucji pol. *-l-* przez niem. *-l-*: *Dełęga*, por. też wsp. nazwisko *Dełęga* SNW II 386. W przypadku nazwiska mieszczańskiego (zapis pochodzi ze Złotowa) mniej prawdo-

podobne wydaje się tu pochodzenie od nazwy herbowej *Dolega*. O nazwiskach omawianego typu szerzej pisze E. Breza w artykule o pomorskich nazwiskach typu *Degórski* (: *de Górski*), *Elnis* (: *e Lniska*), por. Breza AS 57-69.

[**DELIGOWSKI**]: *fem.* Regina Deligowska 1755 ZM I 184. N.o. *Daliga* (zob.) z suf. *-owski*, z podwyższeniem artykulacyjnym *a:e* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*: n. o. *Daliga* : *Deliga*.

DELKA zob. **DALKA**

DELUS: inter Augustinum Delus 1761 ZC I 154. Spolszczona niem. n. o. *Dela* (zob.) z łac. suf. *-us*, por. wsp. nazwisko *Delus* SNW II 388.

DEPSKI: ex Michaele Depski 1671 ZB I 53. Od n. o. *Depa* SSNO I 469 lub n. o. *Deba* (zob.) z suf. *-ski*, stąd n. o. *Debski*, zapisana fonetycznie jako *Depski*.

DEPTA: inter Martinum Depta 1772 ZC I 204; Martino Depta 1780 ZM III 1; Michael Depta de Klukowo 1819 ZB V 89; Michaelus Depta colonus de Klukowo 1835 ZB V 394; Franciscus Depta 1850 ZC III 182; *fem.* Catharina Depcina de Święta 1818 ZB V 75; Marianna Depczynna Coloni uxor 1826 ZB V 301; Marianna Deptowna virgo 1842 ZC III 156; Victoria Depcina Vidua 1842 ZC III 158. Od gw. ap. *depta* 'guzdrała' Sych I 198, ap. *depta* notuje też Linde I 425 w znaczeniu 'ten, co depce, np. glinę, wino', n. o. *Depta* omawia też E. Breza w NP I 102.

DEPTOWSKI: inter Josephum Deptowski 1774 ZC I 207; Josepho Deptowski 1779 ZB II 573; Josephus Deptowski 1788 ZM II 78; *fem.* Inter Marianam Deptowska 1792 ZC I 256. N. o. *Depta* (zob.) z suf. *-owski*.

DERA: bapt. Ludovicum Adalberti Dera 1759 ZB II 259. Od ap. *dera* 'suchoty' Sych I 198, tu zapewne w znaczeniu 'ten, kto ma suchoty' SGP I 318, por. n. o. *Dera* Breza NP I 106-107.

[**DERĘGOWSKI**]: *fem.* Zuzanna Deręgowska 1666 ZB I 18; Susanna Deręgowska 1668 ZB I 30; Anna virgo Deręgowska 1670 ZB I 48; Sabina Deręgowska 1678 ZB I 57. Od n. m. *Deręgowice* pow. chojnicki SG II 7 z suf. *-ski*, n. fem. *Deregowska* zapisana z pominięciem nosowości.

[**DERDONIA**]: *fem.* Agnes Derdoniewna 1672 ZB I 59. N. o. *Derda* (por. ap. *derdać*, *dyrdać* 'pobiec szybko drobnym krokiem' SW I 621, *derda*, *dyrda* 'ten, kto biegnie prędko, truchtem' SGP I 319 i n. o. *Derda* Breza NP I 104,

K. Nitsch S 173 odnotowuje też w Złotowskim ap. *dyrda* 'koszula') z suf. *-onia* lub derywat fleksyjny od opartej na tej samej podstawie n. o. *Derdoń: Jan, syn Derdonia > Jan Derdonia*, por. też wsp. nazwiska: *Derda* SNW II 403, *Derdoń* SNW II 404.

DERMANN: Catharina Patris Laurentii Dermann 1769 ZM I 234. Spolszczona fonetycznie i graficznie na *Dermann* niem. n. o. *Dürrmann*, a to od niem. ap. *dürr* 'suchy' i *Mann* 'mężczyzna', por. n. o. *Dürrhammer*, *Dürrfelder* i dalsze Go 164.

DERWALD zob. **DÜRWARD**

DERWALT zob. **DÜRWARD**

DETMAN zob. **DIETMANN**

DĘBIEC, DAMS, DUMS: Marianna Petri Dums 1722 ZM I 33; bapt. Michaellem de Joanne Dams 1766 ZB II 335; Josephus filius Joannis Dębiec 1837 ZM III 400. N. o. *Dąb* SSNO I 462 z suf. *-ec*, stąd n. o. *Dębiec*, która w wyniku usuwania *-e-* ruchomego była wymawiana na Krajnie jako *Dębc*, a wskutek szerokiej wymowy nosówki przedniej jako *Dąbc*, wymawiane jako *Dąmps* lub *Dampc*, a uproszczenie grupy spółgłoskowej *-mbc-* dało postać *Dams*, por. Breza GSJ IV 88, z kolei realizacja *aN > ũN* w formie *Dams* spowodowała zapis *Dums*.

DĘBIK: ex Mathia Dębik 1672 ZB I 57. N. o. *Dąb* (zob. **DĘBIEC**) z suf. *-ik*, stąd *Dąbik // Dębik*, por. n. o. *Dąbik* SSNO I 463 i wsp. nazwisko *Dąbik* SNW II 416.

DĘBOWSKI: inter Franciscum Dębowski 1711 ZC I 13; *fem.* Regina Dębowska Civis[sa] Złotoviens[is] 1723 ZB II 130; Regina Dębowska 1733 ZM I 102. Od n. m. *Dębowo* pow. rypiński, wyrzyski, brodnicki, świecki SG II 28 z suf. *-ski*.

DĘBY: ex Martino Dęby 1674 ZB I 73; Martinus Dęby de Zalesie 1713 ZC I 16. Od n. m. *Dęby* pow. kolski, turecki SG II 30, forma pluralna przeszła do postaci mianownikowej.

[**DICHRON**]: *fem.* Hedvigis Dichronowna 1672 ZB I 59. Niem. hipok. od im. *Dietrich*.

***DICK, DIK, DYCK, DYK**: bapt. Mariannam Christophori Dik 1739 ZB II 14; Krystyan Dyk 1780 PB I 98; *fem.* Regina Dyckin 1774 PB I 10. Niem. n. o. *Dick* pochodząca od ap. *dick* 'gruby', zob. też **DICKMANN**. N. o. *Dick* została spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Dyck, Dyk* i *Dik*, n. o. *Dyckin* z niem. suf. fem. *-in*.

DICKMANN, DYKMAN: Piotr Dickmann [Łąkie] 1781 PI; Piotr Dickmann [Łąkie] 1814; *fem.* Julianna Dykmanowa 1794 ZB III 50. Od niem. ap. *dick* (zob. **DICK**) i niem. ap. *Mann* 'mężczyzna', n. o. *Dykman* sposzczona pod względem fonetyczno-graficznym, por. **DICK : DYK**.

***DIETMANN, DETMAN, DITMAN, DITTMAN, DYTMAN**: Wawrzeczek Detman [Kielpin] 1760 PI; Jacobus Dytman 1726 ZB II 163; Marianna infans Michaelis Dytman 1730 ZM I 61; Michael Dytman 1764 ZC I 165; Krystyan Dytman [Łąkie] 1781 PI; *fem.* Carolina Ditmanowna 1795 PB I 313; Catharina proc[reat] Dytmanowa 1783 ZB IV 10; Anna Elisabeth Dittman 1823 ZB V 183. Niem. n. o. *Dietmann*, od niem. bazy *-diet-* 'Volk - lud' Go 152 i niem. ap. *Mann* 'mężczyzna'. N. o. *Dietmann* została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Ditman, Dittman* i *Dytman*. Niemiecka baza *-diet-*, była też realizowana dial. jako *-det-* SEM V 33, stąd *Detman*.

DIEWEL zob. **DEIVEL**

DIK zob. **DICK**

[**DIONISZEWSKI**]: *fem.* et Reginam Dioniszeska 1711 ZC I 13. Hipok. od im. *Dionizy* > *Dionisz* Mal II 209 z suf. *-ewski*, w formie *Dioniszeski* uproszczenie grupy spółgłoskowej.

DITMAN, DITTMAN zob. **DIETMANN**

[**DOBA**]: *fem.* Rosalia proc[reat] Dobowna 1829 ZB V 341. Hipok. od im. stp. typu *Dobiesław, Dobięgniew* > *Doba* Mal I 67 lub od ap. *doba* SW I 469, por. n. o. *Doba* SSNO I 477 i wsp. nazwisko *Doba* SNW II 442, zob. też **DOBEBEK**.

[**DOBEBEK**]: *fem.* Anna Dobkowna de Villa Lipka 1802 AP 6711/95; Mariana nata Dobek 1850 ZB V 583. N. o. *Doba* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. stp. typu *Dobiesław, Dobięgniew* > *Dobek* Mal I 67, SSNO II 477, por. wsp. nazwisko *Dobek* SNW II 445.

DOBERSTEIN, DOBERSZTYN: Petro Dobersztyn 1778 PB I 79; Michael Doberstein 1797 AP 28/31; Christian Doberstein 1803 AP 6711/140; Xtoff Doberstein [Łąkie] 1814 PI; Famatus Fridericus Doberstein 1824 ZB V 211. Od niem. n. m. *Doberstein* na wieś *Dobrzyniewo* pow. wyrzyski SG II 60, n. o. *Doberstein* została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Dobersztyn*.

DOBERSZTYN zob. **DOBERSTEIN**

DOBOSZ: Joannes Dobosz de Oppidis Złotowo 1708 PB II 13. Od ap. *dobosz* SW I 471.

DOBOSZCZYK: Joannes Doboszczyk 1707 ZB II 7. Od n. o. *Dobosz* (zob.) z suf. *-czyk*.

DOBRACZ, DOBRANZ: Daniel Dobracz de Śmiardowo 1764 ZB II 231; *fem.* Anna proc[reata] Dobranz 1829 ZB III 356; Rosalia procreata Dobranz 1834 ZB V 381. N. o. *Dobry* SSNO I 494 (por. ap. *dobry* SW I 475) z suf. *-acz*, stąd n. o. *Dobracz*, która z wtórną nosowością, a następnie rozłożoną pisownią nosówki dałaby postać *Dobranz*, ta zaś została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Dobranz*, chociaż nie można tu też wykluczyć etymologicznej postaci *Dobraniec* od n. o. *Dobran* z suf. *-ec*.

DOBRANZ zob. **DOBRACZ**

DOBROSZCZYŃSKI: Martinus Dobroszczynski 1709 ZM I 8. Hipok. od stp. im. typu *Dobrogost*, *Dobrosław* > *Dobroszek* Mal II 67, SSNO I 492 z suf. *-iński*.

DOBRZYŃSKI: Villa Nobilis Joannis Dobrzynski 1653 Fon 341. Od n. m. *Dobrzyń* pow. rypiński SG II 87 z suf. *-ski*.

DOEBEK zob. **DEBEK**

DOELKE zob. **DALKE**

DOJADEK: ex Laurentio Doiadek 1672 ZB I 62. Od ap. *dojadać* SW I 489 z suf. *-ek*, por. też n. o. **NIEDOJADEK**, albo od gw. ap. *dojadek* 'jadło, żywność potrzebna' SGP I 339, też 'pasza' SW I 489, możliwy też ap. *dojadek* 'ten, który często dojada'.

DOJKA zob. **DÓJKA**

DOKTOR: Godefridus Doktor 1740 ZB I 34. Od ap. *doktor* 'nauczyciel, uczony, lekarz' SW I 495, por. współczesne nazwiska: *Doktor, Doktor* SNW II 459.

DOLATA: bapt. Mathiam Casimiri Dolata 1710 ZB II 30; Casimirus Dolata 1718 ZM I 23; Laurentius Dolata 1736 ZM I 74; inter Martinum Dolata 1738 ZC I 87; *fem.* Hedvigis Dolacina 1736 ZM I 73. Od ap. *dolatać* 'dolecieć' SW I 497z konwersją Gór 54.

DOLACIK: Jacobus Dolacik 1716 ZM I 17. N. o. *Dolata* (zob.) z suf. *-ik*.

DOLEATOR, DOLIANUS, DOLIATOR: Matheus Dolianus 1660 ZB I 2; Mathias Doliator 1660 ZB I 3; Mathias Doliator 1664 ZB I 11; Mathias Doleator 1666 ZB I 20. Od łac. ap. *doleator, doliator* 'bednarz', stąd też forma *dolianus* Breza On XXX 211, por. też pol. n. o. **BEDNARZ**.

DOLIANUS zob. **DOLEATOR**

DOLIATOR zob. **DOLEATOR**

DOLIŃSKI: bapt. Catharinam Adalberti Dolinski 1729 ZB II 187; Adalberto Dolinski 1744 ZC I 106; Laurentius Famati Adalberti Dolinski 1753 ZM I 177. Od n. topograficznej lub n. m. *Dolina* pow. wieluński, wrocławski SG II 95 z suf. *-ski* Gór 54.

[**DOLNY**]: *fem.* Regina Dolna 1735 ZM I 125; Hedvigis Dolna 1736 ZM I 72; Regina Dolna Vidua proc[reata] Pytałkowna 1783 ZM II 32; Maria Klarowska proc[reata] Dolna Civissa Złotoviens[is] 1783 ZM II 50. Od ap. *dolny* 'ten, który mieszka na dole' Bub 119 (n. o. *Klarowska* zob. pod **KLAROWSKI**, n. o. *Pytałkowna* pod **PYTAŁKA**).

DOMAGAŁA zob. **DAMAGAŁA**

DOMAGALCZYK: bapt. Evam Margaretham Francisci Domagalczyk 1757 ZB I 239. N. o. *Domagała* (zob.), *Domagalik* (zob.) z suf. *-(cz)yk*.

DOMAGALIK: inter Christophorum Domagalik 1707 ZC I 5. N. o. *Domagała* (zob.) z suf. *-ik*.

DOMAGALSKI: Stanislaus Ignatius Domagalski 1709 ZB I 23; inter Franciscum Domagalski 1755 ZC I 138; Margaretha Patris Francisci Domagalski 1765 ZM I 222; Francisco Domagalski 1771 ZC I 195; Franciscus Domagalski 1773 ZB II 397. N. o. *Domagała* (zob.) z suf. *-ski*, por. Gór 55.

DOMAGAŁA, DOMAGALA: patrini Domagała et Catharina 1665 ZB I 16; Mathia Domagała Cmetone 1666 ZB I 19; Kmieć Domagała ma wołów dwa [Święta] 1699 AGN 146/288; bapt. Franciscum Baltasaris Domagała 1726 ZB II 162; Lab. Balthasar Domagała 1740 ZB II 29; mulier Balthasaris Domagala 1767 ZM I 226; Franciscus Domagała 1782 ZM II 26; Adalbertus Domagala 1793 ZC I 255; *fem.* Agnes Domagalina 1799 ZB III 82. Od ap. *domagać* (się) z suf. *-ała* Gal 6, n. o. *Domagała* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Domagala*.

DOMAŃSKI, DUMAŃSKI: Franciscus Domanski Rector Scholae Złotoviensis 1753 ZB II 208; Franciscus Domański 1758 ZB II 139; Stanisław Domański Civi Złotoviensi pontifici 1781 ZB III 4; Stanislaus Domanski 1797 AP 28/31; Stanislaus Domański 1808 ZM II 252; *fem.* Hedvigis Dumanski 1739 ZB II 12; Catharina Dumanska 1742 ZM I 94; Marianna Domanska 1802 ZC II 6. Hipok. od stp. im. typu *Domarad* > *Doman* Mal I 68, SSNO I 502 z suf. *-ski* Gór 55, forma *Dumański* z podwyższeniem artykulacyjnym *o:u* pod wpływem sąsiedztwa z półotwartą *-m-*.

DOMARSKI: ex Patre Domarski 1769 ZC I 185. Hipok. od stp. im. typu *Domarad* Mal I 69 > *Domar* z suf. *-ski*.

DOMASZYŃSKI: Adalberto Domaszyński 1812 ZB IV 201. N. o. *Domasz* SSNO I 505 z suf. *-iński*, por. n. o. *Domaszewski* Gór 55 i wsp. nazwisko *Domaszyńska* SNW II 472.

DOMEK: Josepho Domek 1797 PC I 130; Lab. Josephus Domek Cauponarius Bucensis 1801 AP 6711/60; Balthasar Domek filius Honesto Mathiae Domek Colono 1827 ZM III 348; Mathias Domek 1850 ZC III 184; *fem.* Veronica Domek de Buczek 1820 ZB V 127. Hipok. od im. stp. typu *Domarad* > *Domek* Mal 69 lub od ap. *domek* SW I 503, por. n. o. *Domek* SSNO I 507, zob. też **DOMKE** i **DOMKA**.

DOMKA: Mathias Domka 1840 ZB V 453. Zgerm. na *Domke* (zob.) pol. n. o. *Domek* (zob.) spolszczona pod względem morfologicznym – substytucją niem. *-e* przez pol. *-a*, por. **DALE** : **DALKE** : **DALKA** i dalsze.

DOMKE: Joannes Domke Civis 1841 ZB III 414; Michael Domke 1843 ZB V 485. Pol. n. o. *Domek* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. suf. *-ek* dniem. *-ke*.

DONAT: Joannes Donat 1707 ZC I 4; Joannes Donat 1709 ZB II 25; Z Placu Fiedlerki Succetrix Rodzona Cioteczna Siostra Donata Eva Mielcarka 1711 ZS 11; Z Placu Donata Successor 1711 ZS 42; Rejestr Dekretow Donata Piekarza, Rejestr Dekretow Donata Sukiennika 1711 ZS 44; Joannes Donat 1733 ZM I 103; *fem.* Christina Donatowna 1776 PB I 36; Christina Donatowna 1778 PB I 79. Od im. *Donat* Mal II 208 (n. o. *Fiedlerka* zob. pod **FIEDLER**, n. o. *Mielcarka* pod **MIELCARZ**).

DONICH zob. **DONICHT**

DONICHT, DONICH: bapt. Christophorum Christianus Donicht 1740 ZB II 37; Christianus Donicht 1750 ZC I 122; bapt. natam de Christophoro Donich 1766 ZB II 333; et Christophoro Donich 1773 ZC I 203; Christian Donich 1790 AP 36/20. Niem. n. o. *Donicht* Go 499, oparta na bazie *tun* 'czynić', a zatem *Tu nicht* 'nie rób', jest to tzw. *Satzname(n)* 'nazwisko zdaniowe'. N. o. *Donicht* została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Donich*.

DONIK: Christianus Donik 1749 ZB II 158; Christianus Donik 1751 ZC I 128. Hipok. od im. *Donat* Mal II 208, por. n. o. **DONAT**.

[**DONINEK**]: *fem.* inter Catherinam Doninkownam 1743 ZC I 102. N. o. *Donin* SSNO I 511, *Dunin* (por. ap. *Dunin* 'Duńczyk' Br 84 z suf. *-ek*, por. wsp. nazwiska *Donin*, *Doniniak* SNW II 483).

[**DOŃCZYK**]: *fem.* Anna Donczykowna 1781 PB I 113. Hipok. od im. *Donat* > *Donek* (zob. **DONIK**) z suf. *-ik*, por. też wsp. nazwiska: *Donek*, *Dończyk* SNW II 485.

DOŃDA: inter Joannem Dońda Semicolonum 1821 PC II 76; Joannes Donda 1844 ZB V 507; Joannes Donda de Blankwit 1844 ZC III 164; *fem.* Rosalia Dońda 1836 ZM III 394; Anna Dońda Virgo de Blankwitt 1837 ZB V 418; Anna Donda virgo 1841 ZC III 152. Hipok. od im. *Donat* Mal II 208 > *Dońda*, tak jak *Mikołaj* > *Mikorda*, *Jan* > *Janda* Mal II 117.

DORAU, DOROG, DOROK: et Jacobo Dorog de Zakrzewo 1758 ZC I 141; Woyciech Dorok [Osówka] 1760 PI; Georgio Dorog 1780 ZC I 24; per RD Michaelem Dorau 18120 ZC II 62. Od n. m. *Dorau* z pow. łobeskiego

i z Meklemburgii, zdaniem E. Brezy n. o. *Dorog* i *Dorok* to etymologiczne formy *Dorau* od n. m. *Dorau*, *Dorow*, które pod wpływem fryzyjskim, gdzie na 'wyspę', 'podmokłą łąkę', a więc odpowiednik niem. *Au(e)*, mówi się *og* (zob. Go 93, s. v. AU). Takie zapisy podaje też E. Breza dla nazwisk *Flatau*: n. m. *Flatow* 'Złotów', *Korau* : *Korov* 'Karwowo' w pow. łobeskim i szczecineckim – *Korog* z inwentarzy starostwa człuchowskiego. Szerzej o tym zagadnieniu pisze E. Breza w SFPiS (w druku).

DOROG zob. **DORAU**

DOROK zob. **DORAU**

DORSCH zob. **DORSZ**

DORSZ, DORSCH: Jan Dorsz [Zakrzewo] 1747 PI; Andrzy syn Andrzeia Dorsza [Łąkie] 1773 PP; Joanni Dorsch 1775 PB I 35; Walenty Dorsz [Zakrzewo] 1781 PI; Valentino Dorsz Colono Zakrzeviensi 1784 PB I 163; Michał syn Wawrzyńca Dorsza [Zakrzewo] 1796 PP; Walenty Kabat albo Dorsz 1799 B AP 6711; Lab. Valentinus Dorsz 1801 AP 6711/66; Mathias Dorsz alias Kabattek 1806 AP 6711/247; Marcin Dorsz [Zakrzewo] 1814 PI; inter Adalbertum Pidyn alias Dorsz 1814 PC II 22; Martinus Dorsz Colonus 1824 ZB V 308; Jacobus Dorsz 1842 ZC III 156; *fem.* Eva Dorszowna vulgo Pydynka 1803 AP 6711/140; Gertrudis Dorszka 1803 AP 6711/144. Od ap. *dorsz* 'ryba – *Gadus morrhua*' SW I 520, n. o. *Dorsch* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną: pol. wygłosowe *-sz* oddano za pomocą niem. *-sch* (n. o. *Kabat* zob. pod **KABAT**, n. o. *Kabattek* pod **KABATEK**, n. o. *Pidyn* i *Pydynka* pod **PE-DYN**). Nazwisko *Dorsz* jest też współcześnie notowane na Krajnie Brzeź 211.

DORSZYK: Paweł Dorszzyk [Zakrzewo] 1760 PI; Martino Dorszzyk 1813 ZM III 200. N. o. *Dorsz* (zob.) z suf. *-ik*.

DORTMANN: Cristian Dortman 1733 ZM I 106. Niem. n. o. *Dortmann*, od niem. ap. *dort* 'tam' i *Mann* 'mężczyzna', spolszczona na *Dortman*.

DORWALD, DORWALT zob. **DÜRWARD**

DOTKIEWICZ: Dominium Hiacyntum Rochum Dotkiewicz Comendarium Złotoviensum 1722 ZM I 152. N. o. *Dotek* (por. n. o. *Dota* SSNO I 517) z suf. *-ewicz*. N. o. *Dotek* może pochodzić od gw. ap. *dotek* a. *dodek* 'dziadek' SGP I 337, możliwe też, że chodzi tu o hipok. od im. *Dorot*, *Dorota* > *Dotek*, *Dotka*, nazwisko *Dotka* notuje, też jako niejasne i ze wskazaniem na im. *Dorota* SNŚI

I 202, nie można też wykluczyć hipok. od im. *Teodor*.

DÓJKA, DOJKA: filius Jacobi Dujka 1660 ZB I 3; Jacobus Dujka Civis Złotoviensis 1669 ZB I 33; Jacobus Doyka de Oppido Złotowo 1673 AGN 123/457; bapt. Reginam Pauli Doika 1708 ZB II 16; Pułmiarki od Doiki 1711 ZS 17; Joannes Doyka 1717 ZM I 19; Adalbertus Doyka 1755 ZM I 186; Paulus Doyka 1775 ZC I 217; Paulo Doyka Colono 1779 ZM II 1; Paulus Doyka Colonus 1782 ZC I 239; Joannes Doyka miles 1801 ZC II 4; Michael Doyka 1808 ZC II 16; Joannes Doyka 1816 ZM III 228; *fem.* Marianna Doiczyna de Złotowo 1819 ZB V 87; Justine Doyka 1851 ZM II 443. Od kraj. ap. *dójka* 'krowa, dająca dużo mleka' SK I 140.

DRAGOLSKI: bapt. Josephum Andreae Dragolski 1730 ZB II 300. N. o. *Dragol, Dragol* z suf. *-ski*, n. o. *Dragol, Dragol* to hipok. od stp. im. typu *Dragomir* Mal I 68, por. też n. o. *Drogolek // Dragolek* SSNO I 522 i wsp. nazwiska *Dragola, Dragoła* SNW II 504.

DRAMBURG: Ludwig Dramburg Szoltyś [Łąkie] 1798 Pl. Od niem. n. m. *Dramburg* na *Drawsko Pomorskie* w pow. koszalińskim SG II 140.

DRAPICHROST zob. **DRAPICHRUST**

DRAPICHROŚCIK: Stanislaus Drapichroscik 1711 ZB II 36; et Stanislaos Drapichrościk 1711 ZC I 13. N. o. *Drapichrost* (zob.) z suf. *-ik*.

DRAPICHRUST, DRAPICHROST, DRAPIKRUST: ex Michaele Drapichrost 1667 ZB I 23; ex Michaele Drapichrost 1672 ZB I 63; na borg Drapichrost otrzymał 1711 ZS 39; Agnes puella Michaelis Drapichrost 1721 ZM I 130; Marianna infans Stanislai Drapichrost 1725 ZM I 42; inter Andream Drapichrost 1748 ZC I 117; Andreae Drapichrost Civi Złotoviensi Sutori 1781 ZB III 6; Andreas Drapikrust 1790 AP 36/8; Drapichrost 1792 AP 85/6. Od ap. *drapichrust* 'gałgan, hultaj, łobuz', też 'obieżyświat, włóczęga' SW I 551, stp. *drapichrost*, forma *Drapikrust* związana gw. wymową ap. *chrust* jako *krust*.

DRAPIKRUST zob. **DRAPICHRUST**

DRAT: inter Petrum Drat 1752 ZC I 129; et Petro Drat 1756 ZC I 136; Cristianus Petri Drat 1758 ZM I 196. Od spolszczonej graficznie i fonetycznie na *Drat* niem. n. o. *Draht*, a to od ap. *Draht* 'drut', 'dratwa' Br 95.

DRĄG: inter Paulum Drag 1752 ZC I 131. Od ap. *drag* 'człowiek duży, nie-

zgrabny i ordynarny' też długi, gruby pręt' SW I 553, por. wsp. nazwisko *Drag* SNW II 512.

[**DRECK**]: *fem.* Catharina Dreckowna 1779 ZM I 382. Niem. n. o. *Dreck* Go 160, od niem. ap. *Dreck* 'brud, łajno'.

DRECKA: Laboriosus Michael Drecka Cmeto de Villa Wisniewka 1634 AGN 113/273; Joannes Drecka 1653 Fon 305; Stanislaus Drecka Parochus Sławianoviensis 1672 ZB I 58; ex Joanne Drecka 1673 ZB I 68. Niem. n. o. *Dreck* (zob.) z polszczyzącym suf. *-ka*.

DREFS zob. **DREWS**

DREIS, DREJS: Friderico Drei Piscatori 1785 ZB III 23; Michael filius Friderici Dreis 1788 ZM II 74; *fem.* Regina Dreysowa de Oppido Złotowo 1785 ZB III 24. Niem. n. o. *Dreis*, od niem. ap. *drei* 'trzy', z końcowym *-s* dop. l. p. niem. deklinacji mocnej, n. o. *Drejs* z polonizacją fonetyczno-graficzną (niem. dwuznak *-ie-* odczytano i zapisano jako *-ej-*), por. też polskie nazwisko *Trzeciak* (zob.). Może to być także przekształcenie n. o. *Drews* (zob.), por. zbliżone zapisy u E. Brezy Przyd 59-60.

DREJWS zob. **DREWS**

[**DREWNIAK**]: *fem.* Magdalena proc[reata] Drewniakowna 1774 ZB II 405. Od ap. *drewniak* 'handlarz drzewem', też 'bałwan, cymbał', 'rodzaj obuwia' SW I 555, por. wsp. nazwisko *Drewniak* SNW II 519.

DREWS, DREFS, DREJWS: inter Andream Drews 1761 ZC I 155; Fridericus Drews 1787 ZB III 30; Thomas Drews 1797 ZC I 263; Thomas Drews 1801 AP 31/22; Thomas Dreyws 1801 ZC II 4; Thomae Dreyws filia 1802 ZM II 234; Jacobus Drefs 1812 ZB IV 209; Honestus Jacobus Drews 1820 ZB V 127; Josephus Drews piscator 1832 ZC II 93. Niem. hipok. od im. *Andreas* 'Andrzej' Mal II 185, n. o. *Drejws* z dyftongiczną wymową *-e-*, n. o. *Drefs* została zapisana zgodnie z wymową.

DROHM zob. **DROM**

DROM, DROHM, DRUM: Filia Laboriosi Druma 1751 ZM I 122; Sophia Honesti Christophori Drom Molitors 1753 ZM I 177; Christian Drom 1803 AP 6711/146; Xtian Drohm [Wersk] 1814 PI. Niem. n. o. *Drom, Drohm* od ap. *Drom* 'bębnista', n. o. *Drom* : *Drum* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u*

w sąsiedztwie półotwartej *-m-*, zapis *Druma*, zgodnie z kontekstem cyt. zdania, interpretuję jako dop. lp.

DROSZCZ: bapt. Reginam Mathiae Droszcz 1745 ZB II 87. Zapisana fonetycznie n. o. *Drożdź*, od ap. *drożdź* 'drożdże' lub gw. ap. *drozd* 'ptak – Turdus' SGP I 373, por. też wsp. nazwisko *Droszcz* SNW II 529, *Drożdź* SNW II 533.

DROSZEWSKI: Franciscus Droszewski de Kujan 1784 PB I 171; Stanislaus de Droszewo Droszewski Praepositus Złotoviensis 1814 ZB V 5; Generosus Theodorus Droszewski Capitaneus Exercituum Regni Poloniae 1824 ZB V 221; *fem.* Ludowika Droszewska 1790 PB I 279. Od n. o. *Droszew* pow. pleszewski SG II 160 z suf. *-ski*.

DRUM zob. **DROM**

DRYCHCIK, DRYŚCIK: Franciscus Dryscik 1711 ZB II 35; sprawa Franciszka Dryhcika 1711 ZS 10. N. o. *Drychta* (zob.) z suf. *-ik*.

DRYCHTA: Franciscus Drychta 1721 ZC I 31. Hipok. od im. *Andreas* 'Andrzej', tak jak *Michta* od *Michał*, *Suchta* od *Sulisław*, por. Breza ZPSS V 457-463.

DRYK: Friderico Dryk Civi Złotoviensi 1775 ZB II 523. Od ap. *drygać* 'trząść się' z derywacją wsteczną, stąd n. o. *Dryg*, fonetycznie *Dryk*, por. podobne: *cyk* < *cykać*, *dyg* < *dygać*.

DRZEWIECKI: Dominus Franciscus Drzewiecki 1708 ZB II 14; Francisci Drzewiecki Proconsulis 1711 ZS 1; *fem.* Aleksandra Drzewiecka 1707 ZB II 2; Krystyna Drzewiecka 1707 ZB II 3. Od n. m. *Drzewiec* w pow. międzychodzki SG I 183, *Drzewce* pow. gostyński Pod I 77, kolski, wschowski SG II 182 z suf. *-ski*.

DUBIAŁA: inter Joannem Dubiała 1781 PC I 30. N. o. *Dub*, *Duba* (por. ap. *dub*, *duby* 'brednie, głupstwa, androny' SW I 575) z suf. *-ała*, por. n. o. *Dubala* Gal 68 i wsp. nazwisko *Dubiała* SNW II 552.

DUDA: ex Jacobo Duda 1667 ZB I 22; Andrzy Duda de Zalesie 1668 ZB I 30; Duda z Wochem mają konia 1701 AGN 146/260; Bartholomeus Duda 1733 ZM I 68; bapt. Jacobum Joannis Duda 1747 ZB II 130; Jacobus Duda famulus 1774 ZB II 413; Adalberto Duda Semicol[ono] 1775 PB I 35; Joannes Duda 1807 AP 6711/315; Thadeo Duda 1814 PC II 18; *fem.* inter Agnetem Du-

dzianka 1759 ZC I 146; Regina Dudzina 1775 PC I 12; Anna Dudzina 1802 AP 6711/108; Regina proc. Dudowa 102 AP 6711/110. Od gw. ap. *duda* 'dudarz, lichey grajek, niedołęga' SGP I 388 (n. o. *Woch* zob. pod **WOCH**).

DUDEK: ex Patre Alberto Dudek 1670 ZB I 51; Lab. Joannes Dudek vulgo Płacheta 1799 ZM III 114; Honestus Stanislaus Dudek 1824 ZB V 207; conjux Stanisłai Dudek 1831 ZM III 368; *fem.* Rosalia Dudkowa vidua 1842 ZC III 156. Od ap. *dudek* 'ptak - Upupa epops' też 'głupiec, kiep' SW I 579 (n. o. *Płacheta* zob. pod **PŁACHETA**).

DUDERSZTAD: Lab. Christophorus Dudersztad 1714 ZC I 18. Od od autent. lub hipotet. niem. n. m. *Duderstadt* spolszczonej fonetycznie i graficznie na *Dudersztad*, por. wsp. nazwiska *Duderstadt*, *Dudersztadt* SNW II 561.

DUDZIK: inter Joannem Dudzik 1737 ZC I 81; Joannes Dudzik 1742 ZB II 62. N. o. *Duda* (zob.) z suf. *-ik*.

DUMAŃSKI zob. **DOMAŃSKI**

DUMMARADZKI: Jacobus Dummaradzki Vicarius Zakrzeviensis 1821 PC II 76; per Reverendum Dominum Jacobum Dummaradzki Vicarium 1822 ZB V 165. Jest to n. o. *Domaradzki*, z suf. *-ski* od n. o. *Domarad*, a to od stp. im. *Domarad* Mal I 68 lub też od n. m. *Domaradz* w Krośnieńskim i Opol-skim, trudniej już wiązać z *Domaradzem* pod Słupskiem, notowanym jako *Dommerese* od ok. 1400 r., którego zapisy dały początek nazwisku *Domreza* i wariantom zbliżonym *Breza* NP I 113. N. o. *Domaradzki* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-m-* dała postać *Dumaradzki* (por. **DOMAŃSKI** : **DUMAŃSKI**), a z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Dummaradzki*.

DUMS zob. **DĘBIEC**

DUNET: bapt. Michaellem Joannis Dunet 1730 ZB II 220. N. o. *Dun*, *Duna* z suf. *-et*. N. o. *Dun*, *Duna* to hipok. od im. *Donat* Mal II 208, n. o. *Dun* może też pochodzić od etnonimu *Dunin* 'Duńczyk' (zob. **DONINEK**), albo jest to hipok. *Tun*, *Tuna* od im. *Antoni* Mal II 186 (zob. **TON**) zapisany z pomieszaniem nagłosowej dźwięcznej *-d-* z bezdźwięczną *-t-*.

DURWA: et Adalberto Durwa 1773 ZC I 202. Od n. o. *Dur* (por. ap. *Dur* 'odurzenie, nieprzytomność, szal, obłąd', 'środek odurzający, trucizna', 'choroba - tyfus' SW I 585, *durować* 'głupstwa robić, błaznować, żarty stroić' SW I 586

oraz współczesne nazwisko *Dur* SNW II 577) z suf. *-wa*, może to być też eufemistycznie *Kurwa*, bądź uproszczony zapis nazwiska *Durwald* (zob.).

DURWALD, DURWALT zob. **DÜRWARD**

DURZYŃSKI: Martinus Durzynski 1708 ZB II 15; Reverendum Martinum Durzynski Vicarium Złotoviens[um] 1708 ZC I 7. N. o. *Durzyn* a. *Dużyn* pow. krotoszyński SG II 230 z suf. *-ski*.

DUSCHINSKI zob. **DUSZYŃSKI**

DUSZINSKI zob. **DUSZYŃSKI**

DUSZYŃSKI, DUSCHINSKI, DUSZINSKI: Antonio Duszyński 1784 ZB III 18; Antonius Duszyński 1800 ZC II 2; Boguslaus Duszynski 1801 ZC II 4; Anton Duszinski 1801 AP 31/22; Antonius Duszynski 1802 ZM II 232; Gottlib Duschinski 1828 AP 75/6; Michael Duszynski sutor 1835 ZC II 98; Anton Duszynski 1836 AP 76/54; Josephus Duszynski 1842 ZC III 154; Michael Duszynski 1850 ZC III 184; *fem.* Zuzanna Duszynska [Ossówka] 1773 PP; Marianna Duszyńska 1778 PB I 81; Victoria Duszynska 1808 ZC II 16; Maryanna Duszynska de Lipka 1845 ZB V 511. Od n. m. *Duszyno* pow. gostyński Pod I 79 z suf. *-ski*, por. Gór 58, n. o. *Duszinski, Duschinski* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

DUTKOWSKI: Stanislaus Dutkowski 1804 ZM III 142. N. o. *Dudek* (zob.) z suf. *-owski* Gór 58.

DUX: Joannes Dux Canonier 1790 ZC I 251; Joanni Dux Canonier 1792 ZB III 44; Joanni Dux filia 1800 ZM II 232; Joannes Dux Sartor 1813 ZC II 26; Laurentius Dux alias Tattera Ianio 1833 ZC II 95. Od łac. ap. *dux* 'wódz, przywódca, książę' Jougan 213, por. wsp. nazwisko *Duks* SNW II 567 (n. o. *Tattera* zob. pod **TATARA**).

DUZDAL: Infans Laboriosi Duzdal mortuus est 1749 ZM I 165. Od hybrydalnej hipotet. lub autentycznej n. topograficznej *Duzdal*, a to od ap. *duz*, franc. *douce* 'dwanaście' i niem. *Thal* 'dolina'.

DUŻAK: Adalberto Dużak 1774 ZB II 413; Mathias Duzak Cmeto 1789 ZM III 71; Mathiae Dużak 1783 ZB IV 10; *fem.* Hedvigis Duzakowa 1821 PC II 84; Catharina proc[rata] Duzakowa 1781 ZM II 20; Maria procreata Dużak 1820 ZB V 125; Catharina Dużak 1828 ZM III 355. Od ap. *duży* SW I 590

z suf. *-ak*.

***DÜRWARD, DERWALD, DERWALT, DORWARD, DORWALT, DURWARD, DURWALT, DYRWALD:** inter Andream Derwalt 1769 ZC I 187; Friderico Durwald Civi et Sutori 1775 ZB II 418; Andrea Dorwalt Sutori 1776 ZB II 535; Ludovicus Durwalt Sutori Civis Złotoviens[is] 1777 ZB II 563; Ludwig Dorwalt 1797 AP 28/31; Ludwig Dorwald 1805 AP 28/86; Jac[obus] Krüger al[ias] Derwald 1835 AP 28/109. Niem. n. o. *Dürwald*, strukturalnie: od ap. *dürr* 'suchy' i *Wald* 'las'. Pod wpływem jęz. polskiego niem. *-ü-* w n. o. *Dürwald* zostało oddane przez najbliższe słuchowo *-y-* oraz *-u-*, stąd formy: *Dyrwald, Durwald* i *Durwalt*. Z kolei obniżenie artykulacyjne *u* : *o* w sąsiedztwie półotwartej *-r-* mogło wpłynąć na powstanie postaci *Dorwald, Dorwalt*, n. o. *Derwalt* z adideacją do niem. ap. *der Wald* (n. o. *Krüger* zob. pod **KRÜGER**).

DWORAKOWSKI: Adalbertus Dworakowski 1850 PC II 232; *fem.* Augusta Dworakowska 1850 PC II 232. Od n. m. *Dworaki* pow. Łapy SG II 234, por. n. o. *Dworacki* Gór 59 lub n. o. *Dworak* SSNO I 542 (por. ap. *dworak* 'dwozranin' SW I 594 i n. o. **DWOR(Z)NIK**) z suf. *-owski*.

DWORZACZEK: Venceslaus Dworzaczek 1803 ZC II 10; Venceslao Dworzaczek 1810 ZB III 124; Venceslao Dworzaczek filia 1813 ZM II 272; Carolus Dworzaczek aconomus de Klukowo 1837 ZB V 416. Od n. o. *Dworzak*, por. wsp. nazwisko *Dworzak* SNW II 590, z suf. *-ek* lub od ap. *dworzaczek* 'dworak, sługa dworski' SW I 595.

DWOR(Z)NIK: Martinus Dwornik 1660 ZB I 6; Martinus Dwornik de Wąsosz 1668 ZB I 25; ex Bartholomeo Dwornik 1672 ZB I 58; Martinus Dwornik Wąsoski alias Kot 1672 ZB I 57; Christophorus Dwornik 1722 ZB II 114; Bartholomeo Dwornik 1727 ZB II 50; *fem.* Anna Dwornikowna de Dzierżazna 1674 ZB I 74; Gertrudis Dworniczka 1713 ZB II 50; Agnes Dwornikowa de Klukowo 1719 ZB II 84. Od stp. ap. *dwornik* 'dozorca, rządca, włodarz dworski' Reczek 82, też *dwornik* 'dworak', 'rządca' SW I 594 (n. o. *Kot* zob. pod **KOT**).

DYCH: inter filiam Pauli Dycha 1769 ZC I 184; *fem.* Regina proc[reata] Dychowna 1779 ZC I 388; inter Mariannam Dychowna 1781 PC I 28; Agnete Dychowna 1791 PB I 292. Derywat wsteczny od ap. *dychać* 'dyszeć' SW I 610, n. o. *Dycha* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l.p., por. też podobną n. o. **PODYCH**.

DYCK zob. **DICK**

DYDRYCH: bapt. Mariannam Henrici Dydrych 1715 ZB II 63. Niem. n. o. *Dit(e)rich* SEM V 34 spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Dydrych*, por. wsp. nazwisko *Dydrych* SNW II 597.

DYDRYCHOWSKI: ex Martino Dydrychowski 1668 ZB I 26; Martinus Dydrychowski 1669 ZB I 39. Niem. n. o. *Dydrych* (zob.) z pol. suf. *-owski*.

DYGIER: Krystyan Dygier [Głomsk] 1781 Pl. Pol. n. o. *Dyg, Dyga* (por. ap. *dyg, dygać* Linde I 584 i wsp. nazwiska: *Dyg, Dyga* SNW II 598) z niem. suf. *-er* lub niem. n. o. związana z niem. *dick(er)* 'gruby' (por. **DICK**).

DYK zob. **DICK**

DYKMAN zob. **DICKMANN**

DYLCZYŃSKI: inter Bartholomeum Dylczyński 1729 ZC I 56. N. o. *Dylek* (zob.) z suf. *-iński*.

DYLKA zob. **DALKA**

DYNOF zob. **DYNÓW**

***DYNÓW, DENOFF, DYNOF:** inter Michaellem Denoff de Civitate Szczecin 1724 ZC I 49; Michael Denoff 1729 ZB II 187; Michael Dynof 1732 ZB II 225. Niem. n. o. *Dünn* Go 163, od niem. ap. *dünn* 'cienki, smukły' (por. pol. n. o. *Cienki* Rymut I 95, zob. też **CIENKIEL**) z pol. suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21. Niem. głoska środkowa *-ü-* najczęściej oddawana była przez najbliższe słuchowo pol. *-i-* lub *-y-*, stąd forma *Dynów*, w wariancie *Denów* (zapisanej z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Denoff*) pol. *-y-* pod wpływem półotwartej, zostało zrealizowane jako *-e-*. Możliwe też, że to dalej spolszczone nazwisko *Denhof*.

DYRMAN zob. **DÜRMAN**

DYRWALD zob. **DÜRWARD**

DYSIER: Andreas Dysier 1730 ZB II 230. Pol. hipok. od im. *Teofil* lub *Dytrych* > *Dys, Dys* (por. wsp. nazwisko *Dys, Dys* SNW II 616) z niem. suf. *-er*.

[DYSZEK]: fem. Regina Dyszkowa 1777 PC I 16. N. o. *Dych* (zob.) z suf. *-ek*, por. wsp. nazwisko *Dyszek* SNW II 615.

DYTMAN zob. **DIETMANN**

DYWEL, DYWELL zob. **DEIVEL**

DYWELEK: Wociech Dywelek [Zakrzewo] 1802 PP; *fem.* Marianna Dywelkowna Virgo 1801 AP 6711/79; Eva Dywelkowna 1803 AP 6711/144; Weronika Dywelkowna [Zakrzewo] 1804 PP. Niem. n. o. *Deivel, Dywel* (zob.) z pol. suf. *-ek*.

DYWLEWSKI: inter Joannem Dywlewski 1718 ZC I 26. Spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym niem. n. o. *Dywel* (zob.) z pol. suf. *-ewski*.

DZIAŁYŃSKI: M. Działyński 1695 Szaf 127; P. Działyński 1695 Szaf 146; Działyńscy 1696 Szaf 196; Po niegdy JWImci Panie Janie Działyńskim Woiewodzicu Kaliskim 1699 AGN 146/283; J. i A. Działyńscy 1732 Szaf 199; Alexander z Koscielca na Działyniu Działyński Kanonik Catedralny Gniezński 1733 AGN 134/106; Magnificus Generosus Dominus Działyński 1734 ZM I 113; M[os]ci Josephi in działyn et Koscielec Działyński 1735 AGN 133/31; M.Działyński 1735 Szaf 165; Pana Marcina Działyńskiego Starosty Nakielskiego [Zakrzewo] 1747 PI; Martinus Działyński Capitaneus Naclensis 1747 ZM I 163; wypłacił JWImci Panu Augustynowi Działyńskiemu Wojewodzie Kaliskiemu 1751 AGN 185/270; A. Działyński 1754 Szaf 178; Augustyn Działyński Starosta Nakielski 1760 AGN 190/13; hr. Działyński 1773 Szaf 127; Ignatius Działyński 1781 PB I 123; *fem.* JW Panią Ludowikę z Łosiów Działyńską 1699 AGN 144/283; Magdalena Działyńska 1723 ZB II 124; Magnifica Anna puella Działyńska 1723 ZM I 36; Marianna de Potulickie Działyńska Haeredissa Złotoviensis 1730 ZM I 60; Magnifica Generosa Domina de Potulickie Działyńska Hedvigis 1730 ZM I 60; Magnifica Anna z Radownickich Działyńska Palatinissa Calissiensis 1766 ZB II 325. Od n. m. *Działyń* pow. lipnowski (gniazdo szlacheckiej rodziny *Działyńskich* herbu *Ogończyk*) SG II 265 z suf. *-ski* (n. o. z *Łosiów* zob. pod **ŁOŚ**, *de Potulickie* zob. **POTULICKI**, z *Radownickich* zob. **RADOWNICKI**).

DZIARK: Anna Michaeli Dziark filia 1790 ZM III 75. Od ap. *dziarski* SW I 635, por. też pol. dial. ap. *dziarny* Sł I 190, z suf. *-ek*, stąd *Dziarek* (por. wsp. nazwisko *Dziarek* SNW II 626), która zapisana z północnopolskim zanikiem *-eruchomego* dała postać *Dziark*.

DZIECHCIAREK zob. **DZIEKCIAREK**

DZIEGIELEWSKI zob. **DZIEĞGIELEWSKI**

DZIENIKOWSKI: Rejestr Dekretow Dzienikowskiego 1711 ZS 44. Hipok. od im. *Dionizy* > *Dzienik* z suf. *-owski*, por. wsp. nazwisko *Dzienikowska* SNW II 638.

DZIEKCIAREK, DZIECHCIAREK: bapt. Stanislaus Mathiae Dziechciarek 1665 ZB I 14; *fem.* Pochowany Michał Dziekciarki [Wersk] 1773 PP; Maryanna Dziekciarka Baba uboga Zebraczka [Wiśniewka] 1804 PP. N. o. *Dziegiarz, Dziekciarz* (por. ap. *dziegiarz, dziekciarz* 'wytwórca dziegiu' SW I 640) z suf. *-ek*, zob. też **DZIEKCIARSKI**.

[**DZIEKCIARSKI**]: *fem.* Barbara Dziekciarska 1786 PC I 64. N. o. *Dziekiarz* (zob. **DZIEKCIAREK**) z suf. *-ski*.

DZIENISZEWSKI: Albertus Dzieniszewski 1707 ZB II 3; *fem.* Regina Dzieniszewska 1724 ZB II 135. Hipok. od im. *Dionizy* > *Dzienisz* Mal II 209 z suf. *-ewski*.

[**DZIEWICZEWSKI**]: *fem.* Regina Dziewiczewska alias Mysliwcowia 1734 ZM I 112. N. o. *Dziewic, Dziewicz* (por. ap. *dziewica, dziewiczyć* 'być dziewicą' SW I 651 i współczesne nazwiska *Dziewic, Dziewicz* SNW II 646) z suf. *-ewski* (n. o. *Mysliwcowia* zob. pod **MYŚLIWIEC**).

DZIĘGIELEWSKI: Franciscus Dziegielewski de Aula Auriga 1761 ZB II 281. Od n. m. *Dziegiel* pow. człuchowski, *Dziegiele* pow. kolneński SG II 293 z suf. *-ewski*, n. o. *Dziegielewski* zapisana z pominięciem nosowości.

DZIKOWSKI: inter Michaelem Dzikoski de Stawnica 1760 ZC I 187. Od n. m. *Dzikowo* pow. wałecki Pod I 80, *Dziki* pow. świecki SG II 293 z suf. *-o(w)ski*.

DZIOBA: filius Pauli Dzioba 1660 ZB I 5; Dzioba wydał owsa 1699 AGN 146/4; inter Franciscum Dzioba 1758 ZC I 142; Francisco Dzioba 1763 ZC I 163; Franciszka Dzioby chałupa 1771 Der 364; Paulus Dzioba 1782 ZB IV 4; Simoni Dzioba Semicolono 1783 ZB IV 12; Jacobus Dzioba famulus in Oppido Złotowo 1783 ZC I 241; Paulo Dzioba 1792 PC I 106; Michael Dzioba Hortulano 1793 PB I 300; Antoni Dzioba [Wersk] 1795 PP; Franciszek Dzioba [Wersk] 1798 PI; Michael Dzioba 1800 AP 6711/50; Josephus Dzioba 1818 ZC II 54; Andreas Dzioba 1820 ZM II 320; Christophorus Dzioba famulus 1826 ZM III 234; *fem.* Marianna Dziobina de Stawnica 1814 ZB V 5; Marianna Dziobowa 1848 ZC III 178. Od ap. *dzioba* 'znak po ospie' lub 'pypeć – choroba kur' SW I 657.

DZIOBEK: Francisca Patris Francisci Dziobek 1769 ZM I 234. N. o. *Dzioba* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *dziobek* 'dziób', 'wyrostek w postaci dziobka u mlona w żarnach' SW I 657, *dzióbek* 'buziak, twarzyczka', przenośnie 'całus', 'nosek naczynia, np. dzbanka' SW I 658, por. wsp. nazwisko *Dziobek* SNW II 654.

DZIOBIŃSKI: Anton Dziobinski 1828 AP 75/14. N. o. *Dzioba* (zob.) z suf. *-iński*.

[**DZIONEK**]: *fem.* Dzionkownie Zofiey tyńf dziesięć 1711 ZS 37. Hipok. od im. *Dionizy* Mal II 209 lub od ap. *dzionek* 'dzień' SW I 657, por. wsp. nazwisko *Dzionek* SNW II 655 i n. o. **DZIONKOWSKI**.

DZIONKOWSKI: Z Placu Dzionkowskiego Successorowie 1711 ZS 38; Dzionkowskiemu maia być winni 1711 ZS 38. N. o. *Dzionek* (zob.) z suf. *-owski*.

DZIUBAŁA, DZIUBAŁA: Chałupa Adama Dziubały [Zakrzewo] 1737 AGN 134/248; Jakub Dziubała [Zakrzewo] 1748 PI; Bartholomeus Dziubała 1781 PB I 115; Bartholomeus Dziubala 1784 PB I 175; *fem.* Marianna Dziubalanka 1778 PB I 83; Catharina Dziubalanka 1802 AP 6711/112. Od ap. *dziubać, dziobać* z suf. *-ała* // *-ala* Gal 74.

DZIURLIŃSKI: Christophorus Dziurlinski Comendarius Radawnicensis 1712 ZB II 15. N. o. *Dziurla* (a to ap. *dziurla, dzierlatka* 'skowronek – Alanda capitata' Linde 618, Gal 75) z suf. *-iński*.

DZIWEL zob. **DEIVEL**

DŻWIGAŁA: bapt. Joannem Joannis Dzwigała 1749 ZB II 156. Od ap. *dźwigać* SW I 667 z suf. *-ała*.

E

EBERK: bapt. infantem Mariannam Jacobi Eberk 1717 ZB II 74. Od niem. n. o. *Ebert* Go 165 z opozycją ekwipolentną *t:k* (por. Breza JP LVII 185-192 i n. o. *Ebertowski* Gór 61), albo też od niem. n. o. *Berg* Go 110 (spolszczonej na

Berk) w której początkowe *e-* jest łac. przyimkiem: *é Berg* 'z Bergów', por. Breza AS 63, n. o. *Berg* od niem. ap. *Berg* 'góra', por. też pol. n. o. **GÓRA**.

EHAL: bap. Infantem Jacobi Ehal 1709 ZB II 24. Od niem. n. o. *Hal* (zob.), gdzie początkowe *e-* jest łac. przyimkiem: *é Hal* 'z Halów' (zob. **HAL**), por. Breza AS 63 oraz n. o. **EBERK**.

EICHHOLZ: Fridrich Eichholz 1819 AP 28/98. Niem. n. o. *Eichholz*, a to od niem. ap. *Eichholz* 'drzewo dębowe' lub od niem. n. m. *Eichholz*, pol. *Wichulec* w Ziemi Chełmińskiej. Zob. też n. o. **EICHLOFF**.

EICHLOFF: zgoda między Chrystianem Eichloffem zmarłego Złotnika oycem po synie Eichloffie Złotniku 1711 ZS 34. Niem. n. o. *Eichel* Go 168, por. śrwniem. ap. *eichel* 'żołądź' i śrwniem. *eich, eiche* 'dąb' SEM V 38. Niem. n. o. *Eichel* z pol. suf. *-ów*, zgerm. fonetycznie i graficznie na *-off*, dała postać *Eichłów: Eichloff*, por. Breza ZNUG XIII 16-21.

***EISENBRENNEN, ASIEBRENNEN, IZBRENER**: inter Samuelem Asiebrenen 1759 ZC I 145; dało się Marcinowi Izbrenerowi 1797 PI. Jest to zapewne niem. n. o. *Eisenbrenner*, wywodząca się od niem. ap. *Eisen* 'żelazo' i niem. ap. *brennen* 'palić się, płonąć', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Asiebrenen* oraz *Izbrener*.

EJLIK zob. **ELIK**

[**EJNAK**]: *fem.* Dorothea proc[reata] Eynakowna 1779 ZB II 571. Niem. n. o. *Ein*, od niem. ap. *ein* 'jeden' z pol. suf. *-ak*, por. pol. nazwisko *Jedynak* i wsp. nazwiska: *Ejnak, Ejnik* SNW III 15.

EJNIK zob. **JANIK**

EKIEL: Andreas Ekiel 1760 ZB II 269; Franciscus Ekiel Custos Sylvarum 1792 ZC I 256. Hipok. od im. *Jakub* > *Jekiel* Mal II 241 zapisany z pominięciem nagłosowego *j-* lub IV od niem. n. o. opartej na bazie *-eke-*, od śrwniem. *ecke* 'ostrze broni, grot', por. n. o. *Hekiel* SEM V 39-40 i wsp. nazwiska: *Jekiel* SNW IV 338, *Ekiel* SNW III 17.

[**EKWIŃSKI**]: *fem.* Catharina Ekwińska 1771 PB I 47. Hipok. od im. *Jakub* Mal II 239 > *Jakwa, Jekwa* z pominięciem nagłosowego *j-* i suf. *-iński*, por. wsp. nazwisko *Ekwiński* SNW III 18.

***ELIK, EJLIK, JELIK**: ex Petro Jelik 1670 ZB I 44; inter Fridericum Eylik 1751 ZC I 126; Laurentio Jelik 1780 ZB II 597; *fem.* Eva procreata Jelikowna 1778 ZC I 362. Hipok. od im. *Eliau* lub *Elias* Mal II 211 > *Elik* (por. też wsp. nazwisko *Elikowski* SNW III 20), z dyftongiczną wymową *e-*: *Ejlik*, z prejotacją: *Jelik*.

***ELIN(E)K, HELIN(E)K, HELING, JELIN(E)K**: inter Christianum Jelink 1769 ZC I 186; odebrałem od Friderika Helinka arendę [Zakrzewo] 1792 PI; od Helinga odebrało się arendę [Wersk] 1797 PP. Hipok. od im. *Eliau* Mal II 211 > *Elinek*. N. o. *Elinek* z przydechowym *h-* dała postać: *Helinek*, a z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Helink*. Pomieszanie pod wpływem języka niemieckiego wygłosowej bezdźwięcznej *-k* z dźwięczną *-g* dało wariant *Heling*, form *Jelink* z prejotacją (por. **ELIK** : **JELIK**) i północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego.

ELKA: Christianus Elka 1764 ZB II 317; inter Martinum Elka Opilionem de Villa Dobrzyniewo 1768 ZC I 182; Michaeli Elka Civi hujus Civitatis 1775 ZB II 425. Hipok. od im. *Elżbieta* Mal II 359 lub niem. n. o. *Elke* Go 85, od srwniem. *elch, elche* 'łoś' SEM V 40, z polszczyjącym *-a*, które zastąpiło niem. *-e*.

ELRIK: Georgius Elrik 1741 ZB II 48. Od niem. im. *Eric*, spolszczonego na *Erik* i z wtórnym *-l-*, por. wsp. nazwiska: *Elrich, Elrych* i *Elryk* SNW III 22.

[**ENEMER**]: *fem.* Anna Dorothea Enemerowa Civissa Złotoviens[is] 1777 ZB II 563. Od wyr. przyimkowego *é Nemer* 'z Niemierów', pol. n. o. *Niemier* pod wpływem jęz. niem. została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Nemer*, por. Breza AS 57-69.

ENGEL zob. **ANGEL**

ENIK zob. **JANIK**

ERTMANN: Paulus Ertmann 1751 ZC I 126. Niem. n. o. *Erdman* (notowana wsp. na Krajnie Brzeź 211) od im. *Erdmann* Go 174 składającego się z dwóch członów: *Erde* 'ziemia' i *Mann* 'mężczyzna'. Odłam ewangelików niemieckich zwanych pietystami tłumaczył biblijne imię *Adam* (pochodzące od hebr. *adamah* 'ziemia') jako *Erdmann* 'człowiek z ziemi' Breza NP I 125. N. o. *Erdmann* została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Ertmann*.

ERTENBERG: inter Danielem Ertenberg de Civitate Balembork 1736 ZC I 76. Od niem. n. m. *Ertenberg*, być może chodzi u o *Hartenberg* w Harzu,

Nadrenii, Bawarii Zoder I 672.

ESLER: Christophorus Esler 1744 ZB II 102. Od niem. ap. *Esel* 'osioł'.

EVOLT zob. **EWALD**

EWALD, EVOLT: Jacobo Evolt z Debrzna 1784 PB I 171; Joannes Ewald Custos Sylva. 1842 ZB V 479. Od niem. im. *Ewald* spolszczonego fonetycznie na *Ewald* i *Evolt*.

EWERC: bapt. Dorotheam Joannis Ewerc 1732 ZB II 224; *fem.* inter Mariannam Ewerc de Amersztyn 1723 ZC I 38. Niem. n. o. pochodząca od niem. ap. *Eber* (zob. **EBERK**), z przejściem *b > w*, por. *Eber* // *Ewer* SEM V 38, por. n. o. *Everz* Go 165. Niem. n. o. *Everz* została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Ewerc*.

EWERT: Jacobus Ewert 1727 ZB II 166; *fem.* Marianna Ewertin 1774 ZB I 18. Niem hipok. od niem. im. złożonego *Eberhard* // *Ewerhard* SEM V 38, por. też n. o. *Ewert* Go 164. N. o. *Ewertin* z niem. suf. *fem. -in*.

F

FABER: Martinus faber 1653 Fon 304; bapt. Michael Joannis Fabri 1660 ZB I 5; Regina Fabri uxor de Villa Stawnica 1665 ZB I 16. Od łac. ap. *faber* 'rzemieślnik, rękodzielnik, kowal', por. wsp. nazwisko *Faber* SNW III 41.

FABROWICZ: Marcus Fabrowicz 1753 Fon 303. Od łac. n. o. *Faber* (zob.) z pol. suf. *-owicz*.

[**FALBIERZ**]: *fem.* Catharina Szulcowa vulgo Falbierka 1727 ZB II 170. Od ap. *falbierz* 'ten, który uszlachetniał tkaniny domowego wyrobu, farbował, czyścił' SK I 174, por. też stp. ap. *farbierz* 'farbiarz płótna, folusznik' Reczek 93, zob. też n. o. **FARBIARZ** (n. o. *Szulcowa* zob. pod **SCHULZ**).

FALIK: Izrael Falik 1798 AP 31/4. Hipok. od im. *Chwalimir*, *Chwalisław* Mal I 66, por. wsp. nazwisko *Falik* SNW III 53, zob. też **CHWAŁKA**, **FALK**.

FALK: inter Benedictum Falk 1715 ZC I 19; inter Joannem Gotlieb Falk 1745 ZC I 109; Infans Famati Falk 1751 ZM I 167; filia Joannis Falk Civis Złotoviensis 1775 ZM I 269; Theophilus Falk Pannifex Civis Złotoviensis 1787

ZM II 70; Joanni Boguslao Falk 1779 ZB II 571; Johan Falk 1801 AP 31/19; *fem.* Anna Falkowa de Civitate Złotowo 1740 ZM I 161; Juliana Falkowna 1838 ZB V 433; Marianna Falk 1844 ZB V 497; Rosalia Falk vidua 1846 ZM III 459. Hipok. od stp. im. typu *Chwalimir, Chwalisław* > *Chwalek* (zob. **CHWAŁKA**), *Falek*, z północnopolskim zanikiem -e- ruchomego: *Falk*, pisane też jako *Falk*, zob. też **FALIK**.

FANDRICH, zob. **WĘDRYCH**

FANDRYCH zob. **WĘDRYCH**

FANK zob. **WANEK**

FANKOWSKI zob. **WANKOWSKI**

FANKE: Andreas Fanke in Blankwitt 1836 AP 76/51. Pol. n. o. *Wanek* (zob.) zgermanizowana pod względem morfologicznym (poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na niem. *-ke*) i fonetyczno-graficznym (pomieszczenie dźwięcznej nagłosowej *w-* z bezdźwięczną *f-*) na *Fanke*.

FANROK: Martinus Patris Petri Fanrok 1768 ZM I 232; Petro Fanrok 1770 ZC I 184. Od niem. wyrażenia *van Rock* 'z Roków', por. Breza AS 57-69, albo jest to niem. n. o. *Feinrock* od ap. *fein* i *Rock* 'piękny surdut', spolszczona fonetycznie i graficznie na *Fanrok*.

FARBIARZ: Fridericus Szulc alias Farbiarz 1729 ZB II 187. Od ap. *farbiarz* SW I 721, por. wsp. nazwisko *Farbiarz* SNW III 60, zob. też **FALBIERZ** (n. o. *Szulc* zob. pod **SCHULZ**).

FASKA: Joannes Faska 1767 ZM I 227. Od ap. *faska* 'beczułka' Sł I 221, *fasa* 'rodzaj beczki, kadzi', *faska* 'dem. od fasa' Bańkowski 361, kraj. *fasa* 'duża blaszana beczka, zwykle położona na wozie' SK I 175, por. też wsp. nazwisko *Faska* SNW III 64.

FAUERMAN: Josepho Fauerman 1780 PB I 98. Niem. n. o. *Fauerman*, por. n. o. *Feuer* Go 183, od niem. ap. *Feuer* 'ogień' i *Mann* 'mężczyzna'.

FĄS zob. **WĄS**

[**FĄSEK**]: *fem.* Regina proc[reata] Fąskowna 1794 ZM III 84. Od n. o. *Fąs* (zob.) z suf. *-ek*.

FEDEK: Josephus Fedek Scholirega 1839 ZB V 459; Josephus Fedek Scholirega de Blankwitt 1841 ZB III 420; *fem.* Justina nata Fedek 1845 ZB V 517. Jest to zapewne spolszczona na *Fedek* niem. n. o. *Feddeck* lub *Feddek*, które to n. o. E. Breza NP I 422-423 wywodzi od niem. *Weddeck(e)* 'zakątek lasu', gdzie pod wpływem gwar dniem. nagłosowe *w-* wymawiane było jako *f-*, por. też wsp. nazwisko *Fedek* SNW III 70.

FELT: Friderico Felt 1740 ZC I 96. Od spolszczonego pod względem fonetyczno-graficznym niem. ap. *Feld* 'pole' lub od niem. n. m. *Felde* na wieś *Nadole* w pow. chełmińskim Breza Przyd 69.

FENSKA zob. **WIĘCKA**

FENSKE zob. **FENZKE**

FENZKE, FENTZKE, FENSKE: Johann Fenske 1797 AP 28/31; Christophoro Fenske Opilione 1806 AP 6711/229; Jan Fenske [Łąkie] 1814 PI; Joannes Fenzke 1815 ZB V 33; Joannes Fentzke 1815 ZB V 33; Jacob Fenske 1819 AP 28/87. Pol. n. o. *Więcek* (zob.) zgermanizowana morfologicznie poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke* oraz fonetycznie i graficznie, co widać w pomieszeniu dźwięcznej nagłosowej *w-* z bezdźwięczną *f-*, rozłożeniu nosówki i oddaniu pol. *-c-* przez niem. *-z-* i *-tz-*.

FENSKI: Friedrich Fenski 1828 AP 75/4. Zgerm. na *Fenska* (zob.) pol. n. o. *Więcek* (zob.) z pol. suf. *-ski*, n. o. *Fenski* notowana też wsp. na Krajnie Brzeź 211 i w SNW III 85.

FENTZKE zob. **FENZKE**

FERGIN zob. **WARGIN**

FERIEN: Joannes Ferien 1777 ZB II 553. Niem. n. o. oparta śrwniem. na bazie *ver, vere* 'przewoźnik', por. n. o. *Fer* SEM V 48, zob. też **FERMAN**.

FERMAN: Friderico Ferman 1777 ZB II 563. Niem. n. o. oparta na bazie *ver, vere* (zob. **FERIEN**) i niem. ap. *Mann* 'mężczyzna' SEM V 48, stąd n. o. *Fermann*, spolszczona fonetycznie i graficznie na *Ferman*.

FERRIFABER: Joannes Ferrifaber 1714 ZM I 15. Łac. ap. *faber ferrarius* > *ferrifaber* 'kował', por. wsp. nazwisko *Ferrarius* SNW III 90 i pol. n. o. **KOWAL**.

[FERSZT]: *fem.* inter Gertrudam Fersztowa 1721 ZC I 32. Od niem. ap. *Fürst* 'książę', por. wsp. nazwisko *Ferszt* SNW III 90 i podobną znaczeniowo n. o. **DUX**.

FIAŁOWICZ: inter Andream Fiałowicz 1736 ZC I 76. N. o. *Fijał* (por. n. o. *Fijałowa* SSNO II 40 i stp. ap. *fioty* Br 122, *fijałka* Sł I 229, gw. *fijałka* SGP II 15 'fiołek – roślina *Viola odorata*') z suf. *-owicz*, por. też wsp. nazwiska *Fiałowicz* SNW III 94, *Fijałowicz* SNW III 107.

FIBELKORN: Fibelkornowi tyńf czterdzieści y pięć 1711 ZS 11; Michał Fibelkorn 1711 ZS 34; Fridericus Infans Godefridi Fibelkorn 1724 ZM I 39; Erdman Fibelkorn 1790 AP 36/7; Ertmann Fibelkorn 1797 AP 28/31. Niem. n. o. *Fiebelkorn*, od niem. ap. *Fibel* 'elementarz' i *Korn* 'zboże', n. o. *Fibelkorn* spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym.

FIBLOK: Martinus Fiblok 1774 ZB II 412. Niem. ap. *Fibel* (zob. **FIBELKORN**) z pol. suf. *-ok* lub od gw. ap. *fibelok*, też *fiblok* 'nauczyciel' Siat PFil.

FIDUR: Maryanna corka Wociecha Fidura [Głomsk] 1773 PP; Michael Fidur 1785 PB I 191. Od ap. *fidur* 'oprawca psów, hycel' też 'człowiek skory do bójki' SW I 736, zob. też **FIDUREK**, **FIDURSKI**.

FIDUREK: Michał Fidurek [Głomsk] 1748 PI; *fem.* Theresia proc[reata] Fidurkowna 1782 ZB III 8; Marianna Fidurkowna 1787 PB I 240; Marianna Fidurczanka 1779 PB I 87. N. o. *Fidur* (zob.) z suf. *-ek*.

FIDURSKI: Martino Fidurski alias Szukay 1727 ZC I 49. Od n. o. *Fidur* (zob.) z suf. *-ski* (n. o. *Szukay* zob. pod **SZUKAJ**).

FIEDLER, FIDLER: bapt. Mariannam Christiani Fidler 1758 ZB II 248; inter Christianum Fidler 1759 ZC I 140; Elisabetha Christiani Fidler 1766 ZM I 221; Michael Fiedler 1805 AP 28/88; Jakub Fiedler [Osówka] 1814 PI; *fem.* Z Placu Fidlerki Succetrix 1711 ZS 31; Fidlerka młoda sprzedała rolę 1711 [tamże]; Rejestr Dekretow Fidlerki 1711 ZS 44; Eva Fidlerowna 1791 PB I 284. Od niem. ap. *Fiedler* 'skrzypek' spolszczonego pod względem fonetyczno-graficznym na *Fidler*.

FIFELSKI: Andreas Fifelski 1774 PB I 20. N. o. *Fifel* z suf. *-ski*. N. o. *Fifel* można wywieść od ap. *fif* 'przebiegłość, sztuczka, figiel' SW I 737 z suf. *-el* Gal 77, por. też gw. ap. *fifak* 'człowiek sprytny, dowcipny' SGP II 15, SW I 737 oraz n. o. *Fifer* SSNO II 40.

FIGULUS: Jacobus Figulus 1708 ZB I 17; Franciscus Figulus 1740 ZM I 161; Maryanna puella Figuli 1723 ZM I 36. Od łac. ap. *figulus* 'garncarz'.

FILAJEWICZ: Andreas Filaiewicz 1741 ZB II 41; Andreas Filaiewicz 1746 ZM I 99; *fem.* inter Evam Filaiewiczka 1746 ZC I 112. Hipok. od im. *Filip* lub *Teofil* > *Filaj* (tak jak *Kubaj* od *Jakub* Mal II 242) z suf. *-ewicz*.

FILBARZ: Georgius Filbarz 1733 ZM I 108. Od niejasnej podstawy z suf. *-arz*, może chodzi tu o n. o. *Wielbiarz* < ap. *wielbić* zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Filbarz*; z pomieszaniem nagłosowej głoski dźwięcznej z bezdźwięczną i odczytaniem połączenia *-ie-* z niemiecka, jako *-i-*.

FILBERK: Adami Filberk filia Marianna 1792 ZM III 81. Od niem. hipotet. lub autentycznej n. topograficznej *Vielberg*, spolszczonej na *Filberk*, strukturalnie od niem. ap. *viel* 'wiele' i *Berg* 'góra', lub może od n. m. *Wielbark* pod Olsztynem i Malborkiem, dawniej *Wil(d)enberg*.

FINEK zob. **WIN(E)K**

FISIER zob. **FISCHER**

FISCHER, FISIER, FISZER, FYSCHER: Martinus Fyscher 1741 ZB II 50; Christophorus Fischer 1768 ZB II 347; Joannes Christophori Fisier 1772 ZM I 252; inter Christophorum Fisier Civem Złotowiensem 1775 ZC I 214; Christophoro Fiszer Ferifabro Civi Złotoviensi 1781 ZM II 13; Christorus Fisier Civis Złotovien[sis] 1784 ZM II 62; Christophoro Fiszer Civi Złotoviensi 1781 ZB III 4; *fem.* Elisabetha Fischerowa vulgo Stara Kotlarka Civissa 1749 ZM I 393; Dorothea Fischerowa 1766 ZM I 221; Henrietta Fischer 1834 ZB III 387. Niem. n. o. *Fischer*, od niem. ap. *Fischer* 'rybak', spolszczonego pod względem fonetyczno-graficznym na *Fisier* i *Fiszer* (n. o. *Stara Kotlarka* zob. pod **KO-TLARZ**).

FISZER zob. **FISCHER**

FLEMINCK: Michael Fleminck 1797 AP 36/70. Niem. n. o. *Flemming* Go 185, od etnonimu *Vlame* 'Flamandczyk', odczytana fonetycznie jako *Flemink* i zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Fleminck*.

FLISZEWSKI: inter Jacobum Fliszewski 1734 ZC I 70; bapt. Jacobum Jacobi Fliszewski 1750 ZB II 169; et Jacobo Fliszewski 1752 ZC I 30; bapt. Mariannam Jacobi Fliszewski 1755 ZB II 228; Anna Jacobi Fliszewski 1769 ZM

I 202. N. o. *Flisz*, *Filisz* SSNO II 44 (a to hipok. od im. *Filip* Mal II 216) lub od n. o. *Flis* (od ap. *flis* 'człowiek zajmujący się splawianiem drzewa') SEM I 68 suf. *-ewski*.

[**FLOREK**]: *fem.* Hedvigis proc[reata] Florkowa 1775 ZB II 428; Hedvigis proc. Florkowna 1782 ZM II 26. Hipok. od im. *Florian* Mal II 217.

FLORKOWSKI: bapt. Barbaram Stanisłai Florkowski 1728 ZB II 180; Stanislaus Florkoski Civis Złotoviensis 1730 ZB II 213; inter Michaellem Florkoski 1763 ZC I 161; *fem.* Maryanna Florkowska 1707 ZB II 3. N. o. *Florek* (zob.) z suf. *-owski*, forma *Florkoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

FOCH zob. **WOCH**

FOCZKA: Christiano Foczka 1740 ZC I 94; *fem.* Constantia Foczkowa 1720 ZM I 27. Od n. o. *Foka* (zob. też **FOKKE**) z suf. *-ka*.

[**FOCKKE**]: *fem.* Marianna proc[reata] Fockke 1819 ZM II 310. Pol. n. o. *Foka* (zob. **FOCZKA**) zgermanizowana fonetycznie, graficznie i morfologicznie (poprzez substytucję pol. *-a* przez niem. *-e*) na *Fockke*.

[**FOGEL**]: *fem.* Anna Marianna proc[reata] Fogelin 1797 ZB IV 95. Niem. n. o. *Fogel*, od stwniem. ap. *fogal*, śrwniem. *vogel* 'ptak' SEM V 274, por. pol. n. o. **PTAK**. N. o. *Fogelin* z niem. suf. *fem. -in*.

FOLKMAN zob. **FOLKMANN**

FOLKMANN, FOLKMAN: Petrus Folkman Kanonier de Łąkie 1786 PB I 200; Petrus Folkmann Semicolonus de Łąkie 1791 PB I 289; Piotr Folkmann [Łąkie] 1814 PI. Niem. n. o. *Folkmann*, od niem. ap. *Volk* 'lud' i *Mann* 'mężczyzna', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Folkman*.

FOLUSZNIK: bapt. Michaellem Parentum Martini Folusznic et Elisabetha 1722 ZB II 117; bapt. Petrum Christophori Wichman Folusznic dicti 1726 ZB II 166; Infans Laboriosi Folusznic 1754 ZM I 177. Od ap. *folusznic* 'ten, kto foluje sukno, piłśniarz' SW I 757, zob. też **FULLER** (n. o. *Wichman* zob. pod **WICHMAN**).

FORIACIK: ex Petro Foryacik 1667 ZB I 23. N. o. *Furiat* (zob.) z suf. *-ik*, stąd n. o. *Furiacik*, a z obniżeniem artykulacyjnym *u* : *o* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*: *Foriat*.

FORMAN zob. **FURMAN**

FORNAL: bapt. Joannem Joannis Fornal 1719 ZB II 86; Joannes Fornal 1723 ZC I 37; bapt. Catharinam Laurenty Fornal 1726 ZB II 163; Balthasar Fornal 1740 ZB II 29; Martino Fornal 1780 PB I 107; *fem.* Lab. Victoria proc. Fornalka 1802 AP 6711/108. Od ap. *fornal* SW I 764, por. nazwiska: *Fornal*, *Fornala*, *Fornalak* Rymut NP I 199.

FORTAL: bapt. Mariannam Joannis Fortal 1722 ZB II 115. N. o. *Forta*, *Furta* (por. ap. *forta*, *furta* 'drzwiczki do domu' Linde I 667 i n. o. *Fortalka* Gal 77, nazwiska: *Forta*, *Fortak*, *Fortalski* Rymut NP I 208), tu zapewne w znaczeniu 'ten, który pilnuje furty' z suf. *-al* lub niem. n. o. *Forthall* (a to od niem. n. geogr. *Forthall* 'przednia dolina') spolszczonej pod względem fonetyczno-graficznym na *Fortal*.

FOSKOWSKI: Thomas Foskowski 1731 ZM I 64. N. o. *Fosek* (a to od dniem. ap. *Voss* 'lis') z pol. suf. *-owski*.

FRAJTER: Paulus Frayter 1733 ZM I 109. Od niem. ap. *Freiter* 'szeregowiec, żołnierz', por. wsp. pol. nazwisko *Frajter* SNW III 161.

FRANCDORF, FRANCDORFF zob. **FRANZDORF**

FRAN(E)K: Ignatius Frank Arendatorius Villae Gulcz 1775 ZB II 433; inter Ignatium Franek 1775 ZC I 214. Hipok. od im. *Franciszek* > *Franek* Mal II 219, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Frank*.

FRANKEL: Jacob Frankel 1828 AP 75/7. N. o. *Fran(e)k* (zob.) z suf. *-el*, por. wsp. nazwisko *Frankel* SNW III 166.

FRANZDORF, FRANCDORF, FRANCDORFF, FRANZDORFF: Johan Franzdorf 1805 AP 46/77; Piekarz Jan Francdorff 1805 AP 36/103; przed domem Francdorfa 1805 AP 36/104; Joannes Franzdorff 1821 ZB III 210. Niem. n. o. *Franzdorf* // *Franzdorff* od niem. n. m. *Franzdorf* na wieś *Witanowo* pow. Miastko Ort 226, spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Francdorf*, a następnie zgermanizowana na *Francdorff*.

[**FRĄCEK**]: *fem.* Zophia Frąckowa 1717 ZB II 69. Hipok. od im. *Franciszek* Mal II 219, por. wsp. nazwisko *Frącek* SNW III 170.

FRĄCKOWICZ: Valentinus Frąckowicz 1747 ZB II 132. Od n. o. *Frącek*

(zob.) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwisko *Frąckiewicz* SNW III 170.

FREC zob. **FRIETSCH(E), FRIETZ(E)**

FREITAG: George Freitag 1799 AP 36/87. Niem. n. o. *Freitag*, od niem. ap. *Freitag* 'piątek', zob. też **FRIDACH** i por. pol. n. o. **PIĄTEK**.

FREJER: Antonius Freyer 1825 ZB V 262. Niem. n. o. *Frei(h)er* Go 189, od niem. ap. *frei* 'wolny', por. pol. n. o. *Wolny* SSNO IV 192-193 i wsp. nazwisko *Frej* SNW III 174.

FREJTUCH: Michael Freytuch 1769 ZB II 306. Możliwe, że od ap. *flejtuch* 'czop, pęczek, zatyczka, zwitek ze skubanki do opatrunku służący', 'knot do przeczyszczenia w środku wąskiego otworu, np. cybucha', 'człowiek nieporządny, niechluj, brudas' SW I 753, por. też wsp. nazwisko *Flejtuch* SNW III 131.

FRELICH zob. **FRÖLICH**

FREISTEIN, FREISZTEIN: Freiszteinowi na kartę 1711 ZS 6; Freinsteinowi Sukiennikowi tyńf I 1711 ZS 11. Od autent. lub hipotet. niem. n. topograficznej *Freistein*, strukturalnie od niem. ap. *frei* 'wolny' i *Stein* 'kamień'. N. o. *Freisztein* spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym.

FREISZTEIN zob. **FREINSTEIN**

FREITELFELD: Lewin Freitelfeld 1836 AP 76/54. Od autentycznej lub hipotet. niem. n. topograficznej *Freiterfeld*, z asymilacją do *-l-*, strukturalnie od niem. ap. *Freiter* 'żołnierz' i *Feld* 'pole'.

[**FRET**]: *fem.* Marianna Fretowa de Kraienka 1726 ZB II 155. Hipok. od im. *Fryderyk* > *Fred* Mal II 220, z ubezdźwięcznieniem wygłosowego *-d*: *Fret*.

FRIC zob. **FRIETSCH(E), FRIETZ(E)**

FRIDACH: bapt. Christophorum Samuelis Fridach 1753 ZB II 217. Dniem. *Vridach, Fridag* 'piątek' = gnim. *Freitag*, por. też niem. n. o. **FREITAG** i zob. również pol. n. o. **PIĄTEK**.

FRIEDLANDER: Salamon Friedlander 1828 AP 75/2. Niem. n. o. *Friedlander*, od niem. ap. *Friedlander* 'mieszkaniec Friedlandu', a to od niem. n. m. *Friedland* na polskie miasteczko *Debrzno* w pow. złotowskim Ort 187.

FRIEDRICHOWICZ zob. **FRYDRYCHOWICZ**

FRIEDRICHOWITZ zob. **FRYDRYCHOWICZ**

FRIEDRYCHOWICZ zob. **FRYDRYCHOWICZ**

FRIDRICHOWITZ zob. **FRYDRYCHOWICZ**

FRIDRIKOSKI zob. **FRYDRYKOWSKI**

***FRIETSCH(E), FRIETZ(E), FREC, FRIC, FRITZ, FRYC, WRECZ, WRYCZ**: bapt. Jacobum Joannis Wrycz 1719 ZB II 85; Adalbertus Wrec 1741 ZB II 38; inter Joannem Frec 1743 ZC I 105; Mathias Fryc 1768 ZB II 349; Johan Fryc 1774 PB I 10; Joanne Fric 1783 ZB IV 10; Andreas Fryc 1787 PB I 226; Joannes Frec 1789 ZM III 71; Andreas Frec 1813 ZM III 202; Carolus Fryc 1836 ZB V 404; *fem.* Eva proc[reata] Frycewna 1783 ZB IV 10; Maryanna Fricowna 1792 PB I 296; Dorothea Fritz 1822 ZB V 167. Niem. hipok. od im. *Friedrich* > *Frietsch(e)* lub *Frietz(e)* Go 190. N. o. *Frietz(e)* została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Fric* i *Fryc* (niemiecki grafem *-tz* został oddany przez polskie *-c*, zaś *-i-*, podczas przejmowania nazwy do polskiego systemu nazewniczego, uległo obniżeniu do *-y-*). Wariant *Fryc* : *Frec* powstał wskutek rozwoju $r + y > re$. Forma *Wrycz* to spolonizowane pod względem fonetyczno-graficznym hipok. *Frietsch(e)*, por. Breza Przyd 72, zaś nagłosowe *w-* pojawiło się tu wskutek pomieszania bezdźwięcznej *f-* z dźwięczną *w-*. Z kolei obniżenie artykulacyjne *y:i:e* w sąsiedztwie półotwartej *-r-* wpłynęło na powstanie wariantu *Wrecz*, możliwe również, że n. o. *Wrecz* to zapis n. o. *Wręcz*, która jest derywatem wstecznym od czasownika *wręczać* lub *wręczyć* Breza Przyd 235. Zob. też **FRYCA**.

FRIMARK zob. **FRYMARK**

FRISK zob. **FRYZEK**

FRISKIE: Joannis Friskie 1731 ZM I 101. Pol. n. o. *Fryzek* (zob.) zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym i morfologicznym (poprzez zastąpienie pol. suf. *-ek* niem. *-ke*) na *Friske*, która nazwa została zapisana z miękką wymową jako *Friskie*, zob. też **FRYSIER**, **FRISZKA**.

FRISZKA zob. **FRYSZKA**

FRITZ zob. **FRIETSCH(E)**

FROMBORG: Moses Fromborg 1828 AP 75/5. Od n. m. *Frombork* zapisanej jako *Fromborg*.

FRÖLICH, FRELICH: Godefridus Frelich 1723 ZB II 127; *fem.* Rosalia Frölich 1829 PC II 114. Niem. n. o. *Fröhlich, Frelich*, od niem. ap. *fröhlich* 'wesoly, radosny' Go 192, SEM V 58.

FRYC zob. **FRIETSCH(E), FRIETZ(E)**

FRYCA: et Andreae Fryca 1773 ZC I 201; Mathias Fryca Opilio de Villa Wąsosz 1774 ZB II 416. Niem. n. o. *Frietsch(e), Friez(e)* (zob.), która została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym i morfologicznym (zastąpienie niemieckiego *-e* przez polskie *-a*). Współcześnie na Krajnie notowane jest nazwisko *Fryca* i *Frytza* Brzeź 211.

FRYCEWSKI: Joannes Frycewski Vicarius Zakrzewiensis 1812 PC I 261; Joannes Frycewski Vicarius Złotoviensis 1814 ZB V 11. Spolszczona niem. n. o. *Fryc* (zob. **FRIETSCH(E)**) z pol. suf. *-ewski*.

FRYDA: inter Joannem Fryda 1747 ZC I 116; Paulus Fryda 1781 ZC I 235. Hipok. od im. *Fryderyk, Frydrych* Mal II 220 > *Fryda*, tak jak *Eda* < *Edward, Jaca* < *Jacek*, albo derywat fleksyjny od n. o. *Fryd* (por. **FRET**): *Jan, syn Fryda* > *Jan Fryda*, por. współczesne nazwiska: *Fryd, Fryda* SNW III 190.

FRYDRYCHOWICZ, FRIDRICHOWICZ, FRIDRICHOWITZ, FRIEDRICHOWICZ, FRIEDRICHOWITZ, FRIEDRYCHOWICZ, FRYDRICHOWICZ: inter Martinum Frydrychowicz 1748 ZC I 117; Simoni Frydrychowicz Civi Złotoviens[i] et Braxatori 1781 ZM II 20; Simon Frydrychowicz Civis Złotoniensis ZC I 241; Simon Frydrychowicz Civis et Braxator Złotoviensis 1783 ZB IV 12; Anna Frydrychowicza filia 1790 ZB III 40; Simon Fridrichowitz 1801 AP 31/23; Simon Frydrychowicz 1802 ZC II 6; Rochus Frydrychowicz 1809 ZC II 18; Rocho Friedrichowicz filius 1819 ZM II 314; Roch Fridrichowicz 1835 AP 28/109; Joannes Friedrychowicz carpentarius 1836 ZC II 38; Michał Frydrychowicz 1839 ZC II 104; Johann Friedrichowitz 1840 AP 76/55; *fem.* Regina Frydrichowiczowa 1751 ZM I 170. N. o. *Frydrych* Mal II 219 z suf. *-owicz*. W późniejszych zapisach widoczny jest wpływ jęz. niemieckiego przejawiający się w warstwie fonetyczno-graficznej: pol. wygłosowe *-cz* oddano za pomocą niem. dwuznaku *-tz* w n. o. *Friedrichowitz, Fridrichowitz*, zgermanizowano też pierwszy człon n. o. *Frydrychowicz*, stąd różne warianty fonetyczno-graficzne: *Friedrichowicz, Friedrychowicz, Fridrichowitz*,

Frydrichowicz. Współcześnie na Krajnie notowane jest nazwisko *Frydrychowicz* Brzeź 211.

FRYDRYKOWSKI, FRIDRIKOSKI: bapt. Teresam Famati Joannis Fridrikoski 1711 ZB I 37, Jacobus Fridrikoski Civis Złotoviensis et Braxator 1781 ZC I 239. Od n. m. *Frydrykowo* pow. wyrzyski, szubiński SG II 421 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Frydrykowski*, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Frydrykoski*, a z z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Fridrikoski*.

FRYMARK, FRIMARK: inter Petrum Frymark 1722 ZC I 36; Petro Frymark 1723 ZM I 38; Petrus Frimark 1724 ZB II 136; Michael Frymark Tenutario Złotoviensi 1779 PB I 91. Od ap. *frymark* 'ten, który frymarczy, handluje', por. ap. *frymarki* 'handel, kupczenie, zaprzędawanie" Sł I 239, *frymark* 'handel, szachrajstwo' i wsp. nazwiska: *Frymarkiewicz*, *Frymerk* Rymut NP I 205, w formie *Frimark* widoczna germanizacja fonetyczno-graficzna.

FRYSIER: Christophorus Frysier 1759 ZC I 146. Od niem. nazwy etnicznej *Friese*, *Friesier* 'Fryz, Fryzyjczyk', spolszczonej fonetycznie i graficznie na *Frysier*, zob. też **FRYZEK, FRYZEWSKI**.

FRYSZKA, FRISZKA: Jacobus Frysza 1733 ZM I 106; Petrus Friszka Civis Złotoviensis 1733 ZC I 68. Zgerm. na *Fryzke*, *Friskie* (zob.) pol. n. o. *Fryzek* (zob.), która została spolszczona poprzez zastąpienie niem. suf. *-e* pol. *-a*, stąd *Friszka* // *Frysza*, por. Breza Przyd 71, SEM V 57-58.

***FRYZ(E)K, FRISK**: Marcinowi Friskowi za dwie cw[ier]t[nie] żyta 1711 ZS 3; *fem.* Dorotha Friskowa 1733 ZM I 103. N. o. *Fryz* (a to od etnonimu *Fryz* 'Fryzyjczyk'), por. Breza NP I 105, z suf. *-ek* (por. niem. n. o. **FRYSIER**). N. o. *Fryzek* z północno-polskim zanikiem *-e-* ruchomego dała postać *Fryzk*, fonetycznie: *Frysk*, a z germanizacją fonetyczno-graficzną *Frisk*. Zob. też **FRI-SKIE, FRYSZKA**.

FRYZEWSKI: inter Petrum Fryzewski 1740 ZB II 26; *fem.* Marianna Fryzewska 1740 ZB II 36. N. o. *Fryz* (zob. **FRYZEK**) z suf. *-ewski*.

FUHNKA zob. **FUNKA**

[**FULBRAŃSKI**]: *fem.* Marianna Fulbranska 1735 ZM I 124. Niem. n. o. *Vollbrandt* Go 509 z pol. suf. *-ski* i polonizacją fonetyczno-graficzną.

[**FULLER**]: *fem.* Dorothea Fullerka de Złotowo 1708 ZB II 17. Od niem. ap. *Fuller* 'Tuchwalker – folujący sukno, folusznik' Go 194, por. pol. n. o. **FOLUSZNIK**.

FULMAN zob. **FÜLLMANN**

FUNK: Infans Joannes Martini Funk 1722 ZM I 33; Martino Funk 1739 ZM I 92. Niem. n. o. *Fun(c)k*, *Funke* 'człowiek żwawy, ruchliwy jak iskra' Go 194, por. pol. nazwisko *Iskra* SNW IV 223.

FUNKA, FUHNKA: Christianus Funka 1718 ZB II 78; Jacob Fuhnka 1796 ZM III 92. Niem. n. o. *Funke*, *Funk* (zob.) z polszczyzącym *-a*.

FURIAT: Joannes Furiat de Oppido Krajenka 1779 ZC I 233; *fem.* Anna proc[reata] Furyatowna Civissa Złotoviensis 1775 ZM I 269; Anna Nastowa procreata Furyatowa 1781 ZM II 13. Od ap. *furiat* SW I 784 (n. o. *Nastowa* zob. pod **NAST**).

FURMAN, FORMAN: ex Petro Forman 1669 ZB I 36; inter Michaellem Forman 1739 ZC I 81; bapt. Jacobum Michaelis Forman Ovium Pastoris 1741 ZB II 43; bapt. Mariannam Michaelis Forman 1751 ZB II 184; Infans Laboriosi Forman 1754 ZM I 181. Od ap. *furman* SW I 785, kraj. *fürman* 'kierowca wozu konnego, woźnica' SK I 184, n. o. *Forman* z wtórną nosowością.

FURMANEK: Petrus Furmanek 1670 ZB I 50; ex Petro Furmanek 1671 ZB I 56. N. o. *Furman* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *furmanek* PO 34.

FÜLMAN zob. **FÜLLMANN**

***FÜLLMANN, FÜLMAN, FULMAN**: Simon Fulman 1774 PB I 20; Simon Fulman Jaculator 1775 PB I 38; Josephus Fulman Famulus de Villa Dzierżazna 1777 ZM I 223; Josepho Fülman jaculatori Dzierżawnic[ensi] 1778 PC I 20; *fem.* Marianna Fulmanin 1774 PB I 4; Anna Fulmanowa 1776 PB I 75; Maria roc[reata] Fulmanowna 1785 ZB III 22; Marianna Fulmanowna 1786 PB I 216. Niem. n. o. *Füllmann* od ap. *füllen* 'napęlniać' i *Mann* 'mężczyzna', chodzi tu najprawdopodobniej o 'folusznika', zob. **FOLUSZNIK** i **FULLER**. N. o. *Füllmann* została spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Fülman* i *Fulman*, n. o. *Fulmanin* z niem. suf. *fem. -in*.

FYDEL zob. **WIDEL**

FYSCHER zob. **FISCHER****G**

GABRIEL: Michael Gabryel 1775 ZC I 219; Michael Gabriel 1790 AP 36/7; Michael Gabryel 1785 ZC I 245; Constantia Fam[ati] Michaelis Gabryel filia 1791 ZM II 86; *fem.* Eva Gabryelowa proc[reata] Brzuchalska Civissa Złotoviens[is] 1783 ZM II 50; Joanna Gabryelowna 1805 ZC II 14; Victoria proc[reata] Gabryelowna 1813 ZB V 5; Marcella Gabrielowna 1815 ZC II 46; Victoria procreata Gabryel 1833 ZB V 375. Od im. *Gabriel* Mal II 222 (n. o. *Brzuchalska* zob. pod **BRZUCHALSKI**).

GABRIELCZYK: inter Casimirum Gabryelczyk 1724 ZC I 42; bap. Mariannam Casimiri Gabryelczyk 1727 ZB II 170; Infans Casimiri Gabrielczyk 1752 ZM I 174; Paulus Gabrielczyk 1757 ZM I 193; et Michaele Gabryelczyk in Platea Stawnicka 1775 ZC I 209; Michaeli Gabryelczyk Civi Braxatori Złotoviens[i] 1779 ZM I 1. Od n. o. *Gabriel* (zob.) z suf. *-czyk*.

[**GABRIELSKI**]: *fem.* Helena proc. Gabryelska 1802 AP 6711/116; Victoria procreata Gabrielska 1825 ZB V 271. N. o. *Gabriel* (zob.) z suf. *-ski*, por. wsp. nazwisko *Gabrielski* SNW III 211.

GABRYCH: Michael Gabrych Civis Złotoviensis 1774 ZB II 411; *fem.* Regina Gabryszonka 1775 PB I 34; Marianna Gabrychowna 1780 PB I 97; Anna Gabrychowna 1789 PB I 258. Hipok. od im. *Gabriel* Mal II 222 > *Gabrych*, nazwisko *Gabrych* notowane też jest wsp. na Krajnie Brzeź 212.

GACA, GATZA: inter Adalbertum Gatza 1814 PC II 16; filius Andreae et Magdelanae Gaca 1830 ZM III 364; Michaelis Gaca 1834 ZB V 387; Antonius Gatza 1845 ZB V 507. Hipok. *Gaca* < im. *Gawel*, *Gajusz* lub *Gaudenty* Mal II 221, por. wsp. nazwisko *Gaca* SNW III 214, n. o. *Gatza* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

GACEK: ex Alberto Gacek 1670 ZB I 45; Adamus Gacek 1775 PB I 34; *fem.* Barbara Gackin 1774 PB I 10; Anna Maria proc. Gatzkin 1802 AP 6711/108. N. o. *Gac(a)* (zob.) z suf. *-ek* Gór 66 lub ap. *gacek* 'nietoperz' SW I 789, forma *Gatzkin* z germanizacją fonetyczno-graficzną i niem. suf. *fem. -in*.

GACKA: Martinus Gacka 1776 PB I 39; ex Patre Adalberto Gacka 1817 ZB V 55. Derywat fleksyjny: pierwotna forma dopełniacza od n. o. (zob.), która przeszła do postaci mianownikowej: *Jan, syn Gacka* > *Jan Gacka*.

GAC(Z)KOWSKI: Daniel Gackowski 1761 ZB II 272; *fem.* inter Zophiam Gackowski 1752 ZC I 129. N. o. *Gac(z)ek* (zob. **GACEK**), por. też n. o. *Gac* // *Gacz* – zob. **GACZYK**) z suf. *-owski*.

GACZYK: Kazimierz Gaczyk [Wersk] 1747 PI. Hipok. od im. *Gajusz, Gaudentius, Gawel* > *Gac, Gacz* Mal II 221 z suf. *-ik*.

GAFK zob. **GAWEK**

GAFKA, GAFFKA zob. **GAWKA**

[**GAJDA**]: *fem.* Catharina Gaydowna 1776 PB I 41; Eva Gaydowna 1786 PC I 60. Od ap. *gajda* 'dudy, grający na dudach' też 'niezgrabny, głupi człowiek' Sł I 250, por. nazwisko *Gajda* Gór 67.

GAJEWICZ: Andreas Gaiewicz 1670 ZB I 47; Michael Gaiewicz 1732 ZC I 65; Famatus Michael Gaiewicz 1753 ZM I 178; *fem.* Anna Gaiewiczowa 1669 ZB I 41. N. o. *Gaj* SSNO II 73 z suf. *-ewicz*.

GAL, GALL, GAULL: bapt. Michaelem Jacobi Gall 1753 ZB II 209; Friderico Gaull 1777 PB I 32; Joanni Gall 1781 PB I 125; Ludovicus Gall 1791 PB I 288; Xtoff Gall [Wersk] 1814; *fem.* Rozyna Galowa 1780 PB I 109. Od etnonimu *Gal* 'Galijczyk' lub hipok. od łac. im. *Gallus, Gaulus* 'Gaweł' Mal II 222, stąd postać *Gal* i spolszczona poprzez opuszczenie łac. końcówki *-us*: *Gaul*. Zapis z podwojonym *-l-*, jako *Gall* i *Gaull*, jest efektem germanizacji fonetyczno-graficznej.

GALA zob. **GAŁA**

GALL zob. **GAL**

GALLA zob. **GAŁA**

GALLE: Johann Galle 1744 PB I 4. Pol. n. o. *Gala* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. *-a* niem. *-e* i fonetyczno-graficznie, co widać w podwojeniu *-l-*, por. **GAŁA** : **GALLA**, zob. też **GAŁKA**.

GALECIK: Bartholomeus Galecik 1715 ZB II 56. N. o. *Galęta* z suf. *-ik* (n. o. *Galęta* od n. o. *Gal* (zob.) z suf. *-ęta*). N. o. *Galęcik* zapisano, zapewne pod wpływem grafii niem., jako *Galecik*.

GALENOWSKI: inter Joannem Galenoski 1711 ZC I 14. N. o. *Galen* z suf. *-o(w)ski*. N. o. *Galen* to zgermanizowana morfologicznie poprzez pluralizację polska n. o. *Gal* (zob.), zjawisko pluralizacji nazwisk jako efekt germanizacji morfologicznej objaśnia E. Breza w Przyd 310, chodzi tu o to, że pierwotna forma l. mn. zaczyna funkcjonować jako mianownik l.p., por. n. o. *Sucht* > *Suchten* > *Suchtenowski* Breza PSSI V 457-462. Forma *Galenoski* została zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GALIC: bapt. Laurentium Mathias Galic 1718 ZB II 80; bapt. Mariannam Mathaei Galic 1722 ZB II 110. N. o. *Gal* (zob.) z suf. *-ic*.

GALICKI: inter Valentinum Galicki 1768 ZC I 180. Od n. o. *Galic* (zob.) z suf. *-ski* lub n. o. *Gal* (zob.) z suf. *-icki*, por. wsp. nazwisko *Galicki* SNW II 234.

GALIŃSKI: inter Franciscum Galinski 1750 ZC I 123; bapt. Jacobum Francisci Galinski 1762 ZB II 292; *fem.* Catharina Galinska 1840 ZB V 459. Od n. m. *Galiny* pow. skierniewicki SG II 496 z suf. *-ski* lub n. o. *Gal* (zob.) z suf. *-iński*.

[**GALON**]: *fem.* Eva Galonka 1782 PB I 129; Marianna Galonka 1812 ZB IV 203; Marianna proc[reata] Galonowna 1812 ZB IV 212. N. o. *Gal* (zob.) z suf. *-on*.

GALUK, GALUG: Michael Galug 1775 PB I 32; Joanni Galug filius 1785 ZM II 98; *fem.* Marianna Galukowa 1784 ZM II 91. N. o. *Gal* (zob.) z suf. *-uk*, stąd n. o. *Galuk* zapisana hiperpoprawnie lub z germanizacją fonetyczno-graficzną, polegającą na pomieszeniu bezdźwięcznej wygłosowej *-k* z dźwięczną *-g*, jako *Galug*, por. podobne: **JAREK** : **JAREG**, **MODRAK** : **MODRAG**.

GAŁA, GALA, GALLA, HAŁA: Gała wydał owsa wiertelki sześć 1699 AGN 146/4; Jacobo Gała 1719 ZC I 28; Christianus Gała 1722 ZB II 112; Michael Gała 1754 ZC I 133; Joannes Gała 1775 PB I 35; Christophorus Gała Famulus habitans de Villa Błękwid 1776 ZC I 221; Andreas Hała famulus 1775 ZB II 547; Joannes Gała 1779 PB I 91; Christophorus Gała 1786 PB I 218; Michael Gała 1810 ZB IV 187; Michaele Galla de Villa Stawnica 1814 PC II 16;

Michael Gała Semicolonus 1825 ZB V 257; Martinus Gała 1840 ZC III 150; Bartholomeus Galla 1846 ZB V 533; Martinus Galla 1849 ZC III 180; *fem.* Anna Galina 1714 ZMI 13; Maryanna Galina 1799 M AP 6711; Regina procreata Galanka 1801 AP 6711/68; Marianna Galina de Kleszczewo 1818 ZB V 75; Anna proc[rata] Gała [tamże]; Francisca Galina 1822 ZC II 66; Marianna Galina de Stawnica 1825 ZB V 243; Anna Galla 1837 ZC II 101; Catharina Gałowna virgo 1840 ZC III 154; Anna Galina 1841 ZC III 1842. Od ap. *gala* Br 133, tylko jako zgrubienie od ap. *galka* 'drobny przedmiot kulisty, szczególnie piłka' (por. **GAŁKA**), nie od ap. *galy* 'oczy', gdyż jak podaje Słowski Sł I 253, zaświadczony on jest dopiero od XIX w. Mieszanie nagłosowego g- z h- spowodowało powstanie formy *Hala* (por. *golysz* : *holysz*, *hańba* : *gańba*). Zapis *Gala* i *Galla* jest efektem germanizacji fonetyczno-graficznej: pol. -l- zastąpiono -l- i dodatkowo podwojono. Możliwe również, że niektóre zapisy n. o. *Gala* to derywaty fleksyjny od n. o. *Gal* (zob.): *Jan, syn Gala* > *Jan Gala*.

GAŁKA: bapt. Albertum Alberti Gałka 1660 ZB I 1; Infans Francisci Gałka 1754 ZM I 181; Martinus Gałka de Święta 1762 ZC I 160; Honestus Nicolaus gałka 1822 ZB V 167; Martinus Gałka colonus 1833 ZB V 375; Paulus Gałka 1841 ZC III 154; *fem.* Margaretha procreata Gałka 1822 ZC III 278; Marianna Gałkowna 1840 ZB V 453; Marianna Gałkowna virgo 1840 ZC III 148. Od ap. *galka* (zob. **GAŁA**).

[**GAMOŃ**]: *fem.* Magdalena Gamoniowna 1753 ZB II 218. Od ap. *gamoń* 'niedolega, gapa' Sł I 254.

GANCA zob. **GON(IE)C**

GANK: Christophoro Gank 1723 ZC I 37; Paulo Gank 1785 PB I 187; *fem.* Eva Gankowa 1777 PB I 47. Od ap. *gank* 'kryte dachem przejście, przedsionek' Bańkowski I 407, 'ganek', 'sztuka tkaniny' SW I 800, kraj. *ganek* 'korytarz, długa sień', 'przejście w chlewie między kojcami', 'dróżka w ogrodzie' SK I 187, wówczas forma *Gank* z północnopolskim zanikiem -e- ruchomego.

GAPA: patris Mathiae Gapa et Anna uxor eius 1665 ZB I 15; bapt. Stanislaum Michaelis Gapa 1720 ZB II 92; Joanne Gapa 1741 ZC I 98; Jakub Gapa [Wersk] 1747 PI; Michael Gapa de Złotowo 1750 ZC I 123; Woyciech Gapa [Kielpin] 1760 PI; Jan Gapa [Wersk] 1773 PP; Joanni Gapa Semicol[oni] 1775 PB I 33; Adalberto Gapa Hortulano 1794 PBI 303; Paweł Gapa Mały [Zakrzewo] 1797 PP; z Oyca Andrzej Gapa 1799 B AP 6711; Kazimierz Gapa Kano-nier [Wiśniewka] 1804 PP; *fem.* Marianna Gapionka 1774 PB I 6; Lab. Cecilia

procreata Gapianka 1801 AP 6711/62; Margaritha proc. Gapionka 1802 AP 6711/110; Cecilia Gapionka 1803 AP 6711/142. Od ap. *gapa* 'człowiek bezmyślnie przypatrujący się, głupty, cymbał', 'jeden z družbów zapraszających na wesele', 'ptak – wrona *Corvus cornix*' SW I 801. Współcześnie na Krajnie notowane jest nazwisko *Gapa* i *Gappa* Brzeź 212. Zob. też **GAPPE**.

GAPCZYK: inter Casimirum Gapczyk 1717 ZC I 22. Od n. o. *Gapa* (zob.), *Gapka* (zob.) z suf. *-(cz)yk*, zob. też **GAPIK**, **GAPKA**.

GAPIK: Gregorius Gapik de Stawnica 1668 ZB I 30; bapt. Mariannam Laurenty Gapik 1709 ZB II 27. N. o. *Gapa* (zob.) z suf. *-ik*.

GAPIŃSKI: Michael Gapinski Civis Złotoviensis 1774 PC I 10; Jacobus Gapinski 1814 ZB V 5; *fem.* Maria Gapińska 1776 ZB II 537; Catharina procreata Gapinska 1832 ZB V 370; Brigitha Gapinska 1841 ZM III 419. N. o. *Gapa* (zob.) z suf. *-iński*.

GAPKA: Krystyan Gapka [Wersk] PI; Casimirus Gapka de Gorzna 1759 ZC I 148. N. o. *Gapa* (zob.) z suf. *-ka* lub I dem. od ap. *gapa* - *gapka* 'człowiek nierozgarnięty' SK I 188.

GAPPE: Michael Gappe 1774 PB I 14. Pol. n. o. *Gapa* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. *-a* niem. suf. *-e*.

GARBEEK: Mathias Garbek 1720 ZM I 27. N. o. *Garb* SSNO II 80 (por. ap. *garb* 'wyniosłość, wypukłość', 'góra, wzniesienie' SNW I 802) z suf. *-ek* lub od ap. *garbek* SW I 802, tu zapewne w znaczeniu 'ten, który ma garb, garbek' – 'garbusek', por. wsp. nazwisko *Garbek* SNW II 256, zob. też **GARBEL**.

GARBEL: ex Michaele Garbel 1669 ZB I 34. N. o. *Garb* (zob. **GARBEEK**) z suf. *-el* Gal 81, por. też wsp. nazwiska: *Garbela*, *Garbiel* SNW II 256.

GARBOWSKI: ex Patre Valentino Garboski 1814 ZB V 11, Valentinus Garbowski 1815 ZB V 27. Od n. m. *Garbowo* pow. kaliski, *Garbowo Nowe* i *Garbowo Stare* – wsie szlacheckie w pow. mazowieckim SG II 484 z suf. *-ski* lub n. m. *Garby* pow. poznański Pod I 83, albo n. o. *Garb* (zob. **GARBEEK**) z suf. *-owski*, n. o. *Garbowski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej dała postać *Garboski*.

GARCZYŃSKI: Jan Garczynski 1621 Fon 313, *fem.* Regina Garczynska 1774 PB I 26. Od n. m. *Garczyn* pow. Kościerzyna, Mińsk Maz. SG II 487

z suf. *-ski*.

GASCHKE: Frydrych Gaschke [Ossówka] 1809. Pol. n. o. *Gaszka* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. *-a* niem. suf. *-e*, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Gaschke*.

GASZKA: Daniel Gaszka 1760 ZB II 266. Derywat fleksyjny od n. o. *Gaszek*: *Jan, syn Gaszka > Jan Gaszka*. N. o. *Gaszek* to hipok. od im. z członem *Ga-* typu: *Gajusz, Gawel, Gaudenty* lub *Gawrzyjał* Mal II 221.

GATA: Valentinus Gata 1743 ZM I 95; Michael Gata Cmethoni 1824 ZM III 316. Niem. n. o. *Gatte* (zob.) z polonizacją morfologiczną: niem. *-e* zastąpiło pol. *-a*.

GATTE: Thomas Gatte 1713 ZM I 11. Niem. n. o. *Gatte*, od ap. *Gatte* 'Genosse – towarzysz' Go 200. **GAULL** zob. **GAL**

GAWCZYK: Albertus Gawczyk 1672 ZB I 59; ex Michaelae Gawczyk 1672 ZB I 57; Andreas Gawczyk 1708 ZB II 13. N. o. *Gawek* (zob.) z suf. *-ik*.

GAW(E)K, GAFK: Andreas Gawk 1701 ZB II 20; inter Christophorum Gafk 1737 ZC I 79; Ignacy syn Jana Gawka [Prochy] 1773 PP; Michael Gawek 1779 ZC I 231; Joannes gawek 1803 AP 6711/144; *fem.* Gawkowa owsa wiertelki cztery [dała] 1699 AGN 146/5. Hipok. od im. *Gawel > Gawek* Mal II 221, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Gawk*, z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na pomieszczeniu dźwięcznej *-w-* z bezdźwięczną *-f-*: *Gafk*. N. o. *Gawka* zgodnie z kontekstem cytowanego zdania traktuję jako dop. l.p., zob. też **GAWKA**.

GAWELKOWICZ: Adalbertus Gawelkowicz 1814 ZB V 17; Adalbertus Gawelkowicz Presbyter 1815 ZC II 32. Hipok. *Gawełek < Gawel* Mal II 221 z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwiska: *Gawełek, Gawelkiewicz* SNW III 277

GAWĘDA: bapt. Zophia Joannis Gawęda 1664 ZB I 11; ex Patre Joanne Gawęda 1671 ZB I 52; kmiec Gawęda ma wołów cztery 1694 AGN 141/289; bapt. Casimirum Martini Gawęda 1707 ZB II 3; bapt. Paulum Jacobi Gawęda 1709 ZB II 21; *fem.* et Hedvige Gawędzina 1709 ZC I 10. Od ap. *gawęda* 'gawędziarz', 'gawędzenie, rozmowa' SW I 810 (por. n. o. **GAWOR**), forma *Gawenda* z rozłożoną pisownią nosówki, *Gawęnda* z wtórną nosowością.

GAWĘDZIK: Mathias Gawendzik 1716 ZB II 68. N. o. *Gawęda* (zob.)

z suf. *-ik*, stąd n. o. *Gawędzik*, która z rozłożoną pisownią nosówki dała postać *Gawendzik*.

GAWĘDZIŃSKI: Mathias Gawędzinski 1759 ZC I 147; Mathias Gawendzinski 1761 ZM I 210; *fem.* Barbara Gawędzinska 1773 ZM I 251. N. o. *Gawęda* (zob.) z suf. *-iński*, n. o. *Gawędziński* z rozłożoną pisownią nosówki dała postać *Gawendziński*. Zapis n. o. *Gawendzinski* może też wskazywać na wpływ jęz. niemieckiego.

[**GAWIŃSKI**]: *fem.* Magdalena Gawinska 1840 ZM III 184. N. o. *Gawin* od im. *Gawel* Rymut NP I 222 z suf. *-ski*, por. też wsp. nazwisko *Gawiński* SNW III 299.

GAWKA, GAFKA, GAFFKA: ex Gregorio Gawka 1674 ZB I 72; Z Domu Gafki Successor 1711 ZS 35; Krysztof Gaffka [tamże]; Rejestr Dekretow Gafki 1711 ZS 44; Joanni Gafka 1790 PB I 281; Joannes Gawka 1794 PB I 306. Pol. n. o. *Gawek* (zob.), która została zgerm. morfologicznie na *Gawke* poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*, a następnie spolszczona przez zastąpienie niem. *-e* pol. *-a*, stąd forma *Gawka*, wariant *Gafka* może być zapisany fonetycznie lub z germanizacją fonetyczno-graficzną, która jest bardziej widoczna w formie *Gaffka*.

GAWOREK, GOWOREK: Albertus Goworek 1660 ZB I 8; Albertus Gaworek kucharzyna z dyska 1660 ZB I 18; Adamus Goworek 1667 ZB I 25; Albertus Gaworek 1669 ZB I 37. N. o. *Gawor*, *Gowor* SSNO II 185 (por. gw. ap. *gowor* 'głos, rozmowa', *gaworzyć* SNW I 810, *goworzyć* 'gwarzyć, rozmawiać, gawędzić' SGP II 111) z suf. *-ek*.

GAZEWIC: Magnificus D[ominus] Andreas Gazewic 1673 ZB I 65. N. o. *Gaza* (por. n. o. *Gazik* SSNO II 91 i wsp. nazwisko *Gaza* SNW III 285 oraz ap. *gaza* 'nazwa tkaniny' Br 137) z suf. *-ewic*, o ile nie chodzi tu o n. o. *Gaca* (zob.) zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Gaza*.

[**GAŚIOR**]: *fem.* Regina Gaśiorowna Famula 1778 PB I 78. Od ap. *gaśior* SW I 812, por. wsp. nazwisko *Gaśior* SNW III 291.

GBUHR zob. **GBUR**

GBUR, GBUHR, GMUR, KBUR: Gbur przezwiskiem ma wołów dwanaście 1701 AGN 147/26; Jacobi Gbur 1713 ZM I 12; bapt. Christianum Alberti Gmur 1722 ZB II 118; Tomasz Gbur [Wersk] 1747 PI; Bartholomeus Gbur

1774 PB I 6; Bartholomeus Kbur Semicol[onus] 1775 PB I 32; Blasio Gbur Colono 1788 PB I 246; inter Christophorum Gbuhr 1791 PC I 102; Błaziey Gbur Komornik [Wiśniewka] 1797 PP; Paweł Gbur [Zakrzewo] 1798 PI; Szymon Gbur 1799 B AP 6711; Ignatius Gbur 1806 AP 6711/251; Szymon Gbur [Wersk] 1814 PI; Honestus Joannes Gbur 1824 ZB V 241; *fem.* Barbara Gburka [Prochy] 1773 PP; Marianna Gburka [Wiśniewka] 1798 PP; Marianna Gburka [Wisniewka] 1797 PP; Agnete Gburowna 1803 AP 6711/144; Joanna Gburowa 1803 [tamże]. Od kraj. ap. *gbur* 'gospodarz' SK I 192 (por. n. o. **GOSPODARZ**), gw. *gmur* SGP II 91, postać *Gbuhr* z germanizacją fonetyczno-graficzną. Wariant *Kbur* tłumaczyć można pomieszczeniem nagłosowej dźwięcznej *g-* z bezdźwięczną *k-* pod wpływem jęz. niem., por. podobne: *Bach* : *Pache*, *Walk* : *Falk*, *Wnuk* : *Fnuck* Breza Przyd 312. Współcześnie na Krajnie notowane jest nazwisko *Gbur* Brzeź 212. Zob. też **GBUREK**.

GBUREK: Joannes Gburek de Proch 1832 ZB V 370; *fem.* Magdalena Gburkowa 1839 ZB V 435. N. o. *Gbur* (zob.) z suf. *-ek*.

GEDA, GIEDA: Ernestus Geda 1769 ZB II 362; Adalberto Gieda 1810 ZM III 178. Hipok. od im. *Gedeon* Mal II 223 > *Geda* (por. n. o. *G(i)edek* SSNO II 107 i in. pochodne od im. *Gedeon*, które omawia E. Breza w NP I 149), o ile nie jest to n. o. *Gęda* (por. **GENDOŁA**), zapisana jako *Geda* (a to od ap. *gęda* 'grajek', por. ap. *gąść*, *gęde* 'grać na instrumencie muzycznym, np. na lutni, kornecie' Sł I 267, dial. *gędzić*, ap. *gądek* 'ten, który gądzi, grajek' Br 137). N. o. *Geda* z miękką wymową dała postać *Gieda*.

GEGER: Jacobo Geger 1789 PB I 263; Lab. Jacobo Geger Scholirega 1801 AP 6711/64; *fem.* Dorothea Elisabeth proc[reata] Gegrowna 1805 ZM II 242. Niem. n. o. *Geiger*, *Gieger* Go 209, od niem. ap. *geigen* 'grywać na skrzypcach', spolszczona fonetycznie i graficznie na *Geger*.

GEIL: Michel Geil 1801 AP 31/19. Niem. n. o. *Geil*, od niem. ap. *geil* 'lubieżny, pożądliwy' SEM V 65.

GENTKOWSKI: bapt. Joannem Valentini Gentkowski 1713 ZB II 47. N. o. *Gędek* // *Gądek* SSNO II 103 (zob. **GEDA**) z suf. *-owski*, n. o. *Gędkowski* zapisana została z rozłożoną nosówką i pomieszczeniem (zapewne pod wpływem jęz. niem.) dźwięcznej *-d-* z bezdźwięczną *-t-* jako *Gentkowski* (o ile nie jest to n. o. *Giętkowski* zapisana jako *Gentkowski*), por. też wsp. nazwisko *Gentkowski* SNW III 307.

GENTZ zob. **GON(IE)C**

GERCA: Michael Gerca 1737 ZC I 82. Hipok. od im. *Gerard* > *Gerca*, tak jak: *Jan* > *Jenc(z)a*, *Henryk* > *Hen(c)a*, *Konrad* > *Konca* Mal II 132, por. też wsp. nazwisko *Gerc* SNW III 309.

***GERDA, GERTA, JERTA:** bapt. Michaelem Georgi Gerta 1765 ZB II 322; bapt. Michaelem Georgio Jerta 1771 ZB II 376. Hipok. od im. *Gerard* > *Gerda* Mal II 224, n. o. *Gerta* z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na pomieszaniu, pod wpływem jęz. niemieckiego, dźwięcznej *-d-* z bezdźwięczną *-t-*, forma *Gerta* : *Jerta* z alografem *g:j*, por. *general* : *jeneral*. Zob. też **GERDE**.

GERDE: inter Ertmanum Gerde 1770 ZC I 191. Pol. n. o. *Gerda* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. *-a* niem. suf. *-e*.

GERMAN: Infans Joannes Martini German Arendarii Złotoviensi Plebaniae 1730 ZM I 59. Od etnonimu *German*, *Germanin*, por. współczesne nazwisko *German* SNW III 313.

GERSCHON: Arndt Gerschon 1800 AP 31/13. Hipok. od im. *Gerard* > *G(i)ersz* Mal II 224 (zob. też **GIERSZEWSKI**) z suf. *-on*, stąd n. o. *G(i)erszon*, por. też n. o. *G(i)ersz* SSNO II 115, *G(i)erszon* (tamże). N. o. *G(i)erszon* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Gerschon*: pol. *-sz-* oddano za pomocą niem. dwuznaku *-sch-*.

GERTA zob. **GERDA**

GERYNG, GERYNK: et Michaele Gerynk Molendinario Felchoviens[o] 1764 ZC I 162; *fem.* Marianna Geryngowna 1789 PB I 259. N. o. *Gehring* Go 207 spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Geryng* i *Gerynk*. N. o. *Gehring* od od niem. n. o. *Gero*, *Gehr*, a to hipok. od germ. im. *Gerulf*.

GERYNK zob. **GERYNG**

GERZK, GESZK: Joannes Gerzk 1775 PB I 30; *fem.* Marianna Geszkowa 1780 PB I 95. Jest to zapewne n. o. *Kierzek*, *Kierzk* (z północnopolskim zaniżeniem *-e-* ruchomego), por. n. o. *Kierzek*, *Kierzk* SSNO II 578, zob. też **KIERZYK**. Z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., bezdźwięcznej nagłosowej *k-* z dźwięczną *g-* (por. **GRABUK** : **KRABUK**) i twardym nagłosem n. o. *Kierzk* dałaby formę *Gerzk* fonetycznie *Geszck*. N. o. *Kierzek* od n. o. *Kierz* (por. ap. *kierz* 'krzak' SW II 331) z suf. *-ek*, albo od ap. *kierzek* kraj. 'krzak owocowy lub warzywny' *kierzki* 'krzaki, zarośla' SK II 70, 'kierz' SW II 331.

GESA, GESSA, GIESSA, GIZA: bapt. Constantiam Dorotheam Petri Gesa 1732 ZB II 224; Petrus Giza 1742 ZB II 39; inter Petrum Gessa 1764 ZC I 160; Joannes Gessa Juvenis 1785 ZB III 24; Joannes Gessa Cantonista 1786 ZC I 245; *fem.* Victoria Giessa 1824 ZB V 219. Niem. n. o. *Giese* Go 203 z polszczyzącym *-a*, które zastąpiło niem. *-e*. N. o. *Giese* to hipok. od im. germ. typu *Gisulf*. Formy: *Gesa*, *Gessa* (zapisane z twardym nagłosem), *Giza* powstały poprzez polonizację morfologiczną (substytucja niem. *-e* przez pol. *-a*) i fonetyczno-graficzną, por. Breza Przyd 76-77, SEM V 70.

GESEK, GEZEK: Joanni Gezek Semicol[oni] 1777 PB I 46; *fem.* Regina Geskowa 1775 PB I 37. Niem. n. o. *Giesa* (zob. **GESA**), *Gieza* z pol. suf. *-ek*, stąd *Giesek* // *Giezek*, albo jest to pol. n. o. *Giezek*, a to od n. o. *Giez* (por. ap. *giez* SW I 827) z suf. *-ek*. Formy *Gesek*, *Gezek* można wyjaśnić wówczas wpływem jęz. niem.: twardą wymową nagłosowego *-g'* oraz pomieszaniem dźwięcznej *-z-* z bezdźwięczną *-s*.

GET: Bapt. Mariannam Adalberti Get 1745 ZB II 111. Hipok. od im. *Gedemon* > *Ged*, z ubezdźwięcznieniem wygłosowego *-d*: *Get*, por. *Fred* > *Fret* (zob.).

GĘBCZYK: bapt. Filiam nomine Regina Jacobo Gębczyk 1660 ZB I 2; filia nomine Agnes Jacobi Gęmbczyk 1660 ZB I 9; Jacobus Gęmbczyk 1665 ZB I 14; ex Alberto Gęmbczyk 1669 ZB I 37; Michała Gębczyka Syn 1711 ZS 24; *fem.* Marianna Gębczykowa 1728 ZC III 54. N. o. *Gęba* SSNO II 102, *Gębka* SSNO II 103 (por. ap. *gęba* SW I 816, *gębka* SW I 817) z suf. *-(cz)yk*, n. o. *Gębczyk* z rozłożoną pisownią nosówki dała postać *Gęmbczyk*, a z wtórną nosowością *Gęmbczyk*.

GĘBIŃSKI: Mateusz syn Jakuba Gębinskiego [Zakrzewo] 1773 PP; Jacobi Gębiński Piscatore 1791 PC I 98; Balcer syn Jakuba Gębińskiego [Zakrzewo] 1800 PP; Jacobo Gębinski 1802 AP 6711/146; *fem.* Gertruda Gębińska Gospodyni [Zakrzewo] 1797 PP. N. o. *Gęba* (zob. **GĘBCZYK**) z suf. *-iński*, n. o. *Gębiński* z rozłożoną pisownią nosówki.

GĘBOWSKI: Jacobo Gębowski 1780 PB I 101. N. o. *Gęba* (zob. **GĘBCZYK**) z suf. *-owski*.

GĘCZ zob. **GON(IE)C**

GĘDOŁA: Paulo Gendoła 1742 ZC I 100. Od ap. *gędzić* (zob. **GEDA**) z suf. *-oła*, stąd n. o. *Gędoła*, która z rozłożoną pisownią nosówki dała postać *Gendoła*, por. wsp. nazwisko *Gendoła* SNW III 305.

GĘS(IE)K, GĘŚK, GENSK: Stephano Gęsk 1779 PB I 89; Jacobus Gęsk Miles 1791 PB I 289; Stephanus Gęsk de Kujan 1785 PB I 204; Stephani Gensk 1791 PC I 100; Joannes Gęsk colonus de Kujan 1844 ZB V 501; *fem.* Franciska Gęskowna 1784 PB I 164. N. o. *Gęś* (zob. **GĘSIKOJC**) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Gęsiek*, która z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego dała postać *Gęśk*, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Gensk*, por. Breza Przyd 75-76.

GĘSIKOJC: Levin Gęsikoic 1798 AP 31/1. N. o. *Gęsik* (por. n. o. *Gęś* SSNO II 104 i ap. *gęś* 'ptak – Anser SW I 819 oraz n. o. **GĘŚK**) z suf. *-owic* ściągniętym do postaci *-ojc*.

GĘŚK zob. **GĘS(IE)K**

GIBAK: Honesto Thomae Gibak 1829 ZB V 343. Od ap. *gibać* (się) 'jechać kołyszając się, włóczyć się' SW I 820 z suf. *-ak*, por. wsp. nazwiska: *Gibak*, *Gibała*, *Gibas* SNW III 324.

GICZELA: bapt. Jacobum Thomae Giczela 1720 ZB II 92; Jacobus infans Thomae Giczela 1725 ZM I 41; Antonio Giczela 1793 ZB IV 12; filius Andreae Giczeli pastori 1788 ZM III 65; Adalberto Giczela Cmethoni 1813 ZM 210; Honestus Christophorus Giczela de Swienta 1824 ZB V 237; Andreas Giczela 1824 ZM III 317; Christophorus Giczela Colonus 1849 ZB V 557; *fem.* Regina Giczelina 1743 ZM I 110; Catharina procreata Giczelina 1829 ZB V 345. Od ap. *gicz*, *gicza* 'szynka, zadni udziec świński' SW I 850 z suf. *-ela* Gal 85.

***GIEDYN(E)K, KIEDING, KIEDYN(E)K, KIEDYK:** David Kieding 1754 ZC I 134; inter Davidem Kiedyk 1758 ZC I 141; Dawid Kieydynek aca-th[olicus] de Złotowo 1781 PB I 125; David Kieydynek 1785 PC I 52; *fem.* Eva Hedvigis Kieydynek 1756 ZM I 186; inter Linoram Kieydynkowa 1785 PC I 52. N. o. *Gedyn*, *Giedyn* (a to hipok. od im. *Gedeon* Mal II 223, tak jak *Jaczyn* < *Jakub* Mal II 143) z suf. *-ek*, n. o. *Giedynek* zapisana z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego dała postać *Giedynk*. Pod wpływem jęz. niem. nastąpiło pomieszanie w nagłosie dźwięcznej *-g-* z bezdźwięczną *-k-* (por. **GRABUK** : **KRABUK**), stąd *Giedynk* : *Kiedynk*, a także w wygłosie, stąd *Kiedynk* : *Kieding*. Wariant *Kiedyk* powstał zapewne poprzez adideację do zaimka *kiedy*, n. o. *Kieydynek* z dyftongiczną wymową *-e-*.

GIEDA zob. **GEDA**

GIERBER: Christianus Gierber 1724 ZM I 37; inter Joannem Gierber Mo-
lendarium Rosenfeldensem 1764 ZC I 162. Niem. ap. *Gärber* 'garbarz', spolsz-
czony pod względem fonetyczno-graficznym na *Gierber*.

GIERCHUT zob. **KIERCHUT**

G(I)ERLACH, GERLECHT: Christianus Gierlecht 1753 ZC I 132; Tho-
mas Gierlach famulus 1778 ZB I 579; Thomas Gerlach 1780 ZB II 595; ex Pa-
tre Michaele Gerlach 1815 ZB V 27; Michael Gerlach Ferrifabro 1821 PC II 86.
Od niem. im. *G(i)erlach* Mal II 225, forma *Gierlecht* z adideacją do niem. skła-
du głoskowego *-cht-*.

GIERLECHT zob. **G(I)ERLACHT**

GIERSZEWSKI: Martinus Gierszeski Philosophus Torunensis 1723 ZB
II 123; Josephus Gierszewski 1729 ZM I 56. N. o. *Giersz* (zob. **GERSZON**)
z suf. *-ewski*, forma *Gierszeski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GIESER: Johan Gieser 1801 AP 31/18. Od niem. n. o. *Giesser*, od niem.
Gießler SEM V 69, pol. *giser* 'odlewacz różnych wyrobów z metali' SW I 830.

GIESSA zob. **GESA**

GIESZKA: Joannes Gieszka 1780 PB I 103; Joannes Gieszka 1794 PB
I 304. Derywat fleksyjny od n. o. *Gierzek* (zob. **GERZK**): *Jan, syn Gierzka* >
Jan Gierzka, fonetycznie: *Gieszka*.

GILIK: Jacobus Gilik 1755 ZM I 184. N. o. *Gil* SSNO II 118 (por. ap. *gil*
'Pyrrhula – ptak' SW I 828) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwiska *Gilak, Gilisz* Rymut
121.

GILMEJSTER: Joannis Gilmeyster 1769 ZC I 186. Spolszczona pod
względem fonetyczno-graficznym niem. n. o. *Gildenmeister* 'mistrz cechu,
gildii' Breza NP I 153-154.

GIZA zob. **GESA**

GLANA: Martinus Glana Opilio 1814 ZB V 17. Derywat fleksyjny od n. o. *Glan* (zob. **GLON**): *Jan, syn Glana > Jan Glana*, por. wsp. nazwisko *Glana* SNW III 363.

GLANEK, GLENEK, GLONEK: Albertus Glonek 1667 ZB I 22; Albertus Glonek 1669 ZB I 36; Martino Glenek 1674 ZB I 78; bapt. infantem Fam[at]i Alberti Glanek 1707 ZB II 6; Adalbertus Glonek 1709 ZB II 27. N. o. *Glan // Glon* (zob. **GLON**) z suf. *-ek*, n. o. *Glanek* : *Glenek* z podwyższeniem artykularyjnym *a:e* w sąsiedztwie półotwartych.

GLASER: Hirsz Glaser 1799 AP 31/ 5. Niem. n. o. *Glaser* Go 211, od niem. ap. *Glaser* 'wytapiacz szkła, rzemieślnik wykonujący przedmioty ze szkła, handlarz szkłem', por. n. o. *Glazer, Glezer* SEM V 71 i wsp. nazwisko *Glaser* SNW III 365.

GLĄDAJEWSKI: Adalbertus Gładajewski Parochus Glupcinensis 1740 ZB II 32; Joannes Gładajewski 1761 ZC I 155. N. o. *Gładaj* z suf. *-ewski*, n. o. *Gładaj* od kraj. ap. *gładać* 'patrzeć' SK I 197 – tak jak *mazgaj* od *mazgaić* (się), por. też wsp. nazwiska: *Gładala, Gładala* SNW III 366.

GLEJKA: Michał Gleyka [Kiełpin] 1760 PI. Jest to zapewne n. o. *Klejka* od n. o. *Klej* (zob.) z suf. *-ka*, stąd n. o. *Klejka*, zaś forma *Glejka* z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., bezdźwięcznej *k-* z dźwięczną *g-* w nagłosie (por. **GRABUK** : **KRABUK**).

GLENEK zob. **GLANEK**

GLEŃCZYK zob. **GLOŃCZYK**

GLINCZYK: Adamus Glinczyk 1709 ZM I 5. N. o. *Glinka, Glinek* SSNO II 124 (por. ap. *glina, glinka* SW I 834-5) z suf. *-ik*, por. też wsp. nazwiska: *Glinczak* SNW III 370, *Glińczak* SNW III 371.

[**GLINIAREK**]: *fem.* Marianna Gliniarczonka 1780 PB I 109. N. o. *Gliniarz* SSNO II 1244 (por. ap. *gliniarz* Br 12) z suf. *-ek* lub od hipotet. ap. *gliniarek* 'pomocnik gliniarza, czyli tego, który zajmuję się gliną, kopie, wyrabia glinę'.

GLINIECKI: Mathias Gliniecki 1738 ZB II 5; Antonio Gliniecki 1744 ZC I 108; *fem.* Elisabeth Gliniecka 1735; et Elisabetham Gliniecka 1741 ZC I 37. Od n. m. *Glinice* pow. poznański, zob. *Glinik* Pod I 85 z suf. *-ski* lub n. o. *Glina* (por. ap. *glina*, zob. **GLINCZYK**) z suf. *-ecki*, por. Gór 71.

GLINIEWSKI: Josephus Gliniewski 1777 ZB I 557. N. o. *Glina* (zob. **GLINCZYK**) z suf. *-ewski*.

GLISZCZYŃSKI, GLISZYŃSKI: Nobilibus Casparo et Joanne Gliszien-skie [Wiśniewka] 1582 AGN 102/24; Nobilem Mathiam Gliszinski AGN 1582 102/24; Joannem Gliszczynski Praepositarium Buczkoviensis 1775 PB I 34; Michael Gliszczynski Juvenis 1846 ZB V 521; *fem.* inter Barbaram Gliszczynska 1745 ZC I 108; Maria Gliszczynska 1841 ZB V 463. Od n. m. *Glisno Małe* pow. chojnicki SG II 592 z suf. *-iński Gór 71*. *Glisno Małe* jest gniazdem pomorskiej rodziny szlacheckiej *Gliszczyńskich* herbu *Księżyc Krzep 25*. N. o. *Gliszyński* to etymologicznie *Gliszczyński* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *-szcz-*.

GLISZYŃSKI zob. **GLISZCZYŃSKI**

GLOCIK: Stanislaus Glocik 1660 ZB I 6; bapt. Reginam Mathiae Glocik 1664 ZB I 10; Mathias Glocik 1665 ZB I 16. N. o. *Glót* (zob.) z suf. *-ik*.

GLON: ex Martino Glono 1667 ZB I 21. Od stp. ap. *glan // glon* 'męty, fusy, gąszcz' Sł I 285, jak podaje Sławski [tamże] ap. *glon* występuje od XVII w. z częstym w stp. i dial. zwężeniem przed spółgłoską nosową, por. n. o. **GLANEK, GLONEK**.

GLONEK zob. **GLANEK**

GLONKA: Z placu Glonki Successor 1711 ZS 42; Rejestr Dekretów Glonki 1711 ZS 44. Derywat fleksyjny: pierwotna forma dopełniacza lp. od n. o. *Glonek* (zob.): *Jan, syn Glonka > Jan Glonka*, stała się mianownikiem i przeszła do paradygmatu na *-a*. Wykluczyć należałoby tu raczej etymologię od ap. *glonka* 'kawałek chleba' (dem. od ap. *gleń*), gdyż jak podaje Sławski (Sł I 283) pojawił się on dopiero w XVIII wieku, nie notuje go też SK.

GLOŃCZYK, GLEŃCZYK: Albertus Glonczyk 1665 ZB I 17; Martinus Glonczyk 1667 ZB I 22; Joannes Glonczyk 1669 ZB I 40; *fem.* Zophia Glenczykowa 1674 ZB I 76. N. o. *Glón* (zob.), *Glonék // Glenék* (zob. **GLANEK**) z suf. *-(cz)yk*.

GLOT: Mathias Glót 1666 ZB I 19; ex Mathia Glót 1668 ZB I 30; Stanislaus Glót 1673 ZB I 68; *fem.* inter Dorotheam Glótównam 1710 ZC I 11. Od ap. *glut, glót* wg Br 142 'śrut najgrubszy, siekaniec ołowiu' także 'sople, smarkle, knoty narastające w łójówce', z kolei SK I 198 podaje ap. *glót* (z odsyłaczem do

ogólnopol. postaci: *glut*) 'kał ludzki, albo zwierzęcy w postaci wydłużającej się mazi'.

GLUPY zob. **GŁUPI**

[**GLUR**]: *fem.* Ewa corka Ignacego Glura [Wiśniewka] 1801 PP. Niem. n. o. *Glur*, od średniem. *gluren* 'mrugać', 'wpatrywać się przenikliwie' SEM V 73. N. o. *Glura* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania jako dop. lp., por. n. o. *Glur* SSNO II 126.

GŁOMSKI: Paulus Głomski 1718 ZC I 25. Od n. m. *Głomsk* pow. złotowski SG II 67 z konwersją.

GŁOWACKI: bapt infans Martini Głowacki 1707 ZB II 12; Stanislaus Głowacki 1740 ZB II 32. N. o. *Głowacz* SSNO II 130 (por. kaszub. ap. *głowacz* 'człowiek z wielką głową' Sych I 327) z suf. *-ski* Gór 72.

GŁÓWCZEWSKI: Antonius Głowczeski 1763 ZB II 306; inter Andream Głowczewski 1773 ZC I 202. Od n. m. *Głowczewice* pow. chojnicki SG II 609 z suf. *-ski*.

[**GŁUCH**]: *fem.* Anna Głuchowna de Sypniewo 1669 ZB I 39. Od ap. *głuch* 'człowiek głuchy', por. n. o. *Głuch* SSNO II 132 i wsp. nazwiska: *Głuch*, *Głuchy* SNW III 387.

GŁUCHOWSKI: Petrus Głuchowski 1757 ZB II 244; *fem.* Rosalia Piotrowska vidua proc[reata] Głuchowska 1779 ZM II 1. Od n. m. *Głuchowo* pow. szamotulski, poznański, kościański Pod I 88 z suf. *-ski* lub n. o. *Głuch* (zob.) z suf. *-owski* (n. o. *Piotrowska* zob. pod **PIOTROWSKI**).

GŁUPI, **GLUPY**: Głupi wołow osm [ma] 1701 AGN 147/26; Chałupa Głupiego dobra [Prochy] 1737 AGN 134/248; Woyciech Głupi [Zakrzewo] 1747 PI; Jacobus Głupi 1776 PB I 43; Jacobo Głupi alias Thomas 1780 PB I 98; Valentinus Głupi Miles 1786 PB I 209; Mathias Tomasz alias Głupi 1803 AP 6711/146; Mathias Tomasz alias Głupi Colonus 1806 AP 6711/241; Paweł Głupi [Wersk] 1814 PI; Mathiae Thomas alias Glupy 1817 PC II 38; *fem.* Marianna Głupianka 1774 PB I 8; Hedvigis Głupina 1776 PB I 39; Regina Głupianka 1803 AP 6711/140; Victoria procreata Glupia 1820 ZB V 127; Marianna nata Głupi 1845 ZB V 517; Marianna nata Głupi 1849 ZM III 491. Od ap. *głupi* SW I 852, n. o. *Glupi*, *Glupy* z germanizacją fonetyczno-graficzną (n. o. *Thomas* zob. **THOMAS**, n. o. *Tomasz* pod **TOMASZ**).

GMEREK: Josepho Myrka vel Gmerek 1835 ZB V 399; Josephus Gmerek Juvenis 1837 ZB V 414. Od ap. *gmerek* 'ten, co gmera – szperacz, dłubacz', 'dureń, ciura, niedojda' SW I 854, por. n. o. *Gmerek* Gór 72 (n. o. *Myrka* zob. pod **MYRKA**).

GMUR zob. **GBUR**

GNAT, GNATH, GNATT: Martinus Gnat 1708 ZB II 18; Martinus Gnat 1709 ZB II 23; inter Joannem Gnath 1812 PC I 269, Honesto Andreae Gnatt 1821 ZB V 131; Andreas Gnatt 1824 ZM III 311; *fem.* Theresia proc[reata] Gnatowna 1804 ZB III 104; Victoria proc[reata] Gnat 1837 ZB V 417. Od ap. *gnat* 'kość' SW I 856, n. o. *Gnath* z germanizacją fonetyczno-graficzną, nazwisko *Gnat* notowane też wsp. na Krajnie Brzeź 212.

GNATH zob. **GNAT**

GNATKOWSKI: Dominicus Gnatkowski 1745 ZB II 102. N. o. *Gnatek* SSNO II 113 (zob. też **GNAT**) z suf. *-owski*.

GNATT zob. **GNAT**

[**GNIAZDOWSKI**]: *fem.* Francisca Gniazdowska 1779 ZB II 589. Od n. m. *Gniazdowo* pow. łomżyński SG II 621 z suf. *-ski*.

GNIOT, GNIOTT, KNIOT: bapt. Catharinam Bartholomei Gniot 1729 ZB II 195; Laurentius Gniot 1750 ZC I 122; ex Laurentio Gniot de Klukowo 1754 ZC I 135; inter Joannem Gniott 1822 PC II 88; Andreas Gniot 1849 ZC III 182; *fem.* Regina proc. Gniotowa 1802 AP 6711/118; Maria procreata Gniott 1821 ZB V 141; Rosalia procreata Kniot 1824 ZB V 287; Rosalia procreata Gniotowna 1827 ZM III 246. Od ap. *gmiot* 'gnet – Gnetum, roślina z rodziny gnetowatych', 'gniecenie, ciśnienie, ucisk', *gniota* '(o mężczyźnie i kobiecie) niezdarą, niedołęga, guzdralski, guzdralska, ślamazarnik, ślamazarnica' SW I 859, n. o. *Kniot* z pomieszaniem pod wpływem jęz. niem. nagłosowego *g-* z *k-*, germanizację fonetyczno-graficzną widać też w zapisie n. o. *Gniott*. Nazwisko *Gniot* notowane też jest wsp. na Krajnie Brzeź 212.

GNIOTA: Michael Gniota Juvenis 1826 ZB V 301. Derywat fleksyjny od n. o. *Gmiot* (zob.): *Jan, syn Gniota > Jan Gniota*.

GNIOTEK: inter Simonem Gniotek 1730 ZC I 59. N. o. *Gniot* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *gniotek* 'człowiek, który wszystko robi powoli' SGP II 94, 'wyskrobek ciasta' Br 147, por. wsp. nazwisko *Gniotek* SNW III 397.

GNIOTT zob. **GNIOT**

GOCZALT zob. **GOTTSCHALT**

GOCZAŁEK: Z Placu Jerzego Goczałka Successor 1711 ZS 34. Rejestr Dekretów Goczałka Grzegorza 1711 ZS 44; Rejestr Dekretów Goczałka Jakuba 1711 ZS 44. Niem. n. o. *Gottschalt* (zob.) spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Goczał*, por. Gal 87, z pol. suf. *-ek*.

GOCZAŁKA: Z Placu Jakuba Goczałki Successor 1711 ZS 36. Spolszczona na *Goczał* (zob. **GOCZAŁEK**) niem. n. o. *Gottschalt* (zob.) z pol. suf. *-ka*.

GOC(Z)KOWSKI: Joannes Goczkowski Bonorum Prochy et Zakrzewo Arendarius 1737 AGN 134/245; Stanisław Gockowski 1741 ZC I 97; Stanisław Gockowski 1750 ZM I 167; po śmierci śp. Imci Pana Stanisława Gockowskiego [Dzierżążna] 1751 AGN 185/270; Vladisław Gockowski 1753 ZB II 222; Antonius Goczkowski 1761 ZB II 286; *fem.* Imci Pani Goczowska rezyduie [Prochy] 1737 AGN 134/246; Zophia Goczowska Posestrix Prochoviensis 1742 ZB II 66; przez Imci Panią Zofią z Prądzynskich Gockowską pozostałą wdową [Dzierżążna] 1751 AGN 185/270. Z suf. *-ski* od n. m. *Gockowice* inaczej *Gotkowice* pow. chojnicki, skąd pochodzili *Gockowscy* // *Goczkowscy* herbu własnego Krzep 26 lub od n. m. *Gockowy* pow. człuchowski, gniazdo rodziny *Gockowskich* herbu *Prawdzie* Krzep 135 (n. o. *Prądzynska* zob. pod **PRĄDZYŃSKI**).

GODLEWSKI: Martinus Godlewski 1788 ZM III 61. Od n. m. *Godlewo* pod Wolsztynem pow. kościański Pod I 88 z suf. *-ski*.

GODYŃSKI: Mattheus Godynski Parochus Vielenensis 1671 ZB I 55; et Josepho Godynski 1707 ZC I 4; podług Attestacye Wielebnego Xiędza Godynskiego Plebana Złotowskiego 1674 AGN 123/468; Successorom Godyńskiego 1711 ZS 27; inter Stanisławem Godynski 1718 ZC I 26; *fem.* Eva Godynska Civissa 1707 ZM I 2; Katarzynie Godynszczance tyńf 130 1711 ZM I 29. N. o. *Godyn* SSNO II 146 (por. hipok. od im. *Godzislaw* > *Godyń* Mal I 68) z suf. *-ski*.

[**GOER**]: *fem.* Marianna Goerowna 1775 PB I 30. Niem. hipok. od im. *Gerhard* Go 206.

GOGOLEWSKI: G[e]n[eros]us D[omi]nus Stanislaus Gogolewski 1671 ZB I 55. Od n. m. *Gogolewo* pow. śremski, słupecki SG II 642 z suf. *-ski*.

GOL, GOLL: Michael Gol 1761 ZC I 156; Josephus Goll 1846 ZC III 172; *fem.* Christina Goll de Śmierdowo 1832 ZB V 369; Marianna nata Goll 1851 ZM II 449. Zapewne chodzi o n. o. *Gol*, od ap. *goł, goły* (zob. **GOŁY**), zapisaną, pod wpływem jęz. niemieckiego jako *Gol* (por. **GOLEK** : **GOLEK**), wyraźną germanizację fonetyczno-graficzną widać również w n. o. *Goll*.

GOLA: Andreas Gola Colono 1781 ZC I 20, *fem.* Catharina Golina Virgo de Klukowo 1846 ZB V 525. Derywat fleksyjny od n. o. *Gol* (zob. **GOL**): *Jan, syn Gola* > *Jan Gola*, por. wsp. kraj. nazwiska: *Goła, Golla* Brzeź 212.

GOLAŃSKI: Adalbertus Golański Praepositus Złotoviensis 1727 ZB II 173; Adalbertus Golański 1733 ZM I 103. Od n. m. *Golanki* na ziemi brzeskiej (gniazdo szlacheckiej rodziny *Golańskich* herbu *Prawdziec* Krzep 200) z suf. *-ski*.

GOLASIŃSKI: inter Martinum Golasiński 1730 ZC I 59. N. o. *Golas* SSNO II 150 (por. ap. *golas* 'golec', 'placek z mąki żytniej razowej' SW I 866, zob. też **GOL, GOLEC, GOŁY**) z suf. *-iński* Gór 74, por. wsp. nazwisko *Golasiński* SNW 413.

GOLCZ zob. **GOL(E)C**

GOLD, GOLT, GULD: bapt. Fridericum Pauli Golt 1729 ZB II 191; inter Paulum Guld de Baldebusk 1723 ZC I 39; Michael Gold AP 75/5. Niem. n. o. *Gold*, od niem. ap. *Gold, Geld* 'złoto' SEM V 73, spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Golt*. Wariant *Gold* : *Guld* z podwyższeniem artykulacyjnym *o:u* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*.

GOLDSCHMIDT: Moses Johann Goldschmidt 1828 AP 75/5. Od niem. ap. *Goldschmied* 'złotnik'.

[**GOLDUN**]: *fem.* Regina proc[reata] Goldun 1809 ZM III 176. Niem. n. o. *Gold* (zob.) z pol. suf. *-un* lub od gw. ap. *goldon, goldun* 'indyk'.

GOL(E)C, GOLCZ, GULCZ, GOLTZ: rodzina Goltz [Batorowo] 1669 Szaf 126; bapt. Elisabetham Pauli Golcz 1724 ZB II 141; inter Joannem Golc 1742 ZC I 101; Franciscus Gulcz 1753 ZB II 211; Franciscus Golcz de Kuian 1758 ZB II 249; bapt. Franciscum Francisci Golcz 1770 ZB II 373; F. B. Golz [Batorowo] 1773 Szaf 126; *fem.* Augusta Elisabetha de Prebendowskie Gulczowa 1753 ZB II 211. Od ap. *golec* 'chudopacholek' też 'człowiek bez majątku' Br 149, kaszub. *golc* 'człowiek goły, obnażony' Sych I 337 (por. n. o. **GOLY**). Wariant *Golc(z)* : *Gulcz* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* pod wpływem sąsiedztwa z półotwartą, przejście wygłosowego *-c* w *-č* należy wytłumaczyć substytucją niem., por. Breza Przyd 80-81, n. o. *Goltz* z germanizacją fonetyczno-graficzną (n. o. *de Prebendowskie* zob. pod **PRZEBĘDOWSKI**).

GOLICZYK: Jacobus Goliczyk 1775 PB I 35. N. o. *Golik* (zob.) z suf. *-ik*.

GOLIK, HOLIK: Bartholomeus Andreae Golik 1715 ZM I 15; bapt. Catharinam Andream Golik 1717 ZB II 75; bapt. Dorotheam Friderici Holik 1745 ZB II 109; inter Andream Golik 1755 ZC I 137; Adalbertus Golik de Villa Radawnica 1814 ZBV 9. N. o. *Goły* (zob.) z suf. *-ik*, pomieszanie nagłosowego *g-* z *h-* spowodowało powstanie formy *Holik*, por. **GAŁA** : **HAŁA**.

GOLIKOWSKI: inter Gregorium Golikoski 1736 ZC I 76. N. m. *Golików* a. *Golków* pow. kaliski SG II 658 z suf. *-ski* lub n. o. *Golik* (zob.) z suf. *-owski*, stąd *Golikowski*, zaś forma *Golikoski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GOLIŃSKI: filia Adalberto Golinski Sutori 17796 ZB III 64; filia Adalberto Goliński Sutori 1801 ZB III 82; inter Honestum Adalbertum Golinski 1815 ZC II 32; *fem.* Dorothea Golinska 1809 ZM II 258. N. m. *Golin* pow. wałecki SG II 479, n. m. *Golina* pow. rawicki Pod I 91 z suf. *-ski* lub n. o. *Goły* (zob.) z suf. *-iński*.

GOLKA zob. **GOLKA**

GOLKOWSKI zob. **GOŁKOWSKI**

GOLL zob. **GOL**

GOLLNIK zob. **GOLNIK**

[**GOLNICKI**]: *fem.* Barbara Golnicka 1733 ZM I 109. N. o. *Golnik* (zob.) z suf. *-ski*.

GOLNIK, GOLLNIK: et Jacobo Golnik 1773 ZC I 201; Michael Golnik 1776; Michael Golnik Semicolono 1777 ZB I 557; Michael Golnik Hortulano 1777 PB I 70; Joannes Golnik 1788 PB I 248; Michał Gollnik [Głomsk] 1814 PI; Franciscus Gollnik faber 1833 ZC II 94; Martin Golnik 1849 ZM III 489; *fem.* Cristina Golnikowa 1791 PB I 288. Od nienotowanego przez słowniki ap. *golnik* z wcześniejszego *goldnik* 'złotnik' lub od ap. *golnik* 'fryzjer', a to od ap. *golić* z suf. *-nik*, albo od n. o. *Goły* (zob.) z suf. *-nik*. Wszystkie te możliwości podaje E. Breza w Przyd 82. N. o. *Gollnik* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

GOLT zob. **GOLD**

GOLTZ zob. **GOL(E)C**

GOLUZA: bapt. Anna patris Gregory Goluzia et Reginae 1665 ZB I 13; ex Gregorio Goluzia Cmetone 1667 ZB I 23; ex Albero Goluzia 1669 ZB I 34; ex Alberto Goluzia 1672 ZB I 62. Spolszczona morfologicznie za pomocą pol. *-a* niem. n. m. *Golhus* (por. podobną niem. n. m. *Golzhausen* we Wschodnich Prusach), a to od pol. ap. *goły* i niem. ap. *Haus* = dniem. *Hus* 'dom' lub derywat fleksyjny od n. o. *Golus* (zob. **GOLEC** i por. też wsp. nawisko *Golus* SNW III 422), *Jan*, syn *Golusa* > *Jan Golusa*, zapis *Goluzia* może wówczas świadczyć o germanizacji fonetyczno-graficznej.

GOŁĄBEK: bapt. Agatha Apollonia Parentum Mathiae Gołąbek et c[onjugis] ejus 1723 ZB II 124; *fem.* Agnes Gołąbka de Święta 1708 ZB II 18; Agnes Gołąbkowa 1722 ZB II 108. N. o. *Gołqb* SSNO II 156 (por. ap. *gołqb* 'ptak – Livia' SW I 868) lub od ap. *gołqbek* 'rodzaj grzybów – *Russula emtica*', też 'owad – *Maeroglossa stellatarum*', 'ptak, turkawka' SW I 864.

GOŁĘBIEWICZ: inter Bartholomeum Gołębiewicz 1732 ZC I 65; Michael Gołębiewicz 1736 ZM I 72. N. o. *Gołqb* (zob. **GOŁĄBEK**) z suf. *-ewicz*.

[**GOŁĘBIEWSKI**]: *fem.* Magdalena Gołębieska 1776 PC I 12; Marianna Gołębiewska 1815 ZC II 32. N. o. *Gołębiewo* pow. obornicki Pod I 92, gdański, grudziądzki, ko ściernicki SG II 671-672 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Gołębiewski*, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Gołębieski*.

GOŁKA, GOLKA: Nicolao Golka Hortulano 1720 ZC I 18; Martino Gołka 1783 ZB IV 12; Adalberto Gołka 1796 ZB IV 73; Mathias Gołka Colonus de Śmiardowo 1834 ZB III 386; Mathias Gołka 1851 ZM II 443; *fem.* inter Regi-nam Gołkowna 1811 ZC II 20. N. o. *Goł* (zob. **GOL**), *Gola* (zob. **GOLA**) z suf.

-ka lub derywat fleksyjny od n. o. *Golek* (por. ap. *golek* 'golas, golec' SW I 868 oraz n. o. **GOŁY, GOLEC**): *Jan, syn Gołka* > *Jan Gołka*, gdzie n. o. *Gołka* zapisano, zapewne pod wpływem jęz. niemieckiego, jako *Golka*.

GOŁKOWSKI, GOLKOWSKI: Nicolaus Golkowski 1774 PB I 2; *fem.* Regina Gołkowska 1781 PB I 121. Od n. m. *Golkowo* pow. rypiński SG II 674 z suf. -ski lub n. o. *Gołka, Golek* (zob. **GOŁKA**) z suf. -owski, zapis *Golkowski* pod wpływem jęz. niemieckiego.

GOŁY: ex Jacobo Goły 1669 ZB I 38; ex Jacobo Goły 1672 ZB I 60; Goły jęczmienia wierteli trzy [dał] 1699 AGN 146/6; bapt. infantem Martini Goły 1707 ZB II 3. Od ap. *goły* SW I 870, zob. też **GOL, GOLEC**.

GOMOŁ, KOMOŁ, KOMOLL: inter Michaellem Komol 1754 ZC I 134; bapt. Casimirum Michaelis Komoll 1759 ZB II 252; inter Joannem Gomoł 1760 ZC I 152. Od stp. ap. *gomoły* 'bezrogi, niespiczasty, tępo zakończony, zaokrąglony' Br 150, Sł I 315, Reczek 109. Forma *Gomoł* : *Komol* z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na pomieszeniu dźwięcznego nagłosowego g- z bezdźwięcznym k- (por. **GBUR** : **KBUR**) i oddaniu wygłosowego -ł za pomocą -l, które w wariancie *Komoll* podwojono.

GOMOŁA, GOMULLA: inter Joannem Gomoła 1740 ZC I 94; bapt. Petrum Joannis Gomoła 1741 ZB II 40; bapt. Catharinam Michaelis Gomoła 1755 ZB II 227; Jacobus Gomoła 1756 ZC I 137; bapt. Catharinam Patris Joannis Gomulla 1766 ZB II 320; et Joanne Gomulla 1767 ZC I 177. Derywat fleksyjny od n. o. *Gomoł* (zob.): *Jan, syn Gomoła* > *Jan Gomoła* lub od ap. *gomółka, gomóła* 'kragłą bryłą sera (twarogu)' Bańkowski I 453, 'kulista bryłka czegoś miękkiego np. sera, masła, gliny' Sł I 316 (por. **GOMOŁKA**). N. o. *Gomulla* powstała jako efekt germanizacji fonetyczno-graficznej.

GOMOŁKA: Michael Gomołka 1759 ZM I 204. Od ap. *gomółka* (zob. **GOMOŁA**), por. n. o. *Gomołka* SSNO II 163 i wsp. nazwisko *Gomołka* SNW III 432.

GOMULLA zob. **GOMOŁA**

***GON(IE)C, GANCA, GENTZ, GĘCZ**: Michael Ganca 1747 ZB II 78; Joannes Gęcz pictor advena 1766 ZB II 326; Daniel Gentz 1778 ZB I 567; Daniel Gentz 1778 ZB I 567; Christoph Gentz 1798 AP 36/70; Michael Gentz 1819 AP 28/96. Od ap. *goniec, gońca* 'biegacz, posłaniec', też 'pies gończy' Br 150, n. o. *Goniec* z utratą -e- ruchomego dałaby postać *Gońc*. N. o. *Ganca* < ap.

gońca wskazuje na przejście *o : a* w sąsiedztwie półotwartej, podobnie *Gońc : Ganc*, a z postaci *Ganc* łatwo do formy *Gącz // Gęcz*, zapisanej z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Gentz*. Liczne warianty i formy graficzne n. o. *Gon(ie)c* podaje i szeroko omawia E. Breza w Przyd 83-84 i NP I 161.

GONIONY: ex Patre Krawiec Andreae Goniony 1670 ZB I 50. Od ap. *goniony* SW I 873.

GORAJEWICZ: et Joanne Gorajewicz Advocato Złotoviensis 1724 ZC I 40. N. o. *Goraj* SSNO II 164 (por. hipok. od stp. im. z członem *Gorz(y)-, Gor(i)-* typu: *Gorzysław, Cieszygor > Goraj* Mal I 69) z suf. *-ewicz*.

GORZEŃSKI: Mathias Gorzenski Cauponi 1777 PB I 47; inter Gregorium Gorzeński 1786 PC I 64; Andr[eas] Gorzenski 1802 AP 31/24. Od n. m. *Gorzeń* pow. rypiński SG II 779 z suf. *-ski*.

GORZKOWSKI: Reverendus Dominus Joannes Gorzkowski Decanus et Parochus Złotoviensis 1621 Fon 309; Reverendus Dominus Joannes Gorzkowski Capellanus Ecclesiae Prochialis Zakrzeviensis 1795 PB I 312. N. o. *Gorzek* SSNO II 169 (por. hipok. od stp. im. typu: *Gorzysław, Cieszygor > Gorzek* Mal I 69) z suf. *-owski*.

GOS zob. **GOŚ**

[**GOSŁAWSKI**]: *fem.* Gosławska Justina 1713 ZB II 50. Od n. m. *Gosławice* pow. koniński SG II 741 suf. *-ski*, por. Gór 76.

GOSPODA: Adal[bertus] Gospoda 1815 ZM III 226. Od ap. *gospoda* 'dom gościnny, zajazd' SW I 880, tu zapewne w znaczeniu 'właściciel gospody, gospodarz, karczmarz', por. **GOSPODARZ, KARCZMARZ**.

GOSPODAR zob. **GOSPODARZ**

GOSPODARZ, GOSPODAR: Regina puella Michaelis Gospodar 1730 ZM I 60; Andreas Gospodar 1746 ZB II 119; Anrzejowi Gospodarzowi wyreperowało się chałupa 1771 Der 364; Josepho Gospodar Colono 1783 ZB IV 12; Paul Gospodar 1797 AP 28/31; Paulo Gospodar filius 1798 ZM II 110; Paulus Gospodar 1781 ZC I 235; Joannes Gospodar Miles 1822 ZC II 66; Joannes Gospodar Agricola de Złotowo 1826 ZC II 84; Paul Gospodar 1835 AP 28/109; *fem.* Marianna Gospodarowna 1811 ZC II 18; Agnes Gospodarka Coloni uxor de Villa Radawnica 1826 ZB V 307; Cayetan filius Mariannae natae Gospodar

legitimi Woda 1849 ZM III 489. Od ap. *gospodarz* 'pan domu, głowa rodziny, wieśniak bogatszy, zarządzający' Sł I 324 (por. **GBUR**) też 'właściciel gospody' (por. **GOSPODA**, **KARCZMARZ**). Forma *Gospodar* pod wpływem grafii niemieckiej (n. o. *Woda* zob. pod **WODA**).

GOSPODAREK: ex Petro Gospodarek 1674 ZB I 73; Petrus Gospodarek 1716 ZM I 17; Catharina od Gospodarka [z] Blenkwiada 1716 ZM I 18, Andreas Gospodarek 1751 ZCI 127. N. o. *Gospodarz* (zob.) z suf. *-ek*.

[**GOSTEK**]: *fem.* Regina Gostkowa 1783 PB I 141. Hipok. od stp. im. *Gościsław*, *Gościmir* > *Gostek* MaI I 69, por. n. o. *Gostek* SSNO II 174 i wsp. nazwisko *Gostek* SNW III 457.

[**GOSTKOWSKI**]: *fem.* Sophia Gostkowska 1745 ZB II 111. Od n. m. *Gostkowo* pod *Bytowem* SG II 744 (skąd wywodzi się kaszubska rodzina *Gostkowskich*, por. Breza Przyd 248), n. m. *Gostków* pow. *Frydland* (dziś *Debrzno*) SG II 744 z suf. *-ski* lub n. o. *Gostek* (zob.) z suf. *-owski*.

GOSZ: bapt. Christinam Martini Gosz 1742 ZB II 65; Marianna Laboriosi Martini Gosz 1752 ZM I 174. Hipok. od stp. im. z pniem *-go-*, typu: *Godzisław*, *Gościrad* > *Gosz* MaI I 23, zob. też **GOŚ**.

GOSZCZYŃSKI: George Goszczynski 1828 AP 75/6; Adalbertus Goszczynski 1837 ZC II 101. Od n. m. *Goszczyno* dziś *Goszczynno* pow. płoński SG II 753, *Goszczyn* pow. grójecki SG II 753 z suf. *-ski*.

GOŚ, **GOS**: bapt. Michaellem Martini Gos 1740 ZB II 33; Infans Pauli Gos 1759 ZM I 201; *fem.* Christina Gosiowa de Głomsk 1782 PB I 141. Hipok. od stp. im. z pniem *-go-*, typu: *Godzisław*, *Gościrad* MaI I 23, por. też wsp. nazwiska: *Goś*, *Goško*, *Goślik* Rymut NP I 259, zapis *Gos* może być dokonany pod wpływem jęz. niemieckiego.

GOŚCINNY, **GOŚCIENNY**: Mathias Gosciny 1666 ZB I 19; Christophorus Gosciny de Radawnica 1670 ZB I 48; Stanislaus Gościny 1671 ZB I 54; włokę trzyma Kowal z Gościennym Starym 1701 AGN 146/260; Paulus Kot alias Gosciny 1729 ZB II 193; *fem.* Anna Gosciny 1739 ZB II 22. Od ap. *gościny* 'przebywający w gościnie', 'cudzy, obcy' SW I 884, por. również ap. *gościn* 'należący do cudzoziemca' Sł I 327. Forma *Gościenny* obok *Gościny* wskazuje na niestabilizowanie przejścia *iN* > *eN* (n. o. *Kowal* zob. pod **KOWAL**, n. o. *Kot* pod **KOT**).

GOTAŃSKI: Adalbertus Gotański Custos Camenensis Praepositus Złotoviensis 1752 ZM I 173. N. o. *Got, Gota* SSNO II 181 (por. hipok. od im. *Gotart* > *Got* Mal II 228 i n. o. **GOTEK**) z suf. *-ański*, o ile nie jest to n. o. *Kotański* zapisana pod wpływem jęz. niem. jako *Gotański*, por. **GRABUK** : **KRABUK**.

[**GOTEK**]: *fem.* Reina Gotkowa 1777 PB I 48. Hipok. od im. *Gotart* > *Gotek* (zob. **GOTAŃSKI**), możliwe też, że chodzi tu o n. o. *Kotek* (zob.) zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Gotek*.

GOTTSCHALT, GOCZALT: Martinus Gottschalt 1730 ZB II 194; Ignatius Goczalt 1753 ZB II 214; Simon Hirsch Katz alias Lazarus Gottschalt 1798 AP 31/3; Gottschalt Lazarus 1805 AP 46/77. Niem. n. o. *Gottschalt* Go 216, od niem. ap. *Gott* 'Bóg' i ap. *schalten* 'rządzić, gospodarować', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Goczalt* (n. o. *Katz* zob. pod **KATZ**), zob. też **GOCZAŁEK, GOCZAŁKA**.

GOZDEK: ex Paulo Gozdek 1673 ZB I 65; Paulus Gozdek de Oppido Złotowo 1701 AGN 123/437. N. o. *Gozd* SSNO II 186 (por. ap. *gozd* 'gaj, las' SW I 886) z suf. *-ek*.

GOZDOWSKI: Albertus Gozdowski 1713 ZB II 50; Elisabeth Alberti Gozdowski 1717 ZM I 20; Albertus Gozdowski 1739 ZM I 88; inter Franciscum Gozdowski 1722 ZC I 130; Helena Michaelis Gozdowski 1757 ZM I 192; Michaelis Gozdowski Piscatoris 1775 ZM I 261; Michael Gozdowski 1779 ZC I 231; Vincentinus Gozdowski piscator 1834 ZC II 96; *fem.* et Mariannam Gozdowska 1738 ZC I 85; et Hedvigam Gozdoszczanka 1742 ZC I 101; et Regynam Gozdowska 1743 ZC I 95; Clara Gozdowska 1763 ZM I 215; Regina Gozdowska 1780 ZM II 13; Margaretha proc[reata] Gozdowska 1805 ZB III 106; inter Magdalenam Gozdoska 1815 ZC II 32; Victoria Gozdowska 1834 ZC II 97. Od n. m. *Gozdów* pow. kolski, turecki, wrzesiński SG II 759 z suf. *-ski* lub n. o. *Gozd* (zob. **GOZDEK**) z suf. *-owski*, forma *Gozdoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GOŹDZIK: ex Paulo Gozdzik Fabro 1666 ZB I 20; Paulus Gozdzik 1667 ZB I 23; Paulus Gozdzik 1674 ZB I 79. Od ap. *goździk* 'roślina - Dianthus i jej kwiat' też 'mały gwóźdź, gwoździk' Sł I 330, zob. też **GWOŹDZIK**.

GÓRA: Paulus gora 1673 ZB I 64; Martinus Gura de Villa Zakrzewo 1674 AGN 123/669; Gora wołow ośm [ma] 1701 AGN 147/261; Jakub Gora [Zakrzewo] 1747 PI; Mikolay Gora [Głomsk] 1747 PI; Jacobus Gora 1773 ZC

I 203; Walenty Gora [Zakrzewo] 1773 PP; Jacobus Gora 1780 PB I 109; Valentinus Gora 1790 PB I 273; Woytek Gura Miles 1791 PB I 290; *fem.* Maryanna Gorzyna [Łąkie] 1773 PP; Justina Gurzanka 1775 PB I 34; Hedvigis Gorowna 1779 PB I 91; Marianna proc[reata] Gorowna 1798 ZB III 72; Maria proc[reata] Gurowna 1783 ZB III 10; Theresia Gurowa 1791 ZM II 88; Regina Gorowa vidua 1810 ZM II 260. Od ap. *góra* SW I 887 lub n. m. *Góra* pow. wejherowski, inowrocławski, kościański, pleszewski, poznański, wrzesiński SG II 688.

GÓRAL: Goral owsa wierteli sześć [dał] 1699 AGN 146/6. Od ap. *góral* SW I 889, por. wsp. nazwisko *Góral* SNW III 469.

GÓRECKI: ex Stanislae Gorecki 1669 ZB I 40. N. o. *Górka* (zob.) lub n. m. *Górka*, *Górki* z Wielkopolski i Kujaw SG II 713-716 z suf. *-ski*.

GÓRKA: Menasteno Gorka 1731 ZM I 154; Joannes Gorka de Zakrzewo 1786 PB I 204; Joannes Gorka 1790 PB I 273. N. o. *Góra* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *górką* SW I 889, albo n. m. *Górka* (zob. **GÓRECKI**).

GÓRNIOWICZ: inter Franciscum Gorniewicz 1717 ZC I 24; bapt. Marianam Francisci Gorniewicz 1722 ZB II 107; Infans Marianna Francisci Gorniewicz Figuli Civi Złotowiensi 1722 ZM I 33. N. o. *Górny* SSNO II 168 (por. ap. *górný* 'mieszkający na górze' Bub 119) z suf. *-ewicz*.

GÓRSKI: apud Dominum Stanislaum Gurski 1753 Fon 301; Laurentius Gorski Clericus minorum 1753 Fon 342; *fem.* M[agnifica] D[omina] Marianna Gorska 1673 ZB I 65. Od n. m. *Góra* pow. wejherowski (gniazdo szlacheckiej rodziny *Górskich*), pow. inowrocławski, kościański, pleszewski, poznański, wrzesiński SG II 688 z suf. *-ski*.

GÓRZYŃSKI: Mathias Gorzynski 1781 PC I 123; Barbara corka Grzegorza Gorzynskiego [Wiśniewka] 1794; Andreae Gorzynski filia 1791 ZM II 86; Stanislaus Gorzynski 1790 ZB III 38; Andreas Gorzynski Cantonista 1790 ZC I 51; Maci Gorzynski [Zakrzewo] 1798 PI; Andreas Gorzynski Miles 1801 ZC II 4; Jacobus Gorzynski 1803 AP 6711/146; Andreas Gorzynski de Oppido Złotowo 1811 ZC II 18; Mathias Gorzynski 1813 PC I 281; *fem.* Catharina Gorzyńska 1774 PB I 20; inter Catharinam Gorzynska 1775 ZC I 215; Regina Górzńska 1794 PB I 306; Magdalena Gorzynska 1849 ZC III 180. Od n. m. *Górzna* pow. złotowski SG II 732 z suf. *-ski*.

GRAB: ex Michaele Grab Lutherane 1668 ZB I 26; ex Michaele Graba 1673 ZB I 66. Od ap. *grab* 'drzewo – *Carpinus betulus*' SW I 892, por. nazwisko

Grab Rymut NP I 262, forma *Graba* wynika ze składni cytowanego zdania: z *Michała Graba*.

GRABARCZYK: filia nomine Eva Joannis Grabarczyk 1660 ZB I 3; ex Joanne Grabarczyk 1668 ZB I 27; Joannes Grabarczyk 1669 ZB I 34; ex Patre Michaele Grabarczyk 1670 ZB I 42. N. o. *Grabarz* (zob.) z suf. *-czyk*.

GRABARZ: bapt. Hedvige Alberti Grabarz 1708 ZB II 18. Od ap. *grabarz* SW I 892, por. wsp. nazwisko *Grabarz* SNW III 476.

GRABEK: ex Michaele Grabek 1672 ZB I 59. N. o. *Grab* (zob.) z suf. *-ek*, por. wsp. nazwisko *Grabek* SNW III 477.

GRABELSKI: Michael Grabelski 1797 AP 28/31. N. o. *Grabel* (a to od n. o. *Grab*, zob., lub ap. *grabać* z suf. *-el* Gal 93) z suf. *-ski*.

[**GRABSKI**]: *fem.* Marianna Grabska de Święta 1709 ZB II 26. Od n. m. *Grab* pow. kaliski, pleszewski SG II 761 lub n. o. *Grab* (zob.) z suf. *-ski*.

GRABOW: Honestus Michael Grabow 1822 ZB V 159; *fem.* Elisabeth Grabow de Święta 1831 ZB V 357. N. o. *Grab* (zob.) z suf. *-ów* (por. **BETHOW**, **BOSOW** i dalsze), stąd n. o. *Grabów* zapisana jako *Grabow*.

GRABOWSKI: należała niegdy [Radawnica] do Grabowskich 1578 Call 36; Adamus Graboski Notarius Skarszewiensis 1726 ZB II 155; Georgius Grabowski Assesor 1752 ZC I 129; A. T. Grabowski 1773 Szaf 151; Petro Grabowski Organario 1782 ZB III 8; Petrus Grabowski Organarius Złotoviensis 1783 ZB IV 14; *fem.* hr. Grabowska 1773 Szaf 131. Od n. m. *Grabowo* pow. kartuski (gniazdo szlacheckiej rodziny *Grabowskich* herbu *Przyjaciel* Krzep 28) z suf. *-ski*, n. o. *Graboski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GRABUCH, GRABUK, HRABUK, KRABUK: Adalbertus Grabuk 1742 ZB II 62; bapt. Dorotheam Georgi Hrabuk 1748 ZB II 146; bapt. Georgium Joannis Grabuch 1750 ZB II 166; bapt. Mariannam Adalberti Krabuk 1753 ZC I 133. N. o. *Grab* (zob.) z wschodniosłowiańskim formantem patronimicznym *-uk* lub pol. suf. *-uch*. Pomieszanie nagłosowego *g-* z *h-* spowodowało powstanie formy *Hrabuk*, por. *gołysz* : *hołysz*, *gańba* : *hańba*, zaś pod wpływem jęz. niem. pomieszano dźwięczną nagłosową *g-* z bezdźwięczną *k-*, stąd *Grabuk* : *Krabuk*.

GRABUK zob. **GRABUCH**

GRABUT: Andreas Grabut 1709 ZB II 21; Anna Adalberti Grabut 1761 ZM I 208; *fem.* Anna Elisabeth Grabut 1815 ZBV 33. N. o. *Grab* (zob.) z suf. *-ut*.

GRAC zob. **GRACZ**

GRACIK, GRECIK: ex Gregorio Gracik 1668 ZB I 31; bap. Mariannam Adami Gręcik 17080 ZB II 15; bap. Gregorium Adami Grecik 1712 ZB II 38; *fem.* Anna Greciczka 1668 ZB I 26; Catharina Greciczka 1737 ZM I 77. N. o. *Grat* (zob.) z suf. *-ik*. N. o. *Grecik* z podwyższeniem artykulacyjnym *a:e* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*, zaś *Gręcik* z wtórną nosowością przed zwarto-szczelinową.

GRACZ, GRAC, KRACZ, KRATZ: Gracz owsa wiertelci cztery [dał] 1699 AGN 146/6; Chałupa Tomasza Gracza [Zakrzewo] 1737 AGN 134/249; Woyciech Kracz [Wersk] 1747 PI; Bartholomeus Gracz 1744 PB I 20; Maryanna corka Jana Gracza [Wiśniewka] 1796 PI; Tomasz syn Stanisława Gracza 1799 M AP 6711; Laboriosus Bartholomeus Gracz Colonus 1801 AP 6711/83; Jacobus Gracz 1803 AP 6711/142; Franciscus Grac 1850 ZB V 581; *fem.* Anna Graczowa 1774 PB I 4; Barbara Graczewa 1775 PB I 33; Agneti Gracowna 1794 PB I 307; Eva Graczka 1803 AP 6711/144; Ewa Graczka [Wiśniewka] 1806 PP; Marianna Kraczowa 1814 PC II 8; et Mariannae natae Gracowna 1850 ZM III 503. Od ap. *gracz* SW I 894, por. wsp. notowane na Krajnie nazwisko *Gracz* Brzeź 212. Pod wpływem jęz. niem. pol. n. o. *Gracz* zapisano jako *Grac*, *Kratz* i *Kracz*; germanizację fonetyczno-graficzną widać tu w pomieszeniu nagłosowej dźwięcznej *g-* z bezdźwięczną *k-*, stąd formy *Kratz* i *Kracz* (por. n. o. **GRABUK:KRABUK** i wcześniejsze), odmiennymi systemami ortograficznymi można też objaśnić zapis *Kratz*, gdzie wygłosową głoskę oddano za pomocą niem. dwuznaku *-tz*. Nie można też wykluczyć, że n. o. *Kracz* pochodzi od ap. *krakać*, *kraczę*.

GRACZEJC zob. **GRACZEWIC**

GRAC(Z)EWIC, GRAC(Z)EJC: Kazimierz Graczeic [Wersk] 1750 PI; Kazimierz Gracewic [Wiśniewka] 1752 PI; Bartłomi Graczeyc [Wiśniewka] 1801 PP; *fem.* Agnes Graczeyc 1780 PB I 98. N. o. *Gracz* (zob.) z suf. *-ewic* ściągniętym do *-ejc*, por. **BARTKOWIC(Z) : BARTKOJC** i dalsze.

GRACZKOWSKI, GRAJCZKOWSKI, KRACZKOWSKI: Bartłomi syn Tomasza Graczkowskiego [Prochy] 1773 PP; Laurentio Kraczkowski 1781 PB I 113; Jacobo Graczkowski Kanonier 1784 PB I 163; Marcin Graczkowski

1799 B AP 6711; Thomas Graczkowski 1803 AP 6711/142; Tomasz Graczkowski [Wersk] 1814; Joannes Graczkowski mendicus 1827 ZM III 350; *fem.* Barbara Graczkowczonka 1778 PB I 73; Hedvigis Grayczkowska 1780 PB I 98; Marianna Graczkowska 1803 AP 6711/142; Justina Graczkowska virgo 1840 ZC III 150; Rosalia Graczkowska 1842 ZC III 160; Anna Graczkowska 1851 ZB III 484. N. o. *Graczek* // *Kraczek* (zob.) z suf. *-owski*, n. o. *Grajczkowski* z dyftongiczną wymową *-a-*.

GRACZYC: inter Bartholomeum Graczye Milites 1781 ZC I 18. Od n. o. *Gracz* (zob.) z suf. *-ic*.

GRACZYK: Michael Graczyk 1668 ZB I 26; Martinus Graczyk 1670 ZB I 43; bap. Bartholomeus Parentum Casimiri et Annae 1723 ZB II 127; Albertus Graczyk 1732 ZM I 65; *fem.* Josephata procreata Graczyk 1834 ZM III 384. N. o. *Gracz* (zob.) z suf. *-ik*.

GRACZYŃSKI: Jacobus Graczyński 1775 PB I 35. N. o. *Gracz* (zob.) z suf. *-iński*.

GRADKA zob. **GRĄDKA**

GRAFF, GRAW: et Martino Graw de Białosliwie 1752 ZC I 131; *fem.* Anna Graffowna 1776 PB I 39. Niem. n. o. *Graf, Graff*, wariantywnie też *Graw* Go 218, a to od niem. ap. *Graf* 'hrabia'.

GRAJ: bap. Dorotheam Mariannam Andreae Gray 1740 ZB II 27; *fem.* Anna Catharina proc. Gray 1802 AP 6711/116. Od ap. *graj* 'grajek' SW I 895, por. n. o. **GRAJEK, GRAL** i wsp. notowane na Krajnie nazwisko *Gray* Brzeź 212.

GRAJCZKOWSKI zob. **GRACZKOWSKI**

GRAJEK: Stanislaus Grayek 1794 ZM III 84; *fem.* et Agneti procreata Graykowna 1777 ZC I 304; Catharina nata Grayek 1837 ZM III 400. Od ap. *grajek* SW I 898, por. **GRAJ, GRAL**.

GRAJNA: Martinus Grayna 1734 ZM I 112; bap. Michaelem Martini Grayna 1740 ZB II 27. N. o. *Gray* (zob.) z suf. *-na*, chociaż nie można też wykluczyć, że chodzi tu o n. o. *Krajna* (por. n. o. **KREJ, KRAJA**) zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Grayna*, por. **GRABUK : KRABUK, GRACZ : KRACZ**.

GRAL: Infans Laboriosi Gral 1752 ZM I 174; bapt. Evam Pauli Gral 1753 ZB II 212; inter Michaellem Gral 1770 ZC I 191. Od ap. *gral* 'grajek, towarzysz zabawy', 'świerszcz' SW I 898, o ile nie jest to zapisana jako *Gral* n. o. *Gral* od ap. ap. *grać*, *grał*.

GRAMZA: Rejestr Dekretow Gramzy 1711 ZS 44; Laurenty Gramza 1715 ZM I 16; *fem.* Anna Marianna Gramzyna 1709 ZM I 6; Z Domu Gramzinego przychodzą 1711 ZS 11; Christina Gramzowna 1806 AP 6711/239. Niem. hi-pok. od im. *Hieronim* > *Grams* Go 250, spolszczony morfologicznie za pomocą *-a* na *Gramsa* i odczytany z niemiecka jako *Gramza*.

GRAMZIK: bapt. Infantem Joannis Gramzyk 1709 ZB II 23. N. o. *Gramza* (zob.) z pol. suf. *-ik*.

***GRANIEC, GRANS, KRANS:** Joannes Grans 1712 ZB II 37; Joannes Krans 1722 ZB II 115; Anna Marianna infans Cristiani Grans 1726 ZM I 45; *fem.* Hedvigis Kransowa 1713 ZB II 49. N. o. *Gran* SSNO II 195 (zob. też **GROHN**) z suf. *-ec*. N. o. *Gran* można wywieść od ap. *gran* 'wysuszone ziarna owoców lub ziarna kruszców, służące jako drobne odważniki', por. Breza Przyd 87. Pod wpływem żywotnego jeszcze na Krajnie procesu usuwania *-e-* ruchomego w bezkońcówkowych formach rzeczowników z sufiksem *-ec*, n. o. *Graniec* przeszła w *Granc*, wymawiane też jako *Grans*, por. analogiczne: *Gaws* < *Gawiec*, *Szews* < *Szewiec* (zob. też **CHLEBIEC** : **KLIEPS**, **DĘBIEC** : **DAMS**, szerzej problem ten jest omówiony w artykule E. Brezy SO XLVI 15-25). Wariant *Grans* : *Krans* zapisany został pod wpływem jęz. niem., gdzie pomieszano dźwięczną nagłosową *g-* z bezdźwięczną *k-*, por. **GRABUK** : **KRABUK**, **GRACZ** : **KRACZ**.

GRANKIEWICZ: inter Adalbertum Adami Grankiewicz Filium 1769 ZC I 183. N. o. *Granek* (a to od n. o. *Gran*, zob. **GRANIEC** i por. też wsp. nazwisko *Granek* SNW III 489) z suf. *-ewicz*.

GRANS zob. **GRANIEC**

GRAT: filia Michaeli Grat 1774 ZB II 406. Od ap. *grat* 'sprzęt domowy, wyprawa ślubna (odzież, pościel, naczynie)' Reczek 118, SW I 902, por. wsp. nazwisko *Grat* SNW III 492.

GRAW zob. **GRAFF**

GRAZAJ zob. **GROZAJ**

GRAZEWICZ: Albertus Thomas Grazewicz 1717 ZM I 20. N. o. *Graza, Groza* (zob. **GROZAJ // GRAZAJ**) z suf. *-ewicz*, o ile nie jest to n. o. *Grażewicz* (por. **GRAŻYŃSKI**) zapisana jako *Grazewicz*.

GRAŻYŃSKI: Honesto Vincentio Grażyńskiemu praesenti 1825 ZB V 261; Hedvigis filia Vincentii et Mariannae Grażyński 1829 ZM III 359. Od im. *Grażyna* z suf. *-ski*.

[**GRĄDKA, GRADKA**]: *fem.* Regina Grądczanka 1671 ZB I 56; Z Domku Gradczyney Successor 1711 ZS 41; Rejestr Dekretow Gradczyzny 1711 ZS I 44. N. o. *Grąd* SSNO II 199 z suf. *-ka*, n. o. *Grąd* można wywieść od ap. *grąd* 'wzniesienie, szczególnie na łące błotnistej, wzniesienie zalesione' Sł I 342, por. też ap. *grądzik* 'wyspa' Br 156 i wsp. nazwiska: *Grądek, Grądkiewicz* SNW III 492, zob. też n. o. *Grąd, Grąda* E. Breza w NP I 172. N. o. *Grądka* została zapisana, zapewne pod wpływem jęz. niem. jako *Gradka*, chociaż nie można też wykluczyć, że n. o. *Gradka* to derywat fleksyjny od n. o. *Gradek*, a to od ap. *grad* Rymut 127.

GREBIŃSKI: D[omi]nus Albertus Grebinski Canonicus Camenensis Decanus Wiecborgiensis Praepositus Złotoviensis 1707 ZB II 5. Od niem. n. m. *Greben, Grebin* na wieś *Grzybno* pod Brodnicą z pol. suf. *-ski*, por. Breza Przyd 92.

GRECIK zob. **GRACIK**

GREGENKA: Christianus Gregenka 1746 ZB II 116. Hipok. od im. *Grzegorz*.

GREINK, GRENK: Christianus Greink 1746 ZB II 119; Martinus Grenk 1732 ZB II 67. Niem. n. o. *Grein* Go 220, od ap. *greinen* 'żałośnie beczeć, płakać', z pol. suf. *-(e)k* (por. pol. n. o. **BECZAŁA, PŁACZEK**), stąd n. o. *Grein(e)k* spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Grenk*: niem. dyftong *-ei-* został oddany przez pol. *-e*.

GREISER, GREJSER, GREJZER, GRYZER: Petrus Greyser 1732 ZM I 64; Andrea Gryzer 1734 ZM I 112; Michael Greiser 1737 ZM I 143; Michael Greyzer 1738 ZB II 4; Michael Greyzer 1762 ZC I 159; Joannes Greyzer 1770 ZB II 365; *fem.* inter Dorotheam Greyzerowna 1733 ZC I 69. Niem. n. o. *Greiser* Go 220, a to od ap. *Greis* 'siwy, sędziwy, starzec'. Polonizacja fonetyczno-graficzna spowodowała powstanie form: *Grejser // Grejzer* oraz *Gryzer*.

W wariancie: *Grejser* // *Grejzer* niem. dyftong *-ei-* został oddany przez pol. *-ej-*, zaś w formie *Gryzer* przez *-y-*.

GREJSER, GREJZER zob. **GREISER**

GRELA: Infans Eva Davidis Grela 1730 ZM I 58. Może tu chodzić o n. o. *Gral* (zob.) // *Grel*, a forma *Grela* wynika ze składni zdania, lub jest to hipok. od im. *Grzegorz* > *Grzela* (por. n. o. *Grzelec* Mal II 229), zapisany jako *Grela*, albo od ap. *grzać* (*się*) z suf. *-ela* (por. kaszub. ap. *srela* < wulg. ap. *srać*), por. też wsp. nazwiska *Grzela* SNW III 563, *Grela* SNW III 502.

GRENK zob. **GREINK**

GRERZYK: Paulus Grerzyk de Wisniewka 1670 ZB I 44. Hipok. od im *Grzegorz* > *Grzeszyk* Mal II 229, zapisany z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Grerzyk*.

GRESKIEWICZ zob. **GRZEŚKIEWICZ**

GRĘBECKI: J[ąśnie] Panu Grembeckiemu tynf 18 1711 ZS 38; Stephanus Grębecki 1713 ZB II 50; Stephanus Grębecki Tenutarius Zalesiensis 1723 ZB II 124. Od n. o. *Grębek* (por. ap. *gręby* 'pomarszczony, cierpki' SW I 907 lub *gruby* // *gręby*) z suf. *-ski*, n. o. *Grembecki* z rozłożoną nosówką.

GRIEBE: Mathias Griebe 1801 AP 31/19. Pol. n. o. *Grzyb* (zob.) z germanizacją morfologiczną (za pomocą wtórnego wygłosowego *-e*, por. *Byk* : *Bieke*, *Wilk* : *Wilke* Breza Przyd 309) i fonetyczno-graficzną.

GROCH: Lab. Christophorus Groch 1717 ZB II 74. Od ap. *groch* SW I 908 lub hipok. od stp. im. *Grodzistaw* > *Groch* Mal I 17, por. n. o. *Groch* SSNO II 202 i wsp. nazwisko *Groch* SNW III 514.

GROCHOWSKI: bapt. geminos Grochowski 1660 ZB I 2; ex Michaele Grochowski 1669 ZB I 37; Jakub Grochoski [Wersk] 1752 PI; Piotra Grochowskiego chałupa 1771 Der 364; Antonius Grochowski 1774 PB I 20; Jacobo Grochoski Cauponi 1777 PB I 46; Martinus Grochowski 1782 ZB IV 6; Jakub syn Filipa Grochowskiego [Wiśniewka] 1806 PP; David Grochoski de Villa Blankwit 1813 ZC II 28; per RD Adalbertum Grochowski Canonicum 1823 ZB V 189; *fem.* Anna Grochowska 1674 ZB I 73; Eva Grochowczanka 1776 PB I 39. Od n. m. *Grochowo* pow. sulęciński Pod I 103, tucholski SG II 815 z suf.

-ski lub n. o. *Groch* (zob.) z suf. *-owski*, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Grochoski*, wsp. na Krajnie występuje nazwisko *Grochowski* Brzeź 212.

GROCKI: bapt. Evam Davidis Grocki 1762 ZB II 290. N. o. *Grod*, *Grot* (zob.) z suf. *-ski*, por. wsp. nazwiska: *Grocki* SNW III 516, *Grodzki* SNW III 518.

GROD, GROT, GROTT, GRUT, KROT: Joachim Krot 1730 ZB II 209; Michael Grot 1756 ZM I 187; *fem.* inter Sophiam Grutowna 1713 ZC I 17; Cristina Grodowa 1721 ZB II 97; Brigitta Grottowna de Kuian 1748 ZB II 144. Hipok. od im. *Grodzislaw* > *Grod* Mal II 69, który został zapisany fonetycznie jako *Grot*, a pod wpływem jęz. niem. jako *Grott* lub niem. n. o. *Grodt* (zob.) spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Grod* i *Grot*. Forma *Grot* : *Krot* mogła powstać pod wpływem jęz. niem., pomieszano nagłosowe dźwięczne *g-* z bezdźwięcznym *k-* (por. **GRABUK** : **KRABUK**, **GRACZ** : **KRACZ**), n. o. *Grut* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej.

GRODT: Anna Christophori Grodt 1717. Niem. n. o. *Grodt* od dniem. ap. *groth* 'duży' Go 222, zob. też **GROD**.

GROHN: Nathan Josephus Grohn 1828 AP 75/5. Od ap. *gron* 'talar koronny' SGP II 128 lub ap. *gran* (zob. **GRANIEC**). N. o. *Gran* : *Gron* z podwyższeniem artykulacyjnym *a:o* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*, forma *Grohn* z germanizacją fonetyczno-graficzną polegającą na wstawieniu tzw. niemego *-h-*.

GROSZCZYK: Grzegorz Groszczyk z Głomska 1629 AGN 111/383; Waleły Groszczyk [Głomsk] 1747 PI; Mathias Groszczyk 1751 ZC I 127; Kazmierz Groszczyk [Głomsk] 1773 PP; Joanni Groszczyk 1783 ZB IV 14; Casimiro Groszczyk 1787 PB I 228; Christophorus Groszczyk 1808 ZB III 120; Honestus Paulus Groszczyk Auriga Consulis de Złotowo 1825 ZB V 257; Paulus Groszczyk 1826 ZC II 82; Valentinus Groszczyk carpentarius 1831 ZC II 91; *fem.* Catharina viduata Groszczykowa 1808 AP 6711/382; Marianna proc[reata] Groszczyk 1813 ZM II 278; Anasthasia Groszczykowna Virgo formula 1826 ZB V 306. N. o. *Grosz*, *Groszek* (zob.) z suf. *-(czyk)*.

GROSZEK: *fem.* Anna Groszkowa 1780 PB I 103; Agatha Groszek 1851 ZB III 484. Hipok. od stp. im. z pniem *-gro-*, typu *Grodzislaw* > *Grosz*, *Groszek* Mal I 23, albo od ap. *groszek* 'mały groch' SW I 914.

[**GROSZEWSKI**]: *fem.* Lucia Groszewska 1729 ZB II 185. N. o. *Grosz* (zob. **GROSZEK**) z suf. *-ewski*, por. wsp. nazwisko *Groszewski* SNW III 527.

GROSZYK: inter Mathiam Groszyk 1743 ZC I 104; *fem.* Magdalena Groszykowa 1803 AP 6711/146. N. o. *Grosz* (zob. **GROSZEK**) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Groszyk* SNW III 527.

GROT, GROTT zob. **GROD**

[**GROZAK**]: Rejestr Dekretow Grozaka 1711 ZS 44. N. o. *Groza* SSNO II 213 (por. ap. *grozić*, *groza* SW I 915) z suf. *-ak*.

[**GROZAJ, GRAZAJ**]: *fem.* Z Domu Grozayki Successor 1711 ZS 7; Rejestr Długow Grazayki 1711 ZS 45. N. o. *Groza* (zob. **GROZAK**) z suf. *-aj*, por. Breza On XXVI 183-201, n. o. *Grazaj* z obniżeniem artykulacyjnym *o : a* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*.

GROZIKOWSKI: Joannes Grozikoski 1711 ZC I 14, Michael Grozikowski 1815 ZC II 32. N. o. *Grozik* (por. ap. *grozić*, *groza* i n. o. **GROZAK, GROZAJ**) z suf. *-owski*, n. o. *Grozikowski* zapisana została z uproszczeniem grupy spółgłoskowej jako *Grozikoski*.

GRUBER, KRUBER: Marcus Gruber Lignifaber 1732 ZM I 155; *fem.* Joannes Annae Kruberka 1772 ZM I 243. Pol. n. o. *Gruby* (od ap. *gruby* SW I 918) z niem. suf. *-er*, por. Breza Przyd 89 lub niem. n. o. *Grube* z suf. *-er* Go 222. Forma *Gruber* : *Kruber* z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., dźwięcznej nagłosowej *g-* z bezdźwięczną *k-* (por. **GRABUK : KRABUK, GRACZ:KRACZ**), możliwe też, że n. o. *Kruber* z niem. suf. *-er* wywodzi się od pol. n. o. *Kruba* (zob. **KRUBAC**).

GRUCZYŃSKI: Adalbertus Gruczynski Vicarius Złotoviensis 1729 ZB II 196; Laurentius Gruczynski de Stawnica 1750 ZB II 166; Wawrzyniec Gruczynski [Zakrzewo] 1751 PI; Mateusz Gruczynski [Zakrzewo] 1798 PI; *fem.* Marianna Gruczynska 1788 PB I 257; Lab. Hedvige procreata Gruczynska 1801 AP 6711/68. N. o. *Grucza* z suf. *-iński*. N. o. *Grucza* od ap. *grucza* 'kasza, krupy, potrawa z kaszy' też 'narośl, guz, garb', por. Breza RG LIV 99-104.

GRUDZIŃSKI: Hamer Grudzinskih jam non est 1618 Par 292; J. Grudziński 1619 Szaf 55; Magnifici Sigismundi a Grudna Grudzinski Pallatini Calisiensis 1629 AGN 111/286; Villa Illustrissimi Andreae Grudzinski Palatini Calisiensis 1653 Fon 301; A. K. Grudziński, wojewoda kaliski 1653 Szaf

127; Magnificus D[omi]nus Stephanus Grudzinski Capitaneus Osiecinensis 1672 ZB I 63; et Magnifici Andrea Caroli a Grudna Grudzinski 1676 AGN 124/104; M. Grudziński 1695 Szaf 214. Od n. m. *Grudna* pow. złotowski SG II 861 z suf. *-iński*.

GRUN zob. **GRÜN**

GRUT zob. **GROT**

GRÜN, GRUN: Michaele Grun 1728 ZC I 52; Samuel Grün 1805 Ap 28/94. Niem. n.o. *Grün*, od ap. *grün* 'zielony', spolszczonej pod względem fonetyczno-graficznym na *Grun*, por. pol. n. o. **ZIELONY**.

[**GRÜN**WALD]: *fem.* Carolina geb. Grünwald 1851 ZB III 486. Niem. n. o. *Grünwald*, strukturalnie: od niem. ap. *grün* 'zielony' i *Wald* 'las', por. też niem. n. m. *Gruenewalde* na wieś *Skóraczewko* w pow. wyrzyskim SG II 872, *Grünewald* na wieś *Mieszalki* w pow. szczecineckim, albo *Grünewalde* na wieś *Łupawsko* w pow. bytowskim i wieś *Role* w pow. miasteczkim Ort 53-54, por. też n. m. *Grunwald* pow. Ostróda.

[**GRYF**]: *fem.* Maria Welzantowa proc[reata] Gryfowna 1783 ZM II 32. Od ap. *gryf* 'bajeczny ptak', 'pazur', 'penis' SW I 925-926 (n. o. *Welzantowa* zob. pod **WELSANT**), por. też n. o. *Gryf* SSNO II 216 i wsp. nazwisko *Gryf* SNW II 545.

[**GRYFIŃSKI**]: *fem.* Marianna Gryfińska de Złotowo 1758 ZB II 248. N. o. *Gryf* (zob.) z suf. *-iński*.

GRYGIEL, GRIGIEL: inter Mathiam od Grygla 1716 ZC I 16; Thomas Grygiel 1721 ZM I 31; Laurentius Grygiel 1733 ZM I 69; bapt. Agnetem Jacobi et Reginae Griglow 1738 ZB II 10; *fem.* Regina Grygielka 1733 ZM I 109. Hipok. od im. *Grzegorz* > *Grygiel*, tak jak *Jakiel* < *Jakub*, *Mikiel* < *Mikołaj* Mal II 138, zgermanizowany pod względem fonetyczno-graficznym na *Grigiel*. Formę zgerm. *Griglow*, czyli *Gryglów* traktuję jako dop. l.m., wynika to ze składni cyt. zdania, podobnie ze składni zdania wynika forma dop. l. p. *Grygla*: *Mateusz od Grygla*.

GRYGIER, GRYGGER: Alberto Grygier 1707 ZC I 1; *fem.* Eva proc[reata] Gryger 1814 ZB V 9. Niem hipok. od im. *Gregorius* 'Grzegorz' > *Grüger* Go 220, spolszczone na *Grygier* i *Gryger*.

GRYGER zob. **GRYGIER**

GRYMEK: Jacob[us] Grymek 1850 ZB V 579. Hipok. od im. *Pielgrzym* > *Grzymek* Mal II 306, zapisany z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Grymek*, por. wsp. nazwisko *Grzymek*, *Grzymkiewicz* SNW III 573.

GRYNBERG, GRYNEBERG: Famatus Gryneberg 1748 ZC I 117; Fridericus Mathiae Grynberg 1760 ZM I 205. Od niem. n. m. *Grünberg*, dziś miasto *Zielona Góra*, także *Grünberg* na wieś *Rzęsnica* pow. drawski Ort 217 lub *Grunenberg* na wieś *Zielona Góra* pow. szamotulski SG II 870., albo od niem. n. topograficznej *Grünberg*. Nazwa została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Gryn(e)berg*.

GRYNEBERG zob. **GRYNBERG****GRYZER** zob. **GREISER****GRZEBEK** zob. **GRZYBEK**

GRZECA: inter Albertum Grzeca 1737 ZC I 83. Hipok. od im. *Grzegorz* Mal II 228, por. wsp. nazwisko *Grzeca* SNW III 559.

GRZECH: Joanni Grzech 1797 ZB IV 87; *fem.* Regina proc[reata] Grzechowna 1774 ZB II 416; Christina Grzechowna 1786 PB I 220. Hipok. od im. *Grzegorz* > *Grzech* Mal II 229 lub od ap. *grzech* SW I 932.

GRZEJŚKIEWICZ zob. **GRZEŚKIEWICZ**

GRZES(IE)K, GRESKE, GRZESZ(E)K: bapt. Jacobum Gregory Grzesk 1718 ZB II 79; Jacobus Grzesk puer 1728 ZM I 52; bapt. Simonem Mathiae Grzesiek 1743 ZB II 80; Gregorius Grzesiek 1753 ZB II 209; Simoni Grzesk Colono Braxatori Civi Złotoviens[i] 1781 ZM II 13; Andreas Grzesk 1805 AP 28/31; Antonio Grzeszk alias Grzeszkowski Civi opifici Carpentariae 1829 ZB III 357; *fem.* Maria Grześkowa vidua proc[reata] Pawełkowna 1779 ZM II 1; Agnete Grzeszkowa 1781 ZB III 4. Hipok. od im. *Grzegorz* > *Grzesiek*, *Grzeszek* Mal II 229, z północnopolskim zanikiem -e- ruchomego: *Grześk* i *Grzeszk*, por. współcześnie notowane na Krajnie nazwisko *Grześk* Brzeź 212. (n. o. *Grzeszkowski* zob. pod **GRZESZKOWSKI**, *Pawełkowna* zob. pod **PAWELEK**).

GRZESZCZ: Thomas Grzeszcz 1771 ZM I 240. Hipok. od im. *Grzegorz* Mal II 228 > *Grzeszcz*, por. wsp. nazwiska: *Grzeszcz*, *Grzeszczak*, *Grzeszczyk* SNW III 567.

GRZESZCZYKOWICZ: bapt. Gregorium Pauli Grzeszczykowiec 1710 ZB II 31. Hipok. od im. *Grzegorz* > *Grzeszczyk* (zob. **GRZESZCZ**) z suf. *-owicz*.

GRZESZ(E)K zob. **GRZES(IE)K**

GRZESZKA, KRZESZKA: Petrus Krzeszka 1713 ZB II 50; inter Thomam Grzeszka 1736 ZC I 76; et Andreae Grzeszka 1793 ZC I 255. Derywat fleksyjny od n. o. *Grzeszek* (zob.): *Jan, syn Grzeszka* > *Jan Grzeszka* lub hipok. od im. *Grzegorz* Mal II 118 > *Grzeszka*. Forma *Grzeszka* : *Krzeszka* powstała w wyniku pomieszania, pod wpływem języka niemieckiego, dźwięcznej nagłosowej *g*-z bezdźwięczną *k*- (por. **GRABUK** : **KRABUK**, **GRACZ** : **RACZ**).

GRZESZKIEWICZ: bapt. Bartholomeum Martini Grzeszkiewicz 1715 ZB I 56; Adalberto Grzeszkiewicz Colono Civi Złotoviensi 1785 ZM II 62; et Adalberti Grzeszkiewicz 1790 ZC I 251; Josepho Grzeszkiewicz 1811 ZC II 18; Joannes Grzeszkiewicz sutor 1833 ZC II 95; Felix Grzeszkiewicz baccalarius de Blankwitt 1837 ZB V 421; Antonius filius Felix Grzeszkiewicz 1847 ZM III 469; *fem.* Magdalena Grzeszkiewiczowa 1789 ZB III 36. N. o. *Grzeszek* (zob.) z suf. *-ewicz*.

GRZESZKOWSKI: inter filium Pauli Grzeszkowski 1768 ZC I 182; Marianna Parentis Grzeszkowski et Agnetae 1773 ZM I 251; Andreae Grzeszkowski Civi Złotoviensi Colono et Braxatori 1781 ZB III 4; Antonius Grzeszkowski 1818 ZC II 52; Antonio Grzeszk alias Grzeszkowski Civi opifici Carpentariae 1829 ZB III 357; *fem.* Victoria Grzeszkowska 1841 ZC II 108. N. o. *Grzeszek* (zob.) z suf. *-owski* (n. o. *Grzeszk* zob. pod **GRZES(IE)K**).

GRZEŚK zob. **GRZES(IE)K**

GRZEŚKIEWICZ, GRESKIEWICZ, GRZEJŚKIEWICZ: Z Domu Grzeskiewicza Successor 1711 ZS 7, Rejestr Dekretow Grzeskiewicza [tamże] 44; inter Adamum Grzeskiewicz 1731 ZC I 62; bapt. Joannam Adalberti Grzeskiewicz 1772 ZB I 385; Grzeyskiewicz 1792 AP 85/6; Adalbertus Grześkiewicz 1801 ZB III 90; Adalbertus Grześkiewicz 1802 ZC II 6; Jacobus Grzeskiewicz 1806 ZB III 112; Joseph Greskiewicz 1828 AP 75/4; *fem.* Lucia Grzeskiewiczowa 1728 ZM I 50; Marianna Grześkiewiczowa 1802 ZC II 8.

N. o. *Grzešk*, *Grzesiek* (zob.) z suf. *-ewicz*, n. o. *Grzejskiewicz* z dyftongiczną wymową *-e-*, zaś forma *Greskiewicz* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

GRZEŚKOWSKI: de Sigismundo Grzeškoski 1772 ZB II 384. N. o. *Grzešk*, *Grzesiek* (zob.) z suf. *-owski*, por. wsp. nazwisko *Grzeškowski* SNW III 568. Forma *Grzeškoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

GRZĘDA: Martin Grzęda 1734 ZM I 112; bapt. Valentinum Bartholomei Grzęda 1750 ZB II 162; *fem.* Anna Grzędowna 1736 ZM I 72; Regina Grzędzi-
na 1741 ZM I 93. Od ap. *grzęda* SW I 934.

GRZĘDZIŃSKI: inter Bartholomeum Grzędzinski 1747 ZC I 116; Bartholomeus Grzedzinski 1750 ZC I 122. Od n. m. *Grzędy* pow. grójecki SG II 891 lub n. o. *Grzęda* (zob.) suf. *-iński*, n. o. *Grzedziński* zapisana z pominięciem nosowości.

GRZONKA: Lab. Jacobus Grzonka 1728 ZM I 50; *fem.* Justina Grzonka 1775 PB I 30. Od ap. *grzanka*, gw. *grzonka* SW I 929, por. wsp. nazwisko *Grzonka* SNW III 570.

GRZYB: Zophia infans Michaelis Grzyb 1728 ZM I 51; *fem.* Marianna Grzybowa de Kiełpin 1793 PB I 301. Od ap. *grzyb* SW I 936.

GRZYBEK, GRZEBEK: bapt. Adamum et Jacobum Jacobi Grzybek 1739 ZB II 17; Michał Grzybek [Wersk] 1747 PI; Michał Grzebek [Wersk] 1750 PI; inter Jacobum Grzybek 1773 ZC I 203; Michael Grzybek 1778 PB I 70; Mathiae Grzybek Colono 1783 ZB IV 16; Mathiae Grzybek 1797 ZB IV 83; Michał Grzybek [Zakrzewo] 1804; Simon Grzybek Semi Colonus 1825 ZB V 262; Joannes Grzybek famulus 1827 ZM III 344; *fem.* Anna Grzybkowa 1671 ZB I 54; Maryanna Grzybkowa [Wersk] 1756 PI; Marianna Grzybkin 1774 PB I 24; Marianna viduata Grzybkowa 1808 AP 6711/379. N. o. *Grzyb* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *grzybek* SW I 936. N. o. *Grzybek* : *Grzebek* z obniżeniem artykulacyjnym, chociaż nie można też wykluczyć, że n. o. *Grzebek* wywodzi się od ap. *grzebać* (por. **KRZEBAŁA**), forma *fem.* *Grzybkin* z niem. suf. *fem. -in*.

GRZYBOWSKI: Adalbertus Grzybowski 1753 ZB II 242; inter Adalbertum Grzybowski 1757 ZC I 139; Josepho Grzybowski 1794 PB I 307; Anna corka Jozefa Grzybowskiego [Lipka] 1796 PP; Szymon syn Stanisława Grzybowskiego [Zakrzewo] 1800 PP; Karolina corka Jozefa Grzybowskiego [Lipka] 1800 PP; Jacobus Grzybowski Proprietarius 1825 ZM III 326; Michael Grzybowski de Villa gorzno 1817 ZB V 69; Honesto Jacobo Grzybowski 1840 ZB

V 265; *fem.* Marianna Grzybowska 1788 PB I 255; Helena Grzybowska vidua 1802 ZM II 232; Marianna Grzybowska 1803 AP 6711/146; Agnes Grzybowska famula virgo de Złotowo 1826 ZB V 301; Anna Grzybowska 1829 ZB V 337; Marianna Grzybowska 1840 ZC III 148. Od n. m. *Grzybowo* pow. gnieźnieński (gniazdo wielkopolskiej rodziny szlacheckiej *Grzybowski*), pow. wągrowiecki SG II 895 suf. *-ski* lub n. o. *Grzyb* (zob.) z suf. *-owski*.

GRZYMULTOWSKI: poddani naten czas Jego Mości Pana Grzymultowskiego 1610 AGN 106/348. Od n. m. *Grzymoltowice*, dziś *Gruntowice* pow. pilski z suf. *-ski*, por. n. o. *Grzymoltowski*, *Grzymultowski* SEM III 60.

GUBA zob. **HUBA**

GUBACZ: Paulus Gubacz ex Buczka 1794 PC I 114. N. o. *Guba* (zob.) z suf. *-acz*, o ile nie jest to zapisana pod wpływem jęz. niem. n. o. *Kubacz* (zob.), w której pomieszano nagłosową bezdźwięczną z dźwięczną, por. **GRABUK** : **KRABUK**, **GRZESZKA** : **KRZESZKA**.

[**GUBIŃSKI**]: *fem.* Magdalena procreata Gubińska 1829 ZB V 345. Od n. m. *Gubin*, *Gubiny* pow. grudziądzki SG II 901-902 z suf. *-ski* lub n. o. *Guba* (zob.) z suf. *-iński*.

GUGULSKI: Joannes Gugulski 1707 ZB II 12; Joanne Gugulski Consule Złotoviens[e] 1708 ZC I 8. Od n. m. *Gugulce* pow. walecki SG II 906 z suf. *-ski*.

GULCZ zob. **GOL(E)C**

GULD zob. **GOLD**

GULDYN: Jan Guldyn v[el] Małek [Prochy] 1802 PP. Niem. n. o. *Guld* (zob.) z suf. *-in* lub od ap. *guldyn* 'gula – indor' SGP II 145 (por. n. o. **INDOR**) lub od ap. *gulden* 'złota moneta' SW I 939 (n. o. *Małek* zob. pod **MALEK**).

GUMAŁ: Honestus Paulus Gumał de Villa Grudna 1670 AGN 123/14. N. o. *Guma* (a to od ap. *guma* Br 163 lub pol. hipok. od im. *Gumbert*, *Gumprecht*, por. SSNO II 232) z suf. *-ał*, o ile nie chodzi tu o n. o. *Kumał*, którą pod wpływem jęz. niem. zapisano jako *Gumał* (por. **GRABUK**: **KRABUK** i dalsze). N. o. *Kumał* można wywieść od n. o. *Kuma* SSNO III 193 (por. ap. *kum*, *kuma*) lub ap. *kumać* (się) z suf. *-ał* Gal 151, zob. też n. o. **KUMAN**, **KUMIŃSKI**.

GUMAŁA: Jan Gumala [Kiełpin] 1760 PI. Derywat fleksyjny od n. o. *Gumal* (zob.): *Jan, syn Gumala > Jan Gumala*, o ile nie jest to n. o. *Kumala* (zob. **GUMAŁ** i por. też n. o. *Kumala* SSNO III 193) zapisana jako *Gumala*.

GUMNO: Joannes Patris Joannis Gumna 1765 ZM I 220. Od ap. *gumno* 'miejsce młocki w stodole' SW I 941, formę *Gumna* traktując jako dop. l.p.

GURDA: Joannes Parentis Stanislai Gurda et Mariannae 1774 ZM I 249. Od kraj. ap. *gurdzić się* 'skręcać się w sobie, maleć, marnieć' SK I 227 z konwersją, por. też wsp. kraj. nazwisko *Gurda* Brzeź 212-213.

GURDZIK: inter Stanislaum Gurdzik 1764 ZC I 167. N. o. *Gurda* (zob.) z suf. *-ik*.

GURDZIŃSKI: Andreas Gurdzinski 1805 AP 28/88. N. o. *Gurda* (zob.) z suf. *-iński*.

GUROWSKI: Joannes Gurowski 1711 ZS 12; *fem.* Magnifica Domina Gurowska 1734 ZM I 112. Od n. m. *Gurowo* pow. gnieźnieński SG II 913 (gniazdo szlacheckiej rodziny *Gurowskich* herbu *Wczele* Krzep 201), z suf. *-ski*, por. n. o. *Gurowski* SEM III 60, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Guroski*.

GUS, GUSS zob. **GUZ**

GUTCZMER: Daniel Gutzmer 1735 ZM I 124. Od zgerm. fonetycznie i graficznie postaci stp. im. *Chocimir* Mal I 66.

GUTNER: Fridericus Gutner 1726 ZB II 163. Od niem. ap. *gut* 'dobry' z suf. *-ner*.

GUZ, GUS, GUSS: Petrus Guz de Villa Blękwid 1699 AGN 146/2; Petrus Guz 1713 ZM I 11; inter Casimirum od Guza de Blenkwid 1716 ZC I 21; Jacobus Casimiri Guz Infans 1720 ZM I 26; Godefridi Guss 1767 ZC I 177; Joannes Guz Colonus 1782 ZB IV 4; Laurentio Guz Colono 1783 ZB IV 10; Laurentius Guz de Swienta 1801 ZC II 4; Joannes Guz Colonus 1829 ZB V 336; *fem.* Regina Guska 1707 ZM I 2; Teresia Guzka 1713 ZM I 12; Francisca Gus 1822 ZM III 292. Od ap. *guz* SW I 943. Forma *Gus* zapisana zgodnie z wymową, a n. o. *Guss* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

GUZEWSKI: Stanislaus Guzeski 1764 ZB II 313. Od n. m. *Guzew* pow. gostyński SG II 919 z suf. *-ski*, n. m. *Guzy* pow. Mońki SG II 921 lub n. o. *Guz* (zob.) z suf. *-e(w)ski*.

GWIZDAŁ: Marcin Gwizdał [Wersk] 1747 PI. Od ap. *gwizdać*, *gwizd* z suf. *-ał* Gal 105.

GWOJŹDZIK zob. **GWOŹDZIK**

GWOŹDZIK, GWOJŹDZIK: puer nomine Albertus pauli gwoydzik 1660 ZB I 4; bapt. est filia nomine Anna pauli Gwoydzik 1664 ZB I 11; paulus Gwoydzik faber 1664 ZB I 12. Od ap. *gwoździk* 'gwóźdz', 'roślina – mydlnica, Saponaria officinalis', 'goździk' (zob. n. o. **GOŹDZIK**) SW I 953, forma *Gwojździk* związana z dyftongiczną wymową *-o-*.

[**GZIK**]: *fem.* Marianna Gzikowa 1763 ZB II 303. Od ap. *gzik* 'o wszelkiej swawoli ludzi' też 'bzik' Br 140, por. też ap. *gzić się* SW I 954, 'giez' lub od znanej na Wielkopolsce potrawy 'ser tarty ze szczypiorkiem' SGP II 153.

H

HACKE: Ludvig Hacke 1790 AP 36/7; *fem.* Hedvigis Hackin 1774 PB I 18. Niem. hipok. od im. germ. typu *Hagabert*, *Hagihari*, wywodzących się ze stwniem. *hag*, *hagen* 'krzak cierniowy, rejon otoczony płotem' lub od *hegen* 'sc-hützen – bronić, osłaniać', zob. *Hag* Go 230-231, SEM V 88, n. o. *Hackin* z niem. suf. *fem. -in*.

HADE: Michael Hade 1772 ZB II 382. Niem. hipok. od im. germ. opartych na stwniem. *hadu* 'walka', typu: *Haduperht*, *Hadufrid*, zob. *Hader* Go 228-229, SEM V 87.

HADEL, HADELL: Joannes Hadel famulus opilionis 1762 ZB II 287; Jacobus Hadell 1774 PB I 24. Niem. n. o. *Hade* (zob.) z pol. suf. *-el*, z germanizacją fonetyczno-graficzną *Hadell*.

HADELL zob. **HADEL**

HADIK, HADYK: ex Martino Hadyk 1667 ZB I 21; Martino Hadik 1670 ZB I 43; ex Thoma Hadyk 1671 ZB I 56; inter Valentinum Hadyk 1709 ZM I 10; inter Casimirum Hadyk 1728 ZC I 51; bapt. Andream Adalberti Hadyk

1740 ZB II 37; infans Famati Hadik 1751 ZM I 168; *fem.* et Sophia Hadikowa 1739 ZC I 91. Niem. n. o. *Hade* (zob.) z pol. suf. *-ik // -yk*.

HADMAN: Krystyan Hadman 1750 [Wersk] PI; *fem.* Catharina Hadmanowa 1789 PB I 260. Niem. n. o. o charakterze dwuczłonowym, człon pierwszy nawiązuje do rdzenia *-hadu-* (zob. **HADE**), drugi do niem. ap. *Mann* 'mężczyzna'. Forma *Hadmann* spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Hadman*.

HADIKOWSKI: bap. Laurentium Alberti Hadikowski 1738 ZB II 4. N. o. *Hadik* (zob.) z pol. suf. *-owski*.

HADYK zob. **HADIK**, **HADYK**

HAFELT zob. **AFFELT**

HAGEN: M[agnifico] G[eneroso] D[omi]no Consiliario Districtus Camenensis Francisco de Hagen 1788 ZB III 34; Antonius Hagen filius Consiliarii 1792 ZB III 44. Niem. n. m. *Hagen*, od stwniem. ap. *hagan* 'krzew ciernisty, rejon otoczony płotem', który pełnił też funkcję członu imion złożonych SEM V 88, *Hagen* nazywały się też dzisiejsze *Dzierśławice* pow. gorzowski, *Juncowo* pow. myśliborski, *Reclaw* pow. kamieński, *Tatynia* pow. szczeciński Rospod SNG II 520.

HAGENZEJ zob. **HOHENSEE**

HAJDEMAN zob. **HEIDEMANN**

HAJDEMANN zob. **HEIDEMANN**

HAJDENRAJCH zob. **HEIDENREICH**

HAJSKA: et Joanne Hayska 1745 ZC I 110. Niem. n. o. *Heiss*, od ap. *heiss* 'gorący, ciepły' z pol. suf. *-ka*, por. kaszub. n. o. *Szmydka* < *Szmyd*, *Wajska* < *Weiss*.

[**HAJST**]: *fem.* Reina Haystowa Stara [Zakrzewo] 1800 PP. Niem. n. o. *Haist*, hipok. od im. *Heistolf*, *Aistulf* ze staro-wysoko-niem. *heistigo* 'zornig – zły' Go 233, spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Hajst*, zob. też **HAST**.

HAL zob. **HELL**

HALAC(Z) zob. **HAŁACZ**

[**HALM**]: *fem.* Justina Halm 1841 ZB III 414. Niem. n. o. *Halm*, a to hipok. od niem. im. *Helmbold*, por. n. o. **HELMBOLD**.

HALWECH, HALLWEJ: inter Andream Halwech 1739 ZC I 92; Michael Hallwey Prebendarius Zakrzewiensis 1774 PB I 24. Niem. niejasne, por. jednak nazwisko *Hellwig* Go 246, zob. też **HELL // HAL**.

HALLWEJ zob. **HALWECH**

HAŁA zob. **GAŁA**

HAŁACZ, HALAC(Z), HOLAC(Z), HOŁACZ: bapt. Joannem Joannis Halacz 1721 ZB II 95; bapt. Helenam Joannis Holac 1739 ZB II 18; bapt. Joannem Goderfridum Andreae Holac 1746 ZB II 117; Martinus Holac 1750 ZC I 123; infans Andreae Holac 1753 ZM I 176; Augustyn Holacz [Głomsk] 1760 PI; Martino Holacz 1783 ZB IV 10; Augustyn Hałacz [Ossówka] 1798 PI; Joannes Hołacz Vidua 1799 ZM III 116; zapłacieło się I. Mosci X. Hałacowi Proboszczowi Fredlanckiemu 1802 PI; Xtian Holacz [Wersk] 1814; *fem.* inter Annam Dorotheam Holaczowa 1771 ZC I 194; Catharina Holaczowna Vidua habitans in Villa Wąsosz 1775 ZM I 292. N. o. *Hała* (zob.) z suf. *-ac(z)*, forma *Hołacz* z podwyższeniem artykulacyjnym *a : o* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*, zapisy: *Halacz, Holacz* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

HAMAN: Adalberto Haman 1745 ZC I 110. Niem. hipok. *Hamman(n)* od licznie zaświadczonego w dawnych czasach zdrobnienia *Han(e)mann*, od im. chrzestnego *Johannes* SEM V 91, por. też n. o. *Hamman(n)* Go 275. Forma *Haman* została spolszczona fonetycznie i graficznie.

HAMBORGER zob. **HAMBURGER**

HAMBURGER, HAMBORGER: Fridericus Hamborger 1809 ZB III 122; Franz Hamburger 1828 AP 75/24. Niem. n. o. *Heimbürger, Hamburger* 'mieszkaniec Hamburga' Go 234.

[**HAMEL**]: *fem.* Dorothea Hamelowna 1778 PC I 16. Niem. ap. *Hammel* 'baran' SEM V 91, por. pol. n. o. **BARAN**.

HANA: Lab. Fridericus Hana 1773 ZC I 207. Niem. hipok. od im. *Johann* > *Hane* Go 275 z pol. *-a*, które zastąpiło niem. *-e*.

HAN(E)K, AN(E)K: et Michaelae Hanek de Russia 1719 ZC I 27; et Michaelae Ank 1756 ZC I 78; Michael Hank 1775 PB I 37. Hipok. od im. *Jan* > *Hanek*, por. n. o. *Hanek* SSNO II 254, bez nagłosowego *h*- > *Anek* Mal II 243-246, z północnopolskim zanikiem *-e*- ruchomego: *Hanek, Anek : Hank, Ank*.

HANKA, ANKA: bapt. Georgium Anka 1745 ZB I 84; inter Joannem Hanka 1759 ZC I 147; et Joanne Hanka 1766 ZC I 145; Georgius Hanka 1778 ZM I 225. Derywat fleksyjny od n. o. *Han(e)k* (zob.) // *An(e)k: Jan, syn Hanka* > *Jan Hanka* lub hipok. od im. *Anna* > *Hanka* // *Anka* Mal II 352-353.

HANKOWSKI, ANKOWSKI, CHANKOWSKI: bapt. Thomam Petri Hankowski 1728 ZB II 183; Petrus Chankowski de Civitate Złotowo 1729 ZB II 188; Petrus Ankowski 1732 ZB II 226; Petrus Hankowski 1736 ZM I 130; Petrus Ankowski 1749 ZB II 124; Petrus Ankoski 1759 ZM I 203; *fem.* Marianna Hankowska 1735 ZM I 124; Marianna Ankowska Civissa Złotoviensis 1760 ZM I 207. Od n. m. *Hanki* pow. wałecki SG III 26 lub n. o. *Han(e)k* // *An(e)k* (zob.) z suf. *-owski*. Zapis *Hankowski : Chankowski* świadczy o nieodróżnianiu *-h-* i *-ch-* w połączeniach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI : HYLIŃSKI**.

HANSZEWSKI: Joannes Hanszewski juvenis 1835 ZB V 395. Hipok. od im. *Jan* > *Hansz* Mal II 246 z suf. *-ewski*.

HANTZKA: Joannes Hantzka Semicol[onus] 1775 PB I 34. Spolszczona na *Hanc* niem. n. o. *Heinz* (zob.) z pol. suf. *-ka*, stąd n. o. *Hancka* zapisana jako *Hantzka*.

HARASZKA, ARASZKA, CHARASZKA: filia nomine Elisabeth Joannis Charaszka 1660 ZB I 9; Joannes Charaszka 1666 ZB I 20; Joannes Haraszka 1670 ZB I 47; et Joanne Araszka 1669 ZB I 36; bapt. infantem Martini Haraszka 1770 ZB II 7; Martinus Haraszka Civis 1709 ZM I 5; Cieszczanki pierwszej Haraszki żoney Successorki 1711 ZS 26; Rejestr Dekretow Haraszki 1711 ZS 44; Joannes Infans Civis Araszka 1713 ZM I 12; Stanislaus Araszka 1733 ZM I 102; Jacobus Haraszka 1742 ZB II 60; Infans Jacobi Haraszka 1751 ZM I 168; *fem.* Reina Haraszczyna 1711 ZM I 27; Jadwiga Haraszka [Wersk] 1796 Pl. Hipok. od im. *Erazm* // *Herazm* SEM VI 35. Wariant *Araszka* z pominięciem nagłosowego *h-*, por. n. o. *Hardek : Ardek* Breza Przyd 94. Zapisy: *Haraszka, Charaszka* świadczą o nieodróżnianiu *-h-* i *-ch-* w pozycjach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI : HYLIŃSKI** (n. o. *Cieszczanka* zob. pod **CIESZKA**).

HARBART: Petrus Harbart 1764 ZC I 168. Od niem. im. *Herbart*, z obniżeniem artykulacyjnym *e:a* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*: *Harbart*.

[**HARENDARSKI**]: *fem.* inter Reginam Harendarska 1786 PC I 60. N. o. *Arendarz* (zob.) z suf. *-ski*, forma *Harendarski* z protetycznym *h-*, por. **ARENT** : **HARENT**.

HARENT zob. **ARENT**

HARKA: bapt. Mariannam Stanislai Harki 1718 ZB II 77. Od ap. *charkać* 'spluwać' też 'łakomie, chciwie jeść' Sł I 60 (por. n. o. **ŁAKOMY**) z konwersją. Zapis *Harka* świadczy o nieodróżnianiu *-h-* i *-ch-* w pozycjach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**.

HARMEJ: Michael Harmey 1744 ZB II 89. Niem. n. o. *Harm*, od ap. *Harm* 'Wiesel – łasica' Go 236 lub hipok. od germ. im. opartych na staro-wysoko-niem. rdzeniu *-hari-* 'Heer – wojsko, armia', por. *Hariman* > *Harm* Go 241-242, z pol. suf. *-ej*.

HARMEL: bapt. Albertum Petri Harmel 1715 ZB II 53; Michael Harmel 1736 ZM I 130; bapt. Evam Michaelis Harmel ZB II 281. Niem. n. o. *Harm* (zob. **HARMEJ**) z pol. suf. *-el*.

HARNAK zob. **ARNAK**

HARNIA: inter Michaelem Harnia 1737 ZC I 28. Niem. n. o. *Harn*, od niem. ap. *Harn* 'mocz' z polszczyzącym *-a* i ze stp. obocznością typu *tylny* : *tylni*, stąd *Harna* : *Harnia*.

HARTKE: Andrzy Hartke [Potulice] 1799 PI; Andreas Hartke Semicolono 1806 AP 6711/251. Niem. n. o. *Hart*, od niem. ap. *hart* 'hardy, mocny' SEM V 92-93, z dniem. suf. *-ke* lub hybryda: pol. hipok. *Artek* (zob. **ARCIKOWSKI**) // *Hartek* zgermanizowana morfologicznie poprzez zastąpienie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*, stąd *Hartke*.

HAS zob. **HASE**

HASA, HASSA: Piotr Hassa [Łąkie] 1747 PI; Piotr Hasa [Łąkie] 1749 PI; Fridericus Hassa 1797 ZB III 66; Fryderico Hasa 1802 ZC II 6; Starszy mieyski Hassa 1805 AP 36/103; *fem.* Boguslava Hassa 1798 ZM III 110; Hedvigis Has-

sowa de Radawnica 1815 ZBV 25. Niem. n. o. *Hase, Hasse* (zob. **HASE**) z polszczyzącym *-a*, które zastąpiło niem. *-e*, stąd n. o. *Hasa* i *Hassa*.

***HASE, HAS, HASS, HASSE**: Godefridus Has 1723 ZB II 131; Joannes Has 1750 ZM I 166; Petrus Hass 1789 PB I 263; Joannes Hasse 1816 ZM II 296; *fem.* Anna Dorothea Hassowna 1789 PB I 259; Lab. Marianna procreata Hassin 1801 AP 6711/64. Od niem. ap. *Hase* 'zając', śrwniem. *has, hase* 'zając, tchórz' SEM V 93.

HASEK: bapt. Mariannam Petrum Adalberti Hasek 1745 ZB II 110; Jan Hasek alias Borchat [Osówka] 1747 PI; *fem.* Clara proc[reata] Hasek 1838 ZB V 427. Niem. n. o. *Has, Hase* (zob.) z polszczyzącym suf. *-ek* (n. o. *Borchat* zob. pod **BURGHARDT**).

HASKA: Stephanus Haska 1715 ZB II 61. Niem. n. o. *Has* (zob.) z polszczyzącym suf. *-ka* lub pol. derywat fleksyjny od hybrydalnej n. o. *Hasek* (zob.), *Jan, syn Haska* > *Jan Haska*.

HASS zob. **HASE**

HASSA zob. **HASA**

HASSE zob. **HASE**

HASTA: Walenty Hasta Stary [Zakrzewo] 1799 PP; Michał Hasta [Zakrzewo] 1804 PP. Niem. n. o. *Hast* Go 238 lub *Haist* (zob. **HAJST**) spolszczona morfologicznie za pomocą *-a* na *Hasta*.

HAT, CHAT: inter Jacobum Hat 1708 ZC I 9; Jacobo Chat 1724 ZC I 42. Niem. n. o. *Hat* to hipok. od im. germmańskich opartych na staro-wysoko-niemieckim rdzeniu *-hadu-* (zob. **HADE**). Formy *Hat* : *Chat* świadczą o nieodróżnianiu *h-* i *ch-* w połączeniach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**.

HATKA, ATKA: Paweł Hatka [Wersk] 1751 PI; Jędrzy Hatka [Wersk] 1814; *fem.* Hanna Hatkowa 1775 PB I 32; Hedvige Hatkowna 1776 PB I 44; Hedvigis Atkowna 1779 PB I 87; Eva Hatkowa 1803 AP 6711/146; Maryanna Hatkowa [Wiśniewka] 1803 PP. Niem. n. o. *Hat* (zob.) z polszczyjącym suf. *-ka*, n. o. *Atka* z pominięciem nagłosowego *h-*.

[**HATOW**]: Christina Hatow de Villa Peterswalde 1814 PC II 6. Niem. n. o. *Hat* (zob.) z pol. suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21, zapisana jako *Hatow*.

HAUK: Josephus Hauk 1846 ZC II 120; Joseph Hauk 1851 ZB III 482; *fem.* Carolina Hauk de Radawnica 1849 ZB V 557. Niem. n. o. *Hauk*, a to od staro-wysoko-niem. ap. *Houg* 'Hügel – pagórek, wzgórze' Go 239.

HAUPT: inter Daniele Haupt 1752 ZC I 129; Christophorus Danielis Haupt 1757 ZM I 191. Od niem. ap. *Haupt* Go 239, od śrwniem. ap. *houbet*, *houbt*, *houpt* 'głowa' SEM V 94.

HAWERSTRO zob. **HAWERSTROH**

***HAWERSTROH, HAWERSTRO, HAWERSZTRO**: inter Andream Hawersztro 1748 ZC I 117; infans famati Hawersztro 1750 ZM I 166; infans Christophori Hawerstro 1754 ZM I 180. Niem. n. o. *Haferstroh* od ap. *Hafer* 'owies', dniem. *Hawer* i *Stroh* 'ściółka, słoma'. N. o. *Hawersztro* spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym, zgodnie z wymową *-s-* zastąpiono *-sz-*, a wygłosowe *-h* nie zostało zrealizowane.

HAWERSZTRO zob. **HAWERSTROH**

HAYN, HEJNE: Jacobus Heyne 1733 ZM I 103; inter Joannem Christophoro Hayn de Radawnica 1753 ZC I 133. Niem. hipok. od im. *Heinrich* Go 231. Forma *Hejne* została spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym: niem. dyftong *-ei-* został oddany przez pol. *-ej-*, por. Breza Przyd 95. Forma *Hayn* jest oryginalna (por. Go 231) lub jest to spolonizowany pod względem fonetyczno-graficznym hipok. *Hein* (por. Go 231 i n. o. **HEINKE**), gdzie niem. dyftong *-ei-* został oddany przez pol. *-aj-*.

HEDETSZTIN: Jaśnie Pan Hedetsztin konie dał 1649 AP 116/739. Od niem. n. m. *Heidenstein* pow. Plön w Niemczech, strukturalnie od niem. ap. *Heide* 'wrzosowisko' i ap. *Stein* 'kamień', por. Breza Przyd 95, w postaci spolonizowanej pod względem fonetyczno-graficznym – *Hedetsztin*.

HEIDEMANN, HAJDEMAN, HAJDEMANN: Johann Heidemann 1797 AP 28/31; Johan Heideman junior 1801 AP 31/19; Johan Haydemann 1804 AP 46/53; Gottfrid Haydeman 1805 AP 28/88; *fem.* Catharina Haydemann 1821 ZB III 212. Od niem. n. o. *Heidemann* od ap. *Heide* 'pastwisko, wrzosowisko'

i *Mann* 'mężczyzna', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Hajdeman*.

HEIDENREICH, HAJDENREICH, HEJDENREICH: bapt. Andream Jacobi Heidenreich 1752 ZB II 243; Infans Jacobi Heydenreich 1754 ZM I 180; Andreas Hajdenreich 1760 ZM I 192. Niem. n. o. *Heidenreich*, a to od niem. ap. *Heide* 'pastwisko, wrzosowisko' (por. **HEIDEMANN**) i *reich* 'bogaty', formy *Hajdenreich* i *Hejdenreich* spolonizowane pod względem fonetyczno-graficznym: niem. dyftong *-ei-*oddany został przez pol. *-aj-* i *-ej-*.

HEINKE: Michael Heinke 1797 AP 28/31; Gotfrid Heinke 1801 AP 31/22; Johann Heinke 1836 AP 76/54. Niem. n. o. *Heinke*, a to n. o. *Hein* Go 231(zob. **HEYN**) z dniem. suf. *-ke*.

HEINRICH: Mich[ael] Heinrich 1828 AP 75/7; Michael Heinrich Civis Restio 1829 ZB III 357. Od niem. im. *Heinrich* Go 231.

HEINZ, HINC, HYŃC: bapt. Barbaram Joannis Heinz 1721 ZB II 102; Barbara Infans Joannis Hinc 1728 ZM I 51; *fem.* Barbara Hyńcowa 1733 ZM I 110; Dorothea Hincowa 1795 PB I 308. Niem. hipok. *Heinz* – w fonetyce nowo-wysoko-niemieckiej, w fonetyce staro-wysoko-niemieckiej: *Hinc* (por. Go 231, Breza GSJ IV 97), z przejściem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej *-n-* oraz miękką wymową *-n-*: *Hyńc*.

HEJDENREICH zob. **HEIDENREICH**

HEJF zob. **HEJFT**

HEJFT, HEJF: Krystyan Heyft Akatolik [Zakrzewo] 1773 PP; *fem.* Dorothea Heyfowa 1779 PB I 87. Od niem. ap. *Haft* 'Einfriedung – płot, ogrodzenie' Go 230, obocznie *Heft*, z dyftongiczną wymową *-e-*: *Hejft*. N. o. *Hejf* została zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *-ft-* w wygłosie.

HEJNE zob. **HAYN**

HEL zob. **HELL**

HELIN(E)K zob. **ELINEK**

HELING zob. **ELINEK**

HELIŃSKI zob. **CHYLIŃSKI**

HELKA: Michael Helka 1758 ZB II 247; Godefridus Helka 1764 ZB II 318. Niem. n. o. *Hell* (zob.) z polszczącym suf. *-ka* lub hipok. od im. *Helena* Mal II 365-366, o ile nie jest to n. o. *Halka* zapisana jako *Helka*, z podwyższeniem artykulacyjnym *a:e* w sąsiedztwie półotwartej *-l-* (n. o. *Halka* od *Halk* (zob.) z rzekomo polszczącym *-a*).

***HELL, CHAL, HAL, HEL**: Jacobus Chal 1722 ZB II 111; bap. Tobiam Christiani Hel 1732 ZB I 223; Christianus Hal 1745 ZB II 112. Niem. n. o. *Hell* od ap. *hell* 'jasny' z obniżeniem artykulacyjnym *e : a* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*: *Hal*, por. *Helman* : *Halman*. Zapis *Hal* z polonizacją fonetyczno-graficzną, zaś nieodróżnianie wymowy głosek *-h-* oraz *-ch-* w połączeniach niezależnych wpłynęło na powstanie form: *Chal* i *Hal*, zob. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**.

HELLER: inter Adamum Heller 1749 ZC I 12; Honestus Joannes Heller Scriba Potulicensis 1802 AP 6711/108; Ludovicus Heller Sutor 1841 ZB III 420. Niem. n. o. *Heller* 'Mann aus Halle – mężczyzna, człowiek pochodzący z Halle' Go 246, albo hipok. od im. germ. ze staro-niem. członem *hell* (zob. **HELL**).

HELMBOLD: Augustino Helmbold de Łąkie 1814 PC II 14. Od niem. im. *Helmbald*, *Helmbold* Go 246.

HELT, HELDT, HOELT: Joannes Helt z Jagodów 1730 ZM I 61; bap. Christinam Friderici Helt 1739 ZB II 13; Joannes Jacobus Patris Michaelis Helta 1770 ZM I 236; bap. filiam Michaelis Helta 1778 ZB II 567; Martin Helt 1790 AP 36/20; Martin Heldt 1802 AP 31/24; Martinus Helt 1808 ZB III 122; Johann Jacob Heldt 1828 AP 75/4; Neubauer al[ias] Heldt 1835 AP 28/109; *fem.* Anna Hoelt Civis Ferrifabris uxor 1824 ZB V 313. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *Held* 'bohater', zob. Breza Przyd 191 (s. v. *Rycerz*). Formę *Helta* traktuję jako dop. l. p., wynika to ze składni cytowanego zdania (n. o. *Neubauer* zob. pod **NEUBAUER**)

HELMOWSKI: Thomas Helmoski 1712 ZB II 38. Od n. m. *Chelms* pow. chojnicki SG I 568, n. m. *Chelms*, dziś *Chelkowo*, pow. szamotulski Pod I 48 lub n. o. *Helms* SSNO II 284 z suf. *-owski*, forma *Helmoski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

HEN: inter Godefridus Hen de Saxonia 1724 ZC I 39. Hipok. od im. *Henryk* Mal II 232.

HENCKE zob. **HENKE**, **HENCKE**

HENEK, HYNEK: Adalbertus Hynek 1707 ZB II 3; bapt. Evam Rosaliam Henek 1761 ZB II 277. N. o. *Hen* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Henryk* > *Henek*, z podwyższeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie *-n-* > *Hynek* Mal II 232-234. Zob. też **HENCKE**, **HENKE**.

HENIK zob. **HENING**

HENING, HENIK: inter Godefridem Henik 1748 ZC I 120; Godefridus Henik 1752 ZB II 204; infans Laboriosi Hening 1753 ZM I 175; *fem.* Dorothea Hęniczka 1707 ZB II 11; Eva Heniczka 1709 ZB II 29; Dorothea Henikowa 1754 ZM I 393. Niem. hipok. od im. *Heinrich* lub *Johann* Go 247, zaznaczyć też trzeba, że nazwa *Henning* funkcjonowała również jako imię, por. Breza Przyd 96. Wariant spolszczony – *Henik*, forma *fem.* *Heniczka* została zaś zapisana z wtórną nosowością i twardą wymową, zapewne pod wpływem jęz. niem. jako *Hęniczka*.

HENKA: inter Henka 1728 ZC I 52; Christophorus Henka 1746 ZB II 112; Samuel Henka 1756 ZC I 138. Zgerm. n. o. *Henke* (zob.) z wtórną polszczyzącym suf. *-a*, który zastąpił niem. *-e*.

HENKE, HENCKE: Johann Hencke 1797 AP 28/31; Johan Hencke 1801 AP 31/24; Johan Henke 1805 AP 28/86. Pol. n. o. *Henek* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. suf. *-ek* niem. *-ke*, w n. o. *Hencke* widoczna też germanizacja fonetyczno-graficzna.

HENRYK: bapt. Elisabetham Christophori Henryk 1728 ZB II 178; Fridericus Henryk 1728 ZB II 180; *fem.* inter Dorotheam Henrykowna de Lendyk 1717 ZC I 22. Od im. *Henryk* Mal II 366.

HENSEL: Gottlib Hensel 1797 AP 28/31; Samuel Hensel 1800 AP 31/13. Niem. hipok. od im. *Johannes* > *Hänsel* Go 274, spolszczone pod względem fonetyczno-graficznym na *Hensel*.

HERCEMBERSKI, ARCEMBERSKI: bapt. Catharina Alberti Hercemberski 1723 ZB II 123; *fem.* Catharina Arcemberska 1725 ZB II 146. Niem. n. m. *Hertzberg* (dziś wsie *Gross* i *Klein Hertzberg* to *Lubica* i *Lubiczka* pod Szczecinkiem), spolszczona na *Hercemberg*, *Arcemberg*, por. Breza Przyd 97 z pol. suf. *-ski*.

HERMAN zob. **HERMANN**

HERMANN, HERMAN: Christian Hermann 1774 PB I 8; Joanni Herman PB I 41; Joannes Herman Possessor de Villa Prochy 1777 ZB II 555; Joannes Herman Possessor Bonorum Liskowo 1791 PBI 285; Michael Herman Miles 1815 ZC II 34. Od niem. im. *Hermann* Go 241, spolszczonego na *Herman*, por. wsp. notowane na Krajnie nazwisko *Hermann* Brzeź 213.

HERSCH zob. **HIRSZ**

HERSCHELE: Gottlib Herschele 1805 AP 28/88. Hebr. hipok. od im. żydowskich *Hirsch, Hersz* (zob. n. o. **HIRSZ, HERSZ**) > *Herszel, Herszele*, por. Abram RS VII 9-23, por. też wsp. nazwisko *Herszel* SNW IV 108.

HERSZ zob. **HIRSZ**

HERTMAŃCZYK: Paulo Hertmanczyk 1733 ZC I 67. Niem. im. *Hartman, Hertman* Go 236 z pol. suf. *-czyk*, por. też wsp. nazwisko *Hertmanowicz* SNW IV 109.

HERUDAJ: Simon Heruday 1788 PB I 255; Simon Heruday 1792 PB I 294; Stanisław syn Szymona Herudaia [Łąkie] 1796 PP; Joannes filius Mathiae Heruday 1845 ZM III 451; *fem.* Regina Heruday 1808 AP 6711/329; Maria Heruday de Kölpin 1847 ZB V 545. Od im. *Herod* z suf. *-aj*, nazwisko *Herudaj* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 213.

HERZ: Godefridus Herz 1729 ZB II 187; z Złot[owa] Herz 1792 AP 85/4. Od niem. ap. *Herz* 'serce'.

HIKLEWSKI: Matheus Hiklewski Canonicus Camen[enensi]s 1717 ZC I 22. Niem. n. o. *Hick(e)l*, a to hipok. od germ. im. ze staro-wysoko-niem. rdzeniem *-hiltja-*, niem. *hild* 'Kampf – walka' Go 250, z pol. suf. *-ewski*.

HINC zob. **HEINZ**

***HINKEL, HYNKEL, HYNKIEL**: Joanni Hynkiel filia 1785 ZM II 98; filia Joanni Hynkiel Sutori 1795 ZB III 54; *fem.* Helena Hynklowa 1801 ZB III 84; Helena Hynklewa Vidua 1807 ZC II 14. Niem. hipok. od im. *Heinrich* 'Henryk' > *Hinkel* Go 251, spolszczony pod względem fonetyczno-graficznym na *Hynkiel, Hynkel*.

HINKELMAN zob. **HINKELMANN**

HINKELMANN, HINKELMAN, HYNKIELMAN: Joannes Hynkielman habitans in Oppido Złotowo 1775 ZC I 219; Joanni Hynkielman Colono 1778 ZC I 322; Johann Hinkelmann 1790 AP 36/8; Johan Hinkelman 1799 AP 36/86; Joannes Hynkielman 1802 ZM II 232. Niem. n. o. *Hinkelmann* Go 251 składająca się z niem. hipok. *Hinkel* (zob.) i niem. ap. *Mann* 'człowiek, mężczyzna', n. o. *Hinkelman* i *Hynkielman* zostały spolszczone fonetycznie i graficznie.

HIRSZ, HERSCH, HERSZ: Żydzi Starsi Synagogi Złotowski [...] Józef Hirsz, Juda Izrael 1711 ZS; Moses Hersch 1803 AP 46/22; Żyd Kupiec Abraham Hersz 1805 AP 36/105; *fem.* Elisabeth Herszowa 1733 ZM I 107. Od niem. ap. *Hirsch* 'jeleń', który w jęz. jidysz stał się popularnym imieniem (por. zapis źródłowy przy n. o. **HIRSZFELD**), pisanym jako *Hirsz* lub *Hersz*, zob. Abram RS VII 19 (n. o. *Izrael* zob. pod **IZRAEL**).

HIRSZFELD: Hirsch Abraham Hirszfeld 1828 AP 75/5. Niem. n. o. *Hirschfeld*, od niem. n. topograficznej 'jelenie pole', strukturalnie od niem. ap. *Hirsch* 'jeleń' i ap. *Feld* 'pole' lub też od niem. n. m. *Hirschfeld* – dziś *Jeleniowo* pow. braniewski, *Jelonki* pow. pasłęcki Rospond SNG II 532 (tu zob. także n. m. *Hirschfelde*).

HOC: Andreas Hoc famulus 1766 ZM I 225. Niejasne, może od pol. wyrazu dźwiękonaśladowczego *hoc, hoc* 'hop, hop – okrzyk wydawany przy jeździe z podskokami' SW II 46, por. wsp. pol. nazwisko *Hoc* SNW IV 129 lub jest to niem. nazwisko *Hok*, zapisane pod wpływem łac. jako *Hoc*, od śrwniem. ap. *hocke* 'łada sklepowa, drobny kupiec' SEM V 106.

HOELT zob. **HELT**

HOFFMAN, OFMAN, OFFMAN: bapt. Adamum Joannis Ofman 1740 ZB II 24; Andreas Offman 1782 ZB IV 8; *fem.* Carolina proc[reata] Hoffman 1816 ZM II 196; Anna Hoffmann 1850 ZB V 577. Niem. n. o. *Hoffmann*, z staro-wysoko-niem. *hoveman* 'dworzanin, sługa na dworze książęcym, chłop na zagrodzie' SEM V 106, spolszczona na *Hofman*, z pominięciem nagłosowego *h-*: *Ofman, Offman*, por. też **HARASZKA** : **ARASZKA**.

HOGENZEJ zob. **HOHENSEE****HOGOZEJ** zob. **HOHENSEE**

HOHENSEE, HAGENZEJ, HOGENZEJ, HOGOZEJ, HOHENZEJ, HOZEJ, OGOZEJ: inter Jacobum Hogenzey 1753 ZC I 133; Josephus Hogozezy Miles 1787 PB I 226; Paulus Hogozezy 1789 PB I 258; Paulo Hohenzey 1790 PB I 274; Paweł Hohensee [Wisniewka] 1814 PI; *fem.* Catharina Ogozeyowa vidua de Villa Łąkie 1778 PB I 77; Anna Hogozeyowa 1796 PB I 315; Anna Hozeyka 1790 PB I 275; Wiktoria Hagenzei [Wiśniewka] 1802 PP; Constantia Hohensee 1818 PC II 48. Od niem. n. geogr. *Hohensee* 'wysokie jezioro', np. *Hohensee* w pow. kwidzyńskim od n. jeziora *Hohensee*, dziś miejscowość *Niziny Gór* PTM IV 63-64, 114 i *Hohensee* dziś *Choszczewo* w b. pow. Mrągowo. N. o. *Hohenzej, Hogenzej, Hagenzej, Hogozej* i *Hozej* to formy spolszczone pod względem fonetyczno-graficznym, zaś forma wariantywna *Hogozej* : *Ogozej* z pominięciem nagłosowego *h-*, por. **HARASZKA** : **ARASZKA**, **HOFFMANN** : **OFMAN**. W zapisie n. o. *Hozejka* suf. *-ka* pełni funkcję femi-natywną.

HOHENZEJ zob. **HOHENZEE**

HOLAC(Z) zob. **HAŁACZ**

HOLENDER, CHOLENDER, OLENDER: Michael Holender 1708 ZB II 19; Michael Cholender 1709 ZB II 24; Joannes Olender 1713 ZB II 49; Michael Infans Joannis Olender 1717 ZM I 19; Christophorus Olender 1721 ZM I 152. Od etnonimu *Holender*, gw. też *Olender* SW III 764, forma *Cholender* świadczy o nieodróżnianiu *-h-* i *-ch-* w pozycjach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**.

HOLIK zob. **GOLIK**

HOLK zob. **HOLZ**

HOLMAN: Godefridus Holman 1738 ZB II 230. Spolszczona na *Holman* niem. n. o. *Hohlmann*, a to od niem. ap. *hohl* 'pusty, próżny' i *Mann* 'mężczyzna'.

HOLZ, HALK, HOLK, HULC,: bapt. Esteram Holz 1730 ZB II 213; Filia Ester Martini Hulc 1732 ZM I 65; bapt. Christianum Halk 1756 ZC I 138; per Reverendum Dominum Andream Holk Vicarium Złotoviensem 1822 ZB V 155. Niem. n. o. od śrwniem. ap. *holz*, dniem. *Holt* 'drzewo' SEM V 107. Wariant *Holz* : *Hulc* spolszczony pod względem fonetyczno-graficznym i z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*. Wskutek oboczności *t* : *k*, por. Breza JP LVII 185-192, nastąpiło przejście n. o. *Holt* w *Holk*, obniże-

nie artykulacyjne *o:a*, na skutek sąsiedztwa z półotwartą *-l-*, spowodowało powstanie formy *Halk*, por. też Breza Przyd 98-99.

HOŁACZ zob. **HAŁACZ**

HOMS zob. **HUM(IE)C**

HOPA zob. **HOPPA, HOPA**

HOPPA, HOPA : inter Laurentium Hoppa 1820 PC II 80; *fem.* Marianna Hopowa 1743 ZB II 82; inter Evam Hopowna 1778 PC I 16. Niem. n. o. *Hoppe* (zob.) spolonizowana pod względem morfologicznym (niem. *-e* zastąpiono pol. *-a*) oraz fonetyczno-graficznym na *Hoppa*.

HOPPE: Michael Hoppe 1830 PC II 114; *fem.* Anna Hoppe 1827 ZC II 85; Elisabeth nata Hoppe 1847 ZB V 541. Niem. n. o. *Hoppe* Go 258, od n. m. *Hoppe*, *Hopen*, często spotykanych na bagnistym terenie ciągnącym się od Fryzji do Łaby, a wywodzących się z dniem. *hop* 'wyniosłe miejsce na obszarze bagnistym' SEM V 107 lub od dniem. ap. *Hoppe* 'chmiel' = gniem. *Hopfen* (por. podobną znaczeniowo łac. n. o. **HUMUL** i pol. **CHMIELARZ**).

HORST: Christophoro Horst Carnificus 1791 ZB III 42; *fem.* Klara Horstowa 1839 ZM III 404; Clara nata Horst 1842 ZB V 471. Od śrwniem. ap. *Hurst*, *Hürste* 'krzewy, zarośla' SEM V 108 lub im. *Horst*.

HORTULANUS: Zophia Alberti Hortulani 1660 ZB I 2. Od łac. ap. *hortulanus* 'ogrodnik', w zapisie użyte w dop. l. p. deklinacji łacińskiej.

HOZEJ zob. **HOHENSEE**

HÖFT: D[omi]nus Michael Höft 1707 ZB II 12. Niem. n. o. *Höft*, od dniem. ap. *Hoefst*, niem. *Haupt*, zob. **HAUPT**.

HRABUK zob. **GRABUK**

HUBA, GUBA: Joannes Fridericicus Huba 1723 ZM I 37; bapt. Martinum Theofili Guba 1726 ZB II 163; bapt. Gregorium Fridericum Joannis Huba 1730 ZB II 207; Henricus Huba 1738 ZC I 87, inter Jacobum Huba 1748 ZC I 120; Infans Famati Huba 1752 ZM I 174; Jacobo Huba Braxatori 1777 ZC I 310; Jacobo Huba Civis Złotoviensis 1772 ZC I 237; Laurentio Huba 1786 PB I 218; Aaron Huba 1787 PB I 244; Josephus Huba 1788 ZM II 74; Jacobus Huba Civis

Złotov[iensis] 1780 ZM II 7; Joanni Huba Civi Złotoviensi et Braxatori 1783 ZB III 10; Christophorus Huba 1784 ZB III 20; Huba 1792 AP 85/6; Tomasz syn Bogusława Huby [Zakrzewo] 1795 PP; Andrzy syn Hernesta Huby [Zakrzewo] 1801 PP; *fem.* Theresia Hubina 1781 ZB III 2; Magdalena Hubowna ex Złotowo 1796 PB I 319; Teresa Hubina 1803 AP 6711/142; Carolina Hubina 1808 ZC II 14. Od ap. *huba* // *guba* 'grzyb pasożytniczy na pniach drzew – Poliporus' też 'sporządzona z tego grzyba żagiew do rozniecania ognia – hubka', dial. *huba* 'zmarszczka, fałda' Sł I 431. N. o. *Guba* (zob. też **GUBACZ**) można również wywieść od ap. *gub* 'fałd' Br 163, kaszub. *guby* 'fałdy'.

HUBE: Joannes Jacobus Hube 1789 ZB III 36; Joannes Hube Cancellarius 1790 ZB III 38; Ernest Hube 1796 PB I 321; Johan Jacob Hube 1803 AP 46/22; Ernest Hube Sutor 1803 AP 6711/146; [Starsi Miasta:] Hube 1805 AP 36/105; Carolus Hube 1810 ZB III 124; *fem.* Josepha Hube 1803 ZC II 10. Pol. n. o. *Huba* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez zastąpienie pol. końcówki *-a* niem. *-e* lub od niem. ap. *Hube* 'włoka'.

HUDZIŃSKI zob. **CHUDZIŃSKI**

HUK, CHUK: bapt. Carolum Boguslaum Joannis Huk 1744 ZB II 89; Infans Famati Huk 1749 ZM I 165; filia Joanne Huka Cive Złotoviense 1777 ZC I 223; *fem.* Dorothea Elisabeth Hukowa Civissa Złotovien[is] 1782 ZB III 8; Regina procreata Chukowna 1811 ZM III 184. Od ap. *huk* SW II 61, por. wsp. nazwisko *Hałas* SNW IV 32. Zapis *Chuk* obok *Huk* świadczy o wahaniach pisowni wynikających z nieodróżniania wymowy głosek *-h-* i *-ch-* w połączeniach niezależnych (tzn. nie przed spółgłoską dźwięczną, typu: *Bohdan, klechda*), zob. Breza ZNUG XVI 70-76, por. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**. Zob. też **HUKA, HUKIE**.

HUKA: Joannes Huka 1792 AP 85/5; Dozorcowi nad Szprecą Huce powierzamy 1805 AP 36/103. Zgerm. na *Huke* (zob.) pol. n. o. *Huk* (zob.) wtórnie spolszczona poprzez zastąpienie niem. *-e* pol. *-a*.

HUKE, HUKIE: Joannes Hukie Civis Złotoviens[is] 1751 ZC I 128; Infans Joannis Hukie 1758 ZM I 200; Joannes Hukie 1768 ZB II 353; Ludovicus Hukie 1786 ZB III 28; Johan Ludwig Huke 1804 AP 46/133. N. o. *Hukie* jest efektem germanizacji morfologicznej pol. n. o. *Huk* (zob.), gdyż polskie nazwy osobowe zakończone spółgłoską niemczono za pomocą wtórnego wygłosowego *-e*, por. Breza Przyd 309, stąd *Huk* : *Huke* (por. **GAPA** : **GAPPE**), a ze zmiękczołą wymową: *Hukie*.

HUKIE zob. **HUKE**

HULC zob. **HOLZ**

[**HUMANOWSKI**]: *fem.* Elizabeth Humanowska 1671 ZB I 56. Niem. n. o. *Human, Homan*, a to hipok. od germ. im. opartych na bazie *Huni, Hun* lub *huni* (zob. **HUM(IE)C**) z pol. suf. *-owski*, por. też wsp. pol. nazwiska *Human, Humaniak* SNW IB 186.

HUM(IE)C, CHOMS, HUMS, HOMS: bapt. puerum Adami Hums 1712 ZB II 43; bapt. Dorotheam Adami Homsa 1716 ZB II 68; et Adamo Homs de Złotowo 1723 ZC I 23; et Alberto Homs 1723 ZC I 39; Michaeli Humc Pastori filius 1796 ZM II 104, Adalberto Homs Pastori Pecorum 1801 ZB III 88; Michael Homs agrorum custos 1806 ZM II 242; *fem.* Catharina Homsowa vulgo Owczarka 1721 ZB II 100; Marianna procreata Choms 1827 ZM III 350. Niem. hipok. od germ. im. opartych na staro-wysoko-niem. bazie *Huni, Hun* 'Hunowie' lub *hunn* 'młody niedźwiedź' Go 266, typu *Hunbert, Humbert* SEM II 54 > *Hum* z pol. suf. *-ec*. N. o. *Humiec* była wymawiana na Krajnie jako *Humc* i *Hums* (por. **DEBIEC : DAMS, GRANIEC : GRANS**), a z obniżeniem artykulacyjnym *u:o* w sąsiedztwie półotwartej *-m-*: *Homs*. Zapis *Homs : Choms* świadczy o nieodróżnianiu *h-* i *ch-* w pozycjach niezależnych, por. **CHYLIŃSKI : HYLIŃSKI, HOLENDER : CHOLENDER** i dalsze (n. o. *Owczarka* zob. pod **OWCZARZ**).

HUMUL: bapt. Joannem Joannis Humul 1764 ZB II 312. Od łac. ap. *humulus* 'chmiel' z zanikiem łac. końcówki *-us*, por. pol. n. o. *Chmielarz* (zob.).

HUMS zob. **HUM(IE)C**

HUN: Laurentius Hun 1730 ZB II 201; Joannes Hun Praepositus Radovnicensis 1733 ZC I 69; Joannes Hun Canonicus Camenensis 1742 ZB II 51. Od etnonimu *Hun* 'Hun' też 'Węgier' SEM V 110.

HUNC zob. **KUNZ**

HUNK: Joanni Hunk Semicol[onus] 1775 PB I 33. N. o. *Hun* (zob.) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Hunek*, a z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Hunk*, zob. też **HUNKE**.

HUNKE: Fridrich Hunke 1805 AP 28/87. Pol. n. o. *Hunek* (zob. **HUNK**) zgermanizowana pod względem morfologicznym na *Hunke* poprzez wymianę pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*.

[**HUNT**]: *fem.* inter Mariannam Huntowna 1722 ZC I 34. Od niem. n. o. *Hund*, od ap. *Hund* 'pies' też 'zły, niebezpieczny człowiek' SEM V 111, por. też n. o. *Hund* SSNO II 324, z polonizacją fonetyczno-graficzną: *Hunt*, por. Breza Przyd 99-100.

HUNTZ zob. **KUNZ**

HUNZ zob. **KUNZ**

HUSZ zob. **KUS(Z)**

HUS(Z)A zob. **KUSZA**

HUTKA: zapłacieł Hutka za dzwonne [Wiśniewka] 1806 PP; *fem.* inter Maryannam Hutkowa 1716 ZC I 21. Niem. n. o. *Hut* (zob. **HUTT**) z polszczyńskim suf. *-ka*.

HUTKIE: Ertmann Hutkie 1781 PB I 123. Niem. n. o. *Hutke*, por. Go 267, od niem. n. o. *Hut* (zob. **HUTT**) z dniem. suf. *-ke* i miękką wymową, stąd *Hutke* : *Hutkie*. Możliwe też pochodzenie od hybrydalnej n. o. *Hutka* (zob.) zgermanizowanej dodatkowo poprzez zastąpienie pol. *-a* niem. *-e*, możliwe też od niepoświadczonej w źródłach złotowskich hybrydalnej formy *Hutek* (niem. n. o. *Hut* z pol. suf. *-ek*), w której zastąpiono pol. suf. *-ek* dniem. *-ke*.

[**HUTT**]: *fem.* oddano Maryannie Huttownie 1711 ZS 2. Niem. n. o. *Hut* Go 267, od niem. ap. *Hut* 'kapelusz', por. Breza Przyd 100 i wsp. pol. nazwiska: *Kapeluch*, *Kapelusz* SNW IV 480, zob. też **HUTKA**, **HUTKIE**.

HWALKA zob. **CHWAŁKA**

HYLIŃSKI zob. **CHYLIŃSKI**

[**HYMEL**]: *fem.* inter Barbaram Hymłowa 1722 ZC I 36. Niem. n. o. *Himmel* Go 251, od niem. ap. *Himmel* 'niebo', n. o. *Hymel* zobniżeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej i polonizacją fonetyczno-graficzną.

HYNEK zob. **HENEK**

HYNKEL zob. **HINKEL**

HYNKIEL zob. **HINKEL**

HYNKIELMAN zob. **HINKELMANN**

HYŃC zob. **HEINZ**

I

IDCZYK: inter Joannem Idczyk 1708 ZC I 6. Od im. *Idzi* Mal II 236 z suf. *-czyk*, por. n. o. **IDZIK** i wsp. nazwiska: *Idczak* SNW IV 202, *Idziak* SNW IV 203.

IDZIK: Michał syn Idzika [Ossówka] 1781 PI. Hipok. od im. *Idzi* > *Idzik* Mal II 327, por. **IDCZYK** i wsp. nazwiska: *Idzik*, *Idzikiewicz* SNW IV 204.

IDZIKOWSKI, INDZIKOWSKI: tynf 3 Janowi Indzikowskiemu 1711 ZS 7; Indzikowskiemu za jęczmień 1711 ZS 39; Infans Joannes Joannis Indzikowski 1721 ZM I 30; Andreas Idzikowski 1788 ZM II 74; *fem.* Annie Indzikowskiej należeć będą 1711 ZM I 37; Anna Indzikowska 1719 ZM I 24; Marianna Indzikowska ZM I 164. Od n. m. *Idzikowice* pow. płoński, łęczycki SG III 243 z suf. *-ski* lub n. o. *Idzik* (zob.) z suf. *-owski*, forma *Indzikowski* z wstawnym *-n-*, być może pod wpływem adideacji do kraj. *jińdzi*, ogpol. *indziej*.

IGNIK: Michael Ignik 1716 ZM I 17; bapt. Mariannam Ignik 1727 ZB II 116. Hipok. od im. *Ignacy*.

IGNOWSKI: Joannes Ignowski 1719 ZB II 85; Adamus Ignowski 1720 ZM I 26; inter Casimirum Ignowski 1744 ZC I 107. Od niejasnej podstawy (może związanej z im. *Ignacy*, por. **IGNIK**) z suf. *-owski*.

[**IKRA**]: *fem.* Marianna Ikrowa filia Molitoris 1733 ZM I 108. Od kraj. ap. *ikra* Nitsch S 174, *ikro* 'łydka' nogi ludzkiej' (por. współczesne nazwiska: *Goleń*, *Łyda*) też 'rybie jaja' SK II 15.

ILIK: Martinus Ilik 1732 ZM I 66. Hipok. od im. *Eliasz*, *Iliasz* Mal II 212, por. n. o. *Ilias* SNB I 12, kaszub. nazwisko *Elas* i wywodzące się z Wileńszczyzny *Iluk* Breza NP I 123-124.

[**IMBIER**]: *fem.* Maria proc[reata] Imbierowna 1778 ZB I 563. Od ap. *imbir*, stp. *imbier*, por. PO 47 i wsp. nazwiska: *Imbir*, *Imbirowicz*, *Imbier*, *Imbirowicz* SNW IV 214.

INDOR: Joannes Patris Pauli Indora 1768 ZM I 230. Od ap. *indor* 'indyk samiec – Meleagris' SW II 90, formę *Indora* traktuję zgodnie z kontekstem cyt. zdania jako dop. l.p.

[**INTELEWSKI**]: *fem.* Catharina procreata Intelewska 1779 ZB II 571; et Catharina proc[reata] Intelewska 1781 ZM II 13. Od niejasnej podstawy z suf. *-ski* lub z suf. *-ewski*. Możliwe, że znajdująca się w podstawie n. o. *Intel* wywodzi się od żeńskiego im. żyd. *Gitel*, por. Abram RS VII 20, z wstawnym *-n-* (por. **IDZIKOWSKI**: **INDZIKOWSKI**) i pominięciem nagłosowego *g-*, stąd *Gitel* : *Gintel* : *Intel*. Jak pisze Z. Abramowicz, omawiając nazwiska Żydów białostockich, zob. Abram AS 24, cechą charakterystyczną tego nazewnictwa są nazwiska tworzone od imienia matki, równe imionom, jak i tworzone przy pomocy sufiksów.

ISKIER: Martinus Iskier 1725 ZB II 143; Jan Iskier [Ossówka] 1781 Pl. Pol. ap. *iskać* 'szukać, zwłaszcza robactwa we włosach' SW II 110 z niem. suf. *-er*.

ISRAEL zob. **IZRAEL**

[**IWAN**]: *fem.* Joanna Iwanowna 1787 PB I 240; Johanna Iwanka 1796 PB I 315. Od im. *Iwan* Mal II 244, por. nazwisko *Iwan* Gór 86 i wsp. *Iwanek* SNW IV 228, zob. też **IWANOWICZ**, **IWAŃSKI**.

IWANOWICZ: bapt. Jacobum Stanislai Iwanowicz 1766 ZB II 325; Ignatius Iwanowicz 1792 ZC I 253; *fem.* Anna proc[reata] Iwanowiczowna 1786 ZB III 28. N. o. *Iwan* (zob.) z suf. *-owicz*, zob. też **IWAŃSKI**.

IWAŃSKI: Michael Iwański 1740 ZB II 27; Martinus Iwański 1762 ZC I 160; cum Adalbertum Iwanski juvenem Militem de Oppido Krajenka 1777 PC I 16; Iwanski 1797 AP 28/31; Ignatius Iwanski 1822 ZM II 340; *fem.* Anna proc[reata] Iwańska 1783 ZM II 50; inter Rosaliam Iwanska 1814 ZC II 24. N. o. *Iwan* (zob.) z suf. *-ski* Gór 86.

IZBAN: Christiani Izban 1739 ZB II 13. Od ap. *izba* SW I 117 z suf. *-an*, por. nazwisko *Izbiński* Gór 86 lub od ap. *izban*, por. ap. *izbanek* 'ławka przy warsztacie tkackim' SW II 117.

IZBRENER zob. **EISENBRENNER**

IZRAEL, ISRAEL: Żydzi Starsi Synagogi Złotowski [...] Józef Hirsz, Juda Izrael 1711 ZS; Juda Israel 1799 AP 31/5; Jacob Israel 1803 AP 46/22; Moses Israel 1828 AP 75/20. Od im. *Izrael*, pisanego też *Israel* (n. o. *Hirsz* zob. pod **HIRSZ**).

J**JABLONOSKI** zob. **JABŁONOWSKI**

JABŁONOWSKI, JABLONOSKI: Joannes Jabłonoski 1743 ZC I 103; Joannes Jablonoski 1746 ZB II 114. Od n. m. *Jabłonowo* pow. brodnicki, chodzieski, międzychodzki, wałecki SG III 352 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Jabłonowski*, forma *Jabłonoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej, zaś n. o. *Jablonoski* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

JABŁOŃSKI: Joannes Jabłonski 1743 ZB II 78. Od n. m. *Jabłona*, dziś *Jabłonna*, pow. wolsztyński Pod I 113 lub n. m. *Jabłoń* – okolica szlachecka w pow. mazowieckim SG III 340 z suf. *-ski*.

JACH: Michael Jach 1783 PB I 145; Michael Jach Miles 1786 PB I 209; Lab. Michaele Jach Rothario et Semicolono 1801 AP 6711/62; Martinus Jach 1808 AP 6711/318; *fem.* Marianna Jachowna 1781 PB I 111; Barbara Jachowa [Wiśniewka] 1805 PP; Catharina Jachowa de Kleszczyn 1814 ZBV 13. Hipok. od im. *Jan* Mal II 247, nazwisko *Jach* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 213.

JACHANEK: Georgius Jachanek 1709 ZB II 24. N. o. *Jach* (zob.) z suf. *-anek*.

[**JACHOWICKI**]: *fem.* Barbara Jachowicka 1763 ZB II 309. Od n. m. *Jachowy* pow. poznański Pod 113 z suf. *-icki*.

JACKOWSKI: inter Jacobum Jackoski 1759 ZC I 144; Franciscus Pauli Jackowski filius 1790 ZM III 75; Thomas Jackoski 1822 ZB V 159; *fem.* Antonina Jackoska virgo de Złotowo 1840 ZB V 443. Od n. m. *Jackowo* pow. lęborski SG III 358 z suf. *-ski* lub od n. o. *Jacek* Mal II 236 z suf. *-owski*, n. o. *Jackoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

JACOB: Daniel Jacob 1798 AP 31/3; Abraham Jacob 1800 AP 31/12; Abraham Jacob 1803 AP 46/22. Od niem. wersji im. *Jakub* - *Jacob* Mal II 242, por. n. o. *Jakub* (zob.) i *Jacobi* (zob.).

JACOBI: Israel Jacobi 1828 AP 75/5. Niem. n. o. *Jacob* (zob.) z łac. końcówką dop. l. p. *-i*, por. też wsp. nazwisko *Jacobi* SNW IV 244.

JADA: Aigidias Christophorus Jada 1721 ZB II 104; *fem.* Zophia Jadowna 1729 ZB II 195; Marianna Jadowna 1777 PB I 46. Hipok. od im. *Adam*, z prejotacją *Jadam* (zob.) > *Ada* // *Jada* Breza GSJ IV 98 lub staropruska n. o. *Jade* TPP 39, por. n. o. *Jady*, *Jadzik* Gór 87, spolszczona pod względem morfologicznym poprzez substytucję niem. suf. *-e* pol. *-a*.

JADAM zob. **ADAM**

JADAMCZYK zob. **ADAMCZYK**

JADAMEK zob. **ADAMEK**

JADAMIEC zob. **ADAMIEC**

JADAMSKI zob. **ADAMSKI**

JAGE, JAGIE: Michael Jage 1721 ZB II 98; et Michaelae Jage Cive Złotoviense 1721 ZC I 31; Michael Jage Civis Złotoviensis 1728 ZM I 51; *fem.* et Annam Jagiewna 1725 ZC I 44. Niem. hipok. od germ. im. opartych na starowysoko-niem. bazie *jagon* 'jagen – polować, łowić, gonić', typu *Jagobert* > *Jage* Go 271, zapisanego z miękką wymową jako *Jagie*.

JAGIE zob. **JAGE**

JAGIELOWICZ zob. **JAGIEŁOWICZ**

JAGIEŁOWICZ, JAGIELOWICZ: Simon Jagielowicz Vicarius Złotoviensis 1738 ZB II 229; per Symonem Jagielowicz Vicarium Złotoviensem 1740 ZM I 161; Symon Jagielowicz 1741 ZC I 99; *fem.* Marianna Jagielowiczowa 1744 ZM I 97. N. o. *Jagiel* SSNO II 379 (por. ap. *jagła* 'kasza jagłana' SW II 123) z suf. *-owicz*. Zapis *Jagielowicz* pod wpływem jęz. niem.: pol. *-ł-* zastąpiono *-l-*.

JAGODZIŃSKI: Joannes Jagodzinski 1674 ZB I 70; Martin Jagodzinski 1839 ZB V 441; *fem.* Margaretha Jagodzinska 1836 ZB V 405. N. o. *Jagoda* (por. ap. *jagoda* SW II 124) z suf. *-iński*, por. wsp. nazwiska: *Jagoda*, *Jagodowicz*, *Jagodziński* SNW IV 253.

JAGUSTIN: Wociech Jagustin 1673 ZB I 63. Od stp. im. *Jagustyn* 'Augustyn' Mal II 189, zapisanego zapewne pod wpływem jęz. niem. jako *Jagustin*, por. wsp. nazwisko *Jagustyn* SNW IV 253.

JAHNKA zob. **JANKA**

JAHNKE zob. **JANKE**

JAJDA, JEJDA: inter Christianum Jayda 1725 ZB II 42; *fem.* Eva Jeydow-na 1777 ZB II 555. N. o. *Jaja* (a to od ap. *jaje* 'jajko', por. SEM I 93) z suf. *-da* lub od hipotet. ap. *jajda* 'ten, który się chwieje', por. kraj. ap. *jaić* (się), *jajić* (się) 'chwiać się, grozić załamaniem konstrukcji' SK II 27 i ap. *znaleźć* > *znajda*, *nie dojść* > *niedojda*, *gamać* 'iść powoli chwiejnym krokiem' > *gamajda*, z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-*: *Jejda*.

JAKOWSKI: Marianna filia Martini Jaykowski 1814 ZM III 218. Od n. m. *Jajkowo* pow. brodnicki z suf. *-ski*, por. Gór 87.

JAKUB: Sukcessorowie Abrahama Jakuba 1805 AP 36/102. Od im. *Jakub* Mal II 239, por. n. o. *Jakub* SSNO II 389 i wsp. nazwisko *Jakub* IV 262, zob. też **JACOB**.

JAKUBEK: Jacobus Jakubek 1672 ZB I 61. N. o. *Jakub* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Jakub* > *Jakubek* Mal II 239, por. wsp. nazwisko *Jakubek* SNW IV 262.

[**JAKUBOŃSKI**]: *fem.* Catharina Jakubonska 1707 ZB II 5. N. o. *Jakub* (zob.) z suf. *-oński*, por. wsp. nazwisko *Jakubońska* SNW IV 246.

[**JAKUBS**]: *fem.* et Dorotheam Jakubsowna de Święta 1723 ZC I 37. N. o. *Jakub* (zob.) z suf. *-ec*, stąd n. o. *Jakubiec* realizowana na Krajnie z zaniżeniem *-e-* ruchomego jako *Jakubc* i wymawiana też jako *Jakubs*, por. **DEBIEC** : **DAMS**, **GRANIEC** : **GRANS** i dalsze, zapis n. o. w postaci *Jakubs* < *Jakub* dopuszcza też interpretację germanistyczną, *-s* może być końcówką dopełniacza niem. deklinacji mocnej.

[**JĄŁOSZEWSKI**]: *fem.* Rosalia procreata Jałoszewska 1777 ZC I 356. N. o. *Jałosza* SSNO II 403 (por. ap. *jałoszka* 'młoda krowa, cielica' SW II 131) z suf. *-ewski*, por. n. o. **JĄŁOSZYŃSKI** i wsp. nazwisko *Jałoszewski* SNW IV 267

[**JĄŁOSZYŃSKI**]: *fem.* Agnes Jałoszyńska 1760 ZM I 205. N. o. *Jałosza* (zob. **JĄŁOSZEWSKI**) z suf. *-iński*, por. wsp. nazwisko *Jałoszyński* SNW IV 267.

JAMKA: Paulo Jamka 1776 ZB II 549. Dem. od ap. *jama* SW I 133 też *jamka* 'miejsce w piecu na popiół' SGP II 229, por. wsp. nazwiska: *Jamka*, *Jamkiewicz* SNW IV 270.

***JANAS, JENASS, JONAS**: Stephanus Jenass 1717 ZB II 48; bapt. Adalbertum Adalberti Janas 1743 ZB II 70; Daniel Jonas 1828 AP 75/5. Hipok. od im. *Jan* > *Janas* Mal II 244. Forma *Janas* z wtórną nosowością, wariant *Janas* : *Jonas* powstał wskutek podwyższenia artykulacyjnego *a* : *o* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*, forma *Jenas* odzwierciedla północnopolskie przejście *ja-* w *je-*, w n. o. *Jenass* widoczna germanizacja fonetyczno-graficzna.

JANDOŁA, JENDOŁA: bapt. Catharina Martini Jandoła 1707 ZB II 10; Paulus Jendoła 1749 ZB II 120; Jacobus Pauli Jędoła 1755 ZM I 181; Josephus Jandoła 1808 ZM III 170; *fem.* Catharina Jandołowna 1729 ZC I 57; Marianna Jandolina 1807 ZC II 16. Hipok. od im. *Jan* > *Janda* Mal II 117 z suf. *-oła*, por. Gał 112. Północnopolskie przejście *ja-* w *je-* spowodowało powstanie formy *Jendola*, a z wariantu tego powstała postać literalna *Jędoła*.

JAN(E)K, JUNK: Michael Jank 1674 ZB I 78; Jakub Janek 1711 ZS 12; bapt. Mariannam Christiani Jank 1717 ZB II 48; bapt. Mariannam Martini Janek 1717 ZB Cive Kraienensi 1727 ZC I 50; bapt. filiam Joanni Janek Pastori 1775 ZB II 422; Paulo Janek 1783 PB I 143; David Junk Cocus 1801 ZB III 92; *fem.* Zuzanna Jankin 1774 PB I 12; Rosalia Junkowna 1826 ZB V 304. Hipok. od im. *Jan* > *Janek* Mal II 244, z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego: *Jank*. N. o. *Janek* z podwyższeniem artykulacyjnym *a* : *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-* przeszła w *Junek* (por. **JANKA** : **JONKA** : **JUNKA**), a z zanikiem *-e-* ruchomego w *Junk*. Forma *Jankin* z niem. suf. *fem. -in*. Zob. też **JANKA, JANKE**.

JAN(IE)C, JANTZ, JENTZ: Honestus Petrus Janc de Villa Ossowka 1670 AGN 123/16; bapt. Joannem Joannis Jantz 1727 ZB II 173; inter Bartholomeum Janc Opilionem 1769 ZC I 184; *fem.* et Evam Jancownam 1709 ZC I 9; Mathias

Janc 1794 PB I 305; *fem.* Anna Jantz 1817 ZB V 49; Charlotta Jentz fabri uxor de Blenk Witt 1831 ZB V 356. Hipok. od im. *Jan* > *Janc(z)* Mal II 13 lub forma patronimiczna od n. o. *Jan* > *Jan(ie)c* (por. **DAMS, GRANS** i dalsze). N. o. *Jantz* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną: pol. *-c* zostało oddane przez niem. *-tz*, w nagłosie n. o. *Jentz* północnopolskie przejście *ja-* w *je-*.

JANIELEWSKI: Simon Janieleski 1711 ZS 14; Simone Janielewski Rectore Złotoviens[is] 1723 ZC I 37. N. o. *Anioł* (por. **ANGEL**) z suf. *-e(w)ski*. N. o. *Anioł* wymawiana dial. z prejotacją dała postać *Janioł* (por. wsp. nazwisko *Janioł* SNW IV 280), stąd *Anielewski* : *Janielewski*, a z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Janieleski*.

JANIK, EJNIK, ENIK, JUNIK: ex Patre Andreae Janik 1670 ZB I 44; bapt. Albertum Gregory Junik 1713 ZB II 47; inter Gregorium Junik 1721 ZC I 30; puella Magdalena Junik 1723 ZM I 35; bapt. Mariannam Gregori Junik 1730 ZB II 205; *fem.* Gertruda od Junika 1717 ZM I 22; Dorothea proc[reata] Eynikowa 1775 ZM I 267; Maria Krolikowa Vidua proc[reata] Enikowa 1781 ZM II 13. Hipok. od im. *Jan* > *Janik* Mal II 244, z podwyższeniem artykulacyjnym *a* : *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*: *Janik* : *Jonik* : *Junik* (por. **JANEK** : **JONEK** : **JUNEK, JANKA** : **JONKA** : **JUNKA**). N. o. *Janik* z północnopolskim przejściem *ja-* > *je* dała formę *Jenik* (por. n. o. *Janik* // *Jenik* SSNO II 416), która została wymówiona i zapisana pominięciem nagłosowego *j-* jako *Enik*, zaś z dyftongiczną wymową *-e-*: *Ejnik* (n. o. *Krolikowa* zob. pod **KRÓLIK**).

JANISZEWSK: bapt. Joannes Adalberti Janiszewski 1708 ZB II 16; Mariana filia Jacobi Janiszewski 1851 ZM II 449; filius Jacobi et Mariannae Janiszewski 1830 ZM III 362; Jacobus Janiszewski 1840 ZC III 148. Od n. m. *Janiszewo* pow. rypiński, *Janiszew* pow. kolski SG III 403 z suf. *-ski*, n. o. *Janiszewski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

JANKA, JAHNKA, JONKA, JUNKA: Jonka jęczmienia wiertel [dał] 1699 AGN 146/5; Junka wołow osm [ma] 1701 AGN 147/261; Martinus Junka 1751 ZC I 125; Michael Jonka 1766 ZB II 327; Mathias Janka Opilione 1775 PB I 44; et Paulo Jonka Ferrifabro 1776 ZC I 221; Michael Jonka 1779 ZC I 229; Paulo Jonka Ferrifabro 1782 ZB IV 8; Paulus Janka 1789 ZM III 73; Nicolaus Janka 1791 ZC I 253; kołodzi Janka [otrzyma] 1805 36/103; Adam Jahnka [Głomsk] 1809 PI; *fem.* Eva Junkowna 1779 PB I 93; Marianna Jonkowa 1790 PB I 276; Eva Jahnkin 1813 PC I 275; Barbara Juhnka 1822 ZM

II 338. Zgerm. na *Janke* (zob.) pol. n. o. *Janek* (zob.), która została wtórnie spolonizowana: niem. *-e* zastąpiono pol. *-a*, stąd *Janke* : *Janka*, a z podwyższeniem artykulacyjnym *a:o:u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*: *Janka* > *Jonka* > *Junka*, która to nazwa zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną dała postać *Juhnka*, forma *Jahnkin* z niem. suf. fem. *-in*.

JANKE, JAHNKE, JUHNKE: Martin Janke 1774 PB I 6; Daniel Janke Col[onus] 1779 PB I 87; Xtoph Jahnke [Wersk] 1814 PI; Honesto Josepho Jahnke 1822 ZB V 187; Johann Juhnke 1828 AP 75/10; Victor Juhnke civis 1837 ZC II 101. Pol. n. o. *Janek*, *Junek* (zob. **JANEK**) zgermanizowana morfologicznie poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na niem. *-ke*, stąd formy *Janke* i *Junke*, a z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Jahnke*, *Juhnke*. Zob. też **JANKA**.

JANKOWSKI: Petrus Jankowski 1669 ZB I 37; Paulus Jankowski Civis Złotoviensis 1670 ZB I 44; Petrus Jankoski Civis Złotoviens[is] 1739 ZB II 22; bapt. Raphael Joannis Jankowski 1772 ZB II 390; Joannes Jankowski Civis Złotoviens[is] Braxator 1782 ZM II 32; Nicolaus Jankowski 1805 AP 28/86; Nicolaus Jankoski 1822 ZM II 342; Fabianus Jankowski Civis Vietor de Złotowo 1824 ZB V 295; Joh[ann] Jankowski 1835 AP 28/109; Joannes Jankowski Civis 1842 ZC III 156; *fem.* Anna Jankowska 1665 ZB I 13; Faustina Jankowska 1807 ZC II 14. Od n. m. *Jankowo* pow. poznański SG III 411 z suf. *-ski* lub n. o. *Janek* (zob.) z suf. *-owski*, forma *Jankoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej, zaś *Jankowski* z wtórną nosowością.

JANOITZ zob. **JANOJC**

JANOJC zob. **JANOWIC(Z)**

JANOWIC(Z), JANOITZ, JANOJC: bapt. Agnetem de Bartholomeo Janowicz 1773 ZB II 401; Jan Janoic [Wersk] 1747 PI; Marcin Janoic [Zakrzewo] 1747 PI; Jozef Pawła Janoyc [Wersk] 1773 PP; Jacobo Janoyc 1786 PB I 199; Jacobo Janoitz 1792 PC I 102; Paweł Janowicz [Wersk] 1795 PP; Tomasz Janoic Komornik [Wiśniewka] 1797 PP; Jan Janowicz 1799 M AP 6711; Jacobo Janoyc 1803 AP 6711/148; Adalberto Janoic Semicolono 1806 AP 6711/247; Bartholomeo Janowicz Opilione Plebanali 1806 AP 6711/235; Woyciech Janoitz [Wersk] 1814 PI; *fem.* Regina Janowiczka 1774 PB I 2; Regina Janoyc 1774 PB I 10; Hedvigis Janowic de Molendino in Zakrzewo 1791 PB I 291; Anna Janowiczowa 1791 PB I 293; z Maryanną Janowiczką z Wiśniewki 1799 B AP 6711; z Matki Maryanna urodzony Janowiczowna 1799 [tamże]; Marianna

proc. Janowiczowa 1802 AP 6711/106; Barbara Janowicz 1815 ZBV 29. N. o. *Jan* SSNO II 403 z suf. *-owic(z)*. Forma *Janojc* z suf. *-owic* ściągniętym do postaci *-ojc* (por. **BARTKOWIC(Z)** : **BARTKOJC**), zapis *Janoitz* został dokonany pod wpływem jęz. niem.: pol. wygłosowe *-c* zastąpiono niem. dwuznakiem *-tz*.

JANTZ zob. **JAN(IE)C**

JANUSZ: Andreas Janusz 1665 ZB I 15; Casimir Janusz 1849 ZB V 561; *fem.* Catharina proc[reata] Januszewna 1808 ZB III 120; Anna Janusz 1844 ZB V 505. Od im. *Janusz* Mal II 245.

JANUSZEWSKI: Bartholomeus Januszewski Oeconomus Skicenensis 1724 ZB II 134; Jacobus Januszewski 1764 ZC I 168; Joh[ann] Januszewski 1851 ZB III 486. Od n. m. *Januszewo* pow. średzki, kościański SG III 443 z suf. *-ski* lub n. o. *Janusz* (zob.) z suf. *-ewski*.

JANUSZKIEWICZ: Joannes Januszkiewicz 1822 ZM II 282; *fem.* Barbara Januszkiewicz de Święta 1825 ZB V 247. N. o. *Januszek* SSNO II 432 (a to hipok. od im. *Janusz*, zob.) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwisko *Januszkiewicz* SNW IV 288.

JAREK, JEREK, JEREG: Andreas Andreae Jarek 1757 ZM I 191; filia L[aboriosi] Casimiri Jarka 1789 ZM III 69; Paulus Jerek 1839 ZB V 439; *fem.* inter Barbaram Jeregowa 1725 ZC I 44. Hipok. od im. *Jarostaw* > *Jarek* Mal I 69. Forma *Jereg* z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-*, stąd *Jarek* > *Jerek*, zaś pod wpływem jęz. niem., albo hiperpoprawnie po polsku wygłosowe bezdźwięczne *-k* zastąpiono dźwięcznym *-g*. N. o. *Jarka* traktuję tu zgodnie z kontekstem zdania jako dop. l. p. (zob. też **JARKA**).

JARKA: Joanne Jarka 1791 PC I 94; Simoni Jarka 1794 PB I 307; zapłacięło się Szymonowi Jarce Kowalowi 1802 PI; Szymon Jarka 1814 PI. Derywat fleksyjny od n. o. *Jarek* (por. zapis źródłowy przy hasle **JAREK**: *córka Kazimierza Jarka*), który przeszedł do postaci mianownikowej paradygmatu na *-a*. Nazwisko *Jarka* występuje też wsp. na Krajnie Brzeź 213.

JARKIEWICZ: Andreas Jarkiewicz 1715 ZB II 59. N. o. *Jarek* (zob.) z suf. *-ewicz*, por. n. o. **JAREK, JARKA** i wsp. nazwisko *Jarkiewicz* SNW IV 295.

JARKOWSKI: Lorentz Jarkowsky 1790 AP 36/8; Adamus Jarkowski Colonus 1793 ZB III 48. Od n. m. *Jarki* pow. kaliski, inowrocławski SG III 449 lub n. o. *Jarek* (zob.) z suf. *-owski*, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Jarkowsky*.

JARNOWSKI: Christophorus Jarnowski 1730 ZB II 209. Od n. m. *Jarnowo* pow. wrocławski z suf. *-ski*, por. Gór 89.

JAROCH, JARUCH: ex Valentino Jaruch 1667 ZB I 23; ex Valentino Jaruch ZB I 30; Jaruch wydał owsa wiertelę pięć 1699 AGN 146/4; Kmiec Jaroch ma wołów cztery 1699 AGN 146/290; Mathias Jaruch 1708 ZC I 7; Mathias Jaruch 1710 ZB II 31. Hipok. *Jaroch* // *Jaruch* od stp. im. typu *Jarosław*, *Jaromir* Mal I 69 lub od im. *Hieronim* Mal II 251.

JAROCKI: bapt. Bogusław Friderici Jarocki 1730 ZB II 213. Od n. m. *Jarocin* pow. pleszewski SG III 452 lub n. o. *Jarota* z suf. *-ski*.

JAROSŁAWSKI: Ignatius Jarosławski Commendarius Złotoviensis 1810 ZB IV 187; Ignatius Jarosławski Comendarius Złotoviensis 1811 ZC II 20; *fem.* Marianna proc[reata] Jarosławska 1789 ZB III 36. Od n. m. *Jarosławiec* w pow. średzkim, poznańskim SG III 459 z suf. *-ski*.

JAROSZ: Wawrzyniec Jarosz we wsi przyrzeczony Stawnicze 1610 AGN 108/97. Hipok. od stp. im. typu *Jarosław*, *Jaromir* Mal I 69 lub od im. *Hieronim* Mal II 251, por. wsp. nazwisko *Jarosz* SNW IV 302.

JAROSZCZYK: Michał Jaroszczyk Cechmistrz Kowalski 1711 ZS 1; Michael Jaroszczyk 1713; ZB II 49; Michael Jaroszczyk 1733 ZM I 107; inter Joannem Jaroszczyk 1760 ZC I 151. N. o. *Jarosz* (zob.), n. o. *Jaroszek* SSNO II 449 (a to hipok. od im. *Jarosław*, *Jaromir* Mal I 69) z suf. *-(cz)yk*.

JAROSZEWICZ: bapt. Mariannam Antoni Jaroszewicz 1740 ZB II 29. N. o. *Jarosz* (zob.) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwisko *Jaroszewicz* SNW IV 303.

JAROSZKIEWICZ: inter Michaellem Jaroszkiewicz 1710 ZC I 12; Michael Jaroszkiewicz 1712 ZB II 37. N. o. *Jaroszek* (zob. **JAROSZCZYK**) z suf. *-ewicz*.

JAROSZYK: Michael Jaroszyk 1707 ZB II 8. N. o. *Jarosz* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Jaroszyk* SNW IV 303.

JARUCH zob. **JAROCH**

JARZĘBSKI: inter Michaellem Jarzębski 1738 ZC I 88; Joannes Jarzębski 1745 ZB II 107. N. o. *Jarząb* SSNO II 451 (por. ap. *jarząb*, *jarzęb* 'roślina – Sorbus' SW II 137) z suf. *-ski*, por. też nazwiska: *Jarząbek*, *Jarzębowski* Gór 90.

JAS zob. **JASZ**

JASIC: Martinus Jasic Famulus 1778 PB I 77; Nicolaus jasic 1802 AP 6711/124; *fem.* Agnete Jasicowna 1778 PB I 77. N. o. *Jaś* (a to hipok. od im. *Jan*, por. n. o. **JASZ** i wsp. n. o. *Jaś* SNW IV 321) z suf. *-ic*.

JASIEC zob. **JASIEWIC****JASIEJC** zob. **JASIEWIC**

JASIEK, JAŚK, JEŚK, JEŚIEK, JEŚK: Joannes Jasiek 1653 Fon 305; bapt. Matheum Josephi Jasiek 1763 ZB II 306; Thomas Jaśk de Święta 1668 ZB I 26; bapt. Mariannam Joannis Jaśk 1713 ZB II 46; Jacobo Jeśk 1774 PB I 16; Michael Jasiek Semicol[onus] 1778 PB I 81; Adalberto Jeśk de Lipka 1785 PB I 185; Michael Jeśiek 1790 PB I 278; Andreas Jeśk 1794 PB I 304; Andrzy syn Jakuba Jeśka [Głomsk] 1796 PP; Jakub Jeśk 1799 AP 6711; Jacobus Jeśk 1802 AP 6711/106; *fem.* Regina Jaśkowa 1749 ZC I 164; Catharina Jeśkin 1774 PB I 6; z Maryanną Jeśkową z Głomska 1799 B AP 6711; z Matki Ewa urodzona Jeśkowna 1799 [tamże]. Hipok. od im. *Jan* > *Jasiek*, z zanikiem *-e-* ruchomego: *Jaśk*, z północnopolskim przejściem nagłosowego *ja-* w *je-*: *Jeśk*. Wariant *Jeśiek* // *Jeśk* < *Jasiek* powstał w wyniku przejścia *ja-* > *je-* i wtórnej nosowości, n. o. *Jeśka*, czyli *Jeśka*, traktuję tu zgodnie z kontekstem cyt. zdania jako dop. l. p., zapis *Jeśk* może świadczyć o germanizacji fonetyczno-graficznej. N. o. *Jeśkin* została zapisana z niem. suf. *-in*. Współcześnie na Krajinie notowane są nazwiska *Jasiek* i *Jeśiek* Brzeź 213.

JASIK: Joanni Jasik Pastori Civita[tis] 1778 ZB II 577; Simon Jasik de Oppido Złotowo 1779 ZC I 233. Hipok. od im. *Jan* > *Jasik* lub forma patronimiczna od n. o. *Jaś* z suf. *-ik*.

***JASIE(W)IC, JASIEC, JASIEJC:** Jakub Jasieic [Wersk] 1747 PI; inter Martinum Jasieyc 1784 PC I 48; inter Nicolaum Jasieic 1792 PC I 104; Nicolaus Jasieic 1808 AP 6711/398; Mikołay Jasieic [Wersk] 1814 PI. N. o. *Jaś* (zob. **JASIC**) z suf. *-ewic* ściągniętym do *-ejc*, stąd *Jasiejc*, forma *Jasieic* ilustruje przejście *-ejc* > *-ec*.

JASIŃSKI: inter Michaellem Jasińskim 1765 ZC I 169; Stanislaus Jasiński mendicus 1787 ZM II 70; Antonius Jasinski 1833 ZB V 374; *fem.* Rosalia Jasińska Virgo 1829 ZB V 333. Od n. m. *Jasin* pow. kościański, poznański SG III 479 z suf. *-ski*.

JASKE, JESKE: : Joannes Jeske Milites 1777 PC I 14; Simon Jaske 1797 AP 28/31; Jacob Jaske 1828 AP 75/4. Pol. n. o. *Jasiek, Jęsiek* (zob. **JASIEK**) zgerm. pod względem morfologicznym, poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na dniem. *-ke*, oraz fonetyczno-graficznym na *Jaske* i *Jeske*.

JASKOŁA: Jaskoła wybrawszy co odebrał 1711 ZS 9; budnik Jaskoła [Zakrzewo] 1737 AGN 134/250. Od ap. *jaskoła, jaskółka* 'ptak - Hirundo' SW II 140.

JASTA zob. **JUSTA**

[**JASTEJC**]: *fem.* Cristina Jasteyc de Piecewa 1788 PC I 70. N. o. *Jast, Jasta* (zob.) z suf. *-ewic* ściągniętym do postaci *-ejc*, por. **BARTKOWIC(Z)** : **BARTKOJC** i dalsze.

JASTER, JAZDER: et Joanne Jaster 1716 ZC I 22; Martinus Jaster de Stawnica 1756 ZC I 137; Michael Jaster 1774 PB I 6; Frantz Jaster 1790 AP 36/8; Frantz Jaster 1797 AP 28/31; Martinus jaster 1803 AP 6711/140; Famatus Josephus Jaster Praeceptor 1824 ZB V 219; Peter Jaster 1828 AP 75/4; et Petro Jaster 1833 ZC II 96; Joannes Jaster 1835 ZB V 400; Adam Jazder 1842 ZC III 156; Dorothea Elisabeth filia Joannis Jazder 1843 ZM III 427; Adam Jazder 1849 ZM III 491; *fem.* Marianna Jazdrowa 1741 ZB III 416; Marianna Jaster 1824 ZC II 76. Od ap. *jaster, aster* 'kwiat – Chrysantemum' SW II 143, n. o. *Jazder* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

JASTRACH: Stefan Jastrach [Wersk] 1755 PI. N. o. *Jaster* (zob.) z suf. *-ach*.

JASTROW, JAZDROW: et Michaelle Jastrow de Potulice 1735 ZC I 74; *fem.* Agnes Jazdrow de Złotowo 1815 ZBV 31. N. o. *Jaster* (zob.) z suf. *-ów*, por. Breza ZNUG XIII 16-21, zapisanym, zapewne pod wpływem jęz. niem., jako *-ow* lub od zniemczonej na *Jastrow* pol. n. m. *Jastrowie* pow. wałecki SG III 496, por. n. o. *Jastrowski* SEM III 67, n. o. *Jazdrow* z germanizacją fonetyczno-graficzną, por. **JASTER: JAZDER**.

JASTRZĘBSKI: tum G[e]n[er]osum Stanislaum Jastrzębski bonorum villae Potulice Economum 1706 AGN 149/69. Od n. m. *Jastrzębie* pow. brodnicki, kościerski, świecki SG III 502-503, *Jastrzębniki* pow. kaliski SEM III 67 z suf. *-ski*.

***JASZ, JAS:** Joannes Infans Martini Jasa 1717 ZM I 12; Infans Petri Jas 1749 ZM I 165. Chodzi tu zapewne o hipok. od im. *Jan* > *Jasz* Mal II 248, por. też n. o. *Jaszek* SSNO II 461, który został zapisany z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Jas*, n. o. *Jasa* traktuję zgodnie z kontekstem zdania jako dop. l.p..

JASZCZYK: inter Adalbertum Jaszczyk 1797 PC I 134; Matheus Jaszczyk de Kielpin 1848 ZC III 178; *fem.* Elizabetha nata Jaszczyk 1857 ZM III 457. N. o. *Jaszcz* SSNO II 459 (por. hipok. od im. *Jan* > *Jaszcz* Mal II 248) z suf. *-ik*, nazwisko *Jaszczyk* notowane też wsp. na Krajnie Brzeź 213.

JESS zob. **JEŻ**

JESZ zob. **JEŻ**

JAŚK zob. **JASIEK**

JAŚKIEWICZ: bapt. Albertum Adami Jaśkiewicz 1717 ZB II 70; Jacobus Adami Jaskiewicz et Zophiae ZM I 26. N. o. *Jas(ie)k* (zob.) z suf. *-ewicz*.

JAWKIEWICZ: et Michaele Jawkiewicz 1710 ZC I 12. N. o. *Jewek* (a to od n. o. *Ewa* // *Jewa* SSNO II 489), *Jawek* (być może przez adideację do ap. *jaw*, *jawa* Br 201) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwiska: *Jewiak*, *Jewiarz* SNW III 358.

JAZDER zob. **JASTER**

JAZDROW zob. **JASTROW**

JAŻDŻYŃSKI: Bartholomeus Jazdzynski 1715 ZB II 62; Joannes infans Bartholomaei Jazdzynski 1719 ZM i 25; Helena puella Jazdzynski 1724 ZM I 37; bapt. Joannem Martini Jazdzynski 1752 ZB II 202; *fem.* Elisabeth Jazdzynska Stara 1724 ZM I 37. N. o. *Jażdż* (a to od ap. *jażdż* 'ryba - jazgarz, *Acerina cornua*' SW II 149) z suf. *-iński*, por. też n. o. *Jażdżewski* Gór 91.

JECK: Martinus Jeck 1814 ZBV 11. Niem. hipok. *Jeck* < im. *Jacobus* 'Jakub' Go 352, por. n. o. *Jeka* Gór 91.

JEJDA zob. **JAJDA**

JELIK zob. **ELIK**

JELINEK zob. **ELINEK**

JELONEK: Jan Jelonek [Głomsk] 1754 PI. Od ap. *jelonek* SW II 168, por. wsp. nazwisko *Jelonek* SNW IV 340.

JENASS zob. **JANAS**

JENDOŁA zob. **JANDOŁA**

JENDOLEWICZ: bapt. Reginam Antonii Jendolewicz 1761 ZB II 273. N. o. *Jendola* (zob.) z suf. *-ewicz*.

JENTAS: Joannes Jentas Civis Złotoviensis 1717 ZM I 20. Hipok. od im. *Antoni* > *Antas* // *Jantas* (por. n. o. *Antoni* // *Jantoni* SSNO II 428), z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-* > *Jentas*, por. też wsp. nazwiska: *Jantas* SNW IV 286, *Jentas* SNW IV 347.

JENTEK: Chałupa Macieja Jentka [Zakrzewo] 1737 AGN 134/250. Hipok. od im. *Antoni* > *Antek* Mal II 186, z prejotacją: *Jantek*, z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-* > *Jentek*, por. n. o. *Jantek* : *Jentek* SSNO II 428 i wsp. nazwisko *Jentek* SNW IV 347.

JENTOW: Michaelis al[ias] Jentow Lewin 1835 AP 28/109. N. o. *Jenta* (por. też wsp. nazwisko *Jenta* SNW IV 347) z suf. *-ów* (por. Breza ZNUG XIII 16-21), zapisanym, zapewne pod wpływem jęz. niem., jako *-ow*. N. o. *Jenta* to hipok. od im. *Antoni* > *Janta* Mal II 186, z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-* > *Jenta*. Możliwe też od imiesłowowej n.o. *Jęty*, fonetycznie *Jenty*, z germanizacją morfologiczną: *Jente*, spolszczone na *Jenta* Breza Przyd 107-109.

JENTOWSKI: bapt. Mariannam Josephi Jentowski 1716 ZB II 65. N. o. *Jenta* (zob. **JENTOW**) z suf. *-owski*.

JENTZ zob. **JAN(IE)C**

JEPA: Petrus Jepa Civis Złotoviensis 1768 ZM I 232. Od wulg. ap. *jebać* 'futuere', też 'wymyślać, łajać' SGP II 243 z konwersją i eufemistycznym zastąpieniem *-b-* przez *-p-*, stąd *Jeba* : *Jepa*, por. wsp. nazwisko *Jepa* SNW IV 348 oraz n. o. *Jebil* SSNO II 471, także wsp. nazwiska: *Jebas*, *Jebara* SNW IV 331.

JEREG zob. **JAREK**

JEREK zob. **JAREK**

[JERSZKOWSKI]: *fem.* Julianna Jerszkowska 1774 PB I 8. N. o. *Jerszek*, a to hipok. od im. *Hieronim* // *Jeronim* Mal II 251, z suf. *-owski*.

JERTA zob. **GERDA**

JESKE zob. **JASKE**

JESTA zob. **JUSTA**

JESZ zob. **JEŻ**

JEŚK zob. **JASIEK**

JEŚKOWICZ: Adam Jeskowicz 1674 ZB I 78. Od n. o. *Jeśk* (zob. **JA-SIEK**) z suf. *-owicz*.

JEŚMIANOWSKI: ex Joanne Jesmianowski 1671 ZB I 55; ex Joanne Jesmianowski 1674 ZB I 69. Od spolszczonej na *Jeśmian* niem. n. o. z pol. suf. *-owski*. W n. o. *Jeśmian* człon drugi *-mian* to wtórna postać niem. członu *-mann* < od ap. *Mann* 'człowiek, mężczyzna' (por. n. o. **ALTERCELMIAN**). Człon pierwszy *jes-* Go 273 wiąże z ap. *Esche* 'drzewo – jesion', por. niem. n. o. *Äschmann*, *Eschmann* Go 175 i wsp. pol. nazwiska: *Jesman*, *Jesmanowicz* SNW IV 356, *Jeśmian*, *Jeśmianowicz* SNW IV 357.

JEZIERSKI: Martinus Jezierski 1667 ZB I 24; *fem.* Marianna Jezierska 1669 ZB I 31. Od n. m. *Jeziersko* pow. turecki SG III 579 z konwersją lub n. m. *Jezierce* pow. chojnicki z suf. *-ski*, skąd wywodzi się pomorska rodzina szlachecka *Jezierskich*, por. Gór 92.

***JEŻ**, **JESZ:** inter Joannem Jesz 1737 ZC I 82; Stefan Jesz [Głomsk] 1770 Pl. Od ap. *jeż* 'Erinaceus europaeus', fonetycznie *Jesz*, por. **JEŻEK**.

JEŻEK: Marcin Jeżek [Głomsk] 1747 PI; Barbara córka Jana Jezka [Zakrzewa] 1773 PP; Joannes Jezek 1774 PB I 26; Joannes Jeżek 1785 PB I 185; Joanni Jeżek Semicolono 1786 PB I 212; Andreas Jeżek Kanonier 1788 PB I 254; Jan Jeżek 1788 PB I 252; Johanni Jezek Colono 1796 PB I 320; *fem.* Lab. Catharina procreata Jezkowa 1801 AP 6711/64. N. o. *Jeż* (zob. **JEŻ**) z suf. *-ek*, forma *Jeżek* z wtórną nosowością.

JĘDOŁA zob. **JANDOŁA**

[**JĘDRACH**]: *fem.* Anna Jędrachowna 1787 PB I 230; Anna Jędrachowna 1790 PB I 274. Hipok. od im. *Andrzej* > *Jędrach* Mal II 185, por. wsp. nazwisko *Jędracha* SNW IV 364.

JĘDRACHOJC zob. **JĘDRACHOWIC(Z)**

JĘDRACHOWIC(Z), JĘDRACHOJC: bap. Joannem Andreae Jędrachowicz 1732 ZB II 226; Kazimierz Jędrachoic [Wersk] 1748 PI; inter Valentinum Jędrachoyc 1784 PC I 48; Valentinus Jędrachoyc 1787 PB I 230. N. o. *Jędrach* (zob.) z suf. *-owic(z)*, ściągniętym do *-ojc*, por. **BARTKOWIC(Z)** : **BARTKOJC** i dalsze.

[**JĘDRASZEK**]: *fem.* Maria Jędraszkowa Vidua 1777 ZM I 310; Anna Jędraszkowna 1794 PB I 305. N. o. *Jędrach* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Andrzej* Mal II 185, por. wsp. nazwiska: *Jędraszek, Jędraszczyk* SNW IV 365.

JĘDRAT: Jędrat wydał owsa wiertelci dziewięć 1699 AGN 146/6. Hipok. od im. *Andrzej* Mal II 185.

JĘDRZEJEK: inter Joannem Jędrzejek 1814 PC II 6; Michael Jędrzejek 1829 PC II 112; *fem.* Maryanna Jędrzejek de Stawnica 1835 ZB V 393. N. o. *Jędrzej* < *Andrzej* (zob. **JĘDRZEJEWSKI**) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Andrzej* // *Jędrzej* Mal II 185, n. o. *Jędrzejek* z rozłożoną pisownią nosówki.

JĘDRZEJEWSKI: Marianna uxor Mathaei Jędrzejewski 1840 ZM III 411. N. m. *Jędrzejewo* pow. czarnkowski, inowrocławski SG III 591, trzciankowski Pod I 121 z suf. *-ski* lub n. o. *Jędrzej* < *Andrzej* SSNO I 39 z suf. *-ewski* (por. **ANDRZEJEWSKI**).

JĘDRZYCHOWICZ: bap. Mariannam Andreae Jędrzychowicz 1729 ZB II 183. N. o. *Jędrzych* SSNO II 487 (a to hipok. od im. *Andrzej* Mal II 185) z suf. *-owicz*.

JĘSIEK zob. **JASIEK**

JĘSZKA: Andreas Jęszka 1790 PB I 281. Derywat fleksyjny od n. o. *Jęsiek* (zob.): *Jan, syn Jęska > Jan Jęska // Jęszka*.

JĘŚK zob. **JASIEK**

[**JOBAK**]: *fem.* Katarzyna Jobaczyna 1735 ZM I 120. N. o. *Job* SSNO II 488 (a to hipok. od im. *Hiob* Mal II 254) z suf. *-ak*, por. wsp. nazwiska: *Job, Jobczyk* SNW IV 373 oraz n. o. **JOBEK**.

[**JOBEK**]: *fem.* Hedvigis Jobkowna 1755 ZM I 182. Hipok. od im. *Hiob* Mal II 254, por. wsp. nazwiska: *Jobek, Jobkowicz* SNW IV 374.

JONAS zob. **JANAS**

JONASEK: Paulo Jonasek 1793 PC I 110; *fem.* Eva Jonaskowa 1783 PB I 141. N. o. *Jonas* (zob.) z suf. *-ek*.

JONKA zob. **JANKA**

[**JONYSZEK**]: *fem.* Barbara Jonyszkowa 1790 PB I 277. N. o. *Jan // Jon* (por. n. o. **JANEK** : **JONEK**) z suf. *-yszek*, por. n. o. **WŁODARYSZEK**, możliwe też kraj. hipok. od im. *Jan > Janyszek // Jonyszek*, por. n. o. *Bartyszek* (zob. **BARTYSZKIEWICZ**).

JORACK: bapt. Mariannam Elisabeth Friderici Jorack 1729 ZB II 192. Niem. hipok. od im. *Georgius 'Jerzy' > Jorack* Go 206, o ile nie jest to pol. hipok. *Jurak < Jerzy* (por. hipok. *Jur* i wsp. nazwisko *Jurak* SNW IV 400), zapisany z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Jorack*.

JORLACH: Mich[ael] Jorlach Col[onus] de Koenigsdorf 1827 PC II 112. N. o. *Jaral* (a to hipok. od im. *Jarostaw, Jaromir* lub od ap. *jary* Gal 113) z suf. *-ach*, z podwyższeniem artykulacyjnym *aN > oN*: *Jarlach > Jorlach*.

JOSK zob. **JÓZ(IE)K**

***JÓZ(IE)K, JOSK, JUSK, JUŹK**: Jan Jusk ze wsi Stawnice 1618 AGN 108/97; Andreas Jusk 1707 ZB II 1; Martinus Josk 1708 ZB II 20; Infans Dorothea Andreae Jusk 1719 ZM I 24; Thomas Infans Martini Jusk 1722 ZM I 32; Andreas Josk 1734 ZM I 111; et Andreae Josk 1742 ZB II 99; *fem.* Regina Ju-

skowa 1719 ZM I 24; Katarzyna Jozkowa 1740 ZM I 91; Magdalena Szopierajowa proc[reata] Jużkowa 1787 ZM III 57; Marianna Jozka coloni uxor de Sławianowo 1832 ZB V 372. Hipok. od im. *Józef* > *Józiek*, *Józek*, z północnopolskim zanikiem -e- ruchomego – *Józk*, zapisany fonetycznie jako *Josk* i *Jusk* (n. o. *Szopierajowa* zob. pod **SZOPIERAJ**).

JUCHACZ: Joannes Juchacz de Wegierce 1751 ZC I 125. N. o. *Jucha* SSNO II 495 (por. ap. *jucha* 'krew bydłęca', też 'łotr, szelma' SW II 184) z suf. -acz, por. też nazwisko *Juchta* Gór 94 i wsp. *Jucha*, *Juchacz* SNW IV 392.

JUHNKA zob. **JANKA**

JUHNKE zob. **JANKE**

JUNK zob. **JANEK**

JUNKA zob. **JANKA**

JUNKOWSKI: Michael Junkowski 1711 ZS 32; Joannes Junkoski 1771 ZC I 195. N. o. *Junk* (zob.) z suf. -owski, stąd n. o. *Junkowski*, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Junkoski*.

JUNOSZYK: Pochowany Paweł Junoszyk [Zakrzewo] 1794 PP. N. o. *Junosza* SSNO II 500 (por. ap. *junosza* 'młodzieniec, pan młody' Sł I 590 i wsp. nazwisko *Junosza* SNW IV 399) z suf. -ik.

JURCZYK: ex Andreae Jurczyk 1668 ZB I 25; Michael Jurczyk 1673 ZB I 68; Stanislaus Jurczyk 1709 ZM I 5; Andreas Jurczyk 1713 ZB II 51. N. o. *Jurek* (zob.) z suf. -ik.

JUREK: Georgius Jurek 1666 ZB I 19; Albertus Jurek Cmeto 1667 ZB I 24; inter Martinum Jurek 1713 ZC I 16; Andreas Jurek 1722 ZB II 110; Joannes Jurek 1734 ZM I 112; fem. Catherina Jurkowa 1660 ZB I 9; Anna Jurkowa 1772 ZM I 251; Marianna Jurkowna 1780 PB I 95; Anna Jurka 1836 ZB V 408. Hipok. od im. *Jerzy* Mal II 252.

JURGA: Joannes Jurga 1724 ZC I 41; fem. Sophia Jurgowa 1717 ZB I 73; Marianna Jurgowa 1723 ZB II 149. Hipok. od im. *Jerzy* Mal II 253, por. n. o. *Jurga* SSNO II 504.

[**JURKIEWICZ**]: *fem.* Catharina Jurkiewiczowa 1780 PB I 107. N. o. *Jurek* (zob.) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwisko *Jurkiewicz* SNW IV 405.

JURKOWSKI: Andreas Jurkowski 1718 ZB II 76; inter Joannem Jurkowski 1754 ZC I 132; Adalbertus Jurkowski 1776 PB I 43; Adalbero Jurkowski Colono 1783 ZB III 12; Johannes Jurkowski 1822 PC II 88; Franciscus filius Joannis Jurkowski 1843 ZM III 429; Martin Jurkowski Col[onus] 1850 ZB V 577; *fem.* Agnes procreata Jurkowska 1777 ZC I 304; Regina Jurkowska 1788 ZM II 82; Marianna Jurkowska 1805 ZC II 12; Eva Jurkowska proc[reata] Lutkoska vidua 1811 ZM II 264; Magdalena Jurkoska de Villa Blankwit 1814 ZB V 7; Catharina Jurkowska 1844 ZC III 164; Anastasia Jurkowska 1848 ZC III 178. N. m. *Jurkowo* pow. kościański Pod I 122, inowrocławski SG III 635-636 z suf. *-ski* lub n. o. *Jurek* (zob.) z suf. *-owski*, n. o. *Jurkoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej (n. o. *Lutkoska* zob. pod **LUTKOWSKI**).

JUSK zob. **JÓZ(IE)K**

JUSTA, JASTA, JESTA: Franciscus Jasta Faber de Villa Stawnica 1773 ZB II 413; Martinus Jesta Ferrifaber Villanus 1776 PB I 286; Joannes Justa Juvenis 1779 ZM II 1; Franciscus Justa Civis Colonus Złotoviensis 1785 ZB III 20; *fem.* Maria proc[reata] Justowna 1785 ZB III 22. Hipok. od im. *Justyn* > *Just*, który mógł też występować w postaci wariantywnej jako *Jost* i *Jast*, por. nazwisko *Jastak* o którym pisze E. Breza w NP I 184-186 i "Gazecie Kartuskiej" 1994, nr 12, s.11. N. o. *Just* została zgermanizowana poprzez dodanie wygłosowego *-e* na *Juste*, a następnie spolonizowana poprzez wymianę niem. *-e* na pol. *-a*, stąd forma *Justa* i podobnie – *Jasta*, por. Breza NP I 188-189. N. o. *Jasta* z północnopolskim przejściem *ja-* w *je-* dała postać *Jesta*.

JUSZYC: inter Simonem Juszyc 1771 ZC I 195. N. o. *Jusz* SSNO II 509 (por. hipok. od im. *Jerzy* Mal II 253) z suf. *-ic*.

JUSZYŃSKI: Pan Jan Juszynski z Wredłeda 1801 PI; zapłaciło się Panu Janowi Juszynskiemu 1803 PI. N. o. *Jusz* (zob. **JUSZYC**) z suf. *-iński*.

JUŚKOWSKI: Simoni Juśkowski 1778 ZB II 577. Od n. o. *Juśk*, *Jusk* (zob.) z suf. *-owski*, o ile nie jest to n. o. *Juszkowski* zapisana jako *Juśkowski*. N. o. *Juszkowski* można wywieść od n. m. *Juszki* w pow. kościerskim SG III 642 lub n. o. *Juszek* (por. **JUSZYŃSKI**) z suf. *-owski*.

JUŹK zob. **JÓZ(IE)K**

K

KABACIK: Gregorius Kabacik 1712 ZB II 38. N. o. *Kabat* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Kabacik* SNW IV 415.

KABAT: Joannes Kabat 1792 PB I 295; Walenty Kabat albo Dorsz 1799 B AP 6711; z Oycy Tomasza Kanonira 1799 [tamże]; Gertruda corka Tomasza Kabata [Zakrzewo] 1800 PP. Od ap. *kabat*, początkowo 'obcisły kaftan wojenny ze skóry noszony przez ubogą szlachtę', potem też 'kaftan z tkaniny noszony pospolicie przez mieszczan' Bańkowski I 603, 'kaftan SW II 193, por. n. o. *Kabat* SSNO II 513 i wsp. kraj. nazwisko *Kabat* Brzeź 213, zob. też **KAFTAN** (n. o. *Dorsz* zob. pod **DORSZ**).

KABATEK, KABATTEK: Chałupa Michała Kabatka na zacięgu będącego [Zakrzewo] 1737 AGN 134/249; Michał Kabatek [Zakrzewo] 1747 PI; Valentin Kabatek PB I 2; Adalberto Kabatek 1775PB I 33; Valentino Kabatek 1777 PB I 46; Woyciech Kabatek [Zakrzewo] 1781 PI; Thomas Kabatek Milite 1792 PC I 104; Valentinus Kabatek 1794 PBI 305; Tomasz Kabatek [Zakrzewo] 1798 PI; Wociech Kabatek 1799 B AP 6711; Mathias Dorsz alias Kabattek 1806 AP 6711/247; Maci Kabattek [Zakrzewo] 1814 PI; *fem.* Marianna Kabatkin 1774 PB I 4; Ewa Kabatkowna 1799 B AP 6711; z Matki Maryanny narodzony Kabatkowna 1799 [tamże]; Magdalena Filia Lab. Mariannae Kabatkowa Vidua 1801 AP 6711/83; Marianna Kabatkowa 1803 AP 6711/142; Marianna Kabatek 1842 ZB V 483. N. o. *Kabat* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *kabatek* SW II 193. N. o. *Kabattek* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną, forma *Kabatkin* z niem. suf. *fem. -in*. Nazwisko *Kabatek* występuje też wsp. na Kraju Brzeź 213.

KABATTEK zob. **KABATEK**

KABIŃSKI: Michał Kabiński [Zakrzewo] 1792 PP. Od n. m. *Kabiny* pow. reszelski SG III 648 z suf. *-ski*, por. wsp. nazwisko *Kabińska* SNW IV 417.

KABS zob. **KAPS**

KACA: Daniel Kaca 1738 ZB II 230. Niem. n. o. *Katze* (zob. **KATZ**) spolszczona morfologicznie poprzez zastąpienie niem. końcówki *-e* pol. *-a*.

KACHELEK, KACHELLEK, KACHELLECK: Adalbertus Kachelek 1729 ZM I 55; Paulo Kachelek Semicolono 1782 ZB IV 6; Mathias Kachelek 1789 ZM II 89; Joannes Kachelek famulus 1832 ZC II 92; Joanni Kachelek

possessori domus 1834 ZB III 385; Joannes Kachelleck Colonus 1838 ZB V 426; Johann Kachellek 1839 AP 76/55; Joannes Kachelek 1843 ZC III 162; Michael Kachelek 1850 ZC III 182; *fem.* Agnete Kachelkowna 1774 PB I 26; Marianna Kachelkowna 1796 ZB IV 73. Od ap. *kachelek* 'kafelek', por. kraj. ap. *kachla* 'kafel, pustak ceramiczny pokryty po zewnętrznej stronie szkliwem' SK II 43 i n. o. **KACHELKOWICZ**, n. o. *Kachelleck*, *Kachellek* z germanizacją fonetyczno-graficzną. Nazwisko *Kachelek* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 213.

KACHELKOWICZ: et Martino Kachelkowicz de Święta 1732 ZC I 64. N. o. *Kachelek* (zob.) z suf. *-owicz*.

KACHELLECK zob. **KACHELEK**

KACHELLEK zob. **KACHELEK**

KACHLICKI: Stephanus Kachlicki 1848 ZB V 555. N. o. *Kachla* (zob. **KACHELEK**) z suf. *-icki*.

[**KACZAŁTEK**]: *fem.* Anna Kaczałka 1708 ZC I 6. N. o. *Kaczę* (por. ap. *kaczę* SW II 196 i n. o. **KACZKA**) z suf. *-ątek*, o ile nie jest to n. o. *Kaczałko* z konwersją, por. **BECIAŁATEK**.

[**KACZEWSKI**]: *fem.* Lab. Marianna Kaczewska 1801 AP 6711/60; Maryanna procreata Kaczaska 1835 ZB V 394. Od n. m. *Kaczewo*, wieś w gminie Piotrków Kujawski pod Radziejowem NMP IV 239 z suf. *-ski*, por. wsp. kraj. nazwisko *Kaczewski* Brzeź 213, n. o. *Kaczaski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KACZKA: ex Alberto Kaczka 1666 ZB I 20; Albertus Kaczka 1669 ZB I 40; Bartholomeus Kaczka 1772 ZC I 6. Od ap. *kaczka* SW II 196, por. n. o. *Kaczka* SSNO II 514 i wsp. nazwisko *Kaczka* SNW IV 424.

KACZMARCZYK: Martinus Kaczmarczyk 1669 ZB I 38; bapt. Reginam Laurenty kaczmarczyk 1719 ZB II 83; bapt. Reginam Martini Kaczmarczyk 1728 ZB I 192; Michael Kaczmarczyk 1756 ZM I 187; Laurentius Kaczmarczyk de Oppido Złotowo 1785 ZC I 243; Mathias filius Laurenti Kaczmarczyk 1788 ZM II 78; Andrzy syn Jakuba Kaczmarczyka [Zakrzewo] 1793 PP; *fem.* Agnieszka Kaczmarczykowa [Zakrzewo] 1793 PP. N. o. *Kaczmarz* (zob.), *Kaczmarek* (zob.) z suf. *-(cz)yk* lub od ap. *kaczmarczyk* 'parobek karczemny' SW II 264.

KACZMAREK: Marcin Kaczmarek [Wersk] 1748 PI; Marcin Kaczmarek [Wersk] 1750 PI; Jacobo Kaczmarek 1792 PB I 298; filia Laurentio Kaczmarek alias Busse 1796 ZB III 60; Laurentio Kaczmarek filius 1797 ZM II 106; Jacobo Kaczmarek Milites 1802 ZC II 6; inter Jacobum Kaczmarek 1812 ZC II 22; *fem.* Hedvigis Kaczmarkowa Vidua 1783 ZM III 43; Agnes Kaczmarek 1791 PB I 282; Marianna Kaczmarkowa Possestrix domus 1827 ZC II 86. N. o. *Kaczmarz* (zob.) z suf. *-ek*, nazwisko *Kaczmarek* notowane jest też wspólnie na Krajnie Brzeź 213 (n. o. *Busse* zob. pod **BUSSE**).

KACZMARSKI: Monica filia Andreae Kaczmarski 1800 AP 6711/48; *fem.* Zophia Kaczmarska 1673 ZB I 66. N. o. *Kaczmarz* (zob.) z suf. *-ski*, por. wsp. nazwisko *Kaczmarski* SNW IV 425.

KACZMARZ: patris Andreae Kaczmarz et Reginae uxor ejus 1665 ZB I 17; ex Matthia Kaczmarz 1669 ZB I 32; bapt. infans Alberti Kaczmarz 1707 ZB II 2; bapt. Martinum Joannem Kaczmarz 1709 ZM I 8; bapt. Reginam Michaelis Kaczmarz 1717 ZB II 70; bapt. Adalbertum Michaelis Sikora dicti pro tune Kaczmarz 1727 ZB II 166; Chałupa Jana Kaczmarza [Zakrzewo] 1737 AGN 134/250; Woyciech Kaczmarz [Głomsk] 1747 PI; Martinus Kaczmarz 1752 ZC I 129; Marcin Kaczmarz [Zakrzewo] 1781 PI; *fem.* Regina Kaczmarka 1664 ZB I 11; Sophia Kaczmarka Incola Wąsosz 1707 ZB II 2; Agnete Kaczmarzowna 1776 PB I 44; Marianna Kaczmarzowna 1781 PB I 111. Od ap. *karczmarz*, dial., z elipsą *-r-*: *kaczmarz* Sł II 73, por. łac. n. o. **TABERNATOR** i niem. **KRÜGER** oraz warianty (n. o. *Sikora* zob. pod **SIKORA**).

KACZMARZEC: Marcin Kaczmarzec [Zakrzewo] 1781 PI. Od n. o. *Kaczmarz* (zob.) z suf. *-ec*.

KACZYŃSKI: iner Bartholomeum Kaczynski 1732 ZC I 64. Od n. m. *Kaczyna* pow. średzki SG III 657, n. m. *Kaczyny* pow. ostrołęcki, gniazdo szlacheckiej rodziny *Kaczyńskich*, SG IV III 658, z suf. *-ski*, albo n. o. *Kaczka* (zob.) z suf. *-iński*.

KAFTAN, KAFFTAN: Christian Kafftan 1805 AP 28/88; Martin Kaftan 1828 AP 75/10. Od ap. *kaftan* 'najpierw zwykle o kurcie wojskowej, skórzanej albo z tkaniny' Bańkowski I 607, SW II 210, por. **KABAT, KABATEK**, n. o. *Kafftan* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

KAFFTAN zob. **KAFTAN**

KAFKA zob. **KAWKA**

KAJEWSKI: Johan Kaiewski 1774 PB I 12; Martino Kaiewski 1779 PB I 89; Thomas Kajewski 1787 PB I 242; Marcin syn Jana Kajefskiego [Potulice] 1793 PP; Błazey Kajeski [Zakrzewo] 1798 PI; Katarzyna żona Kajewskiego Gospodarza 1799 M AP 6711; corka Błażeia Kajewskiego Gospodarza 1799 [tamże]; Jędrzy Kajewski [Prochy] 1814 PI; *fem.* Eva Kaieszczanka 1783 PB I 153; Marianna Kajewska 1788 ZB III 34; Eva Kajewska 1789 PB I 261; Magdalena Kajewska Vidua 1821 ZM II 328; Marianna Kajewska 1842 ZC II 110. Od n. m. *Kajew* pow. pleszewski, kutnowski SG III 671 z suf. *-ski*, stąd forma *Kajewski*, notowana też współcześnie na Krajnie Brzeź 213, z uproszczeniem grupy spółgłoskowej: *Kajeski*, zaś n. o. *Kajefski* została zapisana fonetycznie.

KALA, KALLA: Macin Kala [Zakrzewo] 1747 PI; Gregorius Kala 1747 ZB II 145; inter Gregorium Kala 1752 ZC I 133; Gregorius Kala 1763 ZC I 164; Jacobo Kala 1794 PB I 303; Jakub Kala [Wiśniewka] 1798 PI; z Oyca Balcer Kala 1799 B AP 6711; Marcin Kala 1799 [tamże]; Balcer syn Marcina Kali [Zakrzewo] 1801 PP; Jacobo Kala 1803 AP 6711/146; Martinus Kalla 1806 AP 6711/245; Georgius Kala 1825 ZB V 296; *fem.* Hedvigis Kalina 1803 AP 6711/144; Hedvigis Kallina 1806 AP 6711; Regina Kalina 1815 ZBV 23; Regina proc[reata] Kalanka 1818 ZB V 71. Od ap. *kalić* 'brudzić', 'łajdaczyć się, prowadzić się niemoralnie' Reczek 147, *kalać* SW II 205 z konwersją (por. też n. o. **KALIC**), n. o. *Kalla* z germanizacją fonetyczno-graficzną. *Fem.* n. o. *Kalina* może wywodzić się też od n. o. *Kalina* (zob. **KALIŃSKI**).

KALECIK: Bartłomiejowi Kalecikowi myta zatrzymanego 1711 ZS 2; syn Michała Kalecika 1711 ZS 27. N. o. *Kalet* (zob.) z suf. *-ik*.

KALETA: Michael Kaleta Civis Złotoviens[is] 1707 ZM I 1; Bartholomeus Kaleta 1728 ZM I 50. Od ap. *kaleta* 'sakwa, torba, sakiewka' Reczek 147, SW II 208, zob. też **KALECIK**.

KALIC: Marcin Kalic [Zakrzewo] 1749 PI. N. o. *Kala* (zob.) z suf. *-ic*, por. wsp. nazwisko *Kalicz* SNW IV 444.

KALIŃSKI: Stanislaus Kalinski 1671 ZB I 54; bapt. Reginam Francisci Kalinski 1765 ZB II 323. Od n. m. *Kalina* pow. gnieźnieński SG III 679 lub n. o. *Kalina* (por. ap. *kalina* 'roślina - Viburnum') z suf. *-ski*, albo od n. o. *Kala* (zob.) z suf. *-iński*.

KALISZ: Joannes Kalisz Vicarius Złotoviensis 1732 ZM I 102; Joannes Kalisz 1732 ZM I 156. Hipok. od im. *Kalikst* > *Kalisz* Mal II 257 lub równe n. m. *Kalisz* SG III 685, por. n. o. *Kalisz*, *Kaliski* SEM III 70.

KALISZEK: ex Patre Valentino Kaliszek 1670 ZB I 48. N. o. *Kalisz* (zob.) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Kalikst* > *Kaliszek* Mal II 257.

KALLA zob. **KALA**

KAMIŃSKI: per me Martinum Kąminski 1664 ZB I 12; ex Joanne Kamin-ski 1674 ZB I 73; Stanislaus Kaminski Oppidi Złotowo Consul 1699 AGN 146/2; Stanislaus Kaminski 1709 ZB II 22; Z Domu Kaminskiego Successor 1711 ZS 34; Rejestr Dekretow Kaminskiego 1711 ZS 44; Joannes Kaminski Civis Złotoviensis 1724 ZB II 136; Jacobo Kaminski Auriga de Aula Stawnica 1720 ZC I 56; Kaminski 1792 AP 85/6; inter Josephum Kaminski Famulum 1814 PC II 14; *fem.* Anna Kaminska 1716 ZB II 68; Anna Kaminska 1784 PC I 48; Anna Kaminska 1787 PB I 238; Honorata proc[reata] Kaminska 1792 ZC I 255. Od n. m. *Kamień* Krajeński pow. złotowski SG III 736 z suf. *-ski*, zapis *Kamiński* z wtórną nosowością.

KAMION: Casimirus Kamion 1737 ZM I 77; bapt. Martinum Petri Kamion 1738 ZB II 8. Od kraj. ap. *kamionny* 'kamionkowy' SK II 49 z derywacją wsteczną, por. też ap. *kamionka* 'miejsce pokryte stosem kamieni' SPolXVI X 55, gw. również 'kuna dachowa', 'rodzaj dzikich gruszek' SGP II 299, por. też wsp. nazwiska: *Kamion*, *Kamionek* SNW IV 463.

KAMIZELCZYK: Adamus Kamizelczyk de Złotowo 1709 ZB II 23. Od n. o. *Kamizelka* (por. wsp. nazwisko *Kamizelka* SNW IV 463) od ap. *kamizelka* SW II 225 z suf. *-ik*.

KANDAU: Carolus Kandau 1841 ZB III 416. Niem. n. o. *Kandau*, która może wywodzić się od niem. n. m. *Kandlau* na wieś *Kandlewo* w pow. wschowskim SG III 803, która zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *-dl-* dała postać *Kandau*.

KANDUP: ex Martino Kandup 1667 ZB I 22; Martinus Kandup 1672 ZB I 60. Niejasne, por. jednak kaszub. ap. *kanąc* 'iść, pędzić' i wulg. ap. *dupa*.

KANEK: inter Jacobum Kanek de Villa Zalesie 1723 ZC I 38; bapt. Jacobum Kanek 1738 ZB II 230. Hipok. od im. *Kanimir* Mal I 69, por. też n. o. **KANIK**.

KANICZSKI: Stanislaus Kaniczski 1709 ZB II 22. N. o. *Kanik* (zob.) z suf. *-ski*.

KANIEWICZ: Martinus Kaniewicz 1671 ZB I 55. N. o. *Kania* SSNO II 529 (por. ap. *kania* 'ptak – Milvus', 'rodzaj grzyba' też 'rondo u kapelusza' SW II 232) z suf. *-ewicz*, por. wsp. nazwisko *Kaniewicz* SNW IV 472.

KANIK: ex Andreae Kanik 1672 ZB I 61. N. o. *Kania* (zob. **KANIEWICZ**) z suf. *-ik* lub hipok. od im. *Kanimir* Mal I 69, por. wsp. nazwisko *Kanik* SNW IV 472 i n. o. **KANEK**.

KANT: inter Adalbertum Kant 1735 ZC I 74; bapt. Franciscum Adalberti Kant 1744 ZB II 89; Infans Laboriosi Kant 1751 ZM I 172; *fem.* Regina Kantowna de Wąsosz 1724 ZB II 140. Od ap. *kant* 'krawędź, ostry brzeg' też 'obszycie, oblamowanie po brzegach czapki, odzieży' Sł II 46 lub niem. n. o. *Kant*, a to hipok. od im. germ. typu: *Ganthar*, *Gandulf* Go 197-198.

KAPCIA: Laurentius Kapcia 1732 ZM I 65; Albertus Kapcia 1733 ZM I 68; Adalbertus Kapcia 1770 ZM I 238; *fem.* Catharina Kapcina Civissa Złotoviensis 1718 ZM I 23; Agnes Kapcianka 1728 ZM I 53. Derywat fleksyjny od n. o. *Kapeć*: *Jan*, *syn Kapcia* > *Jan Kapcia*, por. wsp. nazwiska: *Kapeć*, *Kapcia* SNW IV 479. N. o. *Kapeć* może wywodzić się od ap. *kapeć*, *kapcie* 'rodzaj prymitywnego obuwia skózanego lub sukienego' Sł II 51.

KAPCZYK: bapt. Infantem Alberti Kapczyk 1709 ZB II 23. N. o. *Kapka* SSNO II 532 (por. ap. *kapka* 'mała kropla', 'kropla kapająca' SW II 346 i wyrażenie *kapka u nosa*)' lub *Kapa* (por. ap. *kapa* 'szata wierzchnia, okrycie' Sł II 49, kraj. 'druciana zasłona na twarz pszczelarza, zrobiona z siatki drucianej i tkani-ny', 'żniwny wieniec w kształcie korony', 'wiecha budującego się budynku', też 'klosz pokojowej lampy naftowej' SK II 51) z suf. *-(cz)yk*, por. nazwiska *Kapiszka*, *Kapik* Breza NP I 191 i wsp. *Kapa*, *Kapczyk* SNW IV 479.

KAPEJA: Jędrzy Pyzała alias Kapeja [Głomsk] 1747 PI; *fem.* Regina Kapeina [Głomsk] 1748 PI. N. o. *Kapa* (zob. **KAPCZYK**) lub ap. *kapać* SW II 239 z suf. *-eja*, por. Breza On XXVI 133-201 (n. o. *Pyzała* zob. pod **PYZAŁA**).

KAPELUSZNIK: bapt. Christophorum Danielis Kapelusznik 1756 ZB II 233. Od ap. *kapelusznik* 'rzemieślnik robiący kapelusze' SW II 242, por. wsp. nazwisko *Kapelusznik* SNW IV 480.

KAPS, KABS: Jacobo Kabs Hortulano 1781 ZB II 60; Lab. Joannes Kaps Famulus 1801 AP 6711/70; *fem.* Eva Kapsowna 1775 PB I 34. N. o. *Kapa* lub ap. *kapać* (zob. **KAPEJA**) z suf. *-ec*, stąd n. o. *Kapiec* (por. wsp. nazwisko *Kapiec* SNW IV 481), która realizowana jest na Krajnie z zanikiem *-e-* rucho-

mego jako *Kapc* i wymawiana też jako *Kaps* (por. **DĘBIEC: DAMS** i dalsze). Pod wpływem jęz. niem., nastąpiło pomieszczenie bezdźwięcznej *-p-* z dźwięczną *-b-* i stąd zapis *Kabs*.

KAPSOWY: Lab. Jacob Kapsowy 1777 ZB II 555; *fem.* Marianna Kapsowa 1775 PB I 28. N. o. *Kaps* (zob.) z suf. *-owy*.

KAPUSTA: Parentum Michaelis Kapusta et Mariannae 1724 ZB I 134; Michael Kapusta 1736 ZM I 75; Michael Kapusta 1756 ZC I 138; Joannes Kapusta 1820 ZM II 332. Od ap. *kapusta* 'roślina – Brassica' SW II 253, zob. też **KAPUSTKA, KAPUŚCIK**.

KAPUSTKA: bapt. Reginam Michaelis Kapustka 1718 ZB II 82. N. o. *Kapusta* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *kapustka* SW II 253, por. n. o. *Kapustka* SSNO III 533 i wsp. nazwisko *Kapustka* SNW IV 487.

KAPUŚCIK: bapt. Annam Michaelis Kapuscik 1716 ZB II 66. Od n. o. *Kapusta* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Kapuścik* SNW IV 487.

KARAWANKIEWICZ: Jacobus Karawankiewicz Vicarius kraienensis 1725 ZB II 152. N. o. *Karawanek* (a to od ap. *karawan* SW II 259) z suf. *-ewicz*.

KARCZAK: ex Paulo Karczak 1674 ZB I 78. N. o. *Karcz* SSNO II 535 (por. ap. *karcz* 'pniak, resztką pnia z korzeniami' Sł II 72) lub *Kark* (por. ap. *kark* SW II 268 i wsp. nazwisko *Kark* SNW IV 501) z suf. *-ak*, por. wsp. nazwisko *Karczak* SNW IV 495.

KARCZEWSKI: ex Patre Joanne Karczewski 1670 ZB I 51; inter Josephum Karczeski 1812 ZC II 22; Josepho Karczewski filius 1820 ZM II 326; Joseph Karczewski 1828 AP 75/5; Joseph Karczewski 1839 ZC II 104; *fem.* Francisca Karczewska 1818 ZM II 308; Anna Karczewska 1842 ZC II 110; Hedvigis Karczewska Virgo de Złotowo 1844 ZB V 505. Od n. m. *Karczewo* pow. gnieźnieński, kościański SG III 836 z suf. *-ski* lub n. o. *Karcz*, *Kark* (zob. **KARCZAK**) z suf. *-ewski*, n. o. *Karczeski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KARCZYŃSKI: Petrus Karczynski 1712 ZB II 44. Od n. m. *Karczyn* pow. słupski SG III 834 z suf. *-ski* lub n. o. *Karcz*, *Kark* (zob. **KARCZAK**) z suf. *-iński*.

[**KARDA**]: *fem.* et Catharinam Kardowna 1733 ZC I 67. Hipok. od im. *Karol* > *Karda*, tak jak *Janda* < *Jan*, *Mikorda* < *Mikora* 'Mikołaj' Mal II 117, por. wsp. nazwiska: *Karda*, *Kardak* SNW IV 497.

KARKOWSKI: Ludovico Karkowski 1717 ZC I 22; Lab. Simon Karkowski 1775 PB I 36; Josephus filius Simonis Karkowski Rotefabri 1791 ZM III 77; Andreas Karkowski Colonus 1843 ZB V 495; *fem.* Anna Karkowska 1843 ZB V 495. Od n. m. *Karkowo* pow. koszaliński Bel 35 z suf. *-ski* lub n. o. *Kark* (zob. **KARCZAK**) z suf. *-owski* Gór 98.

KARŁOWSKI: bapt. Catharinam Barbaram Francisci et Hedvigis Karłowski 1743 ZB II 81. Od n. m. *Karłowice* pow. poznański SG III 845, koszaliński Bel 35 z suf. *-ski*.

KAROLEWSKI: Magdalena filia Pauli et Annae Charlottae Karolewski 1833 ZM III 386; Paulus Karolewski 1831 ZB V 364; Stanislaus Karolewski 1846 ZC III 172; *fem.* famula Maryanna Karolewska 1835 ZB V 398. Od n. m. *Karolewo* pow. poznański, szamotulski, średzki, wągrowiecki SG III 850 z suf. *-ski* lub n. o. *Karol* Mal II 258 z suf. *-ewski*.

KARPIŃSKI: Franciscus Karpinski de Villa Zakrzewo 1814 PC II 16; *fem.* Marianna Karpinska de Murowana Goslina 1789 ZB III 38; Marianna Karpinska Virgo 1842 ZB V 473. Od n. m. *Karpno* pow. słupski Iw 53, *Karpin* pow. radzyński SG III 879 z suf. *-ski* lub n. o. *Karp* SSNO II 539 (por. im. *Karp* Mal II 258 i ap. *karp* 'ryba – *Cyprinus carpio*' SW II 277 oraz n. o. **KARPOWSKI**) z suf. *-owski*, nazwisko *Karpiński* jest też wsp. notowane na Krajnie Brzeź 214.

KARPOWSKI: inter Jacobum Karpowski de Urbe Elbiag 1727 ZC I 50; bapt. Andream Jacobi Karpowski 1728 ZB II 183. N. o. *Karp* (zob. **KARPIŃSKI**) z suf. *-owski* Gór 99.

KARS(Z): Karsowie Małżonkowie 1711 ZS 42; Mathias Karsz Civis Złotoviens[is] 1717 ZM I 20; Infans Catharina Mathiae Kars 1717 ZM I 21; Carolus Kars Civis Złotoviens[is] 1779 ZC I 233; *fem.* Rosalia procreata Karsowna 1775 ZC I 219. Od ap. *kars*, *karsz* 'mańkut' (por. też **MAJKA**), 'karłowate drzewo', 'karzeł' Sł II 87, por. też kaszub. ap. *karszni* 'krzepki, mocny, silny' Sych II 141 i zob. n. o. *Karsz(nia)*, *Karszny* Breza NP I 191-192.

KARSKI: Albertus Karski 1666 ZB I 19; inter Christophorum Karski 1732 ZC I 66. Od n. m. *Karsk* w pow. inowrocławskim, radziejowskim z konwersją Gór 99 lub n. o. *Kars* (zob.) z suf. *-ski*.

KARTOWNIK: Nicolaus kartownik 1665 ZB I 13; Nicolaus Kartownik 1670 ZB I 47. Od od ap. *kartownik* 'ten, który robi karty' Br 221 .

KASIORZ: Christophorus Kasiorz 1727 ZB II 165. Od ap. *kaszarz*, gw. *kaszorz* 'ten, który wyrabia kaszę' SGP II 320 (por. wsp. nazwiska: *Jaglarz* Rymut 135, *Kaszarz* Rymut 147) lub od ap. *kaszerz* 'rodzaj okrągłej sieci' SGP II 320, kraj. *kaszorek*, *kaszor* (zob. **KASZOR**), kaszub. *kaszork* Sych II 148, n. o. *Kaszorz* mogła być wymawiana jako *Kasiorz* i tak też zapisana, por. **KASZORA** : **KASIORA**.

KASIORA zob. **KASZORA**

KASKA zob. **KASZKA**

KASLANEK zob. **KASZLANEK**

KASŁONEK zob. **KASZLANEK**

KASPER: ex Bartholomeo Kasper 1670 ZB I 46; ex Gregorio Kasper 1674 ZB I 71; bapt. infans Joannis Kasper 1708 ZB II 13; bapt. Stanislaum Joannis Kasper 1711 ZB II 34; Joannes Kasper 1738 ZC I 86; Tomasz Kasper [Wersk] 1747 PI; *fem.* Regina Kasprowna 1723 ZM I 37; Catharina Kasprowna 1774 PB I 2; Hedvigis Kasprowna de Wiśniewka 1791 PB I 290; Regina Kasprowna 1791 PC I 96; Reina Kasprowna [Wiśniewka] 1795 PI; Jadwiga Kasprowna [Wiśniewka] 1806 PP. Od im. *Kasper* Mal II 258.

KASPROWICZ: bapt. Nicolaum Adalberti Kasprowicz 1728 ZB II 183; Antonius Kasprowicz Vicarius 1792 PB I 285; Petrus Kasprowicz 1799 B AP 6711; *fem.* Eva Kasprowiczowna 1791 PB I 286. N. o. *Kasper* (zob.) z suf. *-owicz*, por. wsp. nazwisko *Kasprowicz* SNW IV 525.

KASPRZYCKI: Bartholomeus Kasprzycki 1731 ZM I 63. N. o. *Kasprzyk* (zob.) z suf. *-ski*, por. wsp. nazwisko *Kasprzycki* SNW IV 526.

KASPRZYK: bapt. Antonium Casimiri Smogulski alias Kasprzyk 1723 ZB II 126. N. o. *Kasper* (zob.) z suf. *-ik* lub hipok. od im. *Kasper* > *Kasprzyk*, tak

jak *Piotr* > *Pietrzyk*, *Jerzy* > *Jerzyk* Mal II 129 (n. o. *Smogulski* zob. pod **SMOGULSKI**).

KAS(Z): ex *Andreae Kasz* 1667 ZB I 21; *Kasz Kowal owsa* [dał] 1670 AGN 123/15; *Matthias Kasz* 1707 ZB II 3; et *Joanne Kasz* 1707 ZC I 3; *Matthias Kasz* 1715 ZB II 58; *Antonio Kas de Sypniewo* 1788 PC I 68; *fem. Gertruda Kaszowa* 1721 ZM I 31. Hipok. od stp. im. z członem *-ka-*: *Kanimir*, *Kazimierz* > *Kasz* Mal I 24 lub od im. *Kalikst* SEM IV 68.

KASZAŁA: *Christophorus Kaszała* 1743 ZB II 80; *Christophorus Kaszała* 1750 ZC I 125; *Christophorus Kaszała* 1757 ZM I 192; *Maci Kaszała* [Łąkie] 1801 PP; *fem. Dorothea Kaszalina* 1735 ZM I 119. N. o. *Kasz* (zob.) z suf. *-ała*, por. Gal 123.

KASZKA, KASKA: krowa, którą *Kaszka* oddać powinien 1711 ZS 28; *Christianus Kaszka* 1734 ZM I 119 *fem. Catharina Kaszkowna* 1742 ZC I 101; *Christina Kaskinn* 1790 PB I 280. N. o. *Kasz* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *kaszka*, por. Gór 99, w n. o. *Kaska* substytucja *š* przez *s*, n. o. *Kaskinn* z niem. suf. *fem. -in* i germanizacją fonetyczno-graficzną.

KASZLANEK, KASLANEK, KASŁONEK, KASZŁONEK: *Matthias Kaszlanek* 1733 ZC I 67; *fem. Catharina Kaszlanka* 1803 AP 6711/144; *Anna proc[reata] Kaslankowa* 1807 ZM III 164; *Barbara Kaslonkowa* 1812 ZB IV 205; *Anna procreata Kaszłonek* 1834 ZM III 387. N. o. *Kaszel* Gal 124 z suf. *-anek*, gw. *-onek*, warianty: *Kaslanek*, *Kasłonek* pod wpływem form *kaszlać*, *kaslać* Sł II 96, w n. o. *Kasłonek*, *Kaszłonek* oboczny formant *-onek* spowodowany gw. podwyższeniem artykulacyjnym *a:o* w obustronnym sąsiedztwie półotwartych.

KASZŁONEK zob. **KASZLANEK**

KASZOR: *Michael Patris Casimiri Kaszor et uxor ejus* 1768 ZM I 231. Od kraj. ap. *kaszorek* 'mniejsza sieć z jednym trzonkiem, rodzaj czerpaka', 'podrywka' SK II 59, por. **KASIORZ**.

KASZORA, KASIORA: *Christophorus Kasiora* 1716 ZB II 68; *Christophorus Kaszora* 1718 ZB II 78; *Christophorus Kaszora* 1734 ZM I 111; *Casimirus Kaszora* 1759 ZB II 257. Derywat fleksyjny od n. o. *Kaszor* (zob.): *Jan*, *syn Kaszora* > *Jan Kaszora*, wariantywnie: *Kasiora*.

KASZUBA: Maciey Kaszuba kmiec ze wsi Smiardowa 1610 AGN 106/183; bapt. Mariannam Joannis Kaszuba de Sławianowo 1724 ZB II 147. Od etnonimu *Kaszuba* SEM IV 7, zob. też **KASZUBIK**, **KASZUBKA**.

KASZUBIK: bapt. Hedvigam Joannis Kaszubik 1716 ZB II 64. N. o. *Kaszuba* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Kaszubik* SNW IV 532.

KASZUBKA: inter Mathiam Kaszubka de Zakrzewo 1728 ZC I 53. N. o. *Kaszuba* (zob.) z suf. *-ka*.

KASZYCKI: Josepho Kaszycki 1817 ZM III 240. N. o. *Kasz* (zob.), *Kasza* SSNO II 543 z suf. *-icki*, por. wsp. nazwisko *Kaszyc* SNW IV 532.

KATZ: ex Gregorio Katz 1669 ZB I 32; George Katz 1774 PB I 18; Simon Hirsz Katz alias Gottschalt Lazarus 1798 AP 31/3. Niem. n. o., od niem. ap. *Katze* 'kot', możliwe też, iż jest to tłumaczenie pol. n. o. **KOT** (zob.), n. o. *Katz* może też być zapisanym po niemiecku hipok. od im. *Kazimir*. Współcześnie na Krajnie notowane jest nazwisko *Kaatz* Brzeź 213 (n. o. *Gottschalk* zob. pod **GOTTSCHALT**).

KAUFEL: Georgio Kaufel de Villa Tarnowka 1775 ZC I 209. Od niem. ap. *kaufen* 'kupować' z pol. suf. *-el* lub pol. n. o. *Kufel*, od ap. *kufel* SW II 621, hiperpoprawnie oddana w formie gniem. jako *Kaufel*, por. współczesne nazwisko *Kufel* SNW V 390.

KAULFUS: Pan Kaulfus Arendarz [Wiśniewka] 1805 PI; Pan Kaulfus Arendarz [Wiśniewka] 1814 PI. Niem. n. o. *Kaulfuß*, a to od średnio-wysokoniem. *kugele*, ściągnięte do *kule* i niem. ap. *Fuß* 'stopa, noga' na człowieka o szpotawej stopie DF 364, por. też n. o. **BEYERFUS**.

KAWKA, KAFKA: bapt. Mariannam Andreae Kawka 1722 ZB II 108; bapt. Agnetem Andreae Kawka 1725 ZB II 142; bapt. Mariannam Cristiani Kafka 1730 ZB II 209; Casimirus Patris Francisci Kafki et uxor ejus 1769 ZM I 236; fem. Regina Kawka Avicula 1749 ZM I 165. Od ap. *kawka* 'ptak – *Coloeus monedula*' SW II 305, zapis *Kafka* z germanizacją fonetyczno-graficzną lub fonetycznie.

[**KAZAN**]: fem. Elizabeth Kazanowna 1776 ZB II 545; Elisabeth Kazanowna famula de Aula Dzierzonensis 1779 ZB II 751. Od stp. im. imiesłowowego *Kazan* < ap. *kazać* 'wydawać rozkaz, polecenie', dawniej też 'wygłaszać kazanie' Sł II 110, por. też wsp. nazwisko *Kazana* SNW IV 546.

KAZ(I)MI(E)REK: Stanislaus Kazmirek 1747 ZB II 145; Jan Kazimirek [Kielpin] 1760 PI; Joannes Kazimierek 1762 ZC I 159; Joannes Kazimirek 1777 PB I 48; Jacobus Kazmirek Agricola de Villa Kielpin 1825 PC II 104; Jacob Kazmirek Colonus 1829 ZB V 335; *fem.* Anna procreata Kaźmirek 1829 ZB V 339; Catharina Kazmierkowa 1850 ZC III 184. Hipok. od stp. im. *Kazimir, Kazimierz* > *Kazimierek, Kaźmirek* Mal I 70.

KAŹMIERCZAK: Joannes Kaźmierczak de Kielpin 1772 ZB II 386. N. o. *Kaźmirek* (zob. **KAZ(I)MIEREK**) z suf. *-ak*, por. wsp. nazwisko *Kaźmierczak, Kaźmierczyk* SNW IV 553.

KAZIMIREK zob. **KAZ(I)MI(E)REK**

KAŹMIEREK zob. **KAZ(I)MI(E)REK**

***KĄDZIEL, KĘDZIEL:** Theophilo Kendziel 1776 ZB II 535 *fem.* Magdalena nata Kondziel 1843 ZB V 487. Od ap. *kądział* 'prześllica', 'przędziwo na prześllicy' Bańkowski I 652, też 'len' SW II 310, n. o. *Kądział* mogła być też wymawiana jako *Kędziel*, wsp. nazwiska *Kądział, Kądziała* SNW IV 357 i *Kędziel, Kędziela* SNW IV 572, z rozłożoną pisownią nosówki: *Kądział : Kondziel, Kędziel : Kendziel*.

KĄK zob. **KOK**

KĄTOWSKI: Michał Kontoski 1734 ZM I 112; Joannes Kątowski 1739 ZB II 13. Od n. m. *Kąty* pow. kościański SG III 946, pow. poznański Pod I 129 z suf. *-o(w)ski* Gór 101, *Kontoski* z rozłożoną pisownią nosówki i uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KEGEL, KOEGEL: inter Joannem Augustinem Kegel 1817 PC II 36; August Koegel de Piecewo 1830 PC II 114; *fem.* Anna Keglowa de Villa Wąsosz 1783 ZB IV 16. Niem. n. o. *Kegel, Koegel* od niem. ap. *Kegel* 'bastard, bękart' Go 284, por. pol. n. o. **BEKĘT**.

KELCH, KIELCH: Christophorus Theodor Kelch Justitiarius Bonorum Złotoviensis 1777 ZB II 563; Christian Theodor Kelch Praesidens Złotoviensis 1784 ZB III 18; Theodor Kielch Proconsul 1794 ZB III 50; *fem.* Margaritha Kelchowa Praesidentis Oppidi Złotowo uxore 1783 ZB III 10; Margaretha conjunx Kielch Praesidentis Oppidi 1789 ZB III 36; Josepha Kielchin filia Proconsulis 1792 ZB III 44. Niem. n. o. *Kelch* Go 285 od ap. *Kelch* 'kielich, kubek',

z miękką wymową *Kielch*, możliwe też, że jest to niem. tłumaczenie pol. n. o. *Kielich* (zob.). N. o. *Kielchin* z niem. suf. fem. *-in*.

KENIG zob. **KÖNIG**

KĘDRASZEK: ex Laurentio Kendraszek 1674 ZB I 77. N. o. *Kędrasz* (por. ap. *kędra* 'kędzior, kędzierzawy' Sł II 126) z suf. *-ek*, n. o. *Kendraszek* z rozłożoną pisownią nosówki, por. też n. o. *Kędziora* Mos 52 i wsp. nazwiska: *Kędra*, *Kędras* SNW IV 572.

KĘDZIEL zob. **KĄDZIEL**

KĘPA: Chałupa Woyciecha Kępy [Zakrzewo] 1737 AGN 134/247; Bartłomi Kępa [Zakrzewo] 1747 PI; Marcin Waydzic alias Kępa [Wiśniewka] 1754 PI; bapt. Petrum Christophori Kępa 1764 ZB II 317; et Christophoro Kępa 1774 ZB II 416; Valentinus Kempa 1775 PB I 33; Valentini Kępa 1782 PB I 131; *fem.* Barbara Kępionka 1789 PB I 270; Reina Kępina [Wiśniewka] 1793 PP; Agnete Kempina 1803 AP 6711/146; Maryanna Kępina [Zakrzewo] 1805 PP; Agnete Kempionka 1806 AP 6711/243; Magdalena proc[reata] Kempa 1815 ZBV 27. Od ap. *kępa* SW II 317 lub licznych n. m. *Kępa*, np. *Kępa* pow. szamotulski Pod I 130, *Kępa* Świeszyńska pow. koszaliński Bel 36, *Kępa* – niegdyś część wsi Wierzchucino pow. słupski Iw 54, forma *Kempa* zapisana z rozłożoną nosówką (n. o. *Waydzic* zob. pod **WAJDZIC**).

KĘPIŃSKI: Franciscus Kempinski 1738 ZM I 151. Od n. m. *Kępa* pow. średzki, szamotulski, pleszewski SG III 958 lub n. o. *Kępa* (zob.) z suf. *-iński*, albo n. m. *Kępin* pow. człuchowski SG III 959 z suf. *-ski*, zob. też **KĘPSKI**, n. o. *Kempinski* została zapisana z rozłożoną nosówką.

KĘPKA: inter Bartholomeum Kępka 1723 ZC I 37. N. o. *Kępa* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *kępka* Gór 101, por. wsp. nazwisko *Kępka*, *Kępko* SNW IV 575.

KĘPSKI: inter Michaelem Kępski 1732 ZC I 67. Od n. m. *Kępa* (zob. **KEMPINSKI**) lub n. o. *Kępa* (zob.) z suf. *-ski*.

KICKAU: inter Michaelem Kickau 1712 ZC I 15. Niem. n. o. utworzona od ap. *kieken* 'sehen – patrzeć' lub jest to zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym zapis n. o. *Kikał*, a to od n. o. *Kika* (zob. **KICZKA**) z suf. *-al* Gal 127, zob. też **KIKMAN**.

KICZKA: Albertus Kiczka 1669 ZB I 39. N. o. *Kik, Kika* SSNO II 581 (por. ap. *kika* 'kaleka bez ręki albo palca' Sł II 134 oraz n. o. *Kikut* Breza Przyd 115) z suf. *-ka*, albo od ap. *kiczka* 'pałka, maczuga, kij', 'wiązka, snopek' Sł II 134, także dem. od ap. *kika* Br 229, zob. też **KIKAU**, **KIKMAN**.

[**KIECHOWSKI**]: *fem.* Catharina proc[reata] Kiechowska 1800 ZM III 128. N. o. *Kich, Kicha* (por. hipok. od im. *Kilian* Mal II 259, ap. *kichać, kicha* 'kiszka' SGP II 336) z suf. *-owski*, stąd n. o. *Kichowski* zapisana pod wpływem jęz. niem. jako *Kiechowski*.

KIEDING zob. **GIEDYN(E)K**

KIEDROWICZ: Peter Paul Kiedrowicz 1851 ZM II 443. N. o. *K(i)eder*, a to hipok. od im. *Teodor*, por. Breza JP LVII 185-192, z suf. *-owicz*.

KIEDROWSKI: Adalbertus Kiedrowski Comendarius 1839 ZB V 433. Od n. m. *Kiedrowice* w pow. chojnickim, skąd pochodzi pomorska rodzina szlachecka *Kiedrowskich* herbu *Lew Krzep* 37, z suf. *-ski*.

KIEDYK zob. **GIEDYN(E)K**

KIEDYN(E)K zob. **GIEDYN(E)K**

KIEJDYNK zob. **GIEDYN(E)K**

KIEJEŁ: Paulo Kiejeł 1797 ZM III 104. N. o. *Kij* SSNO II 580 (por. ap. *kij* SW II 332, gw. *kiej*) z suf. *-eł*, por. Gal 340-345 i wsp. nazwiska *Kij, Kijak, Kijek* SNW IV 606-607.

KIEJN: Joanni Kieyn 1787 PB I 228; Johanni Kieyn Silvar 1796 PB I 321. Niem. hipok. od im. *Konrad* > *Kien(e)* SEM II 73, wymawiana i zapisana jako *Kiejn*.

KIEJNA: Christophorus Kieyna 1758 ZC I 142; Martino Kieyna Semi-col[ono] 1776 PB I 44; Rozalia corka Michała Kieyny 1799 AP 6711; Stanisław syn Jana Kieyny [Zakrzewo] 1801 PP; Jan Michała Kiejny [Ossówka] 1803 PP; *fem.* Jakub syn Konegundy Kieynowny [Zakrzewo] 1795 PI. Niem. n. o. *Kien(e)* (zob. **KIEJN**) z polszczyącym *-a* lub n. o. *Kij, Kiej* (zob. **KIEJEŁ**) z suf. *-na*. N. o. *Kiejny* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l. p.

KIEKS: Martinus Kieks 1708 ZB II 16. Od kraj. ap. *keks* 'kruche ciasteczko' SK II 65.

KIEL: Kiel będąc rzemieśnikiem do wdowy wstąpił 1711 ZS 1; Rejestr Dekretów Kiela 1711 ZS 44; bapt. Samuelem Christophori Kiel 1725 ZB II 152; *fem.* Christina Kielowa 1775 PB I 36. Hipok. od im. *Ki(e)lian* Mal II 259 > *Kiel*, por. **KI(E)LIAN**, **KIELIAŃCZYK**, niektóre z zapisów mogą dotyczyć n. o. *Kiel* (zob.) zapisanej jako *Kiel*.

KIELCH zob. **KELCH**

KIELCZYK: Simon Kielczyk 1713 ZB II 48. N. o. *Kiel* (zob.) z suf. *-czyk*, por. też wsp. nazwisko *Kielczuk* SNW IV 586.

KI(E)LIAN: inter Martinum Kielian 1718 ZC I 25; Joannes Kielian 1739 ZB II 14; inter Adamum Kilian 1753 ZC I 131; Infans Laboriosi Kielian 1754 ZM I 180; Joannes Kilian 1757 ZM I 189; Woyciech Kielian [Kielpin] 1760 PI; Adamus Kilian 1779 ZC I 227. Od im. *Ki(e)lian* Mal II 259, zob. też **KIELIAŃCZYK**.

KIELIAŃCZYK: Andreas Kieliańczyk 1759 ZM I 202. N. o. *Kielian(ek)* (zob. **KIELIAN**) z suf. *-(cz)yk*, por. wsp. nazwiska: *Kiliańczyk*, *Kilijańczyk* SNW IV 611.

KIELICH: Carol Kielich 1840 ZB V 449; Carolus Kielich Colonus de Swienta 1842 ZC III 156; Marianna filia Caroli Kielich 1845 ZM III 451. Hipok. od im. *Kilian* Mal II 259 lub od ap. *kielich* SW II 323, por. wsp. nazwisko *Kielich* SNW IV 587, zob. też **KIELISZEK**.

KI(E)LICHOWSKI: Kilichowski zapłaci czynszu 1711 ZS 31; bapt. puerum Valentini Kielichowski 1712; ZB II 43; Valentinus Kielichowski 1727 ZM I 47; Joan[nes] Kielichowski Juvenis 1840 ZB V 449; *fem.* Katarzyna Kielichowska 1711 ZM I 30. N. o. *Kielich* (zob.) z suf. *-owski*.

KIELIŃSKI: Catharina puella Francisci Kielinski 1729 ZM I 54. Od n. m. *Kielno* pow. wejherowski SG IV 55 z suf. *-ski* lub n. o. *Kiel* (zob.) z suf. *-iński*.

KIELISZEK: Martinus Kieliszek 1669 ZB I 31; *fem.* inter Catharinam Kieliszekownam ZC I 22. Hipok. od im. *Kilian* > *Kieliszek* Mal II 259 lub od ap. *kieliszek* SW II 324, albo II n. o. *Kielich* (zob.) z suf. *-ek*, por. Gór 102.

KIELKOWSKI: Casimirus Kielkowski 1728 ZB II 179. N. o. *Kielek* (a to hipok. od im. *Kilian* Mal II 259) lub *Kielek* (zob.), zapisana jako *Kielek*, z suf. *-owski*.

KIELMAN zob. **KIELMANN**

KIELMANN, KIELMAN: bapt. Mariannam Joannis Kielmann 1726 ZB II 158; inter Martinum Kielman 1743 ZC I 105. N. o. *Kiel* (zob.) lub *Kiel* (zob.) zgerm. niem. członem *Mann* 'mężczyzna' i spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Kielman*, albo jest to spolszczona niem. n. o. *Kellmann*, od niem. ap. *Kellmann* 'murarz', dosłownie 'człowiek pracujący kielnią'.

KIEŁ: Honestus Michael Kieł de Villa Tarnowka 1670 AGN 123/15; *fem.* Cunegunda proc[reata] Kiełowna 1799 ZM II 116. Od ap. *kieł* SW II 325.

KIEŁB: inter Michaellem Kiełb 1760 ZC I 151; Michael Kiełb 1789 ZM II 84; Michael Kiełb 1790 ZC I 251; *fem.* Regina Kiełbina Vidua 1798 ZM II 110. Od ap. *kiełb* 'mała rybka z rodziny karpowatych' Sł II 143.

KIELEK: Andreas Kielek de Sławianowo 1757 ZB II 238. N. o. *Kieł* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *kiełek* SW II 326.

KIEŁPIŃSKI: Joannes Kiełpinski de Zalesie 1801 ZB III 98. Od n. m. *Kiełpin* pow. złotowski, człuchowski SG IV 40-41, *Kiełpino* pow. wolsztyński Pod I 130 z suf. *-ski*.

KIEMCZYK: per Reverendum Albertum Kiemczyk Decanum Lobzyniensem 1666 ZB I 19. Od niejasnej podstawy z suf. *-ik* lub *-czyk*.

K(D)ENCER, KINCER, KOENCER: inter Christianum Kincer 1748 ZC I 115; Joannes Caroli Kiencer advocatus Złotoviensis 1754 ZM I 181; Infans Famati Caroli Kencer 1755 ZM I 184; Carl Friedrich Koencer 1803 AP 46/22; *fem.* Sofia Kencerin 1790 ZB III 38. Niem. hipok. od im. *Konrad* Go 310, n. o. *Kencerin* z niem. suf. *fem. -in*.

KIENEK zob. **KINEK**

KIENIK zob. **KINIK**

KIENIN: inter Petrum Kienin 1769 ZC I 184. N. o. *Kin* (zob.) zgermanizowana na *Kien* (por. **KINEK, KIENEK**) z pol. suf. *-in*.

KIENKA: Christophorus Kienka 1752 ZC I 129. Zgerm. n. o. *Kien* (zob. **KIENIN**) z pol. suf. *-ka*, możliwe też, że jest to spolszczona na *Kienka*, a zgerm. wcześniej na *Kienke* n. o. *Kienek* (zob.).

KIEP: bapt. Mariannam Christophori Kieph 1726 ZB II 160; bapt. Evam Christophori Kiep 1730 ZB II 198 Christophorus Kiep 1747 ZB II 139; Martinus Kiep 1762 ZB II 288; et Martino Kiep de Villa Smiardowo 1764 ZC I 170; *fem.* Marianna Kiepowa 1773 ZB II 991; Salomea Kiepowna 1795 PB I 311. Od ap. *kiep* SW II 326, zob. też **KIEPA**, **KIEPIC**. Forma *Kieph* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

KIEPA, KIEPPA: Martinus Kiepa 1770 ZB II 371; Martino Kieppa Semicolono 1776 ZB II 549. Derywat fleksyjny od n. o. *Kiep* (zob.): *Jan, syn Kiepa* > *Jan Kiepa* lub od ap. *kiepa* 'kiep'. N. o. *Kieppa* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

KIEPIC: Samuel Kiepic 1728 ZB II 177. N. o. *Kiep* (zob.) z suf. *-ic*.

[**KIEPLIN**]: *fem.* Barbara Kieplinowa 1784 PC I 48. N. o. *Kiepel* (por. n. o. **KIEP**, **KIEPA** i ap. *kiep*) Gal 126 z suf. *-in*.

KIEPPA zob. **KIEPA**

KIERCHUT, GIERCHUT, KIERKUT, KIRCHUT: bapt. Reginam Gregory Gierchut 1708 ZB II 18; Kirchutowi zapłacą 1711 ZS 25; Christiano Kierchut 1740 ZC I 93; puella Kierchut mortua est 1749 ZM I 165; Joannes infans Adalberti Kierkut 1727 ZM I 48; *fem.* Anna dicta Senex vulgo Kierkutka 1721 ZM I 152. Od ap. *kierchut*, *kirchut*, *kierkut*, *kirkut* 'cmentarz żydowski' SW II 328 też kraj. 'cmentarz ewangelicki' SK II 69. Pod wpływem jęz. niem. powstała forma *Gierchut*, pomieszano tu nagłosowe, bezdźwięczne *k-* z dźwięcznym *g-* stąd *Kierchut* : *Gierchut*, por. **GRABUK** : **KRABUK** i dalsze (n. o. *Senex* zob. pod **SENEX**).

KIERDACZ: Chałupa Woyciecha Kierdacza [Zakrzewo] 1737 AGN 134/249; Grzegorz Kierdacz [Zakrzewo] 1747 PI. Od kraj. ap. *kierda* 'samiec świni domowej' SK II 69 z suf. *-acz*.

KIERDACZEWSKI: et Thomas Kierdaczewski 1716 ZC I 22. Od n. o. *Kierdacz* (zob.) z suf. *-ewski*.

KIERKUT zob. **KIERCHUT**

KIERENK: Christophorus Kierenk 1723 ZB II 123. N. o. *Kier, Kir* SSNO II 576 (por. ap. *kir, kier* 'sukno liche, grube lub czarne' SW II 340) z suf. *-enek*, stąd n. o. *Kierenek*, n. o. *Kierenk* z północnopolskim zanikiem *-e-* ruchomego.

[**KIERNER**]: *fem.* Elisabeth Kiernerowa 1728 ZB II 179. Niem. n. o. *Kerner* Go 286, a to od niem. ap. *Körner* 'młynarz'.

[**KIERZEWSKI**]: *fem.* et Catharinae procreata Kierzewska 1813 ZM III 200. Od n. m. *Kierz* pow. rypiński SG IV 50 lub n. o. *Kierz* (zob. **KIERZYK**) z suf. *-ewski*.

KIERZYK: inter Christophorum Kierzyk 1751 ZC I 128. N. o. *Kierz* (por. ap. *kierz* 'krzak' SW II 331) z suf. *-ik*, por. też n. o. *Kierzek* SSNO II 578 i wsp. nazwiska: *Kierzek, Kierzyk* SNW IV 602.

KIESEL: Freidrech Kiesel [Łąkie] 1814 PI. Od niem. ap. *Kiesel* 'krzemień' lub n. o. *Kies, Kies(ia)* (por. ap. *kiesa* 'worek na pieniądze', *kiesza* 'kieszonka' SW II 331) z suf. *-el* Gal 127.

KIKLEWSKI: Matheus Kikleski 1715 ZB II 62. N. o. *Kikiel* (zob. **KICZKA**) Gal 127 z suf. *-e(w)ski*.

KIKMAN: Christophoro Kikman 1742 ZC I 101. Pol. n. o. *Kika* (zob. **KICZKA**) zgerm. niem. członem *Mann* 'mężczyzna' lub od niem. ap. *kieken* 'patrzyć' z członem *Mann*, spolszczone na *Kikman*.

KILIAN zob. **KIELIAN**

KILLA: Paulus Killa 1802 ZM III 134. Derywat fleksyjny od n. o. *Kiel* (zob.): *Jan, syn Kiela* > *Jan Kiela*. N. o. *Kiela* odczytana pod wpływem jęz. niem. dała postać *Kila*, która została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Killa*.

[**KIN**]: *fem.* Anna Kinowa [Łąkie] 1796 PI; Marianna nata Kinowa 1849 ZM III 489. Derywat wsteczny od ap. *kinąc* 'rosnąć, kipieć, cisnąć', por. n. o. *Kin* NP II 400, możliwe też, że to spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym niem. n. o. *Kühn* (zob.).

KINEK, KIENEK, KYNEK: bapt. Barbaram Jacobi Kynek 1725 ZB II 154; Bartholomeus Kinek 1787 ZB II 213; Jacobo Kienek 1732 ZC I 64. Od n. o. *Kin* (zob.) z suf. *-ek*, forma *Kinek* : *Kynek* z podwyższeniem artykulacyj-

nym w sąsiedztwie głoski półotwartej *-n-* lub z germanizacją fonetyczno-graficzną. N. o. *Kin* zapisana pod wpływem jęz. niem. (pol. *-i-* oddano za pomocą niem. *-ie-*) dała postać *Kien* (por. **KIENIN**, **KIENKA**), stąd forma *Kienek* (ile nie jest to hipok. *Gienek* < im. *Eugeniusz* SEM II 46, który został zapisany pod wpływem jęz. niem. jako *Kienek*). Możliwe też, że n. o. *Kienek* wywodzi od niem. n. o. *Kien(e)*, a to niem. hipok. od im. *Konrad* SEM II 73, por. **KIEJN**.

KINCER zob. **KIENCER**

KINDERBAUM: inter Annam Heliza de Kinderbaum 1723 ZC I 39. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *kinder* 'dzieciący' i *Baum* 'drzewo'.

[**KINIK**, **KIENIK**]: Dorothea Christophori Kienik 1758 ZM I 199; fem. Theresia Kinikowa de Civitate Złotowo 1737 ZM I 159. N. o. *Kin* (zob.) z suf. *-ik*, n. o. *Kinik* zapisana pod wpływem jęz. niem. dała postać *Kienik*, por. **KI-NEK** : **KIENEK**. Możliwe też, że n. o. *Kienik* to spolszczona fonetycznie i graficznie postać niem. n. o. *Kenig* (zob. **KÖENIG**, **KENIG**), zapisanej z miękką wymową jako *Kenik* : *Kienik*.

KINOWSKI: Jan Kinoski [Wersk] 1750 PI, Maci Kinowski [tamże]. Od n.m. *Kinowo* pod Kołobrzegiem z suf. *-ski*, nazwy notowanej od r. 1180 jako *Kynowo* NP III 167. W NMP IV 463-464 nazwa ta sprowadzona jest do postaci **Chynowo* i wywodzona od n. o. *Chyn*, a ta od czasownika *kinąć* 'rzucić, cisnąć'. Forma *Kinoski* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KIPER: Jerzy Kiper 1667 ZB I 13; Paulus Kiper 1671 ZB I 56; Paulus Kiper 1672 ZB I 63. Od ap. *kiper* 'zarządzający piwnicą win, znajdujący się na rozlewaniu i konserwowaniu win' SW II 339, por. wsp. nazwisko *Kiper* SNW IV 620.

KIRCHUT zob. **KIERCHUT**

KISCH zob. **KISZ**

KISSAN zob. **KISZAN**

KISZ, **KISCH**: Michael Kisz 1768 ZC I 187; et Michaelae Kisch 1770 ZC I 191. Hipok. od im. *Kilian* > *Kisz* Mal II 259, Breza Przyd 115, On XLIII 257-266 (por. też **KISZAN**). Forma *Kisch* powstała w wyniku germanizacji graficzno-fonetycznej.

KISZAN, KISSAN: Joannes Kissan fam[ulus] 1775 PB I 28; Jacobus Kiszczan 1778 PB I 34. N. o. *Kisz* (zob.) z suf. *-an*, postać zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym: *Kissan*.

KISZEWSKI, CIŻEWSKI: inter Petrum Cizewski 1719 ZC I 27; bap. Hedvigam Petri Cizewski 1720 ZB II 93; Martinus Cizewski Braxator 1785 ZM II 96; Simon Kiszewski 1814 ZC II 30; *fem.* Marianna Kiszewszanka 1674 ZB I 69. Od n. m. *Stara i Nowa Kiszewa* w pow. kościerskim, *Kiszewo* pow. obornicki Pod I 132 z suf. *-ski* albo od n. o. *Kisz* (zob.) z suf. *-ewski*. Forma *Cizewski* z krajniacką realizacją *k'*- jako *ć*- i udźwięczeniem *-š-* : *-ž-*.

[**KIWAC**]: *fem.* inter Christinam Kiwacowa 1745 ZC I 109. Od hipotet. ap. *kiwacz* 'ten, który się kiwa', por. też ap. *kiwon* Br 231 i wsp. nazwiska: *Kiwacz*, *Kiwaczuk* SNW IV 634.

KLACK zob. **KŁAK**

KLAPA: bap. Reginam Martini Klapa 1709 ZB II 26; *fem.* Elżbieta Klapczyna [Głomsk] 1803 PP. Od kraj. ap. *klapa* 'plotkarz, plotkarka' SK II 76, por. wsp. kraj. nazwisko *Klappa* Brzeź 214 i n. o. *Belta* (zob. **BELTE**).

KLAPIK: inter Martinum Klapik 1708 ZC I 6. N. o. *Klapa* (zob.) z suf. *-ik*.

KLAR: Marcus Klar Scultetus de Rudna 1752 ZC I 131; Marcus Klar Scultetus Rudnensis 1763 ZB II 301; odebrało się od Pana Klara [Zakrzewo] 1787 PP; Nobili Joanne Bogumillo Klar Tenutario Zakrzewiensis 1794 PB I 304; Jan Klahr [Zakrzewo] 1798 PI; *fem.* od Pani Klarzyny za zwonne [Zakrzewo] 1802 PP. Od niem. ap. *klar* 'jasny, czysty', por. wsp. nazwisko *Jasny* Rymut 139.

KLAROWSKI: bap. Annam Francisci Klaroski 1763 ZB II 304; Francisco Klaroski Cive Złotoviense 1775 ZC I 209; Franciscus Klarowski 1778 ZB II 573; Francisco Klarowski Civi Figulo 1785 ZB III 22; Franz Klarowski 1797 AP 28/31; Joseph Klarowski 1805 AP 28/86; Victor Klarowski 1803 ZC II 10; Mathias Klarowski 1820 ZM II 318; Josephus Klarowski Civis figulus de Złotowo 1825 ZB V 364; *fem.* Maria Klarowska proc[reata] Dolna Civissa Złotovien[is] 1783 ZM II 50; Teresia Klarowska Civissa de Złotowo 1818 ZB V 83; Anastasia Klarowska 1820 ZM II 324. Niem. n. o. *Klar* (zob.) z pol. suf. *-owski*, forma *Klaroski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej (n. o. *Dolna* zob. pod **DOLNY**).

KLAT: Paulus Klat 1722 ZB II 117; inter Paulum Klat 1723 ZC I 38; Paulus Klat 1733 ZM I 68; inter Michaelem Klat 1755 ZC I 136. Od ap. *klat* 'futerko, skórka' SW II 351, por. też kaszub. ap. *klat* 'pogardliwie o włosach, kudły' Sych II 158, wsp. na Krajnie występuje nazwisko *Klatt* Brzeź 214.

KLAUSS: Gottlib Klauss 1805 AP 28/94. Niem. hipok. od im. *Nicolaus* 'Mikołaj' > *Klaus* Go 447.

KLAWIŃSKI: Martinus Klawiński 1793 ZC I 255; Martinus Klawinski 1797 Z III 70; Martin Klawinski 1805 AP 46/77; *fem.* Veronica Klawińska 1795 PB I 312. N. o. *Klewa* (zob.) // *Kława* z suf. *-iński*.

KLAWUN: Johann Klawun 1828 AP 75/7; *fem.* Rosalia Klawun 1843 ZB V 491. N. o. *Klewa* (zob.) // *Kława* z suf. *-un*.

KLEIN, KLEJN: Joannes Kleyn 1717 ZB II 74; Fridericus Kleyn Secretarius Domini 1804 ZB III 104; Jacob Levin Klein 1828 AP 75/3; *fem.* Henrietta Klein Schmidt uxor 1824 ZB V 315. Od niem. ap. *klein* 'mały', n. o. *Klein* została spolszczona fonetycznie i graficznie na *Klejn*: niem. *-ei-* oddano przez pol. *-ej-* (n. o. *Schmidt* zob. pod **SCHMIDT**).

KLEJ: inter Fridericus Kley 1728 ZC I 57. Od ap. *klej* SW II 354, zob. też **GLEJKA, KLAJSTER**.

KLEJN zob. **KLEIN**

KLEJNKA: Christophorus Kleynka 1718 ZB II 80. Spolszczona na *Klejn* niem. n. o. *Klein* (zob.) z pol. suf. *-ka*.

KLEJST: Joannes Kleyst Tenutarius de Kuian 1722 ZM I 33. Od przekształconej fonetycznie pod wpływem jęz. niem. pol. n. o. *Kleszcz* SSNO III 7 (od ap. *kleszcz* lub *leszcz*, por. Breza NP I 187), obszerne omówienie tej nazwy wraz z bibliografią podaje E. Breza pod hasłem *Gleisen* w Przyd 77-78.

KLEJSTER: Jakub Kleyster [Ossówka] 1760 PI. Od ap. *klajster* 'klej z mąki lub krochmalu, coś lepkiego, maź' SK II 74, por. **KLEJ**.

[KLEMEK]: *fem.* Catharina procreata Klemkowa 1824 ZB V 291. Hipok. od im. *Klemens* > *Klemek* Mal II 260.

KLEMENS: Abraham Klemens 1735 ZM I 124. Od im. *Klemens* Mal II 259.

KLEMENT: inter Abraham Klementem Civem Złotoviensem 1718 ZC I 26; bapt. Christophorum Abraham Clementis 1725 ZB II 145. Od im. *Klement* Mal II 259-260, n. o. *Clement* zapisana została regularnie po łacinie.

KLEMPNER: Martinus Klempner 1752 ZB II 204. Od niem. ap. *Klempner* 'blacharz'.

KLEPS zob. **CHLEB(IE)C**

KLESDUPA, KLISDUPA: bapt. puerum Stanislai Klesdupa 1708 ZB II 20; Martinus Klisdupa 1732 ZM I 67; *fem.* Anna Klisdupowa 1713 ZB II 43. Od ap. *klaskać, kleskać* 'uderzać głośno wywołując łoskot, plask' Sł II 188 i wulg. ap. *dupa*. Forma *Klisdupa* z podwyższeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie półotwartej *-l-*. Człon I n. o. *Klisdupa* może też wywodzić się od ap. *klis(tera)* 'lewatywa', wyrazu znanego na Pomorzu: wystąpił w inwentarzach biskupstwa chełmińskiego XVII w. i H. Derdowskiego; dlatego w całości mógł to być wulg. ap. *klisdupa* 'lewatywa' lub 'dający, przyjmujący lewatywę'.

KLESZCZYŃSKI: Bartholomeus Kleszczynski Vicarius Lobsinensis 1741 ZB II 38; Magdalena uxor Simonis Kleszczyński 1850 ZM III 501. Od n. m. *Kleszczyna* pow. złotowski SG IV 137 z suf. *-ski* lub od ap. *kleszczyński* 'kastrator' Breza NP I 177-178.

KLETKA: inter Joannem Kletka 1722 ZC I 37. N. o. *Klat* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *klatka* 'rodzaj skrzynki z prętów metalowych lub drewnianych na ptaki, zwierzęta' Sł II 190, dial. 'skrzynia z cienkich łąt i żerdzi do łowienia ryb' SGP II 362, kaszub. ap. *klatka* 'człowiek gadatliwy' Sych II 159. N. o. *Kletka* z regularnym przegłosem lechickim Bańkowski I 689 i 692.

KLEWA: Michael Klewa 1802 ZM II 236; Martinus Klewa 1817 ZB V 61. Hipok. od im. *Nicolaus* 'Mikołaj' > *Klewa*, por. hipok. *Klewek, Klewko* Mal II 291 i n. o. *Klewek // Klawek* SSNO III 7 oraz wsp. nazwiska: *Klawka* SNW IV 645, *Klewa* SNW IV 660, zob. też **KLAWUN, KLEWIN**. O nazwisku *Klawka* i pochodnych pisze też E. Breza w NP I 200-201.

KLEWIN: Marcin Klewin [Ossówka] 1805 PI; Marcin Klewin [Wersk] 1814 PI; *fem.* Hedvigis Klewin 1803 AP 6711/146. N. o. *Klewa* (zob.) z suf. *-in*, por. też **KLAWUN**.

KLICH: Andreas Klich 1775 PB I 33; Andrea Klich Hortulano 1778 PB I 77; *fem.* Hedvige Klichowna 1813 PC I 275. Hipok. od im. *Klemens* > *Klich* Mal II 259.

KLIEP: bapt. Albertum Christophori Kliep 1738 ZB II 229. Od ap. *chleb* SW I 278, por. n. o. **CHLEB(IE)C**. N. o. *Chleb* : *Klep* powstała wpływem jęz. niemieckiego: wygłosową dźwięczną *-b* zapisano, zgodnie z wymową, jako bezdźwięczną *-p*, zaś nagłosowe *ch-* przeszło w *k-* i z miękką wymową dało formę *Kliep*, por. też kaszub. nazwisko *Kleb(b)a* Breza NP I 335.

KLIMEK, KLYMEK: Jakub Klimek [Zakrzewo] 1781 PI; Lab. Rochus Klimek 1801 AP 6711/66; Franciscus Klimek Colonus de Sławianowo 1824 ZB V 315; Laurentius filius Francisco Klymek 1834 ZM III 388; *fem.* Constantia proc. Klimkowa 1802 AP 6711/124; Rosalia Klimkowa 1803 AP 6711/146; Agnete Klimkowa 1819 ZB V 101; Catharina procreata Klimek 1825 ZB V 253. Hipok. od im. *Klemens* > *Klimek* Mal II 259, z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Klymek*. Współcześnie na Krajnie występuje nazwisko *Klimek* Brzeź 214, zob. też **KLIMKE**.

KLIMKE: Jacobus Klimke 1774 PB I 18; *fem.* Catharina Klimke 1839 ZM III 407. Pol. n. o. *Klimek* (zob.) zgermanizowana pod względem morfologicznym poprzez odwrócenie pol. suf. *-ek* na niem. *-ke*.

KLIPS zob. **CHLEB(IE)C**

KLISDUPA zob. **KLESDUPA**

[**KLISZEK**]: *fem.* Marianna Kliszkowa 1775 PB I 30; Anna Kliszkowa 1777 PC I 14; Marianna Kliszkowa 1778 PB I 77. Hipok. od im. *Klemens* Mal II 260.

KLOBCA, KLOPCA, KLUPCA: Krystof Klupca ze wsi Głomsk 1649 AGN 116/674; Christophorus Klopca 1753 Fon 304; Maci Klobca [Głomsk] 1747 PI; Simoni Klupca Semicol[oni] 1775 PB I 28; Szymon Klupca [Głomsk] 1781 PI; bartholomeo Klupca 1787 PB I 228; Bartłomiey Klupca [Głomsk] 1798; Bartholomeus Klupca 1803 AP 6711/142; Gertruda corka Bartłomieia Klopocy [Głomsk] 1804 PP; *fem.* Catharina Klopcewa 1778 PB I 78; Barbara Klopowna 1788 PB I 255; Catharina Klopowna 1790 PB I 281; Hedvigis Klupcowa 1803 AP 6711/142. Od kraj. ap. *kloba* 'szczapa, przełupane kawałki pociętego drzewa' SK II 83 z suf. *-ca*. Pomieszanie dźwięcznej *-b-* z bezdźwięczną *-p-* wynika z zapisu fonetycznego lub jest to germanizacja fonetyczno-

graficzna, stąd *Klobca* : *Klopca*, z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-l-* > *Klopca* : *Klupca*. Możliwe też, że chodzi tu o n. o. *Chłopca* (derywat fleksyjny od n. o. *Chłopiec*), zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Klopca* > *Klobca* > *Klubca*.

KLOCKOWICZ: inter Josephum Klockowicz 1743 ZC I 103. N. o. *Klocek* SSNO III 19 z suf. *-owicz*.

KLON: Jan Klon [Wersk] 1747 PI; Paulus Klon de Sławianowo 1753 ZB II 223; Bartholomeo Klon 1780 PB I 95; Bartłomi Klon [Wersk] 1781 PI; Bartholomeo Klon alias Kurzynski 1783 PB I 151; Szymon Klon Gospodarz [Zakrzewo] 1797 PP; Stanisław Klon [Zakrzewo] 1805 PP; *fem.* Agnes Klonka 1789 PB I 262; Jadwiga Klonka [Zakrzewo] 1792 PI. Od ap. *klon* 'drzewo – *Acer planatoides*' SW II 363, por. też Gór 106 (n. o. *Kurzynski* zob. pod **KURZYŃSKI**).

KLOPCA zob. **KLOBCA**

KLOS, KLOSS zob. **KŁOS**

KLOSIŃSKI zob. **KŁOSIŃSKI**

KLOSKA zob. **KLUSKA**

KLOSZKA zob. **KLUSKA**

KLUBCA zob. **KLOBCA**

KLUCZAK: inter Simonem Kluczak 1819 PC II 56. N. o. *Kluka, Kluk* (zob.) lub *Klucz* SSNO III 23 z suf. *-ak*, zob. też **KLUCZKA**.

KLUCZKA: Mathias Kluczka Hortulano 1778 PB I 75; Mathias Kluczka 1783 PB I 157; Mathias Kluczka 1786 PB I 202; Mathias Kluczka Hortulanus 1806 AP 6711/265; Maci Kluczka [Wiśniewka] 1806 PP; Kazimierz Kluczka [Wiśniewka] 1814 PI; Adalbertus Kluczka Juvenis 1848 ZB V 553. Od n. o. *Kluka, Kluk* (zob.) lub *Klucz* (zob. **KLUCZAK**) z suf. *-ka*.

KLUK: Joannes Kluk Col[onus] 1829 PC II 112. Od kraj. ap. *kluka* 'nos, usta, twarz', 'pysk', też 'kwoka' i 'przezwisko kobiety' SK II 84, por. n. o. *Kluk, Kluka* SSNO III 24 i wsp. kraj. nazwiska: *Kluk, Kluka* Brzeź 214.

KLUKOWSKI: Michael Klukowski 1707 ZB II 5; inter Michaellem Klukowski 1712 ZC III 15; Michael Klukowski Civis Złotoviens[is] 1716 ZM I 17; Petrus Klukowski 1739 ZM I 89. Od n. m. *Klukowo* pow. złotowski SG IV 169 z suf. *-ski* lub od n. o. *Kluka*, *Kluk* (zob.) z suf. *-owski*, por. **KLUCZAK**, **KLUCZKA**, forma *Klukoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KLUSKA, KLOSKA, KLOSZKA: Joannes Kloska 1660 ZB I 6; Joannes Kloski 1666 ZB I 19; Joannes Kloszka 1669 ZB I 38; Lab. Thomas Kloska de Villa Wisniowka 1674 AGN 123/667; Z Domu Kloski sive Stelmacha Successor 1711 ZS 42; Rejestr Dekretow Kloski 1711 ZS 44; Jan Kloska [Wersk] 1747 PI; Lab. Adalbertus Kluska 1779 PB I 87; Woyciech Kloska [Wiśniewka] 1781 PI; Lab. Stanislaus Kluska 1794 PC I 116; Simon Kluska de Villa Wisniewka 1817 ZB V 57; Josephus Klóska Colonus de Święta 1826 ZB V 309; *fem.* Dorothea Kloszczanka 1660 ZB I 9; w teyże skrzyni Kloszczyne rzeczy 1711 ZS 41; Marianna Kloskin 1774 PB I 14; Magdalena Kluskowa 1794 PB I 307; Katarzyna Kloszkowa [Wiśniewka] 1796 PI; Catharina Kloskowna 1806 AP 6711/249; et Reginae Kluskowna 1817 ZM III 236; Regina procreata Kluska 1824 ZB V 231. Od ap. *kluska* SW II 366, kraj. *klóska*, *kloska* 'gotowana potrawa z tartych ziemniaków i mąki, też tylko z mąki i dodatków, podzielona na kawałki' SK II 83 (o ile nie jest to zapisana pod wpływem jęz. niem. n. o. *Kloska* – zob.), forma *Kloskin* z niem. suf. *fem. -in*, a n. o. *Kloska* : *Kloszka* z wymową *-s-* jako *-š-*. Współcześnie na Krajnie notowane są nazwiska *Kloska* i *Klóska* Brzeź 214 (n. o. *Stelmach* zob. pod **STELMACH**).

KLUSKE: Joseph Kluske Colonus 1838 ZB V 433. Pol. n. o. *Kluska* (zob.) zgermanizowana morfologicznie poprzez zastąpienie pol. końcówki *-a* niem. *-e*.

KLUT zob. **GLUT**

KLYMEK zob. **KLIMEK**

KLYSZEK zob. **KŁYSZEK**

KŁAK, KLACK: bapt. Filiam nomine Zophiam Jacobi Klack 1660 ZB I 3; ex Alberto Kłak 1668 ZB I 27; inter Godefridum Klack 1740 ZC I 94; *fem.* inter Catharinam Kłakownam de Czarkowo 1736 ZC I 78. Od ap. *klak* 'wyczeski lnu albo konopi zgrzebne albo paczesne, pakuły, zgrzebie', 'włosy pokręcone w kudły', 'garstka, wiązeczka np. słomy, siana, szczeć, sierść, włos' SW II 367. Forma *Klak* : *Klack* powstała pod wpływem jęz. niem., widać tu germanizację fonetyczno-graficzną: pol. *-ł-* zastąpiono niem. *-l-*, a *-k-* zapisano przez *-ck-*.

KŁOBUKOWSKI: Stanislaus Kłobukowski 1707 ZB II 3; Stanislaus Kłobukowski 1713 ZB II 50; Stanislaus Kłobukowski 1728 ZM I 51; *fem.* Catharina Kłobukowska 1716 ZB II 64; et Annam Kłobukowska 1722 ZC I 35. Od n. m. *Kłobukowo* pow. lipnowski SG IV 178 z suf. *-ski* lub n. o. *Kłobuk* SSNO III 25 (por. ap. *kłobuk* 'czapka wysoka' SW II 371 i n. o. **CZAPKA**) z suf. *-owski*.

[**KŁOKOCZ**]: *fem.* et Marianna Kłokoczanka 1721 ZC I 29. Od ap. *kłokoczyna*, *kłokoczka* 'krzew – Staphylea' Br 238 z derywacją wsteczną, por. też nazwisko *Kłokatka* Gór 106.

KŁOS, KŁOS, KLOSS: Benjamin Kłos 1770 ZC I 184; Benjamin Klos 1770 ZC I 184; Franciscus Augustus Kloss Custos Silvarum de Sipniewo 1829 ZB V 334. Od ap. *kłos* SW II 373, por. n. o. *Kłos* SSNO III 27, z germanizacją fonetyczno – graficzną *Klos*, *Kloss*.

KŁOSIŃSKI, KŁOSIŃSKI: inter Mathiam Kłosiński 1751 ZC I 127; Mathias Kłosiński 1758 ZB II 248; Mathias Kłosinski Civis Złotov[iensis] 1761 ZC I 154; *fem.* Dorothea Kłosinska ZB II 291. N. o. *Kłos* (zob.) z suf. *-iński*, forma *Kłosiński* z germanizacją fonetyczno-graficzną: substytucja pol. *-ł-* przez niem. *-l-*.

KŁOSKA: Stanisław Kłoska [Wiśniewka] 1798 PI; Stanisław Kłoska [Wiśniewka] 1814 PI. Derywat fleksyjny od n. o. *Kłosek* (por. n. o. **KŁOS**): *Jan*, *syn Kłoska* > *Jan Kłoska*.

KŁOSOWSKI: Laurentii Kłosowski Vicarii Loci 1776 ZC I 219. Od n. m. *Kłosowo* pow. kartuski, malborski SG IV 190 lub n. o. *Kłos* (zob.) z suf. *-ski*. *Kłosowo* w Kartuskiem jest gniazdem rodowym pomorskiej rodziny szlacheckiej *Kłosowskich* herbu *Rola* Krzep 40.

KŁYCH: Marcin Kłych alias Pyzała, Wawrzyniec Kłych [Głomsk] 1747 PI; inter Michaelem Kłych 1747 ZC I 117; Mateusz Kłych alias Walos [Głomsk] 1751 PI; Martinus Kłych mendicans 1757 ZM I 192; Andreas Kłych 1780 PB I 97; Andreas Kłych 1786 PB I 209; *fem.* Magdalena proc. Kłyszka 1802 AP 6711/114. Od ap. *kłych* 'kłykieć' też 'nazwa pogardliwa dla wołu, szkapy' Br 239 (n. o. *Pyzała* zob. pod **PYZAŁA**, n. o. *Walos* pod **WALOS**).

KŁYSZEK, KŁYSZEK: Woyciech Kłyszek [Głomsk] 1747 PI; Bartholomeo Kłyszek Semicolono 1774 PB I 26; Bartholomeo Kłyszek Semicol[ono] 1777 PB I 49; Bartłomi Kłyszek [Głomsk] 1781 PI; Andrzej Kłyszek [Ossów-

ka] 1792 PI; Mathias Filius Lab. Andreae Kłyszek Coloni 1801 AP 6711/85; Weronika corka Andrzeia Kłyszka [Ossówka] 1801 PP; *fem.* Magd[alena] Kłyszówna 1788 PC I 84; Catharina Kłyszówna 1796 PB I 319. N. o. *Kłych* (zob.) z suf. *-ek*. Zapis *Kłyszek* został dokonany pod wpływem jęz. niem., z substytucją pol. *-ł-* przez niem. *-l-*.

KNAK: Z Domu Knaka Successor 1711 ZS I 11; Rejestr Dekretow Knaka 1711ZS I 44. Niem. n. o. *Knack*, od ap. *Knack* 'trzask' Go 293.

KNAP, KNOP, KNUP: Joannes Knop 1727 ZB II 186; Adamus Knup 1759 ZB II 257; *fem.* Elisabeth Knapowa 1791 ZB III 44; Anna Elisabeth Knapowa 1800 ZB III 84. Od kaszub. ap. *knap, knop* 'chłopiec' Sych II 177 lub też od ap. *knap* 'tkacz, sukiennik' Reczek 159, zob. też n. o. **TKACZ, SUKIENIK**, z podwyższeniem artykulacyjnym *a: o: u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*: *Knop* : *Knup*.

KNIOT zob. **GNIOT**

KNOP zob. **KNAP**

KNOPEK, KNUPEK: Francisco Knupek 1786 PB I 218; Simon Knopek Viduus 1801 AP 6711/81; Ewa corka Fręciszka Knupka [Zakrzewo] 1806 PP. N. o. *Knop* (zob.) z suf. *-ek*, n. o. *Knupek* z podwyższeniem artykulacyjnym *o:u* w sąsiedztwie półotwartej, n. o. *Knupka* traktuję, zgodnie z kontekstem cyt. zdania, jako dop. lp.

KNOPKA: Marc[us] Knopka 1829 PC II 114. Derywat fleksyjny od n. o. *Knopek* (zob.), por. *Jan, syn Knopka* > *Jan Knopka*.

[**KNOT**]: *fem.* Carolina Knot virgo 1830 ZB V 353. Od ap. *knot* SW II 380.

KNUP zob. **KNAP**

KNUPEK zob. **KNOPEK**

KNUT: Joachim Knut 1728 ZB II 187; inter Fridericum Knut 1748 ZC I 115. Od ap. *knut* 'bat, bicz' Sł II 290, NP I 417 (por. n. o. **BAT, BATOBİK**), tę nazwę osobowa można też wywieść od skandynawskiego im. *Kanut, Knut*.

KNYTER: Joannes Knyter Opilio 1774 ZB II 412. Od spolszczonej pod względem fonetyczno-graficznym niem. n. o. *Knütter*, a to od niem. ap. *Knütter* 'pasmanternik', por. Breza NP I 206.

KOBEREK zob. **KOPEREK**

***KOBIEC, KOBUS, KOPS:** Jacobus Kobs 1723 ZB II 129; Joannes Kops de Oppido Złotowo 1815 ZB V 31; Simon Kobs 1833 ZB V 374; *fem.* Agnes Kobs de Święta 1818 ZB V 79; Honesta Maria Kops de Święta 1821 ZB V 133. Od ap. *kobiec* 'kobuz' Sł II 295 (por. **KOBUS**), por. n. o. *Kobiec* SSNO III 33, była realizowana na Krajnie z zanikiem *-e-* ruchomego jako *Kobc* i wymawiana też jako *Kobs, Kops* (por. **DĘBIEC** : **DAMS** i dalsze). Możliwe również, że n. o. *Kops* wywodzi się od ap. *kopsać* 'kopać' SGP II 429 z derywacją wsteczną, a zapis *Kobs* został dokonany pod wpływem jęz. niem., gdzie pomieszano bezdźwięczną *-p-* z dźwięczną *-b-*. Współcześnie na Krajnie jest notowana n. o. *Kops* Brzeź 214.

KOBUS: Petrus Kobus 1665 ZB I 16; Petrus Kobus 1667 ZB I 22; *fem.* Regina Kobuska 1667 ZB I 23. Od ap. *kobuz, kobus* 'gatunek sokoła' Sł II 303 (zob. także **KOBIEC**), por. też Breza NP I 211-212.

KOCEJA: et Martino Koceja de Kleszczyna 1743 ZC I 104; Valentinus Koceja Miles 1796 ZC I 261; od slubu Wociecha Koceia [Wersk] 1802 PP; Wociech Koceia [Wersk] 1805 PP; inter Jacobum Koceja Famulum 1814 PC II 16; Honesto Thomae Koceia Pastori 1825 ZB V 262; Thomas Koceia 1825 ZM III 327; Andreas Koceja 1843 ZB V 493; *fem.* z Matki Katarzyny urodzony Koceianki 1799 B AP 6711; Marianna Kocejowa 1841 ZB V 459. Od n. o. *Kot* (zob.) lub *Koc* SSNO III 38 z suf. *-eja*, o ile nie jest to derywat fleksyjny od n. o. *Kocej*: *Jan, syn Koceja* > *Jan Koceja*, por. Breza On XXVI 183-201.

KOCELKA: inter Josephum Kocelka 1730 ZC I 59. N. o. *Kocel* (a to od n. o. *Kot* lub *Koc*, por. **KOCEJA**) z suf. *-ka*, albo derywat fleksyjny od n. o. *Kocelk*: *Jan, syn Kocelka* > *Jan Kocelka*, por. też wsp. nazwiska: *Kocel, Kocela, Kocelak* SNW V 40.

KOCH: Antonio Koch de Oppido Frydlandt 1817 PC II 36. Niem. n. o. *Koch*, od śrwniem. *koch* 'kucharz' NP I 420, Go 296 (por. **COQUUS, KOK**) lub hipok. od im. *Konrad* > *Koch*.

KOCISZEWSKI: Joanni Kociszewski Civi Złotoviensi 1783 ZB III 10; Joannes Kociszewski Civis Złotoviensis 1785 ZC I 245; Joanni Kociszewski Civi

Złotoviensi et Braxator 1786 ZM II 66; Marianna Joannis Kociszewski filia 1791 ZM II 88; et Joannis Kociszewski 1793 ZC I 255; *fem.* inter Rosinam Kociszewska 1811 ZC II 20; Apolonia Kociszewska 1832 ZC II 93. N. o. *Kocisz* SSNO III 41 z suf. *-ewski*.

KOEGEL zob. **KEGEL**

KOENCER zob. **K(I)ENCER**

KOEPKIN: inter Joannem Koepkin Famulum 1819 PC I 64. Zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym pol. n. o. *Kiepkín*, a to od n. o. *Kiepká* (zob. **CEPKA**) z suf. *-in*.

***KOHLBART**; **KULBART**; **KULBARC(Z)**, **KULBARSCH**, **KULBARTZ**, **KULBARZ**: Gregorius Kulbartz 1761 ZB II 281; Gregorius Kulbarc 1762 ZM I 158; Mater Gieorgii Kulbarz 1765 ZM I 220; Thadeus Famati Simonis et Mariannae Kulbarta 1773 ZM I 243; Simoni Kulbarcz Civi hujus Civitatis 1774 ZB II 413; Simoni Kulbartz Braxatori Civi Złotoviensi 1783 ZM II 44; Petro Kulbarz filia 1798 ZB III 72; Peter Kulbarc 1802 AP 31/23. Od niem. przerwiska *Kohlbart*, a to od ap. *Kohl* 'kapusta' i *Bart* 'broda', spolszczone na *Kulbart* i *Kulbarc(z)*, a następnie zapisane z niemiecka jako *Kulbartz*, *Kulbarz* i *Kulbarsch*.

KOJTAK: bapt. Catharinam Joannis Koytak 1721 ZB II 96; Joannes Koytak 1771 ZM I 240. Od ap. *chojtać*, *kojdać* 'huścić się, kołysać się' Br 174 z suf. *-ak*, por. n. o. *Chojtała* Breza Przyd 45 i *Kojdała* Gal 131.

KOK: kocień dobry Successorom Kokow odda 1711 ZS 27; Rejestr Dekretow Koka 1711 ZS 44; bapt. Elisabetham Petri Kok 1721 ZB II 102; Mathias Kok Civis Złotov[iensis] 1723 ZM I 36; Infans Marianna Samuelis Kok 1726 ZM I 44; Fridericus Kok 1760 ZC I 151; *fem.* Anna Kąkowna 1672 ZB I 60. Od łac. ap. *coquus* 'kucharz' (zob. **COQUUS**, **KOKUS**) spolonizowanej pod względem fonetyczno-graficznym i morfologicznym (poprzez odrzucenie łac. końcówki *-us*) na *Kok*, forma *Kąkowna* z wtórną nosowością.

KOKOWSKI: Wociech Kokoski 1711 ZS 23; Mattheo Kokoski 1732 ZC I 66. N. o. *Kok* (zob.) z pol. suf. *-owski*, por. wsp. kraj. nazwisko *Kokowski* Brzeź 214, forma *Kokoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KOKUS zob. **COQUUS**

KOLASA: ex Mathiae Kolasa 1671 ZB I 55. Hipok. od im. *Nicolaus* 'Mikołaj' > *Kolasa* lub od ap. *kolasa* 'powóz, karetta' Sł II 343, por. n. o. *Bryka* Breza NP I 68-69 i wsp. nazwisko *Kolasa* SNW V 63, zob. też **KOLASEK**, **KOLASIK**.

KOLASEK: Stanislaus Kolasek 1710 ZB II 29. N. o. *Kolasa* (zob.) z suf. *-ek*.

KOLASIK: Valentinus Kolasik 1666 ZB I 20; Martinus kolasik 1670 ZB I 46; bapt. Mariannam Stanislai Kolasik 1707 ZB II 11; Z Domu Stanisława Kolasika Successorowie 1711 ZS 31; Jan i Krystyan Kolasikowie po Marcinie Kolasiku Oycu 1711 ZS 32; Rejestr Dekretow Kolasika Stanisława 1711 ZS 44. N. o. *Kolasa* (zob.) z suf. *-ik*.

KOLBRZYCKI: Adalberto Kolbrzycki 1715 ZM I 16. Od niejasnej podstawy, może od hipok. *Olbrzyk*, *Helbrzyk* < *Jalbrzyk* Mał II 243, z suf. *-ski*.

KOLECKI: Stanislaus Kolecki 1738 ZB II 11. Od n. o. *Kolec* SSNO III 48 (por. ap. *kolec*) z suf. *-ski*, o ile nie jest to n. o. *Kolecki*, zapisana jako *Kolecki*. N. o. *Kolecki* może wywodzić się od n. m. *Kolecko* pow. Choszczno z konwersją, albo od n. o. *Kolek* (zob. **KOLKE**) z suf. *-ski*.

KOLIBABA: ex Laurentio Kolibaba 1666 ZB I 20; ex Laurentio Kolibaba 1674 ZB I 77. Od ap. *kolibaba* 'roślina – *Galeopsis ladanum*' SW II 401 lub 'przezwisko o odcieniu wulgarno-erotycznym' od ap. *kolić* i *baba*, por. podobne: *kolibyk* 'rzeźnik' Br 245, *koliwieszka* 'krawiec – pogardliwie' SW II 402.

KOLIŃSKI: Puella Catharina Mathaei Kolinski President Złotoviensis 1732 ZM I 65. Od n. m. *Kolno* pow. chełmiński SG IV 257, międzychodzki Pod I 139 lub n. m. *Kolińcz* pow. Starogard Gdański, skąd pochodzi pomorska rodzina szlachecka *Kolińskich* Krzep 41, z suf. *-ski*, zob. też Breza NP I 216.

KOLKE: Michael Kolke 1797 AP 28/31; Michael Kolke 1797 AP 36/70. Pol. n. o. *Kolek* SSNO III 56 (a to hipok. od im. *Mikołaj* > *Kolek* Mał II 290 lub od ap. *kolek* SW II 408), zgermanizowana fonetycznie i graficznie (oddanie pol. *-l-* przez niem. *-l-*) oraz morfologicznie (substytucja pol. *-ek* przez niem. *-ke*) na *Kolke*. Możliwe też, że chodzi tu o zgerm. morfologicznie (substytucja pol. *-a* przez niem. *-e*) postać n. o. *Kolka* (od ap. *kolka* 'kolec', 'ból brzucha' SW II 403, por. nazwisko *Kolka* Gór 109) lub *Kolka* (a to derywat fleksyjny od n. o. *Kolek*: *Jan*, *syn Kolka* > *Jan Kolka*).

KOLLODZIEJ zob. **KOŁODZIEJ**

KOLMIŃSKI: Infans Mattheus Dionisius Matthaei Kolminski 1726 ZM I 46; *fem.* Marianna Kolminska 1719 ZM I 25. Niem. n. m. *Kolm* na wieś *Chelmpow.* Lidzbark Warmiński Ort 82 z pol. suf. *-iński*.

KOLOR: Michaeli Kolor Semicolono 1775 PB I 28; Michael Kolor 1779 PB I 89; Walenty Kolor [Zakrzewo] 1792 PI; Valentinus Kolor 1803 AP 6711/142; *fem.* inter Reginam Kolorowna 1796 PC I 124; Marianna Kolorowa 1803 AP 6711/142. Od ap. *kolor* SW II 404.

KOŁOS: Martinus Kolos 1774 PB I 16. Od ap. *kolos* SW II 405, por. wsp. nazwiska *Kolos*, *Kolosa* SNW V 78, o ile nie jest to n. o. *Kolas* (por. n. o. **KOŁASKA**, **KOLASEK**) zapisana z podwyższeniem artykulacyjnym *a : o* w sąsiedztwie półotwartej *-l-*.

[**KOŁCICKI**]: *fem.* M[agnifica] G[enerosa] Domina de Lepickich Broniszowa ex voto secundo Kołcicka contessa 1770 ZM I 238. N. o. *Kolek* (zob. **KOLKE**) z suf. *-ski* i z hiperpoprawnym *-ć-* (n. o. *de Lepickich* zob. pod **LEPICKI**, n. o. *Broniszowa* zob. pod **BRONISZ**).

KOŁODZIEJ, KOŁODZI, KOLLODZIEJ: Michael Kołodzi 1672 ZB I 59; Rejestr Dekretow Kołodzieja 1711 ZS 44; Anna Infans Michaelis Kołodzi 1713 ZM I 13; Marianna infantula Jacobi Kollodziey 1770 ZM I 239; Laurentius Kołodziey 1809 AP 6711/439; *fem.* Regina Kołodzieiewna 1664 ZB I 10. Od ap. *kołodziej* SW II 411, wariant *Kołodzi* powstał wskutek podwyższenia *-ej->-i-*, por. gw. *lepiej > lepi*, forma *Kollodziej* to postać zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym (por. też łac. n. o. **ROTIFEX**). Nazwisko *Kołodziej* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 214.

KOŁODZIEJCZYK: Albertus Kołodzieyczyk 1669 ZB I 33; et Matthiae Kołodzieyczyk 1672 ZB I 57; Martinus Kołodzieyczyk de Villa Radawnica 1674 ZB I 72; Mateusz Kołodzieyczyk [Zakrzewo] 1792 PI; Matheo Kołodziejczyk 1794 PB I 308. N. o. *Kołodziej* (zob.) z suf. *-czyk*, nazwisko *Kołodziejczyk* notowane też wsp. na Krajnie Brzeź 214.

[**KOŁODZIEJSKI**]: *fem.* Regina Kołodziejska 1796 PB I 319. N. o. *Kołodziej* (zob.) z suf. *-ski* Gór 110.

KOŁOWSKI: bapt. Reginam Thomae Kołowski 1730 ZB II 205; Paulo Kołowski de Złotowo 1734 ZM I 71; Valentinus Kołowski 1738 ZC I 84. Od

n. m. *Kołów*, dziś *Koło* pow. Leszno Pod I 139 z suf. *-ski* lub n. m. *Koło* w pow. kaliskim, wschowskim SG IV 274-275 z suf. *-owski*.

KOŁUDZKI: Alexandrus Kołudzki pro tune Generalis Visitator 1727 ZB II 173. N. o. *Kołuda* (por. wsp. nazwisko *Kołuda* SNW V 93) z suf. *-ski*.

KOMOL, KOMOLL zob. **GOMOL**

KOMORNIK: ex Patre Jacobo Komornik 1670 ZB I 43; bap. Martinum Martini Komornik 1712 ZB II 44; Adalbertus Komornik 1721 ZB II 96; Andreas Komornik 1723 ZB II 149; *fem.* Agnes Komornica 1763 ZM I 215. Od ap. *komornik* 'mieszkający u kogoś na komornym, lokator niemający własnej chaty' SW II 423.

KOMUSZEK: Antoni Komuszek 1851 ZB III 484. Od kraj. ap. *komoszek* 'przyjaciół, rówieśnik', por. kraj. ap. *komoszka* 'wiejska przyjaciółka, rówieśnica' SK II 102 i ap. *kumeszek* 'kum' SW II 650 (por. n. o. **KUMICZ, PATEK** i wsp. nazwisko *Kum* SNW V 414). N. o. *Komoszek* : *Komuszek* z podwyższeniem artykulacyjnym *o:u* w sąsiedztwie półotwartej *-m-*.

KON: ex Laurentio Kon 1674 ZB I 77; inter Christianus Kon 1718 ZC I 25; *fem.* Dorothea Konowa 1778 ZB II 565. Hipok. od im. *Konrad* > *Kon* Mal II 262.

KONABAJ: Albertus infans Konabay 1723 ZM I 36; Joannes Konabay 1724 ZC I 40. Niejasne, być może od ap. *konował* (por. wsp. nazwisko *Konował* SNW V 122) z przekształceniami fonetycznymi; oboczność *b : v* znana znana jest w wielu językach indoeuropejskich i w gwarach polskich, por. np. im. *Barbara* i wschodniosłowiańskie *Warwara*, kociewski *wiskup* 'biskup', północnokaszub. *bróbel* 'wróbel' i wiele innych.

KONABAJEWICZ, KON(E)BAJEWICZ, KONOBAJEWICZ: Joanne Konobajewicz 1711 ZC I 13; Joannes Konebaiewicz Civis 1712 ZB II 43; inter Fam. Joannem Konbaiewicz 1713 ZC I 16; *fem.* Elisabeth Konabaiewiczowa 1716 ZM I 17. N. o. *Konabaj* (zob.) z suf. *-ewicz*, forma *Konebajewicz* z podwyższeniemartykulacyjnym *a:e*, zaś n. o. *Konobajewicz* z podwyższeniem *a : o* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*.

***KONAJBA, CONAJBA, KUNAJBA**: Michael Kunajba 1672 ZB I 60; *fem.* Elisabet Conayba 1664 ZB I 12. N. o. *Konaj* (a to to hipok. od im. *Konrad* Mal II 261 lub od ap. *konać, konaj* SW II 430) z suf. *-ba*, por. **KONAJBO-**

WICZ. Zapis *Conajba* dokonany pod wpływem jęz. łac., forma *Kunajba* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*.

KONAJBOWICZ: Michael Konaybowicz 1666 ZB I 20; ex Michele Konaybowicz 1670 ZB I 44. N. o. *Konajba* (zob.) z suf. *-owicz*.

KONDE: inter Joachimum Konde 1764 ZC I 170. Hipok. od im. *Kondrat* Mal II 263 > *Konda*, zgerm. morfologicznie poprzez wymianę pol. końcówki *-a* na niem. *-e*, por. wsp. nazwiska: *Konda*, *Kondek* SNW V 108.

[**KONEK**]: *fem.* Anna Konkowa 1674 ZB I 68; Maryanna Konkowa 1839 ZM III 405; Marianna Konkowa 1840 ZB V 443. Hipok. od im. *Konrad* lub *Konon* Mal II 262 lub n. o. *Kon* (zob.) z suf. *-ek*.

[**KONEW**]: *fem.* Eva Konwina 1666 ZB I 19; Eva Konwianka de Złotowo 1669 ZB I 41. Od ap. *konew*, *konwia* SW II 435.

KONDRACZEK: ex Paulo Kondraczek 1672 ZB I 57; *fem.* Catharina Kondraczanka 1802 AP 6711/99. Hipok. od im. *Kondrat* Mal II 263 > *Kondrak* z suf. *-ek*, por. wsp. nazwiska *Kondrak*, *Kondrakiewicz* SNW V 110.

KONIAREK: bapt. Mathiam Christophori Koniarek 1723 ZB II 124; *fem.* Catharina Koniarka 1726 ZM I 46. N. o. *Koniarz* (zob.) z suf. *-ek* lub I dem. od ap. *koniarz* SW II 439.

KONIARZ: bapt. Reginam Adalberti Koniarz 1708 ZB II 18; Christianus Koniarz 1728 ZM I 53; Michael koniarz 1732 ZB II 226; et Michaelae Koniarz 1740 ZC I 93; Joannes Joannis Koniarz 1763 ZM I 215; Stanisław Koniarz [Zakrzewo] 1798 PI. Od ap. *koniarz* 'koniuch, pastuch koni, parobek doglądający koni' Sł II 420.

KONIC: David Konic 1722 ZC I 35; David Konic 1725 ZB II 146. N. o. *Kon* (zob.) z suf. *-ic* lub spolszczona na *Konic* niem. n. o., od niem. n. m. *Konitz* na miasto *Chojnice*.

KONIECZKA: bapt. Zophiam Simonis Konieczka 1718 ZB II 77. N. o. *Koniec* (zob. **KONS**) lub *Konieczny* (zob.) z suf. *-ka*, por. wsp. nazwiska: *Konieczek*, *Konieczka* SNW V 115.

KONIECZNY: Honestus Gregorius Konieczny de Villa Dierzazno 1673 AGN 123/471. Od ap. *konieczny* 'mieszkający na końcu' Bub 120.

KONIK: Boguslao Konik de Potulice 1731 ZC I 62; *fem.* Estera Konikowna 1776 PB I 40; Catharina Konikowna 1776 PB I 40. Hipok. od im. *Konrad* Mal II 262 lub od ap. *konik* SW II 441, por. n. o. *Konik* Gór 111.

KONOBAJEWICZ zob. **KONABAJEWICZ**

KONOPKA: Jan Konopki [Wersk] 1747 Pl. N. o. *Konopka*, mogłaby wskazywać na to forma zapisu: *Jan Konopki* 'Jan, syn Konopki', zapis: *Konopki* traktuję tu jako dop. l. p., n. o. *Konopka*, od ap. *konopie* 'gatunek rośliny', stp. *konopia* SEM I 117, z suf. *-ka*, por. n. o. *Konopka* SSNO III 69 i wsp. nazwiska: *Konopa*, *Konopak*, *Konopek* SNW V 120. Mniej prawdopodobne wydaje się pochodzenie od n. herald. *Konopka* SEM VI 23 (zapis źródłowy należałoby wówczas odczytać jako: 'Jan, chłop Konopki'), ponieważ *Wersk* w XVIII w. stanowił własność rodu *Działyńskich* herbu *Ogończyk*.

KONORA: Christophorus Konora 1739 ZB II 13. Derywat fleksyjny od n. o. *Konior* (a to od ap. *konior* 'koniarz', por. n. o. **KONIARZ**, tak jak *bandzior* < *bandyta*, *jęzor* < *język*): *Jan, syn Koniora* > *Jan Koniora*, zapisanej twardo, jako *Konora*, por. też wsp. nazwiska: *Konior*, *Koniorek* SNW V 115.

KONOWSKI: Jan Konowski [Wersk] 1749 Pl; Joannes Konowski Mendico 1778 PB I 70; Casimirus Konowski 1786 PB I 216; Pracowitemu Kazimierzu Konowskiemu 1799 B AP 6711; *fem.* Lab. Marianna Konowska de Villa Wisniowka 1801 AP 6711/64. Od n. m. *Konowo* pow. kożuchowski, mogiłnicki SG IV 352 z suf. *-ski* lub od n. o. *Kon* (zob.) z suf. *-owski*.

KONS: Andreas Kons 1755 ZB II 224. Hipok. od im. *Konrad* > *Koniec* Mal II 262 lub od ap. *koniec* SW II 439 w znaczeniu 'mieszkający na końcu (np. wsi)', por. **KONIECZNY** i wsp. nazwiska: *Końca* Rymut 155, *Początek* Rymut 216, albo n. o. *Kon* (zob.) z suf. *-ec*. N. o. *Koniec* jest realizowana na Krajnie z zanikiem *-e-* ruchomego jako *Końc*, wymawiane też jako *Kons* (por. **DĘBIEC** : **DAMS**, **GRANIEC** : **GRANS** i dalsze).

KOP, KOPP: inter Christophorum Kop 1722 ZC I 36; inter Martinum Kopp 1766 ZC I 172; *fem.* Elisabeth Koppin 1806 AP 6711/237. Hipok. od im. *Jakub* > *Kop* Mal II 242, który zgermanizowany fonetycznie i graficznie dał postać *Kopp*, n. o. *Koppin* z niem. suf. *-in*.

KOPA: Christophorus Kopa 1749 ZB II 153. Derywat fleksyjny od n. o. *Kop* (zob.): *Jan, syn Kopa* > *Jan Kopa*, albo jest to hipok. od im. *Jakub* >

Kop (zob.) z adideacją do ap. *kopa*, por. Breza Przyd 121, lub od ap. *kopa* Gór 111, por. wsp. nazwisko *Kopa* SNW V 129.

KOPEK: Christianus Kopek 1750 ZB II 155; *fem.* Barbara Kopczyna 1671 ZB I 55. Hipok. od im. *Jakub* Mal II 242 lub n. o. *Kop* (zob.), *Kopa* (zob.) z suf. *-ek*.

[**KOPELEK**]: *fem.* Marianna Kopelkowna 1780 PB I 109. N. o. *Kopiel*, *Kopel* Gal 133 (a to hipok. od im *Jakub* Mal II 242 lub od ap. *kopać*, albo *kopel* 'zając' SW II 465) z suf. *-ek*, zob. też **KOPLIN**.

KOPEREK, KOBEREK: Georgius Koperek 1710 ZC I 11; *fem.* Marianna Koberczanka 1790 PB I 276. Od ap. *koperek* 'koper, roślina – Anethum' SW II 465, por. n. o. *Kop(p)er* Breza NP I 236-237 i wsp. nazwisko: *Koper* SNW V 133, zob. też **KOPROWSKI**. N. o. *Koberek* z pomieszaniem pod wpływem jęz. niem. bezdźwięcznej *-p-* z dźwięczną *-b-*.

KOPITRAWA: in Wisniewka Laboriosus Joannes kopitrawa vlodarius [Wiśniewka] 1582 AGN 102/24. Od ap. *kopać* SW II 463 i ap. *trawa* 'roślina – Phalaris' SW VII 101, chociaż można też zakładać istnienie hipotet. ap. *kopitrawa* 'ten, który kopie trawę, ogrodnik, grabarz', por. ap. *kopidół* 'przezwiśko grabarza' SW II 466, kaszub. *kopikulka* 'grabarz'.

KOPLIN: inter Martinum Koplín 1746 ZC I 112; bapt. Mariannam Martini Koplín 1747 ZB II 137; Infans Famati Koplín 1754 ZM I 179. N. o. *Kopel* (zob. **KOPELEK**) z suf. *-in*.

KOPLIŃSKI: bapt. Jacobum Martini Koplinski 1749 ZB II 157; *fem.* Veronica Koplńska uxor Oeconomi 1829 ZB V 334. N. o. *Koplín* (zob.) z suf. *-ski* lub n. o. *Kopel* (zob. **KOPELEK**) z suf. *-iński*.

KOPOWSKI: Andreas Kopowski Presbyterianus 1792 ZB III 46. N. o. *Kop* (zob.), *Kopa* (zob.) z suf. *-owski*.

KOPP zob. **KOP**

KOPROWSKI: Lucas Koprowski 1772 ZB II 108. N. o. *Koper* (zob. **KOPEREK**) z suf. *-owski*.

KOPS zob. **KOBIEC**

[**KOPSKI**]: *fem.* Agnes Kopska 1851 ZM III 509. N. o. *Kop* (zob.), *Kopa* (zob.) z suf. *-ski*.

[**KOPYSTKA**]: *fem.* Dorothea Kopystkowa 1777 ZC I 223. Od ap. *kopystka* 'drewniana łopatka do mieszania, ucierania, ubijania' Sł II 468, por. n. o. *Kopystka* SSNO III 78 i wsp. nazwisko *Kopystka* SNW V 139.

[**KOR** lub **KORA**]: *fem.* Marianna Korowa de Wąsosz 1672 ZB I 58. Hipok. od im. *Kornel* Mal II 264 lub od ap. *kor*, *kora* SW II 471, por. wsp. nazwiska: *Kor*, *Kora* SNW V 142.

KORA zob. **KOR**

KORB: Jacobus Korb 1722 ZB II 107. Od stp. ap. *korb* 'tykwa, dynia', 'nacynie baniaste' Sł II 476 też 'koszyk' Sł II 477 lub też od niem. ap. *Korb* 'kosz', por. wsp. nazwisko *Korb* SNW V 145.

KOREK: inter Martinum Korek de Złotowo 1733 ZC I 69; *fem.* et Dorotheam Korkowna 1750 ZC I 125. N. o. *Kor*, *Kora* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *korek*, *korka* 'obcas u bucika' Sł II 484, por. też kaszub. ap. *korka* 'pantofel z drewnianą podeszwą i skórzanym wierzchem' Sych II 206, por. Breza Przyd 122. Zob. też **KORKIE**.

KORKIE: bapt. Martinus Martini Korkie 1722 ZB II 118. Pol. n. o. *Korek* (zob.) zgerm. morfologicznie poprzez substytucję pol. *-ek* przez niem. *-ke*, stąd *Korek* : *Korke*, z miękką wymową – *Korkie*.

KORKOWSKI: Lab. Simon Korkowski 1774 PB I 12; bapt. filiam Simoni Korkowski Rherario 1777 PB I 46; Simon Korkowski 1785 PB I 185; Maci Korkowski [Głomsk] 1792 PI; Simon Korkowski [Głomsk] 1797 PP; Andreas Korkowski famulus de Villa Kielpin 1827 ZC II 86; Andreas Korkowski 1849 ZB V 557; *fem.* Catharina Korkowska 1788 PB I 253; Marianna Korkowszczanka 1806 AP 6711/229; Rosalia Korkowska Virgo 1844 ZC III 166. N. o. *Korek* (zob.) z suf. *-owski*.

KORN: bapt. Annam Mariannam Christiani Korn 1719 ZB II 85; *fem.* Rosalia proc[reata] Kornowna 1779 ZB II 573. Niem. n. o. *Korn* Go 300, od niem. ap. *Korn* 'ziarno, zboże, żyto'.

KORNATOWSKI, KURNATOWSKI: Boguslao Kurnatowski 1711 ZS 1; Jan Bogusław Kornatowski Comissarz 1711 ZS 11; et Nicolao Kornatoski 1712

ZB II 15. Od n. m. *Kornatowo* pow. chełmiński z suf. *-ski*, por. Gór 112, *Kurnatowo* (dziś *Kurnatowice*) pow. międzychodzki Pod I 156 lub n. m. *Kornaty* pow. wrzesiński SG IV 405 z suf. *-owski*. Forma *Kornatowski* : *Kurnatowski* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*, forma *Kornatoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

KORPAL, KORPALL: bapt. est puer nomine Thomas Jacobi Korpall 1664 ZB I 12; ex Jacobo Korpall 1669 ZB I 31; korpall szelągami za boty 1711 ZS I 21; Joannis Korpall 1713 ZM I 12; bapt. Joannem Joannis Korpall 1716 ZB II 69; inter Joannem Korpall 1750 ZC I 112; inter Mathiam Korpall 1780 PC I 90; Joannes Korpall 1783 ZM II 44; Marcin Korpall [Prochy] 1805 PP; *fem.* Regina proc[reata] Korpalka 1796 ZB III 62; Magdalena proc[reata] Korpalka 1818 ZB V 77. Od kraj. ap. *korpall* 'roślina – brukiew', 'potrawa z brukwi', przenośnie też 'głowa, łeb' SK II 113-114, n. o. *Korpall* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną.

KORPALIK: Christophorus Korpallik 1660 ZB I 2; inter Michaellem Korpallik 1750 ZC I 125. N. o. *Korpall* (zob.) z suf. *-ik*.

KORPALL zob. **KORPAL**

KORABSKI: Pawelus Korrabski 1709 ZB I 21. Od n. m. *Korab*, też zwana *Korablewo*, koło Kiełczewa w pow. kościańskim Pod I 143 z suf. *-ski*, n. o. *Korabski* zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Korrabski*.

[**KORT**]: *fem.* Anna Kortowna de Wiśniowka 1781 PB I 125. Od dniem. ap. *kort* = niem. *kurz* 'krótki', bądź niem. hipok. *Kort* // *Kurt* < im. *Konrad* Go 300, Breza NP I 219.

KORTHALS: Michael Korthals 1774 PB I 24. Niem. n. o. *Korthals*, strukturalnie od dniem. ap. *kort* (zob. **KORT**) i niem. *Hals* 'szyja', czyli 'ten, który ma krótką szyję' Breza NP I 219.

KORZENIECKI: bapt. Dorotheam Pauli Korzeniecki 1711 ZB II 36; Paulus Korzeniecki 1715 ZC I 34; *fem.* Anna Korzeniecka ex Lutheranis 1717 ZM I 18. N. o. *Korzeniec* SSNO III 91 lub n. m. *Korzeniewo* pow. rypiński SG IV 435 z suf. *-ski*.

[**KORZENIEWSKI**]: *fem.* Eva Korzeniewska 1775 PB I 28. Od n. m. *Korzeniewo* (zob. **KORZENIECKI**) z suf. *-ski*.

KOSALA: Casimirus Kosala Viduus 1790 ZM III 75. N. o. *Kos* SSNO III 93, *Kosa* SSNO III 93 (od ap. *kos* 'ptak – *Turdus merula*', *kosa* SW II 486 lub *kosić* SW II 487) z suf. *-ala*, por. n. o. *Kosela* Gal 136 i wsp. nazwisko *Kosala* SNW V 178.

[**KOSECKI**]: *fem.* Anna procreata Kosecka 1831 ZB V 356. N. o. *Kosek* (zob.) z suf. *-ski*.

KOSEK: bapt. Reginam Mathiae Koska 1728 ZB II 177; bapt. Paulum Pauli Koska 1761 ZB II 273; bapt. Reginam Pauli Koska 1771 ZB II 375; Józef Kosek [Wiśniewka] 1781 PI. N. o. *Kos*, *Kosa* (zob. **KOSALA**) z suf. *-ek*, zob. też **KOSKIE**. N. o. *Koska* traktuję, zgodnie z kontekstem zdania, jako dop. l. p., nie można też wykluczyć, że n. o. *Koska* to z pod względem fonetyczno-graficznym n. o. *Koszka* (zob.).

KOSKIE: Michael Koskie 1753 ZB II 209. Pol. n. o. *Kosek* (zob.) zgerm. morfologicznie: pol. suf. *-ek* zastąpiono dniem. *-ke*, stąd forma *Koske*, a z miękką wymową: *Koskie*.

KOSOBUCKI: Joannes Kosobucki Aviculae filius 1750 ZM I 166. Od n. m. *Kosobudki*, *Kosobudy* pow. chojnicki, brodnicki SG IV 467, por. n. o. *Kosobudzki* Gór 114 lub od n. o. *Kosobod* 'ten, co bodzie kosą' Breza Przyd 124 z suf. *-ski*, stąd n. o. *Kosobudzki* zapisana fonetycznie jako *Kosobucki*, zob. też hasło *Kos(s)obucki*, *Kos(s)obudzki* w Breza NP III 218.

[**KOSOWSKI**]: *fem.* et Catharinam Kososka 1740 ZC I 93. Od n. m. *Kosowo* pow. gostyński Pod I 144 z suf. *-ski* lub n. o. *Kos*, *Kosa* (zob. **KOSALA**) z suf. *-owski*, forma *Kososki* zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

[**KOSTOBAR**]: *fem.* Elisabeth Kostobarowa 1709 ZB I 25. Niejasne, być może chodzi tu o n. o. *Kostobor* od ap. *kość* i ap. *bór*, por. wsp. nazwiska: *Kostogłód*, *Kostogryz* SNW V 195.

[**KOSTOWCZYŃSKI**]: *fem.* Agnes Kostowczyńska 1742 ZB II 63. N. o. *Kostowicz* SSNO II 98 (por. hipok. od im. *Konstantyn* > *Kost* Mal II 264) z suf. *-iński*.

KOSTRZEWA: Franciscus Kostrzewa 1734 ZM I 117. Od ap. *kostrzewa* w stp. 'o różnych chwastach zbożowych' Bańkowski I 801, 'roślina trawiasta – *Festuca*' SW II 492, por. wsp. nazwiska: *Kostrzewa*, *Kostrzewicz* SNW V 197.

[KOSTRZEWSKI]: *fem.* Anna Kostrzewska 1750 ZB II 175. Od n. o. *Kostrzewa* (zob.) z suf. *-ski*.

[KOSZAK]: *fem.* Marianna Koszakowa 1778 PB I 85. N. o. *Kosz* SSNO III 93 (por. ap. *kosz* SW II 493 i n. o. **KORB**) z suf. *-ak*, zob. też **KOSZKA** i por. wsp. nazwiska: *Koszak*, *Koszal* SNW V 200.

KOSZAŃSKI: Joannes Koszański 1713 ZB II 45. N. o. *Kosz* (zob. **KOSZAK**) z suf. *-ański*.

KOSZKA: Pawła Koszki [...] chałupę wystawił Der 364. Od n. o. *Kosz* (zob. **KOSZAK**) z suf. *-ka*.

KOŚCIELNY: Maci Koscielny [Zakrzewo] 1755 PI; Jakub Kościelny [Wiśniewka] 1781 PI. Od ap. *kościelny* 'posługujący w kościele' SW II 498.

KOŚCIORA: Christophorus Kosciora 1740 ZB II 27. N. o. *Kość* (por. hipok. od im. *Konstantyn* > *Kość* Mal II 264 i ap. *kość* SW II 500) z suf. *-ora*.

KOŚNIK: inter Martinum Kosnik 1744 ZC I 107. Od gw. malb. ap. *kośnik* 'koszykarz' Gór 115 też 'kosiarz'.

KOT, KOTT: Martinus Dworzniak Wązoski alias Kot 1671 ZB I 57; ex Martino Kot 1672 ZB I 63; Kot wołow dwanascie [ma] 1701 AGN 147/260; Z Domu Kota nie masz Successora 1711 ZS 16; Albertus Kot 1715 ZB II 53; Paulus Kot alias Gosciny 1729 ZB I 54; Joseph Kott 1774 PB I 14; Josephus Kot Colonus 1777 PB I 48; Jacobo Kot Civi Piscatori 1782 ZM II 32; Józef Kot [Wiśniewka] 1781 PI; Josepho Kott 1785 PB I 187; Bartłomi syn Jozefa Kota [Wiśniewka] 1793 PP; Szczepan Kot [Wiśniewka] 1798 PI; Paulina filia Jacobi Kot 1800 AP 6711/47; Franciscus Kot semicolonus 1801 AP 6711/62; Stephanus Kot 1802 AP 6711/106; Franciscus Kott 1806 AP 6711/247; Szczepan Kott [Wiśniewka] 1814 PI; Rochus Kot de Wisniewka 1841 ZB V 459; *fem.* z matki Katarzyny urodzony Kotowney 1799 B AP 6711; z Maryanną Kotowną Panną 1799 AP 6711; Antonina nata Kott 1849 ZM III 495. Od ap. *kot* 'zwierzę – Felis' SW II 502, n. o. *Kott* zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym (n. o. *Gosciny* zob. pod **GOŚCINNY**).

KOTARSKI: inter Michaellem Kotarski 1764 ZC I 169; *fem.* Hedwigis Kotarska 1729 ZM I 56. Od n. m. *Kotarczyn* pow. sierpecki SG IV 491 (o czym pisał J. Natanson-Leski On II 282-318) lub n. o. *Kotarz* (zob.) z suf. *-ski*.

KOTARZ: bapt. Mariannam Michaele Kotarz 1766 ZB II 332. N. o. *Kot* (zob.) z suf. *-arz*.

KOTASIK: Andreas Kotasik 1660 ZB I 2. N. o. *Kotas(z)* SSNO III 109 z suf. *-ik*.

KOTEK, KOTTEK: Michał Kotek [Wersk] 1747 PI; Martinus Kotek 1774 PB I 20; Paulo Kotek 1775 PB I 35; Simon Kotek Miles 1778 PB I 73; Paweł Kotek [Wiśniewka] 1793 PP; Jacobo Kottek Semicolono 1794 PB I 302; Jakub Kotek [Wiśniewka] 1798 PI; z oycy Jakub Kotek 1799 B AP 6711; Paulina corka Jakuba Kotka [Wiśniewka] 1800 PP; Simon Kotek Miles 1802 ZC II 6; Wawrzyniec Kottek [Wiśniewka] 1814 PI; *fem.* Hedvigis Kotkowa de Villa Święta 1783 ZB IV 14; Anna Kotkowna de Villa Wisniowka 1801 AP 6711/68; Marianna Kotkowa 1803 AP 6711/144; Marianna Kottkowna 1806 AP 6711/247; Antonina Kotkowa 1839 ZB V 457. N. o. *Kot* (zob.) z suf. *-ek*, z germanizacją fonetyczno-graficzną *Kottek* (zob. też **KOTKA, KOTKE**). N. o. *Kotka* traktuję zgodnie z kontekstem cyt. zdania jako dop. l. p.

KOTKA: Andreas infans Kotka 1723 ZM I 35; bapt. Michaellem Martini Kotka 1728 ZB I 175; et Martino Kotka 1740 ZC I 96; Symon Kotka 1780 PB I 97. Zgerm. na *Kotke* (z miękką wymową *Kotkie*) (zob.) pol. n. o. *Kotek* (zob.), wtórnie spolszczona pod względem morfologicznym na *Kotka* – poprzez wymianę niem. *-e* na pol. *-a*. Niektóre z cyt. zapisów (typu: *Andreas Infans Kotka*) mogą też być dop. l. p. od n. o. *Kotek* (zob.).

KOTKE, KOTKIE, KOTTKE: Infans Famati Kotkie 1750 ZM I 167; Michael Kotke 1805 AP 28/ 86; Fridericus Kottke faber ferrarius 1834 ZB III 384. Pol. n. o. *Kotek* (zob.) zgerm. pod względem morfologicznym, poprzez substytucję pol. suf. *-ek* na niem. *-ke*, na *Kotke*, a z miękką wymową: *Kotkie*.

KOTKIE zob. **KOTKE**

KOTLARZ: bapt. puellam Christophori Kotlarz 1715 ZB II 60; *fem.* Elisabetha Fischerowa vulgo Stara Kotlarka 1749 ZM I 393. Od ap. *kotlarz* 'rzemieślnik wyrabiający kotły' SW II 504, por. wsp. nazwisko *Kotlarz* SNW V 215 (n. o. *Fischerowa* zob. pod **FISCHER**).

KOTLEWSKI: et Martino Kotlewski 1743 ZC I 105; Martinus Kotlewski Civis Złotoviensis 1747 ZC I 117; Martinus Kotlewski 1751 ZM I 172; *fem.* Maria proc[reata] Kotlewska 1781 ZM II 20. Od n. m. *Kotlewo* pow. płoński

SG IV 494 z suf. *-ski* lub n. o. *Kociel*, *Kocioł* SSNO III 40 (por. ap. *kociel* 'kocioł') z suf. *-ewski* Gór 115.

KOTOWICZ: Adamus Kotowicz 1712 ZB II 44; Franciscus Kotowicz 1728 ZB II 181. N. o. *Kot* (zob.) z suf. *-owicz*.

KOTOWSKI: Mathias Kotowski Proconsul Złotoviensis 1669 AGN 146/2; po Małżonku Swoim Tomaszu Kotowskim 1711 ZS 27; Joannes Kotoski 1739 ZM I 88; bapt. Franciscum Adalberti Kotowski 1750 ZB II 164; Michael Kotowski 1774 PB I 20; Martinus Kotowski 1775 PB I 37; Mathias Kotowski 1777 ZB II 559; Simon Kotowski 1777 PB I 47; Stanislaus Kotowski 1780 PC I 88; Szczepan Kotowski 1799 B AP 6711; *fem.* Controversia między Reimą Kotoską, a Reimą Haraszczyną ZS 1711 27; Teresia Kotowska 1745 ZB II 111; Catharina Kotowska 1775 PB I 35. Od n. m. *Kotowo* pow. śremski Pod I 143 z suf. *-ski* lub n. o. *Kot* (zob.) z suf. *-owski*, forma *Kotoski* z uproszczeniem grupy spółgłoskowej (n. o. *Haraszczyna* zob. pod **HARASZKA**).

KOTOWY: od pochowy Mikołaja syna Jozefa Kotowego [Wiśniewka] 1793 PP. N. o. *Kot* (zob.) z suf. *-owy*.

KOTT zob. **KOT**

KOTTEK zob. **KOTEK**

KOTTKE zob. **KOTKE**

KOWAL: bapt. Eva Joannis Kowal 1666 ZB I 18; Gregorius Kowal 1668 ZB I 26; Joannes Kowal 1669 ZB I 37; ex Joanne Kowal 1674 ZB I 70; Michał Kowal 1699 AGN 146/6; włokę trzyma Kowal z Gościennym Starym 1701 AGN 146/260; Bartholomeo Kowal 1707 ZC I 1; Agnes infans Andreae dictus kowal 1719 ZM I 24; Eva infans Alberti kowal 1722 ZM I 34; bapt. Critistinum Michaelis Lubner alias Kowal 1726 ZB I 164; Martino Kowal 1741 ZC I 97; Jan Kowal [Głomsk] 1781 PI; Paulo Machowka alias Kowal 1783 PB I 147; Walenty syn Szymona Kowala [Zakrzewo] 1796 PI; Paulo Kowal Juvenis 1799 C AP 6711; *fem.* Regina Kowalka 1665 ZB I 15; Regina Kowalka 1723 ZM I 35; Chałupa Kowalki wdowy [Zakrzewo] 1737 AGN 134/250; Barbara proc[reata] Kowalowa 1782 ZB IV 6; Regina Kowalowa vidua 1799 M AP 6711. Od ap. *kowal*, zob. też **KOWALCZYK**, **KOWALEC** (n. o. *Gościenny* zob. pod **GOŚCINNY**, n. o. *Lubner* pod **LUBNER**, n. o. *Machowka* pod **MA-CHÓWKA**).

KOWALCYC: Marcin Kowalcic [Zakrzewo] 1747 PI; Laurentius Kowalcyc 1775 PB I 35; Paulo Kowalcyc Semicolono 1790 PB I 275; *fem.* Marianna Kowalcycowa 1775 PB I 35. N. o. *Kowalec* (zob.) z suf. *-ic*.

KOWALCZYK: Albertus Kowalczyk 1671 ZB I 56; inter Michaellem kowalczyk figuli 1708 ZC I 8; bapt. Mariannam Adalberti kowalczyk 1726 ZB II 157; Martinus kowalczyk 1740 ZB II 31; Michael kowalczyk 1743 ZM I 96. N. o. *Kowal(ek)* (zob. **KOWAL**) z suf. *-(cz)yk* lub od ap. *kowalczyk* 'czeladnik kowalski' PO 64.

KOWALEC: Laurentio Kowalec Semicol[oni] 1777 PB I 47; *fem.* Marianna Kowalec 1777 PC I 14. N. o. *Kowal* (zob.) z suf. *-ec*.

KOWALOJC: Marcin Kowaloic [Zakrzewo] 1747 PI. N. o. *Kowal* (zob.) z suf. *-owic*, który został ściągnięty do *-ojc*, por. **BARTKOWIC(Z) : BARTKOJC** i dalsze.

KOWALSKI: Andreas Kowalski 1774 PB I 18; Bartholomeo Kowalski Colono 1783 ZB IV 12; Stanislaus Kowalski 1797 AP 28/31; Tadeusz Kowalski [Wiśniewka] 1798 PI; Matheus Kowalski 1799 B AP 6711; Brygitta corka Tadeusza Kowalskiego [Wiśniewka] 1800 PP; Z Braci Cechu Stolarskiego Woyciech Kowalski 1805 AP 36/102; Tadeusz Kowalski [Wiśniewka] 1814 PI; Theodorus Kowalski 1825 ZC II 80; *fem.* Marianna Kowalska 1744 PB I 2; Marianna Kowalszczanka 1790 PB I 271; Matka Reina urodzona Kowalska 1799 B AP 6711; z Maryanną Kowalską Panną 1799 [tamże]; Elisabetha Kowalska de Villa Wisniowka 1801 AP 6711/66; Salomea proc[reata] Kowalszczanka 1810 ZM II 262; Justina Kowalska 1820 ZC II 64. Od n. m. *Kowale* pow. kartuski, gdański, olecki SG IV 506 lub n. o. *Kowal* (zob.) z suf. *-ski*, nazwisko *Kowalski* występuje też wsp. na Krajnie Brzeź 214.

KOZA: bapt. Mariannam Christiani Koza 1730 ZB II 199; Jacobus Koza 1751 ZC I 127; Regina filia Pauli Koza 1793 ZM III 82; Paulo Koza 1797 ZB IV 79; *fem.* Marianna Kozianka famula 1827 ZM III 342; Anna Kozina Virgo de Villa Schwenta 1824 ZB V 241; Anna Kozionka famula 1826 ZB V 308. Od ap. *koza* 'zwierzę – Capra' SW II 508.

KOZELKE: Michaelis Kozelke de Gursen 1850 PC II 230. Pol. n. o. *Kozielek* (zob.) zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym (por. **KOZIELEK**) i morfologicznym, poprzez substytucję pol. *-ek* przez niem. *-ke*, na *Kozelke*.

KOZIELCZYK zob. **KOZIOŁCZYK**

KOZIELEK zob. **KOZIOŁEK**

KOZIEŁ zob. **KOZIOŁ**

KOZIEŁEK zob. **KOZIOŁEK**

KOZIEŁKOWSKI: Martini Kozielkowski 1734 ZM I 117. N. o. *Kozielek* (zob. **KOZIOŁEK**, **KOZIEŁEK**) z suf. *-owski*.

KOZI(E)NIECKI: Wociech Kozinieczki 1673 ZB I 66; Woyciech Kozienicki Dozorca dobr Zakrzewa 1676 AGN 124/104; Panu Kozienieckiemu co się pokaże długi 1711 ZS 10. Od n. m. *Kozieniec* pow. brodnicki SG IV 551 z suf. *-cki*.

KOZIENSKI: Martinus Kozienski v[el] Kozielek 1840 ZB V 447. Od n. o. *Koza* (zob.) z suf. *-eński* (n. o. *Kozielek* zob. pod **KOZIELEK**).

KOZIOLEK zob. **KOZIOŁEK**

KOZIOŁ // **KOZIEŁ**: Matthias Kozieł 1664 ZB I 11; ex Matthia Kozieł 1670 ZB I 43; inter Paulum Kozioł 1741 ZC I 98; Eva Laboriosi Adalberti Kozieł Tabernatoris Stavnicensis puella 1753 ZM I 178; et Martino Kozioł 1780 ZC I 231; Martinus Kozieł viduus 1803 ZM II 234; *fem.* Barbara Kozłowa 1789 ZM II 82. Od ap. *koziol*, *stp. kozieł* SW II 512.

KOZIOŁCZYK, **KOZIELCZYK**: ex Michaele Kozielczyk 1670 ZB I 45; inter Martinum Koziołczyk 1743 ZC I 102; bapt. Agnetem Martini Koziołczyk 1744 ZB I 83. N. o. *Kozioł(ek)* // *Kozieł(ek)* (zob. **KOZIOŁ**, **KOZIOŁEK**) z suf. *-(cz)yk*, n. o. *Kozielczyk* zapisana pod wpływem jęz. niem. jako *Kozielczyk*.

KOZIOŁEK // **KOZIELEK**, **KOZIELEK**, **KOZIOLEK**: bapt. Annam Joannis Kozielek 1709 ZB II 23; Joannes Kozielek 1720 ZM I 24; Regina puella Koziełka 1723 ZM I 36; Mathias Koziolek 1796 ZB IV 69; Michaele Koziołek de Villa Gorzna 1820 PC II 76; *fem.* Giertruda Koziołkowa 1736 ZM I 73; Eva Koziełkowa de Gorzno 1814 ZB V 5; Anna nata Kozielkowa 1841 ZB 463; Rosalia nata Koziołkowna 1845 ZB V 505. N. o. *Kozioł* (zob. **KOZIOŁ**, **KOZIEŁ**) z suf. *-ek* lub od ap. *koziotek*, *stp. koziełek* SW II 514. N. o. *Kozielek* i *Koziolek* zostały zapisane z germanizacją fonetyczno-graficzną. Zob. też **KOZELKE**.

KOZŁOWSKI: G[e]n[eros]us D[omi]nus Kozłowski 1721 ZB II 100; Andreas infans Valentini Kozłowski 1729 ZM I 95; Marcius Kozłowski Juvenis de Dzierżana 1789 ZB III 36; Lab[oriosus] Marcus Kozłowski 1792 ZB III 44; Thomas Kozłowski 1815 ZB V 35; *fem.* Dorothea Kozłowska virgo 1732 ZM I 65; Hedvigis Koziołkowna 1802 AP 6711/120; Eva proc[reata] Kozłowska 1818 ZB V 73; Julianna Kozłowska 1829 PC II 114. Od n. m. *Kozłowo* pow. chodzieski SG IV 564, *Kozłowo* i *Kozłówko* pow. Działdowo (gniazdo pomorskiej rodziny szlacheckiej *Kozłowskich* herbu własnego Krzep 45) z suf. *-ski* lub od n. o. *Kozieł* // *Kozioł* (zob.) z suf. *-owski*.

KOZUCH: inter Stanislaum Kozuch 1727 ZC I 49; bapt. Adalbertum Stanislai Kozuch ZBI 176; *fem.* Marianna Kozuchowa 1728 ZM I 51. N. o. *Koza* (zob.) z suf. *-uch*, por. wsp. nazwiska: *Kozuch*, *Kozuchowicz* SNW V 245, o ile nie jest to n. o. *Kożuch* (od ap. *kożuch* SW II 517), zapisana jako *Kozuch*, por. n. o. *Kożuch* SSNO IV 127 i wsp. nazwiska: *Kożuch*, *Kożuchowicz* SNW V 250, zob. też **KOZUSZEK**.

KOZUSZEK: bapt. Christophorum Pauli Kozuszek 1728 ZB II 182. N. o. *Kozuch* (zob.) z suf. *-ek*, por. wsp. nazwisko *Kozuszek* SNW V 246, o ile nie jest to n. o. *Kożuszek* (od n. o. *Kożuch* lub ap. *kożuszek* SW II 517, zob. **KOZUCH**) zapisana jako *Kozuszek*, por. wsp. nazwisko *Kożuszek* SNW V 250.

[**KOZYRA**]: *fem.* Catharina Kozyrka 1669 ZB I 36. Od ap. *kozyra*, *kozera* 'kostera, szuler', 'atut, gra w karty', Sł III 28, por. wsp. nazwisko *Kozyra* SNW V 246.

KOŻŁANKA: Lab. Martin Kozłanka 1674 ZB I 72. Derywat fleksyjny od n. o. *Koźlanek* (a to od ap. *koźłę*, *koźlic* 'marszczyć, chmurzyć czoło' SW II 516): *Jan*, syn *Koźlanka* > *Jan Kozłanka*, forma *Koźłanka* z wtórną nosowością, por. też wsp. nazwiska: *Koźlanka*, *Koźlanko* SNW V 247.

KÖNIG, KENIG: Jacobus Christophori Kenig 1767 ZM I 228; Johann König 1797 AP 28/31; *fem.* Catharina Königowa 1775 PB I 34; Anna Königin 1815 ZC II 34. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *König* 'król' (por. pol. n. o. **KRÓL**). N. o. *Kenig* została zapisana z polonizacją fonetyczno-graficzną: niem. głoskę środkową *-ö-* oddano przez najbliższą jej słuchowo pol. *-e-*, n. o. *Königin* z niem. suf. *fem. -in*.

KÓZKA: inter Paulum Kozka 1760 ZC I 149; Adalbertus Kuzka Col[onus] 1776 PB I 42; Paulo Kozka 1779 ZM I 388. N. o. *Koza* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *kózka* SW II 519.

KRACZ zob. **GRACZ**

[**KRACZEK**]: *fem.* Hedvigis proc[reata] Kraczkowna 1775 ZB II 426. N. o. *Gracz // Kracz* (zob.) z suf. *-ek*, stąd n. o. *Graczek // Kraczek*, forma *Kraczek* powstała jako efekt substytucji (pod wpływem jęz. niem.) nagłosowego *g* przez *k*-, por. **GRABUK** : **KRABUK**.

KRACZKOWSKI zob. **GRACZKOWSKI****KRABUK** zob. **GRABUK**

KRAFT: Puer Laboriosi Christiani Kraft 1753 ZM I 176. Niem. n. o. *Kreft*, *Kraft*, od niem. ap. *Kreft* = gniem. *Krebs* 'rak' Go 304, Breza NP I 225.

KRAJA, KREJA: bapt. Joachimi Friderici Kraia 1726 ZB II 155; Godefri-do Kreia Possesore de Klukowo 1768 ZC I 181; *fem.* Magdalena nata Krejowna 1845 ZM III 451. Derywat fleksyjny od n. o. *Kraj* (zob. **KREJ**): *Jan*, syn *Kraja* > *Jan Kraja* lub od ap. *krajać* z konwersją Breza On XXVI 183-201. Forma *Kraja* : *Kreja* wskazuje na wpływ sąsiednich dialektów kaszubskich: kaszub. *Kraj* > *Krej*¹.

***KRAJEC, KREJC, KREJS**: inter Christophorum Fridericum Kreys 1740 ZC I 96; inter Amandum Kreyc 1743 ZC I 104. N. o. *Kraj // Krej* (zob.) z suf. *-ec*. N. o. *Krajec* jest realizowana na Krajnie z zanikiem *-e-* ruchomego jako *Krajc*, wymawiane też jako *Krajs // Krejs*, por. **DĘBIEC** : **DAMS, GRANIEC** : **GRANS** i dalsze.

KRAJEWSKI: bapt. Valentinum Adalberti Kraiewski 1740 ZB II 26; Ignatius Krajewski 1795 PB I 304. Od n. m. *Krajewo* pow. kościański Pod I 147, łomżyński, ciechanowski, mławski SG IV 583 z suf. *-ski* lub n. o. *Kraj* (zob. **KREJ**) z suf. *-ewski*.

KRALL zob. **KRÓL****KRAMRYK** zob. **KROMRYK**

¹ Prof. H. Górniewicz (1922-1986) wywodził nazwisko *Kreja* od niem. ap. *Krähe* 'wrona', zaś prof. B. Kreja (1931-2001) tłumaczył, że nazwisko jego wywodzi się od podstawy *krajać* 'kroić' o krawcu i powoływał się tradycję krawiecką w rodzinie (za uwagi powyższe wdzięczna jestem prof. E. Brezie).

KRAN: inter Michaelem Kran 1764 ZC I 169. Od ap. *kran* 'dźwig, żuraw' Sł III 58, por. wsp. nazwiska: *Kranas*, *Kranek*, *Kranik* SNW V 261.

KRANC zob. **KRANZ**

KRANK: Daniel Krank 1723 ZB II 150. Niem. n. o. *Krank* Go 303, od niem. ap. *krank* 'chory'.

KRANS zob. **GRANS**

KRANZ, KRANC: Joannes Kranc Molitor Blėkvitnensis 1723 ZB II 124; Franciscus Kranz Vicarius 1827 PC II 108. Niem. n. o. *Kranz* Go 303, od niem. ap. *Kranz* 'wieniec', możliwe też niem. tłumaczenie n. o. *Stefan* 'wieniec' (zob. **STEFAN**). Forma *Kranz* : *Kranc* zapisana z polonizacją fonetyczno-graficzną.

KRASKA: Woyciech Kraska [Głomsk] 1747 PI; Paweł Kraska [Zakrzewo] 1747 PI; Andrzy Kraska [Głomsk] 1781 PI; *fem.* Agnieszka Krasczyna [Zakrzewo] 1751 PI; Regina Kraskowna 1775 PB I 32; Regina Kraszczonka 1781 PB I 123. Od ap. *kraska* 'ptak – *Coracias garrulus*' Gór 119.

KRASOWSKI: inter Balthasarem Krasowski 1730 ZC I 58. N. o. *Krasa* (zob. **KROSE**) z suf. *-owski*.

KRASZEWSKI: et Magnifico D[omi]no Kraszeski 1711 ZC I 14, Joannes Kraszewski de Złotowo 1815 ZC II 32. Od n. m. *Kraszewo* koło Działdowa (gniazdo szlacheckiej rodziny *Kraszewskich* herbu *Jastrzębiec* Krzep 211) z suf. *-ski*. Forma *Kraszewski* została zapisana z uproszczeniem grupy spółgłoskowej jako *Kraszeski*.

KRATKA: Jacoby Kratka 1775 PB I 32. Od ap. *kratka* 'ochrona, zamknięcie, wzór na tkaninie', też 'kaganiec', 'ruszt' Sł III 68, por. wsp. nazwiska *Kratko* SNW V 268.

KRATZ zob. **GRACZ**

KRAUZE: Michael Krauze Famulus 1776 PB I 41, G[e]n[eros]us D[omi]nus Krause Judex 1798 ZB III 76; *fem.* Christina Krauzin 1777 PB I 60, Wilhelmina Krauze de Blankwitt 1847 ZB V 359. Niem. n. o. *Krause* Go 348 od dniem. ap. *krus* (zob. **KRUS**), gniem. *kraus* 'kędzierzawy', stąd obocznie *Krause* SEM V 144, n. o. *Krauzin* z niem. suf. *fem. -in*.

KRAWCZYC: Wawrzyniec Krawczic [Zakrzewo] 1747 PI. N. o. *Krawiec* (zob.) z suf. *-ic*.

KRAWCZYK: Paulus Krawczyk 1720 ZB II 90; Marcin Krawczyk [Wiśniewka] 1747 PI; Adamus Krawczyk de Święta 1756 ZB II 233. N. o. *Krawiec* (zob.) z suf. *-ik* lub od ap. *krawczyk* 'czeladnik, uczeń krawiecki' SW II 534.

KRAWIEC: Adamus Krawiec 1669 ZB I 36; ex Laurentio Krawiec 1670 ZB I 42; Adamus Krawiec ZB I 49; ex Patre Krawiec Andreae 1670 ZB I 51; Alexsandri Krawiec filius Franciscus 1707 ZM I 1; Paulus Krawiec 1722 ZB II 106; Laurentius Krawiec 1740 ZB II 34; Wałęty Krawiec [Wiśniewka] 1747 PI; Wawrzyniec Krawiec [Zakrzewo] 1747 PI; Krawca Kmiecia chałupa w Wiśniewce 1762 AGN 191/117; Michael Krawiec 1770 ZM I 238; Casimiri Krawiec Custodi Silvar 1775 PB I 28; Woyciech Krawiec [Zakrzewo] 1781 PI; Jacobo Krawiec 1785 PB I 197; Woyciech Krawiec [Zakrzewo] 1792 PI. Od ap. *krawiec* SW II 354, zob. też **SARTOR**, **SCHNEIDER** oraz por. n. o. **KRAWCZYC**, **KRAWCZYK**, **KRAWIECKI**.

KRAWIECKI: Martinus Krawiecki 1835 ZB V 396; Bartholomeus Krawiecki Colonus 1841 ZB V 457; *fem.* Magdalena Krawiecki 1815 ZM III 220; Catharina Krawiecka coloni de Święta 1833 ZB V 379; Cataryna Krawiecka 1835 ZB V 396; Catharina Krawiecka Vidua 1844 ZC III 164. N. o. *Krawiec* (zob.) z suf. *-ski*.

KREGA zob. **KRYGA**

KREIN: Fridericus Krein Civis Złotoviensis 1723 ZC I 39; Fridericus Krein 1730 ZB II 207. Od zgerm. na *Krein* pol. n. geogr. *Krajna*, por. wsp. pol. nazwisko *Krajna* SNW V 256.

KREINZKY: Xaverius Kreinzky Sartor 1817 ZM II 306. Niem. n. o. *Krein* (zob.) z pol. suf. *-ski*, dodatkowo zgerm. pod względem fonetyczno-graficznym na *Kreinzky*.

KREJ, KROJ: Franciscus Krey 1722 ZB II 115; bapt. Barbaram Joanni Kroy 1742 ZB II 65. Od ap. *kraj* 'obszar stanowiący samodzielny całość' też 'koniec, kraniec' SW II 522, z przejściem *a : o* w sąsiedztwie półotwartej: *Kroj*, albo od ap. *krajać, kroić* z derywacją wsteczną, zob. też **KRAJA**, **KREJA**.

KREJA zob. **KRAJA**

KREJC zob. **KRAJEC**

KREJS zob. **KRAJEC**

KREMIN: Martinus Kremin 1777 ZC I 225; Christiano Kremin Ovilioni 1797 ZB IV 85. Od niem. n. m. *Kremmin* na wieś *Krzemień* w pow. stargardzkim Ort 85.

KRENEK: inter Samuelem Krenek 1723 ZC I 37. N. o. *Kran* (zob.) z suf. *-ek* i przejściem *a : e* w sąsiedztwie półotwartej *-n-*, stąd *Kranek : Krenek*.

KRENICH: Joannes Krenich de Gorzna 1769 ZB II 363. N. o. *Kran* (zob.) z suf. *-ich*, wariant *Kranich : Krenich* zob. **KRENEK** lub od niem. ap. *Kranich* 'żuraw'.

KREPA: Fridericus Krepa 1735 ZM I 124. Od ap. *krepa* 'tkanina jedwabna, wełniana lub bawełniana' Sł III 87, por. wsp. nazwiska: *Krepa, Krepicz* SNW V 280-281, o ile nie chodzi tu o n. o. *Krepa* zapisana jako i równą n. m. *Krepa*, por. *Krepa* pow. rypiński, mławski SG V 670. Topograficznie wyraz *krepa* autorzy objaśniają za J. Staszewkim (J. Staszewski, *Mały słownik. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych*, wyd. III, Warszawa 1968, s. 234) to 'wyniosłość sucha, stercząca ponad przyległymi moczarami'. Można też tu wskazać na ap. *krepa* w znaczeniu 'więzy, dyby, klamra, skobel' też 'rondo kapelusza' Sł III 105.

KRIEGER zob. **KRÜGER**

KRIGIER zob. **KRÜGER**

KRIGNEK: David Krignek 1707 ZB II 2. Niem. n. o. *Krieg(e), Kriegen* (zob. **KRYGA**) z pol. suf. *-nek*.

KRISEL zob. **KRÜSEL**

KRIZER zob. **KRYZER**

KROC: Adalberto Kroc Custodi Sylvarum 1778 PB I 81. Od ap. *kroczyć* z derywacją wsteczną, por. n. o. *Kroc* SSNO III 143 i wsp. nazwisko *Kroc* SNW V 291, albo jest to forma patronimiczna *Krowic* (por. wsp. nazwisko *Krowicz* SNW V 301), od n. o. *Krowa* SSNO V 150, ściągnięta do postaci *Kroc*.

KROJ zob. **KREJ**

KROLL zob. **KRÓL**

KROMCZYK: ex Martino Kromczyk 1667 ZB I 22. N. o. *Kromka* SSNO III 146 (por. ap. *kromka* SW II 559) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwiska: *Kromka*, *Kromczyk* SNW V 295, *Pajda*, *Pajdzik* Rymut 203.

KROMECKI: inter Joannem Kromecki 1711 ZC I 12; Joannes Kromecki 1712 ZB II 40. N. o. *Kromka* (zob. **KROMCZYK**) z suf. *-ski*.

KROMER: Martinus Kromer 1722 ZB II 114. Niem. nazwisko z suf. *-er*, które pochodzi od stwniem. rdzenia *hruom* 'sława, chwała', będącego członem wielu im. zł., m.in. *Hrumheri*, *Rumerich* Go 416, por. n. o. *Kromer* Go 416, zob. też **KROMREJ**, **KRUMRA**.

KROMREJ: J[asnie] Pan Michał Kromrey Dzierzawca z Kujania 1669 AGN 146/2; Gotfryd Kromrey Szoltyś [Lipka] 1670 PI; Georgius Kromrey 1780 PB I 101; Josepho Kromrey Tenutario molendini Zakrzeviensis 1793 PB I 301; Dominus Carolus Kromrey de Wersko Tenutarius 1794 PB I 304; Michael Kromrey 1803 AP 6711/140; Michał Kromrey [Łąkie] 1814 PI; *fem.* Anna Kromreyowa 1776 PB I 42; Margaretha Kromreyowa Possesrix Bonorum Nowy Dwor 1783 ZB III 10; Zuzanna Kromreyka 1786 PB I 220. Niem. n. o. *Kromrey* Go 416, a to hipok. od im. germ. opartych na stwniem. rdzeniu *hruom* (zob. **KROMER**) lub od niem. ap. *krumm* 'krzywy' i *rei* 'taniec', niem. dyftong *-ei-* wskutek polonizacji fonetyczno-graficznej został oddany jako *-ej-*.

KROMRINK: inter Paulem Kromrink de Lipka 1754 ZC I 134. Niem. n. o. od niem. ap. *krumm* 'krzywy' i ap. *Ring* 'pierścionek, obręcz, koło', która została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Kromrink*.

KROMRYK, **KRAMRYK**: Martinus Kramryk 1733 ZM I 110; Michał Kromryk [Łąkie] 1792 PI. Niem. n. o. *Kromer* (zob.) z pol. suf. *-ik*, a z obniżeniem artykulacyjnym *o* : *a* w sąsiedztwie półotwartej *-m-*: *Kramryk*, o ile nie jest to n. o. *Kromrink* (zob.) z uproszczeniem grupy spółgłoskowej *-nk-*.

[**KROSAL**]: *fem.* Elisabeth Krosalonka 1783 PB I 155. N. o. *Krasa* SSNO III 134, od ap. *krasa* SW II 529, gw. *krosa* (por. n. o. **KROSE** i wsp. nazwiska: *Krasa*, *Krasek* SNW V 262) z suf. *-al*, por. n. o. *Krasel* Gal 143, zob. też **KROSANEK**.

[**KROSANEK**]: *fem.* Anna Catharina Krosankowa 1775 PB I 28; Catharina krosankowa 1781 PB I 129. N. o. *Krasa // Krosa* (zob. **KROSAL**) z suf. *-anek*.

KROSANT: inter Michaelem Krosant 1740 ZC I 96. N. o. *Krosant* to dopełniacz l. mn. (tych) *Krosęt* (od n. o. *Krasa // Krosa*, zob. **KROSAL**), w funkcji mianownika l. p., wskutek szerokiej oraz rozłożonej wymowy *-ęt* przeszło w *-ant*, stąd forma *Krosant*. Szerzej o nazwiskach tego typu pisali B. Żabska (zob. Żab RTJ, s. 217-231) i E. Breza (zob. chociażby Breza Pom XXII/1, s. 35), por. też n. o. **ABRANT**.

[**KROSE**]: *fem.* Gertrudis Krose Virgo 1814 ZB V 13. Pol. n. o. *Krasa // Krosa* (zob. **KROSAL**), która została zgermanizowana morfologicznie poprzez substytucję pol. *-a* niem. *-e* dając postać *Krose*.

KROSKOWSKI: inter Andream Kroszkowski 1755 ZC I 136. Od dwuznacznej podstawy z suf. *-owski*. Może chodzić tu o n. o. *Kroskowski* od n. o. *Krosek* (a to od n. o. *Krasa // Krosa*, zob. **KROSAL**) zapisaną jako *Kroszkowski* lub może to być n. o. *Groszkowski* od n. o. *Groszek*, zob.) zapisaną z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., nagłosowej dźwięcznej *g-* z bezdźwięczną *k-* jako *Kroszkowski* (por. podobne: **GRABUK**: **KRABUK**, **GRACZ**: **KRACZ**).

KROT zob. **GROT**

KRÓL, KRALL, KROLL: patris Jacobi Krol et Regina uxor eius 1665 ZB I 14; ex Alberto Krol 1671 ZB I 54; Alberto cognomine Krol de Stawnica 1718 ZM I 23; inter Joannem Krol 1742 ZC I 99; et Marco Krall 1758 ZC I 141; Joannes Krol 1770 ZM I 238; Adalberto Kroll Cmetoni 1793 ZB IV 71; Josephus Krall Parochus 1825 PC II 100; Paulus Król Colonus 1826 ZB V 312; Marianna filia Pauli Król Coloni 1827 ZM III 347; *fem.* Agnes Krolowna 1783 ZB IV 16; Theresia Krolowna 1787 PB I 228; Rosalia Krolewna de Błękwid 1790 PC I 90; Catharina Kroll 1803 AP 6711/148; Rosalia Krolowna de Święta 1818 ZB V 79. Od ap. *król* SW II 566, formy *Kroll* i *Krall* z germanizacją fonetyczno-graficzną i obniżeniem artykulacyjnym przed półotwartą *-l-*. Wariant *Krall* można też wywieść od niem. *Krollharig* ‘kędzierzawy’, por. podobne znaczeniowo: **KRUS**, **KRAUZE**, **KRUZA**. Nazwisko *Król* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 214.

KRÓLAK: Michał Krolak [Wiśniewka] 1780 PI; Michał Krolak [Wiśniewka] 1814 PI. N. o. *Król* (zob.) z suf. *-ak*.

KRÓLIK: inter Laurentium Krolik 1709 ZC I 10; bapt. Catharinam Joannis Krolik 1744 ZB II 89; Joannes Krolik 1794 ZC I 257; Joanni Krolik filia 1802 ZM II 234; Mathias Krolik status Militis 1817 ZM II 302; *fem.* Ewa Krolikowna 1669 ZB I 38; et Annae procreata Krolikowna 1775 ZM I 261; Maria Krolikowa Vidua proc[reata] Enikowa 1781 ZM II 13; Maria proc[reata] Krolikowa 1783 ZB IV 12; Francisca Krolikowna 1823 ZC II 68. N. o. *Król* (zob.) z suf. *-ik* lub od ap. *królik* 'zwierzę – Lepus cuniculus' SW II 569 (n. o. *Enikowa* zob. pod **JANIK**).

KRUBAC: Do Piecewy Jakubowi Krubacowi tyfn 10 1711 ZS 11. N. o. *Kruba* (por. ap. *kruba*, *krubka*, *krobia* 'łubiane lub plecione naczynie, pu-dło, koszyk' Sł III 112) z suf. *-ac(z)*, por. n. o. *Krubacz* SSNO III 151 i wsp. nazwiska: *Kruba*, *Krubka*, *Krubicz* SNW V 304, o ile nie jest to n. o. *Grubacz*, od n. o. lub ap. *gruby* z suf. *-ac(z)* i z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., nagłosowego dźwięcznego *g-* z bezdźwięcznym *k-*, por. **GRUBER** : **KRUBER**.

KRUBAJEK: inter Georgii Krubayek 1760 ZC I 148; bapt. filiam Joanni Krubayka Colono 1778 ZB II 585; *fem.* Anna Krubaykin 1802 AP 6711/106. N. o. *Krubaj* (od ap. *kruba*, *krobia*, zob. **KRUBAC**) z suf. *-ek*, o ile nie jest to n. o. *Grubajek* z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., bezdźwięcznej nagłosowej *-k* z dźwięczną *-g*, por. **GRUBER** : **KRUBER**, wówczas n. o. *Grubajek* można wywieść od n. o. *Grubaj* (a to od n.o. lub ap. *gruby*) z suf. *-ek*. N. o. *Krubajkin* z niem. suf. *fem. -in*.

KRUBCZYKA: Joannes Krubczyka Semicolonus 1776 ZB II 541. Derywat fleksyjny od n. o. *Krubczyk* (a to od n. o. *Krubek*, zob.): *Jan, syn Krubczyka* > *Jan Krubczyka*.

KRUBEK: Georgius Krubek 1709 ZB II 26. N. o. *Kruba* (zob. **KRUBAC**) z suf. *-ek*, o ile nie jest to n. o. *Grubek* od n. o. lub ap. *gruby* z suf. *-ek*, por. **KRUBAC**, **KRUBAJEK**.

KRUBER zob. **GRUBER**

KRUCZYŃSKI: Bartholomeus Kruczynski 1755 ZC I 137; *fem.* Catharina Kruczynska 1790 PB I 277. Od n. m. *Krucz* pow. czarnkowski SG IV 722 lub n. o. *Kruk* (zob.) z suf. *-iński*, o ile nie jest to n. o. *Gruczynski* (zob.), która została zapisana pod wpływem jęz. niem. jako *Kruczyński*.

KRUDA: bapt. Fridericum Danielis Kruda 1725 ZB II 151. Od hipotet. ap. *kruda* 'ten, który karczuje las', a to od ap. *krudować* 'karczować' SW II 574

z konwersją, por. wsp. nazwisko *Kruda* SNW V 306, o ile nie chodzi tu o n. o. *Gruda* zapisaną pod wpływem jęz. niem. jako *Kruda* (por. **GRABUK** : **KRABUK** i dalsze). N. o. *Gruda* można wywieść od ap. *gruda* SW I 920.

KRUGER zob. **KRÜGER**

KRUGIER zob. **KRÜGER**

[**KRUK**]: *fem.* Marianna Krukowna 1731 ZM I 64. Od ap. *kruk* 'ptak – *Corvus corax*' SW II 575, por. wsp. nazwiska: *Kruk*, *Krukowicz* SNW V 307.

KRUKOP zob. **KRUSKOP**

KRUMRA: Martinus Krumra de Molendino Krainensis 1723 ZB II 131. Derywat fleksyjny od niem. n. o. *Kromer* (zob.): *Jan*, syn *Krom(e)ra* > *Jan Krom(e)ra*, n. o. *Kromra* : *Krumra* z podwyższeniem artykulacyjnym *o* : *u* w sąsiedztwie półotwartej *-r-*.

[**KRUPA**]: *fem.* inter Reginam Krupowna 1709 ZC I 9. Od ap. *krupa* 'pokruszone ziarna zbóż, kasza' SW II 576, por. n. o. *Krupka* SSNO III 153 i wsp. nazwiska: *Krupa*, *Krupek* SNW V 400.

[**KRUPECKI**]: *fem.* inter Justinam de Krupeckie Mroczyńska 1739 ZC I 90. N. o. *Krupa* (zob.) z suf. *-ecki* (n. o. *Mroczyńska* zob. pod **MROCZYŃSKI**).

KRUS: bapt. Evam Danielis Krus 1743 ZB II 68; Daniel Krus 1793 PB I 298. Niem. n. o. *Krus* Go 384, od dniem. ap. *krus* = gniem. ap. *kraus* 'kędzierzawy' (por. **KRAUZE**), zob. też **KRUZA**.

KRUSKOP, **KRUKOP**: bapt. Barbaram Jacobi Kruskop 1743 ZB II 80; inter Albertum Kruskop 1770 ZC I 190; inter Albertum Krukop 1775 PB I 30; Adalbertus Krukop 1787 ZM III 57. Niem. n. o. od dniem. ap. *krus* (zob. **KRUS**) i ap. *Kopf*, dniem. *Kopp* 'głowa', czyli *Kruskopp* to 'kędzierzawogłowy', spolszczenie na *Krukop* dokonało się poprzez uproszczenie fonetyczne.

KRUSZYNA: bapt. est puer Mathiae Kruszyna 1660 ZB I 9; *fem.* Anna Kruszinka 1660 ZB I 6; Anna Kruszynka 1660 ZB I 9. Od ap. *kruszyna* 'krzew – *Rhamnus frangula*' też 'odrobina, odkruszona część' Sł III 185.

KRUSZYŃSKI: Andreas Kruszynski 1711 ZC I 13; Bartholomeus Kruszynski Jurati Złotoviensis 1759 ZM I 201. Od n. m. *Kruszyn* pow. brodnicki

(gniazdo pomorskiej rodziny szlacheckiej *Kruszyńskich* herbu Prawdzic Krzep 46), pow. bydgoski SG IV 761, n. m. *Kruszyna* pow. chojnicki SG IV 742 lub od n. o. *Kruszyna* (zob.) z suf. *-ski*.

KRUZA: Stanislaus Kruza 1653 Fon 303; szalestwa tego używał Adam Kruza 1733 AGN 134/107; Albrecht Kruza 1774 PB I 12; Adalbertus Kruza Semicolonus 1775 PB I 35; Adalbertus Kruza de Villa Łąkie 1782 ZB IV 4; Ewa corka Woyciecha Kruzy [Łąkie] 1793 PP; Lab. Matheus Kruza Semicolonus 1801 AP 6711/58; Adalbertus Kruza 1803 AP 6711/148; Carolus Kruza de Zakrzewo 1847 ZB V 539; *fem.* Eva Kruzina 1783 PB I 159; Anna Kruzina [Łąkie] 1793 PP; Rosalia Kruzowa 1840 ZC II 106; Marianna Kruzowna 1848 ZC II 124. Niem. n. o. *Krus* (zob.) z polonizacją fonetyczno-graficzną i polszczącą końcówką *-a* Breza NP I 229, zob. też **KRAUZE**.

KRUZOWSKI: Carolus Kruzowski Profesionis Latoriae 1826 PC II 106; *fem.* Agnes Kruzowska 1806 AP 6711/229. Niem. n. o. *Krus* (zob.), *Kruza* (zob.) z pol. suf. *-owski*, zob. też **KRUŻEWSKI**, **KRUŻYŃSKI**.

KRUŻEWSKI: Michael Kruzewski 1774 PB I 20. Od n. o. *Kruza* (zob.), *Kruza* z pol. suf. *-ewski*, zob. też **KRUZOWSKI**, **KRUŻYŃSKI**.

[**KRUŻYŃSKI**]: *fem.* Zofia Kruzynska 1774 PB I 10; Zofia Kruzynska 1776 PB I 40; Zofia Kruzynska 1777 PB I 60. N. o. *Kruza* (zob.), *Kruza* z pol. suf. *-iński*, zob. też **KRUZOWSKI**, **KRUŻEWSKI**.

KRÜGER, KRIEGER, KRIGIER, KRUGER, KRUGIER, KRYGER, KRYGIER: Honestus Petrus Krugier scultetus de Villa Wisniowka 1673 AGN 123/460; bapt. Petrum Christiani Kruger 1732 ZB II 224; Michał Krüger [Łąkie] 1814 PI; Michael Krüger 1790 AP 36/20; Dominus Casimirus Krüger Tenutarius de Prochy 1784 PB I 304; Petrus Krygier 1787 PB I 230; Petrus Krüger de Prochy 1793 PB I 301; Johann Krüger 1797 AP 28/31; per Reverendum Dominum Paulum Krieger Praepsitum Radovnicensem 1800 ZC II 2; przed domem Jana Krygra 1805 AP 36/104; inter Honestum Christianum Krieger 1815 ZC II 32; Jac[obus] Krüger al[ias] Derwald 1835 AP 28/109; inter Danielem Krieger de Civitate Friedland 1825 PC II 100; Martinus Kryger Colonus 1839 ZB V 429; *fem.* Rosina Kruger 1723 ZB II 121; Dorothea Krygrowna de Wersk 1779 PB I 81; Dorothea Krygrowa de Prochy 1781 PB I 113; Elisabeth Krigierowa 1792 PB I 295; Tecla Krüger Militis uxor 1829 ZB III 355. Niem. n. o. *Kruger*, *Krüger* od ap. *Krüger* 'karczmarz, oberżysta' Go 307, por. pol. n. o. **GOSPODARZ**, **KACZMARZ** i łac. **TABERNATOR**. N. o. *Kruger*

z miękką wymową dała postać *Krugier*, a z polonizacją fonetyczno-graficzną (niem. -ü- zostało oddane za pomocą najbliższych słuchowo pol. -i-, -y-): *Kriegier* (zapisane pod wpływem grafii niem. jako *Kieger*), *Krygier*. Nie można też wykluczyć możliwości, że n. o. *Kryger* wywodzi się od n. o. *Kryga* (zob.) z niem. suf. -er (n. o. *Derwald* zob. pod **DÜRWARD**). Nazwisko *Krüger* jest też współcześnie notowane na Krajnie Brzeź 215.

KRÜSEL, KRISEL, KRYŻEL: Gottlib Kryżel 1772 ZB II 389; Honestus Deocharus Krüsel 1829 ZB V 243; *fem.* Eva Kriselowna 1806 AP 6711/239. Od niem. ap. *krüsel* 'wir powietrzny', niem. *krisel*, por. Breza NP I 231-232, n. o. *Kryżel* z polonizacją fonetyczno-graficzną.

KRYCHOWICZ: bapt. Christophorum Christophori Krychowicz 1721 ZB II 101. N. o. *Kr(z)ych* (zob.) z suf. -owicz.

KRYGA, KREGA: inter Michaelem Kryga 1728 ZC I 51; Infans Jacobus Fridericus Joachimi Friderici Krega 1728 ZM I 52; Fridericus Krega 1734 ZM I 119; Friderico Krega 1742 ZC I 100; expensem Pana Kregi Possessora 1771 Der 364; ex [...] Honorati Godefridi Krega Bonorum Villorum Klukowo et Błękwit Arendatorii Possessoris 1771 Der 364. Od ap. *kryg*, *kryga* 'rodzaj wędzidła' Sł III 159, SW II 195, n. o. *Kryga* : *Krega* z obniżeniem artykulacyjnym w sąsiedztwie -r-, albo IV niem. n. o. *Krieg*, *Kriege* Go 306, która została spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym (oddanie niem. -ie- przez pol. -y-) oraz morfologicznym (poprzez dodanie pol. końcówki -a) na *Kryga*, *Krega*.

KRYGER zob. **KRÜGER**

KRYGIER zob. **KRÜGER**

[**KRYSIAK**]: *fem.* Magdalena procreata Krysiakowa 1825 ZB V 252. Hipok. od im. *Krzysztof* Mal II 266 > *Kr(z)ys* z suf. -ak, por. wsp. nazwisko *Krysiak*, *Krzysiak* SNW V 343.

KRYSLER: inter Martinum Krysler de Villa Tarnowka 1775 ZC I 211. Niem. n. o. *Kreisler*, a to od niem. ap. *Kreis* 'obwód' z suf. -ler, spolszczona poprzez oddanie niem. dyftongu -ei- przez pol. -y-.

[**KRYSTANEK**]: *fem.* Magdalena procreata Krystanek 1834 ZB V 385. N. o. *Krystian* (zob.) z suf. -ek lub hipok. od im. *Krystian* > *Kryst(i)anek*.

KRYSTIAN: bapt. Annam Christiani Krystyań 1722 ZB II 115; Joanni Krystyan Hortulano 1774 ZB II 409. Od im. *Krystian* Mal II 266, forma *Kryst-jań* zapisana z wtórną nosowością.

KRYSZYŃSKI: Rejestr Dekretow Kryszynskiego 1711 ZS 45; Z Domu Kryszynskiego sive Starkow Sukcesor Syn Maciey Stark po oycu swym Marcynie 1711 ZS 41. Od n. m. *Kryszyn* pow. tomaszowski SG IV 763 (n. o. *Starkow* zob. pod **STARK**).

KRYTER: Joannes Kryter 1775 PB I 36. Niem. n. o. *Krieter* Go 306, od środkowo-niem. ap. *kreter*, *kreiter* 'Haderer – kłótnik', która została spolszczona na *Kryter* poprzez oddanie niem. dyftongu *-ie-* przez pol. *-y-*.

KRYZER, KRIZER: bapt. Catharinam Pauli Kryzer 1720 ZB II 94; infans Joanni Krizer 1754 ZM I 180. N. o. *Kryza* z niem. suf. *-er*. N. o. *Kryza* można wywieść od spolszczonej na *Kruza* (zob.) niem. n. o. *Krus* (zob.), gdzie *-u-* pod wpływem wymowy kaszubskiej mogło być wymawiane jako *-ü-*, co zapisano jako *-y-*, stąd forma *Kryzer* (por. też wsp. nazwisko *Kryża*), lub jako *-i-*, stąd *Krizer*.

KRYŻEL zob. **KRÜSEL**

KRZEBAŁA: Martinus Krzebała 1660 ZB I 3. Od ap. *grzebać* z suf. *-ała* Gal 99. Forma *Grzebała* : *Krzebała* z pomieszaniem, pod wpływem jęz. niem., nagłosowego dźwięcznego *g-* z bezdźwięcznym *k-*, por. podobne: **GRACZ** : **KRACZ**, **GRABUK** : **KRABUK**.

[**KRZEMIENOWSKI**]: *fem.* Magdalena Krzemienowska 1789 ZM III 71. Od n. m. *Krzemień* pow. wschowski SG IV 775 z suf. *-owski* lub n. m. *Krzemieniewo* pow. leszczyński Pod I 151 z suf. *-ski* i przejściem *e:o* w sąsiedztwie półotwartej, forma *Krzemieniowski* została zapisana twardo, zapewne pod wpływem jęz. niem., jako *Krzemienowski*.

[**KRZESIŃSKI**]: *fem.* G[e]n[er]osa D[omi]na Anna Krzesinska 1672 ZB I 63; Anna Krzesinska 1740 ZB II 32. Od n. m. *Krzesiny* pow. poznański SG IV 785 z suf. *-ski*.

KRZESZKA zob. **GRZESZKA**

[**KRZEŚNICKI**]: *fem.* Catharina Krzesnicka 1736 ZM I 73. Od n. o. *Krześnik*, a to od gw. ap. *krześnik* 'chrześniak' SW II 594 z suf. *-ski*, por. wsp. nazwisko *Krześniak* SNW V 338.

KRZEWA: Adalberto Krzewa 1781 PB I 123. Derywat fleksyjny od n. o. *Krzew* (por. ap. *krzew*, *krzewia* Sł III 233): *Jan*, *syn Krzewa* > *Jan Krzewa*, por. nazwiska: *Krzewski*, *Krzewuski* Gór 123, wsp.: *Krzewa*, *Krzewiak* SNW V 338, zob. też **KIERZYK**.

KR(Z)YCH: Gregorius Krzych 1665 ZB I 14; Laurentius Krych 1668 ZB I 28; Christophorus Krych 1712 ZB II 39; bapt. Andream Christophori Krych 1715 ZB II 58; Andreas Krzych 1726 ZM I 45; Woyciech Krzych [Kiełpin] 1760 PI; bapt. filiam Michaeli Krzych Semicol[oni] 1777 PB I 48; Michał Krzych [Wiśniewka] 1781 PI; Andreae Krzych Semicolono 1783 ZB IV 12; Josepho Krzych 1791 PB I 282; Hedvigis Uxor Lab. Michaelis Krzych 1801 AP 6711/90; Jacobus Krzych 1814 ZM II 284; *fem.* Hedvige Krzychowna 1802 ZC II 8; Regina Krzychowna 1806 AP 6711/231; Marianna Krzychowna 1809 ZC II 18; Anna Krzychowna virgo 1842 ZC III 156; Rosalia nata Krzych 1848 ZB V 549. Hipok. od im. *Krzysztof* > *Krych* Mal II 267.

KR(Z)YCHOWSKI: inter Mathiam Krychowski 1726 ZC I 46; Joannes Krzychowski 1747 ZC I 119. N. o. *Kr(z)ych* (zob.) z suf. *-owski*.

KRZYK: et Michaele Krzyk 1736 ZM I 78. Od ap. *krzyk* 'głośne wołanie, wrzask, hałas, płacz, lament' Sł III 240, por. wsp. nazwisko *Krzykacz* SNW V 341.

KRZYNIECKI: Andreas infans Pauli Krzyniecki 1717 ZM I 22. Od n. m. *Krzynka*, pisanej też *Skrzynki* (współcześnie *Skrzynki*), pow. poznański Pod I 153 z suf. *-eck*i, dlatego możliwe też, że chodzi tu o n. o. *Skrzyniecki* (zob. **SKRZYNECKI**) i por. też n. o. *Krzynecki* : *Skrzynecki* SEM III 92.

KRZYTKA: Marianna Anna Laboriosi Krzytka 1773 ZM I 246. Hipok. od im. *Krzysztof* Mal II 267.

[**KRZYŻ**]: *fem.* Zophia Krzyżewna 1719 ZB II 89. Od im. *Krzyż* Mal II 268 lub ap. *krzyż* SW II 601, por. wsp. nazwiska: *Krzyż*, *Krzyża* SNW V 348.

KRZYŻANOWSKI: Franciscus Krzyzanowski 1747 ZB II 147; *fem.* Theofila Krzyzanowska 1749 ZB II 151. Od n. m. *Krzyżanowo* pow. śremski SG IV 818 z suf. *-ski*.

KUBACKI, KUBATZKI: Jacobus Kubacki 1723 ZB II 126; Bartholomeus Kubacki 1743 ZB II 71; Thoma Kubacki Civi[s] Złotovien[sis] et Sartor 1782 ZM II 26; Tomas Kubatzki 1797 AP 28/31; Thomas Kubatzki 1801 AP 31/18; Jacobus Kubacki Civis Sutor 1827 ZC II 84; Victor Kubatzki 1836 AP 76/54; Antonius Kubacki viator 1837 ZC II 100; *fem.* Anna Kubatzka 1828 AP 75/14. N. o. *Kuba* (zob. **KUBACZ**) z suf. *-ski*, n. o. *Kubacki* została zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Kubatzki*.

KUBAC(Z), KUBATZ: Jacobus Kubac alienus a fide 1724 ZM I 38; infans Laboriosi Kubac 1752 ZM I 173; Woyciech Brzuchalik alias Kubacz [Wiśniewka] 1754 PI; Bartłomiej Kubacz [Łąkie] 1792 PI; Paulus Gubacz ex Buczka 1794 PC I 114; *fem.* inter Catharinam Kubacewnam 1736 ZC I 78; Charlotta Elisabeth Kubatzin 1803 AP 6711/140. N. o. *Kuba* SSNO III 182 (a to hipok. od im. *Jakub* Mal II 242) z suf. *-ac(z)*, n. o. *Kubatzin* z germanizacją fonetyczno-graficzną (substytucja pol. *-c(z)* niem. *-tz*) i niem. suf. *fem. -in*.

KUBAS: bapt. Catharinam Martini Kubas 1724 ZB II 150. Hipok. od im. *Jakub* Mal II 239, por. wsp. nazwisko *Kubas* SNW V 361.

KUBATZ zob. **KUBAC(Z)**

KUBATZKI zob. **KUBACKI**

KUBEK: inter Casimirum Kubek 1708 ZC I 7. N. o. *Kuba* (zob. **KUBACZ**) z suf. *-ek* lub hipok. od im. *Jakub* Mal II 239, albo od ap. *kubek* SW II 616, por. wsp. nazwisko *Kubek* SNW V 361.

KUBERCZYK: inter Stanislaum Kuberczyk 1717 ZC I 22. N. o. *Kuberka* (zob.) z suf. *-ik*, por. wsp. nazwisko *Kuberka* SNW V 362.

KUBERKA: Szymon Kuberka ze wsi Smiardowko 1649 AGN 116/639; Andreas Kuberka 1665 ZB I 17; ex Martino Kuberka 1670 ZB I 44; Kuberka wołow cztery [ma] 1701 AGN 141/289; bapt. Mariannam Stanislai Kuberka 1718 ZB II 77; Woyciech Kuberka [Wiśniewka] 1747 PI; inter Adalbertum Kuberka de Zakrzewo 1752 ZC I 131; Andreas Kuberka 1783 PB I 157; Paweł Kuberka [Wiśniewka] 1793 PP; Lab. Francisco Kuberka Semicolono 1801 AP 6711/66; *fem.* Marianna Kuberczyna 1774 PB I 4; Marianna Kuberczyna 1776 PB I 39; Regina Kuberczanka 1806 AP 6711/249; Eva procreata Kuberkowna 1824 ZC V 243. Hipok. od im. *Jakub* Mal II 239 > *Kubera*, *Kuberka* Gór 123.

KUBIC(Z): Martinus Kubicz 1669 ZB I 40; *fem.* Catharina Kubicowa 1777 PB I 60. N. o. *Kuba* (zob. **KUBACZ**) z suf. *-icz*.

KUBIK: ex Joanne Kubik 1672 ZB I 62. N. o. *Kuba* (zob. **KUBACZ**) z suf. *-ik* lub hipok. od im. *Jakub* > *Kubik* Mal II 242, por. wsp. nazwisko *Kubik* SNW V 365.

KUBINKA: Jakub Kubinka [Wiśniewka] 1747 PI. Hipok. od im. *Jakub* > *Jakubin*, *Kubin* Mal II 143 z suf. *-ka*, por. wsp. nazwiska: *Kubin*, *Kubinka* SNW V 366.

KUBIŃSKI: syn Michała Kubinskiego [Zakrzewo] 1794 PP; Michaelae Kubinski Fabre 1793 PB I 302; inter Michaellem Kubiński 1795 PC I 118; córka Michała Kubinskiego 1799 M AP 6711; Jacob Kubiński 1851 ZB III 484; *fem.* Marianna Kubinska Coloni uxor 1826 ZB V 299. N. o. *Kubin* (zob. **KUBINKA**) z suf. *-ski* lub od n. o. *Kuba* SSNO III 182 (por. **KUBACKI**, **KUBACZ**, **KUBUK**) z suf. *-iński*.

KUBISKA: Jakub Kubiska [Wiśniewka] 1749 PI. Derywat fleksyjny od n. o. *Kubisko*: *Jan*, syn *Kubiska* > *Jan Kubiska*. N. o. *Kubisko* to hipok. od im. *Jakub*, tak jak *Franciszek* > *Franisko* Mal II 149.

KUBUK: Laboriosus Martinus Kubuk [Kielpin] 1676 AGN 124/105; *fem.* inter Mariannam Kubuczanka 1764 ZC I 170. N. o. *Kuba* (zob. **KUBACZ**) z suf. *-uk*.

KUC, **KUTZ**: inter Joannem Kuc 1751 ZC I 128; puer nomine Samuel Joannis Kuc 1758 ZM I 196; Joannes Kuc 1779 ZC I 233; Adalberto Kuc Civi Braxatori 1782 ZB III 8; Joannes Kuc Sutor Civis Złotoviensis 1783 ZC I 241; Franciscus Kutz 1788 ZM II 74; George Kutz 1790 AP 36/8; Joannes Kuc Miles 1816 ZC II 42; *fem.* Regina Kucka 1736 ZM I 72; Maria Kucowa Civissa Złotoviens[is] 1783 ZM II 38; Catharina nata Kuc 1842 ZB V 471. Hipok. od im. *Konrad* > *Kuc(z)* Mal II 263, zgermanizowany pod względem fonetyczno-graficznym na *Kutz*.

KUCHARSKI: Jacobus Kucharski 1777 PB I 60; inter Franciscum Kucharski Famulum 1818 PC II 46; *fem.* Cath[arina] Kucharska virgo 1850 ZB V 573. Od n. m. *Kuchary* pow. pleszewski SG IV 837 lub n. o. *Kucharz* (zob.) z suf. *-ski*.

KUCHARZ: bapt. Mathias Martini Kucharz 1666 ZB I 19; Mathias Kucharz 1669 ZB I 38; Joanne et Hedvige Kucharz 1674 ZB I 78; Infans Pauli Kucharz de Arce Złotowiey 1722 ZM I 35. Od ap. *kucharz* SW II 617, zob. też **COQUUS, KOK**.

KUCHMARSKI: Valentino Kuchmarski 1707 ZC I 3. Z suf. *-ski* od ap. *kuchmarz* 'żartobliwie o kucharzu', por. ap. *kuchmarzyć* 'źle gotować, pitrasić, żart. z kucharz' SW II 618, zob. też **KOK, KUCHARZ**, albo od hipotet. ap. *kuchmarski* 'ten, który kuchmarzy'.

KUCMA zob. **KUCZMA**

KUCMAN, KUTZMAN, KUTZMANN: Adalbertus Kucman 1802 AP 6711/112; Woyciech Kutzman [Łąkie] 1805 PI; Woyciech Kutzmann [Łąkie] 1814 PI; *fem.* Marianna Kucmanin 1774 PB I 10; Marianna Kucmanowna 1806 AP 6711/249. N. o. *Kuc* (zob.) i niem. ap. *Mann* 'mężczyzna'. W formie *Kucman* : *Kutzman, Kutzmann* pierwszy człon został zgermanizowany pod względem fonetyczno-graficznym: pol. *-c-* oddano za pomocą niem. grafemu *-tz-*, zaś w formie *Kutzman* spolszczono fonetycznie i graficznie człon drugi, n. o. *Kucmanin* z niem. suf. *fem. -in*.

KUCZEMKA: Martino Kuczemka 1716 ZC I 21; inter Adalbertum Kuczemka 1730 ZC I 61. N. o. *Kuczma* (zob.) z suf. *-ka*.

KUC(Z)MA, KUTZMA: inter Gregorium Kuczma 1741 ZC I 97; Stanisław Kucma [Łąkie] 1747 PI; Stanisław Kuczma budnik [Łąkie] 1754 PI; Stanislaus Kuczma Mendicans 1754 ZM I 180; Maciey Kuczma [Kielpin] 1760 PI; Jędrzey Kuczma [Kielpin] 1760 PI; Mathias Kuczma 1770 ZC I 189; Stanislaus Kucma 1774 PB I 10; Stanislao Kuczma Semicol[ono] 1778 PB I 77; Stanisław Kucma [Głomsk] 1781 PI; Balthasaro Kuczma Semicolono 1782 ZB IV 4; Maryanna corka Wociecha Kuczmy [Łąkie] 1796 PI; Stanisław Kucma [Łąkie] 1802 PP; Honestus Andreas Kutzma Hortulanus 1821 ZB V 147; Jacobus Kuczma 1843 ZB V 495; Simon Kutzma 1840 ZB V 443; Joan[nes] Kuczma 1848 ZC III 178; *fem.* Marianna Kucmina 1786 PB I 222; Anna Kuczmowa de Villa Kielpin 1814 ZB V 9; Catharina Kucmowa 1822 ZB V 157; Catharina nata Kutzmin 1845 ZM III 455. Od ap. *kuczma* 'rodzaj czapki futrzanej' Sł III 313 (por. n. o. **CZAPKA**), z germanizacją fonetyczno-graficzną: *Kucma, Kutzma*, n. o. *Kutzmin* z niem. suf. *fem. -in*.

KUCZONA: Balthasar Kuczona Semicol[onus] Kielpinensis 1777 PB I 50. Derywat fleksyjny od n. o. *Kuczana, Kuczona: Jan, syn Kuczona* > *Jan Kuczona*.

N. o. *Kuczana*, *Kuczona* to hipok. od im. *Konrad* Mal II 261 lub od n. o. *Kuczana* Koz 61, a to od ap. *kuczana* 'szalaś, chata, buda' (por. **BUDA**, **BUDNIK**) lub *kuczeć*, *kuczyć* 'dokuczać' SGP II 510, por. n. o. *Kuczala* Gal 149 i wsp. nazwiska: *Kuczona*, *Kuczonik* SNW V 382 .

KUCZYŃSKI: Paulus Kuczynski 1835 ZB V 400. Od n. m. *Kuczyna*, dziś *Kuczyno*, pow. gostyński Pod I 155 lub n. o. *Kuc(z)* (zob. **KUC**, **KUCZONA**) z suf. *-iński*.

KUICH: Martinus Kuich 1667 ZB I 21; Kmieć Kuich ma wołów dwa 1699 AGN 146/289; Infans Michaelis Kuich 1717 ZM I 21; Paulo Kuich 1745 ZC I 109; inter Joannem Kuich Famulum 1814 PC II 6; *fem.* Brigitta procreata Kuiszczanka 1820 ZM III 260. Hipok. od stp. im. *Koistaw* > *Kuik* z obocznym *-ch*, pochodzenie nazwisk *Kuik*, *Kujk* i podobnych objaśnił E. Breza w „Poradniku Językowym” (zob. Breza PJ 3, s. 37-43). Nazwisko *Kuich* notowane jest też wsp. na Krajnie Brzeź 215.

KUJAN: Marianna Christophori Kujan 1732 ZM I 65. Od stp. im. imiesłowowego *Kujan* < ap. *kujac* < psł. **kujati* 'utyskiwać, narzekać, stękać, mruzczyć' Sł III 323 lub ap. *koić*, (por. Breza PJ 3, s. 37-43), zob. też **KUICH**, **KUJAT**, albo równe n. m. *Kujan* w pow. zlotowskim.

KUJAT: Pertus Kujat de Kraienka 1750 ZB II 167. Hipok. od stp. im. *Ko(ji)mir*, *Ko(ji)staw* (zob. też **KUICH**, **KUJAN**), por. wsp. nazwisko *Kujat* SNW V 393.

KUJAWA: Josepho Kujawa 1797 PC I 132; *fem.* Catharina nata Kujawianka 1843 ZB V 489. Od ap. *kujawa* 'miejsce w polu jałowe, nieurodzajne, goliźna' Sł III 322 lub jest to hipok. od im. *Ko(ji)mir*, *Ko(ji)staw* (zob. też **KUICH**, **KUJAN**, **KUJAT**), por. Breza PJ 3, s. 37-43. Nazwisko *Kujawa* występuje też na Krajnie współcześnie, Brzeź 215.

KUJAWSKI: bapt. Andream Andreae Kuiawski 1717 ZB II 75; inter Jacobum Kujawski 1739 ZC I 92; infans Jacobi Kujawski 1757 ZM I 193; *fem.* Marianna Kujawska 1724 ZB II 134; Constantia procreata Kujawska 1779 ZC I 233; Marianna Kujawska 1785 ZM II 92. Od n. geogr. *Kujawy* Gór 124 lub n. o. *Kujawa* (zob.) z suf. *-ski*.

KUKARYN: bapt. Reginam Matthiae Kukaryn 1727 ZB II 166. Niejasne, może od wyrazów dźwiękonaśladowczych, por. ap. *kukurykać*, *kokorykać* i wsp. nazwiska; *Kukuryk*, *Kukuryka* SNW V 399.

KUKAWKA: inter Gregorium Kukawka 1739 ZC I 89; puer Kukawka 1750 ZM I 167; Grzegorz Kukawka [Kiełpin] 1760 PI; Joannes Kukawka 1779 ZC I 227; ex Lab. Paulo Kukawka Cmetone 1790 ZB III 38; Simon Kukawka 1843 ZB V 493; *fem.* Magdalena filia Kukawkow de Kiełpin 1760 ZM I 207; Marianna Kukawczyna de Stawnica 1790 ZB III 38; Maria procreata Kukawka 1822 ZB V 161. Od kraj. ap. *kukawka* 'kukułka – Cuculus canorus' SK II 147, zob. też **KUKUK**. N. o. *Kukawków*, zgodnie z kontekstem zdania, traktuję jako dop. l. mn.

KUKUK: Petrus Kukuk de Łąkie 1759 ZC I 146; Matheus Kukuk Pastor 1778 PB I 81; Franz Kukuk [Głomsk] 1814 PI. Od spolonizowanego pod względem fonetyczno-graficznym niem. ap. *Kuckuck* 'kukułka', por. n. o. **KUKAWKA**, stąd możliwe, że jest to tłumaczenie.

KUKIELA zob. **KUKIEŁA**

KUKIELIŃSKI: Generosus Joannes Kukieliński 1721 ZB II 103; bap. Reginalm Jacobi Kukielinski 1725 ZB II 151. N. o. *Kukiela, Kukiela* (zob.) z suf. *-iński*.

KUKIEŁA, KUKIEŁA: Jacobus Kukiela 1760 ZM I 205; filia Pauli Kukiela de Villa Kleszczyn 1768 ZC I 180; Mathias Kukiela viduus 1795 ZM III 86; *fem.* Regina Kukielina 1722 ZM I 34; Regina Kukielowna 1804 ZM III 142. Od ap. *kukiela* 'pęczek słomy zmieszanej z gliną do budowy lepianki' też 'kukła, lalka' SW II 622. N. o. *Kukiela* może być zapisana pod wpływem jęz. niemieckiego.

KUKLIŃSKI: Joannes Kukliński Oeconomus Złotovien[sis] 1723 ZB II 120; Joannes Kukliński 1739 ZB II 12; *fem.* Magdalena Kuklińska 1733 ZM I 107; Regina Kuklińska 1744 ZM I 97. Od n. m. *Kuklin* pow. mławski z suf. *-iński* Gór 125 lub od n. o. *Kukła* (por. **KUKIEŁA**) z suf. *-iński*.

KULA: ex Thomae Kula 1670 ZB I 44; Joannes Kula 1794 ZM III 84. Od ap. *kula* SW II 624, tu zapewne w znaczeniu 'człowiek kulawy, ten który chodzi o kuli', por. **KULAS**.

KULAS: ex Thomae Kulas 1671 ZB I 57; bap. Mariannam Michaeli Kulas 1725 ZB II 148; Joannes Kulas 1844 ZB V 501; *fem.* Eva Kulaska 1728 ZM I 50; Maria proc[reata] Kulasianka 1820 ZB V 129; Catharina Kulas 1843 ZB V 493. Od ap. *kulas* 'noga, człowiek kulawy' SK II 148, zob. też **KULASEK, KULASIK**.

KULASEK, KULASZEK: Michael Kulasek 1749 ZM I 166; Christophorus Kulasek de Kleszczyna 1750 ZB II 266; inter Christophorum Kulasek 1770 ZC I 189; Martini Kulasek 1788 PC I 76; Stanislaus Kulaszek 1791 ZM III 77; Stanislaus Kulasek Juvenis 1822 ZB V 165; Franciscus Kulasek 1836 ZB V 405; Adalbertus Kulaszek 1840 ZB V 445; Joannes Kulasek 1843 ZC III 160; *fem.* Maria Kulaskowa de Villa Święta 1819 ZB V 91; Marianna Kulaskowna virgo 1850 ZC III 182. Od n. o. *Kulas* (zob.) z suf. *-ek* lub od ap. *kulasek* 'kulas' SW II 624, a z wymową *-s-* jako *-š-*: *Kulaszek*.

KULASIK: Michael Parenti Michaelis Kulasik et Mariannae 1773 ZM I 250. N. o. *Kulas* (zob.) z suf. *-ik* lub od ap. *kulasik* 'kulas' SW II 624, por. **KULAS**.

KULASZEK zob. **KULASEK**

KULBARC(Z) zob. **KOHLBART**

KULBARSCH zob. **KOHLBART**

KULBART zob. **KOHLBART**

KULBARTZ zob. **KOHLBART**

KULBARZ zob. **KOHLBART**

KULCZYCKI: Adalbertus Kulczycki 1800 ZM II 232; *fem.* Marianna Kulczycka 1800 ZC II 2. N. o. *Kulczyk* (zob.) z suf. *-ski*.

KULCZYK: Paulus Kulczyk 1672 ZB I 58; *fem.* Eva Kulczykowna 1805 ZC II 12. Od ap. *kulczyk* 'ptak – Serinus hortulanus' SW II 40, por. wsp. nazwiska: *Kulczyk*, *Kulczykiewicz* SNW V 405.

[**KULCZYŃSKI**]: *fem.* Constantia Kulczynska 1761 ZB II 282; Eva Kulczynska 1806 ZB III 112. Od n. m. *Kulczyn* pow. włodawski SG IV 860 z suf. *-ski* lub n. o. *Kulec* (zob. **KUL(E)C**) z suf. *-iński*.

KUL(E)C: Infans Joannes Jacobi Kulc 1721 ZC I 29. N. o. *Kula* (zob.) z suf. *-ec* lub od ap. *kulec* 'środek, główny węzeł w sieci' SW II 625. N. o. *Kulec* przeszła w *Kulc* (por. wsp. nazwiska: *Kulec*, *Kulc* SNW V 402-403), gdzie w *-ec* zanika *-e-* ruchome. Proces usuwania *-e-* ruchomego w bezkońcówkowych formach rzeczowników do dziś utrzymuje się na Krajnie, por. Dejna 205.

KULIK: ex Petro Kulik 1666 ZB I 20; ex Alberto Kulik 1674 ZB I 70. Od ap. *kulik* 'ptak – Numenius' SW II 626.

KULKA: ex Michaele Kulka 1666 ZB I 20; Jacobus Kulka 1672 ZB I 62; inter Stanislaum Kulka de Kleszczyna 1732 ZC I 66; Adalberto Kulka Ovilione 1803 AP 6711/140; Paulus Kulak de Klukowo 1819 ZB V 105; Franciscus Kulka juvenis 1834 ZB V 381; Franciscus Kulka 1843 ZC III 162; *fem.* Hedvigis Kulkowa 1813 ZM III 208; Eva Kulkowa 1844 ZC III 164. N. o. *Kula* (zob.) z suf. *-ka* lub od ap. *kulka* SW II 627.

KULLER: Adalberto Kuller 1782 PB I 141. Pol. n. o. *Kula* (zob.) z niem. suf. *-er*, stąd n. o. *Kuler*, zapisana dodatkowo z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Kuller*.

KULOREK: Joannes Kulorek 1708 ZC I 8. Z suf. *-ek* od n. o. *Kularz*, gw. *Kulorz* (por. ap. *kularz* 'człowiek, który kula kłody na tartak' SW II 624, gw. *kulorz*, por. też wsp. nazwisko *Kularz* SNW V 400).

KULPA, CULPA: Woyciech Kulpa [Wiśniewka] 1747 PI; Mathias Thomae Culpa 1771 ZM I 240; Thomae Kulpa Semicolono 1774 PB I 26; Bartholomeo Kulpa 1782 PB I 139; Valentinus Kulpa 1789 PB I 258; Walenty Kulpa [Wiśniewka] 1798 PI; Jacobus Kulpa 1823 ZB V 173; Simon Kulpa 1851 ZM II 443; *fem.* Agneti Kulpina 1777 PB I 47; Agnete procreata Culpina Vidua 1779 ZB II 229; Lab. Marianna Kulpina 1801 AP 6711/58. Od łac. ap. (mea) *culpa*, por. Gór 125, forma *Kulpa* spolonizowana pod względem fonetyczno-graficznym, nazwisko *Kulpa* jest notowane również wsp. na Krajnie Brzeź 215.

KULPIK: Kulpik w roku pogorzenia [winien] 1701 AGN 147/245. N. o. *Kulpa* (zob.) z pol. suf. *-ik*.

KULCZYN: inter Barbaram Stanisłai Kuleczyn filium 1769 ZC I 187. N. o. *Kólek* (por. ap. *kółko* SW II 518 i n. o. *Kółkowski* Gór 118), *Kolek* (zob. **KOŁCICKI**) z suf. *-in*, por. też wsp. nazwisko *Kulek* SNW V 413.

KUMAN: Martinus Kuman 1722 ZB II 116. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *Kuhmann* 'krowiarz', spolszczona pod względem fonetyczno-graficznym na *Kuman*.

KUMICZ, KUMITZ: Antonius Kumicz 1816 ZC II 44; Famatus Antonius Kumitz de Gory 1825 ZB V 259; *fem.* Eva Kumicz de Złotowo 1819 ZB V 99; Eva Kumitz 1825 ZB V 255; Eva Kumitz 1828 AP 75/4. N. o. *Kum* (od ap. *kum*

SW II 629, *kumać* SW II 630, por. n. o. *Kumal* Gal 151, *Kumala*, *Kumalski* Gal 152) z suf. *-ic* lub *-icz*, n. o. *Kumitz* z germanizacją fonetyczno-graficzną.

KUMIŃSKI: Stanislaus Kumiński 1708 ZB II 16. N. o. *Kum* (zob. **KUMICZ**) suf. *-iński* lub *Kumin*, *Komin* SSNO III 194 z suf. *-ski*.

KUMITZ zob. **KUMICZ**

KUNA: inter Christianus Kuna 1766 ZC I 172. Od ap. *kuna* 'ssak – Mustela' SW II 631, por. n. o. *Kuna* SSNO III 194 i wsp. nazwisko *Kuna* SNW V 417.

KUNEBERK: et Michaeli Kuneberk Opilioni 1774 ZB II 412. Niejasne, drugi człon zapewne od niem. ap. *Berg* 'góra', spolszczonego na *Berk*, pierwszy prawdopodobnie od hipok. *Kun(e)* < im. *Konrad*.

KUNEK: Joannes Kunek 1722 ZB II 108; bapt. Evam Jacobi Kunek 1730 ZB II 214; inter Stanislaum Kunek 1732 ZC I 64; Josephus Kunek 1759 ZM I 203; *fem.* Regina Kunkowa 1735 ZM I 71; Agneti proc[reata] Kunkowna 1783 ZM II 38; Marianna Kunkowa 1810 ZM II 262. N. o. *Kuna* (zob.) z suf. *-ek*.

KUNERT: Martinus Kunert 1721 ZB II 104. Niem. hipok. od im. germ. opartych na staro-wysoko-niem. bazie *-kuoni-* 'kühn – odważny, śmiały', typu *Chunihard* > *Kunnert* Go 310.

KUNOWSKI: Szymon Kunowski [Wiśniewka] 1760 PI; Josepho Kunowski Colono 1778 PB I 75; *fem.* Anna Kunowska 1774 PB I 6. Od n. m. *Kunowo* pow. śremski, szamotulski, wyrzyski SG IV 881-882 z suf. *-ski* lub n. o. *Kuna* (zob.) z suf. *-owski*.

KUNZ, CHUNC, HUNZ, HUNC, HUNTZ: Andreas Kunz 1717 ZB II 72; Andrea Huntz Arendatore z Nowego Dworu 1732 ZC I 64; Christophorus Chunc 1744 ZB II 100; Andreas Hunc de Święte 1755 ZC I 136; bapt. Joannem Daniele Andreae Huntz 1760 ZB II 267; Michael Huntz 1777 ZB II 555. Niem. n. o. *Kunz* // *Hunz* Go 312, oparta na staro-wysoko-niem. bazie *-kuoni-* (zob. **KUNERT**). Wariant *Huntz*, *Hunz* został spolszczony pod względem fonetyczno-graficznym na *Hunc*, zaś zapisy *Hunc* : *Chunc* świadczą o wahaniach pisowni wynikających z nieodróżniania wymowy głosek *-h-* i *-ch-* w połączeniach niezależnych (por. **CHYLIŃSKI** : **HYLIŃSKI**).

KUŃCZYK: et Gregorio Kunczyk 1707 ZC I 5. N.o. *Kuna* (zob.), *Kunek* (zob.) z suf. *-(cz)yk*, por. wsp. nazwisko *Kuńczyk* SNW V 423.

KURAŚ: ex Mathiae Kuraś 1667 ZB I 22; ex Mathiae Kuraś 1669 ZB I 39; ex Mathiae Kuraś 1672 ZB I 61. Od ap. *kuraś* 'duży kogut', 'penis' SW II 639.

[**KURDACZEWSKI**]: *fem.* Dorothea Kurdaczewska 1736 ZM I 137. N. o. *Kurdacz*, por. też n. o. *Kurdak* SSNO II 204 (por. ap. *kord* 'krótki miecz', *korda* 'sznur, jakim przepasują się zakonnicy' i wsp. nazwiska: *Korda*, *Kurda* Rymut 156) z suf. *-ewski*.

KUREK: Walenty Kurek kmiec ze wsi Smiardowa 1647 AGN 116/699. Od ap. *kurek* 'kogut, kogucik', 'przedmiot wyobrażający koguta np. kurek strzelecki' Sł III 400, por. **KURAŚ**, **PIEKUT**.

KURKOWSKI: Andreas Kurkowski 1846 ZB V 525; *fem.* Maria Kurkowska Vidua 1820 ZM III 268. N. o. *Kurek* (zob.) z suf. *-ski*, por. wsp. kraj. nazwisko *Kurkowski* Brzeź 215.

KURNATOWSKI zob. **KORNATOWSKI**

KUROWSKI: Kurowskiemu z Kracenki fl[orenów] sześć 1711 ZS 25; *fem.* Anna Kurowska 1777 PB I 47. Od n. m. *Kurowo* pow. kościański, lęborski SG IV 935 z suf. *-ski*. Wieś *Kurowo* w pow. lęborskim to gniazdo pomorskiej rodziny szlacheckiej *Kurowskich* herbu *Zadora* Krzep 145.

KURZAWA: Rosalia filia Pauli Kurzawa Coloni 1827 ZM III 346; Paulus Kurzawa Colonus 1829 ZB V 334; Paulus Kurzawa alias Kurzynski colono 1831 ZB V 358. Od ap. *kurzawa* SW II 646 (n. o. *Kurzyński* zob. **KURZYŃSKI**).

KURZEWSKI: Joannes Kurzewski Comisarius Generalis Bonorum Złotoviensis 1752 ZB II 242; Joanne Kurzewski Commisario Bonorum Złotoviens[is] 1768 ZC I 181; *fem.* Catharina Kurzewska 1814 ZB V 15. N. o. *Kura* SSNO III 203 (por. ap. *kura*) z suf. *-ewski*, *-ewski* po głosce twardej, por. n. m. *Lisewo* i pochodne nazwisko *Lisewski*.

KURZYŃSKI: Laurentius Kurzyński 1772 ZM I 245; Joanni Kurzynski Custodi Silvarum 1775 PB I 28; Paulo kurzynski Custodi Silvarum 1778 PB I 70; Bartholomeo Klon alias Kurzynski 1783 PB I 151; Paulo Kurzynski 1811 ZM III 188; Honestus Paulus Kurzynski 1824 ZB V 225; Paulus Kurzawa alias Kurzynski colono 1831 ZB V 358; Paulus Kurzynski 1840 ZC III 148; Thomas Kurzyński 1851 ZB III 482; *fem.* Anna Kurzyńska 1778 PB I 85; Catharina Kurzynska de Villa Klukowo 1823 ZB V 189; Margaritha Kurzynska virgo

1840 ZC III 150. N. o. *Kura* (zob. **KURZEWSKI**) z suf. *-iński*, albo n. o. *Kurzyzna* (por. ap. *kurzyzna* 'kurze mięso', 'kurz mączny, omieciny' SW II 648) z suf. *-ski* Gór 127 (n. o. *Klon* zob. pod **KLON**).

KUS: Petrus Kus 1667 ZB I 4. Od ap. *kus* 'kęs' Br 284-285 (por. n. o. *Kęsy* // *Kusy* PO 54, zob. też **KUSAK**) lub jest to n. o. *Kuś*, zapisana jako *Kus*, a to od ap. *kuś* 'penis' (por. **KURAŚ**), o ile nie jest to zapisana pod wpływem jęz. niem. n. o. *Kusz* (zob.).

***KUSAK, CUSAK**: inter Christophorum Cusak 1714 ZC I 18. N. o. *Kuś*, *Kus* (zob.) z suf. *-ak*, zapisana pod wpływem jęz. łac. jako *Cusak*, por. wsp. nazwiska *Kusiak*, *Kusik* Rymut 168.

[**KUSIK**]: *fem.* Marianna Kusik 1851 ZB III 486. N. o. *Kuś*, *Kus* (zob.) z suf. *-ik*.

KUSZ, HUSZ: bapt. est Regina Georgi Kusz 1708 ZB II 13; Joannem Husz Parochum Radovnicensem 1732 ZM I 155. Hipok. od im. *Jakub* > *Kusz* Mal II 242, forma *Kusz* : *Husz* w wyniku pomieszczenia nagłosowego *k-* z *h-* (por. też **KUSZA** : **HUSZA**), wsp. na Krajnie występuje nazwisko *Kusz* Brzeź 215.

KUSZA, HUSZA: Martinus Kusza 1666 ZB I 20; Matthias Kusza ZB I 46; Petrus Husza [Osówka Niem.] 1676 AGN 124/114. Derywat fleksyjny od n. o. *Kusz* (zob.): *Jan, syn Kusza* > *Jan Kusza*, n. o. *Kusza* : *Husza* zob. **KUSZ** : **HUSZ**.

KUSZNIERZ zob. **KUŚNIERZ**

KUŚNIERCZYK: inter Thomam Kuśnierczyk 1710 ZC I 11. N. o. *Kuśnierz* (zob.) z suf. *-czyk*, por. wsp. nazwisko *Kuśnierczyk* SNW V 464.

KUŚMIERZ zob. **KUŚNIERZ**

KUŚNIERZ, KUŚMIERZ, KUSZNIERZ: Stanislaus Kusnierz Cmeto ZB I 19; Stanislaus Kusnierz 1669 ZB I 33; ex Patre Alberto Kuszniierz 1670 ZB I 49; Gregoriew Kusnierz Colonus Radavnicensis 1707 ZM I 1; Grzegorza Kuśnierza Corka 1711 ZS 26; *fem.* Agnes Kusnierzewa 1669 ZB I 31; Regina Kusmierka 1711 ZC I 12. Od ap. *kuśnierz*, *kuśmierz*, stp. *kuszniierz* Sł III 435, zob. też łac. n. o. **PELLIO**.

KUTZ zob. **KUC**

KUTZMAN, KUTZMANN zob. **KUCMAN**

KUZLER: Francisco Kuzler Lanioni 1778 ZB II 517. Pol. n. o. *Kozioł* // *Kozioł* (zob.) zniemczona morfologicznie za pomocą niem. suf. *-er* i pod względem fonetyczno-graficznym.

KÜCH: inter Joannem Küch 1779 ZC I 120; Michael Küch ZM III 332. Hipok. od im. *Kilian* (zob. **KI(E)LIAN**) > *Kich*, zgermanizowana pod względem fonetyczno-graficznym na *Küch*.

KÜHN: Stanislaus Filius Laboriosi Joannis Kühn Semicoloni 1801 AP 6711/83; Michael Kühn Ferrifaber 1802 AP 6711/112; Paulo Kühn Sartore 1818 PC II 40. Niem. n. o. wywodząca się od niem. ap. *kühn* 'odważny, zuchwały' (por. **KUNERT**).

KÜLS: Joannes Küls 1743 ZB II 77. Niejasne, możliwe, że jest to niem. n. o. *Külz* 'Koblenz – pochodzący z Koblencji' Go 311 lub n. m. *Külz*, pol. *Kulice* pow. Stargard Szczeciński, zapisana jako *Küls*.

[**KWAPISZEWICZ**]: *fem.* Marianna Kwapiszewiczowa 1733 ZM I 108. N. o. *Kwapisz* SSNO III 215 (por. ap. *kwapić się* SW II 656) z suf. *-ewicz*, por. też wsp. nazwiska: *Kwapisz*, *Kwapiszewicz* SNW V 486.

KWIATA: Christophorus Kwiat 1722 ZB II 118. Derywat fleksyjny od n. o. *Kwiat* (por. n. o. *Kwiatek*, *Kwiatko* SSNO III 217): *Jan*, syn *Kwiata* > *Jan Kwiat* lub I od gw. ap. *kwiata* 'łaciata krowa' Sł III 480.

[**KWIATKOWSKI**]: *fem.* Marianna infans Catharinae Kwiatkowska 1718 ZM I 22. Od n. m. *Kwiatków* pow. kolski SG V 19 z suf. *-ski*.

KWIK: Mathias Kwik 1764 ZC I 167. Od ap. *kwik* 'głos wydawany przez świnie' SW II 665, por. wsp. nazwiska: *Kwik*, *Kwika* SNW V 492.

KWINTA: Alberto Kwinta 1710 ZC I 11; *fem.* Ludovica proc. Kwintowa 1802 AP 6711/116. Od ap. *kwinta* 'piąta część', 'jednostka wagi – ćwierć łuta' SW II 666, por. wsp. nazwisko *Kwinta* SNW V 492.

KWINCIŃSKI: Paulo Kwincinski 1743 ZC I 104. N. o. *Kwinta* (zob.) z suf. *-iński*, n. o. *Kwinciński* została zapisana z germanizacją fonetyczno-graficzną jako *Kwincinski*.

KYNA: Mathias Kyna 1770 ZC I 191. Derywat fleksyjny od n. o. *Kin* (zob.), por. *Jan, syn Kina > Jan Kina*, por. też n. o. *Kina* NP I 400. Wariant *Kina* : *Kyna* powstał wskutek podwyższenia artykulacyjnego w sąsiedztwie półotwartej *-n-* lub germanizacji fonetyczno-graficznej, por. **KINEK** : **KY-NEK**.

KYNEK zob. **KINEK**